RELECTIONES DVAE, IN CAP. SI QVANDO. ET IN CAP. CVM CONTINGAT. DE RESCRIPTIS.

AVCTORE MARTINO AB AZPILCVETA
Doctore Nauarro

SACRI ORDINIS RONCÆVALLIS COMMENDAtario, Gymnaſtaque primæ functionis ſacræ Canonum facultatis in inclyta Luſitaniæ Conimbricenſi academia, iampridem rude donato, ſiue iubilato, & comitatu ornato; cum prius fuiſſet eiuſdem functionis in celeberrima eademque antiquiſſima Salmanticenſi; & in præſentia in Romana Curia S. D. N. Sixti V. ſacræque eius in foro conſcientiæ Pęnitentiariæ obſequijs inſeruiente.

Et eaſdem eidem, quia eo fæliciſſime regnante denuo eduntur, & nondum vltima manu recognitæ ſupremo eius trono, vt promiſſum eſt, ſunt oblatæ; omnique iure omnis ipſius opera ęi debetur, immo eſt ſua quam humillime commendante, vtque id bene conſulat quam ſuppliciſſime ſublimitatem eius in terris ſupromam orante, ac flagitante.

PERMISSV SVPERIORVM.

ROMAE

Ex Officina Iacobi Tornerij, & Iacobi Berichiæ,
M. D. LXXXV.

Inſignis forma, doctrina inſignior vnus:
At ſuperat ſummi cultus vtrunque Dei.

AVTHORIS INSIGNIA GENTILICIA.

SANCTISSIMO
DOMINO NOSTRO
GREGORIO XIII.
PONT. OPT. MAX.

Martinus ab Azpilcueta Doctor Nauarrus in iſta mira gubernandi vigilantia perpetuam perſeuerantiam.

QVI ante nouem circiter annos Sanctitati Tuæ, Beatiſſime Pater, annum ætatis meæ octogeſimum agens auſus fui dicare Enchiridion vnum Confeſſariorum, ac Pænitentium; & poſt quattuor circiter annos alterum de Oratione, & Horis Canonicis, ingreſſus nunc octogeſimum annũ, hoc audeo opuſculum offerre duarum Prælectionum in capit. Si quando. & capit. Cum contingat. De reſcriptis, anno ab hinc trigeſimoquinto in inclyta Conimbricenſi Academia compoſitum; ſed nuper in vrbe recognitum, emendatum, & auctum. Non quidem quod me fugiat operis paruitatem & humilitatem indignã eſſe, quæ Sanctitatis Tuæ ſublimitati offeratur. Sed tum quòd, multis nominibus non ſolum ipſe, ſed etiam omnia, quorum mihi vſus eſt, tibi debentur; imo ſunt tua. Tum, quod quamuis prædicta Enchiridia populariora ſint ob materias, quas omni genti, & populo conuenientes ſummatim tractant: hoc tamen opuſculum ea ratione illis præſtat, quod alta, & ad altos pertinentia tractat: neque laborat ſubobſcura breuitate, qua illa ob rerum multitudinem ſummatim inſinuata laborare oportuit, nec ingenÿ, artificÿq́; opes admittere potuerunt. Tum quòd mea tam

pronecta ætas admonet me iam delabi, & ſi non delibari, adeoque reſolutionis meæ tempus inſtare, vt qui Sanctitati Tuæ conſtitui, vale longum ſcripto dicere prius quam reſoluar: debeam nunc potius id agere hoc munuſculum offerendo, quam expectare illum optatiſsimum diem, in quo omnia ſimul mea opuſcula recognita, typisque excuſſa (per tomos digeſta) emittere percupio, ſub tutela Sãctitatis Tuæ, quam Dominus omnium Ieſus Chriſtus ſuum in terris ſummum, & incomparabilem Vicarium, ſicuti dignatus eſt omnium bonarum artium Encyclopædia, mira ſacrorum Canonum cognitione deaurata exornare: ita ſtudioſis omnibus optimum refugium. Ignoſcas vt autem mihi, ſupplex oro, Beatiſſime Pater, quod, maxima, qua in te ſum pietate, ac obſeruantia impellente, auſim eſſe hoc loco vnus ex multis teſtibus dignitate quidem vltimus, annorum autem numero, variorumque Minerualium munerum, in varijs regnis, & academijs functione fortaſſe primus, qui teſtatum poſteris relinquam, iure tibi ſecundum Deum omnia à litteratis, & pijs hominibus deberi: qui cum in ceteris Pontificatus muneribus multos prædeceſſores tuos, ſapientiſſimos etiam & ſanctiſſimos viros, prudentia, religione, iuſtitia, liberalitate æquaſti, aut etiam ſuperaſti; tum vero de bonis, ac doctis viris benemererī numquam intermittis: nihilque tibi reliqui ad munificentiam, ac diligentiam facis, quo præclaræ artes vnà cum Fide Catholica omnium bonorum fundamento, & charitate, virtutum omnium regina, magnos quotidie progreſſus faciant, & in omnes gentes diſſeminentur. In vrbe quidem, Italico, Germanico, Anglico, Pannonico, Græco, Aſſyrio: extra vrbem vero, quinimmo & extra totam Italiam plurimis alijs, ac numeroſis collegijs adoleſcentium incredibili ſumptu erectis: quibus nouiſſime diuino ſpiritu afflatus aliud addis, quod omnibus ſæculis in admiratione, ac benedictione erit, commune Chriſtianorum gentium domicilium, capax, vt fertur, futurum trium millium ſtudioſorum iuuenum: in quo omnes artes liberales, omnesque linguæ illuſtres cum puriſſima Theologia adamuſſim doceantur: in quod ex omnibus nationibus Latinis, Græcis, Aſſyrijs, Aethiopibus, Indis, & ex Orbe vſque nouo aduectis cooptati ſemper aliquot eximiæ indolis adoleſcentes, ac probe educati, atque inſtructi ad ſuas prouincias redeuntes, ibique bonum ſe-

men

men ſeminantes multum fructum afferant euangelicum. Ac mihi quidem (ſpero etiam multis alijs) lætiſſimus omnium, quos in vita viderim,ille dies illuxit,quo Sāctitatis Tuæ nomine Philippus Boncompagnius Cardinalis non minus virtute,quàm honoris gradu Illuſtriſſimus,& Reuerendiſſimus tanto,ac tam ſalutari ædificio primum lapidem iecit. Ceterum,vt eo redeam,vnde quidam animi impetus me abſtraxit,ſupplico Sāctitati Tuæ quam humillime,vt auerſis tantiſper oculis ab altiſſimis curis ſuis,ita dignetur eos conuertere in huius opuſculi tenuitatem, & humilitatem,vt illud pro ſingulari ſua humanitate,mente ſerena,& benigna de more ſuo excipiat, ob amorem Domini Noſtri Ieſu Chriſti,qui Sanctitatem Tuam Eccleſiæ Suæ Sanctæ adeo neceſſariam quàm diutiſſime ſeruet incolumē. Amen. Romæ M. D. LXXXII. Die Magno Gregorio Sacro.

GRE-

GREGORIVS XIII.

AD FVTVRAM Rei Memoriam. Cum à fœl. record. Pio Papa Quinto prędeceſſore noſtro emanauerint literæ tenoris ſubſequentis. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorum Doctori Pius Papa Quintus. Dilecte fili ſalutem, & Apoſtolicam banedictionem. Dudum à fœl. record. Paulo Papa Tertio prædeceſſore noſtro emanarunt literę tenoris ſubſequentis. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorum Doctori, primariam cathedram Iuris Canonici in vniuerſitate ſtudij Conimbricenſis actu regenti Paulus Papa Tertius. Dilecte fili ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut nobis exponi feciſti, vt alijs iuxta traditum tibi à Deo talentum prodeſſe poſſes, nonnullas lecturas ſuper voluminibus Decreti, & Decretalium non ſine maximis laboribus & vigilijs ad laudē diuini nominis, cuius ope literarię rei, & Chriſtianæ Reipublicæ cōſuluiſſe, & profeciſſe credis, ſcribendo compoſueris, & compilaueris, eaſque de proximo tuis proprijs expenſis in lucem edere, & imprimi facere intendas, pro parte tua nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt tibi, quòd lecturæ huiuſmodi abſque tuo conſenſu imprimi non poſſint, vt tuarum vigiliarum effectu lęteris, concedere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos volentes te ſpecialis gratiæ fauore proſequi huiuſmodi ſupplicationibus inclinati tibi, quòd ad ſeptenniū à die, quo tu lecturas prædictas imprimi feceris computandum, nullus alius per vniuerſum orbem Chriſtianum conſtitutus lecturas ipſas, vel illarum partem aliquam imprimere, ſeu imprimi facere, vel impreſſas in ſua domo, aut alibi habere, & tenere, nec illas vendere, ſeu mutuo, aut ex dono, vel aliàs donare poſſit auctoritate Apoſtolica tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus: diſtricte inhibentes in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna eoipſo ſi contrafactum fuerit incurrenda, omnibus & ſingulis, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis & conditionis exiſtentibus, & quauis Apoſtolica authoritate, aut facultate fungentibus per vniuerſum orbem conſtitutis, ne lecturas huiuſmodi vel earum partem aliquam abſque tuo expreſſo conſenſu, & licentia ſeptennio prædicto duntaxat durante imprimere, ſeu imprimi facere, aut uendere, ſeu donare præſumat. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac quarumcunque prouinciarum & locorum ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, nec non priuilegijs, indultis, & literis apoſtolicis quibuſuis prouincijs, & illarum perſonis, ac vniuerſitatibus, & collegijs, etiā per nos, & Sedem Apoſtolicam ſub quibuſcunque tenoribus, & formis ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam derogatoriarum derogatorijs, vel aliàs quomodolibet conceſſis, confirmatis, ac etiam iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam ſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per

clauſu-

clauſulas generales idem importantes mentio,ſeu quæuis alia expreſſio habenda,aut exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur præſentibus pro expreſſis, ac de uerbo ad verbum inſertis habentes,illis aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annullo piſcatoris die viij. Ianuarij, M.D XLIIII. Pōtificatus noſtri anno nono. & deinde. Cum ſicut nobis nuper tu exponi feciſti, ſicut aſſeris, rogeris à multis, vt opera tua tam prius edita,quàm nondum edita,quæ ſuper iure Pontificio, & ad declarationē illius pertinentibus habes compoſita,typis excudi faceres, idque facere proponas vita comite, & Deo iuuantę impen ſ tuis, & te pręſente, quo correctiora, auctiora, & pientiora prodeāt,nobis humiliter ſupplicari feciſti, vt in pręmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos te amplioris gratiæ fauore proſequi volentes,huiuſmodi ſupplicationibus inclinati Apoſtolica authoritate tenore præſentium declaramus, intentionem noſtram eſſe,vt prędicti Pauli prædeceſſoris noſtri litterę, & quę de lecturis loquuntur,habeant etiam locum in alijs Commentarijs, libris, & tractatibus, quos tu edideris ſuper ijs, quę pertinent ad prędicti iuris pontificij declarationem. Non obſtantibus omnibus ſupradictis, quæ idem Paulus prædeceſſor in dictis pręinſertis litteris voluit non obſtare. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die xviij. Maij. M. D. LXXI. Pontificatus noſtri anno ſexto. Ac cum poſt modum, videlicet nonis Nouembris, Pōtificatus noſtri anno primo,eundem Martinum ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequi volentes ſtatuerimus, prædictoque Martino conceſſerimus literas fœl. record. Pauli iij. & Pij V. prædeceſſorum noſtrorum pręinſertas locum habere, & ſe extendi in his,quæ de lecturis, & alijs loquuntur in quibuſcūque Cōmentarijs, & tractatibus,quę idem Martinus ediderit, ſuper prędicti iuris Canonici declaratione, & interpretatione, & pręſertim ſuper Manuali Confeſſariorum, ab eo prius lingua Hiſpanica edito, nunc recognito,aucto, latinitateque donato. Cum autē, vt accepimus,in obſequium Dei,ſacroſanctęq; Sedis Apoſtolicę non ſine magno labore duobus annis proxime pręteritis idem Martinus intenderit, & in præſentia intendat recognitioni operum ſuorum tam editorum, quàm non editorum,quò emendatiora, deſęcatiora,auctiora, & vtiliora effecta typis excudantur. Nos eundem Martinum amplioribus fauoribus & gratijs proſequi volentes, Motu proprio, non ad dicti Martini, aut alterius pro nobis deſuper oblatæ petitionis inſtantiam,ſed ex certa noſtra ſcientia,indultum, inhibitionem, declarationem,decretum,derogationem,aliaque omnia in pręinſertis litteris apoſtolicis, & earum ſingulis contenta ad decem annos à Data præſentiū computandos,ita vt quis ea, vel illorum partem aliquam ſine ſuo expreſſo ad id in ſcriptis conſenſu imprimere, vel alibi impreſſa dicto decennio durante vēdere, aut venalia tenere, donare,aut permutare non poſsit Apoſtolica auctoritate tenore pręſentium prorogamus,extendimus, & ampliamus, & quem-

libet

libet contrauenientem cenſuras, & pœnas in præinſertis litteris contentas eo ipſo, & abſque alia declaratione incurrere. Sicq; per quoſcunq: Iudices, & Cōmiſſarios quauis auctoritate fungentes, ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbique iudicari, & definiri debere: irritum quoque & inane decernimus, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quæ in omnibus ſupradictis litteris conceſſum eſt non obſtare, cæterisque contrarijs quibuſcunque. Inſuper quia difficile foret, præſentes litteras ad quæcunque loca deferri, volumus, & dicta auctoritate decernimus ipſarum tranſumptis, & exemplis, & in eiſdem exemplis, lecturis, Commentarijs Manuali, & alijs operibus huiuſmodi impreſſis plenam, & eandem prorſus fidem vbique in iudicio & extra adhiberi, quæ originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die xxij. Nouembris, Pontificatus noſtri Anno Nono.

Cæ. Glorierius.

Cum Priuilegijs ampliſſimis Regum Chriſtianiſs. & Catholici Neapoleos, Senatus Veneti, & omnium fere Potentatuum Italiæ.

RELECTIO IN CAP. SI QVANDO. DE RESCRIPTIS.

MARTINO AB AZPILCVETA Doctore Nauarro, Authore.

PRÆFATIO.

QVONIAM multi huius Curiæ ampliſſimæ viri, eruditi, & ſtudioſi cupiũt, vt typis excudantur duæ Prælectiones, quas nos ante circiter quadraginta annos habuimus in inclyta Luſitaniæ Conimbricenſi Academia, ſuper cap. ſi quãdo. & cap. cum cõtingat. de reſcrip. occaſione cuiuſdam magnæ cauſſæ beneficiariæ, quæ tũc occurrerat, decreuimus eis morem gerere, implorata primum Sacroſanctæ Sedis Apoſtolicę, cui omnia ſubijcio; immo & cuiuſlibet alius melius me ſentientis, exoptata cẽſura. Quoniam item ob aliquas cauſſas nonnullis viris, pietate, prudentia, & eruditione clariſſimis, in quibus eſt Reuerendiſſimus in Chriſto Pater F. Sixtus Fabri Lucenſis, Illuſtriſſimi Ordinis Prædicatorum, Magiſter Sacri Palatij, viſum eſt gratius fore Deo Opt. Max. vt tacitis nominibus litigantium, & dignitatis, ſuper qua litigabatur, id fieret, abſtulimus illa, & quædam alia ad veritatem doctrinæ parum pertinentia, quibuſdã alijs, quæ vtiliora ſunt, eis ſubſtitutis.

THEMA SEV CASVS.

QVIDAM A. Canonicus Eccleſiæ cathedralis B. renunciauit ſuam Canoniam in fauorem patris C. qui tunc erat infans, reſeruato ſibi acceſſu, & regreſſu: & contra pater dicti C. renunciauit quandam Cantoriam, & canonicatum alterius Eccleſiæ cathedralis D. in fauorem præfati A. reſeruato etiã acceſſu, & regreſſu præfato patri dicti C. Mortuo autem poſt multos annos prædicto A. quidam E. accepit prædictam Cantoriam, & cepit poſſeſsionem, vti vacantem per eius obitum, virtute cuiuſdam indulti Reginalis à Papa conceſsi. Quare præfatus C. qui iam erat Archidiaconus alterius Eccleſiæ, petijt præfatam Cantoriam à prædicto E. virtute dicti regreſsus & acceſſus ſibi à Papa conceſsi cum hac clauſula, Quod in caſum non ſolutionis penſionis eſſet priuatus prædictis Cantoria, & Canonicatu: & quòd tunc ac dicto A. cedente, vel decedente: ſeu Cantoria, ac Canonicatu, & prebenda D. huiuſmodi quouis modo vacantibus, etiam apud Sedem, &c. Non obſtantibus, &c. Et ſi horum expreſsio, &c. Quorum tenores haberentur pro expreſsis, &c. Quibus ſic ſtantibus quæſita ſunt duo à prædicto Doctore Martino ab Azpilcueta Nauarro, qui tunc regebat cathedrã primariæ functionis in inclyta Luſitaniæ Academia Conimbricenſi. Alterum eſt, An exceptiones, quæ opponebantur contra C. & ſuum regreſſum eſſent legitimæ. Alterum, An cauſſæ nullitatis, quæ opponebantur contra executorem prædicti C. & eius cenſuras eſſent efficaces. Qui quidem Doctor, quia tunc interpretabatur titulum de reſcriptis, ne fraudaret auditores interpretatione illius, primum quæſitum diſputauit ſuper cap. ſi quando. quaſi quoddam auctarium eius: & ſecundum ſuper cap. cum contingat. vt alterum etiam auctarium eius, allegando bona fide pro vtroque litigante, quæ videbantur alleganda: & ſuam pro parte, quæ ſibi videbatur verior, ſententiam pronunciando.

Primum Præludium.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad lites ſurreptitium regulariter ipſo iure validũ:ad beneficia verò non,nec executorum ipſius deputatio.*

2 *Reſcriptum ad beneficia ſine ſpeciali mandato valet.*

Diſputaturus igitur prius quæſitum,nempe,An exceptiones oppoſitæ ab E. contra C. & acceſſum, vel regreſſum eius ſint legitimę,prę mittendum erit primũ ſub quo genere reſcriptorum eę litteræ acceſſus, & regreſſus ſint conſtituēdę. Et certum eſt primum,inter reſcripta ad beneficia conſtituendas eſſe,qua parte facultatem ad præfatam Cantoriam accedendi,cũ vacaret,continent:quoniam non fuerunt datę principaliter ad lites definiendas ac dirimēdas,ſed ad aſſequendum bèneficium vt palam eſt.

1 Ex quo infertur primum,eas ipſo iure nullas eſſe, ſi ſint ſurreptitię. Siquidem licèt reſcriptum ad lites ſurreptitium, non ſit regulariter ob id ipſo iure nullum, ſecundum gloſſ. in cap.ad audientiam.2.de reſcript. quam communis ibi,& vbique ſequitur: tamen reſcriptum ad obtinēda beneficia,regulariter ipſo iure nullum eſt, ſi ſurreptitiũ fuerit,ſecundum prȩfatam gloſſ.cap. ad audientiam. 2.de reſcrip.ab omnibus receptam. Adeo quòd deputatio quoque exequutorum,& iudicum illi acceſſoria,licèt ſit quoddam reſcriptum ad lites, eſt ipſo iure inutilis,cap.conſtitutus. infra eod. vbi Panor.& Dec. in ultimo notabili hoc adnotarunt: & in cap.ceterum.col.2. ſupra eod.& latius Felin.dicto cap. ad audientiam. 2.col. 12.verſ. fallit ſecundo.nu.19.& col. 15.& 16.nu.20. & latius nos trademus in cap.cum contingat.infra eod.

2 Secundo infertur,non poſſe contra literas has opponi,eſſe impetratas ſine ſpeciali mandato præfati C.licèt vere ita videantur impetratæ, quoniam tempore impetrationis nondum erat C. ſeptenis. quia licèt reſcriptũ ad lites, ſine mandato ſpeciali impetratũ regulariter non valeat iure cõmuni, cap. nonnulli.§. ſunt & alij.infra eod.vbi dicemus,an ſtylus Curiæ in hoc à iure ſcripto differat:nón autem reſcriptum ad beneficia,ſecundum gloſſ.quam Card. ibi putat ſingularem in cap.ad aures.infra eod. quæ tamen ſimilem habet in prætitato cap. nonnulli. §.ſunt & alij.quas Corſetus in verb.mandatum,& Felin. in prȩallegato §.ſunt & alij.col.8.& Panor.cum Rauennate, & Andræ. Siculo in dicto cap.ad aureſ.ad ſidera extollit.

Secundum Præludium.

SVMMARIVM.

3 *Reſcriptum an dici poſſit executorium, etiam ſi nemo alius à Papa ſit collator, vel compulſor.*
4 *Mandatum de prouidendo triplex.*

3 PRæmittendum ſecundo, quòd eæ litteræ non ſunt conſtituendæ inter reſcripta monitoria, neque præceptoria, neque executoria. Siquidem ſi hoc, de quo nos agimus, reſcriptum ſub harum aliqua ſpecie contineri poſſet, maxime contineretur ſub eſecutorio. Quod tamen non videtur dici poſſe: quia in eo nõ dãtur executores ad prouidendũ, neque compellendum, à quorum deputatione reſcriptum appellatur executorium, ſecundum omnium mentem. Niſi diceres, ipſummet Romanũ Põt. qui cõfert hunc acceſſum, & vult has litteras haberi pro titulo & collatione, earum executorem eſſe: quod in ſimili caſu de ipſomet Leone commendante quædam beneficia ſub certa conditione dici poſſe, ait Guillermus Caſſador, Epiſcopus Algarenſis, vir nõ minus eruditione, quàm dignitate illuſtris in deciſ. 3. de præben. nu. 24. Prò quo vltra rationem, quam ipſe adfert, facit, quòd reſcriptum ad beneficia per quod ius tantum ad rem quæritur, in prædicta tantum tria genera diuiditur, iuxta doctrinam egregiam Panor. in cap. mandatum. & cap. capitulum. infra eod. vbi & in cap. conſtitutus. late ſatis ſuperque tradit Compoſtellanus. Pro qua diuiſione mihi eſt textus iuris optimus in cap. ex inſinuatione. infra eod. tametſi probe illam comprobet cap. dilectus. 3. de præben.

4 (margin number beside "cia per quod ius")

Sed reſponderi poſſe videtur, illam diuiſionem trimembrem non comprehendere omnia reſcripta, quæ ad beneficia dantur: ſed ſolũ ea, quæ ſunt mandata de prouidendo: quorum de numero nõ ſunt regreſſus, neque acceſſus, neq; illę, quæ cum futura ſucceſſione concedũtur, coadiutoriæ. Hęc enim nõ ſunt mãdata de prouidẽdo: ſed prouiſiones conditionales, quas ſolus Papa facere poteſt, iuxta gloſſ. cap. ſi gratioſe. quædã hoc tit. lib. 6. quæ multis probata, & putata ſingularis, & in his à Felin. in cap. fi. col. 3. infra de iudic. habet, eum ſolũ poſſe cõferre beneficia ſub conditione ad tẽpus, & in diẽ: quãuis id raro in Regno Frãciæ facit; iuxta gloſſ. 1. Concord. tit. de reſeruat. Parui tamen refert, an appellentur executoriæ, nec ne: quia de ſolo nomine videtur quęſtio quæ pertinacibus eſt relinquẽda, iuxta gloſſ. rub. Infortiati. * Poſt quã, & poſt hęc ſcripta noſtra, cõſtitutum fuit à ſacroſancto Cõcil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 9. verſ. inſuper. in Decreto de reform. necubi acceſſus, aut regreſſus ad beneficium eccleſiaſticum concedantur, neque coadiuto-

riꝫ cum futura ſucceſſione, etiam de conſenſu principalis, præterquam in quodam caſu, ibi expræſſo *

Tertium Præludium.

SVMMARIVM.

5 *Papa ſolus ſub conditione, ad tempus, & in diem confert.*
6 *Expectatiua omnis eſt gratia conditionalis.*
7 *Acceſſum & expectatiuam ad diem conditionis trahi, & ante illam impletam ſolum ius ad rem dare.*

5 PRæmittendum tertio, quòd eæ litterꝫ conſtituendꝫ ſunt ſub genere reſcripti conditionalis. Tum quia non poſſunt dici mandatum de prouidendo, vt dictum eſt. ergo prouiſionem continent, & non puram: quoniam beneficium viuentis nemini pure Papa confert, cap. 1. de conceſſ. prꝫben. & Reg. Cancell. 20. quam ſcite ac pulchre declarat Dec. conſ. 398. incipiente, in cauſa. ergo conditionalem prouiſionem
6 continent. Tum quia omnis gratia ſpectatiua beneficij dicitur conditionalis, ſecundũ Dominos Rotꝫ deciſ. 857. Vrbanus. col. 2. quꝫ in nouẽ rubri. eſt 10. de cõceſ. prꝫb. in antiqq. per l. 3. ff. qui, & a quibus. & l. cum ita. de opt. leg. & l. vnum in familia. ff. de leg. 2. per quꝫ iura idem etiã tenet Oldradus conſil. 58. nu. 5. Caſſãdor. in dec. 3. nu. 6. de præb. Quamuis ad præcitatã l. 3. & ei ſimilia reſponderi poſſet id, quod Bar. reſpondet in l. Meuius. §. duobus. ff. de legat. 2. in 4. oppoſ. 3. parte. n. 10. Quòd autem ſit conditionale, etiam ex contextu ipſarũ litterarum patet. ſic enim habet, *Si A. illa, & illa non fecerit, ac etiam*, *eo decedente, vel cedente, vel quouis modo vacante*. quos ablatiuos abſolutos conſtat inducere conditionem. l. à teſtatore. ff. de cond. & demon. & ibi Bar. & alij, & in l. ab emptione. vbi etiam Bar. ff. de pact. cum ſimilib.
7 Ex quo infertur, diem datꝫ huius prouiſionis ad diẽ conditionis adimpletæ trahi: non autem contra, diem cõditionis adimpletæ ad diem datæ. Id enim omnibus expectatiuis eſt cõmune. Quod annotauit glo. memoratu digna cap. ſi ſoli. in glo. magna, circa mediũ, de cõceſſ. prꝫb. lib. 6. & cap. ſi pro te. hoc tit. lib. 6. & clem. 1. verb. exequutorẽ. de conceſſ. prꝫb. arg. cap. prꝫterea. 2. de appell. & cap. licet. de voto. & cap. ſuper eo. de condit. appoſ. & §. ex conditionali. inſtitutionib. de verbor. obligationib. & l. prætor. ff. qui pot. in pign. habean. & late probat Caſſad. in præcitata deciſ. 3. nu. 6. Siue quia ſubſtãtiã ſuã plus capit ex cõditionis exiſtentia, quã ex alio, iuxta doctrinã Card. in clem. paſtoralis. in princ. quæſt. 1. de re iud. & Imolæ ibi, col. 4. verſ. quærit Guillermus. Siue quia extremũ, ad quod retrotrahẽda erat cõditio, non erat habile, attento tempore datæ. quoniam tunc beneficiũ ſub conditione collatũ

alterius

alterius viuentis erat, arg. eorum, quæ in ſimili affirmat Decius in pręfato cap. præterea.

Quartum Præludium.

SVMMARIVM.

8 *Acceſſus, noua vox, etiam iuriſperitis quid ſignificet, & apud quos inueniatur.*

8 PRęmittendum quarto, quòd hę litterę nouo nomine Curię Romanę appellantur litteræ acceſſus: & gratia in eis contéta ſimpliciter acceſſus. Inter enim nouem modos, quibus ius ad beneficia, non tamen in eis, ſiue ius ad rem, & non ius in re quęritur, quos non minore cum vtilitate, quàm diligentia ſcripſit Ludouicus Gomeſius, Sarnenſis epiſcopus, & Prætorij Rotę Auditor, vir vtique doctiſſimus, vt eius opera teſtantur, in reg. de non tollen. iure quæſito. vnus eſt ille, quem vocant acceſſum, quando ſcilicet Papa concedit alicui litteras tales, per quas ex tempore datę facit collationem alicui certi beneficij conditionalem, ſi talis, aut talis caſus contigerit, permittendo, vt earum auctoritate liceat ei ſine alia collatione noua poſſeſſionem capere, illius conditione adimpleta. Quod nomen acceſſus in hac ſignificatione, tametſi non memini, me legiſſe in aliquo capite totius corporis iuris: inuenio tamen in quadam regula Cancellariæ S. D. N. diuina prouidentia Pauli, huius nominis Papæ Tertij, publicata 30. Octobris an. 1534. In alia item eiuſdem publicata in Cancellaria 22. Auguſti. 1536. Quamuis item ordinarie ſcribentium neminem meminerim ea voce in hac ſignificatione vſum fuiſſe: ſic tamen vtitur ea Gomeſius, cum in alijs locis, tum in præcitata q. 1. num. 40. & in quæſt. 4. reg. de non iudican. iuxta. Caſſad. item in deciſ. 1. de pact. col. fin. Pro qua ſignificatione omnium, quæ meminerim, maxime facit cap. non autem. 7. quæſt. 1. in illis verbis. *Vt non ſuccederet in cathedram Epiſcopo: ſed accederet.* ſuper quo mox aliquid dicam.

Quintum Præludium.

SVMMARIVM.

9 *Acceſſus renunciatione nihil iuris in re vacare.*
10 *Regreſſus & coadiutorias ius tantum ad rem tribuere.*
10 *Intellectus communis cap. non autem. 7. quæſt. 1. reprobatur.*

9 PRæmittendum quinto, quòd eæ litteræ adnumeratę ſunt reſcriptis ad beneficia, per quæ ius ad rem quæritur, & non in re. Tum quòd duo

duo ſimul in vno beneficio ius in re habere nequeunt, cap. maioribus. cap. tuæ. de præbend. in cuius gloſſ. nos ſuperiore anno rationem reddebamus memorabilem. Cum ergo A. ius in re haberet in præfata Cantoria, conſequens eſt dicto C. non potuiſſe competere ius in re in ea, illo viuente: ſed tantum ad rem. Tum quòd cui debetur aliquid ſub conditione, non dicitur ei debitum ante conditionem purificatam: ſed ſolum ſpes debitum iri. §. ex conditionali. inſtit. de verb. obligat. l. cedere diem. ff. de verb. ſignific. cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. & clem. 1. in princ. de conceſſ. præben. at ſupra eſt concluſum, hunc acceſſum, ſiue litteras eam continentes gratiam, prouiſionem continere conditionalem. Ergo propoſitum. Tum quòd ſi C. huic acceſſui ante mortem præfati A. renunciaſſet, vel ante illius mortem obijſſet, nihil iuris ex perſona ipſius, quo ad præfatam Cantoriam vacaſſet, vt palàm eſt: ergo nihil iuris in ea per hunc acceſſum ante mortem A. fuit illi quæſitum.

10 Tum denique quòd per regreſſum, & per coadiutorias cum futura ſucceſſione, etiam de conſenſu conceſſas, ſolum ius ad rem quæritur, & non in re, ſecundum prçallegatos Gomeſium, & Guillermum in præcitatis locis, & clàre ſatis ſentit Cardin. in conſil. 70. neque eſt vllus, qui contrarium affirmet: nam neque ſuſtentari poſſet, niſi concederemus fieri hodie cum quolibet triuiali homine, quod cum ſolo Auguſtino memoratur eſſe factum in ſingulari cap. non autem. 7. quæſtio. 1. quod videtur habere, Auguſtinum per indulgẽtiam Apoſtolicam fuiſſe factum Epiſcopum eiuſdem Epiſcopatus, cuius erat Valerius, viuente illo, & conſentiente, ſecundum communem intellectum Panor. in cap. quoniam. de offic. ord. putantis illud in hoc ſingulare, & ſecundũ Card. in illo conſ. 70. Qui tamen intelligendi modus non ſatis mihi arriſit ab eo tempore, quo legi apud Poſſidonium, in vita S. Auguſti. col. 5. id ſine Romani Pont. diſpenſatione factum fuiſſe: & poſtquam legi, illum verbo, & ſcripto docuiſſe magnum Auguſtinum, id fieri non debuiſſe.

Ex quo dicto breuiter infertur, quàm ſine mente ſonum dent, qui adſerunt, præfatum E. tollere beneficiũ prędicto C. quod diu fuit ipſius: cum tamen neque eius fuerit, neque prædicti E. ante mortem A. Hactenus de prçludijs; nunc exceptiones diſcutiamus.

Exceptio Prima.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, non obſtantibus, &c. etiamſi eſſet talis, &c. quorum tenores, &c. tollit neceſſitatem inſerendi tenorem contrariorum.*

2 *Etiamſi caueatur in illis contrarium.*

2 Etiam ſecundum contrariam opinionem, quando id in lege poneretur, vel ſtylus curiæ haberet, quod conſtat habere.

PRima Exceptio, quę materiæ cap. nõnulli. infra eod. conuenit, qua præfatum E. aliqui niti arbitrãtur, eſt, quòd indultum præfatum Reginale, cui E. innititur, derogare videtur omnibus reſcriptis ſibi contrarijs, propter multas & fortiſſimas clauſulas, quibus munitur, arg. cap. fi. de ſent. excom. lib. 6. & clem. dudũ. §. nos etenim. de ſepultu. & eorum quæ tradit Bar. in l. ſi quis. in princ. ff. de leg. 3. & Anton. in cap. 1. ſupra eod. & Panorm. in cap. cum inſtantia. de cenſib.

1 Neque obſtat huic exceptioni, quod aliquos audio reſpondere; ſcilicet pręfati C. acceſſuî non poſſe derogari, niſi totus illius tenor de uerbo ad verbum expreſſe reſcripto derogatorio insereretur; quia id in eo expreſſe cauetur: qui tamen indulto reginali non inſeritur. non inquã hoc obſtat: quoniam inter alias clauſulas, quibus prædictum indultũ munitur, eſt etiam illa, *Non obſtantibus contrarijs quibuſcunque: etiam ſi eſſent talia, de quibus facienda eſſet mentio de verbo ad verbum: quorum tenores volumus haberi pro expreßis.* Per quam clauſulam tollitur neceſſitas illa tenorem contrariorum inſerendi, per textum, quem in hoc ſingularem putarunt ibi Bald. & Angel. ponderendo verbum, ſpeciatim, ac nominatim, in l. omnes. C. de pręſcript. 30. vel 40. ann. quem etiam eiſdem verbis commendat Iaſon in conſ. 11. 3. vol. col. 3. & in conſ. 121. volu. 4. col. 1. aptus in hoc tex. in cap. 1. de trãſactionib. & in cap. quia ſępe. de election. lib. 6. & in clemen. 1. & 2. de ſepultur. Et mea ſentẽtia omnium aptiſſimus tex. in extrauagan. rem non nouam. de dol. & contu. quam opinionem tenet Federic. conſ. 47. habita ſuper caſu. quem ſequitur Ioan. ab Anan. conſ. 56. incipien. ijs, quæ in facto proponuntur, dicens, hanc eſſe communem opinionem. Sequũtur etiam hi, quos retulit Felin. in cap. accedẽtes. col. 3. de præſcript. & in cap. nonnulli. col. 9. infra eod. & latius Iaſon in præcitato conſ. 121. Eãdem etiam ſequitur Probus in cap. collatio. col. 3. de offic. delegat. lib. 6. Quæ procedit etiam, quando diſpoſitio prior, cui derogandum eſt, prohiberet, ne illi derogari poſſet, etiam per clauſulam hanc, per quam non expreſſa pro expreſſis habentur. quod Collectarius ſolus expreſſit in cap. cum dilecta. num. 3. de reſcript. quamuis Bald. Collectarium referens, & probans ibidem ſatis hoc etiam ſenſerit: non tamen ita plane, vt ille aperit vterque tamen concludit, volente Papa, vt tenor obſtantium habeatur pro ſcripto de verbo ad verbum, nulla obſtantia reſcripto nocere: quia contra libertatem plenitudinis poteſtatis Papæ nihil ſtatui poteſt. Nec in eo habet locum diſpoſitio l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis caut.

& ſecun-

& ſecundum hoc iudicatum vidiſſe ait Alber. à Roſate in l. 1. C. quan. imp. int. pupil. & vidu. vbi, licèt in hoc Cynũ reprobet, non tamen ait, eum mẽtiri, ſaltim in meo lib. licèt Felin. id imponat ei. & quãuis multi, & in his Cald. contrariã partẽ tueãtur conſ. 2. de priuileg. & Candin. conſ. 33. dominus Gregorius. & multi alij, quos refert Iaſ. in illo cõſil. 121. vol. 4. & Felin. in cap. accedẽtes. de præſcrip. col. 3. & quãuis vterque illorum hanc partẽ teneat in locis. ſupra citatis, & Curtius Iunior dubitet in conſ. 110. n. 32. par. 2. Fel. tamen vir cautus aït, eam nõ procedere, quãdo derogatio fieret per viã legis, & quãdo ſtylus Curiæ cõtrarium haberet. Quod verbũ nõ ſatis expendit Iaſon in illo conſ. 121. licèt Felin. allegãdo, multa ex eo mutuatus fuerit. Sed neque Ioan. à Selua, licèt fuſiſſime hanc concluſionem cum omnium dictis tractauerit in lib. de benefic. par. 3. quæſt. 14. At contrariũ habere ſtylum Curię teſtantur Collectarius, & Probus in locis ſupra citatis, & Gomeſius in proœmio regularũ Cancellariæ, q. 6. dixit in Prætorio Rotæ ſemper teneri conſiliũ 2. Antonij à Butrio, qui iuxta concluſionẽ hanc conſuluit. id, quod etiã nos conſuluimus frequenter poſt horum editionẽ: eo maximo moti, quòd ſtylus Curiæ facit ius, cap. quam graui. de crim. falſ. & quòd contraria opinio plenitudini libertatis Papæ derogaret, vt ait Collectarius. Alia tamen ratione exceptio hæc tollitur: quia Reginale indultum excepit regreſſus, acceſſus, & de cõſenſu coadiutorias: & litteræ C. vt in præludijs eſt dictũ, acceſſum quendam concedere videntur: qui ſi eſt validus per hunc indultũ non tollitur, quia expreſſe in eo excipitur. Vnde, ſi ſatis omnes caluiſſent ius, quod per huiuſmodi litteras prætendi poteſt, acceſſum nouo nomine Curiæ Romanæ vocari, non credidiſſent, præfatum E. hac, quæ friuola eſt, niti exceptione.

Exceptio Secunda.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula vni acceſſoria non refertur ad alia.*
2 *Etiam, hæc vox implicat & ampliat.*
3 *Clauſula;* Quouis alio modo vacante, *quos modos includit.*

SEcunda Exceptio, quæ tangit materiam cap. 2. ſup. eod. eſt, quòd acceſſus is conceſſus fuit C. in pœnam non ſolutæ penſionis, & non ſimpliciter: & quòd caſus ille penſionis nõ ſolutę contigit. Pro qua exceptione facit quòd omnia reſcripta ad beneficia reſtringenda ſunt, & non amplianda, cap. quamuis. de præben. lib. 6. cum ſimilibus. & quòd clauſula, quæ alioqui deberet ad multa referri, quando tamen inſeritur alicui cap. tamquam illius acceſſorium, non debet ad alia referri, cap. cum dilecti. de donat. ſecũdum vnum intellectum, & Panor.

declarat in cap. ſecundo requiris. de appell. tradit Bar. in l. fi. ff. de reb. dub. quem ſequitur Alexan. in l. ſi idem cum eodem. §. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & eſt recepta concluſio.

2 Sed neque hæc exceptio obeſt præfato C. Tum quia illa coniunctio, *Ac*, copulatiua diuerſitatem denotat eorum caſuum; quos coniungit, iuxta gloſſ. calebrem in rub. ff. de iuris & fact. ignor. niſi quando ratio aliqua earũ, de quibus in cap. 2. ſupra eod. diximus, aliud ſuadet: qualis tamen hic nulla concurrit. Tum quia dictio, *Etiam*, implicatiua eſt, & ampliatiua. l. etiam. ff. de minorib. clemen. religioſus. & ibi Card. n. 1. de procur. & clem. 1. de teſtamen. vbi Card. n. 1. & clem. 1. §. in quibus. de ſupplen. neglig. prælator. vbi etiã Card. tradit, & Marianus præter alios de viſita. fol. 2. col. 3. quæ dictio, etiã, in his litteris ponitur poſt illam, *Ac*, vt vides. & ita denotat, aliũ eſſe caſum, ac magis dubiũ eũ, qui ſequitur: & conſequenter non eſſe illũ, qui ſupra eſt relatus; ſcilicet vacationis ob penſionẽ non ſolutã. Tum quia in conceſſione prædicti acceſſus additur illa vniuerſalis, *Quouis modo vacet*. per quam omnis modus vacationis intelligitur, ſecundũ gloſſ. memorabilẽ in cap. ſuſceptũ. de reſcript. lib. 6. in verbo expreſſe. modo vacatio ex perſona contigerit expreſſa, ſecundũ Lapum, Domic. & Peruſin. ibid. & Rotã deciſ. 27. in nouis, quę in noue rubricatis eſt 1. de ſequeſt. fruct. Adeò vt defectus veriſimilis notitię mortis renunciantis non obſit impetrationi per renunciationẽ factę, quãdo additur illa vniuerſalis, *Vel alio quouis modo vacet*. ſecundũ gloſſ. Prag. ſanction. tit. de collat. in verbo faciendas. in fin. & Seluam de benefic. 3. par. quæſt. 96. quamuis contra frequenter pronunciatũ eſſe teſtetur Gomeſius in quæſt. 3. ſuper illa reg. de veriſimili not. de quo in præſentia, tamquã de re propoſito extraria non pronuncio: quia tamen audio in hac re meã deſiderari ſententiã, dico, vtramque partẽ diſputanti probabilẽ: iudicanti verò eligendã eſſe illam, quam maior pars Auditorũ Rotæ delegit, auctore Gomeſio vbi ſupra; nempe nocere defectũ veriſimilis notitiæ, per ea, quę ille citat: & quia non debet plus prodeſſe expreſſio vacationis per obitum generaliter per clauſulam generalem, *Quouis modo vacet*, facta, quam ſpecialis, qua exprimitur vacatio per obitum: quę tamen non prodeſt antequam tempus ſufficiens ad veriſimilem notitiam labatur, per regulam præfatam de veriſimili notitia. Per quę quidem omnia apparet modus diſſoluendi ea, quibus hæc exceptio nititur.

Exceptio Tertia.

SVMMARIVM.

1 *Clauſulæ;* Sicut aſſeritur, & Sicut aſſeris, *differunt. nu. 2.*

2 *Acceſ-*

2 *Acceſſum & regreſſum ob ſolam renunciationem dari.*
3. *Cauſa gratię impulſiua quæ vitiat.*
4 *Titulus canonicus, & coloratus non æque probandi.*

1 TErtia exceptio, quæ tangit materiam cap. poſtulaſti. infra eod. eſt, quòd præfatus C. affirmauit Leoni Papę, ſe habere Apoſtolicam prouiſionem huius cantoriæ, quãdo has litteras ſibi conceſſit. ſic enim habent ipſę litteræ poſt principium, *Tu, cui alias, vt eſſeris, de canonicatu, & prebenda, ac cantoria eccleſiæ D. tunc certo modo vacante, Apoſtolica auctoritate prouideri conceſſum fuerat, conceſsioni gratię huiuſmodi litteris apoſtolicis deſuper non confectis, per certum procuratorem tuum ad id à te ſpecialiter conſtitutum, in manibus noſtris ſponte & libere ceſſeris*; & reliq. Is autem C. non oſtendit huiuſmodi prouiſionem vllam: quod tamen eſt neceſſarium. quia primo non atteſtatur Papa, eam prouiſionem ei fuiſſe factam: ſed eum aſſerere, ſibi aliàs fuiſſe prouiſum, ſiue prouideri cõ-
2 ceſſum. Et ponderandum eſt, quòd non ait: *Sicut aſſeritur*, ſed, *Sicut aſſeris*: & ita ei probandi onus incumbit, ſecundum Rotam in deciſ. 74. nota quod vbi. in antiqq. & deciſ. 727. nota quod ſi. in eiſdem; quam citauit Felin. in cap. iurauit. de probationib. nu. 1. quę in nouiſſime rubricatis eſt 77. tit. de præben. in antiqq. & altera deciſione prҽallegata 60. & 74. in nouiſſime rubricatis, eod. tit. de prębend. facit l. ei qui di-
3 cit. ff. de probationib. & cap. in pręſentia. eod. tit. Secundo quòd ſtylus Curię habet, raro, vel numquam vllum alicui concedere regreſſum, vel acceſſum, niſi renuncianti alicui titulo canonico, vel colorato: vel ei, quem ad hoc renũcians nominat, vt Rege aliquo, aut patrono grauiter inſtante. quod palã eſt omnibus, qui aliqua ex parte Romana negotia huius generis callent. Tertio facit quòd omne id, quod expreſſum mouere potuit Principẽ ad facilius concedendũ gratiã, eã efficit ſubreptitiã, ſi nõ eſt verũ, quod exprimitur, etiãſi non contineat cauſam finalẽ: ſed tantum impulſiuã, per tex. omniũ iuris optimum in cap. poſtulaſti. inf. eod. ibi, *Non tam de leui conceßiſſemus.* vt ibidem annotauit Panor. communiter receptus, & Dec. in cap. cum ceſſante. de appell. n. 2.

Neque obſtat, quòd Decius, ſibi contrarius contrarium affirmat in pręcitato cap. poſtulaſti. col. 2. in eo, quod de impulſiua cauſſa diximus, motus ad id per cap. dudum. de præben. lib. 6. quoniã primo hęc, de qua loquimur prouiſio, & eius renũciatio cauſſa finalis huius acceſſus fuerũt, intelligẽdo ſaltim per cauſam finalẽ id, quod Dec. in dicto cap. poſtulaſti. intelligit; illud ſcilicet quod eſt cauſſa, vt Papa ſoleat cõcedere, vel negare quod aliàs non conceſſiſſet, vel negaſſet. Secundo quòd opinio communis præſtantior videtur, & irrefragabiliter probatur per illud cap. in illis verbis, *Non tam de leui conceßiſſemus*, quibus ſolutio Decij non ſatisfacit. Neque illius opinionẽ probat præcitatum cap. dudũ.

in illis verbis, *Nihilominus conceſſiſſemus.* per eum ponderatis; quę ſatis expenſa pro communi opinione faciunt. quoniã qui maiori cum difficultate, ac moroſitate cõcedit nõ nihilominus, immo aliqua parte minus concedit, iuxta illud gloſſ. cap. 1. de donat, *Qui ſcito dat, bis dat.* & cap. 1. de plus petitionibus. & illud Senecæ, *Nihil carius emitur, quàm* 2
quod precibus impetratur. Facit cap. & ſi quæſtiones. de ſimon. coniuncta gloſſ. verbo nõ petenti, cum citatis ab ea. Et in caſu illius cap. dudũ. tam facile conceſſiſſet Papa ſecundã gratiam, facta mentione de poteſtate Legato data, ſicuti non facta. Vnde illud cap. ſolum probat ad ſummũ, quòd taciturnitas cauſſæ illius impulſiuæ, quę expreſſa, neque Principẽ retraxiſſet à cõcedendo, neque difficiliorem notabiliter reddidiſſet, non officit gratię; quod communis fatetur cum Innoc. in cap. in noſtra. ſub. fin. de reſcript. & Rota deciſ. 350. in antiqq. quæ eſt 70. in tit. de præben. in nouiſſime rubricatis. Sicut expreſſio illius cauſſę impulſiuę, quæ neque Principem mouet ad concedendum, neque ad notabiliter facilius id faciendum, officit gratię. Per quam conſiderationem vtra- 3
que opinio conciliatur; vt ſcilicet communis intelligatur de impulſiua notabiliter mouente: Decij verò conſideratio de ea; quę nõ mouet notabiliter, quod arbitrio iudicis relinquitur, iuxta l. 1. ff. de iur. deliberan. & cap. de cauſis. de offic. deleg. At expreſſio huius prouiſionis & illius renunciationis, ſiue cauſſam finalem huius acceſſus fuiſſe dicas, ſiue impulſiuam, penitus mouit Principem ad cõcedendum, quod ſtylus Curię probat: vel certe ad facilius multo, & notabiliter concedendum, quod nemo negare poteſt. Cui plane conſequens eſt, gratiam hanc ſubreptitiam fuiſſe; & per conſequens ipſo iure nullam, iuxta ea, quę in principio Prędudior. num. 1. diximus.

Non obſtat etiã, ſi quis dicat; eam renunciationẽ factã fuiſſe; litteris non expeditis: quia id ſolũ probat; nõ teneri pręfatũ C. ad probandũ illum titulum per litteras tunc expeditas: quod etiam nos fatemur.

4 Non item obſtat, quòd Papa pręfato C. concedit acceſſum ad cantoriam & canoniam prędictas, cum clauſula, *Etiam ſi ad illas nullum vnquam ius competierit.* quoniam id ſolum probat pręfatum C. non teneri ad probandum ſe habuiſſe ius verum & Canonicum ante has litteras à Sede Apoſtolica impetratum: quod & nos fatemur. At ex hoc non infertur, non teneri eum ad probandum, ſibi fuiſſe titulum coloratum à Sede Apoſtolica impetratum. Sicut & petens reſtitutionem beneficij tenetur probare titulum aliquem coloratũ, ſecundum gloſſ. ſingularem, frequentius in ſcholis, & ab omnibus vſureceptam in clemen. 1. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. non tamen tenetur probare verum & canonicum, immo ſufficit oſtendere aliquem coloratum; licèt ipſo iure ſit nullus, ſecundum Petrum ab Ancha. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & communem.

S V M M A R I V M.

1 *Simonia eſt renunciare beneficio, vt alius renunciet ſuo.*
2 *Simonia eſt omnis renunciatio beneficij cum conditione, modo, vel pacto: quamuis non ea, quæ fit eo animo, vt illi, vel illi detur.*
3 *Simonia ſola realis excommunicat, & annullat.*
4 *Simoniacorum Deum timentium conſolatio non parua.*
4 *Simonia in ordine & beneficio monſtrum horrendum.*
5 *Simoniacus realis circa beneficia & ordines excommunicatus: & ſi celebrat irregularis: nec quęrit ius in beneficio, nec poſſeſſionẽ, nec fructus: nec ſpoliatus reſtituitur: nec regula de triennali poſſeßione gaudet.*
6 *Simonia ab vtroque non completa hæc mala non facit.*

QVarta Exceptio, quę materię cap. ſedes. & cap. ad audientiam. 21. infra eod. tit. congruit, eſt, quod prouiſio prędicti C. ſi quã haberet ante hunc acceſſum B. impetratam, videri poteſt cum labe ſimoniæ impetrata. Veriſimile namque videtur, patrem dicti C. & A. voluiſſe quidem; ſed non potuiſſe impetrare acceſſum, aut regreſſum pro C. filio ad præfatam cantoriam & canoniam, quæ erant patris dicti C. ſicut impetrauit regreſſum pro A. ad canoniam Eccleſię cathedralis. B. in cuius tunc fauorem renunciauit pater præfati C. vel quia C. nondum erat proximus ſeptennio, vel quia Papa noluit alij, quàm renunciãti concedere illam. Quamobrem inter eos conuentum fuiſſe, quod ſępe fieri, credere par eſt, vt pater quidẽ dicti C. conſentiret, regreſſum fieri pręfato A. & ipſe A. idem faceret pręfato C. cum id faciendi opportunitas occurreret. qua conuentione facta patrem dicti C. virum, vt fama fert, dexterum impetraſſe illi prędictam cantoriam, & canonicatum, quaſi certo modo vacantes, in hoc ſolum; vt dum illi, quaſi quaſi titulo C. in fauorẽ A. renunciaret, conſentiente A. Papa, illi concederet regreſſum, vel ſaltim acceſſum.

1 Quę ſi, vt pręmittuntur, facta fuerunt, primo conſtat ſimoniæ labem in hoc negotio interceſſiſſe. Simoniacum etenim eſt renunciare te beneficio tuo in alicuius fauorem, vt is ſuo renunciet in alterius fauorem, argumento cap. quam pio. 1. quęſt. 2. & cap. fin. de pactis. & tex. in ſpecie in cap. dilecto. de præben. iuncta gloſſ. 1. & cap. dudum. eod. tit. lib. 6. coniuncta gloſſ. verbo, liberaliter. Quod poſt alios in Enchirid. Cõfeſſ. latius probamus, cap. 23. num. 100.

Ex quibus quidem colligitur, omnem ſacerdotij, ſiue beneficij eccleſiaſtici renunciationem cum conditione, modo, vel pacto factam illicitam, ac ſimoniacam eſſe. Tamen in renuntiatione, ſola intentione animi facta, vt illi, vel illi detur, locũ non habere, latius & clarius, quã

hactenus alius, explicauimus anno ſuperiori in illo cap. dilecto. poſt gloſſ. ſingularem cap. ordinationes. 1. q. 1. & Felin. in cap. ad audientiam. 2. col. 3. verſ. eſt verũ. inf. eod. de reſcript. & S. Anton. qui clarius alijs loquitur 2. par. tit. 1. cap. 5. §. 11. quibus nouiſſime adiecimus quędã in præfato Enchirid. Confeſſ. præcitato cap. 23. nu. 107. at conſtat, collationem per ſimoniam factã eſſe inutilem ipſo iure, iuxta extrauagan. Pauli, quæ ſecunda eſt de ſimon. Ergo legitima videtur exceptio.

3 Cęterum, vt fideliter pro vtraque parte, quemadmodũ initio ſumus polliciti, dicamus quod maxime commẽdamus, quodque ſingulariſſimum eſt, nullam ſcilicet ſimoniam, neque mentalem, neque conuentionalem, ſi modo alioqui non fuit realis, inducere tituli priuationem ipſo facto, neque ſententiam excommunicationis infligere, neque à prædicta extrauaganti Paulj comprehendi, ſecundum interpretationẽ Curiæ Romanæ, quã Prætoriũ Rotæ iam pridem ſequi teſtatur Guillermus Caſſador. in deciſ. 5. de conſtitutionib. ponderãdo illam extrauagãtem in verſ. ſtatuentes. in verbo dando, vel recipiẽdo. vbi reſpondet multis, quę citãtur pro aduerſa parte, cui fere omnes ſcriptores adhærent: ipſe tamẽ libenter ab eis diſcedo; & præcitato Guillermo accendo, dicenti hanc interpretationem à tempore conditoris videri natam propter periculũ animarum, quod contraria inducit, quæ dura nimis eſt, & ita animabus valde periculoſa, per quã, proh dolor, innumeri excommunicati iudicandi erant, & titulis ſuorum beneficiorum vacui. Quam quidem deciſionem, vt doleo, tardius, quàm vellem, vulgatam fuiſſe à Caſſadore viro Romanarũ rerum peritiſſimo, ita gaudeo, eam affirmari etiam à Gomeſio, viro varia eruditione illuſtri, in illa quæſtione vtiliſſima, quã duodecimo loco diſputauit ſuper regula de triẽnali poſſeſſore.
4 Nec parum lætor, quod ipſe quoq; vt arbitror, cauſſa ero piæ conſolationis multorum Deum ex animo timentium, quos partim ſcio, partim audio grauiſſimis ſcrupulis angi, tum ob titulorum ſuorũ nullitatem, tum ob excommunicationem, tum ob irregularitatem, per celebrationem diuinorum contractam, tum ob fructuum perceptorũ reſtitutionem. Quæ tamen omnia ceſſant, ſecundum hanc auream deciſionem, à pijs omnibus, mea ſententia, laudandam ob ea fundamenta & contrariorum ſolutiones, quæ prædictus Caſſador. in præfata deciſ. 5. diligenter ac docte ſcripſit. Quare omnes Chriſti fideles etiã atq; etiam dehortor, primum ab omni ſimonia circa ordines, & beneficia, præſertim cõmittenda, tanquã ab horrendo quodam mõſtro, ſiue illa ſit mentalis tantum, ſiue mentalis & conuentionalis, ſiue etiam realis, propter ea, quæ leguntur, & notãtur in cap. tãta. inf. de ſimon. & cap. fi. 1. q. 7. Eos a utẽ, quibus vel per ignorantiã nõ probabilẽ, ſiue vincibilẽ, vt Theologi loquũtur, cupiditatem, ambitionem, vel aliam humanam fragilitatẽ, vel etiã malitiã ea inquinari polluiue cõtigit circa ordines,

vel

vel beneficia, hortor vt circumſpiciant, num ad dationem, vel receptionem rerum promiſſarum fuerit proceſſum. Quo caſu ſciant ſententiam excommunicationis incurriſſe, & ſi ante abſolutionem celebrauerint, irregularitatem contraxiſſe à ſummo ſolum pontifice delebilē; & nihil iuris in beneficijs, quæ per eam adepti ſunt, quæſijſſe, & ad fructus reſtituendos obligatos eſſe, per præcitatam ſecundam Pauli extrauagātem, tit. de ſimon. quæ plane communis eſt omnium interpretatio. Imo neque poſſeſſionem illorum umquam habuiſſe: adeo vt etiam ſpoliati reſtitui non deberent, neque regula de trienali poſſeſſore, quę eſt in regulis Innocentij iiij. gaudere. Quę tria poſtrema nos pridē Salmanticæ conſuluimus: & ideo poſtea exhilarati confirmatique fuimus legentes apud eundem Caſſador. in deciſione 2. de ſimo. ea probari Summo illi Rotæ Prætorio. quod etiam Gomeſius vbi ſupra teſtatur. Si autem ad promiſſorum dationem, & receptionem non eſt proceſſum; ſed ſola mente conceptum eſt propoſitum de committenda ſimonia: vel etiam ad verba, pacta, & conuentionem deuentum; pęniteat quidē eos ex animo, quòd Deum mortifere offenderint: at non angantur ſcrupulis excommunicationis, non item irregularitatis, non tituli nullitatis, nō reſtituēdorum perceptorum fructuum neceſſitatis. Quibus conſequens vtique videtur, eos regula de triennali poſſeſſore gaudere debere, quod in calce præfatæ quæſtionis 12. dubitans ſentire videtur Gomeſius: quamuis late contrarium teneat in quęſtionis corpore. Cuius tamen rationes per ea, quæ in fine ſentit, facile, mea ſententia, diſſolui poſſunt, diligenter expenſa ratione illius regulę, qua parte de ſimonia loquitur, quę in huiuſmodi ſimoniaco locum ſibi vindicare non videtur.

Veruntamen per hanc concluſionem præfatus Giliuarti non poteſt, ſi vera ſunt, quæ pro veriſimilibus ſupra narrantur. quoniam inter pa- 1
trem eius, & prędictum A. non ſolum mentalis & cōuentionalis ſimonia interceſſiſſe videtur: ſed etiam realis. Etenim deuentum fuiſſe videtur ad dationem promiſſorum: cum vterque renūciauerit beneficijs, in quibus regreſſus conſtituendus erat: & vterque regreſſui, vel acceſſui conſenſit, & ſuper ijs omnibus litterę fuerunt expeditæ.

Neque obſtat id, quod ipſe alias in hoc loco reſpondi, nempe prædictam concluſionem Caſſador. intelligendā eſſe de datione, vel receptione pecuniæ, ſiue rei temporalis ita vt donec ad illam perueniatur, 2
non cēſeatur incurſa excommunicatio, neque pœna priuationis tituli iure ipſo: licèt peruentum fuerit ad rei ſpiritalis traditionem. Ad quód facit, quòd ſecundum prędictam illorum ſententiam titulus beneficij obtenti per ſimoniam conuentionalē non eſt ipſo iure nullus propter hanc concluſionem. Ergo illa non ſolum de ſimonia conuentionali tātum, ſed etiam de illa, per quam ad rei ſpiritalis traditionem deuentū

eſt,

eſt, intelligitur. Non, inquam, hoc obſtat, tum quia ſine rei temporalis traditione, & promiſſione poteſt interuenire ſimonia, etiam realis, vt paullo ante ſignificauimus, allegãdo latius tacta in Enchirid. Confeſſ. cap. 23. num. 100. tum quia tunc demum ſimonia conuentionalis, etiã cum traditione rei ſpiritalis non facit ſimoniam realem, cum ab altera parte tantum eſt facta traditio rei ſpiritalis: non autem cum ab vtraque. Licèt enim conuentio ſimoniaca, qua promittit vnus renunciare beneficium ſuum in fauorem alterius, vt ille renunciet ſuum in eius fauorem, non fiat realis ex eo tantum, quòd alter renũciat beneficium in fauorem alterius; quia non eſt completa ab vtraque parte: fit tamen realis, ſi etiam ab altera parte idem fiat; quia ab vtraque parte erit completa. & hoc iure ſacræ Penitentiariæ prætorium vtitur.

Exceptio Quinta.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia, cuius cauſſa fuit impetratio nulla, dolo ad id facta, eo tacito eſt nulla.*
2 *Beneficij viuentis impetratio quàm peccatum.*
3 *Beneficij amici impetratio, quæ videtur doloſa.*
3 *Acceſſus, &c. ob ſolam renunciationem dantur.*
4 *Diſpenſatio transferens monachum, quæ nulla.*
5 *Diſpenſationes ad contrahendum multę nullæ.*

QVinta exceptio eſt, quòd C. videtur tacuiſſe in impetratione huius acceſſus veritatem quandam, quam ſi expreſſiſſet, nequa-
1 quam illũ ei Papa conceſſiſſet; ſcilicet quòd fraudulenter ipſe, vel alius pro eo à Papa impetrauit pręfatam Cantoriã, ſciens ſe nihil iuris impetrare: ſed ſolum parare ſibi medium quoddam, per quod Papa deceptus penſionem & acceſſum prædictos concederet. Si enim hanc veritatem Papę expreſſiſſet, non vtique obtinuiſſet ab illo prædicta, vel non tam facile.

Primo quidem, quòd nemo debet ex ſua iniquitate commodum reportare. l. itaque fullo. ff. de furtis. cap. 1. de poſtul. pręl. at iniquum eſt
2 beneficia, quæ ſcis eſſe viuentium impetrare, cap. 1. de conceſ. pręb. cũ regul. Canc. 20. & alijs multis, quæ citat Dec. conſil. 398. in cauſſa. ſed C. aut eius pater prædictam Cantoriam, cum ſciret ad alium ſpectare impetrauit. Ergo propter illum titulum non conceſſiſſet ei Papa, quod ipſe abſq; illo non donaſſet. Verùm abſque illo non dediſſet ei penſionem, & acceſſum, vel certe non tam facile, per ea, quæ dicta ſunt in 3. exceptione. num. 3. ergò propoſitum eſt verum.

Secun-

3 Secundo, quòd pater C. & præfatus A. erant amici maximo neceſſitudinis vinculo coniunctiſſimi. Quod conſtat ex renunciationibus mutuis, quas vterque in alterius fauorem fecit, etiam cõſentiendo conceſſioni regreſſuum. Quod magnum argumentum & ſignum eſt amicitiæ, & fiducię: at non eſt amici impetrare ſibi beneficium, quòd alius poſſidet, vt ſuum: argum. multorum paragraphorum, cap. 1. 13. q. 2. Immo, vt audio, in hoc regno inimicus habetur, qui beneficium alterius viuentis impetrat, quaſi certo modo vacans. Ergo nõ eſt vero ſimimile, patrem prædicti C. impetraſſe Cantoriam hanc & Canonicatum, quæ A. poſſidebat, & quæ obtinuerat per renunciationem eiuſdem patris, quod ex bullis A. aperte ſatis ſuperque conſtat, ſine cõſenſu ipſius A Prę́fatum autem A. conſtet, impetrationi tali non fuiſſe conſenſurũ, niſi ad eum finem fieret, vt C. impetrationi illi renuncianti conſentiret acceſſum pro regreſſu, quem patri eius renuncianti conſenſurus fuerat. Et ita doloſe videtur facta huiuſmodi impetratio. dolus autem & fraus nemini patrocinari debent, cap. Sedes Apoſtolica. infr. eod. & cap. ex tenore. de for. comp. Ergo licèt prędictus C. oſtendat. huiuſmodi prouiſionem: quia tamen numquam oſtendet, huiuſmodi fraudem Papæ fuiſſe narratam, ſemper ipſius litteræ ſubreptitiæ erunt & nullæ.

Tertio, quòd Papa hunc acceſſum ei cum penſione non conceſſiſſet, aut certe non tam facile, ſi huius veritatis conſcius fuiſſet. Ergo conceſſio inutilis fuit, cap. poſtulaſti. infra eodem.

Quarto, quòd Papa ſimplicitatis eſt amicus, cap. veritatis. de iureiur. & cap. 1. de poſt. præl. & nouit illud Euangelicum Matth. 10. *Eſtote ſimplices ſicut columbæ*. relatum in cap. ex merito. 6. quæſt. 1. Ergo apud eum non plus, ſed minus poterit dolus, quam ſimplicitas. Quod ſatis ipſemet teſtatur in cap. 1. de poſtulatio, prelatorũ, at ſi pater prędicti C. & prę́fatus A. ſimpliciſſimis animis & candidis petijſſent à Papa, vt dicto C. cõcederet penſionẽ cum acceſſu ad præfatam cantoriã de cõſenſu A. eius poſſeſſoris, nullatenus ſine renunciatione annuiſſet, quòd ex Curiæ patet ſtylo, & ſupra eſt dictum. Ergo ſi ſciuiſſet, eos per doloſam impetrationem beneficij viuentis, & eius allegationem quærere penſionem illam cum acceſſu, minime illa ei conceſſiſſet.

4 Quinto, quòd alias conſuluimus, diſpenſationem Papę per quã Sua Sanctitas religioſum ordinis Mendicantiũ, vel alterius transfert in canonicorũ regulariũ: eo quod habitu ſui ordinis omiſſo, apoſtata factus incedebat, ſubreptitiã, & penituis inutilem eſſe: ſi habitum ille ſuum in hunc finem tantum omiſit, vt per hoc Papæ moueret clementiam; & hanc fraudem minime detexit, arg. cap. poſtulaſti. & eorũ, quę ibi traduntur infra eod. & eorũ, quę ſupra in except. 3. nu. 3. adduximus. Pro quo facit illud ſingulare dictum Auguſtini ad Aurelium, epiſt. 76. relatum in cap. legi. 16. q. 1. *Non eſt danda via ſeruis domini, vt facilius putent*

eligi ad aliquid melius, ſi facti fuerint deteriores. Per quod, & alia multa non poſſum ſine ſtomacho ſcribere in quoſdam, qui ſibi Romanas res ſcire vidétur, eo quod, quæ Romæ fiunt, ſciant: cũ tamen cauſſas quare fiunt minime norint. Quorum aliqui conſulti à religioſis de modo impetrandi facili, quo liceat eis mutare ordinem & habitum, reſpondent, oportere illos prius habitum temere relinquere, apoſtatas fieri, & ex-
5 communicationes incurrere grauiſſimas. Alij vero conſulti, quomodo impetrabunt diſpenſationem contrahendi matrimonium in ſecundo gradu çqualis lineæ, vel tertio, reſpondent, ſi prius matrimonium facto cõtraxerint, & conſummauerint. Contra quod nuper Sacroſanct. Çõc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5. de ref. matrimonij, ſtatuit, vt nõ diſpenſetur in matrimonio ſcienter cõtracto in gradu prohibito, ſi cõtrahentes, illud cõſummare auſi fuerint; ea vt credimus, ratione, quod multi conſummabant quo facilius cum eis diſpenſaretur. Alia itẽ id genus ſimilia multa reſpondent, parum conſiderantes, quod ijs caſibus, non ſolum oportebit mentionem facere omiſſionis habitus, & contracti male matrimonij ſcienter: ſed etiam fraudis, qua grauiter peccando ſunt vſi, vt benignior in eos eſſet Romanus Pontifex. Alioqui enim huiuſmodi indulgentiç, & diſpenſationes ipſo iure inutiles erunt; apud Deum quidem, qui omnia nouit, & in foro conſcientiç ſimpliciter: apud homines autẽ tantum, ſi & quatenus ea fraus probari poteſt. In iudicio ſiquidem humano de non exiſtentibus, & non apparentibus idem iudicamus. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel. & cap. ſacerdos. de offic. ord.

Sexto, quod niſi teneamus, hanc, de qua loquimur, expreſſionẽ eſſe neceſſariam, paratur via, vt quicunque voluerit, facillime cuicunque volet, regreſſum concedat & penſionem. Dicam enim ei, cui voluero conſtituere penſionem: Impetra meum beneficium à Sede Apoſtolica tanquam certo aliquo modo vacans, & poſtea renuncia illud mihi, reſeruata pẽſione aliqua tibi cũ acceſſu: cui ego conſentiã. Per quæ utiq; omnia probatur, quod acceſſus fuerit, & eſt ſubreptitius: ac conſequẽter ipſo iure nullus. Quod ſi C. contendat ea, quæ ſupra pro veri ſimilibus narrata fuerunt, nõ poſſe probari: meminerit ipſe; aut certe illi, qui eius partes ſuſcipiũt: omnia eſſe nuda & aperta Deo, qui digna factis rependet. Meminerimus itẽ omnes illud Matth. 16. cap. relatum. in cap. Matthæus. de ſim. *Quid prodeſt homini, ſi mundũ vniuerſum lucretur, anima vero ſua detrimentum patiatur?*

Exceptio Sexta.

SVMMARIVM.

1 *Expectatiua perditur quaſito alio incompatibili.*
2 *Ius ad rem facilius, quam in re perditur.*

3 *Renun-*

3 *Renuntiatio iuris ad rem, vt ſit facilius, quam iuris in re.*
4 *Ius ſemel extinctum non reuiuit extincta extinguendi cauſa.*
5 *Intellectus clemen. gratiæ. de reſcript.*

SExta Exceptio, quæ ſeruit cap. in noſtra. & cap. ad audientiam, infra eodem, eſt quod C. poſtquam habuit hunc acceſſum, & antequam locus eſſet illi, obtinuit, & nunc poſſidet Archidiaconatum eccleſiæ B. quem conſtat eſſe dignitatem in eccleſia Metropolitana. Conſtat item cantoriam, de qua contenditur: eccleſiæ D. eſſe dignitatem, quod in litteris prædictum acceſſum continentibus aſſeritur, in illis verbis. *Ad cãtoriam, quæ inibi dignitas, nõ tamen maior poſt Pontificalem exiſtit.* Conſtat autem duas dignitates eſſe incompatibiles, adeo vt per adeptionem ſecundę prior perdatur ipſo iure cap. de multa. de præben. & extrauag. execrab. Ioan. xxij. conſtat item eum, qui habet gratiam ad beneficium vacaturum, ſi acceptet aliud, quod cum eo iure retineri nequit, gratię illi renũciare videri. Caſus eſt ſingularis in cle. gratię. de reſcrip. Cuius verba ſunt quæ ſequuntur. *Gratiæ vt de dignitate vel beneficio curato tibi prouideatur, renũciare videris, ſi ante adeptionẽ eiuſdẽ, aliud beneficiũ pacifice aſſequaris, quod ſimul de iure cũ dignitate vel beneficio, virtute dictæ gratiæ tibi debito retinere nõ poſſes.* Cuius ſumma ſecundũ Ioa. And. & commu-
1 nem eſt: *Expectans beneficium perdit gratiam, ſi conſequitur, aliud, quod cum illo, quod expectat de iure tenere non poteſt.* Quod procedit, etiam ſi ſecundum beneficiũ per ordinarij collationẽ fuerit aſſecutus: ſecũdum gloſſ. 1. illius clem. receptã Procedit etiam ſi beneficiũ eſſet manuale ac adnutũ reuocabile, ſecundũ Card. ibi quęſt. 4. Et etiam ſi eſſet vicaria perpetua, ſecũdum eundem, & Romanum conſil. 350. col. 3. per clem. 1. de offic. vicar. Immo etiam ſi tale beneficium incompatibile per permutationem obtinuiſſet, ſecundum eundem Romanum ibidem, col.
2 4. Similis fere textus eſt in cap. ſi pauper. de prębend. lib. 6. Facit etiam quod facilius perditur ius ad rem, quam ius in re, cap. quemadmodum de iureiur. l. ſeruus. cum ei annotatis. C. de pactis. faciunt quę adducit Fredericus conſil. 9. caſus talis eſt. ad probandum rem immobilem eccleſiæ legatam, repudiari poſſe per ſolum pręlatum. Et eſt gloſſ. in ſpecie noſtra, in cap. 1. de cleric. coniũg. lib. 6. verb. clericalis. At qui acceptat ſecundam dignitatem. perdit priorem omnino ſibi quæſitã ipſo iure, cap. de multa. de prębend. à fortiori ergo perdit ius ad talẽ dignitatem ante quęſitum. Facit quod licet renunciatio beneficij, iam quæſiti fieri nõ poſſit, niſi in manibus ſuperioris, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunc. Iuris tamen ad beneficium quæſiti fieri poteſt: vt eſt gloſſ. memorabilis, & recepta in cap. ſi electio. de elect. lib. 6. & in cap. cum veniſſent. de in integr. reſtit. verb. renunciauit. quam putauit ſing. Collector deciſionum nouarum Rotæ in penult. deciſio. quę in no-

uiſſime rubricatis eſt ſexta tit.de elect. in nouis. Quod etiam tradit Federic. in dict.conſ.9. Et eſt caſus optimus in cap.ſi tibi abſenti.de præben.lib. 6. quatenus habet, beneficium collatum ante illius accepta-
4 tionem, ſine vlla ſuperioris authoritate reſpui poſſe. Quia nondum eſt ius in illo quæſitum ei, cui collatum fuit. Facit quod licet ſecundum communem, & receptam ſententam, per adeptionem vnius impatibilis non perdatur aliud ipſo iure, niſi quando vtrunque, vel habet curam, vel eſt dignitas, perſonatus, aut officiũ, iuxta cap. referẽte. de prębend. (Quod etiam hodie hoc caſu viget) ſecũdum communem, vt ibi anno ſuperiore latius tradidimus. Tamẽ ſi quis ius habeat ad rem. ad quodcunque beneficium, & nanciſcatur aliud ei repugnans, & impatibile, etiamſi neque curam habeat, neque dignitas ſit, perſonatus, aut officiũ priori tamen iuri ad rem renũciare videtur per prædictam clem. Quod communis opinio habet cum gloſſ.4.eiuſdem, probata per And.Sicul. col. 9.& communiter omnes ibidem, & Panor.in cap. fin.de cler.non reſid. cuius rei ingnorantia ante paucos menſes nonnulli male cõſuluerunt cuidam, qui quandam coadiutoriam optimam perdidiſſet, ſi ad nos non recurriſſet: at C. ſolum ius ad rem habebat per hunc acceſſum, etiamſi optimus fuiſſet à principio. Per acceſſum enim, & etiam regreſſum ius ad rem queri, & non in re ſupra in pręludijs nu. 10. diximus, & paullopoſt in vndecima exceptione repetemus. Ergo C. acceptãdo Archidiaconatum præfatum, viſus eſt renũciare acceſſui prędicto, quamlibet valido. Et ne dicas C. paratum eſſe ad renunciandum alteri harum dignitatum, conſidera, quod non profuiſſet ei, etiam ſi ante decem annos renunciaſſet. Finis enim dictæ clem. habet eius diſpoſitionem procedere, etiam ſi ſecundum acceptans reſignauerit primum, vel ſit reſignare paratus. Per quẽ finem adnotauit ibi Petrus ab Anchara. quẽ ſe-
5 quitur Andr. Sicul.not. pen. ius competens alicui extinctum non reuiuiſcere, licèt ceſſet illud quod fuit extinguendi cauſſa

. Non obſtat, ſi quis dixerit, clemen. illam agere de gratia per quam mandatur prouideri: per hunc autem acceſſum nõ mandari prouideri immo prouiſionem fieri ipſo iure per litteras ipſas pro tempore mortis præfati A. Non, inquam, hoc obſtat. Quia primo conſtat, nullum illius clem. verbum agere de mandato: ſed de gratia, vt de dignitate, vel de beneficio curato ſibi prouideatur. Et talis eſt gratia acceſſus, & e am regreſſus. Quoniam vt in præludijs nu. 6. dictum eſt, collation s quędam conditionales ſunt, quę ad tempus conditionis impletæ trahuntur. Quamquam; fateor, appellatione gratiæ ibi cõtineri, etiam mandatum de prouidendo, etiam ante exequutionem. Quod ibi adnotauit Imol. & dilatauit Andr. Sicul. primo notab. Sed verba noſtro caſui aptiora ſunt, vt palam eſt per illorum ſcripta. Secundo reſpondeo, quod ſi hunc acceſſum, ad gratiam iam factam reducas, opor-

tebit

tebit,te fateri,non ſolũ illi renunciaſſe pręfatum C.ſed etiã iam perdidiſſe Archidiaconatũ pręfatũ & inhabilem factũ ad illũ, & ad pręfatã Cantoriam,& omne aliud beneficium: per extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. niſi defectus poſſeſſionis eum excuſaſſet. quòd præfatum C. magis faueret;ſed falſum eſt.

6 Non obſtat etiam ſi dicas illam clem.procedere in gratia per quam in genere de aliquo beneficio prouideri mandatur: non autẽ de gratia, per quam hoc vel illud in ſpecie confertur,vel cõferi iubetur.Non,inquam,hoc obſtat.Quoniã res omnino contrario modo ſe habet ſecundum illum peritiſſimũ canonum Coſmam in Pragmat.tit.de collat. §. quòd ſi quis.in verb. tẽpore. ſub finem. Quem etiam Matthæus Pacus Doctor Toloſanus, eruditiſſimus ſequitur in libr.de mandatis Apoſtolicis,in octaua parte,verſ.quinta concluſio. Qui ambo merito dicunt, clem.illi maxime locum eſſe in gratia ſpeciali ad certam dignitatẽ, vel beneficium curatum obtenta: non ſic in mandato generali ad quæcunque beneficia.Quia quando mandatũ eſt generale ad quęcunq; beneficia,poterit vacare aliquod beneficiũ ſimplex,quod ſimul cum alio de iure poterit retineri:& ideo per aſſequutionem beneficij, etiam curati talis Mandatarius ſuę gratiæ renunciare non videtur.Denique pro noſtra concluſione facit,quod Calder.in repet.cap. mãdatum.col.4.verſ. circa materiam infra eod. & Card.ibi.q.1.communiter recepti tenent vnum modum,quo expirant litteræ beneficiales , eſſe adeptionem beneficij repugnantis & impatibilis cum beneficio expectato. Quod ipſum etiam tenet Petrus ab Ancha.conſ. 58. Circumſpectis.col.2.Coſmas in Pragmat.tit. de collatione.§.quod ſi quis,verb.tempore.Petrus item Rebuff.in Concordat.tit.de mandat.Apoſt.in verſ. perſequentis. Qui etiam in tractatu nominationũ,quæſt.fin.verſ. nono. ait, ita finiri litteras beneficiarias renunciatione tacita, ſicut expreſſa: argum.l.cum quid.ff.ſi cert.petat.cum ibi late adnotatis per Iaſ. Per quam tacitam etiam comprehendit adeptionẽ impatibilis. Idem tradit etiã Matthęus Pacus,de mandatis Apoſtolicis, in quinta concluſione pręcitata.

Exceptio Septima.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij Eccleſiaſtici non eſt capax prudentia incapax.*
2 *Beneficiarij officium magnum, & quod.*
3 *Iure naturę nemo, quam non nouit artem, exerceat.*
4 *Beneficia puero conferre, exiſtente adulto idoneo, malum.*
5 *Beneficij à collatione facta prodigo ſupplicari poſſe.*
5 *Infans præſumitur imprudens doli minime capax.*

5 Infans

5 *Infans ſtipulari nequit; potius quia iudicio caret, quàm loquela.*
5 *Loquitur qui ſine iudicio, non loquitur vt furioſus, & infans.*
5 *Infans legitimari poteſt, ſed non conſentire illi.*
6 *Legitimationi cito non contradicens conſentit.*
6 *Fine prohibito, quæ media cenſeantur prohibita.*
7 *Infanti concedi ſpectatiuam eſt contra ius, ſed non naturæ.*
8 *Expectanti capacitas quando tempore data habenda.*
9 *Infanti vt cenſetur defectus iudicij ſublatus.*

1 SEptima Exceptio, quæ huius cap. ſi quando. materiam tangit, eſt, quod beneficium conferri non poteſt ei, qui prudentiæ ac doli capax non eſt; talis enim iure naturali, & diuino à beneficio repellitur.
2 Quoniam omnis, cui beneficium eccleſiaſticum donatur, conſtituitur legatus, & deprecator, ſiue interceſſor inter homines mortales, & Deũ immortalem ad deprecandas ab eo culpas, quas paſſim cõtra ſacroſanctam eius maieſtatem admittimus, & ad agendas gratias beneficiorũ, quę numquam non accipimus, iuxta mentem Alexandri 1. in epiſt. 2. epiſcopis per diuerſas regiones cõſtitutis, relatis in cap. ipſi ſacerdotes. 1. quæſt. 1. in illis verbis memoratu digniſſimis, *Sacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt, quia ſuis precibus, & oblationibus ea delent atque conſumunt.* Et iuxta mentem Gratiani in princ. 49. diſt. ibi, *Qui ordinantur, interceſſores pro populo ad Deum parantur.* Et eſt tex. antiquior ad Hebr. cap. 2. ibi, *Vt repropitiaret delicta populi*; & cap. 7. ibi. *Vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* Et hoc eſt officium propter quod dicitur dari beneficium in cap. fin. hoc tit. lib. 6. Nam & poſt hæc ſcripta probauimus in Enchirid. de orat. cap. 21. num. 2. decens & neceſſarium fuiſſe inſtituere clerum, qui inter Deum & populum eſſet mediator, quique quotidie populi nomine Deum laudando pſalleret, & gratiam Dei & precando, & ſacroſancta Sacramenta miniſtrando in populum deriuare, & viciſſim gratias eiuſdem nomine ſuæ maieſtati rependere curaret. Id quod poſtea in cap. 22. eiuſdem Enchiridij Mi-
3 ſcell. 61. neruoſius confirmauimus. At omnis, qui prudentiæ, ac doli non eſt capax, iure ipſo naturę ineptus omnino eſt officio eiuſmodi, iuxta illud Perſij ethenici: quòd vtinam alta mente verſaremus omnes orthodoxi, ſaltim Deo dicati.

Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.

Nam & cõtra iura naturæ erat, ignarum penitus herbarum fieri pharmacopolam, iuſta illud eiuſdem.

Diluis helleborum certo compeſcere puncto
Neſcius examen.

Contra item eadem iura eſt, agricolam, qui neque polum Arcticum,

hoc

hoc eſt, Septentrionalem, neque Antarcticum, hoc eſt, Meridionalem nouit: neque regiones terræ, aut tractus maris vidit, nauis gubernacula ſuſcipere, iuxta illud eiuſdem.

Nauem ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamat Melicerta periſſe
Frontem de rebus.

4 At maiore ratione contra ius naturale fuerit diſcretione, ac prudentia carenti tantam imponere prouinciã. Pro quo facit illud Thomæ à Vio in Summa, verbo beneficium. §. beneficium demum eccleſiaſticum. verſ. conferre autem, quod etiam anno ſuperiore in cap. ſuper inordinata. de præbend. citabam; videlicet non ſolum inexcuſabile, ſed intollerabile videri, quòd exiſtentibus adultis idoneis beneficia eccleſiaſtica pueris conferantur, propter hoc munus intercedendi ad Deum eis annexum. Quod vtinam tanto affectu à prælatis ætatis noſtræ in vſu acciperetur, quanto cum animi iudicio vero ille hoc dixit. Hoc noſtrũ deſiderium poſt viginti annos placuiſſe Sacroſancto Conc. Trid. conſtat ex ſeſſ. 23. cap. 6. in Decreto de reformatione cap. 6. quod ita inquit, *Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimumquartum annum beneficium poßit obtinere.* Denique facit, quod Bald. in cap. cum adeo. nu 10. de reſcrip. & Felin. eum ſequutus, nu. 4. & Steph. ad Capell. Tholoſ. quęſt. 88. ſatis affirmarunt
5 ſupplicari poſſe à collatione Papæ conferentis etiam ſcienter beneficiũ eccleſiaſticum infanti, furioſo, vel ei cui bonis interdictum eſt. Cuius deciſionis ratio nulla reddi poteſt efficax: niſi illa quod ſcilicet hi iure diuino naturali, ſuper quo Papa non facile diſpenſat, ſunt ad illud habendum inepti propter diſcretionis & prudentiæ defectum. Ex quibus omnibus habemus, iure naturæ ineptum eſſe beneficio, qui prudentia caret. At C. non erat prudẽs & doli capax, quo tempore is acceſſus fuit ei conceſſus. Nam, vt in litteris illum continentibus aſſeritur, nondum erat ſeptennis, ſed ſolum in ſeptimo anno, vel circa ætatis ſuæ conſtitutus. & conſtat, infantem iure præſumi non eſſe prudentem neque doli capacem. §. pupillus. inſtitut. de inutili ſtipul. ibi, *Nam infans, & qui infantiæ proximus eſt, non multum à furioſo diſtant, quia huiuſmodi ætatis pupilli nullum habent intellectum*, Et quamuis per verba, quæ poſtea ſubſequuntur, ſignificetur pupillum proximum infantiæ poſſe ſibi ſtipulari, tamen de infante cõtradicit. quod gloſs. ibi recepta tenet & declarat Angel. ibi. n. 8. & affirmat communis opinio, atteſtantibus id Soccino & Iaſo. in princip. l. 1. ff. de verbor. obligationib. & probatur per. l. & l. mulier. ff. eod. Cuius potior ratio eſt, quod caret conſenſu & iudicio, quàm loquela, cum paſſim videas infantes fantes & loquentes. Niſi dicas, eum non loqui, qui ſine diſcretione ac iudicio loquitur, iuxta l. ſancimus. C. ad Sen. conſultum Trebellianum.

Quæ

Quæ habet, voce carere furioſum. Quod ibi Bald. nu. 1. adnotauit. quodque videtur in cauſa eſſe, cur non legis apud iuriſcōſultos, infans ſi fari poteſt, ſicut pupillus ſi fari poteſt? l. pupillus ff. de adquirend. vel omitten. hereditate. Facit quòd licèt ſecundum receptam ſententiam, infans legitimari poſſit: tamen legitimationi conſentire nequit. ſecundum Azonem in ſumma de emancipationib. liberor. Quòd alij aiunt non requiri, vt Bartol. in l. iubemus, eiuſdem. tit. Alij verò requiri, ſed ſufficere ratificationem, authent. quibus mod. natural. effi. ſui. §. & generaliter. Et tradit Salycet in præcitata. l. iubemus. & Decius, allegans alios conſil. 55. col. 4. addiditque illam ratificationem colligi, cum primum infans grandior effectus eam reſcierit, neque contradixerit per gloſſ. ſingul. in l. in adoptionibus, verb. non contradicendo. ff. de adoptionibus. Quaſi diceret intra infantię tempora id efficere non poſſe.

Ex quibus iterum habes præſumi iure, infantem prudentia carere. Quod ſi coniungas cum eo, quod ſuperius eſt probatum, ſcilicet prudentia carentē, iure naturali diuino beneficij incapacē eſſe, facile colligas, præfatum C. tempore, quo is acceſſus fuit ei conceſſus, iure naturæ ad Cantoriā prefatam inhabilem fuiſſe: quandoquidē infans erat.

Huic tamen exceptioni duo videntur maximè reſponderi poſſe. Alterum eſt, dicere per prædicta probari quidem, nō poſſe infanti: neque alij prudentia omnino carenti, cōferri beneficium purè; ita vt ius in illo quæratur perfectum: ſed non probari, quod non poſſit ſub conditione conferri, ita vt ius tantum quoddam ad rem, & quędam ſpes illud tempore, quo fuerit habilis habēdi ei adquiratur: & quod per hunc acceſſum non ius in re, ſed ad rem huiuſmodi fuit prefato C. quęſitum.

Alterum eſt, quod Papa ſciebat C. fuiſſe infantem quo tempore is acceſſus ei conceſſus fuit, & ita viſus eſt diſpenſare. l. quidam conſulebant. in fi. ff. de re. iudi. & l. idem Vlpianus. §. 1. de excuſa. tutor. cum alijs, quę congerunt Feli. & Decius in cap. adhæc. infra eod. & in cap. cum inter. de except. Et pro vtraque ratione facit, quod ſufficit, impetrantem habilem eſſe tempore, quo impletur conditio & beneficium adquiritur: licèt tempore impetratę prouiſionis cōditionalis, vel mandati de prouidendo ſit inhabilis, cap. ei cui. ſecundum communem intellectum de præb. lib. 6. & deciſio. Rotæ. 857. in antiq. & Oldradum conſil. 58. & Caſſadorem in deciſio 3. de pręb.

Contra tamen reſponſionem priorem facit trita illa regula, *Quod ſine prohibito, omnia media, per quæ ad illum peruenitur, cenſentur prohibita*, cap. tuæ de procurator, cap. nam de conſtit. & l. oratio. ff. de ſponſal. Vbi aptus ad propoſitum caſus; ſcilicet quod ſponſalia non poſſunt inter illas perſonas contrahi, inter quas matrimonium eſt prohibitum. Ergo neque poterit expectatiua, quæ ſponſalibus eſt ſimilis ei, qui non

eſt

eſt beneficij capax & cum quo coniugium ſpirituale non contrahitur, concedi. Et licet reſponderi poſſit, illam regulam tunc demum procedere, cum in re prohibita & medijs ad eam perueniendi eadem ratio prohibendi militat: non autem quando diuerſa, ſecundũ Cynum, quẽ ſequitur Saly. in l. vnica C. ſi rector prouinciæ. & Alexan. conſil. 194. conſideratis verbis. col. pen. & fin. lib. 2. Quod eſt in cauſſa quòd multis iuribus ſit locus in matrimonijs, quibus tamen nõ eſt in ſponſalibus iuxta cap. 1. §. 1. de deſponſ. impub. lib. 6. l. ſolet. ff. de his, qui not. infam. l. ſi quis officium. ff. de ritu nuptiar. & l. præſidis. de reb. cred. & gloſſ. ſing. clem. 1. de conſang. & affinitat. in verb. contrahere. Et tradit Bald. in l. pen. §. docere. in fi. ff. ne quis eum qui in ius. & in prçcitata. l. vnica, col. fin. verſ. *Et per hoc determinatur.* C. ſi rector prouinciæ. Et quamuis, inquã, hoc reſpõderi poſſit: replicari tamen etiã poterit, quod in propoſito noſtro eadẽ ratio videtur militare in expectatiua & in prouiſione pura. Defectus etenim prudentiæ ac iudicij non ſolũ impedire videtur ius in re: ſed etiam ius ad rem in ſpiritualibus beneficijs. Cuius rei argumentum videtur eſſe, quod numquã furioſo concedit expectatiuam Romanus Pontifex; ſed neque infanti anniculo, vt arbitror vmquam cõceſſit. Pro qua replica facit, quòd licèt multa iura loquẽtia de matrimonio nõ comprehendant ſpõſalia: tamen cap. dilectus. de ſponſal. quod iuncta glo. habet, amentẽ non poſſe contrahere matrimoniũ, ſponſalia continet ſecundũ gloſſ. verb. conſenſus. cap. 1. de ſponſ. lib. 6. & ſatis ſentit gloſſ. in d. cap. dilectus. quibus nemo contradicit.

7 Quamuis autem ſic replicari poſſit, nihilominus tamen, vt potius, quod ſentio, quã id quod cauſã C. amici iuuat, dicam, verius videri infantem prudentia carentem, & nondum clericatu inſignitum, non eſſe naturali iure incapacem expectatiuæ ad beneficiũ eccleſiaſticum habẽdum tempore, quo ad id ſatis prudens erit. Et ideo poſſe illi cõcedi per indulgentiã & diſpenſatiõnẽ à Pontifice de poteſtatis plenitudine, arg. cap. propoſuit. de conceſſ. prçben. & l. princeps. ff. de legib. Videtur tamen ſecundo numquam id Romanũ Pontificem conceſſiſſe alicui, niſi fortè aliqua de maxima cauſſa, & alicuius maximi viri filio. Quoniam primò, licèt id non ſit contra rationẽ naturalẽ omnino neceſſario inferentem, illud eſſe malum ex ſolis legis naturæ principijs: eſt tamen cõtra rationem naturalem ſere id concludentẽ. Secundò, quia id contra

8 legem humanam, eandemque ſanctam, eſt. Quoniam ſecundum iura communia expectatiua ad beneficium eccleſiaſticum non conceditur niſi clerico, cap. cum adeo. de reſcrip. quod de expectatiua loquitur. Facit cap. 2. de inſtitut. & cap. ex litteris. de trãſactio. At infans iure communi ab omni ordine, etiam primç tonſuræ arcetur, cap. fin. de tẽpori. ordi. lib. 6. Facit regula cãcell. 17. cũ glo. ſub finẽ, quæ habet, eandẽ ętatem eſſe neceſſariã ad impetrandã expectatiuam pro Canonia eccleſiæ

cathedralis, quæ requiritur ad habendum illam. Facit etiam, quod ſecundum communem ſententiam quando ſubreptio cõmittitur in impetratione, non ſolum tempus collationis; ſed etiam datę expectatiuæ conſideramus, quo ad capacitatem, cap. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. 6. ſecundũ communẽ intelligendi modũ, quem probat Panor. in cap. dilectus. 2. de præbend. & alij, quos refert, & ſeqoitur Feli. in cap. eam te. infra eod. col. pen. & Leobinus copioſius in illa eleganti diſſertatione de mandatis Apoſtolicis, fol. 22. & ſequentibus, dum tertiam, quartã & quintam ſolutionẽ explicat. & Matthæus Pacus in 4. parte. de Manda. Apoſto. n. 48. At infans ad quæcunque beneficia eſt inhabilis, & ideo etiam ſi in genere impetret litteras ad beneficium vacaturum, ſubreptionem committit. Ergo in expectatiua ei cõceſſa data eſt conſideranda quoad capacitatem, quanto magis cum in ſpecie aliquam dignitatem impetrat, ſicut prę fatus C. qui acceſſum expectatiuum impetrauit ad præfatam Cantoriam, cui magnũ regendi ſpiritualia onus incumbit: quo caſu ſecundũ omnes attẽditur etiam tempus datæ quo ad capacitatem. Ex quibus liquido colligitur contra ius humanũ ſaltẽ eſſe

9 expectatiuam concedere infanti, Tertio videtur Pontifex Max. dũ prę fato C. hunc acceſſum cõceſſit, quia ſciebat eum eſſe infantẽ, & nondũ clericatu inſignitũ, diſpẽſaſſe cum eo ſuper ætate ac clericatu. Quia ſecundũ, ea, quæ dixi, defectus hic nõ eſt iuris naturalis ac diuini, ſed humani. Et quãdo princeps ſupremus efficit aliquem actũ ſcienter contra ius ſuum humanũ, videtur in eo diſpenſare: per ea, quę ſupra in ſecunda reſponſione data contra exceptionem hanc citabam: Videtur tamen pręſidium hoc prodeſſe quidem poſſe præfato C. quo ad defectũ ætatis & clericatus: non autẽ quo ad defectum iudicij naturalis; de quo non meminit Papa: immo, vt in ſequenti exceptione dicam, contrarium præſupponit: & de multis impedimentis, alio ſublato, alia manent. l. ſi domus. ff. de ſeruitutibus, vrbanorum. prędior. & cap. ex tuarum. de auct. & vſu. pal. Et ita inferri videtur, hanc exceptionem concludere aduerſus præfatum C. niſi probet ſe, cum infans eſſet, præter communem infantum legem & conſuetudinem, fantem fuiſſe, hoc eſt, diſcrete loquentem: aut certe niſi probetur, eum longe plus tunc, quam alios infantes ſibi æquales ſapuiſſe.

Exceptio Octaua.

SVMMARIVM.

1 *Proœmia cauſſam finalem, & mentem diſponentis indicant.*

2 *Prudentiam anticipatam in infante virtutis indicia.*

3 *Prudentia omnino neceſſaria ad bene videndum.*

4 *Proban-*

4 *Probandi narrata in reſcripto onus impetranti incumbit.*
5 *Papæ narranti, vt creditur.*
6 *Intellectus clement. 1. de probationib.*
7 *Proœmia bullarum Papæ non probant quæ continent.*
8 *Claſulæ proœmialis,* Vitæ ac morum honeſtas, *intellectus*
9 *Proœmia bullarũ, & conditones illę;* Si eſt idoneus. *& ſimiles, quæ conditionem, & quę inſtructionem inducant.*
10 *Exequutor non probat omnia, quæ debent eſſe vera.*
11 *Proœmia bullarum ad ornatum tantum poni, falſum.*
12 *Papa cur ſine vlla cauſſa tranſgrediendo ſuas leges peccat.*
13 *Proœmiorum veritas Papam à peccato excuſat.*
14 *Beneficij collatio Ordinarij & exequutoris in hoc diſtant.* & 15.

OCtaua Exceptio, quæ materiam huius cap. & cap. poſtulaſti. infra eod. tangit, contra præfati C. litteras illa eſt, quod in earum principio dicitur, eum quando is acceſſus fuit ei conceſſus, laudabilia pueriles ætatis indicia habuiſſe, in hęc verba. *Laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia ex quibus prout fide dignorum teſtimonijs accepimus veriſimiliter colligitur, quod ſuccedẽtibus annis in virũ te debeas producere virtuoſum.* Et paulo inferius. *Prædictorum indiciorum tuorum intuitu.* attamen, vt quidam aiunt falſum eſt, præfatum C. eo tempore talia de ſe indicia demonſtraſſe. ergo quiddã falſum fuit in his litteris Papę expreſſum, quod eum mouit ad concedendum. Ergo conceſſio ipſo iure inutilis erit: argu. dict. cap. poſtulaſti. & eorum, quæ ſupra intertia exceptione num. 3. ſcripſimus. Pręſertim quod hoc falſum nõ ſolũ cauſſa impulſiua notabiliter mouẽs
1 fuit, ſed etiam finalis. Nam proœmia cauſam finalem continent: per
2 textum iuris optimum in l. fin. ff. de hęredib. inſtit. Quem ibi, num. 3. ad hoc annotauit Bar. dicẽs illam legẽ melius hoc probare, quàm quãuis aliam. quod ipſum aiunt ibi Bald. Ang. & Imol. nu. 4. & Bald. in primo notab. l. vt liberis. per illum text. C. de collationib. Nam ex verbis proœmij colligitur mens diſponentis ſecundum Pan. in cap. aduerſus. nu. 2. de immunit. eccleſi. & Imol. in pręcitata. l. fin. Sicut & ex pręfationibus probatur intentio contrahentium. l. Titia. §. idem reſpond. ff. de verbor. obligationib. & l. itemquia. §. fin. ff. de pactis. Et ex pręfationibus ſtatutorũ probatur mens ſtatuentium, ſecundum Bartolum in. l. ambitioſa in pen. col. de decretis ab ord. facien. ad proœmium enim ſemper recurrimus, quo diſponentis voluntatem conijciamus. l. 1. in princ. & ibi Bart. ff. ad Senatuſconſ. Macedonia. & in. l. cum hi. in princ. ff. de tranſatio. Sed quid ſuperflue in re clara proœmium pondero? Cũ ipſemet Papa affirmet in litteris, ſe præmiſſorum indiciorum intuitu gratiam illam à iure tam exorbitantem facere? Cũ igitur prædicta verba proœmialia, & alia clare demonſtrent contẽta in eis fuiſſe potiſſimã

cauſſam concedendi ei hunc acceſſum, conſequens vtique videtur, eis falſum continentibus, gratiam corruere.

2 Neceſſitas autem probandi ea impetranti videtur incumbere. Tum quia indicia virtutis in infante prudentia eſt præueniens ætatẽ, & anticipata. illa eſt enim mater, & fons omnium virtutum, teſte Vrbano, in cap. præſentium. 1. quæſt. 5. & Clemente v. in clem. paſtoralis. verſ. verum. de re iudic. & cap. 1. coniuncta gloſ. de offic. cuſtod. Et S. Tho.
3 receptus in 1. 2. quæſt. 58. art. 5. ait, prudentiam omnino eſſe neceſſariam ad bene viuendum, at prudentia non ineſt nobis à natura ſecundum eundem S. Thom. receptum in 2. 2. q. 47. art. 15. Immo iure præſumi eam homini abeſſe in infantia, probatum eſt ſupra in exceptione ſeptima nu. 5. Ergo illi, qui allegat illam, incumbit onus probandi.
4 Præterea reg. eſt Ioan. And. in cap. 1. de litis conteſt. lib. 6. recepta per omnes ibi, & Panor. & melius Card. & Felin. in cap. fin. de præſumpt. quod onus probandi narrata in reſcripto incumbit impetranti, exceptis his, quę communi iure pręſumuntur, quæ exceptio eſt Panor. & vt ipſe ait ſua, & noua in illo cap. fin. nu. 5.

Non obſtat primo, ſi dicas verbis Papæ narratiuis, quãdo ſuper illis fundatur gratia, credendum eſſe, per clemen. 1. de probat. Quoniã pri-
5 mo reſponderi poteſt, illam clem. 1. de probat. procedere, quando Papa factum à ſe, vel coram ſe narrat: ſecus quando alia, ſaltem ſi non ſcribit proprio motu: ſecundum Card. & communem contra glo. in præcitata clem. & Aret. in cap. cũ à nobis. col. 3. de teſtibus. Immo & Bonifacius, qui maturius omnibus alijs, agit in dicta clem. col. 3. tamquam Prętorij Rotæ Auditor teſtatur in vſu ibi haberi, vt de factis à ſe, vel coram ſe, tantum credatur Papę: non autem in alijs, etiã ſi motu proprio ſcribat. Quę opinio verior videtur propter ſubtilem rationem Aretini in illo cap. cum à nobis. quam mederatio Felini diſcipuli eius. Cum ergo in noſtro propoſito Papa de facto alieno, coram ſe nõ geſto teſtetur,
6 neque ſcribat motu proprio: cõſequens videtur nõ efficere fidẽ. Secundo reſponderi poteſt, tunc demum locum eſſe illi clementinæ, quando Papa ea, quæ narrat aſſerit: ſecus quando, ait, ſibi eſſe aſſertum, vt pulchre declarat & probat Bonifacius in illa clementina col. 3. verſ. quarto requiritur, in his autem litteris, non affirmat Papa: ſed ait, ſibi affirmatũ eſſe. Ait enim fide dignorum teſtimonio id accepiſſe. Et in ſpecie,
7 quod verba huiuſmodi proœmialia Papę impetrantem laudantis non probent, tenuit ante nos Franciſcus Nazarius à Ripa, vir vtique doctiſſimus, in libro 2. interpretationum, reſpon. 35. col. 2.
8 Non obſtat ſecundo, ſi dicas, Probum in rubrica de vita & honeſtate cleric. n. 22. tractaſſe illam clauſulam, quæ quotidie in litteris ponitur Apoſtolicis, ſcilicet: *Vitæ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita: ſuper quibus apud nos fide digno commendaris* teſti-

teſtimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Et deinde num.23. dixiſſe non teneri exequutorē ad verificanda illa in illo proœmio contenta: immo neque volentes probare contrarium audire debere. Quod ante ipſum Albericus affirmauit in dictione, Vita.& Compoſtellanus in cap.cum inter canonicos. ſub fin. de elect. quod etiam
9 Petrus Rebuffus, vir ad amuſſim doctus aſſeruit in Concordatis Gallicanis in forma mandati Apoſtolici, in verbo, morum honeſtas. Non inquam, hoc obſtat: quoniam fateor, per huiuſmodi proœmia, neque per illam clauſulam, *Si eſt idoneus,* vel: *Si eſt virtutis ſtudioſus.* quod eſt fortius, non dari formam vllam procedendi exequutori, neque præſtitui ei neceſſitatem vllam inquirendi, vel verificandi contenta in proœmijs, vel ſub talibus conditionibus per verba de præſenti conceptis, per doctrinam illam Innoc. communiter receptam in cap. fin. de præſumptionib. in princip. & gloſſ. magnam clement. 1. de offic. delegat. Quamuis ſecus res habeat, quando per verba temporis futuri huiuſmodi; *Si repereris idoneum: Si virtutis ſtudioſum inueneris,* & id genus alia: & per clement. 1. de conceſſ. præbend. in princ. Quorum ratio illa eſt, quod priore caſu inſtructionem continent, non conditionem: poſteriore vero gratiam efficiunt conditionalem. Quod palam Alber. in illo verbo, vita, docet, & Panorm. communiter receptus in
10 cap. fin. col. penult. de præſumpt. num. 16. & alij, quos retulit Felin. ibi col. 8. num. 29. verſ. tertia concluſio. Sed aliud eſt dicere, non teneri exequutorem ad purificanda prius, quam conferat, contenta in proœmijs, & huiuſmodi conditionibus de præſenti; neque teneri ad admittendam probationem contrariam: aliud eſt dicere, illa non debere eſſe vera. Prius fatemur cum in his, qui allegantur in argumento. Poſterius autem negamus, per ſuperius adducta.

11 Neque placet, quod Petrus Rebuffus ait in prędicato loco, ſolum ad ornatum ea verba in proœmijs poni. Tum quia nullo auctore id protulit: nec videtur potuiſſe proferre decenter. Tum quia ipſimet Pont. Max. aiunt ſe moueri ad faciēdas gratias per cōtenta in illis proœmijs, quod tamen falſum eſſet, ſi ad ſolum ponerentur ornatum. Tum quod omnia præallegata de proœmijs deſtruunt ipſius dictum. Quibus addi poſſent ea, quæ Romanus ſcribit conſil. 180. ſi admittimus. col. 5. & Alexand. conſil. 42. col. 5. lib. 1. & conſ. 55. in princ. eod. libro cum eo, quod etiam tradit Iaſ. in l. ſi pacto, quo pœnam. ſub fin. C. de pactis. & Gomeſius in quæſt. 1. de annali poſſeſſore. quę tamen veluti parum ne-
12 ceſſaria omitto. Tum quia contra illum facit, quod Papa tranſgrediendo ſuas leges ſine vlla cauſſa, peccat: per cap. iuſtū eſt Principē ſuis obtemperare legibus. 9. diſt. quod non ſolū ad honeſtatem, ſed etiam ad iuſtitiam referendum eſſe, Dominicus ibi iuſte dixit. Nam quod habetur in l. princeps. ff. de legibus Principem ſolutum eſſe ſuis legibus,

verum

verum eſt quo ad vim coactiuam : non autem quo ad vim directiuam: vt tradit S.Thom. 1. 2.quæſt.96.art.5.ad 3. Verũ item eſt quo ad poteſtatẽ tollendi eam totam,vel partem:vel relexãdi eam quo ad aliquem
13 cum oportuerit,non autẽ quoad alias. Nam licet relaxatio ſine cauſſa facta, teneret: peccaret tamen eam faciendo,ſecundum eundẽ S. Tho. vbi ſup. Non tam quia ſuã legem tranſgreditur,quantũ quia contrauenit illi legi naturali: *Patere legem quam ipſe tuleris.* quam rem ſubtiliter, & erudite de more iunior Thom. ibidem tractat:quam etiam nos late olim Salmãticæ ibidẽ,dum Decreti interpretãdi munere fungeremur, confirmauimus. Quamquam Card. Alexand. ſibi quodammodo contrarius aliud dicere videri poteſt ibidem. Cum ergo in dubio princeps non ſit prǽſumendus peccare, ſicut neque quiuis alius l.merito.ff.pro ſocio.regula eſtote. de regul.iur. & data veritate eorum, quæ in procœmijs litterarum Apoſtolicarum. Sedes Apoſtolica ponit, peccatum eorum excuſetur: tam qua parte ſuas leges tranſgrediuntur, quã qua parte ipſi ab incogitantia excuſantur:conſequens eſt procœmia oportere vera eſſe vt gratia valeat.

14 Neque obſtat tertio, quod Inoc.in cap.propoſuit de cõceſſ.pręben. n.3.& 4. dixit, peccatum impetrantis non efficere gratiam ſubreptitiam. Neque quod Panorm. dixit in cap.fi.de præſump.collationẽ beneficij ab executore Papæ indigno factam valere, quamuis collatio ab ordinario facta eo caſu inutilis eſſet. Non, inquam, hæc obſtãt: nam fa-
15 teor cum Innoc. non omne peccatum impetrantis gratiã reddere ſubreptitiam: ſed ex eo non ſequitur procœmia, quibus Papa nititur, non debere eſſe vera. Fieri enim poteſt, me vnum vel alterum, vel plura cõmiſiſſe peccata: & nihilominus me morum honeſtate, & virtutum meritis ornatum eſſe. Siue quia virtutes non ſunt connexæ: ſiue quia non ad illum ſenſum, vt quis non poſſit multarum virtutum opera efficere aliorum vitiorum opera exercendo, iuxta ea, quæ late declaramus, in cap.fratres.nu.92.de pænit.diſt.5. Quod autem Panor. in illo cap.fin. dixit,correxiſſe videtur,in cap.1.ſub fi.de re iudic.quod etiam Felin.in illo cap.fi.adnotauit,duobus validis argumentis ipſius dictum merito deſtruendo,col.9.&.10. Pro quorum omnium cõfirmatione facit conſilium 20. Cald. tit. de præben. Quod fere ad verbum repetitur in conſilio 4.de accuſat.vbi determinat,impetrationem mandati de prouidẽdo ab eo,qui criminis infamia laborat,eſſe nullam: & per cõſequutionem prouiſionem illius virtute obtentam.

Denique por hoc facit, quod etiam ipſe Petrus Rebuffus, qui,maximè, ſed breuiſſime contra noſtram exceptionem alleggari à prǽfato C. poteſt,ſubdit procœmia vera eſſe debere, ſaltem quo ad hòc vt eorum falſitas non reddat impetrantem inhabilem ad gratiam , quæ fit ei.at procœmium harum litterarum, & illa verba: *Prǽmiſſorũ inditiorũ intuitu,*

tale

tale quid continet, vt eo exiſtente falſo, inhabilis fuiſſet præfatus C. ad hanc gratiam, per ea, quę in dicta ſeptima exceptione. nu. 3. adduximus.

Cum ergo habeamus primùm cauſſam huius acceſſus concedendi finalem: vel certe talem, quæ magnopere Papam ad eum concedẽdum mouit, fuiſſe indicia virtutis, quæ in prȩfato C. adhuc infante reſplenduerunt. Cunque habeamus, illa indicia nihil aliud eſſe, potuiſſe, quã prudentiam quandam, quæ Dei benignitate, atq; bonitate prȩuenit ætatem. Cumq; habeamus, huiuſmodi indicia, & prudentiam præſumi abeſſe homini in illa ętate, conſequens plane videtur, eum teneri ad ea probanda. & quod nulla eſt prȩdicto C. ab hac exceptione euaſio, niſi clara eorum probatio: quæ tamen adeo quibuſdam videtur difficilis, vt contrariorum indiciorum oſtenſio perquam videatur facilis.

Exceptio Nona.

SVMMARIVM.

1 *Expectatiua dicentis ſe ſcholaſticum, cum non ſit, nulla.*

1 NOna Exceptio, quæ materiam cap. poſtulaſti. infra eod. tangit, eſt, quod prȩfatus C. in prædictis literis vocatur ſcholaris: & ita oportet, eum datæ litterarum tempore talẽ fuiſſe. Determinatio eſt Speculatoris in tit. de reſcript. prȩſentatio. 5. ratione autem impetrantis, verſ. ſed vbi ſcribitur. quem probat ibi Ioan. Andr. in addition. & Panor. in cap. fi. col. 1. de præſumptionib. quod ratio manifeſta probat. Quoniã vt in illo cap. fin ait Panorm. facilius obtinetur gratia qualitate illa expreſſa, per ea, quæ notat Innoc. in cap. cum in cunctis. de elect. & omne expreſſum, quo tacito gratia non fuiſſet obtẽta, ſaltem ita faciliter, reddit has litteras vitioſas dicto cap. poſtulaſti. cum ibi adnotatis per Hoſtienſem, Panor. & communem & per allegata in tertia exceptione nu. 3. Facit quod Felinus ibi affirmat contra Dom. Antoniũ, in cap. litteræ. de dilationi. col. 2. ſcilicet gratiam ad aliquod beneficium habendum impetratam ſubreptitiam eſſe, ſi falſo dixit impetrator. illud beneficiũ à ſe fuiſſe dotatum. Quod uerum quidẽ eſt non tamen id ibi dixit Dom. Antonius, ſed longe aliud ſcilicet: gratiam impetrantis. ſecundum beneficium non eſſe ſubreptitiam ex eo, quod falſo dixerit primum, quod habebat, à ſe fuiſſe fundatum, quoniã hoc ſuperuacanee additum fuit, nec quidquam videtur mouiſſe principem ad facilius concedendum. Cuius etiam deciſionis ratio pro præfato C. facit, ſi ſatis expendatur: quandoquidem expreſſio illa, quod ſcholas iam freqnentabat, non fuit ſuperuacanea, imò multum mouit principem ad hanc gratiam concèdendam.

dendã. Quapropter ab hac exceptione nõ poteſt dictus C. liberari: niſi ſe probet diſcere iam in ſcholis cœpiſſe, tempore datæ huius acceſſus.

Exceptio Decima.

SVMMARIVM.

1 *Mente captum eſſe quem ſeptem modis probatur.*
2 *Papa non intendit conferre beneficium bonis interdicto.*
3 *Papa ſolus diſpenſat, hoc ipſo quod ſciens contra ius agit.*
3 *Clauſula ſupplens defectus non extenditur ad naturales.*
4 *Ius naturæ nulla diſpenſatio, ſiue indulgentia humana tollit.*
4 *Furoris exceptio electo in Papam obijcitur.*
5 *Furioſus, & mente captus pares.*
5 *Mente captus genus, furioſus & demens quietus eius ſpecies.*
6 *Furor vel dementia, vt impedit effectum expectatiuæ.*
6 *Capacitas beneficij quo tempore ad eſſe debet.*
7 *Conditionis impletę tempore habilitas adquiſituri requiritur.*
8 *Electus cum eligitur, & confirmatur debet eſſe habilis.*
9 *Excommunicatus acceptat beneficium quod ei conferri nequit.*
9 *Excommunicatus ſolum quęrit titulum quo ad regulam de triennali.*
10 *Mandatum de prouidendo perditur ob irregularitatem.*
10 *Ius ad rem, ſed non in re perditur per inhabilitatem ſequentem.*
11 *Expectatiua ob quam inhabilitatem perditur.*
11 *Expectatiua per matrimonium, ſed non ſponſalia perditur.*
12 *Irregularitas non omnis inducit renunciationem beneficij.*
12 *Expectatiua expirat per irregularitatem, nec poſt reuiuit.*
13 *Electus & confirmatus repellitur ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis.*
13 *Ius expectatiuæ eo exoſius, quo ſpecialius.*
14 *Expectans quis debet renouare expectatiuam.*

1 EXceptio decima, quę huius cap. materiam tangit eſt, quod prę fatus C. tempore, quo prædicta Cãtoria vacauit, & ita tempore, quo eius acceſſus ſortiturus erat effectũ, mente captus, & demens erat. Primo enim publica id habet fama, quod ſufficit ad probandũ, quem eſſe furioſum, vel mente captum: ſecundum Alexand. conſ. 3. lib. 7. & cõſi. 54. lib. 1. nu. 3. poſt Bald. quem refert, & ſequitur in §. item furioſi. inſtit. quib. non eſt permiſſ. facere teſtamen. cuius lectio in illo §. deeſt meo libro. Alexandrum ſequitur Decius etiam in conſil. 86. num. 7. Secundo, quòd C. apud cognatos ſuos habetur mente captus: quod ſufficit ad probandum ipſum eſſe talem, argum. l. octaui gradus. ff. vnde

cognati,& tradunt Alexand. & Decius in prædictis conſilijs. Tertio, quia dicitur neſcire exprimere quid velit dicere: quod ſufficit cap.1.§. ſi vero.de cleric. ægrotan.lib.6. Vbi hoc adnotant Dominicus, & Peruſinus,& Alexand. in dicto conſil. 3.&7. Quarto, quia dicitur non habere memoriam ordinatam,ſed confuſam:quod ſufficit.cap.filij.de hæret.lib.6. ibi, *Qui non ſit ſanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam.* quod ibi Dominic.& Peruſinus adnotarũt, & tradit Decius conſ.448. vis tota.num.2.quamquam arbitror,nõ quamcunque malam memoriæ ordinationem ad hoc ſufficere;ſed notabiliter confuſam. Per quod tolli poſſe videtur ſcrupulus Alexandri,in dicto conſi. 3.&7.ſicut neque omnis ingenij hebetudo & tarditas mente captum arguit. quod Decius affirmauit in illo conſ.122.col.1. At præfatus C. memoria notabiliter multum dicitur eſſe confuſa,& inordinata: par quoque mentis hebetudo fertur ei eſſe. Igitur propoſitum. Quinto,quòd C. minus apte rationes & verba ſui ſermonis concinnare dicitur: quod arguit, quem eſſe fatuum,& mente captum,cap. *Legimus in Eſaia, fatuus fatua loquitur.*93. diſt.quod gloſ.1.ibi adnotauit expreſſa & recepta. Sexto, quòd qui eius curam gerunt abſconditum eum tenent, & nullum fere ad colloquium ipſius admittunt, quod eſt veluti continere illum carcere: quod Alexãd.in l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolut. matrimon. aiebat,ſufficere ad probandam dementiam. immo,& quotquot admittuntur,vt audio,etiam amiciſſimi de illius mentis inopia teſtantur.Facit,quod tempore multo hac de cauſſa non permittebatur præfato C.

2 intereſſe Eccleſiæ B.capitulo cuius erat Canonicus.Septimo,quòd datus eſt ei bonorum curator, quod ſufficit ad probandum, ipſum eſſe mente captum: quod in ſpecie tradit Philippus Corneus conſ. 21. viſa repudiatione,lib.2.nu.1. & conſil. 216. in cauſſa vertente. num.1. & Dec. conſil.86.num.7.Facit,quod ait Salycetus in l.cum te.C.de pro-

3 batio.col.fin. & Imolenſ. conſil.23. Verum tamen eſt Papam diſpenſare videri,quoties aliquem ſcienter contra humana iura promouet: ſecundum Innoc.in cap.diuerſis fallacijs. de cleric. coniug.& Bart. in l. Barbarius Philippus.ff. de officio prætoris.nu.12.per l.quidam conſulebant.ff. de re iudicata. & alia multa,quæ congerunt Felinus & Decius in cap. cum inter.de exceptio.& in cap. ad hæc. infra eod. licèt in inferiori contra ſit dicendum:niſi cum cauſſæ cognitione procedat, vel verbis vtatur diſpenſatorijs: per id,quod adnotauit ipſemet Innoc. in cap. veniens.de filijs preſbyterorũ. Quod ita declarat Hoſtien. quem ibi ſequitur Panor.in illo cap. diuerſis.& Panorm.in cap. cum in cunctis.§.inferiora.col. penult. de electio. & idem Bart. vbi ſupra. quod communiter receptum eſt. Vt etiam receptum videtur, collationem beneficij factam à Papa mente capto, vel furioſo non valere, ſaltem ſi Papa neſciebat illum defectum: ſecũdum Bald.in cap.cum adeo, n.10,

infra eod. & in l. bonorum. 2. n. 4. C. qui admitti. cum illa firma ratione, quod non videtur tollere, quando ſaltem neſcit eos: iuxta dictum Innocen. in cap. ſciſcitatus. infra eodem. quem ſequitur Felin. ibidem num. 4. Facit & d. ctum Hoſtien. in cap. 1. de tranſact. communiter recepti ibi. & in cap. Cenomanēſem. 56. diſt. & alibi ſępe; ſcilicet clauſulam, *Supplentes omnem defectum.* non purgare tales defectus. Et gloſſ.
4 memorabilis in princ. diſt. 5. dixit in ius naturę nullam cadere diſpenſationem humanam. Quam ibi olim late probabamus, intelligendo de vera diſpenſatione. iuxta S. Thom. 1. 2. quæſt. 100. art. 8. & Io. Maior. in 3. lib. ſen. diſtin. 37. quęſt. 10. at contra ius naturæ eſt, quod beneficium conferatur furioſo, extante ſaltem natura, quæ nunc eſt beneficiorum eccleſiaſticorū: per ea, quę ſupra in exceptione 7. a n. 1. citauimus. vltra quæ facit cap. indecorū. de ætat. & qual. ibi, *Diſcretione præeminente,* Et quod quamuis electo in Papam à duabus Cardinalium partibus nulla exceptio poſſit opponi: per cap. licet. de electio. exceptio tamen furoris opponi poteſt, ſecundum Antonium ibidem. nu. 28. à Panor. & alijs poſterioribus receptum. Nam quoad propoſitū, & alia ei ſimilia, de illo qui ſuæ mentis compos non eſt, perinde iudicamus, ac de quadrupede. l. ſed & ſi quemcunque. §. igitur. ff. ad legem Aquiliam. Ideo Bonifac. in clement. 1. de homicid. nu. 5. docte dixit, collationem beneficij, furioſo factam, pro infecta haberi.

5 Et ne dicas aliud eſſe in furioſo, aliud in mente capto, cōſidera, quęſo, quod mente captus & furioſus exequantur. l. 2. & ibi Bald. C. de curatore furioſi vel prodigi. & eſt text. coniuncta gloſſ. in verbo extra mentem, cap. ſicut. de regular. text. iuncta gloſſ. in §. præterea. inſtit. quibus nō eſt permiſſ. facere teſtamen. & §. furioſi. inſtit. de curatorib. & §. atque hęc de omni curatore. Authen. vt qui ſe res minor. obligatas habere perhibent. colla. 6. quē in hoc dicit ſingul. Bald. in l. ſed & milites. §. qui autem. ff. de excuſationibus tutor. Tradit Alexand. conſ. 3. Ad quæſitum. nu. 2. lib. 7. quod ad verbum repetitur in conſ. 54. lib. 1. & Dec. conſ. 112. in preſenti. & in conſ. 397. viſo puncto. num. 1. & Imol. in l. ex facto. ff. de vulgar. num. 17. & 18. & Philippus Corneus in conſil. 22. viſis. num. 7. par. 4. Nam mente captus eſt genus ad eum qui patitur ſæuam, & veluti rabidam dementiam, & ad eum qui quietam patitur mentis alienationem; vt declarat Baldus in l. humanitatis. num. 15. C. de impuber. & ſentit in l. ſi furioſo. C. de nupt. & eleganter tradit Philippus Corneus conſ. 116. num. 1. volum. 3.

6 Cum ergo habeamus hactenus, primo pręfatū C. videri mente captum fuiſſe tempore, quo dicta Cātoria vacauit. Secundo paria eſſe quē mente captum eſſe, vel furioſum. Tertio, furioſum incapacem omnino eſſe beneficiorum, reſtat oſtendere quarto, ſufficere ad excludendum acceſſum C. quod ille huiuſmodi dementiam patiebatur tēpore

vaca-

vacationis prædictæ Cantoriç,etiam ſi antea non laboraſſet illa. quod facile fiet per ſequentia. Primo,quia quo ad capacitatem impetrantis, & habilitatem, tempus adquiſitionis beneficij attenditur, cap. ei cui. de præbend.lib.6. facit clemen.ſi de beneficio.de prębend.& cap.cum de beneficio.& cap. is cui.eod.tit.lib. 6. Deinde,quòd communis opinio(quç habet,quod quando in impetratione committitur ſubreptio, tempus datç attendendum eſt quoad capacitatem, & habilitatem, per cap.ſi eo tempore. de reſcript. lib.6.)non intelligit tempus collationis non eſſe attendendum: ſed quod tunc non ſufficit habilitatem cum collatione concurrere, niſi etiã cum impetratione concurriſſet; licet aliàs ſatis eſſet tempore collationis habilitatem adeſſe. quod clare ſentit Panormit.in cap. dudum. 1. num.8.de electio. in illis verbis, *Satis eſt.* & in cap.dilectus.num.8.in ijdem verbis, *Satis eſt.*

7 Tertio,quòd in conditionali diſpoſitione tempore cõditionis adimpletæ habilitas requiritur,l.eum,qui poſt.ff. de cõditionib. & demõſt. l.interuenit.ff.de legat.pręſtan.l.ſi deportati,in princip.ff.de legat. tertio. l. non oportet.ff.de leg. ſecundo.ſelectus in hoc text.l.ſi alienum. §. 1.ff.de hęredibus inſtituend. & §. in extraneis. inſtit. de hęredum qualit.l.ſi cognatis.ff. de reb.dub.at gratia omnis expectatoria beneficij conditionalis eſt, vt ſupra in præludijs, n. 6. dictum fuit cum Rota in deciſ. 857. Vrbanus. in antiq. & cum Caſſad. deciſ. 3. de prębend. Quarto,quòd Oldr. conſil. 58. quidam.& Ioan. Andr.affirmant, valorem beneficij,qui tempore collationis erat, attendendum, & non qui tempore datæ,cum quæritur,an beneficium ſub expectatiua comprehendatur. Faciunt item multa,quæ attingit Caſſad. in deciſ. 3. de prę-

8 bend. Quinto, facit, quòd vt electus confirmari poſſit, vel præſentatus inſtitui,non ſolum oportet,ipſum tempore electionis,vel preſentationis habilem fuiſſe,cap. dudum.1.de elect. Sed etiam tempore confirmationis,vel inſtitutionis,arguméto eorũ,quæ habentur in cap. ſuper his.de accuſationib.&eſt textus in hoc memorabilis in cap. vt circa.de elect.lib.6.§. alioqui.in illis verbis: *Niſi aliquid poſtea emerſerit.* quibus gloſſ.addit, vt ſi de nouo homicidium commiſerit. Aptus in idẽ textus in cap.fin.de iureiur. lib. 6.quod habet,repellendum eſſe electum,qui poſitiones contrarias ſuper electionis negotio poſt iuramentum præſtitum eſt confeſſus.ecce,quod repellitur à confirmatione electus propter periuriũ poſt electionem, & ante cõfirmationem admiſſum. Addo aptiſſimum in hoc textum in cap. nulli.de elect.lib.6. quod in illis verbis, *Niſi ex ſuperuenientibus*,probat facilius opponi poſſe contra electum crimina & defectus,quæ poſt electionẽ ſuperuenerunt, quã quæ illa pręuenerunt. Facit ſexto,quod qui diſputant, an quis tempore electionis, vel præſentationis debeat eſſe idoneus, nullatenus dubitant, neque diſputant, an tempore confirmationis, vel inſtitutionis habilis

E 2 eſſe

eſſe debeat, habentes illud pro indubitato: eo quod tunc ius in re quæritur, vt patet ex his, quę ſcribuntur in cap. dudum. de elect. & in cap.
9 ſuper his. de accuſat. & alijs capp. proxime allegatis. Facit ſeptimo, quod communis habet opinio, excõmunicatum poſſe acceptare beneficium ſub ſuam expectatiuã cadens, vt habetur in deciſ. vltima Rotæ in antiquioribus, quæ in nouiſſime rubricat. eſt 4. de ſenten. excom. & in deciſ. 126. quæ in nouiſſime rubricatis eſt 8. de ſenten. excom. nota quod excõmunicatus. Attamen illud acceptatum non poteſt ei cõferri ante abſolutionem, cap. poſtulaſti. de cleric. excom. miniſt. tradit Rota in deciſ. 35. nota, quod excommunicato. in eiſdem antiq. quæ in nouiſſime rubricatis eſt 5. de ſent. excom. Adeo quidem, vt Petrus vir doctiſſimus determinauerit in tit. de pacif. poſſeſſ. num. 205. eum non gaudere priuilegio de trien. poſſeſ. qui titulo excõmunicationis tẽpore quæſito beneficiũ triennio poſſedit. quę tamen determinatio nobis nõ videtur vera, per ea, quæ doctiſſime, ac peritiſſime tradit Gomeſius ſuper illa regul. quęſt. 27. & 28. Quoniam licèt huiuſmodi excõmunicatus careat titulo colorato quo ad alios iuris cõmunis effectus: nõ tamẽ caret quoad effectũ illius regulę. Et ita licèt quoad propoſitũ eius deter-
10 minatio Petri nõ ſit vera: planè tamen ſeruit noſtro. Deniquè octauo eſt deciſio expreſſa eiuſdem Petr. Rebuff. in Concordat. de mandat. Apoſtol. ver. proſequentes. quatenus ibi ait eiſdem modis finiri mandata, quibus nominationes. Et poſtea in tract. de nominat. quæſt. fin. in verſ. 4. ſic ait. *Quartò finitur nominatio, quando nominatus vel graduatus efficitur inhabilis vel irregularis: quia etiam ſic perditur mandatum.* quod ipſum tradit antea Petr. ab Anchar. conſ. 58. Circũ ſcriptis. vbi air, tertiũ modũ finiendi mandatũ eſſe; ſi perſona inhabilis fiat, aut indigna. quod ante illũ ſentit Ioan. Andr. in cap. inter dilectos. col. 4. de exceſſ. prælat. & ante illũ Innoc. ibidẽ n. 5. quamuis ille de illo mandatario agat, qui tempore impetrationis irregularis erat. ſed Ioan. Andr. id non aperit: & merito meo iudicio. Quia ſi impetrans irregularis erat tempore impetrationis mandati, gratia fuiſſet ſubreptitia, & nulla à principio, argumento cap. ſi eo tẽpore. hoc tit. lib. 6. Non obſtat cap. ſcripſit. & cap. cũ percuſſio. cum duobus cap. ſeqq. 7. quęſt. 1. & cap. fin. de cleric. ægrot. quæ habent, propter ægritudinem, vel irregularitatẽ, ſine culpa ſuperuenientem beneficiario, non perdere illum ſuum beneficium, neque debere illo priuari. quin & de amentia ſuperuenienti caſus eſt in cap. 1. de clerico ægrot. lib. 6. Non, inquam, hæc obſtant: quoniam ſolum procedũt in eo, cui ius in re quęſitum erat in beneficio: non autẽ in eo, cui tantũ ius ad rem ac ſpes quædam, qualis per hunc acceſſum, ſi alioqui validus fuerat, fuiſſet præfato C. quæſita, vt ſupra in præludijs n. 6. diximus. Sicut in ſimili, ægritudo vel furor ſuperueniens matrimonio contracto & perfecto, non diſſoluit illud cap. quoniam. de coniugio

leproſ.l.patre furioſo.ff. de his qui ſu.ſui, vel alie. iur. ſponſalia vero, quibus ius ad rem adſimilatur, per ſuperuenientiã lepræ, furoris & id
11 genus aliorum diſſoluuntur, cap. quemadmodum. de iureiur. Itaque videtur haberi pro comperto per inhabilitatem ſuperueniẽtem, ſi perpetua eſt & indelebilis, expirare expectatiuam gratiam: per eam vero, quæ temporalis eſt, ſaltem ſopiri & inefficacem reddi pro eo tempore, quo inhabilitas illa durat, quę noſtro propoſito ſufficiunt. Quoniã inhabilitas, quę pręfato C. obijcitur, perpetua eſt, vel ſi non eſt perpetua, inerat tamen ei, quo tempore is acceſſus ſuum erat ſortiturus effectũ.

Vtile tamen admodũ, ac quotidianum dubium eſſe arbitror; An illa inhabilitate temporali de medio ſublata, reuiuiſcat expectatiua. Et puto primo non reuiuiſcere, quando per illam inhabilitatem renunciatio tacita expectatiuæ reſultat, per illam clement. gratiæ. de reſcript. vbi habes pulchrum exemplum, quale poteſt dari etiam in matrimonio per verba de præſenti contracto, ſecundũ gloſſ. mihi ſingul. in cap. 1. verb. clericalis. de cleric. coniugar. lib. 6. quam ibi Ioan. Andr. Dominic. & Peruſinus cum communi ſequuntur: quamuis non ſit idem de ſponſalibus, ſecundum Rot. deciſ. 26. quę in nouiſſime rubricatis eſt 1. de cler. coniug. ſi impetretur in nouis. Poteſt etiam poni exemplũ in quolibet alio actu clericatui omnino cõtrario: quod Calder. col. 4. & Card. quæſt. 1. cum Andr. Sicul. in cap. mãdatum. infra eod. affirmare videntur. Secundo vero puto, per inhabilitatem temporalem ſuperuenientem, ſi eſt delebilis facile; qualis eſt excommunicatio, vel ſuſpenſio, nõ penitus perimi expectatiuã gratiam: ſed tantum ſopiri & dormire, illa durante, quo ad collationem: quamuis non quo ad acceptationẽ, argumento eorum, quę clare colliguntur ex illis deciſionibus præallegatis; ſcilicet vltima, in antiquioribus, & 126. quę eſt in nouiſs. rubric. 8. de
12 ſent. excom. in antiqq. & 363, quę eſt in nouiſs. rubric. 5. in antiq. Tertio, puto maius dubiũ eſſe de irregularitate alia, per quam nõ inducitur regulariter tacita beneficij renũciatio, neque eius perditio ipſo iure, ſecundũ Innoc. ab omnibus receptũ in cap. cum noſtris. de conceſ. pręb. pro quo eſt caſus in cap. clericis. ne cle. vel monac. & cap. vltimo, de cleric. ægrotan. cũ ei adnotatis. & in pręſentia puto perdi. Primo, propter prædictorũ auctoritatẽ. Secundo, propter deciſionẽ gloſſ. memorabilis clement. gratię. de reſcrip. ſupra in exceptione 6. num. 1. relatam; ſcilicet, ius ad beneficiũ per beneficij cuiuſque illi repugnantis adeptionem perdi: cum tamen ius in beneficio non perdatur per quamcunq; talem, vt ibi latius diximus, & latius tradidimus in cap. referente. de pręben. anno ſuperiore. Tertio, propter illa cõſilia Calder. ſupra in octa
13 ua exceptione. n. 15. relata. Quarto, quòd Andr. Ant. Card. & Imol. in cap. ex parte. de cleric. ægrotan. definierunt, eum, qui adhuc ſperat, & petit aliquid iuris ſpiritualis, ſi antequam illud perfecte aſſequatur

inhabi-

inhabilis fiat, etiam ob morbum corporalem, repellẽdum eſſe. Qua ratione affirmant illud mirabile; ſcilicet, electum & confirmatum in Epiſcopum, & nondnm conſecratum repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis. Et quamuis Panor. ſolus non audeat penitus hoc affirmare de illo confirmato, qui ſine culpa incurrit inhabilitatem: affirmat tamen de illo, qui ſua culpa in eam incidit. Si ergo tanta grauitate ac eruditione patres auſi ſunt dicere hoc de confirmato, cui iam eſt ius in re quæſitũ, cap. tranſmiſſam. cum ibi ad notatis de elec. & cap. ſuper his. de accuſ. ea ratione quod adhuc reſtat ei aliquid quęrendum, quis audebit dicere non eſſe repellendum eum, qui ſolum ius ad rem habet per expectatiuam quæſitum? Cum primo ius ad rem leuius quam ius in re tollatur, vt ſup. exce. 6. nu. 2. eſt dictum, & tradit Ioan. Monac. & poſt eum Probus qui alios citat in cap. ſi pauper depræb. lib. 6. Et ſecundo, ius per expectatiuam quæſitum non ſit tam fauorabile, ac ius per electionem habitum. immo tanto magis odioſum & extraordinarium, quanto ſpecialior eſt illa & magis ad ius in re accedens. cap. 2. iuncto cap. conſtitutus. de conceſ. præb. Quare omnibus habentibus
14 expectatiuas, qui in aliquam irregularitatem, vel inhabilitatem obtinendi beneficia inciderunt, etiam atq; etiam conſulo, vt quando impetrauerint diſpenſationẽ ſuper irregularitatem meminerint quoq; ſuarũ expectatiuarum, & quatenus opus eſt, earum petant reualidationem. quod videor mihi vidiſſe pridem factum in quadam diſpenſatione ſuper irregularitate homicidij è Curia delata. Quod ſi non fecerint, quãuis alia via beneficia illis ſperare, ac habere liceat eis: difficile tamẽ fuerit eos per illas expectatiuas aliqua conſequi. per prędicta quæ nullibi ſic videas diſcuſſa. Ex quibus omnibus facile quis inferat quã neruoſa ſit hęc exceptio decima, & quam ineuitabilis contra præfatum C.

Exceptio Vndecima.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripto ad beneficia ineſt clauſula:* Si eſt dignus inſtruens.
2 *Beneficio inhabile eſt quintuplex hominum genus.*
3 *Beneficium plus prudentiæ, quam meritum, vel peccatum requirit.*
4 *Cantoriæ Conimbricenſi qua, quanta, & qualia incumbunt.*
5 *Beneficiarij prudentia arbitrio iudicis metienda.*
6 *Scientia ſine prudentia non ſufficit beneficiarijs.*
7 *Ius ad rem electi, vt maius iure expectantis.*
7 *Ius acceſſus & regreſſus maius iure expectatiuæ.*
8 *Prudentiæ infantilis ſuppletio non ſupplet virilem.*
9 *Aetate maior non numquam eſt indicio minor dignus reſtitutione, ſed non beneficio.*

beneficio.

10 *Cauſarum quarum, vna ceſſante, non ceſſat effectus.*

10 *Virtus puerilis indigna eſt dignitate virili.*

VNdecimam Exceptionem oppoſituri præfamur veniam Summa-
tum,tum ſacrorũ, tum profanorũ ſi qua in illa & in aliquot alijs
ſequentibus protulerimus , quæ illorum minus circumſpectam in or-
dinandis clericis,& diſtribuendis ſacerdotijs curam, ne dicam,ſocor-
diam,arguerint.Pręfamur item veniam mediocrium & infimatum,ſi
qua retexerimus,ob quę merito verecundia ſuffundantur multi,qui lit
teras parui æſtimantes, alij nobilitate, alij diuitijs, alij potentia & fa-
uore; nonnulli etiam arte Pelaſga & fraude nituntur ad cumulãda ſibi,
cùm parua,tum vero magna & ſumma ſacerdotia.Deũ enim Opt.Max.
Ieſum,cuius illa ſunt patrimoniũ teſtamur, nulla nos inuidia maiorũ,
nullo ęqualiũ odio,nullo minorum cõtemptu ad id moueri:ſed volẽtes
nolentes veritatis defendendę neceſſitate ad id trahi,operępreciũ arbi-
trantes,ſi obiter occaſionẽ dederimus : quo Sũmates bonorũ cõmunis
omniũ domini Chriſti diſtributores mali, fiãt boni,ſegnes gnaui,& bo
ni ſe meliores. Mediocres vero & infimates ſuperbi fiamus modeſti,&
1 impudẽtia & improbitas noſtra,generoſę verecũdiæ cedat. Vndecima
igitur exceptio, quę tangit materiam cap.cum adeo infra eodẽ illa eſt,
quod in omnibus litteris ad beneficia datis vel expreſſe ponitur,vel ſub
intelligitur cõditio illa: *Si dignus eſt is,cui dantur.* dicto cap.cũ adeo.co-
niũcta gloſſ.fin.quę ait,clauſulã hanc, etiã ſi nõ exprimatur ſubintelli-
gi,ſicut illa: *Si preces veritate nitantur*,cap.2.ſupra eod. Et ideo clauſula
hęc expreſſa nõ efficit gratiã conditionalẽ neque ſuſpẽdit. Quia potius
eſt quædam inſtructio, quam conditio.ſecundum Innoc.receptum in
cap.fin.de pręſumpt.& gloſſ.omnibus receptam in clemen.1.de offic.
deleg.ergo in his litteris pręfati C.quibus illi fit facultas, vt cedẽte,vel
decedente,A.libere præfatam Cantoriam accipiat,ſubintilligenda eſt
2 clauſula illa , Si dignus illa fuerit; At is inuenitur ea indignus propter
quinque,videlicet,amentiam imprudentiam omnimodam, prudentiæ
iuſtę defectum,omnimodam litterarum ignorantiam, & ſcientiã illarũ
minus ſufficientem:quorum primum in exceptione præcedenti eſt tra-
ctatum, & duo poſtrema in ſequentibus tractabuntur. Eſt ergo indi-
gnus ſecundo propter omnimodum prudentiæ defectum . Quoniam
ille fugat omnimodam grauitatem morum, quæ neceſſaria eſt per cap.
cum in cunctis.de electio.Nam grauitas morum ex animi virtute na-
ſcitur,cap.fin.41.diſt.& nulla virtus animi ſine prudentia eſſe poteſt,
vt probat S. Thomas receptus in 1.2.quæſt.58.art.4.& prudentia non
poteſt eſſe in amente, l. ſed & ſi.§. igitur.ff.ad legem Aquil.& l.huma-
nitatis.C.de impuberum, & alijs ſubſtitutionib.Ergo ſi C. amens eſt,

nulla

nulla ei morum grauitas eſſe poteſt. Et ſi contenderis nō poſſe dati omnimodam imprudentiam ſine amentia, & ideo has duas cauſſas in vnā coaleſcere, tecum ego non contendā. Satis enim mihi eſt diuerſos eſſe reſpectus, ob quos amens quis dicitur & omnino imprudens, ad hoc vt duę dicantur cauſſæ, licèt forte ſubiecta diuerſa nō ſint, cap. à collatione. de appell. lib. 6. cap. cum in eccleſijs. de præben. eod. lib. l. patris
5 & filij. ff. de vulgar. Tertio, indignus eſt dicta Cantoria C. propter prudentiæ ſufficientis defectum: quoniam non omnis prudentia, quæ ſufficit ad peccandum, vel bene de Deo in aliquo caſu demerendū eſt idonea beneficio eccleſiaſtico, habenti præſertim annexum regimen aliquod ſpirituale ac temporale; quale Cantoria prędicta habet: caſus eſt in cap. ex ratione. de ætat. & qualit. quod habet pueros, etiam illos quibus per indulgentiam licet habere eccleſias, non poſſe tamen habere illarum adminiſtrationem. Caſus eſt item aptior, in cap. indecorum. eod. tit. Primo inquantum habet indecorum eſſe, vt hi regant eccleſias, qui ſe regere nō nouerunt. Et quamuis aliquis habeat prudentiam peccandi, vel bene coram Deo agendi, non continuo ſequitur habere illū prudentiam, ſe ac eccleſiam regendi. Secūdo probat illud cap. hoc, quatenus ait, eos eſſe ad regimen eccleſiarū eligendos, qui diſcretione præeminent. Nō ergo qualis diſcretio, de qua in cap. omnis vtriuſque ſexus. de pęnit. & remiſſ. ſufficit ad hoc: ſed quædā maior. Tertio, probat hoc illud cap. quatenus ait, propter diſcretionis defectum non eſſe pueris committendos perſonatus. at pueri diſcretionem habent, vt plurimum ſufficientem ad offendendum, etiā capitaliter Deum, vt habetur in cap. 1. & 2. de delict. pueror. & in prędicto cap. omnis. ibi: *Ad annos diſcretionis peruenerit*, adiūcta omniū Doctorū interpretatione. Sed quid omitto verba illa Gratiani aurea? quę ſunt initium diſt. 36. videlicet: ***Oportet ordinandum eſſe prudentem. Quod contra eos notandum eſt, qui ſub nomine ſimplicitatis excuſant ſtultitiam ſacerdotum.*** Ergo licet pręfatus C. non eſſet omnino amens: ſed haberet qualemqualem prudentiam, et ita quamuis non eſſet omnino virtutis & bonorum morum expers; ſed haberet aliquantulas virtutes pueriles valde, & infirmas indignus haberi deberet prædicta Cantoria; quam qui recte recturus eſt virtutem non qualemqualem, ſed virilem profecto & conſtantem habere oportet: & non qualemqualem prudentiam, ſed egregiam; quoniā regimen omnium officiorum diuinorum, tam intra quam extra chorū incūbit ei; quo ad quæ omnia etiā Decano ipſi eccleſiæ præeſt. Ille namque regit chorum, ille ſilētium indicit, ille cantum componit, ille riſus cohibet & colloquia. Ille curat ne quis in pſallendo nimiū feſtinet, vel tardet, ne verſus alter ante alterius finē incipiatur. Ipſe cappas & ſceptra partitur, & alia id genus multa facit. Immo, & Decano abſēte, ille pręeſt capitulo, & negotijs in eo tractādis, quæ ſunt adeo multa & magna,

gna, vt eis proponendis & aliorum ſententijs, vt par eſt, colligendis &
reſoluendis vix ambidexter ſufficiat. Quin & quando Decanus adeſt
ille poſt eum primus in omnibus negotijs fert ſentẽtiam. quæ omnia,
niſi vir prudens & grauis facere profectò nequeat ſine aliorum ſcanda-
5 lo, vel diuina offenſa. Quanta vero prudentia in hoc ſit opus, iudicis ar-
bitrio eſt relinquendũ: vt eleganter determinabat And. Sicul. in con-
ſil. 34. præclare. n. 39. vol. 2. quemadmodũ & quanta ſcientia ſit in quo-
uis beneficio neceſſaria, ſecundum eundem ibidem, & Bonifac. in cle-
ment. 1. de ætat. & qualit. vt infra dicemus. At nemo, etiã amiciſſimus
dicti C. eſt, qui quamuis neget eum eſſe penitus amentẽ, arbitretur ido
neam eum habere prudentiam ad ea, quæ prædicta ſunt ſubeundũ, di-
ſponendum & ordinandũ. Ergo ex capite defectus ſufficientis pruden-
tiæ, eſt etiam pręfata Cantoria indignus: præſertim quod nulla ſpes eſt
iam maioris prudentię quærendæ propter ætatem ſenectuti propriorẽ,
quam adoleſcentię, vt palam eſt intuenti rem ſatis & contemplanti.

Poſtremo non omittamus hic duo, huic rei accommodatiſſima. Al-
terum eſt illud ſingulare exordium Gratiani. 39. diſt. quod habet pri-
mo, ſacerdotibus regimen temporaliũ habentibus, non ſolum litterarũ
ſciẽtiam: ſed etiam negotiorum ſęcularium peritiam eſſe neceſſariam.
Secũdo habet, quendam in Epiſcopum electum à B. Gregorio propter
ipſius ſimplicitatem fuiſſe repulſum. quod mox probat ſubiectis verbis
B. Gregorij in cap. de Petro. Ponderemus, viri ornatiſſimi, ibi eſſe ca-
ſum noſtro propoſito accommodatiſſimum, ſi quod aliqui amici pręſ-
fati C. aiunt, nõ eſt ille omnino amens: ſed ſimpliciſſimus. Audis enim,
illum Epiſcopum à B. Gregorio non pro amentia, non pro ignorantia,
6 non pro malitia: ſed pro ſimplicitate nimia fuiſſe repulſum. & põdere-
mus fuiſſe repulſum ab electione iam de illo facta, & ita poſt ius ad rẽ
in dignitate quæſitum. Quid potuit accommodatius noſtro propoſito
ſcribi? Cum pręſertim ius ad rem per electionem quæſitum firmius ſit
longius, ac nobilius iure ad rem per expectatiuam gratiam quæſito, vt
colligere eſt ex cap. ſi electio. de elect. lib. 6. & adnotatis ei per Ioan.
And. & alios de renunc. elect. & Rotã dec. 492. quæ in nouis. rubric. eſt
6. de elect. quæ incipit, licet. coniunctis, quę dixit Dominic. in cap. quã
ſit. de elect. lib. 6. & Ioan. And. in cap. ſi poſtquam. de prębend. & Fe-
7 lin. in cap. in noſtra. col. 28. de reſcrip. Quamuis fatear ius ad rem per
acceſſum, regreſſum, & coadiutoriã de conſenſu, cum futura ſuceſſione
quæſitũ fortius eſſe multo, quã ius ad rem per alios modos expectandi
habitum, per ea quæ tradit Gomeſius in quęſtio. 1. ſuper regula de non
tollend. iure quæſi. Et ne dicas illum textum de epiſcopo agere, allego
cap. epiſcoporum. 74. diſt. quod in illis verbis: *Propter ſimpliciorem na-
turam*, ſecundum gloſ. & communem probat, etiam ab archidiaconа-
tu repellendum quem propter ſimplicitatem. Et ne rurſus dicas illos

textus agere de illo, qui eam ſimplicitatem habebat, quando fuit electus,& ita quando ius ei ad rem quęrendum erat, conſidera primo, quod C.maiorē ſimplicitatē habebat, quando is acceſſus fuit ei conceſſus. Secundo conſidera, quod ille textus non aperit, an ſimplicitas præueniſſet, an conſequuta eſſet electionem. Tertio cōſidera, quod licet ei qui prudētiſſimus tempore electionis erat, ſuperueniſſet eiuſmodi ſimplicitas ob aliquam forte ægritudinem, vel percuſſionem, quod frequens eſt, fuiſſet à confirmatione repulſus ac ſi electionem prǽueniſſet, ſecundum ea, quæ ſupra in decima exceptione n.6.citauimus.

8 Et ne forte inſtes, Papam ſuper illa ſimplicitate diſpenſaſſe, conſidera primo, forte illum hoc facere non potuiſſe. Quia contra ius eſſet naturæ, per ea quę in 10.except.n.3.& except.7.n.5. inſinuauimus. Secūdo conſidera, eum quo ad ſummū diſpenſaſſe quidē quo ad expectatiuam quærendam in infantili ætate. Diſpenſaſſe item quo ad tenendā hanc dignitatem in puerili ætate, vt ſi eo exiſtente, in ea dies acceſſus ceſſiſſet, & conditio adimpleta fuiſſet, ſuffeciſſet illi adeſſe prudentiam puerilem alijs communem. Quoniam expreſſe diſponit, vt eo caſu prędictam cantoriā C.in ea ætate adquireret.quę diſpenſatio licere potuit propter ſpem futuræ prudentiæ, quam ſe habere Papa cum hanc gratiā faceret, fatebatur, iuxta dictum ſingulare Innocent.in cap.cum in cunctis.de elect.verbo, ſcientia. quo ad virilem autem ætatem nullatenus diſpenſauit: immo contrariū clare in ſuis litteris ſignificat, cum dicit, ſe gratiā illam ideo facere præfato C. etiā tunc infanti; quia relatione fide dignorū accepit, talia indicia futuræ virtutis in eius infantili ætate apparere, vt merito ſperaret eum in virum egregium euaſurū. Cum igitur ipſo tempore adquirendę huius dignitatis, & quando dies acceſſus ceſſit, & conditio impleta fuit, aut amens fuerit inuentus, aut certe ſimpliciſſimus, & ſine prudentia dignitati neceſſaria, & ſine ſpe, eam iam poſthac conſequendi, conſequens eſt cum eo adeò non eſſe ſuper hac inhabilitate diſpenſatum, vt clare conſtet habilitatem contrariam in hoc tempus requiſitam fuiſſe, ac ſperatam à Pont.Max. acceſſus huius auctore. Et facit, quod permiſſum ad tempus poſt illud videtur prohibitum, l. mancipiorum.ff. de opt.leg.cap. 2.de conceſſ. præb.

9 Alterum vero, quæ ſupra dicebam noſtro negotio maxime poſſe accommodari, eſt, quod quamuis iuris prǽſumptione nulla ſit infanti prudentia: puero vero tantum puerilis. §.pupillus. inſtit.de inutilib. ſtipulationib. & l.1.C.de falſa monet.& cap.indecorum.de ætat. & qualit. cap.ſi annum.de iudic.lib.6. minori. 25.annis maior, ſed fragilis, l. 1. ff.de minorib.in princ. & cap.ex ratione.de ætat.& qualit.maiori vero perfecta, cap.cū in cūctis.§.inferiora.de elect. & l.1.§.1.ff. de minorib. ibi, *Poſt hoc tempus, compleri virile vigorem conſtat.* quandoq; tamen res contrario ſe modo habet. Sunt enim aliqui maiores quidem 25.annis, ſi nu-

ſi numeres annos: iudicio tamen pueri ac infantię proximi, etiam ſi non ſint omnino amentes, vt experientia nos paſſim docet: & Ludouicus Rom. cum Alexand. monet in l. 1. in prin. ff. de verbor. obligationib. dum aiunt, eum mutum, qui nil intelligit infanti æquiparari: eum vero, qui aliquid, pupillo: eum autem, qui perfecte, maiori. Quibus ibi Bartholom. Soccin. vir ingenio acri. nu. 5. addit eum, qui per apoplexiã intellectu adeo læſo eſſet, vt merito iudiciũ eius tam fragile ac minoris iudicari deberet, perinde reſtituendum ſi decipiatur, ac ſi minor eſſet.

10 Ex quibus facile colligas, eum maiorem, qui nõ magis valet intellectu, quam pueri valere ſolent impuberes, non eſſe idoneum ad dignitates, quibus pueri ob iudicij paruitatem ſunt indigni. Duo enim ſunt in pueris defectus, ob quos dignitatibus ſunt indigni, ætatis ſcilicet ac iudicij, cap. cum in cunctis. §. inferiora. coniũcto cap. indecorũ. de ætat. & qualit. Et ideo ſi creſcat quidem puer annis, non autem prudentia; & ita corpore fiat magno, manente animo paruo, exuit quidem alterum defectum, ſcilicet ætatis: alterum tamen, ſcilicet iudicij ſecum defert: & ideo ſemper manet indignus. Quoniam quando alicuius effectus duplex eſt cauſſa principalis, vna ceſſante, non ceſſat alia. §. affinitatis. inſtitut. de nuptijs. cap. ex tuarum. de auctor. & vſu pall. ſuper quo latius olim ſcripſimus, poſt Decium in cap. cum ceſſante. de appell. Facit quod defectus iudicij maior eſt, quam ætatis, iuxta illud Sapientię 4. *Cani autem ſunt ſenſus hominis*, cap. porro. 84. diſtinct. facit, quod ſicut ſine vllo iudicio & prudẽtia, nulla omnino virtus haberi poteſt, iuxt. S. Thom. ſuperius relatum: ita ſine iudicio & prudentia mediocri, ſaltem nulla virtus virilis adquiri, argument. l. quæ de tota. ff. de rei vendic. & cap. paſtoralis. §. 1. de offic. deleg. & ita neque attingi morum illa grauitas, quam requirit prædictum cap. cum in cunctis. Virtus enim, ſiqua quęratur cum tali iudicij paruitate, puerilis erit, quę non eſt idonea dignitatibus Eccleſiaſticis, vt pulchre ait Thomas à Vio, in verb. beneficiũ, pagina fin. Cum ergo pręfatus C. & ſi corpore ac ætate creuerit, non tamen iudicio creuit & ſapientia: immo, vel ſemper remanſit infans, vel certe puer. Ergo indignus eſt Cantoria tantæ Eccleſiæ, tot & tantorum munerum ob defectum prudentiæ mediocris.

Exceptio Duodecima.

SVMMARIVM.

1 *Illiteratus vt homicida indignior beneficio.*

DVodecima Exceptio, quod etiam videtur prædictus C. indignus præfata Cantoria propter omnimodæ ſcientię defectum. Nam

primo, vt quidam aiunt, neſcit legere; ſiue quod diſcere non potuerit; ſiue quod oblitus poſtea fuerit ob ægritudines animi & corporis; quibus humana fragilitas nonnumquam, etiam ſine peccato, frangitur. quod ſi verum eſt in illiteratorũ numero computari debet: quibus non
1 poſſe beneficia, neque ordines conferri, ſatis probat cap. illitteratos. 36. diſt. & cap. fin. de temporib. ordinandor. lib. 6. Eſt enim irregularis ſecundum Alua. lib. 1. de Planctu Eccleſ. art. 48. & affirmat Innoc. receptus ab omnibus in cap. cum noſtri. de conceſſ. præbend. vbi col. 1. laudatus ab omnibus, ait, illitteratũ minus habilẽ eſſe beneficio & dignitati, quam homicidã. Quoniã in homicidã cadit ius beneficij, ſaltẽ ante homicidium quæſiti, in illitteratum autem nullum. Quod nouẽ: ſed vere, intelligo de illo, qui numquam didiſcit litteras: de illo etenim, qui eas didiſciſſet: & poſt quæſitum beneficium omnino oblitus eſſet, aliud dicendum arbitror. Quoniam is non eſt deterior furioſo, quem ſupra in decima exceptione, n. 6. probauimus nõ perdere beneficium, ante furorem quæſitum, per cap. ſcripſit. 7. quæſt. 1. & cap. indicat. 3. quæſt. 9. & cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6.

Exceptio Decimatertia.

SVMMARIVM.

1 *Illitteratus inſcius litterarum, & imperitus quis.*
2 *Beneficio indignus qui neſcit legere, & conſtruere. num.* 3
4 *Illitteratos, & litteratos, quos appellat Gallia & Hiſpania.*
5 *Felini lector monetur.*
6 *Litteratus aliud, in alia materia dicitur: & quid olim, & quid nunc in materia ordinandorum.*
7 *Beneficij collatio facta ignaro latinę linguæ, an nulla.*

1 DEcimatertia Exceptio eſt, quod prędictus C. quamuis ſciat vtcunque legere: neſcit tamen latinè; & ſic includi videtur illo cap. illitteratos. Nam Hugutio, quem manuſcriptum habeo, illo verbo, *Illitteratos.* addit penitus, vel parum ſcientes: & vt conſequentia eius verba ſignificant, per parum ſcientes intelligit eos, qui licèt aliquantulum latinè ſciant, non tamen competenter. Poſt illã enim verba, penitus vel parum ſcientes, ſubijcit immediate hęc alia, *Sed alia litteratura exigitur ad promotionem Epiſcopi, alia ad promotionem presbyteri, alia ad promotionem aliorum.* Per quę verba non obſcure ſignificat per verbum, parum ſcientes, non intellexiſſe illos ſolos, qui legere vulgariter norunt, ſed etiam qui latinè callent: ſed non competenter. Archidiac. etiam tametſi non ita expreſſe ac Hugutio loquatur, tamen idem quod ille ſentire

videtur,

videtur, Dominicus etiam ait per verbũ illud, illitteratos, intelligi eos, qui penitus ſunt illitterati, vel mediocribus carent litteris. at conſtat eum, qui latinè aliquantulum non callet mediocribus carere litteris. Immo & gloſſ. illius cap. hoc ipſum ſentit, dum illi verbo, illitteratos, addit penitus; & mox ſubijcit: Sufficit tamen mediocris ſcientia: Idem ſentit etiam Card. Alexandrinus ibi, dum gloſſ. approbat quatenus ex ea colligitur ſolutio ad contrarium, quod ex cap. cum nobis. de elect. formari poſſet. Concordat etiam Cardin. S. Xyſti, cum ſentit illitteratum
2 omnino dici, qui non nouit aliquid litterarum ſacrarum. Facit, quod Card. Alexan. in cap. ſedulo. 38. diſtinct. col. 2. ait. eum non eſſe penitus illitteratũ, qui Grammaticã quidẽ non didiſcit: ſed ex vſu loquitur perfecte litteraliter. Per quæ vtiq; verba videtur ſentire vir doctus, eum illitteratũ dici, qui neque vſu, neq; arte callet Grammaticã. Facit illud cap. celeberrimũ, cum in cunctis. de elect. ibi: *Cum in cunctis Eccleſiarum miniſterijs litterarum ſcientia ſit neceſſaria.* & non videtur credendum Conciliũ vniuerſale ibi de ſciẽtia litterarũ vulgariũ agere: ſed de peritia, vel intelligentia litterarũ ſacrarũ, quibus in miniſterijs Eccleſiaſticis vtimur. Facit, quod Bart. in authent. ſed nouo iure. C. ſi cert. petat. dixit, eum, qui legere vulgariter nouit: ſed non callet latinè, litterarum dici imperitum. quamquam Felin. in cap. ſciſcitatus. infra eod. nu. 10. aliud ei imponit. quod etiam ibi Decius ante nos animaduerterat. Facit, quod verba ſecundum communem conſuetudinẽ ſunt intelligenda, cap. ex litteris. de ſponſalib. & l. Labeo ait. ff. de ſupellectile legat. at communis vſus habet, eum clericum appellari idiotam & illitteratum, qui numquam latine didiſcit. Facit illud cap. illitteratos. dum ait, illitteratos corpore vitiatis ea ratione æquari, quia litteris carens, ſacris non poteſt eſſe aptus officijs. Ergo illitteratus eſt, qui caret litteris ſacris: at qui nulla ex parte litteras ſacras intelligit in eo idiomate ſcriptas, in quo Eccleſia vtitur, quamuis ea legere litteraliter nouerit, litteris ſacris carere dicitur. Facit cap. pœnitentes. 50. diſtinct. quod pro illitterato, ponit inſcium litterarum, qui videtur idem eſſe, qui imperitus litterarum: qualis dicitur eſſe, qui latine non nouit, ſecundum Bart. in pręcitata authentica, ſed nouo iure. C. ſi certũ petat.
3 Facit, quod nemo qui neſcit legere, conſtruere, ac cantare, habet ſufficientẽ ſcientiam ad beneficiũ obtinendum, per text. coniunct. gloſſ. 1. clement. 1. de conceſſ. prębend. quam Cardin. in princ. Panor. & Imola ſequuntur. & licèt mitius loquatur Dominic. in cap. ſi pauper. de præbend. lib. 6. duo tamen dixit in illis eſſe neceſſaria. & addit in partibus quidem Gallicanis pluris fieri cantum: in alijs autem conſtructionem latinam. Sed Dominicus nõ probat vllo textu, vel naturali ratione cantum cum lectione ſufficere: quamuis lectionem & conſtructionẽ arbitrer ſufficere, ne quis illitteratus dicatur per pędicta, & poſt dicenda.

Denique allego cap. fin. de ætat. & qualit. quod habet, quendã ab Epiſcopatu iam quæſito tanquam illitteratum repulſum fuiſſe, eo quod nõ didiſcit Grammaticam. & par eſt credere qui electus fuit in Epiſcopum ſciuiſſe ſaltem legere ac ſcribere vulgariter. Confirmatur per id, quod ibi ait Ioann. And. quem eleganter exponit Card. in cap. fin. de ætat. & qualit. qui ambo cum Antonio à Butrio ſequũtur Ioannem de Deo determinantem, Epiſcopum, qui Grammaticam ignorat; vſu tamen perfecte loquitur non eſſe ab Epiſcopatu ſemouendum: quia non eſt omnino illitteratus. Per quod clare ſentiunt, illum illitteratum omnino eſſe, qui neque vſu, neque arte Grammaticam nouit. & ne dicas, eos per vſum perfecte loquentẽ intelligere illum, qui legit & profert verba latina, licet ea non intelligat: audi, quæſo, Cardin. in illo cap. fin. in hæc verba loquentem: *Dico, quod præmiſſa procedunt, intelligendo, quod litteraliter loquitur cum intellectu; ita quod poteſt intelligere ſcripturas: ſecus ſi ex conſuetudine loqueretur: non tamen ſciret intelligere, vt de quibuſdam dicitur compertum; talis enim non poteſt dici litteratus.* Petrus etiam Rebuffus in lib. de pacific. poſſeſſorib. num. 213. ait, Epiſcopum, de quo agit cap. fin. de ætat. & qualitat. penitus illitteratum fuiſſe, eoquod neſciebat latine. Et n. 214. definit, illitteratũ eſſe, quãdo nullas ſcit litteras: aut modicas; vtpote qui ſcit legere, & ſcribere ſermone vulgari: allegat Bart. in
4 authentica, ſed nouo iure. C. ſi certum petat. Poſtremo facit, quod vulgus Gallicanum litteratos omnes appellat clericos, & illitteratos laicos & neminem appellat clericum, niſi eum, qui latine callet, vel diſcit. & hunc loquendi vulgarem modum, etiam Petrus de Sanſone, quem habeo calamo exaratum, in Summa, cap. de prudentia. ſequi videtur & etiam gloſſ. cap. illitteratos. ſi debito ſuo pondere perpendatur in ea parte, qua quærit: Quid ſi penitus laicus ordinetur. Nã primo in idiomate Theutonico Gloſſatoris eã phraſis ſatis in vſu eſt, vt audio, multis. Secundo, quæſtio illa non eſſet ad propoſitum, niſi per laicum intelligeret illiteratum. Cuius conſuetudinis introducendæ ratio illa videtur fuiſſe, quod fere omnes latine callentes olim ante Concil. Triden. fiebant clerici ſaltem primæ tonſuræ propter priuilegium fori, quo eximebantur à pœnis criminum fori ſæcularis, iuxta cap. cum non ab homine. de iudic. quod per præfatum Concil. Trident. ſublatum eſt quo ad eos, qui carent Ordine ſacro, & beneficio, & quibſdam alijs qualitatibus, in ſeſſio. 23. cap. 6. de refor. & omnes clerici debent latine callere. Adde demum, quod Hiſpanum vulgare non appellat litteratum eum, qui litteras Latinas vel Græcas non didiſcit.

5 Contra tamen hoc facit primo quod Felin. in præcitato cap. ſciſcitatus. n. 10. illitteratum, ait, dici qui legere neſcit; peritum autem litteratum, qui ſolũ ſcit legere & ſcribere. Secundo, quod quotidie videas ab Epiſcopis ordinari pueros, qui legere vtcunque ſciant: licèt nullatenus

latina calleant. Tertio, quod etiam quotidie videmus huiuſmodi pueris beneficia conferri: & durum videtur collationes huiuſmodi omnes ipſo iure nullas & inualidas eſſe, quaſi factas illitteratis.

Ad horum primum reſpondeo primo, Felinum dum omnia colligit, nonnumquã aliud pro alio dicere: quòd in allegato n. 10. facit, & cum ille ſolius Bartoli dicto nitatur, & Bartolus pro hac parte ſit, vt ſupra n.
6 4. eſt dictũ, nihil Felini auctoritas in hoc obſtat. Secũdo reſpõdeo, quo ad eam materiã, quam ibi Felinus tractat, appellari poſſe litteratũ eũ, qui legere ſcit & ſcribere vulgariter: loquitur enim in materia proferẽdi ſententiam in ſcriptis, quæ ſi ſermone vulgari ſcripta eſt, poterit plane in ſcriptis per eum, qui vulgariter ſcit legere & ſcribere proferri. Et ita intelligi poterit §. ſimiliter. inſtit. de excuſ. tuto. vel curat. vbi Ioan. Faber videtur ſentire illam differentiã, quam Felinus tribuit Bartolo: & loquitur in eadem materia proferendę ſententię in ſcriptis. Pro quo facit, quod verba ſecundum ſubiectam materiam ſunt intelligenda. l. ſi vno. ff. locati. cap. rogo. 11. quęſt. 3. adiuncta gloſſa. Et ita in materia ſcientię litterarum vulgarium, qui nouit illas litteras litteratus appellari poteſt. In materia ſcientiæ litterarum ſacrarum reſpectu diuinorum officiorum, litteratus dicetur, qui nouit idioma, in quo ſacris litteris vtitur in diuinis officijs Eccleſia. Et ita qui nouit latine apud Latinos, qui græce apud Græcos. In materia vero, vbi de iuriſperitia agitur, litteratus dicetur qui iura nouit: qui autem ea ignorat illitteratus: In quo ſenſu videtur cępiſſe Felin. in illo cap. ſciſcitatus. nu. 11. dum ait, illitteratum aduocatum eſſe non poſſe, licet Panorm. in rubric. de poſtulan. cuius dicto Felin. nititur paullo aliter loquatur.

Facit l. fi. C. de teſtam. quam totam ſingularem appellauit Paulus ibidem: quæ tamen aliud ſingulare, quod ibi neque ipſe, neque alij aduerterunt, probat; ſcilicet appellatione litteratorum quo ad conſulẽdum ea, quę ad teſtamenta pertinent, intelligi legum peritos, vt patet in verſ. ſancimus. & verſ. in illis, quo ad ſubſcribendum autem in teſtamentis per litteratum & litterarum peritum intelligi ſcribẽdi peritum: etiam ſi neque leges calleat neque Grammaticam, vt colligitur ex verſ. ita tamen. cum ſeq. Facit etiam §. ſimiliter. inſtitut. de excuſat. tutor. Quamuis ergo in alijs materijs alijs modis verbum illiteratus capiatur: in materia tamen clericorũ ordinandorum & promouendorum, & vbi agitur de litterarum ſacrarum ſcientia quo ad diuina officia pro eo accipi videtur, qui neque vſu, neq; arte nouit idioma illud in quo ſunt ſcriptę ſacræ litteræ in officijs diuinis pronunciandæ.

7 Ad ſecundum reſpondeo, concedendo aliquot Epiſcopos pluſquam par eſt faciles ad ordine inſigniendum latine non callentes eſſe, ac male facere. Vnde ſunt alij laude pręclara digni, qui neminem clericatu inſigniunt etiam latine callentem, antequam ipſe vel parentes eius iurent

crede-

credere illum ad ſacros ordines adſcenſurum. Nam quę,te rogo impudentia eſt ordinis, tanto ſacramento adeo abuti, ut ſine vllo delectu, prece, vel pretio nitentes omnes inſignantur? quorum plurimi innullum diuinum cultum eo ſunt vſuri, pręterquam in peccandi priuilegium & pœnę vitandę aſylum. Quare nuper poſt 20.& plures annos ab horum editione Sanctũ Cõcil.Triden. ſancte ſtatuit, ſeſſio.23.cap. 4.de reformatione in hęc verba: *Prima Tõſura nõ initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint; & fidei rudimenta edocti non fuerint: quique legere & ſcribere neſciant; & de quibus probabilis coniectura non ſit, eos non ſecularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum pręſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.* Per quod ſufficit nunc, & requiritur vt prima Tonſura initiandus ſciat legere, ſcribere, & fidei rudimenta. Minoribns autẽ initiando plus eſt neceſſum per cap. 5. eiuſdem ſenſionis quod ſic incipit: *Ad minores ordines promouẽdi bonum a Parocho & a magiſtro ſchola; in qua educantur teſtimonium habcant.* Et per cap. 11. cuius initium eſt: *Minores ordines ijs qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur.* Per quę meo iudicio non datur Epiſcopis arbitrium quo ad linguæ latinæ intellectum: ſed tantum quo ad interſtitia temporum ſeruanda, vel non ſeruanda.

8 Ad tertium reſpondeo, concedendo collationes beneficiorum factas eis, qui nil penitus latine callent, eſſe ipſo iure inutiles & nullas: ſecundum hanc concluſionem, quæ præfato iure antiquo ſcripto valde conſentanea eſt, per fundamenta eius ſupraſcripta: iuri tamen non ſcripto ſiue conſuetudini, & praxi tam antiquę, quã nouæ, tam Vrbis, quam Orbis videtur obuiare. Et pro ea facit primo, quod vt argumẽtum habet vbique gentium Chriſtianorum Pontifices inſigniunt prima Tonſura ſcientes aliquantũ legere, & ſcribere: & eiſdẽ prima Tonſura inſignitis conferunt ſacerdotia, ſiue beneficia ſaltim ſimplicia: neque audiui umquam, aliquam talem collationem fuiſſe iudicatam inualidam, eo ſolo, quod is, cui fuit collatũ neſciret Latine vel Gręce, modo ſciret legere. Secũdo neruoſe facit, quod negari non poteſt, eum, qui ſcit legere, ſcire litteras, & appellari poſſe litteratum aliquarum litterarum ſcientia: & conſequenter non eſſe illitteratum, ſiue non litteratũ; cum negatiua illa, Non, totam affirmatiuam ſequentem deſtruat, & contrarium eius ponat, iuxta gloſ. ſingularem cap. cum dilectus, de conſuet. Et cõſequẽter ſi aliquo modo eſt litteratus, non poteſt dici nullatenus litteratus; nec conſequenter non litteratus, ſiue illitteratus, cum ei æquipolleat. Tertio facit, quod præfatum cap. 4. pręcitati Conc. Triden. de reformat. ſeſſ. 23. ad primam tonſurã non requirit, niſi vt ſciat legere, & ſcribere, & fidei rudimenta.

Quarto denique, quod cum quamplurimi ſuſceperint beneficia neſcien-

ſcientes Græce, neque Latine: nullis tamen audimus iniunctum eſſe à confeſſarijs ſuis, vt ob hanc ſolam cauſam ea dimitterent: quod tamen iniungendum erat, ſi collationes eis factæ non valuiſſent, per cap. 1. de regul. iur. lib. 6. Ob quę arbitror dicendum, quod etiam in materia beficiorum dicendus eſt litteratus, qui ſcit legere, præſertim ſi ſcit ſcribere, de conſuetudine, & praxi antiqua & iure nouo ſcripto Sacroſancti Concil. Trident. licet antiquo ſcripto contrarium videatur verius; per prędicta: cui conſequens eſt, dictum C. ſi ſciret legere, & ſcribere, eſſe reponendum in numero litteratorum.

Exceptio Decimaquarta.

SVMMARIVM.

1 *Scientia ſufficiens beneficio, quo reſpectu cenſenda.*
2 *Beneficium non poteſt quærere, qui quæſitum nequit retinere.*
3 *Beneficium impedit furor præcedens, non ſequens.*

1 DEcimaquarta Exceptio, quod præfatus C. quamuis ſciret legere, & ſcribere, & aliquantulum ſciret latine: non tamen habet ſufficientem ſcientiam, neque ſpem vllam illius conſequendæ. Is enim dicitur idoneam beneficio ſcientiam habere, quę ſufficiens eſt, attenta illius dignitate, loco & ordine, ſecundum Innoc. in cap. cum in cunctis. de elect. quem ibi omnes ad Decium vſque incluſiue in hoc ſequuntur, & Felin. in cap. per tuas. 1. de ſimon. & Andr. Sicul. in conſ. 34. præclare. num. 39. & Cardin. Imol. & Bonifac. in clement. 1. de ætat. & qualit. Hugutio, Archidiac. cum Domi.nic. & vtroque Card. in cap. 1. 36. diſtin. quod etiam omnes Rhapſodi & Summiſtæ probant. Sed & S. Thom. 1. 2. quęſt. 76. art. 2. ab omnibus receptus ſic ait. *Omnes tenentur ſcire communiter ea quę ſunt fidei, & vniuerſalia iuris pręcepta: ſinguli autem ea quæ ad eorum ſtatum vel officium ſpectant.* Cum quo ſatis côcordat poſt Innoc. Panorm. in rub. de Sũma Trin. n. 6. Quę autẽ ſit ſcientia ſufficiẽs arbitrio iudicis relinquitur. argu. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de cauſis. de offic. deleg. & in ſpecie tradũt Andr. Sicul. & Boniſ. vbi ſupra. At nemo qui prętatũ C. ſatis nouit arbitratur eũ ſciẽtiã habere ſufficientẽ prędictę Cantoriæ regendę attentis pręſertim, quę Innoc. ait eſſe attendẽda; nempe quod primo illa eſt dignitas ſecunda poſt pontificalem. Secundo, quòd ad eam pertinet chori & omniũ diuinorũ officiorũ regimen, vt in duodecima exceptione n. 4. diximus. Tertio, quòd ſi ita eſt nõ in qualiquali oppido: ſed in vrbe D. quę adeo in Luſitania præeminet, vt illa eius Reges corona inſignat, & Academiam contineat
2 florentiſſimam doctiſſimis omnigena ſcientia viris reſplendentem. Et adeo quidem aiunt, etiam amici eius, & fautores non eſſe illi ſcientiam

idoneam prȩfatæ Cantorię gubernandæ, vt palam fateantur eum hac de cauſſa ſimul ac eam obtinuerit, in alterius fauorē illi eſſe ceſſurum. Quo in loco, Deum immortalem, quis animo temperet ab illo? *O curuæ in terras animæ & cæleſtium inanes.* Contra eiuſmodi fautores & conſultores adeo affeƈtui humano, adeo carui ſeruiētes, vt eum æſtiment idoneum ad quærendum ſacerdotium, quem omnino cenſent inhabilē ad id poſt adquiſitionem retinendum? Nonne turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes? cap. quemadmodum. de iureiuran. Nonne facilius res produƈta conſeruatur, quam fiat? l. ſi vnus. §. paƈtus ne peteret. ff. de paƈtis. cum multis allatis ibi per recentiores. Nonne plurima fieri prohibentur, quæ faƈta tenent? cap. ad Apoſtolicā. de regul. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Vbi viginti ſimilia copioſus aggregabat Iaſon. Nonne cui damus aƈtionem à fortiori datur exceptio? l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. cum late adnotatis ibi per Dec. & l. 1. ff. de ſuperficieb. Sed quid extraria citamus? Nonne excōmunicatio impedit adquiſitionē beneficij? cap. poſtulaſtis. de cleric. excōmun. miniſtran. quę tamen non tollit adquiſitū: licèt fruƈtuū perceptionem impediat, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. Homicidiū ante beneficiū adquiſitum eius adquiſitionem ipſo iure vitiat; non tamen ipſo iure ab adquiſito deijcit. ſecundum Panorm. & communem, in cap. cum noſtris. de conceſſ. prȩben. & Felin. qui alios citat in cap. inquiſitionis. de
3 accuſat. Furor item & amentia impedit adquiſitionem ſacerdotij vt in decima except. n. 4. & 5. probabamus, non tamen deijcit à quæſito, cap. 1. de cleric. ægrotan. lib. 6. cap. indicas. 3. q. 9. vnde merito gloſſ. 7. quęſt. 1. in Summa reprobatur per Dominic. & Alexand. ibi, eo quod dixiſſet eum qui iam promotus eſt repelli propter lepram ſuperuenientem, & abbatem etiam ſi fiat inutilis: quam etiam communis reprehendit, cap. tua. & cap. fin. de cleric. ægrotan. Si ergo, viri alioqui perſpicaciſſimi, eum indignū cenſetis, qui hanc Cantoriā poſteaquā quęſierit retineat: qui tam prȩpoſtere iudicatis eum dignum quo ei quęratur.

Exceptio Decimaquinta.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio idoneam ſcientiam non habenti, an nulla: & an conferens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur facienda.*

1 DEcimaquinta Exceptio, quod non proſunt præfato C. nouem quę contra tres proximas exceptiones poſſunt adduci ad probandum quod licèt defeƈtus prudentiæ ac ſcientiæ efficiat, vt beneficium non

debeat

debeat cōferri ei, qui patitur illum: nō tamen collationem factam reddit ipſo iure nullam. Primum eſt, quod, vt ipſe paullo ante allegabam, multa fieri non debent, quæ tamen facta tenent, præcitato cap. ad Apoſtolicam. de regular. Et quod præfati C. acceſſus collationem continet à Papa ſub illa conditione factam: Si præfatus A. non ſoluerit, & cet. vel ſi ceſſerit, vel deceſſerit, &c. Et ideo, impleta cōditione per ipſius mortē, collatio fuit purificata, & ita cōſummata & perfecta, & conſequenter licet fieri non debuiſſet, facta tamen ualet. Secundum eſt, quod Innoc. in illo cap. cum in cunctis. de elect. dixit, beneficium conferri poſſe illi, cui non eſt ſcientia ſufficiēs: ſi tamen eſt docilis & ſperatur illam conſequuturus. Tertium, quod ſpeciale videtur in illitterato, quod collatio illi facta non valeat, ſecundum Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. prębend. Quartum, quod collatio beneficij ab exequutore gratiæ facta indigno tenet, etiam quando ab ordinario facta non teneret, ſecundum Panorm. in cap. fin. de præſumpt. Quintum, qnod paſſim videas collationes beneficiorum viris & pueris non tantum ſcientia ſufficiente carentibus: ſed etiam omnino ignaris litterarum ſaltem Latinarum & Græcarum fieri, & pro validis haberi. Sextum, quod cap. niſi. de renunciat. §. pro defectu. habet Epiſcopū poſſe cedere Epiſcopatui ob ſcientiæ defectum. Ergo Epiſcopatus poteſt pertinere ad aliquem non ſatis ſcientem; cui conſequens eſt prouiſionem Epiſcopatus tali fieri nō debere quidem: ſed factam tenere. Septimum, quod cap. fin. de ætat. & qualit. habet, repellendū eſſe ab Epiſcopatu eum, qui nō didiſcit Grammaticam: & ita præſupponit fuiſſe adeptum; quoniam priuatio pręſupponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligationib. cap. ad diſſoluēdū. de deſponſat. impub. Octauum eſt, quod ſicut ſcientia litterarū, ita etiā morum honeſtas requiritur in promouendo ad beneficium, prædicto cap. cum in cunctis. de elect. immo tanto magis, quanto vita bona doctrinæ bonæ pręſtat: quod ipſummet cap. cum in cūctis. in prin. ſignificat, dum prius de morum honeſtate quàm de litterarum ſcientia meminit. At defectus morum honeſtatis non vitiat ipſo iure collationem, licèt talis ſit qui efficiat quem beneficio indignū. Omnis enim conſtitutus in crimine mortali, vt inimicus eſt Chriſti, cap. tolle. & cap. ſi enim. de pænit. diſt. 2. ita indignus eſt ſtipendijs de illius patrimonio ſumēdis, vt erudite de more S. Thomas, cui nemo contradixit, ſentiebat in 2. 2. quęſt. 63. art. 2. quod diligenter adnotauit ibi Cardinal. S. Sixti. & ita indignus eſt beneficio, quod eſt pars patrimonij Chriſti, cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. & cap. cum ſecundum Apoſtolum. eod. tit. non tamē regulariter eſt nulla collatio exiſtēti in peccato mortali facta. quod ſatis probat cap. ſicut. 2. de iureiur. quod ibi gloſſ. memorabilis adnotauit, & late tradidit Felin. in cap. 2. ſupra eod. col. 2. & latius in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de exceptionib. Nono eſt, quod Felin. in dicto. cap. 2. de

reſcript. ſequutus Ioan. Andr. in cap. auditis, de elect. & Dominic. in cap. in ſcripturis. 8. quæſt. 1. dixit, cap. cum in cunctis. prædicto, non probari electionem de criminoſo factam non valere, ſed eligentes priuari poteſtate eligendi. Quæ originaria conſideratio fuit Compoſtellani in cap. conſiderauimus. de elect. col. 4. verſ. item quod ſit nulla, licet Felin. id non dicat. hæc tamen, vt dixi, nõ proſunt ei, per ea quæ in ſeq. exceptione ſoluemus.

Exceptio Decimaſexta.

SVMMARIVM.

1 *Scientia non eminens, ſed ſufficiens ſufficit in promouendo.*
2 *Conferens indigno plus peccat, quam eum eligens.*
3 *Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus præſtat.*
4 *Officium nullum ſine iuſta ſcientia iuſte capitur.*
5 *Eccleſiam viris litteratis, non aſinis ferratis indigere.*
6 *Scientiam & prudentiam ſimul requirit beneficium.*
7 *Scientiæ defectus impedit colorem tituli, niſi quo ad hoc.*
8 *Scientia parua cum ſpe iuſtę vt ſufficit.*
9 *Concilium contra generale, nec Epiſcopus, nec Legatus diſpenſat.*
10 *Beneficij collatio digniori facienda.*
11 *Illitterati & minus ſcientis tituli vt differunt.*
12 *Collatio ab ordinario & exequutore, vt æquantur, num. 13.*

DEcimaſexta Exceptio eſt, quod ad quattuor argumenta de nouem factis in proxima exceptione pro præfato C. contra tres exceptiones; ſcilicet duodecimam, decimamtertiam, & decimamquartam optime reſponderi poteſt.

1 Ad primum quidem, quod ſcientiæ neceſſariæ defectus, ſaltim ſine ſpe maioris defectus non ſolum efficit, vt conferens & recipiens beneficium peccent: ſed etiam collationem reddit ipſo iure nullam. Primo per textum irrefragabilem in cap. cum in cunctis. §. fi. de elect. qui habet eum, qui confert beneficium, vel ad illud eligit ſcienter indignum, ob ætatis, morum, ſcientiæ, vel natalium defectum priuari pro ea vice conferendi vel eligendi poteſtate; & collationem, vel electionem ad alium deuolui. In quibus verbis pondera diſiunctiuam, Vel, quæ clare demonſtrat vnum illorum quattuor defectuum ſufficere, quo illi diſpoſitioni ſit locus: argument. cap. inter ceteras. & eorum quę late ibi diximus ſupra eod. Pondera ſecundo, collationem & electionem patienti aliquem ex illis quatuor defectibus factam ad alium deuolui. At quomodo collatio, vel electio ad alium deuolueretur facienda, ſi facta

teneret,

teneret, licet fieri non debuiſſet? Quare non immerito ibi hoc tenet Panormit. col. penult. & ſentiunt Ioan. Andr. & Card. ibidem, dum aiunt illi §. fin. non eſſe locum in alijs defectibus: ſed ſolum in illis quattuor prędictis. Facit ſecundo, cap. cum nobis. de elect. quod habet, eum, qui fuit ibi electus, non eſſe repellendum ob defectum ſcientię: quia licet non haberet eminentem, habebat tamen competentem. per quæ verba non obſcure ſignificat electionem non fuiſſe valituram, ſi nō habuiſſet ſcientiam competentem. Tertio, facit cap. dudum. de elect. quod habet, electionem eius, qui tempore quo eligebatur, defectum ætatis vel
2 ſcientię patiebatur, inutilem eſſe ipſo iure. Per quem ibi Panorm. n. 11. argumento à fortiori, concludit collationem neſcienti neceſſaria factā, eſſe ipſo iure nullam; quoniam plus peccat collator: quippe qui ius in re, & ita plus iuris transfert, quam elector qui ius ad rem, & ideo minus dat, ſecūdum Rotæ deciſ. pen. in nouis, & ea quę latius citat Felin. cap. cum Bertoldus. de re iudic. col. 1. & 2. Quarto, eſt text. in cap. ſi forte. de elect. lib. 6. adiuncta gloſſ. quod habet, non ſolum euidentem, ſed etiam non euidentem ſcientię defectum, reddere inutilem electionem. Quinto, eſt caſus in clement. 1. de ætat. & qualit. quę renouans iura antea ſuper hoc conſtituta grauiter iubet, ne cui minus idoneo ſciētia, moribus, vel ætate conferantur ſacerdotia. vbi gloſſ. 1. quærit: Quid de parum ſciente? Et ſe remittit ad ea quę poſt Innocent. Hoſtien. & Compoſt. ſcripſit in dicto cap. cum in cunctis. Gloſſæ tamen addidit Petr. ab Anchar. parum ſcienti, qui ſperatur profecturus, conferri poſſe, alioqui nullo modo. immo & in vltimo notabili ſubdidit verbum,
3 prælatis omnibus memorandum & terribile, nempe non ſolum peccare pręlatos qui beneficia indignis conferunt: ſed etiam teneri de damno, perinde ac magiſtratus, qui tutores minus idoneos dant pupillis. Quod etiam Coſmas, non relato eo, affirmat in procem. Prag. verb. indignorum. quia mali miniſtri electio culpa eſt. l. ſi ſeruus. §. Proculus. ff. ad l. Aquil. cum alijs allegatis ibi per gloſſ. in verb. habuiſſet. vbi
4 etiam poſt gloſſ. 1. tenet peccare illum qui ſuſcipit officium aliquod, ad quod ſua ſcientia non ſufficit: quod ante illum Innoc. cum vniuerſa turba commentātium affirmat in cap. cum in cunctis. de elect. & gloſſ. putata ſingul. quæ eſt 3. clem. 2. de magiſt. verb. honorem. pro quibus text. eſt omnium forte iuris optimus in cap. non eſt putanda. 1. quæſt. 1. vbi gloſſ. citat illa Horatij carmina pulchra, omnique promouendo ſemper memoranda.

Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis, æquam
Viribus; & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri.

Ac que huc facit, ſed generalius. §. 1. l. idem iuris. ff. ad l. Aquil. Quin. & Felin. in pręſenti cap. nu. 7. auſus eſt ſequi gloſſam l. qui cum vno. ff.

de re

de re militar.quæ ſibi viſa eſt dicere capite puniendum eſſe,qui indignum in Epiſcopum promouetur: quod tamen mihi non ſatis aperte illa gloſſ.dicit.Facit cap.cum ex eo.de elect.lib.6. quod coniūcta gloſſ.
6 Ioann.Monachi,habet Eccleſiam indigere viris litteratis,non aurē aſinis ferratis.Et Pius Secundus,referēte Platina in vita ipſius,pag. penul. dicebat, Epiſcopum indoctum aſino eſſe comparandum.Quæ omnia in hoc allego,vt perſuadeam verum eſſe illud Leonis Papę,ſcientiæ defectum in clericis neque dignum excuſatione neque venia.cap.ſi in laicis.38.diſtinct.quę tota probat hanc concluſionem, ſicut & diſtinctio ſequens 39.probat non ſufficere clerico regimen aliquod ſaltem habēti,ſcientiam,niſi etiam habeat rerum agendarum prudentiam, officio ſuo neceſſariam.de quo in exceptione 13.nu.2.& 3.ſupra egimus.Facit & illud Oſeæ 4.Quia tu ſcientiam repuliſti,repellam te nē ſacerdotio fungaris mihi:quod non ſolum de litterarum omnimoda ignorantia:ſed etiam de minus ſufficienti ſcientia, intelligendum eſſe, omnes ſentire videntur.

Eradeo quidem collatio facta non habenti ſufficientem ſcientiam eſt nulla,vt neque coloratum titulū poſſidendi præſtet: quod clare ſentit Petrus Rebuff.in illo libello de pacif.poſſeſ.num.213.coniungendo
7 ea,quę antea dixit num.172.verſ.4.nō procedit.Immo quod amplius eſt,ſentit huiuſmodi clericum, qui triennio poſſedit beneficium, non gaudere regula de triennali poſſeſſore. Quorū duorum, prius verū arbitror eſſe in penitus illitterato, qui legere & ſcribere neſcit: per ea quę ait Innoc. receptus in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend.& multa quæ ſupra in exceptione 13. dicto nu.2. & 3. adduximus. Non autem arbitror procedere in eo,qui qualemqualem ſcientiam habet licēt non ſufficientem. Collatio enim huic facta licet non teneret, coloratū tamē titulū præſtaret,per ea quę de colorato titulo tradūt Panorm. & alij in cap.cum noſtris.& Coſmas in Pragmat.tit.de pacific.poſſeſ.verb.coloratū.quoniā is aliquo modo capax eſt,adiūcta ſcilicet ſpe litterarij profectus vt mox dicam:illitteratus autē minime, per ea quæ ſupra in excep.13.n.3.diximus.Poſterius vero, ſcilicet eiuſmodi poſſeſſorē ſi poſſederit triēnio nō gaudere regula de triēnali poſſeſſore,arbitror eſſe falſum in nō penitus illitterato,clericatu tamen inſignito,ea cōſideratione ſingulari,quā ſupra fecimus de excommunicato,poſt Gomeſium in regula illa de triennali poſſeſſ.quæſt.27.& 28. nempe multos gaudere regula de triennali poſſeſſore,qui tamen poſſederunt ſine titulo colorato:adeo vt ſi intra triennium ſpoliati fuiſſent non debuiſſent reſtitui.

Ad ſecundum autem argumentum de nouem prædictis,reſpondetur primo,illud Innoc. dictum in ſecundo argumento citatum,ſcilicet parum ſciēti,ſed ſpem maioris profectus litterarij præ ſe ferenti ac monſtranti poſſe conferri beneficium,intelligendum eſſe per indulgentiam

& diſpenſationem, non autem per ius com mune, ſecundum Hoſtien. in præcitato cap. cum in cunctis. de elect. quē Ioan. And. & Panor. cum communi ſequuntur ibi. quem etiam Imol. cum Bonifa. probat in clement. 1. de conceſſ. prębend. & Dominic. cum Alexand. in dicto cap. 1. 36. diſtin. quod vt frequentius receptum eſt, ita videtur mihi non probari fundamento aliquo ſolido: immo videtur quod aut Epiſcopus ſine

9 diſpenſatione id facere poteſt, aut non etiam cum illa: quoniam Epiſcopus diſpenſare contra illud Concilium nequit, iuxta gloſſ. memorabilē quæ ſingularis eſt Rauennati ibidem, quęque tertia eſt in cap. cum dilectus. de elect. immo neque legatus contra Concilium diſpenſat, ſecundum illā gloſ. multis putatam ſingularem, quæ penultima eſt cap. dilectus. 1. de prębend. facit gloſſ. cap. penult. de fil. presbyteror. quæ concluſio communiter recepta eſt, per ea quæ Felin. tradit in cap. nonnulli. infra eodem, col. 3. & 4. & Franciſcus à Ripa in inſcriptione cap. 1. de iudic. cū alijs, quę latius adduximus anno ſuperiore in dicto cap. dilectus. vbi eſt aptiſſimus in hoc textus: quare verū arbitror parū ſcienti & ſpem diſcendi pręſeferenti, poſſe conferri beneficium ſine diſpenſatione, quo ad hoc ſaltē vt collatio facta ei teneat. Moueor primo, quod Inno. nihil de diſpenſatione meminit in illo cap. cum in cunctis. neque Hugutio, & Archid. in allegato cap. 1. 36. diſtinct. neque Petrus Anchar. in citata clement. 1. de præbend. & quamuis idem Innoc. meminerit diſpenſationem in cap. 1. de Summa Trinit. tamen ibi nō agit de illo minus docto, qui ſpem pręſefert maioris doctrinæ aſſequendæ, de quo nos agimus: ſed ſolum de minus docto ſimpliciter, de quo nō agimus. Secundo moueor, quod, vt arbitror, viſum Innocentio dici poſſe, ſcientiam qualemqualem cum ſpe veriſimili perueniendi ad iuſtā poſſe dici ſufficientem, argumen. eorum quę probant frequēter id, quod prope eſt, adeſſe videri. l. lecta. ff. ſi certum petat. l. pręſens. ff. de procuratorib. l. penul. ff. de militar. teſtamen. l. ſi. quis cum ſciret. ff. pro emptore. l. item legato. ff. de legatis tertio. Faciūt & illa multa, quæ congerit Felin. in cap. cum adeo. infra eodem. dum conatur probare ea quę ad ali-

10 quod officium ſunt deſtinata in eo eſſe videri. Tertio moueor, quod licēt hoc fundamentum non omnino concludat: tamen attento, quod interpretatio illa Innocentiana vſu vbique terrarum recepta eſt, ſine vlla diſpenſatione, iam à tempore in memoriali, vt video, & audio, accipienda vtique videtur & ſequēda, argumēto cap. cum dilectus. de conſuet. l. minime. ff. de legib. quo ad effectum ſaltem iudicandi collationē validam, quamquam peccat qui poſtpoſito eo, qui actu haberet ſcientiam idoneam conferret ei, qui habet illam, partim actu, partim ſpe, ceteris paribus: eo quod digniori ſit cōferendū beneficiū, ſecūdū illā, quæ late ſcripſimus in cap. graue. de prębend. anno ſuperiore poſt Thom. à Vio, qui omnium diligentiſſime ſcripſit in Ietaculo 12. art. 4. & nuper in Mi-

in Miſcell.de Orat. Miſcell. 44.nu.86. & ſeqq. Miſcell. ſatis ſuperque abunde tradidimus. Et facit quod Collectarius in prçcitato cap.graue. verb. ſuſpendatur. de prębend. ait Epiſcopum poſſe promouere ad ordines minores huiuſmodi parum ſcientes, & ſpem prædictam monſtrantes, nulla de diſpenſatione facta mentione.

11 Quod autem promouendos ad ordines minores latine ſcire oporteat, ſtatuit idem Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 11. Decreto de reformatione, vbi etiam præfati Collectarij ſententia videtur approbaſſe in hęc verba. *Minores Ordines ijs, qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur, conferantur.* Et paullo poſt: *Cumque hinc*, ſcilicet à maioribus ordinibus, *ad altiores gradus, & ſacratiſſima myſteria ſit ingreſſus; nemo ijs initietur, quem non ſcientiæ ſpes maioribus Ordinibus dignum oſtendat.* Et ita licet regulariter collatio beneficij, minus idoneã ſcientiam habenti facta ſit iniuſta, & ipſo iure nulla: fallit tamen, quando illa fit ſcientiam aliquantulam habenti, & ſpem maioris, & ſufficientis profectus præſeferenti, per fundamenta proxima, quibus defendimus prædictum dictum Innoc. poſſe procedere iure communi ſine diſpenſatione: & per fundaměta, quibus ſupra exceptione decimatertia, nu.2. & 3. defendimus eum, qui ſcit legere, & ſcribere, non eſſe de numero omnino illitteratorum. Quare reſpondetur ſecundo, quod præfatus C. neque habet idoneam ſcientiam, neque principia illius, neque ſpem vllam maioris profectus litterarij præbet: & ideo illo Innocentij dicto iuuari nequit.

-1. Ad tertium argumentum, de quattuor prædictis reſpondetur, quod omnino illitteratus, tam eſt incapax tituli beneficij, quam infans, vt Innoc. ſupra relatus dixit in cap. cum noſtris. de cõceſſ. præbend. in princ. Et adeo quod, vt dixit Petrus Rebuff. in illo Tractatu de pacific. poſſeſſor. nu. 213. & ſeqq. nullum ei penitus colorem canonici tituli quærat, quo ſaltem reſtitutionem petere poſſit: cum tamen collatio, licet aliàs nulla ſit, regulariter colorem poſſidendi pręſtare poſſit, iuxta doctrinam Petri Anchar. in reg. 1. de regul. iur. lib. 6. per ea, quæ ſupra diximus, temperando bonam partem rigidę opinionis prædicti Rebuffi.

Ad quartum vero argumentum reſpondetur, Innoc. non dixiſſe in dicto cap. fin. de præſumpt. valere collationem beneficij ab exequutore indigno factam, caſu, quo ab ordinario facta non valeret: quamuis Panor. Quia (vt videre eſt in principio illius cap. vbi ſolum hoc tangit) tantum dixit prouiſionem ab exequutore minus digno factam, valere antequam verificet illam conditionem: *Si eſt dignus*, reſcripto inſertam. quia, inquit, iuriſdictionem habet ante illam cõditionem purificatam, in nulla tamen re confert, neque comparat delegatum cum ordinario: immo, ſi recte ratio eius perpendatur, idem videtur ſentire de ordina-

12 rio, qui etiam habet iuriſdictionem. Valebit ergo collatio beneficij ab exequu-

exequutore facta minus idoneo, quando etiam facta eidem ab ordinario valeret; vt quia erat conſtitutus in aliquo peccato mortali: quod tamen non impediebat beneficij receptionem, de quo infra fuſius dicemus. Vnde ipſemet Panorm. qui putauit (ſed certe incaute) dixiſſe hoc Innoc. in illo cap. fin. poſtea contrarium tenuit in cap. 1. de re iudic. ſub finem, corrigendo ea, quæ ibi dixerat. Felinus itém contra illum tenet in illo cap. fin. duobus validis argumentis eum confutans, vt etiam ſupra in exceptione decima, n. 2. & ſeqq. retulimus ad aliud propoſitũ. Immo ſingulariter pie ac erudite Panorm. ipſe dixit in illo cap. 1. collationem beneficij per litteras Apoſtolicas factam ipſo iure nullam, quoties Papa non ſcripſiſſet, ſi ſciuiſſet veritatem: At ſi Papa ſciuiſſet præfatum C. prudentia & litteratura omnino carere, vel certe puerilem valde habere, & nullatenus idoneam præfatæ Cantoriȩ Eccleſiæ D. regendæ: nullam item ſpem maioris prudentiæ, vel litteraturæ præſeferre, non contuliſſet illam ei.

Exceptio Decimaſeptima.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum collatoribus horrenda ſententia.*
2 *Intellectus §. pro defectu. cap. niſi. de renunciat.*
3 *Intellectus cap. fin. de ætat. & qualitat.*
4 *Excommunicatus minori & manens in mortali differunt.*
5 *Scientiȩ & morum defectus quo ad beneficia vt æquantur.*
5 *Scientia eminens non requiritur, nec ætas, & honeſtas maxima. n. 6.*
5 *Beneficio quærendo non ſufficit omnis honeſtas Deo grata; neque cõtrà quæ ſufficit illi quærendo eſt Deo grata.*
6 *Beneficij collationem qualis morum defectus inualidat.*
6 *Beneficiarius qui morum honeſtate debita caret.*
7 *Peccatum omne mortale non tollit morum honeſtatem.*
8 *Crimina quæ irregularitatem gignunt, remiſſiue.*
8 *Irregularis ob infamiam miſſans non fit noue irregularis.*
9 *Beneficio quis infamis inhabilis.*
10 *Intellectus §. fin. cap. cum in cunctis. de elect.*
10 *Collatio facta indigno nulla eſt, & deuoluitur ad alium.*

DEcimaſeptima Exceptio colligi poteſt, ex reſolutione aliorum quinque argumentorum formatorum pro præfato C. in exceptione decimaquinta.

1 Ad quintum quidem, concedendo, aliquos prælatos conferre quidẽ beneficia pueris, & illitteratis, & parum ſcientibus, nunc pretio, nunc

carne, nunc ignorantia, nunc diabolo ſuadente: ſed male facere. Alios item eruditos Deum timentes, & magis, quæ Chriſti ſunt, quàm ſua quęrētes ab huiuſmodi collationibus perinde abhorrere, ac à facie colubri, quippe qui nouerunt illud Leonis Papæ j. epiſt. 85. ad Epiſcopos Africanos, relatum in cap. miramur. 61. diſt. *Miramur vt indignis quibuslibet, & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis, gubernatio Eccleſiæ credatur, &c.* Cui conſonat illud Eccleſiæ Gallicanæ in tit. de elect. §. & quoniam. *Qui doloſe, vel negligenter, ac timore Domini poſtpoſito in re tam graui ſe geſſerint, ſicut auctores ſunt in cauſſa malorum paſtorum; ita principes fient pœnarum, quas ipſi mali paſtores in diſtricto Dei iudicio patientur.* Quibus Gloſſemmatarius eruditiſſimus ibidem addebat: *Horrenda, & timenda ſententia hęc eſt, ad quam, amabò, vigilanter attendant electores, & collatores beneficiorum.*

2 Ad ſextū autē reſpōdeo, pręallegatū §. pro defectu. cap. niſi. de renūciat. intelligi poſſe de ceſſione facti non iuris. Pro quo intellectu facit, quod Card. ibi ait, in caſu illius §. ob ſciētiæ defectū, de quo ille loquitur, potuiſſe deijci Epiſcopū, etiā inuitū, ſicut in cap. fin. de ætat. & qualitat. Et ita, nihil neceſſe eſſe dicere, illum §. agere de illo, cui valida fuit de Epiſcopatu facta prouiſio. Secundo item intelligi poſſe præcitatū §. de illo, qui parū ſciebat: ſed ſpem ſufficienter ſciēdi præbebat tempore, quo prouiſio Epiſcopatus, vel electio, & cōfirmatio de illo ſibi fuit facta. Tertio, poteſt intelligi de illo, qui ſatis quidē ſciebat, cū fieret Epiſcopus: ſed poſtea vel morbo, vel alio caſu ignorantiā incurrit eorum, quæ ſuo erant officio neceſſaria: & ita parum noſtro propoſito cōgruit.

3 Ad ſeptimum vero reſpondetur, cap. fin. de ætat. & qualit. intelligendum eſſe eiſdem duobus modis prioribus, quibus paullo ſuperius dicebamus intelligendum eſſe §. pro defectu. cap. niſi. de renunciat. non autem tertio modo: quia eo caſu inuitus deijci nequit, cap. fin. de cleric. ægrotan. & cap. indicas. 3. quæſt. 9.

4 Ad octauum reſpondetur, concedendo, quod morū honeſtas neceſſaria quidem eſt in promouēdo, ſicut & litterarum ſcientia, adeo quod collatio facta letali peccato infecto non eſt valida, ſecundum Panorm. in cap. ſicut noſtris. de iureiur. nu. 3. & in cap. ſi celebrat. de cleric. excommuni. miniſt. n. 6. per illum text. qui probat, adiuncta gloſſ. Ioan. in cap. 1. 98. diſt. collationem factam excommunicato minori excommunicatione nō valere: quam tamen opinionē nos aliàs ibi late probauimus per cap. ſicut. de iureiur. & alia multa, quę docte ac diligēter in hoc ſtruxit Felin. in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de except. Contra quam etiam tenuit Ioannes Maior in 2. lib. ſent. diſt. 44. quæſt. fin. col. 4. nimium tamen carpendo Panor. & dicendo eius dictum eſſe quoddam ſomnium, quod certò non dixiſſet, ſi ſatis perpendiſſet ea, quæ nos hic olim, & nuper in Miſcellaneis de Orat. Miſcell. 39. & ſeqq. perpendimus

mus. Licet enim non omnis collatio, & electio reddātur ipſo iure nulla propter quęcunque peccata mortalia col latarij, etiam grauia, quod Cōpoſtelanus omnium clariſſime in præcitato cap. conſideremus. col. 4. de elect. dixit; redditur tamen aliquando ipſo iure, propter aliqua infra ſcripta: non enim redditur nulla regulariter. Primo, quādo peccata ſunt
5 occulta, licet ſint grauia. Secundo, quando peccata letalia ſunt leuioria, licet ſint publica, argumento à contrario ſenſu cap. fin. de tempor. ordinand. Tertio, quando peccata illa tranſierunt, & facta iam pænitentia peccator in eis non perſeuerat, habita indulgētia & diſpenſatione, (qua parte opus eſſet.) Quorum ratio illa eſt, quod, quemadmodum ſupra diximus: Cōcilium noluit per cap. cum in cūctis. de elect. inducere neceſſitatē ſcientiæ eminentis in promouendo ad hoc vt promotio ipſo iure teneat: ſed ſatis eſſe non omnino carere litteratura, & ſpem maioris profectus pręſeferre: ita noluit inducere neceſſitatem honeſtatis morum heroïcorum, & eminentium, vt promotio teneat, ſed ſufficientem; hoc eſt ne omnino morum honeſtas deſit, & ſpes mediocrium attingendorum præſeferatur. Sicut etiam ætatis maturitatem Concilium illud exigit: non tamen eminentem & perfectiſſimam, ſed quæ mediocris ſit, vel ad mediocrem tendat, attenta beneficiorum qualitate, puta triginta annorum completorum in Epiſcopatu; vigintiquinque inceptorum in dignitatibus, & curam animarum annexam habentibus: in alijs autē
6 minorem. Sicut item licet amicitia diuina, & morū honeſtas Deo grata, quę ſola charitate infuſa conſtat, quocunque pęccato capitali quamlibet momentaneo, & paruo pereat omnino (quæ noſtra miſeria eſt) vt tradidit S. Thom. fides tamen, ſpes, & aliæ virtutes adquiſitæ non pereunt, etiam propter multa grauia mortifera peccata, vt eleganter affirmat, & probat idem S. Tho. cōmuniter receptus 1. 2. q. 71. ar. 4. & 2. 2. q. 24. art. 10. & 3. par. quæſt. 87. arti. 1. & in 3. ſent. diſt. 27. quæſt. 2. art. 4. quęſtiunc. 4. & nuper definiuit Sacroſanctū Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 14. & canon. 28. Et econtrario non omnis, qui habet gratam Deo morum honeſtatem, habet beneficiario neceſſariam. Multi enim ſunt irregulares ob peccata, & excōmunicati qui tamen per contritionē ſunt grati Deo, cap. dixi. de pænitent. diſt. 1. carent tamen, vt mox dicam, morum honeſtate ad hoc neceſſaria.

7 Peccatum autem mortiferum, ob quod collatio, vel electio redditur ipſo iure nulla eſt primo, peccatum ob quod Eccleſia cēſuit, quem ipſo iure irregularem ex natura criminis, ſecundū Compoſtellanum in pręcitato cap. conſiderauimus. ab omnibus receptum, quale eſt homicidium, cap. 1. de homic. cap. minor. 50. diſt. & §. 1. de conſec. diſt. 1. vbi late de hoc ſcripſimus. Et alia multa ſunt talia crimina, quę videas in cap. niſi cum pridem. §. 1. de renunciat. per gloſſ. in verb. dūtaxat. & omnes ſcribentes ibi: & per eruditum Aluarum in lib. de Planctu Eccleſiæ

lib.1.art.48. & per Rhapſodos, & Sũmiſtas in ſuis locis:& per Nicolaũ Plouiũ(ſed frigide)in lib.de irregularit. reg. 50.quod prius, & grauius tractauit Gundiſaluus à Villadiego, vir vtique doctus, & grauis in lib. de irregularitat.quibus omnibus diligentius,vtilius,copioſius ſimul & compendioſius longo tempore poſt horum editionem,tradidimus nos in Enchirid. Confeſſarior.cap.27.à nu.191.& ſeqq.

Secundum peccatum,quod reddit collationem nullam,eſt id,quod eſt notorium iuris,vel facti depoſitione dignum, cap.fin.de temporib. ordinan.quod qui admiſit,etiam peracta pœnitentia nõ poteſt celebrare ante diſpenſationem,neque promoueri. Quia licet tales notorie criminoſi non ſint irregulares irregularitate, quam ſolum crimen inducit: ſunt tamen ea quam infamia criminis gignit, vt communis doctorum opinio affirmat in pręcitato cap.fi.& prædictus Gundiſaluus in præcitato lib.de Irregularit. col.9.& 10.& pręſtãtius doctiſſimus itidémque diligentiſſimus Coſmas tit.de concubinarijs,verb.inhabiles. Et vt omnes ij ſunt irregulares;ita nec celebrare poſſunt,neque promoueri ante diſpenſationem Papę, vt ait Gundiſaluus, vel ante diſpenſationem Epiſcopi in adulterio,& minoribus criminibus,vt ait Coſmas.Immo ſi celebrant nouam contrahunt irregularitatem,ſecundum eoſdem,& Panor.& Communem in præcitato cap.ſi celebrat.de cleric. miniſtran.

8 Sed Innoc.& quidam alij clamant ibidem quoad hoc poſterius.& in ijs Imola in cap.1. col.4.de iudic. quibus libenter ſubſcribo.Tum quia communis cogitur ponere differentiam inter irregularem poſteriorẽ & priorem,quã omnes fatentur,vt Coſmas vbi ſupra tradit.Tum quia ratio Immolẽſis,qui ſequitur Innoc.firmiſſima eſt.Et Petrus Rauennas in quodã dicto extrauagan. quod ponitur in Alphabeto aureo fol.186. Tu ſcis, ait, cõmunem tenere, eum qui propter defectum eſſet irregularis non incurrere nouam irregularitatem, celebrando ante diſpenſationem. quod ex ſtylo Curiæ deprehendi, ait, quæ cum diſpenſat ſuper defectu,non ſolet diſpenſare ſuper tali noua irregularitate. quod ante illũ fuit teſtatus Innoc.in dicto cap.ſi celebrat. tum ob firmiſſimam rationem, quam nos addimus in dicto Enchirid.Confeſſar.cap. 27.num.194.

9 Tertium,eſt peccatum cõiunctum cum infamia,hoc eſt,cum quis de prędictis criminibus,ſiue ſuapte natura,ſiue ob infamiam, irregularitatem producentibus eſt apud probos & graues viros infamatus, per cap. omnipotens.de accuſat.cap.inter dilectos.de exceſſ. prælator.&.l.2.C. de dignitatib.lib.12.cap. *Infamibus portæ dignitatum nõ patebunt.* de reg. iur.lib.6.Et quamquam facile diſputando teneri hoc poſſit, & libenter id affirmarem, ſi ætatis noſtræ mores corruptiſſimi tantum mundiciei paterentur: tamen libentiſſime contrarię opinioni accedo limitando illã Calderini in conſil.20.de præben. & alijs modis, vt ſcilicet colla

tio

tio facta infami infamia facti tantum, & non iuris valeat quidem regulariter ipſo iure, niſi in quatuor caſibus. Primus, quãdo illa infamia ex notorio peccato graui naſceretur: iuxta proxime dicta. Secundus, quando de perſeuerãtia quoque in tali crimine eſt infamatus: & probatur vere crimine admiſſum fuiſſe. Hanc enim triplicem infamiam cum criminis veritate concurrentem, arbitror, inducere ſufficientem morũ defectum; quo nulla reddatur collatio beneficij facta huiuſmodi infamato, argumento eorum, quæ ait Innoc. in cap. inter. de exceſſ. prælato. num. 4. & Panor. in cap. fin. de re iud. quo caſu procedũt, quæ rigidiora dixit Ioan. à Selua 3. par. q. 3. nu. 10. & 11. Tertius quando talis infamatus eſſet iam accuſatus, & lis ſuper crimine penderet, præcitato cap. omnipotens. de accuſationibus. Quarto quando collatio fieret virtute mandati Apoſtolici, ſecundum Cald. in d. conſ. 20. de præb. & conſ. 4. de accuſat. qui caſus extendi poteſt ad collationem factam per Romanũ Pontificem & Legatum eius, nulla de hac infamia mentione facta. Quia primo, illi ſemper ſuper morum, ac vitæ honeſtate ſe fundant ad conferenda ſacerdotia, vt eorum proœmia demõſtrant. Secũdo, quia hoc eſt quid tale, quod expreſſum merito retraheret concedentem à concedẽda gratia beneficiaria: ergo ſi tacetur, gratia redditur ſurreptitia, quin & arbitror Legati mentionem non ſufficere: quippe qui ius cõmune tollere nequit, ſecundum gloſſ. cap. fin. de hæret. lib. 6. communiter receptam. Quamuis autẽ præfatus C. nõ patiatur defectum honeſtatis morũ ob aliquod crimen à ſe admiſſum; patitur tamẽ defectũ iudicij, & prudentię ſine qua nulla uirtus moralis conſiſtere poteſt, vt dictum eſt ſupra in 11. exceptione nu. 2. poſt S. Tho. 1. 2. q. 58. art. 4.

10. Ad nonum reſpondeo, Compoſtellanum, Ioannem Andr. Dominicum, & Felinum in argumẽto citatos (quod maxime demiror) non ſatis diligenter perpendiſſe illud cap. cum in cũctis. in §. fi. dum aiunt, ibi nõ dici electionem, vel collationem indigno factam eſſe ipſo iure nullam, ſed ſolum poteſtate eligendi priuari eos qui ſcienter id fecerint. Nã ibi aperte dicitur, poteſtatem illam eligendi, vel conferendi ad aliũ pro illa vice deuolui, ſi ponderas dictionem, Tunc, ibi poſitam, quam gloſſ. ponderauit, & pro ſua expoſitione citauit, cap. cum Vintonienſis. de electi. optime probans illam. Quomodo ergo deuoluetur, ſi collatio, vel electio, vt ſupra inducebam, ualuiſſet? Et ne dicas, eos intelligere poteſtatem illam deuolui ad alium poſteaquam illa collatio per ſententiam fuerit caſſata: conſidera primo, quod raro, aut numquam vlla prouiſio haberet effectũ, ſi hoc modo intelligeretur. Quoniam antequam prouiſus tribus ſententijs condemnaretur, renunciaret iuri ſuo in manibus Romani Pontificis in fauorem alicuius quod facile ipſe admitteret cum id in nullius, quam collatoris cederet prçiudicium: quod ipſe parui facere ſolet, vt palam eſt. Secundo conſidera, quod textus ait, pro

 illa

minos confudit:& pro ſcientia preces & pretium;& pro morum hone-
ſtate nobilitatem,fauorem,potentiam,& diuitias ſubſtituit.

4 Ad tertium ægre reſpondeo.Dum enim omnibus per omnia placere
cum Apoſtolo vellē, vereor ne multis in hoc diſpliceam : ſed quia ipſe-
met Apoſtolus ait ad Galat.cap.1. *Si adhuc hominibus placerem, Chriſti*
ſeruus non eſſem. Et Actorum 5. docemur oportere magis obedire Deo,
quàm hominibus.concedo primo peccare, omnes beneficiarios qui pe-
tierūt beneficia:immo,& qui collata ſibi abſque petitione ſua accepta-
runt non habentes vllam litteraturā,vel habentes quidē aliquam , ſed
non ſufficientem, nec præferentes ſpem maioris profectus per cap.nō.
eſt putanda ſub finem 1. quæſt. 1.cuius verba ſunt. *Quiſquis ergo ſacer-*
dotium non ad elationis pompam,ſed ad vtilitatem adipiſci deſiderat,prius vi-
res ſuas cum eo,quod eſt ſubiturus onere metiatur, vt ſi eſt impar, abſtineat:
& ad id cum metu,etiam cui ſe ſufficere exiſtimat, accedat. Facit l. idem iu-
ris.§.1.ff.ad leg.Aquiliam. quæ omnium vna eſt concluſio, quę latius
comprobari poſſet ex ijs,quæ in principio exceptionis 7.ſupra eod.nu.
3. & in cap. 1. §.caueat.de pœnitent.diſt.6.ſcripſimus.

Secundo,dico eum beneficiarium,qui litteraturā ſuo beneficio ſuf-
ficientem non habet, teneri ad eam ſibi quærendam quamprimum ſibi
commode poteſt,quod ſi non fecerit, peccare: determinatio eſt ſingu-
laris Panorm. in cap.venerabilis.ſub finem de præbend. communiter
recepta; quam nos cum alijs tractauimus in prçcitato §. caueat. cum
de ſcientia confeſſario neceſſaria agimus : & nuper in Miſcellaneis de
Oratione, Miſcell.41.&ſeqq.

5 Tertio,dico teneri poſſe collationem illitterato factam,quę nulla eſt
à principio, ſi litteras ille addiſcat; & qui contulit ei beneficium in ſua
voluntate perſeueret reuiuiſcere, tacita quadam collatione veluti repe-
tita, argumento eorum, quæ Panor.ſcribit in cap.cum ex officij.de prę-
ſcript.de collatione facta ab Epiſcopo ante deuolutionem poteſtatis,ea
poſt ad ipſum deuoluta:& eorum quæ latius ibi ſcribit Felin.num.36.
quod tamen limito quando ab initio bona fide beneficiarius illud ac-
6 ceptaſſet,& poſſeſſionem eius adeptus fuiſſet. Nam ſi ſciens & prudens
collationem ſibi factam non valere,conſenſiſſet ei, virtuteque illius poſ
ſidere cœpiſſet,vitium intruſionis contraxiſſe videri poteſt , ſecundum
ea,quæ Panor. dixit in cap.qualiter.& in cap.quiſquis.de electione.cap.
1. de conceſſ. præbend.cap.præterea. de iur.patron.& ea quæ Felin.tra-
dit in cap. in noſtra. coroll. 2.infra eod.de intruſion. quę nos profun-
dius & reſolutius tradidiſſe arbitramur in cap. cū iamdudum . de præ-
7 ben. Et quamquam ignorantia iuris, vt plurimum non excluſat, reg.
ignorantia.lib.6. §.notandum.1. quęſt.4. cum multis vtrobique cita-
tis. Quādu tamen paruulus eſſet huiuſmodi illitteratus , vel maior: ſed
ruſticus,ancidm virorum grauium , & doctorum auctoritate id acce-

piſſet,

piſſet, ſatis eum arbitror excuſari poſſe à pœnis intruſionis, licet collatio nulla maneat, argumento eorum, quę in dictis iuribus adnotantur: & in l. athletæ. §. de ruſticis. de excuſationib. tutor. & curator.

1 Quarto, dico ex ijs inferri remedium, ſalutis animarum huiuſmodi Canonicorum & beneficiariorum, vt ſcilicet addiſcant ea, quæ ſuis beneficijs bene regendis ſunt neceſſaria. Neque verecundentur id facere, conſiderantes illud magni & grauiſſimi noſtri patris Auguſtini, in cap. ſi habes. 24. q. 3. *Senex enim à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à collega, nec dum anniculo paratus ſum doceri.* Et illud Senecæ: *Nulla ætas ſera eſt ad diſcendum*; etiam vſque ad 88. annos, vt ait gloſſ. in illo cap. ſi habes. per text. illum ſingular. in l. apud Iulianum. ff. de fideicom. libert. Quæ habet Pomponium Iuriſconſultum peritiſſimum, octuageſimum octauum annum agentem, memorem fuiſſe illius ſententiæ: *Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc diſcere vellem.* Quod ſumma cum laude multos feciſſe legimus, & facere vidimus, ſuaſoresque vt facerent nonnullis fuimus. Quin & ſcimus clariſſimum virum eundemque prouidentiſſimum Epiſcopum Zamorenſem Dom. Ioannem Emmanuelem Zamorę & Tauri, & alijs ſui Epiſcopatus oppidis ad id oportunis ante paucos annos coegiſſe parochos capite iam canos, & qui ſexageſimum agebant annum, ad diſcendas litteras latinas, quas vel numquam didiſcerant, vel parum in eis processerant.

EPILOGVS HVIVS, ET SEX prçcedentium Exceptionum.

CVm ergo gratia Papæ beneficiaria (ſaltem tacite) contineat illam clauſulam: Si eſt dignus ea is, cui fit, cumque dignitas illa maxime debeat adeſſe tempore quo gratia ſortitura eſt effectum: Cumque præfatus C. tempore illo, Cantoria in ſua gratia contenta non eſſet dignus, tum propter amentiam, tum propter omnimodum prudẽtiæ, vel certe neceſſariæ ſpeique illam quærendi defectum, conſequens profecto eſt nihil ei per has litteras quæſitum eſſe. Conſequens item, eum, vel (quia res, quam non ſatis capit, parum eum mouet) procuratores & fautores ipſius qui rem probe percipiunt, dum per eas aliquid ipſi quæſitum eſſe contendunt Deum Optim. Maxim. grauiter offendere, menteque alta reuoluere debere illud Poetæ:

Si genus humanum & mortalia temnitis arma;
At ſperate Deum, memorem fandi atque nefandi.

idoneam prefatæ Cantorię gubernandæ, vt palam fateantur eum hac de cauſſa ſimul ac eam obtinuerit, in alterius fauorē illi eſſe ceſſurum. Quo in loco, Deum immortalem, quis animo temperet ab illo? *O curuæ in terras animæ & cœleſtium inanes*. Contra eiuſmodi fautores & conſultores adeo affectui humano, adeo carni ſeruiētes, vt eum æſtiment idoneum ad quærendum ſacerdotium, quem omnino cenſent inhabilē ad id poſt adquiſitionem retinendum? Nonne turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes? cap. quemadmodum. de iureiuran. Nonne facilius res producta conſeruatur, quam fiat? l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum multis allatis ibi per recentiores. Nonne plurima fieri prohibentur, quæ facta tenent? cap. ad Apoſtolicā. de regul. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Vbi viginti ſimilia copioſus aggregabat Iaſon. Nonne cui damus actionem à fortiori datur exceptio? l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. cum late adnotatis ibi per Dec. & l. 1. ff. de ſuperficieb. Sed quid extraria citamus? Nonne excōmunicatio impedit adquiſitionē beneficij? cap. poſtulaſtis. de cleric. excōmun. miniſtran. quę tamen non tollit adquiſitū: licèt fructuū perceptionem impediat, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. Homicidiū ante beneficiū adquiſitum eius adquiſitionem ipſo iure vitiat: non tamen ipſo iure ab adquiſito deijcit. ſecundum Panorm. & communem, in cap. cum noſtris. de conceſſ. pręben. & Felin. qui alios citat in cap. inquiſitionis. de
3 accuſat. Furor item & amentia impedit adquiſitionem ſacerdotij vt in decima except. n. 4. & 5. probabamus, non tamen deijcit à quæſito, cap. 1. de cleric. ægrotan. lib. 6. cap. indicas. 3. q. 9. vnde merito gloſſ. 7. queſt. 1. in Summa reprobatur per Dominic. & Alexand. ibi, eo quod dixiſſet eum qui iam promotus eſt repelli propter lepram ſuperuenientem, & abbatem etiam ſi fiat inutilis: quam etiam communis reprehendit, cap. tua. & cap. fin. de cleric. ægrotan. Si ergo, viri alioqui perſpicaciſſimi, eum indignū cenſetis, qui hanc Cantoriā poſteaquā quęſierit retineat: qui tam prępoſtere iudicatis eum dignum quo ei quęratur.

Exceptio Decimaquinta.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio idoneam ſcientiam non habenti, an nulla: & an conferens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur facienda.*

1 DEcimaquinta Exceptio, quod non proſunt præfato C. nouem quę contra tres proximas exceptiones poſſunt adduci ad probandum quod licèt defectus prudentiæ ac ſcientiæ efficiat, vt beneficium non

debeat

debeat cõferri ei, qui patitur illum:nõ tamen collationem factam reddit ipſo iure nullam. Primum eſt, quod, vt ipſe paullo ante allegabam, multa fieri non debent, quæ tamen facta tenent, præcitato cap. ad Apoſtolicam. de regular. Et quod præfati C. acceſſus collationem continet à Papa ſub illa conditione factam: Si præfatus A. non ſoluerit, & cet. vel ſi ceſſerit, vel deceſſerit, &c. Et ideo, impleta cõditione per ipſius mortẽ, collatio fuit purificata, & ita cõſummata & perfecta, & conſequenter licet fieri non debuiſſet, facta tamen ualet. Secundum eſt, quod Innoc. in illo cap. cum in cunctis. de elect. dixit, beneficium conferri poſſe illi, cui non eſt ſcientia ſufficiẽs: ſi tamen eſt docilis & ſperatur illam conſequuturus. Tertium, quod ſpeciale videtur in illitterato, quod collatio illi facta non valeat, ſecundum Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. pręb end. Quartum, quòd collatio beneficij ab exequutore gratiæ facta indigno tenet, etiam quando ab ordinario facta non teneret, ſecundum Panorm. in cap. fin. de præſumpt. Quintum, quod paſſim videas collationes beneficiorum viris & pueris non tantum ſcientia ſufficiente carentibus: ſed etiam omnino ignaris litterarum ſaltem Latinarum & Græcarum fieri, & pro validis haberi. Sextum, quod cap. niſi. de renunciat. §. pro defectu. habet Epiſcopũ poſſe cedere Epiſcopatui ob ſcientiæ defectum. Ergo Epiſcopatus poteſt pertinere ad aliquem non ſatis ſcientem; cui conſequens eſt prouiſionem Epiſcopatus tali fieri nõ debere quidem: ſed factam tenere. Septimum, quod cap. fin. de ætat. & qualit. habet, repellendũ eſſe ab Epiſcopatu eum, qui nõ didiſcit Grammaticam: & ita præſupponit fuiſſe adeptum; quoniam priuatio pręſupponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligationib. cap. ad diſſoluẽdũ. de deſponſat. impub. Octauum eſt, quod ſicut ſcientia litterarũ, ita etiã morum honeſtas requiritur in promouendo ad beneficium, prædicto cap. cum in cunctis. de elect. immo tanto magis, quanto vita bona doctrinæ bonæ pręſtat: quod ipſummet cap. cum in cũctis. in prin. ſignificat, dum prius de morum honeſtate quàm de litterarum ſcientia meminit. At defectus morum honeſtatis non vitiat ipſo iure collationem, licèt talis ſit qui efficiat quem beneficio indignũ. Omnis enim conſtitutus in crimine mortali, vt inimicus eſt Chriſti, cap. tolle. & cap ſi enim. de pænit. diſt. 2. ita indignus eſt ſtipendijs de illius patrimonio ſumẽdis, vt erudite de more S. Thomas, cui nemo contradixit, ſentiebat in 2. 2. quęſt. 63. art. 2. quod diligenter adnotauit ibi Cardinal. S. Sixti. & ita indignus eſt beneficio, quod eſt pars patrimonij Chriſti, cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. & cap. cum ſecundum Apoſtolum. eod. tit. non tamẽ regulariter eſt nulla collatio exiſtẽti in peccato mortali facta. quod ſatis probat cap. ſicut. 2. de iureiur. quod ibi gloſſ. memorabilis adnotauit, & late tradidit Felin. in cap. 2. ſupra eod. col. 2. & latius in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de exceptionib. Nono eſt, quod Felin. in dicto. cap. 2. de

G 2 reſcript.

reſcript. ſequutus Ioan. Andr. in cap. auditis. de eleċt. & Dominic. in cap. in ſcripturis. 8. quæſt. 1. dixit, cap. cum in cunċtis. prædiċto, non probari eleċtionem de criminoſo factam non valere, ſed eligentes priuari poteſtate eligendi. Quæ originaria conſideratio fuit Compoſtellani in cap. conſiderauimus. de eleċt. col. 4. verſ. item quod ſit nulla, licet Felin. id non dicat. hæc tamen, vt dixi, nō proſunt ei, per ea quæ in ſeq. exceptione ſoluemus.

Exceptio Decimaſexta.

SVMMARIVM.

1 *Scientia non eminens, ſed ſufficiens ſufficit in promouendo.*
2 *Conferens indigno plus peccat, quam eum eligens.*
3 *Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus præſtat.*
4 *Officium nullum ſine iuſta ſcientia iuſte capitur.*
5 *Eccleſiam viris litteratis, non aſinis ferratis indigere.*
6 *Scientiam & prudentiam ſimul requirit beneficium.*
7 *Scientiæ defeċtus impedit colorem tituli, niſi quo ad hoc.*
8 *Scientia parua cum ſpe iuſtę vt ſufficit.*
9 *Concilium contra generale, nec Epiſcopus, nec Legatus diſpenſat.*
10 *Beneficij collatio digniori facienda.*
11 *Illitterati & minus ſcientis tituli vt differunt.*
12 *Collatio ab ordinario & exequutore, vt æquantur, num.* 13.

DEcimaſexta Exceptio eſt, quod ad quattuor argumenta de nouem factis in proxima exceptione pro præfato C. contra tres exceptiones; ſcilicet duodecimam, decimamtertiam, & decimamquartam optime reſponderi poteſt.

1 Ad primum quidem, quod ſcientiæ neceſſariæ defeċtus, ſaltim ſine ſpe maioris defeċtus non ſolum efficit, vt conferens & recipiens beneficium peccent: ſed etiam collationem reddit ipſo iure nullam. Primo per textum irrefragabilem in cap. cum in cunċtis. §. fi. de eleċt. qui habet eum, qui confert beneficium, vel ad illud eligit ſcienter indignum, ob ætatis, morum, ſcientiæ, vel natalium defeċtum priuari pro ea vice conferendi vel eligendi poteſtate; & collationem, vel eleċtionem ad alium deuolui. In quibus verbis pondera diſiunċtiuam, Vel, quæ clare demonſtrat vnum illorum quattuor defeċtuum ſufficere, quo illi diſpoſitioni ſit locus: argument. cap. inter ceteras. & eorum quę late ibi diximus ſupra eod. Pondera ſecundo, collationem & eleċtionem patienti aliquem ex illis quatuor defeċtibus factam ad alium deuolui. At quomodo collatio, vel eleċtio ad alium deuolueretur facienda, ſi facta

teneret,

teneret,licet fieri non debuiſſet? Quare non immerito ibi hoc tenet Panormit.col.penult.& ſentiunt Ioan. Andr. & Card.ibidem, dum aiunt illi §.fin. non eſſe locum in alijs defectibus: ſed ſolum in illis quattuor prędictis. Facit ſecundo,cap. cum nobis.de elect. quod habet,eum,qui fuit ibi electus,non eſſe repellendum ob defectum ſcientię: quia licet non haberet eminentem,habebat tamen competentem. per quæ verba non obſcure ſignificat electionem non fuiſſe valituram, ſi nõ habuiſſet ſcientiam competentem. Tertio, facit cap. dudum. de elect. quod habet, electionem eius,qui tempore quo eligebatur, defectum ætatis vel
2 ſcientię patiebatur,inutilem eſſe ipſo iure. Per quem ibi Panorm.n.11. argumento à fortiori,concludit collationem neſcienti neceſſaria factã, eſſe ipſo iure nullam;quoniam plus peccat collator: quippe qui ius in re,& ita plus iuris transfert,quam elector qui ius ad rem,& ideo minus dat, ſecũdum Rotæ deciſ. pen.in nouis,& ea quę latius citat Felin.cap. cum Bertoldus.de re iudic. col. 1.& 2. Quarto, eſt text. in cap. ſi forte. de elect.lib.6. adiuncta gloſſ. quod habet, non ſolum euidentem, ſed etiam non euidentem ſcientię defectum, teddere inutilem electionem. Quinto, eſt caſus in clement. 1.de ætat. & qualit. quę renouans iura antea ſuper hoc conſtituta grauiter iubet,ne cui minus idoneo ſciẽtia, moribus, vel ætate conferantur ſacerdotia. vbi gloſſ. 1. quærit: Quid de parum ſciente? Et ſe remittit ad ea quę poſt Innocent. Hoſtien. & Compoſt.ſcripſit in dicto cap. cum in cunctis. Gloſſæ tamen addidit Petr. ab Anchar. parum ſcienti,qui ſperatur profecturus,conferri poſſe, alioqui nullo modo. immo & in vltimo notabili ſubdidit verbum,
3 prælatis omnibus memorandum & terribile,nempe non ſolum peccare pręlatos qui beneficia indignis conferunt: ſed etiam teneri de damño, perinde ac magiſtratus, qui tutores minus idoneos dant pupillis. Quod etiam Coſmas, non relato eo, affirmat in procœm. Prag. verb. indignorum. quia mali miniſtri electio culpa eſt.l. ſi ſeruus. §. Proculus.ff. ad l. Aquil.cum alijs allegatis ibi per gloſſ.in verb.habuiſſet.vbi
4 etiam poſt gloſſ.1.tenet peccare illum qui ſuſcipit officium aliquod,ad quod ſua ſcientia non ſufficit: quod ante illum Innoc. cum vniuerſa turba commentãtium affirmat in cap.cum in cunctis. de elect.& gloſſ. putata ſingul. quæ eſt 3. clem. 2.de magiſt.verb.honorem. pro quibus text. eſt omnium forte iuris optimus in cap.non eſt putanda. 1. quæſt. 1. vbi gloſſ. citat illa Horatij carmina pulchra,omnique promouendo ſemper memoranda.

Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis, æquam
Viribus; & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri.

Aeque huc facit,ſed generalius. §. 1.l. idem iuris.ff. ad l. Aquil. Quin. & Felin.in pręſenti cap. nu.7. auſus eſt ſequi gloſſam l.qui cum vno.ff. de re

de re militar.quæ ſibi viſa eſt dicere capite puniendum eſſe,qui indignum in Epiſcopum promouetur: quod tamen mihi non ſatis aperte illa gloſſ.dicit.Facit cap.cum ex eo.de elect.lib.6. quod coniũcta gloſſ.
6 Ioann.Monachi,habet Eccleſiam indigere viris litteratis,non autẽ aſinis ferratis.Et Pius Secundus,referẽte Platina in vita ipſius,pag. penul. dicebat, Epiſcopum indoctum aſino eſſe comparandum.Quæ omnia in hoc allego,vt perſuadeam verum eſſe illud Leonis Papę,ſcientiæ defectum in clericis neque dignum excuſatione neque venia.cap.ſi in laicis.38.diſtinct.quę tota probat hanc concluſionem, ſicut & diſtinctio ſequens 39.probat non ſufficere clerico regimen aliquod ſaltem habẽti,ſcientiam,niſi etiam habeat rerum agendarum prudentiam, officio ſuo neceſſariam.de quo in exceptione 13.nu.2.& 3.ſupra egimus.Facit & illud Oſeæ 4.Quia tu ſcientiam repuliſti,repellam te nė ſacerdotio fungaris mihi:quod non ſolum de litterarum omnimoda ignorantia:ſed etiam de minus ſufficienti ſcientia, intelligendum eſſe, omnes ſentire videntur.

Et adeo quidem collatio facta non habenti ſufficientem ſcientiam eſt nulla,vt neque coloratum titulũ poſſidendi præſtet: quod clare ſentit Petrus Rebuff.in illo libello de pacif.poſſeſ.num.213.coniungenda
7 ea,quę antea dixit num.172.verſ.4.nõ procedit.Immo quod amplius eſt,ſentit huiuſmodi clericum,qui triennio poſſedit beneficium, non gaudere regula de triennali poſſeſſore. Quorũ duorum, prius verũ arbitror eſſe in penitus illitterato, qui legere & ſcribere neſcit: per ea quę ait Innoc. receptus in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend.& multa quæ ſupra in exceptione 13. dicto nu.2. & 3. adduximus. Non autem arbitror procedere in eo,qui qualemqualem ſcientiam habet licèt non ſufficientem. Collatio enim huic facta licet non teneret, coloratũ tamẽ titulũ præſtaret,per ea quę de colorato titulo tradũt Panorm. & alij in cap.cum noſtris.& Coſmas in Pragmat.tit.de pacific.poſſeſ.verb.coloratũ.quoniã is aliquo modo capax eſt,adiũcta ſcilicet ſpe litterarij profectus vt mox dicam:illitteratus autẽ minime, per ea quæ ſupra in excep.13.n.3.diximus.Poſterius vero, ſcilicet eiuſmodi poſſeſſorẽ ſi poſſederit triẽnio nõ gaudere regula de triẽnali poſſeſſore,arbitror eſſe falſum in nõ penitus illitterato,clericatu tamen inſignito,ea cõſideratione ſingulari,quã ſupra fecimus de excommunicato,poſt Gomeſium in regula illa de triennali poſſeſſ.quæſt.27.& 28. nempe multos gaudere regula de triennali poſſeſſore,qui tamen poſſederunt ſine titulo colorato:adeo vt ſi intra triennium ſpoliati fuiſſent non debuiſſent reſtitui.

Ad ſecundum autem argumentum de nouem prædictis,reſpondetur primo,illud Innoc. dictum in ſecundo argumento citatum,ſcilicet parum ſciẽti,ſed ſpem maioris profectus litterarij præ ſe ferenti ac monſtranti poſſe conferri beneficium,intelligendum eſſe per indulgentiam

& diſpenſationem, non autem per ius com mune, ſecundum Hoſtien. in præcitato cap.cum in cunctis. de elect.quē Ioan.And.& Panot.cum communi ſequuntur ibi.quem etiam Imol.cum Bonifa.probat in clement.1.de conceſſ.prębend.& Dominic.cum Alexand.in dicto cap. 1. 36.diſtin. quod vt frequentius receptum eſt, ita videtur mihi non probari fundamento aliquo ſolido: immo videtur quod aut Epiſcopus ſi e
9 diſpenſatione id facere poteſt, aut non etiam cum illa:quoniam Epiſcopus diſpenſare contra illud Concilium nequit, iuxta gloſſ.memorabilē quæ ſingularis eſt Rauennati ibidem, quęque tertia eſt in cap.cum dilectus.de elect.immo neque legatus contra Concilium diſpenſat, ſecundum illā gloſ. multis putatam ſingularem, quæ penultima eſt cap.dilectus.1.de prębend.facit gloſſ.cap.penult. de fil. presbyteror.quæ concluſio communiter recepta eſt, per ea quæ Felin. tradit in cap. nonnulli. infra eodem, col. 3. & 4. & Franciſcus à Ripa in inſcriptione cap. 1. de iudic.cū alijs, quę latius adduximus anno ſuperiore in dicto cap. dilectus.vbi eſt aptiſſimus in hoc textus:quare verū arbitror parū ſcienti & ſpem diſcendi pręſeferenti, poſſe conferri beneficium ſine diſpenſatione, quo ad hoc ſaltē vt collatio facta ei teneat. Moueor primo, quod Inno.nihil de diſpenſatione meminit in illo cap.cum in cunctis.neque Hugutio, & Archid.in allegato cap. 1. 36. diſtinct.neque Petrus Anchar.in citata clement.1.de præbend.& quamuis idem Innoc.meminerit diſpenſationem in cap.1.de Summa Trinit. tamen ibi nō agit de illo minus docto, qui ſpem pręſefert maioris doctrinæ aſſequendæ, de quo nos agimus:ſed ſolum de minus docto ſimpliciter, de quo nō agimus. Secundo moueor, quod, vt arbitror, viſum Innocentio dici poſſe, ſcientiam qualemqualem cum ſpe veriſimili perueniendi ad iuſtā poſſe dici ſufficientem, argumen.eorum quę probant frequēter id, quod prope eſt, adeſſe videri. l. lecta.ff.ſi certum petat.l.pręſens.ff.de procuratorib.l.penul.ff. de militar.teſtamen.l.ſi. quis cum ſciret.ff.pro emptore. l.item legato. ff.de legatis tertio. Faciūt & illa multa, quæ congerit Felin.in cap.cum adeo.infra eodem. dum conatur probare ea quę ad ali-
10 quod officium ſunt deſtinata in eo eſſe videri. Tertio moueor, quod licèt hoc fundamentum non omnino concludat: tamen attento, quod interpretatio illa Innocentiana vſu vbique terrarum recepta eſt, ſine vlla diſpenſatione, iam à tempore in memoriali, vt video, & audio, accipienda vtique videtur & ſequēda, argumēto cap.cum dilectus. de conſuet.l.minime.ff.de legib.quo ad effectum ſaltem iudicandi collationē validam, quamquam peccat qui poſtpoſito eo, qui actu haberet ſcientiam idoneam conferret ei, qui habet illam, partim actu, partim ſpe, ceteris paribus:eo quod digniori ſit cōferendū beneficiū, ſecūdū illā, quæ late ſcripſimus in cap. graue. de prębend.anno ſuperiore poſt Thom. à Vio, qui omnium diligentiſſime ſcripſit in Ietaculo 12.art.4.& nuper

in Mi-

in Miſcell.de Orat. Miſcell. 44.nu.86. & ſeqq. Miſcell. ſatis ſuperque abunde tradidimus. Et facit quod Collectarius in prçcitato cap.graue. verb. ſuſpendatur. de prębend. air Epiſcopum poſſe promouere ad ordines minores huiuſmodi parum ſcientes, & ſpem prædictam monſtrantes, nulla de diſpenſatione facta mentione.

11 Quod autem promouendos ad ordines minores latine ſcire oporteat, ſtatuit idem Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 11. Decreto de reformatione, vbi etiam præfati Collectarij ſententia videtur approbaſſe in hęc verba. *Minores Ordines ijs, qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur, conferantur.* Et paullo poſt: *Cumque hinc*, ſcilicet à maioribus ordinibus, *ad altiores gradus, & ſacratiſſima myſteria ſit ingreſſus; nemo ijs initietur, quem non ſcientiæ ſpes maioribus Ordinibus dignum oſtendat.* Et ita licet regulariter collatio beneficij, minus idoneā ſcientiam habenti facta ſit iniuſta, & ipſo iure nulla: fallit tamen, quando illa fit ſcientiam aliquantulam habenti, & ſpem maioris, & ſufficientis profectus præſeferenti, per fundamenta proxima, quibus defendimus prædictum dictum Innoc. poſſe procedere iure communi ſine diſpenſatione: & per fundamēta, quibus ſupra exceprione decimatertia, nu.2. & 3. defendimus eum, qui ſcit legere, & ſcribere, non eſſe de numero omnino illitteratorum. Quare reſpondetur ſecundo, quod præfatus C. neque habet idoneam ſcientiam, neque principia illius, neque ſpem vllam maioris profectus litterarij præbet: & ideo illo Innocentij dicto iuuari nequit.

Ad tertium argumentum, de quatruor prædictis reſpondetur, quod omnino illitteratus, tam eſt incapax tituli beneficij, quam infans, vt Innoc. ſupra relatus dixit in cap.cum noſtris.de cōceſſ.præbend.in princ. Et adeo quod, vt dixit Petrus Rebuff. in illo Tractatu de pacific.poſſeſſor. nu.213. & ſeqq. nullum ei penitus colorem canonici tituli quærat, quo ſaltem reſtitutionem petere poſſit: cum tamen collatio, licèt aliàs nulla ſit, regulariter colorem poſſidendi pręſtare poſſit, iuxta doctrinam Petri Anchar. in reg.1. de regul.iur.lib.6. per ea, quæ ſupra diximus, temperando bonam partem rigidę opinionis prædicti Rebuffi.

Ad quartum vero argumentum reſpondetur, Innoc. non dixiſſe in dicto cap. fin.de præſumpt. valere collationem beneficij ab exequutore indigno factam, caſu, quo ab ordinario facta non valeret: quamuis Panor. Quia (vt videre eſt in principio illius cap. vbi ſolum hoc tangit) tantum dixit prouiſionem ab exequutore minus digno factam, valere antequam verificet illam conditionem: *Si eſt dignus*, reſcripto inſertam. quia, inquit. iuriſdictonem habet ante illam cōditionem purificatam, in nulla tamen re confert, neque comparat delegatum cum ordinario: immo, ſi recte ratio eius perpendatur, idem videtur ſentire de ordina-

12 rio, qui etiam habet iuriſdictionem. Valebit ergo collatio beneficij ab

exequu-

exequutore facta minus idoneo, quando etiam facta eidem ab ordinario valeret; vt quia erat conſtitutus in aliquo peccato mortali: quod tamen non impediebat beneficij receptionem, de quo infra fuſius dicemus. Vnde ipſemet Panorm. qui putauit (ſed certe incaute) dixiſſe hoc Innoc. in illo cap. fin. poſtea contrarium tenuit in cap. 1. de re iudic. ſub finem, corrigendo ea, quæ ibi dixerat. Felinus itém contra illum tenet in illo cap. fin. duobus validis argumentis eum confutans, vt etiam ſupra in exceptione decima, n. 2. & ſeqq. retulimus ad aliud propoſitũ. Immo ſingulariter pie ac erudite Panorm. ipſe dixit in illo cap. 1. collationem beneficij per litteras Apoſtolicas factam ipſo iure nullam, quoties Papa non ſcripſiſſet, ſi ſciuiſſet veritatem: At ſi Papa ſciuiſſet præfatum C. prudentia & litteratura omnino carere, vel certe puerilem valde habere, & nullatenus idoneam præfatæ Cantoriç Eccleſiæ D. regendæ: nullam item ſpem maioris prudentiæ, vel litteraturæ præſeferre, non contuliſſet illam ei.

Exceptio Decimaſeptima.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum collatoribus horrenda ſententia.*
2 *Intellectus §. pro defectu. cap. niſi. de renunciat.*
3 *Intellectus cap. fin. de ætat. & qualitat.*
4 *Excommunicatus minori & manens in mortali differunt.*
5 *Scientię & morum defectus quo ad beneficia vt æquantur.*
5 *Scientia eminens non requiritur, nec ætas, & honeſtas maxima. n. 6.*
5 *Beneficio quærendo non ſufficit omnis honeſtas Deo grata; neque cõtrà quæ ſufficit illi quærendo eſt Deo grata.*
6 *Beneficij collationem qualis morum defectus inualidat.*
6 *Beneficiarius qui morum honeſtate debita caret.*
7 *Peccatum omne mortale non tollit morum honeſtatem.*
8 *Crimina quæ irregularitatem gignunt, remiſſiue.*
8 *Irregularis ob infamiam miſſans non fit noue irregularis.*
9 *Beneficio quis infamis inhabilis.*
10 *Intellectus §. fin. cap. cum in cunctis. de elect.*
10 *Collatio facta indigno nulla eſt, & deuoluitur ad alium.*

DEcimaſeptima Exceptio colligi poteſt, ex reſolutione aliorum quinque argumentorum formatorum pro præfato C. in exceptione decimaquinta.

1 Ad quintum quidem, concedendo, aliquos prælatos conferre quidẽ beneficia pueris, & illitteratis, & parum ſcientibus, nunc pretio, nunc

carne, nunc ignorantia, nunc diabolo ſuadente: ſed male facere. Alios item eruditos Deum timentes, & magis, quæ Chriſti ſunt, quàm ſua quęrētes ab huiuſmodi collationibus perinde abhorrere, ac à facie colubri, quippe qui nouerunt illud Leonis Papæ j. epiſt. 85. ad Epiſcopos Africanos, relatum in cap. miramur. 61. diſt. *Miramur vt indignis quibuslibet, & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis, gubernatio Eccleſia credatur, &c.* Cui conſonat illud Eccleſiæ Gallicanæ in tit. de elect. §. & quoniam. *Qui doloſe, vel negligenter, ac timore Domini poſtpoſito in re tam graui ſe geſſerint, ſicut auctores ſunt in cauſſa malorum paſtorum; ita principes fient pœnarum, quas ipſi mali paſtores in diſtricto Dei iudicio patientur.* Quibus Gloſſemmatarius eruditiſſimus ibidem addebat: *Horrenda, & timenda ſententia hęc eſt, ad quam, amabò, vigilanter attendant electores, & collatores beneficiorum.*

2 Ad ſextū autē reſpōdeo, pręallegatū §. pro defectu. cap. niſi. de renūciat. intelligi poſſe de ceſſione facti non iuris. Pro quo intellectu facit, quod Card. ibi ait, in caſu illius §. ob ſciētiæ defectū, de quo ille loquitur, potuiſſe deijci Epiſcopū, etiā inuitū, ſicut in cap. fin. de ætat. & qualitat. Et ita, nihil neceſſe eſſe dicere, illum §. agere de illo, cui valida fuit de Epiſcopatu facta prouiſio. Secundo item intelligi poſſe præcitatū §. de illo, qui parū ſciebat: ſed ſpem ſufficienter ſciēdi præbebat tempore, quo prouiſio Epiſcopatus, vel electio, & cōfirmatio de illo ſibi fuit facta. Tertio, poteſt intelligi de illo, qui ſatis quidē ſciebat, cū fieret Epiſcopus: ſed poſtea vel morbo, vel alio caſu ignorantiā incurrit eorum, quæ ſuo erant officio neceſſaria: & ita parum noſtro propoſito cōgruit.

3 Ad ſeptimum vero reſpondetur, cap. fin. de ætat. & qualit. intelligendum eſſe eiſdem duobus modis prioribus, quibus paullo ſuperius dicebamus intelligendum eſſe §. pro defectu. cap. niſi. de renunciat. non autem tertio modo: quia eo caſu inuitus deijci nequit, cap. fin. de cleric. ægrotan. & cap. indicas. 3. quæſt. 9.

4 Ad octauum reſpondetur, concedendo, quod morū honeſtas neceſſaria quidem eſt in promouēdo, ſicut & litterarum ſcientia, adeo quod collatio facta letali peccato infecto non eſt valida, ſecundum Panorm. in cap. ſicut noſtris. de iureiur. nu. 3. & in cap. ſi celebrat. de cleric. excommuni. miniſt. n. 6. per illum text. qui probat, adiuncta gloſſ. Ioan. in cap. 1. 98. diſt. collationem factam excommunicato minori excommunicatione nō valere: quam tamen opinionē nos aliàs ibi late probauimus per cap. ſicut. de iureiur. & alia multa, quę docte ac diligēter in hoc ſtruxit Felin. in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de except. Contra quàm etiam tenuit Ioannes Maior in 2. lib. ſent. diſt. 44. quæſt. fin. col. 4. nimium tamen carpendo Panor. & dicendo eius dictum eſſe quoddam ſomnium, quod certo non dixiſſet, ſi ſatis perpendiſſet ea, quæ nos hic olim, & nuper in Miſcellaneis de Orat. Miſcell. 39. & ſeqq. perpendimus

mus. Licet enim non omnis collatio, & electio reddātur ipſo iure nulla
propter quęcunque peccata mortalia col latarij, etiam grauia, quod Cō-
poſtelanus omnium clariſſime in præcitato cap. conſideremus. col.4.
de elect. dixit; redditur tamen aliquando ipſo iure, propter aliqua infra
ſcripta: non enim redditur nulla regulariter. Primo, quādo peccata ſunt
5 occulta, licet ſint grauia. Secundo, quando peccata letalia ſunt leuioria,
licet ſint publica, argumento à contrario ſenſu cap. fin. de tempor. ordi-
nand. Tertio, quando peccata illa tranſierunt, & facta iam pænitentia
peccator in eis non perſeuerat, habita indulgētia & diſpenſatione, (qua
parte opus eſſet.) Quorum ratio illa eſt, quod, quemadmodum ſupra
diximus: Cōcilium noluit per cap. cum in cūctis. de elect. inducere ne-
ceſſitatē ſcientiæ eminentis in promouendo ad hoc vt promotio ipſo
iure teneat: ſed ſatis eſſe non omnino carere litteratura, & ſpem maio
ris profectus pręſeferre: ita noluit inducere neceſſitatem honeſtatis mo
rum heroicorum, & eminentium, vt promotio teneat, ſed ſufficientem;
hoc eſt ne omnino morum honeſtas deſit, & ſpes mediocrium attingen
dorum præſeferatur. Sicut etiam ætatis maturitatem Concilium illud
exigit: non tamen eminentem & perfectiſſimam, ſed quæ mediocris ſit,
vel ad mediocrem tendat, attenta beneficiorum qualitate, puta trigin-
ta annorum completorum in Epiſcopatu; vigintiquinque inceptorum
in dignitatibus, & curam animarum annexam habentibus: in alijs autē
6 minorem. Sicut item licet amicitia diuina, & morū honeſtas Deo gra-
ta, quę ſola charitate infuſa conſtat, quocunque pęccato capitali quam-
libet momentaneo, & paruo pereat omnino (quæ noſtra miſeria eſt) vt
tradidit S. Thom. fides tamen, ſpes, & aliæ virtutes adquiſitæ non pe-
reunt, etiam propter multa grauia mortifera peccata, vt eleganter affir
mat, & probat idem S. Tho. cōmuniter receptus 1.2.q.71.ar.4.& 2.2.
q.24.art.10.& 3.par.quæſt.87.arti.1.& in 3.ſent.diſt.27.quæſt.2.art.
4. quęſtiunc. 4. & nuper definiuit Sacroſanctū Concil. Trident. ſeſſ. 6.
cap.14.& canon. 28. Et econtrario non omnis, qui habet gratam Deo
morum honeſtatem, habet beneficiario neceſſariam. Multi enim ſunt
irregulares ob peccata, & excōmunicati qui tamen per contritionē ſunt
grati Deo, cap. dixi. de pænitent. diſt. 1. carent tamen, vt mox dicam, mo
rum honeſtate ad hoc neceſſaria.
7 Peccatum autem mortiferum, ob quod collatio, vel electio redditur
ipſo iure nulla eſt primo, peccatum ob quod Eccleſia cēſuit, quem ipſo
iure irregularem ex natura criminis, ſecundū Compoſtellanum in prę-
citato cap. conſiderauimus. ab omnibus receptum, quale eſt homicidi-
um, cap. 1. de homic. cap. minor. 50. diſt. & §. 1. de conſec. diſt. 1. vbi la-
te de hoc ſcripſimus. Et alia multa ſunt talia crimina, quę videas in cap.
niſi cumpridem. §. 1. de renunciat. per gloſſ. in verb. dūtaxat. & omnes
ſcribentes ibi: & per eruditum Aluarum in lib. de Planctu Eccleſiæ
H 2 lib.

lib.1.art.48. & per Rhapſodos, & Sũmiſtas in ſuis locis:& per Nicolaũ Plouiũ(ſed frigide)in lib.de irregularit. reg. 50.quod prius, & grauius tractauit Gundiſaluus à Villadiego, vir vtique doctus, & grauis in lib. de irregularitat.quibus omnibus diligentius,vtilius,copioſius ſimul &, compendioſius longo tempore poſt horum editionem,tradidimus nos in Enchirid. Confeſſarior.cap.27.à nu.191.& ſeqq.

Secundum peccatum,quod reddit collationem nullam,eſt id,quod eſt notorium iuris,vel facti depoſitione dignum, cap.fin.de temporib. ordinan.quod qui admiſit,etiam peracta pænitentia nõ poteſt celebrare ante diſpenſationem,neque promoueri. Quia licet tales notorie criminoſi non ſint irregulares irregularitate,quam ſolum crimen inducit: ſunt tamen ea quam infamia criminis gignit, vt communis doctorum opinio affirmat in præcitato cap.fi.& prædictus Gundiſaluus in præcitato lib.de Irregularit. col.9.& 10.& præſtãtius doctiſſimus itidẽque diligentiſſimus Coſmas tit.de concubinarijs,verb.inhabiles. Et vt omnes ij ſunt irregulares;ita nec celebrare poſſunt,neque promoueri ante diſpenſationem Papæ,vt ait Gundiſaluus, vel ante diſpenſationem Epiſcopi in adulterio,& minoribus criminibus,vt ait Coſmas.Immo ſi celebrant nouam contrahunt irregularitatem,ſecundum eoſdem,& Panor.& Communem in præcitato cap.ſi celebrat.de cleric. miniſtran.

8 Sed Innoc.& quidam alij clamant ibidem quo ad hoc poſterius.& in ijs Imola in cap.1. col.4.de iudic. quibus libenter ſubſcribo.Tum, quia communis cogitur ponere differentiam inter irregularem poſteriorẽ & priorem,quã omnes fatentur,vt Coſmas vbi ſupra tradit.Tum quia ratio Immolẽſis,qui ſequitur Innoc.firmiſſima eſt.Et Petrus Rauennas in quodã dicto extrauagan. quod ponitur in Alphabeto aureo fol.186. Tu ſcis, ait, cõmunem tenere, eum qui propter defectum eſſet irregularis non incurrere nouam irregularitatem, celebrando ante diſpenſationem. quod ex ſtylo Curiæ deprehendi, ait, quæ cum diſpenſat ſuper defectu,non ſolet diſpenſare ſuper tali noua irregularitate.quod ante illũ ſuit teſtatus Innoc.in dicto cap.ſi celebrat. tum ob firmiſſimam rationem, quam nos addimus in dicto Enchirid.Confeſſar.cap.27.num.194.

9 Tertium,eſt peccatum cõiunctum cum infamia,hoc eſt,cumquis de prædictis criminibus,ſiue ſuapte natura,ſiue ob infamiam, irregularitatem producentibus eſt apud probos & graues viros infamatus, per cap. omnipotens.de accuſat.cap.inter dilectos.de exceſſ. prælator.&.l.2.C. de dignitatib.lib.12.cap.*Infamibus portæ dignitatum nõ patebunt.* de reg. iur.lib.6.Et quamquam facile diſputando teneri hoc poſſit, & libenter id affirmarem, ſi ætatis noſtræ mores corruptiſſimi tantum mundiciei paterentur: tamen libentiſſime contrariæ opinioni accedo limitando illã Calderini in conſil.20.de præben.& alijs modis, vt ſcilicet collatio

tio facta infami infamia facti tantum, & non iuris valeat quidem regulariter ipſo iure, niſi in quatuor caſibus. Primus, quãdo illa infamia ex notorio peccato graui naſceretur: iuxta proxime dicta. Secundus, quando de perſeuerãtia quoque in tali crimine eſt infamatus: & probatur vere crimine admiſſum fuiſſe. Hanc enim triplicem infamiam cum criminis veritate concurrentem, arbitror, inducere ſufficientem morũ defectum; quo nulla reddatur collatio beneficij facta huiuſmodi infamato, argumento eorum, quæ ait Innoc. in cap. inter. de exceſſ. prælato. num 4. & Panor. in cap. fin. de re iud. quo caſu procedũt, quæ rigidiora dixit Ioan. à Selua 3. par. q. 3. nu. 10. & 11. Tertius quando talis infamatus eſſet iam accuſatus, & lis ſuper crimine penderet, pręcitato cap. omnipotens. de accuſationibus. Quarto quando collatio fieret virtute mandati Apoſtolici, ſecundum Cald. in d. conſ. 20. de pręb. & conſ. 4. de accuſat. qui caſus extendi poteſt ad collationem factam per Romanũ Pontificem & Legatum eius, nulla de hac infamia mentione facta. Quia primo, illi ſemper ſuper morum, ac vitæ honeſtate ſe fundant ad conferenda ſacerdotia, vt eorum procemia demõſtrant. Secũdo, quia hoc eſt quid tale, quod expreſſum merito retraheret concedentem à concedẽda gratia beneficiaria. ergo ſi tacetur, gratia redditur ſurreptitia, quin & arbitror Legati mentionem non ſufficere: quippe qui ius cõmune tollere nequit, ſecundum gloſſ. cap. fin. de hæret. lib. 6. communiter receptam. Quamuis autẽ præfatus C. nõ patiatur defectum honeſtatis morũ ob aliquod crimen à ſe admiſſum; patitur tamẽ defectũ iudicij, & prudentię ſine qua nulla uirtus moralis conſiſtere poteſt, vt dictum eſt ſupra in 11. exceptione nu. 2. poſt S. Tho. 1. 2. q. 58. art. 4.

10 Ad nonum reſpondeo, Compoſtellanum, Ioannem Andr. Dominicum, & Felinum in argumẽto citatos (quod maxime demiror) non ſatis diligenter perpendiſſe illud cap. cum in cũctis. in §. fi. dum aiunt, ibi nõ dici electionem, vel collationem indigno factam eſſe ipſo iure nullam, ſed ſolum poteſtate eligendi priuari eos qui ſcienter id fecerint. Nã ibi aperte dicitur, poteſtatem illam eligendi, vel conferendi ad aliũ pro illa vice deuolui, ſi ponderas dictionem, Tunc, ibi poſitam, quam gloſſ. ponderauit, & pro ſua expoſitione citauit, cap. cum Vintonienſis. de electión. optime probans illam. Quomodo ergo deuoluetur, ſi collatio, vel electio, vt ſupra inducebam, ualuiſſet? Et ne dicas, eos intelligere poteſtatem illam deuolui ad alium poſteaquam illa collatio per ſententiam fuerit caſſata: conſidera primo, quod raro, aut numquam vlla prouiſio haberet effectũ, ſi hoc modo intelligeretur. Quoniam antequam prouiſus tribus ſententijs condemnaretur, renunciaret iuri ſuo in manibus Romani Pontificis in fauorem alicuius quod facile ipſe admitteret cum id in nullius, quam collatoris cederet pręiudicium: quod ipſe parui facere ſolet, vt palam eſt. Secundo conſidera, quod textus ait, pro

minos confudit:& pro ſcientia preces & pretium;& pro morum honeſtate nobilitatem, fauorem, potentiam, & diuitias ſubſtituit.

4 Ad tertium ægre reſpondeo. Dum enim omnibus per omnia placere cum Apoſtolo vellē, vereor nę multis in hoc diſpliceam : ſed quia ipſemet Apoſtolus ait ad Galat.cap.1. *Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.* Et Actorum 5. docemur oportere magis obedire Deo, quàm hominibus. concedo primo peccare, omnes beneficiarios qui petierūt beneficia: immo, & qui collata ſibi abſque petitione ſua acceptarunt non habentes vllam litteraturā, vel habentes quidē aliquam, ſed non ſufficientem, nec prȩſeferentes ſpem maioris profectus per cap. nō eſt putanda ſub finem 1. quæſt. 1. cuius verba ſunt. *Quiſquis ergo ſacerdotium non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem adipiſci deſiderat, prius vires ſuas cum eo, quod eſt ſubiturus onere metiatur, vt ſi eſt impar, abſtineat: & ad id cum metu, etiam cui ſe ſufficere exiſtimat, accedat.* Facit l. idem iuris. §. 1. ff. ad leg. Aquiliam. quæ omnium vna eſt concluſio, quȩ latius comprobari poſſet ex ijs, quæ in principio exceptionis 7. ſupra eod. nu. 3. & in cap. 1. §. caueat. de pænitent. diſt. 6. ſcripſimus.

Secundo, dico eum beneficiarium, qui litteraturā ſuo beneficio ſufficientem non habet, teneri ad eam ſibi quærendam quamprimum ſibi commode poteſt, quòd ſi non fecerit, peccare: determinatio eſt ſingularis Panorm. in cap. venerabilis. ſub finem de præbend. communiter recepta; quam nos cum alijs tractauimus in prȩcitato §. caueat. cum de ſcientia confeſſario neceſſaria agimus: & nuper in Miſcellaneis de Oratione, Miſcell. 41. & ſeqq.

5 Tertio, dico teneri poſſe collationem illitterato factam, quȩ nulla eſt à principio, ſi litteras ille addiſcat, & qui contulit ei beneficium in ſua voluntate perſeueret reuiuiſcere, tacita quadam collatione veluti repetita, argumento eorum, quæ Panor. ſcribit in cap. cum ex officij. de prȩſcript. de collatione facta ab Epiſcopo ante deuolutionem poteſtatis, ea poſt ad ipſum deuoluta: & eorum quæ latius ibi ſcribit Felin. num. 36. quod tamen limito quando ab initio bona fide beneficiarius illud ac-
6 ceptaſſet, & poſſeſſionem eius adeptus fuiſſet. Nam ſi ſciens & prudens collationem ſibi factam non valere, conſenſiſſet ei, virtuteque illius poſſidere cœpiſſet, vitium intruſionis contraxiſſe videri poteſt, ſecundum ea, quæ Panor. dixit in cap. qualiter. & in cap. quiſquis. de election. cap. 1. de conceſſ. prȩbend. cap. prȩterea. de iur. patron. & ea quæ Felin. tradit in cap. in noſtra. coroll. 2. infra eod. de intruſion. quȩ nos profundius & reſolutius tradidiſſe arbitramur in cap. cū iamdudum. de præ-
7 ben. Et quamquam ignorantia iuris, vt plurimum non excluſat, reg. ignorantia. lib. 6. §. notandum. 1. quȩſt. 4. cum multis vtrobique citatis. Quādo tamen paruulus eſſet huiuſmodi illitteratus, vel maior: ſed ruſticus, attamen virorum grauium, & doctorum auctoritate id acce-

piſſet,

piſſet, ſatis eum arbitror excuſari poſſe à pœnis intruſionis, licet collatio nulla maneat, argumento eorum, quę in dictis iuribus adnotantur: & in l. athletæ. §. de ruſticis. de excuſationib. tutor. & curator.

8 Quarto, dico ex ijs inferri remedium, ſalutis animarum huiuſmodi Canonicorum & beneficiariorum, vt ſcilicet addiſcant ea, quæ ſuis beneficijs bene regendis ſunt neceſſaria. Neque verecundentur id facere, conſiderantes illud magni & grauiſſimi noſtri patris Auguſtini, in cap. ſi habes. 24. q. 3. *Senex enim à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à collega, nec dum anniculo paratus ſum doceri.* Et illud Senecæ: *Nulla ætas ſera eſt ad diſcendum*; etiam vſque ad 88. annos, vt ait gloſſ. in illo cap. ſi habes. per text. illum ſingular. in l. apud Iulianum. ff. de fideicom. libert. Quæ habet Pomponium Iuriſconſultum peritiſſimum, octuageſimum octauum annum agentem, memorem fuiſſe illius ſententiæ: *Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc diſcere vellem.* Quod ſumma cum laude multos feciſſe legimus, & facere vidimus, ſuaſoresque vt facerent nonnullis fuimus. Quin & ſcimus clariſſimum virum eundemque prouidentiſſimum Epiſcopum Zamorenſem Dom. Ioannem Emmanuelem Zamorę & Tauri, & alijs ſui Epiſcopatus oppidis ad id opportunis ante paucos annos coegiſſe parochos capite iam canos, & qui ſexageſimum agebant annum, ad diſcendas litteras latinas, quas vel numquam didiſcerant, vel parum in eis processerant.

EPILOGVS HVIVS, ET SEX pręcedentium Exceptionum.

CVm ergo gratia Papæ beneficiaria (ſaltem tacitè) contineat illam clauſulam: Si eſt dignus ea is, cui fit, cumque dignitas illa maxime debeat adeſſe tempore quo gratia ſortitura eſt effectum: Cumque præfatus C. tempore illo, Cantoria in ſua gratia contenta non eſſet dignus, tum propter amentiam, tum propter omnimodum prudẽtiæ, vel certe neceſſariæ ſpeique illam quærendi defectum, conſeqnens profecto eſt nihil ei per has litteras quæſitum eſſe. Conſequens item, eum, vel (quia res, quam non ſatis capit, parum eum mouet) procuratores & fautores ipſius qui rem probe percipiunt, dum per eas aliquid ipſi quæſitum eſſe contendunt Deum Optim. Maxim. grauiter offendere, menteque alta reuoluere debere illud Poetæ:

Si genus humanum & mortalia temnitis arma;
At ſperate Deum, memorem fandi atque nefandi.

idoneam præfatæ Cantoriæ gubernandæ, vt palam fateantur eum hac de cauſſa ſimul ac eam obtinuerit, in alterius fauoré illi eſſe ceſſurum. Quo in loco, Deum immortalem, quis animo temperet ab illo? *O curuæ in terras animæ & cæleſtium inanes*. Contra eiuſmodi fautores & conſultores adeo affectui humano, adeo carni ſeruiẽtes, vt eum æſtiment idoneum ad quærendum ſacerdotium, quem omnino cenſent inhabilẽ ad id poſt adquiſitionem retinendum? Nonne turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes? cap. quemadmodum. de iureiuran. Nonne facilius res producta conſeruatur, quam fiat? l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum multis allatis ibi per recentiores. Nonne plurima fieri prohibentur, quæ facta tenent? cap. ad Apoſtolicã. de regul. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Vbi viginti ſimilia copioſus aggregabat Iaſon. Nonne cui damus actionem à fortiori datur exceptio? l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. cum late adnotatis ibi per Dec. & l. 1. ff. de ſuperficieb. Sed quid extraria citamus? Nonne excõmunicatio impedit adquiſitionẽ beneficij? cap. poſtulaſtis. de cleric. excõmun. miniſtran. quę tamen non tollit adquiſitũ: licèt fructuũ perceptionem impediat, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. Homicidiũ ante beneficiũ adquiſitum eius adquiſitionem ipſo iure vitiat: non tamen ipſo iure ab adquiſito deijcit. ſecundum Panorm. & communem, in cap. cum noſtris. de conceſſ. pręben. & Felin. qui alios citat in cap. inquiſitionis. de
3 accuſat. Furor item & amentia impedit adquiſitionem ſacerdotij vt in decima except. n. 4. & 5. probabamus, non tamen deijcit à quæſito, cap. 1. de cleric. ægrotan. lib. 6. cap. indicas. 3. q. 9. vnde merito gloſſ. 7. quęſt. 1. in Summa reprobatur per Dominic. & Alexand. ibi, eo quod dixiſſet eum qui iam promotus eſt repelli propter lepram ſuperuenientem, & abbatem etiam ſi fiat inutilis: quam etiam communis reprehendit, cap. tua. & cap. fin. de cleric. ægrotan. Si ergo, viri alioqui perſpicaciſſimi, eum indignũ cenſetis, qui hanc Cantoriã poſteaquã quęſierit retineat: qui tam prępoſtere iudicatis eum dignum quo ei quęratur.

Exceptio Decimaquinta.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio idoneam ſcientiam non habenti, an nulla: & an conferens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur facienda.*

1 Decimaquinta Exceptio, quod non proſunt præfato C. nouem quę contra tres proximas exceptiones poſſunt adduci ad probandum quod licèt defectus prudentiæ ac ſcientiæ efficiat, vt beneficium non

debeat

debeat cõferri ei, qui patitur illum: nõ tamen collationem factam reddit ipſo iure nullam. Primum eſt, quod, vt ipſe paullo ante allegabam, multa fieri non debent, quæ tamen facta tenent, præcitato cap. ad Apoſtolicam. de regular. Et quod præfati C. acceſſus collationem continet à Papa ſub illa conditione factam: Si præfatus A. non ſoluerit, & cet. vel ſi ceſſerit, vel deceſſerit, &c. Et ideo, impleta cõditione per ipſius mortẽ, collatio fuit purificata, & ita cõſummata & perfecta, & conſequenter licet fieri non debuiſſet, facta tamen ualet. Secundum eſt, quod Innoc. in illo cap. cum in cunctis. de elect. dixit, beneficium conferri poſſe illi, cui non eſt ſcientia ſufficiẽs: ſi tamen eſt docilis & ſperatur illam conſequuturus. Tertium, quod ſpeciale videtur in illitterato, quod collatio illi facta non valeat, ſecundum Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. prębend. Quartum, quod cõllatio beneficij ab exequutore gratiæ facta indigno tenet, etiam quando ab ordinario facta non teneret, ſecundum Panorm. in cap. fin. de præſumpt. Quintum, quod paſſim videas collationes beneficiorum viris & pueris non tantum ſcientia ſufficiente carentibus: ſed etiam omnino ignaris litterarum ſaltem Latinarum & Græcarum fieri, & pro validis haberi. Sextum, quod cap. niſi. de renunciat. §. pro defectu. habet Epiſcopũ poſſe cedere Epiſcopatui ob ſcientiæ defectum. Ergo Epiſcopatus poteſt pertinere ad aliquem non ſatis ſcientem; cui conſequens eſt prouiſionem Epiſcopatus tali fieri nõ debere quidem: ſed factam tenere. Septimum, quod cap. fin. de ætat. & qualit. habet, repellendũ eſſe ab Epiſcopatu eum, qui nõ didiſcit Grammaticam: & ita præſupponit fuiſſe adeptum; quoniam priuatio pręſupponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligationib. cap. ad diſſoluẽdũ. de deſponſat. impub. Octauum eſt, quod ſicut ſcientia litterarũ, ita etiã morum honeſtas requiritur in promouendo ad beneficium, prædicto cap. cum in cunctis. de elect. immo tanto magis, quanto vita bona doctrinæ bonæ pręſtat: quod ipſummet cap. cum in cũctis. in prin. ſignificat, dum prius de morum honeſtate quàm de litterarum ſcientia meminit. At defectus morum honeſtatis non vitiat ipſo iure collationem, licèt talis ſit qui efficiat quem beneficio indignũ. Omnis enim conſtitutus in crimine mortali, vt inimicus eſt Chriſti, cap. tolle. & cap ſi enim. de pænit. diſt. 2. ita indignus eſt ſtipendijs de illius patrimonio ſumẽdis, vt erudite de more S. Thomas, cui nemo contradixit, ſentiebat in 2. 2. quęſt. 63. art. 2. quod diligenter adnotauit ibi Cardinal. S. Sixti. & ita indignus eſt beneficio, quod eſt pars patrimonij Chriſti, cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. & cap. cum ſecundum Apoſtolum. eod. tit. non tamẽ regulariter eſt nulla collatio exiſtẽti in peccato mortali facta. quod ſatis probat cap. ſicut. 2. de iureiur. quod ibi gloſſ. memorabilis adnotauit, & late tradidit Felin. in cap. 2. ſupra eod. col. 2. & latius in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de exceptionib. Nono eſt, quod Felin. in dicto. cap. 2. de

reſcript. ſequutus Ioan. Andr. in cap. auditis, de eleċt. & Dominic. in cap. in ſcripturis. 8. quæſt. 1. dixit, cap. cum in cunċtis. prædiċto, non probari eleċtionem de crimino ſo faċtam non valere, ſed eligentes priuari poteſtate eligendi. Quæ originaria conſideratio fuit Compoſtellani in cap. conſiderauimus. de eleċt. col. 4. verſ. item quod ſit nulla, licet Felin. id non dicat. hæc tamen, vt dixi, nō proſunt ei, per ea quæ in ſeq. exceptione ſoluemus.

Exceptio Decimaſexta.

SVMMARIVM.

1 *Scientia non eminens, ſed ſufficiens ſufficit in promouendo.*
2 *Conferens indigno plus peccat, quam eum eligens.*
3 *Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus præſtat.*
4 *Officium nullum ſine iuſta ſcientia iuſte capitur.*
5 *Eccleſiam viris litteratis, non aſinis ferratis indigere.*
6 *Scientiam & prudentiam ſimul requirit beneficium.*
7 *Scientiæ defeċtus impedit colorem tituli, niſi quo ad hoc.*
8 *Scientia parua cum ſpe iuſtę vt ſufficit.*
9 *Concilium contra generale, nec Epiſcopus, nec Legatus diſpenſat.*
10 *Beneficij collatio digniori facienda.*
11 *Illitterati & minus ſcientis tituli vt differunt.*
12 *Collatio ab ordinario & exequutore, vt æquantur, num. 13.*

DEcimaſexta Exceptio eſt, quod ad quattuor argumenta de nouem faċtis in proxima exceptione pro præfato C. contra tres exceptiones; ſcilicet duodecimam, decimamtertiam, & decimamquartam optime reſponderi poteſt.

1 Ad primum quidem, quod ſcientiæ neceſſariæ defeċtus, ſaltim ſine ſpe maioris defeċtus non ſolum efficit, vt conferens & recipiens beneficium peccent: ſed etiam collationem reddit ipſo iure nullam. Primo per textum irrefragabilem in cap. cum in cunċtis. §. fi. de eleċt. qui habet eum, qui confert beneficium, vel ad illud eligit ſcienter indignum, ob ætatis, morum, ſcientiæ, vel natalium defeċtum priuari pro ea vice conferendi vel eligendi poteſtate; & collationem, vel eleċtionem ad alium deuolui. In quibus verbis pondera diſiunċtiuam, Vel, quæ clare demonſtrat vnum illorum quattuor defeċtuum ſufficere, quo illi diſpoſitioni ſit locus: argument. cap. inter ceteras. & eorum quę late ibi diximus ſupra eod. Pondera ſecundo, collationem & eleċtionem patienti aliquem ex illis quatuor defeċtibus faċtam ad alium deuolui. At quomodo collatio, vel eleċtio ad alium deuolueretur facienda, ſi faċta

teneret, licet fieri non debuiſſet? Quare non immerito ibi hoc tenet Panormit. col. penult. & ſentiunt Ioan. Andr. & Card. ibidem, dum aiunt illi §. fin. non eſſe locum in alijs defectibus: ſed ſolum in illis quattuor prędictis. Facit ſecundo, cap. cum nobis. de elect. quod habet, eum, qui fuit ibi electus, non eſſe repellendum ob defectum ſcientię: quia licet non haberet eminentem, habebat tamen competentem. per quæ verba non obſcure ſignificat electionem non fuiſſe valituram, ſi nõ habuiſſet ſcientiam competentem. Tertio, facit cap. dudum. de elect. quod habet, electionem eius, qui tempore quo eligebatur, defectum ætatis vel
2 ſcientię patiebatur, inutilem eſſe ipſo iure. Per quem ibi Panorm. n. 11. argumento à fortiori, concludit collationem neſcienti neceſſaria factã, eſſe ipſo iure nullam; quoniam plus peccat collator: quippe qui ius in re, & ita plus iuris transfert, quam elector qui ius ad rem, & ideo minus dat, ſecũdum Rotæ deciſ. pen. in nouis, & ea quę latius citat Felin. cap. cum Bertoldus. de re iudic. col. 1. & 2. Quarto, eſt text. in cap. ſi forte. de elect. lib. 6. adiuncta gloſſ. quod habet, non ſolum euidentem, ſed etiam non euidentem ſcientię defectum, reddere inutilem electionem. Quinto, eſt caſus in clement. 1. de ætat. & qualit. quę renouans iura antea ſuper hoc conſtituta grauiter iubet, ne cui minus idoneo ſciẽtia, moribus, vel ætate conferantur ſacerdotia. vbi gloſſ. 1. quærit: Quid de parum ſciente? Et ſe remittit ad ea quę poſt Innocent. Hoſtien. & Compoſt. ſcripſit in dicto cap. cum in cunctis. Gloſſæ tamen addidit Petr. ab Anchar. parum ſcienti, qui ſperatur profecturus, conferri poſſe, alioqui nullo modo. immo & in vltimo notabili ſubdidit verbum,
3 prælatis omnibus memorandum & terribile, nempe non ſolum peccare pręlatos qui beneficia indignis conferunt; ſed etiam teneri de damno, perinde ac magiſtratus, qui tutores minus idoneos dant pupillis. Quod etiam Coſmas, non relato eo, affirmat in proœm. Prag. verb. indignorum. quia mali miniſtri electio culpa eſt. l. ſi ſeruus. §. Proculus. ff. ad l. Aquil. cum alijs allegatis ibi per gloſſ. in verb. habuiſſet. vbi
4 etiam poſt gloſſ. 1. tenet peccare illum qui ſuſcipit officium aliquod, ad quod ſua ſcientia non ſufficit: quod ante illum Innoc. cum vniuerſa turba commentãtium affirmat in cap. cum in cunctis. de elect. & gloſſ. putata ſingul. quæ eſt 3. clem. 2. de magiſt. verb. honorem. pro quibus text. eſt omnium forte iuris optimus in cap. non eſt putanda. 1. quæſt. 1. vbi gloſſ. citat illa Horatij carmina pulchra, omnique promouendo ſemper memoranda.

Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis, æquam
Viribus; & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri.

Ac que huc facit, ſed generalius. §. 1. l. idem iuris. ff. ad l. Aquil. Quin. & Felin. in pręſenti cap. nu. 7. auſus eſt ſequi gloſſam l. qui cum vno. ff. de re

de re militar.quæ ſibi viſa eſt dicere capite puniendum eſſe,qui indignum in Epiſcopum promouetur: quod tamen mihi non ſatis aperte illa gloſſ.dicit.Facit cap.cum ex eo.de eleƈt.lib.6. quod coniūƈta gloſſ.
6 Ioann.Monachi,habet Eccleſiam indigere viris litteratis,non autē aſinis ferratis.Et Pius Secundus,referēte Platina in vita ipſius,pag. penul. dicebat, Epiſcopum indoƈtum aſino eſſe comparandum.Quæ omnia in hoc allego,vt perſuadeam verum eſſe illud Leonis Papę, ſcientiæ defeƈtum in clericis neque dignum excuſatione neque venia.cap.ſi in laicis.38.diſtinƈt.quę tota probat hanc concluſionem , ſicut & diſtinƈtio ſequens 39.probat non ſufficere clerico regimen aliquod ſaltem habēti,ſcientiam,niſi etiam habeat rerum agendarum prudentiam, officio ſuo neceſſariam.de quo in exceptione 13.nu.2.& 3.ſupra egimus.Facit & illud Oſeæ 4.Quia tu ſcientiam repuliſti,repellam te nè ſacerdotio fungaris mihi:quod non ſolum de litterarum omnimoda ignorantia:ſed etiam de minus ſufficienti ſcientia, intelligendum eſſe, omnes ſentire videntur.

Et adeo quidem collatio faƈta non habenti ſufficientem ſcientiam eſt nulla,vt neque coloratum titulū poſſidendi præſtet: quod clare ſentit Petrus Rebuff.in illo libello de pacif.poſſeſ.num.213.coniungendo
7 ea,quę antea dixit num.172.verſ.4.nō procedit.Immo quod amplius eſt,ſentit huiuſmodi clericum , qui triennio poſſedit beneficium, non gaudere regula de triennali poſſeſſore. Quorū duorum, prius verū arbitror eſſe in penitus illitterato, qui legere & ſcribere neſcit: per ea quę ait Innoc. receptus in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend.& multa quæ ſupra in exceptione 13. diƈto nu.2. & 3. adduximus. Non autem arbitror procedere in eo,qui qualemqualem ſcientiam habet licèt non ſufficientem. Collatio enim huic faƈta licet non teneret, coloratū tamē titulū præſtaret,per ea quę de colorato titulo tradūt Panorm. & alij in cap.cum noſtris.& Coſmas in Pragmat.tit.de pacific.poſſeſ.verb.coloratū.quoniā is aliquo modo capax eſt,adiūƈta ſcilicet ſpe litterarij profeƈtus vt mox dicam:illitteratus autē minime , per ea quæ ſupra in excep.13.n.3.diximus.Poſterius vero, ſcilicet eiuſmodi poſſeſſorē ſi poſſederit triēnio nō gaudere regula de triēnali poſſeſſore,arbitror eſſe falſum in nō penitus illitterato,clericatu tamen inſignito,ea cōſideratione ſingulari,quā ſupra fecimus de excommunicato,poſt Gomeſium in regula illa de triennali poſſeſſ.quæſt.27.& 28. nempe multos gaudere regula de triennali poſſeſſore,qui tamen poſſederunt ſine titulo colorato:adeo vt ſi intra triennium ſpoliati fuiſſent non debuiſſent reſtitui.

Ad ſecundum autem argumentum de nouem prædiƈtis,reſpondetur primo,illud Innoc. diƈtum in ſecundo argumento citatum,ſcilicet parum ſciēti,ſed ſpem maioris profectus litterarij præ ſe ferenti ac monſtranti poſſe conferri beneficium,intelligendum eſſe per indulgentiam

& di-

& diſpenſationem, non autem per ius commune, ſecundum Hoſtien. in præcitato cap. cum in cunctis. de elect. quẽ Ioan. And. & Panor. cum communi ſequuntur ibi. quem etiam Imol. cum Bonifa. probat in clement. 1. de conceſſ. pręb end. & Dominic. cum Alexand. in dicto cap. 1. 36. diſtin. quod vt frequentius receptum eſt, ita videtur mihi non probari fundamento aliquo ſolido: immo videtur quod aut Epiſcopus ſine
9 diſpenſatione id facere poteſt, aut non etiam cum illa: quoniam Epiſcopus diſpenſare contra illud Concilium nequit, iuxta gloſſ. memorabilẽ quæ ſingularis eſt Rauennati ibidem, quęque tertia eſt in cap. cum dilectus. de elect. immo neque legatus contra Concilium diſpenſat, ſecundum illã gloſ. multis putatam ſingularem, quæ penultima eſt cap. dilectus. 1. de pręb end. facit gloſſ. cap. penult. de fil. presbyteror. quæ concluſio communiter recepta eſt, per ea quæ Felin. tradit in cap. nonnulli. infra eodem, col. 3. & 4. & Franciſcus à Ripa in inſcriptione cap. 1. de iudic. cũ alijs, quę latius adduximus anno ſuperiore in dicto cap. dilectus. vbi eſt aptiſſimus in hoc textus: quare verũ arbitror parũ ſcienti & ſpem diſcendi præferenti, poſſe conferri beneficium ſine diſpenſatione, quo ad hoc ſaltẽ vt collatio facta ei teneat. Moueor primo, quod Inno. nihil de diſpenſatione meminit in illo cap. cum in cunctis. neque Hugutio, & Archid. in allegato cap. 1. 36. diſtinct. neque Petrus Anchar. in citata clement. 1. de præbend. & quamuis idem Innoc. meminerit diſpenſationem in cap. 1. de Summa Trinit. tamen ibi nõ agit de illo minus docto, qui ſpem pręfefert maioris doctrinæ aſſequendæ, de quo nos agimus: ſed ſolum de minus docto ſimpliciter, de quo nõ agimus. Secundo moueor, quod, vt arbitror, viſum Innocentio dici poſſe, ſcientiam qualemqualem cum ſpe veriſimili perueniendi ad iuſtã poſſe dici ſufficientem, argumen. eorum quę probant frequẽter id, quod prope eſt, adeſſe videri. l. lecta. ff. ſi certum petat. l. pręſens. ff. de procuratorib. l. penul. ff. de militar. teſtamen. l. ſi. quis cum ſciret. ff. pro emptore. l. item legato. ff. de legatis tertio. Faciũt & illa multa, quæ congerit Felin. in cap. cum adeo. infra eodem. dum conatur probare ea quę ad ali-
10 quod officium ſunt deſtinata in eo eſſe videri. Tertio moueor, quod licèt hoc fundamentum non omnino concludat: tamen attento, quod interpretatio illa Innocentiana vſu vbique terrarum recepta eſt, ſine vl la diſpenſatione, iam à tempore in memoriali, vt video, & audio, accipienda vtique videtur & ſequẽda, argumẽto cap. cum dilectus. de conſuet. l. minime. ff. de legib. quo ad effectum ſaltem iudicandi collationẽ validam, quamquam peccat qui poſtpoſito eo, qui actu haberet ſcientiam idoneam conferret ei, qui habet illam, partim actu, partim ſpe, ceteris paribus: eo quod digniori ſit cõferendũ beneficiũ, ſecũdũ illã, quæ late ſcripſimus in cap. graue. de pręb end. anno ſuperiore poſt Thom. à Vio, qui omnium diligentiſſime ſcripſit in Iẽtaculo 12. art. 4. & nuper in Mi-

in Miſcell.de Orat. Miſcell. 44.nu.86. & ſeqq. Miſcell. ſatis ſuperque abunde tradidimus. Et facit quod Collectarius in prçcitato cap.graue. verb. ſuſpendatur. de prçbend. ait Epiſcopum poſſe promouere ad ordines minores huiuſmodi parum ſcientes, & ſpem prædictam monſtrantes, nulla de diſpenſatione facta mentione.

11 Quod autem promouendos ad ordines minores latine ſcire oporteat, ſtatuit idem Conc. Trident.ſeſſ. 23.cap. 11. Decreto de reformatione, vbi etiam præfati Collectarij ſententia videtur approbaſſe in hęc verba. *Minores Ordines ijs, qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur, conferantur.* Et paullo poſt: *Cumque hinc*, ſcilicet à maioribus ordinibus, *ad altiores gradus, & ſacratiſſima myſteria ſit ingreſſus; nemo ijs initietur, quem non ſcientiæ ſpes maioribus Ordinibus dignum oſtendat.* Et ita licet regulariter collatio beneficij, minus idoneā ſcientiam habenti facta ſit iniuſta, & ipſo iure nulla: fallit tamen, quando illa fit ſcientiam aliquantulam habenti, & ſpem maioris, & ſufficientis profectus præſeferenti, per fundamenta proxima, quibus defendimus prædictum dictum Innoc. poſſe procedere iure communi ſine diſpenſatione: & per fundamēta, quibus ſupra exceptione decimatertia, nu.2. & 3. defendimus eum, qui ſcit legere, & ſcribere, non eſſe de numero omnino illitteratorum. Quare reſpondetur ſecundo, quod præfatus C. neque habet idoneam ſcientiam, neque principia illius, neque ſpem vllam maioris profectus litterarij præbet: & ideo illo Innocentij dicto iuuari nequit.

Ad tertium argumentum, de quattuor prædictis reſpondetur, quod omnino illitteratus, tam eſt incapax tituli beneficij, quam infans, vt Innoc. ſupra relatus dixit in cap.cum noſtris.de cōceſſ.præbend.in princ. Et adeo quod, vt dixit Petrus Rebuff. in illo Tractatu de pacific. poſſeſſor. nu.213. & ſeqq. nullum ei penitus colorem canonici tituli quærat, quo ſaltem reſtitutionem petere poſſit: cum tamen collatio, licèt aliàs nulla ſit, regulariter colorem poſſidendi prçſtare poſſit, iuxta doctrinam Petri Anchar. in reg.1.de regul.iur.lib.6.per ea, quæ ſupra diximus, temperando bonam partem rigidę opinionis prædicti Rebuffi.

Ad quartum vero argumentum reſpondetur, Innoc. non dixiſſe in dicto cap. fin.de præſumpt. valere collationem beneficij ab exequutore indigno factam, caſu, quo ab ordinario facta non valeret: quamuis Panor. Quia (vt videre eſt in principio illius cap. vbi ſolum hoc tangit) tantum dixit prouiſionem ab exequutore minus digno factam, valere antequam verificet illam conditionem: *Si eſt dignus*, reſcripto inſertam. quia, inquit. iuriſdictonem habet ante illam cōditionem purificatam, in nulla tamen re confert, neque comparat delegatum cum ordinario: immo, ſi recte ratio eius perpendatur, idem videtur ſentire de ordina-

12 rio, qui etiam habet iuriſdictionem. Valebit ergo collatio beneficij ab exequu-

exequutore facta minus idoneo, quando etiam facta eidem ab ordinario valeret;vt quia erat conſtitutus in aliquo peccato mortali: quod tamen non impediebat beneficij receptionem, de quo infra fuſius dicemus. Vnde ipſemet Panorm. qui putauit (ſed certe incaute) dixiſſe hoc Innoc. in illo cap. fin. poſtea contrarium tenuit in cap. 1. de re iudic. ſub finem, corrigendo ea, quæ ibi dixerat. Felinus itém contra illum tenet in illo cap. fin. duobus validis argumentis eum confutans, vt etiam ſupra in exceptione decima, n. 2. & ſeqq. retulimus ad aliud propoſitū. Immo ſingulariter pie ac erudite Panorm. ipſe dixit in illo cap. 1. collationem beneficij per litteras Apoſtolicas factam ipſo iure nullam, quoties Papa non ſcripſiſſet, ſi ſciuiſſet veritatem: At ſi Papa ſciuiſſet præfatum C. prudentia & litteratura omnino carere, vel certe puerilem valde habere, & nullatenus idoneam præfatæ Cantoriç Eccleſiæ D. regendæ: nullam item ſpem maioris prudentiæ, vel litteraturæ præſeferre, non contuliſſet illam ei.

Exceptio Decimaſeptima.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum collatoribus horrenda ſententia.*
2 *Intellectus §. pro defectu. cap. niſi. de renunciat.*
3 *Intellectus cap. fin. de ætat. & qualitat.*
4 *Excommunicatus minori & manens in mortali differunt.*
5 *Scientię & morum defectus quo ad beneficia vt æquantur.*
5 *Scientia eminens non requiritur, nec ætas, & honeſtas maxima. n. 6.*
5 *Beneficio quærendo non ſufficit omnis honeſtas Deo grata; neque cōtrà quæ ſufficit illi quærendo eſt Deo grata.*
6 *Beneficij collationem qualis morum defectus inualidat.*
6 *Beneficiarius qui morum honeſtate debita caret.*
7 *Peccatum omne mortale non tollit morum honeſtatem.*
8 *Crimina quæ irregularitatem gignunt, remiſſiue.*
8 *Irregularis ob infamiam miſſans non fit noue irregularis.*
9 *Beneficio quis infamis inhabilis.*
10 *Intellectus §. fin. cap. cum in cunctis. de elect.*
10 *Collatio facta indigno nulla eſt, & deuoluitur ad alium.*

DEcimaſeptima Exceptio colligi poteſt, ex reſolutione aliorum quinque argumentorum formatorum pro præfato C. in exceptione decimaquinta.

1 Ad quintum quidem, concedendo, aliquos prælatos conferre quidē beneficia pueris, & illitteratis, & parum ſcientibus, nunc pretio, nunc

H carne

carne, nunc ignorantia, nunc diabolo ſuadente: ſed male facere. Alios item eruditos Deum timentes, & magis, quæ Chriſti ſunt, quàm ſua quęrẽtes ab huiuſmodi collationibus perinde abhorrere, ac à facie colubri, quippe qui nouerunt illud Leonis Papæ j. epiſt. 85. ad Epiſcopos Africanos, relatum in cap. miramur. 61. diſt. *Miramur vt indignis quibuslibet, & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis, gubernatio Eccleſiæ credatur, &c.* Cui conſonat illud Eccleſiæ Gallicanæ in tit. de eleċt. §. & quoniam. *Qui doloſe, vel negligenter, ac timore Domini poſtpoſito in re tam graui ſe geſſerint, ſicut auctores ſunt in cauſſa malorum paſtorum; ita principes fient pœnarum, quas ipſi mali paſtores in diſtricto Dei indicio patientur.* Quibus Gloſſemmatarius eruditiſſimus ibidem addebat: *Horrenda, & timenda ſententia hęc eſt, ad quam, amabò, vigilanter attendant electores, & collatores beneficiorum.*

2 Ad ſextũ autẽ reſpõdeo, pręallegatũ §. pro defeċtu. cap. niſi. de renũciat. intelligi poſſe de ceſſione facti non iuris. Pro quo intelleċtu facit, quod Card. ibi ait, in caſu illius §. ob ſciẽtiæ defeċtũ, de quo ille loquitur, potuiſſe deijci Epiſcopũ, etiã inuitũ, ſicut in cap. fin. de ætat. & qualitat. Et ita, nihil neceſſe eſſe dicere, illum §. agere de illo, cui valida fuit de Epiſcopatu facta prouiſio. Secundo item intelligi poſſe præcitatũ §. de illo, qui parũ ſciebat: ſed ſpem ſufficienter ſciẽdi præbebat tempore, quo prouiſio Epiſcopatus, vel eleċtio, & cõfirmatio de illo ſibi fuit facta. Tertio, poteſt intelligi de illo, qui ſatis quidẽ ſciebat, cũ fieret Epiſcopus: ſed poſtea vel morbo, vel alio caſu ignorantiã incurrit eorum, quæ ſuo erant officio neceſſaria: & ita parum noſtro propoſito cõgruit.

3 Ad ſeptimum vero reſpondetur, cap. fin. de ætat. & qualit. intelligendum eſſe eiſdem duobus modis prioribus, quibus paullo ſuperius dicebamus intelligendum eſſe §. pro defeċtu. cap. niſi. de renunciat. non autem tertio modo: quia eo caſu inuitus deijci nequit, cap. fin. de cleric. ægrotan. & cap. indicas. 3. quæſt. 9.

4 Ad oċtauum reſpondetur, concedendo, quod morũ honeſtas neceſſaria quidem eſt in promouẽdo, ſicut & litterarum ſcientia, adeo quod collatio facta letali peccato infeċto non eſt valida, ſecundum Panorm. in cap. ſicut noſtris. de iureiur. nu. 3. & in cap. ſi celebrat. de cleric. excommuni. miniſt. n. 6. per illum text. qui probat, adiuncta gloſſ. Ioan. in cap. 1. 98. diſt. collationem factam excommunicato minori excommunicatione nõ valere: quam tamen opinionẽ nos aliàs ibi late probauimus per cap. ſicut. de iureiur. & alia multa, quę doċte ac diligẽter in hoc ſtruxit Felin. in cap. dileċtæ. col. 3. & 4. de except. Contra quam etiam tenuit Ioannes Maior in 2. lib. ſent. diſt. 44. quæſt. fin. col. 4. nimium tamen carpendo Panor. & dicendo eius diċtum eſſe quoddam ſomnium, quod certo non dixiſſet, ſi ſatis perpendiſſet ea, quæ nos hic olim, & nuper in Miſcellaneis de Orat. Miſcell. 39. & ſeqq. perpendimus

mus. Licet enim non omnis collatio, & electio reddãtur ipſo iure nulla propter quęcunque peccata mortalia col latarij, etiam grauia, quod Cõpoſtelanus omnium clariſſime in præcitato cap. conſideremus. col.4. de elect. dixit; redditur tamen aliquando ipſo iure, propter aliqua infra ſcripta: non enim redditur nulla regulariter. Primo, quãdo peccata ſunt
5 occulta, licet ſint grauia. Secundo, quando peccata letalia ſunt leuioria, licet ſint publica, argumento à contrario ſenſu cap. fin. de tempor. ordinand. Tertio, quãdo peccata illa tranſierunt, & facta iam pænitentia peccator in eis non perſeuerat, habita indulgẽtia & diſpenſatione, (qua parte opus eſſet.) Quorum ratio illa eſt, quod, quemadmodum ſupra diximus: Cõcilium noluit per cap. cum in cũctis. de elect. inducere neceſſitatẽ ſcientiæ eminentis in promouendo ad hoc vt promotio ipſo iure teneat: ſed ſatis eſſe non omnino carere litteratura, & ſpem maioris profectus pręſeferre: ita noluit inducere neceſſitatem honeſtatis morum heroicorum, & eminentium, vt promotio teneat, ſed ſufficientem; hoc eſt ne omnino morum honeſtas deſit, & ſpes mediocrium attingendorum præſeferatur. Sicut etiam ætatis maturitatem Concilium illud exigit: non tamen eminentem & perfectiſſimam, ſed quæ mediocris ſit, vel ad mediocrem tendat, attenta beneficiorum qualitate, puta triginta annorum completorum in Epiſcopatu; vigintiquinque inceptorum in dignitatibus, & curam animarum annexam habentibus: in alijs autẽ
6 minorem. Sicut item licet amicitia diuina, & morũ honeſtas Deo grata, quę ſola charitate infuſa conſtat, quocunque pęccato capitali quamlibet momentaneo, & paruo pereat omnino (quæ noſtra miſeria eſt) vt tradidit S.Thom. fides tamen, ſpes, & aliæ virtutes adquiſitæ non pereunt, etiam propter multa grauia mortifera peccata, vt eleganter affirmat, & probat idem S.Tho. cõmuniter receptus 1.2.q.71.ar.4.& 2.2. q.24.art.10.& 3.par.quæſt.87.arti.1.& in 3.ſent.diſt.27.quæſt.2.art. 4.quęſtiunc.4. & nuper definiuit Sacroſanctũ Concil. Trident. ſeſſ.6. cap.14.& canon.28. Et econtrario non omnis, qui habet gratam Deo morum honeſtatem, habet beneficiario neceſſariam. Multi enim ſunt irregulares ob peccata, & excõmunicati qui tamen per contritionẽ ſunt grati Deo, cap. dixi. de pænitent. diſt.1. carent tamen, vt mox dicam, morum honeſtate ad hoc neceſſaria.

7 Peccatum autem mortiferum, ob quod collatio, vel electio redditur ipſo iure nulla eſt primo, peccatum ob quod Eccleſia cẽſuit, quem ipſo iure irregularem ex natura criminis, ſecundũ Compoſtellanum in pręcitato cap. conſiderauimus. ab omnibus receptum, quale eſt homicidium, cap.1. de homic. cap. minor. 50. diſt. & §.1. de conſec. diſt.1. vbi late de hoc ſcripſimus. Et alia multa ſunt talia crimina, quę videas in cap. niſi cumpridem. §. 1. de renunciat. per gloſſ. in verb. dũtaxat. & omnes ſcribentes ibi: & per eruditum Aluarum in lib. de Planctu Eccleſiæ

lib.1.art.48. & per Rhapſodos, & Sũmiſtas in ſuis locis:& per Nicolaũ Plouiũ (ſed frigide) in lib.de irregularit. reg. 50.quod prius, & grauius tractauit Gundiſaluus à Villadiego, vir vtique doctus, & grauis in lib. de irregularitat.quibus omnibus diligentius, vtilius, copioſius ſimul &, compendioſius longo tempore poſt horum editionem, tradidimus nos in Enchirid. Confeſſarior.cap.27.à nu.191.& ſeqq.

Secundum peccatum, quod reddit collationem nullam, eſt id, quod eſt notorium iuris, vel facti depoſitione dignum, cap.fin.de temporib. ordinan.quod qui admiſit, etiam peracta pœnitentia nõ poteſt celebrare ante diſpenſationem, neque promoueri. Quia licet tales notorie criminoſi non ſint irregulares irregularitate, quam ſolum crimen inducit: ſunt tamen ea quam infamia criminis gignit, vt communis doctorum opinio affirmat in pręcitato cap.ſi.& prædictus Gundiſaluus in præcitato lib.de Irregularit. col.9.& 10. & pręſtãtius doctiſſimus itidẽque diligentiſſimus Coſmas tit.de concubinarijs, verb.inhabiles. Et vt omnes ij ſunt irregulares; ita nec celebrare poſſunt, neque promoueri ante diſpenſationem Papę, vt ait Gundiſaluus, vel ante diſpenſationem Epiſcopi in adulterio, & minoribus criminibus, vt ait Coſmas. Immo ſi celebrant nouam contrahunt irregularitatem, ſecundum eoſdem, & Panor.& Communem in præcitato cap.ſi celebrat.de cleric. miniſtran.

8 Sed Innoc.& quidam alij clamant ibidem quoad hoc poſterius.& in ijs Imola in cap.1. col. 4.de iudic. quibus libenter ſubſcribo. Tum, quia communis cogitur ponere differentiam inter irregularem poſteriorẽ & priorem, quã omnes fatentur, vt Coſmas vbi ſupra tradit. Tum quia ratio Immolẽſis, qui ſequitur Innoc. firmiſſima eſt. Et Petrus Rauennas in quodã dicto extrauagan. quod ponitur in Alphabeto aureo fol.186. Tu ſcis, ait, cõmunem tenere, eum qui propter defectum eſſet irregularis non incurrere nouam irregularitatem, celebrando ante diſpenſationem. quod ex ſtylo Curiæ deprehendi, ait, quæ cum diſpenſat ſuper defectu, non ſolet diſpenſare ſuper tali noua irregularitate. quod ante illũ fuit teſtatus Innoc. in dicto cap.ſi celebrat. tum ob firmiſſimam rationem, quam nos addimus in dicto Enchirid. Confeſſar.cap. 27.num.194.

9 Tertium, eſt peccatum cõiunctum cum infamia, hoc eſt, cum quis de prędictis criminibus, ſiue ſuapte natura, ſiue ob infamiam, irregularitatem producentibus eſt apud probos & graues viros infamatus, per cap. omnipotens.de accuſat. cap.inter dilectos.de exceſſ. prælator.&.l.2.C. de dignitatib.lib.12.cap.*Infamibus portæ dignitatum nõ patebunt.* de reg. iur.lib.6. Et quamquam facile diſputando teneri hoc poſſit, & libenter id affirmarem, ſi ætatis noſtræ mores corruptiſſimi tantum mundiciei paterentur: tamen libentiſſime contrarię opinioni accedo limitando illã Calderini in conſil.20.de præben. & alijs modis, vt ſcilicet colla

tio facta infami infamia facti tantum, & non iuris valeat quidem regulariter ipſo iure, niſi in quatuor caſibus. Primus, quãdo illa infamia ex notorio peccato graui naſceretur: iuxta proxime dicta. Secundus, quando de perſeuerãtia quoque in tali crimine eſt infamatus: & probatur vere crimine admiſſum fuiſſe. Hanc enim triplicem infamiam cum criminis veritate concurrentem, arbitror, inducere ſufficientem morũ defectum; quo nulla reddatur collatio beneficij facta huiuſmodi infamato; argumento eorum, quæ ait Innoc. in cap. inter. de exceſſ. prælato. num 4. & Panor. in cap. fin. de re iud. quo caſu procedũt, quæ rigidiora dixit Ioan. à Selua 3. par. q. 3. nu. 10. & 11. Tertius quando talis infamatus eſſet iam accuſatus, & lis ſuper crimine penderet, præcitato cap. omnipotens. de accuſationibus. Quarto quando collatio fieret virtute mandati Apoſtolici, ſecundum Cald. in d. conſ. 20. de preb. & conſ. 4. de accuſat. qui caſus extendi poteſt ad collationem factam per Romanũ Pontificem & Legatum eius, nulla de hac infamia mentione facta. Quia primo, illi ſemper ſuper morum, ac vitæ honeſtate ſe fundant ad conferenda ſacerdotia, vt eorum proœmia demõſtrant. Secũdo, quia hoc eſt quid tale, quod expreſſum merito retraheret concedentem à concedẽda gratia beneficiaria. ergo ſi tacetur, gratia redditur ſurreptitia, quin & arbitror Legati mentionem non ſufficere: quippe qui ius cõmune tollere nequit, ſecundum gloſſ. cap. fin. de hæret. lib. 6. communiter receptam. Quamuis autẽ præfatus C. nõ patiatur defectum honeſtatis morũ ob aliquod crimen à ſe admiſſum; patitur tamẽ defectũ iudicij, & prudentię ſine qua nulla uirtus moralis conſiſtere poteſt, vt dictum eſt ſupra in 11. exceptione nu. 2 poſt S. Tho. 1. 2. q. 58. art. 4.

10 Ad nonum reſpondeo, Compoſtellanum, Ioannem Andr. Dominicum, & Felinum in argumẽto citatos (quod maxime demiror) non ſatis diligenter perpendiſſe illud cap. cum in cũctis. in §. fi. dum aiunt, ibi nõ dici electionem, vel collationem indigno factam eſſe ipſo iure nullam, ſed ſolum poteſtate eligendi priuari eos qui ſcienter id fecerint. Nã ibi aperte dicitur, poteſtatem illam eligendi, vel conferendi ad aliũ pro illa vice deuolui, ſi ponderas dictionem, Tunc, ibi poſitam, quam gloſſ. ponderauit, & pro ſua expoſitione citauit, cap. cum Vintonienſis. de election. optime probans illam. Quomodo ergo deuoluetur, ſi collatio, vel electio, vt ſupra inducebam, ualuiſſet? Et ne dicas, eos intelligere poteſtatem illam deuolui ad alium poſteaquam illa collatio per ſententiam fuerit caſſata: conſidera primo, quod raro, aut numquam vlla prouiſio haberet effectũ, ſi hoc modo intelligeretur. Quoniam antequam prouiſus tribus ſententijs condemnaretur, renunciaret iuri ſuo in manibus Romani Pontificis in fauorem alicuius quod facile ipſe admitteret cum id in nullius, quam collatoris cederet prçiudicium: quod ipſe parui facere ſolet, vt palam eſt. Secundo conſidera, quod textus ait, pro

illa vice, iuxta ponderationem, paullo ante factam, & communem intelligendi modum: cum tamen ſi collatio tenuiſſet, & oporteret priuationem fieri, iam non eſſet illa vacatio: ſed alia noua, immo & alterius generis, ſcilicet per priuationem, ſi alia per obitum contigiſſet. Innocentius item receptus ab omnibus in hoc ibi, collationem in caſu illius §. eſſe nullam tenet expreſſe in cap. inter dilectos. de exceſſ. prælat. nu. 4. concl. 3. eo quod pœna perdendi poteſtatem eligendi, & conferendi pro illa vice non naſcitur ex eo, quod collatio fit indigno; ſed quia ſcienter fit illi: quod clare probatur in cap. innotuit. & in cap. cum Vintonienſis. de elect. & in cap. perpetuo. eod. tit. lib. 6. ita vt nullitas collationis ex indignitate collatarij, & pœna ex delicto collatoris naſcitur.

Exceptio Decimaoctaua.

SVMMARIVM.

1 *Doctoris dictum ſecundum ea, quæ allegat intelligendum.*
2 *Canonicum litteratum eſſe oportere.*
3 *Peccata multa in conferendis, & retinendis beneficijs.*
4 *Beneficium ſumens & tenens ſine iuſta ſcientia, vt peccat.*
5 *Collatio illitterato facta, an quæſitis litteris reuiuat.*
6 *Beneficium nondum capiens ſcienter vt inhabilis.*
7 *Intruſionis à vitio quæ iuris ignorantia excuſat.*
8 *Scientiæ diſcendæ nulla ætas ſera.*

Decimaoctaua Exceptio colligi poteſt ex ſolutione aliorum trium argumentorum, quæ pro prçfato cap. contra prçdictum E. & aliqua ſuperius dicta, adducta fuerunt. Primum quod Rot. in deciſ. 312. nota quod clericus. quæ in noue rubricatis eſt 13. de prçb. in antiquis, videtur dicere ad beneficium, cui non imminet cura, promoueri poſſe omnino illitteratum. quod forte verum eſſe dixit Gomeſius in lib. Expectatiuarum nu. 89. Secundum quod ſi hæc concluſio vera eſſet, multa beneficia bona fide poſſeſſa vacarent; multi ad reſtitutionem fructuum tenerentur; multæ lites iuſte moueri poſſent; peccarent item Epiſcopi permittentes beneficia poſſideri per illitteratos: quæ nimium videntur aſpera, & ſcandalum prçſeferre contra cap. nihil cum ſcandalo. de prçſcriptionib. & cap. 2. de nou. oper. nunt. & cap. 18. Matth. Tertium eſt, quod præfatam concluſionem conſequeretur in peccato mortali manere Canonicos, & alios beneficiatos, qui nihil ſaltem latine ſciunt. Alios item quorum munus litteraturam exigit altiorem illa, quam habent: neque ſaluari poſſe, niſi ſuis Canonijs & beneficijs renuncient: qui ſermo durus videtur.

Ad

1 Ad quorum primum reſpondeo primo, deciſionem illam Rotæ plus
facere pro præfatis concluſionibus, quàm cõtra illàs. Tum quia expreſ-
ſe habet, illitterato non poſſe beneficium conferri: & quod cum illitte-
rato non poteſt Epiſcopus diſpenſare: & quod hoc eſt certũ in beneficio
curato, & etiam non curato: quod requirit induſtriam, & conſilium; vt
Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis: quæ omnia faciunt cũ prȩfatis con-
cluſionibus, quæ agunt de præfata Cantoria, quæ multo ampliorem
induſtriam requirit, quàm Canonicatus. Quod autem videtur dicere
Rota pro prȩfato C. continètur in illis verbis: *Secus autem poteſt eſſe in
aliquo ſimplici beneficio.* Sed illud nihil obſtàt: tum quia nos loquimur
in præſentia de Cãtoria Eccleſiæ D. & nõ de beneficio ſimplici: tũ quia
Rota ſe remittit ad notata per Hoſtien. in allegato cap. 2. de inſtitut. &
ita idẽ, quod Hoſtien. ibi ſentire videtur. Quoniã doctoris dictum, ſe-
cundũ ea, quȩ allegàt, eſt intelligendũ, iuxta illud celebre Bartoli dictũ
in l. non ſolum. §. ſi verba liberationis. ff. de liber. legata. quod prius
dixit omniſçius ille noſter Ioan. Andr. in cap. cum nuntius. de teſtib. at
grauiſſimus ille vir Hoſtienſ. nulla ibi dixit, quȩ cũ præfatis cõcluſioni-
bus pugnent; multa vero quæ eas magnopere probant atque confir-
2 mant. Ait enim primo hæc: *Quamuis laicus poſsit recipi in ſpiritualem fra-
trem tamquã conuerſus: non tamen in Canonicũ, niſi eſſet litteratus, & vere cle-
ricus efficeretur. Et eſt ratio, quia hoc ius,* ſcilicet Canoniæ, *requirit perſonã
litteratã propter maturitatẽ conſilij ſibi annexam, vt notatur de præbend. cap.
ſuper inordinata. Vnde debet vocari in Capitulo, & Epiſcopo conſulere; de ijs
quæ fiu. à prȩlat. ſine conſen. cap. capite, nouit. & cap. quanto.* Et paullo poſt,
*Canonici debẽt ſcire litteras, & ſeruire Deo in Ordinibus ſuis, & in officijs. 81.
diſt. cap. eos. & cap. ſi quis ſacerdotum. ibi præcedente, & 96. diſt. & 92. diſt.
per totam.* Gomeſius autẽ affirmauit, ſed cũ nota dubitationis; ſcilicet,
Forte, loquutus eſt, & minus quam Rota dicere voluit. Cũ igitur Ho-
ſtienſem approbet Rota, & Rotã Gomeſius: & Hoſtienſis pro noſtra ſit
cõcluſione totus: conſequẽs eſt nec Rotã, nec Gomeſiũ contra nos eſſe,
& quãdo contra nos ſentiret Gomeſius; id obiter, & velut aliud agens
ſentit. & alij multi ſupra relati nobiſcũ ex profeſſo ſentiunt; in quibus
eſt grauis ſcriptor Aluarus de Planctu Eccleſiæ, lib. 1. art. 48. dicens il-
litteratum eſſe penitus irregularem: & cum eo diſpenſare non poſſe epi-
ſcopum, in quod citat Innoc. in cap. dilectus, de temporib. ordinandor.
3 Ad ſecundum reſpondeo, concedendo illa omnia eſſe vera, quæ ar-
gumentum infert: quȩ quamuis dura videantur indoctis: blanda tamẽ
& pia eruditis ſunt viſa. Propter quȩ ac ſimilia veriſſimũ fit illud Inno-
cen. iij. in cap. cũ iamdudum. de prȩbend. Multa per patientiã tolerari,
quæ ſi in iudicium deducerentur, iuſtitia id exigente, caſſarentur. poſt-
eaquam improbe petentium importunitas, & nimia illa conferentium
liberalitas, ne dicam prodigalitas, ȩratis ad ordines, & ad beneficia ter-

minos

minos confudit:& pro ſcientia preces & pretium;& pro morum hone-
ſtate nobilitatem, fauorem, potentiam, & diuitias ſubſtituit.

4 Ad tertium ægre reſpondeo. Dum enim omnibus per omnia placere
cum Apoſtolo vellē, vereor ne multis in hoc diſpliceam: ſed quia ipſe-
met Apoſtolus ait ad Galat.cap.1. *Si adhuc hominibus placerem, Chriſti*
ſeruus non eſſem. Et Actorum 5. docemur oportere magis obedire Deo,
quàm hominibus.concedo primo peccare, omnes beneficiarios qui pe-
tierūt beneficia:immo,& qui collata ſibi abſque petitione ſua accepta-
runt non habentes vllam litteraturā, vel habentes quidē aliquam, ſed
non ſufficientem; nec præſeferentes ſpem maioris profectus per cap.nō
eſt putanda ſub finem 1. quæſt. 1. cuius verba ſunt. *Quiſquis ergo ſacer-*
dotium non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem adipiſci deſiderat, prius vi-
res ſuas cum eo, quod eſt ſubiturus onere metiatur, vt ſi eſt impar, abſtineat:
& ad id cum metu, etiam cui ſe ſufficere exiſtimat, accedat. Facit l. idem iu-
ris.§.1.ff.ad leg. Aquiliam. quæ omnium vna eſt concluſio, quę latius
comprobari poſſet ex ijs, quæ in principio exceptionis 7. ſupra eod.nu.
3. & in cap. 1. §.caueat, de pænitent.diſt.6. ſcripſimus.

Secundo, dico eum beneficiarium, qui litteraturā ſuo beneficio ſuf-
ficientem non habet, teneri ad eam ſibi quærendam quamprimum ſibi
commode poteſt, quod ſi non fecerit, peccare: determinatio eſt ſingu-
laris Panorm. in cap. venerabilis. ſub finem de præbend. communiter
recepta; quam nos cum alijs tractauimus in præcitato §. caueat. cum
de ſcientia confeſſario neceſſaria agimus: & nuper in Miſcellaneis de
Oratione, Miſcell.41.& ſeqq.

5 Tertio, dico teneri poſſe collationem illitterato factam, quę nulla eſt
à principio, ſi litteras ille addiſcat; & qui contulit ei beneficium in ſua
voluntate perſeueret reuiuiſcere, tacita quadam collatione veluti repe-
tita, argumento eorum, quæ Panor. ſcribit in cap. cum ex officij. de prę-
ſcript. de collatione facta ab Epiſcopo ante deuolutionem poteſtatis, ea
poſt ad ipſum deuoluta: & eorum quæ latius ibi ſcribit Felin. num. 36.
quod tamen limito quando ab initio bona fide beneficiarius illud ac-
6 ceptaſſet, & poſſeſſionem eius adeptus fuiſſet. Nam ſi ſciens & prudens
collationem ſibi factam non valere, conſenſiſſet ei, virtuteque illius poſ-
ſidere cœpiſſet, vitium intruſionis contraxiſſe videri poteſt, ſecundum
ea, quæ Panor. dixit in cap. qualiter. & in cap. quiſquis. de election. cap.
1. de conceſſ. prębend. cap. pręterea. de iur. patron. & ea quæ Felin. tra-
dit in cap. in noſtra. coroll. 2. infra eod. de intruſion. quę nos profun-
dius & reſolutius tradidiſſe arbitramur in cap. cū iamdudum. de præ-
7 ben. Et quamquam ignorantia iuris, vt plurimum non excluſat, reg.
ignorantia. lib. 6. §. notandum. 1. quęſt. 4. cum multis vtrobique cita-
tis. Quādo tamen paruulus eſſet huiuſmodi illitteratus, vel maior: ſed
ruſticus, tamen virorum grauium, & doctorum auctoritate id acce-

piſſet, ſatis eum arbitror excuſari poſſe à pœnis intruſionis, licet collatio nulla maneat, argumento eorum, quę in dictis iuribus adnotantur: & in l. athletæ. §. de ruſticis. de excuſationib. tutor. & curator.

8 Quarto, dico ex ijs inferri remedium, ſalutis animarum huiuſmodi Canonicorum & beneficiariorum, vt ſcilicet addiſcant ea, quæ ſuis beneficijs bene regendis ſunt neceſſaria. Neque verecundentur id facere, conſiderantes illud magni & grauiſſimi noſtri patris Auguſtini, in cap. ſi habes. 24. q. 3. *Senex enim à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à collega, nec dum anniculo paratus ſum doceri.* Et illud Senecæ: *Nulla ætas ſera eſt ad diſcendum*; etiam vſque ad 88. annos, vt ait gloſſ. in illo cap. ſi habes. per text. illum ſingular. in l. apud Iulianum. ff. de fideicom. libert. Quæ habet Pomponium Iuriſconſultum periciſſimum, octuageſimum octauum annum agentem, memorem fuiſſe illius ſententiæ: *Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc diſcere vellem.* Quod ſumma cum laude multos feciſſe legimus, & facere vidimus, ſuaſoreſque vt facerent nonnullis fuimus. Quin & ſcimus clariſſimum virum eundemque prouidentiſſimum Epiſcopum Zamorenſem Dom. Ioannem Emmanuelem Zamorę & Tauri, & alijs ſui Epiſcopatus oppidis ad id opportunis ante paucos annos coegiſſe parochos capite iam canos, & qui ſexageſimum agebant annum, ad diſcendas litteras latinas, quas vel numquam didiſcerant, vel parum in eis procederant.

EPILOGVS HVIVS, ET SEX pręcedentium Exceptionum.

CVm ergo gratia Papæ beneficiaria (ſaltem tacite) contineat illam clauſulam: Si eſt dignus ea is, cui fit, cumque dignitas illa maxime debeat adeſſe tempore quo gratia ſortitura eſt effectum: Cumque præfatus C. tempore illo, Cantoria in ſua gratia contenta non eſſet dignus, tum propter amentiam, tum propter omnimodum prudētiæ, vel certe neceſſariæ ſpeique illam quærendi defectum, conſeqnens profecto eſt nihil ei per has litteras quæſitum eſſe. Conſequens item, eum, vel (quia res, quam non ſatis capit, parum eum mouet) procuratores & fautores ipſius qui rem probe percipiunt, dum per eas aliquid ipſi quæſitum eſſe contendunt Deum Optim. Maxim. grauiter offendere, menteque alta reuoluere debere illud Poetæ:

Si genus humanum & mortalia temnitis arma;
At ſperate Deum, memorem fandi atque nefandi.

Exceptio Decimanona.

SUMMARIUM.

1 *Beneficij incapax maior xxv. annis curatorem habens.*
2 *Papa raro diſpenſat directe ſuper ſcientia, & honeſtate.*
3 *Furioſus & maior curatorem habens exæquantur,*
4 *Beneficia cur non quærit maior curatorem habens, alia vero ſic.*
5 *Beneficium requirit potentiam propriam ei ſeruiendi.*

1 DEcimanona Exceptio, quæ tam cap. noſtrum. quã cap. cum adeo.
infra eodem tangit, eſt, quod C. maior eſt 30. annis; & tẽpore quo
ſuus acceſſus ſortiturus erat effectum, curatorem habebat bonorũ ſuo-
rum, pridem à iudice illi datum: at maior 25. annis bonorũ ſuorũ cura-
torem habens indignus eſt omni beneficio Eccleſiaſtico; pręſertim eo,
cui regimen aliquod ineſt, etiam ſi longe minus quàm præfatæ Canto-
riæ infuerit. Primo, per l. in quæſtione. §. minores. C. de ſententiã paſſis.
quę habet patri dementi, furenti, vel prodigo non eſſe committendã fi-
lij gubernationẽ. Per quam Bal. in citato cap. cum adeo. ait prodigo &
bonis interdicto, non eſſe committenda Eccleſiæ gubernacula. Secũdo,
per cap. indecorum. de ætat. & qualit. ibi: *Indecorum eſt, quod hi debeant*
Eccleſias regere, qui non nouerunt gubernare ſeipſos.
2 Et ne dicas contrarium probare cap. præcedẽs quod incipit, ex ratio-
ne; habetque pueros, qui ſe regere neſciunt, poſſe ſaltem per diſpenſa-
tionem Eccleſias tenere. Conſidera primo, quod Papa in caſu illius cap.
diſpenſauit ſaltem tacite, vt pueri tenerent dignitates, quas iam ſaltem
male poſſidebant; ſed nõ vt adminiſtrarent eas per ſe, ſed per alios. Con
ſidera ſecũdo, nullam eſſe præfato C. diſpenſationem eiuſmodi, quõ ad
ætatẽ virilem, licèt quo ad puerilem fuiſſet qua parte Papa voluit locũ
fore acceſſui, etiam in puerili ætate, ſi conditio, ſub qua dabatur, imple-
ta fuiſſet. Conſidera tertio raro, aut nunquam Roman. Pontificẽ ſuper
defectu morum & ſcientię ac prudentię principaliter & directe diſpen-
ſare: quamuis indirecte id ſæpe faciat diſpenſando ſuper gradu, & æta-
te, ac per quandã conſequentiã indirecte propter ſpem futuræ: & quid-
3 quid cũ alijs faciat; cum præfato C. ſaltẽ id nõ fecit. Tertio, pro hac ex-
ceptione facit l. Fulcinius. §. plane. ff. ex quibus cau. ſ. in poſſ. eat. quę poſt
quędam de furioſo ſtatuta hęc verba ſubijcit. *idemque in prodigo dicen-*
dum, ceteriſque qui curatorum ope iuuantur. Quarto, quod huiuſmodi
maior curatorem habens cui bonis interdictum eſt, æquiparatur furio-
ſo. l. furioſi. ff. de reg. iur. cuius verba ſunt: *Furioſi, vel eius cui bonis*
interdictum eſt, nulla voluntas eſt. Similis text. in pędicto §. plane. & l.
is cui. ff. de verb. oblig. & l. ſi prædia. ff. de reb. eor. & l. 1. C. de curator.

fur.& in §.& hęc diximus. Authent. vt hi qui ſe res minor. obligat. haber. perhib. Quinto, quod Baldus in cap. cum adeo. nu. 10. ab alijs receptus ſenſit non poſſe Papam ſaltem, poteſtate ordinaria indulgere ac diſpenſare vt beneficiũ Eccleſiaſticũ conferatur ei, cui bonis interdictũ eſt: quia id contra ius naturale videtur eſſe, per ea, quę in principio exceptionis 7. adduximus. Idem quod Baldus tenet etiam expreſſe Felin. in hoc noſtro cap. n. 7. & Petrus Rebuffus, in lib. de pacific. poſſeſſ. qui inter triginta genera perſonarũ ad beneficia Eccleſiaſtica inhabiliũ ſecundũ locũ dedit ei, qui cũ maior ſit, curatoris ope iuuatur. idẽ etiã tenet Steph. Aufrer. in add. ad Capel. Thol. dec. 488. An ſit prętendum.

4 Contra exceptionem tamen hanc facit, quod licet maior, curatorem habens, & is cui bonis interdictum eſt, regulariter exęquentur furioſo per prędicta, non tamen quo ad adquiſitionem: quia non prohibetur ſibi adquirere. l. is cui. in princ. de verb. obligat. l. certi cõdictio. §. quoniam. verſ. item quæri poteſt. ſupra ſi cert. petat. & notat Bart. in dicta l. furioſi. Nã quia reſpectu adquiſitionis prodigus pupillo æquiparatur, non poteſt quidem obligari ſine tutoris auctoritate: & tamẽ ſibi adquiret. §. 1. Inſtit. auct. tutor. l. pupillus. de acquirend. rer. dom. ff. & notat Alexand. in dicta l. is cui. in princ. de verbor. obligat.

5 Ad hoc reſpondeo primo, quo ad propoſitũ noſtrum ſufficere, quod maior curatorem habens æquiparetur pupillo, quandoquidem hæc, de qua loquimur Cantoria, pupillo conferri nequit ſine diſpenſatione: Ergo neque tali maiori, nec per cõſequutionem pręfato C. qui nullam talem diſpenſationem, vt ſupra in ſeptima & decima exceptione tactũ eſt, habet. Secundo reſpondeo, prędicta procedere quidem in cõtractibus: non autem in beneficijs Eccleſiaſticis. Ratio diuerſitatis illa ſit, quod quęſita per contractus curator adminiſtrat: quęſita vero beneficia regere, ac illis inſeruire non eſt curatoris: ſed perſonæ ipſius adquirẽtis onus & munus. Vt enim quis idoneus dicatur beneficio in ſeruiendo, non ſufficit potentia id faciendi per alium: ſed neceſſaria eſt potentia propria, cap. ſuper inordinata. & cap. extirpandę. §. qui vero. & quod ibi adnotauit Panor. de pręb. Vbi nos id anno ſuperiore dilatabamus.

Exceptio Vigeſima.

SVMMARIVM.

1 *Regulæ Cancellariæ reuocatiuæ gratiarum tenor.*
2 *Acceſſus expectatiua quædam, & cuius inuentum.*
3 *Acceſſus quædam collatio, conditionalis.*
4 *Expectatiuarum reuocatoriam omne ius ad rem tollere.*
5 *Alternatiuam ordinariorum coadiutoriam tollere.*

6 *Acceſſus & regreſſus non eſſe in fauore pares.*
7 *Acceſſus coadiuto ia inferior eſt fauore.*
8 *Statutum in vno exequutorum quando includit alterum.*
9 *Papę falſo imponitur venditio beneficij, quamuis id poſſet.*
10 *Priuilegium pretio conceſſum, vt ſine cauſſa irreuocabile.*
11 *Conſueta tacite intelligi etiam in hoc.*
12 *Cauſſa quæ requiritur, non pręſumitur in Principe.*
13 *Priuilegium conceſſum pretio, quod reuocari poteſt.*
14 *Beneficijs in Eccleſiaſticis, vt quodlibet liceat Papæ.*
15 *Acceſſum habenti conſilium vtile.*

1 VIgeſima Exceptio, quę materiam cap. 1. & cap. mandatum. huius tituli tangit, illa eſt, quod is pręfati C. acceſſus expreſſe videtur eſſe reuocatus per regulam Cancellariæ vndecimam (quæ forte per errorem pro decima fuit excuſſa) Sanctiſſimi Domini noſtri D. Pauli iij. Eccleſiæ Chriſtianę nunc feliciter præſidentis. Cuius ſimilem omnium Romanorum Pontificũ primus olim fecit Bonifacius Octauus: licèt nõ adeo fortem vt Paulus: de qua tractat cap. fin. de conceſſ. pręben. lib. 6. Cui etiam ſimilis, ſed non æque fortis eſt illa Innoc. viij. in regula Cancell. 10. Regulæ Pauli verba hęc ſunt: [Item reuocauit quaſcunque expectatiuas & collationes, mutationes, ac reualidationes, & extẽſiones, eas quomodolibet concernentes, etiam ſi qui per eas in Canonicos ſub expectatione præbendę, vel portionum creati, aut recepti fuiſſent. Necnon alias quam ſuper quibus per Cancellariam Apoſtolicam litteræ in forma ſolita expedire conſueuerunt. Reſeruationes etiam mentales, ac ſi nõ emanaſſent, de quibuſuis etiam Patriarchalibus, Metropolitanis, & alijs Cathedralibus Eccleſijs, ac Monaſterijs, & beneficijs vacaturis, cum prouiſionibus, & cõmendis, alijſque diſpoſitionibus, ſeu de promouendo & cõmendando, aliàſque diſponendo mandatis & extenſionibus inde ſecutis. Necnon abſque cõſenſu coadiutorias, ſeu coadiutorum deputationes, etiã cum ſucceſſione per dictũ Clementem & alios Roman. Pontif. ſuos pędeceſſores in fauorẽ quorumcunque, & quibuſcunque, etiã S.R.E. Cardinalibus, & ſub quibuſuis verborũ formis, etiam Motu proprio, & de Apoſtol. poteſtatis plenitudine, ſeu Conſiſtorialiter conceſſas, factas, ac facultates nominandi, reſeruandi, conferendi, commendandi, & aliàs diſponendi, quæ ab eiſdem prædeceſſoribus emanarunt, illarumque vigore factas nominationes, & reſeruationes. Quo ad ea, in quibus nondum vere; non autem per decretum in illis appoſitum ſunt ſortitę effectũ. Nec alicui quaſcunq; declarationes, aut pręſeruatiuas, vel ex tunc prout ex die reuocationis huiuſmodi reſtitutiuas, & reualidatiuas clauſulas, vel adiectiones; etiam ſi in illis decretũ eſſet, illas ex tunc effectum ſortitas eſſe, & ius in re quæſitum

fore

fore aduerſus reuocationem huiuſmodi in aliquo ſuffragari: ac tenores & formas omniũ prædeceſſorum pro expreſſis habere voluit.] Hactenus regula. In qua pondero primum verbum expectatiuas, quarum de
2 numero hanc gratiam eſſe conſtat ex præludijs, n. 8. & vltra ibi allegata probatur in regula eiuſdẽ Pauli iij. reuocatoria, quæ publicata fuit 11. Decembris 1535. quę dum gratias expectatiuas reuocat, excipit acceſſum. at exceptio de regula eſſe debet per ea multa, quæ citat Decius in regula 1. ff. de regul. iur. & Felin. in cap. quoniam. de lit. nõ conteſt.
3 Et ſi dicas ibi non ſolum poni verbum, expectatiuas, ſed etiam addi alias gratias, conſidera quod in noſtra quoque reuocatoria additur; *Cũ alijs diſpoſitionibus*: quod generalius eſt, quàm verbum, gratia. Præterea, conſtat acceſſum eſſe gratiã, & non talem, per quã ſtatim datur ius & accipitur: ſed in futurũ ſperatur accipi: ergo merito dicetur expectatiua, argument. cap. fin. de conceſſ. præbend. lib. 6. Niſi dicas ex vſu cõmuni Curiæ verbũ reſtringi ad eas gratias quæ non habent ſpeciale ac elegans nomẽ, quale habet acceſſus, regreſſus, & coadiutorię. Sed obſtat huic conſiderationi, quod hoc nomen acceſſus nouum eſt, vt ſup. in præliud. n. 5. dictũ fuit, & ideo difficile fuerit hoc colligere ex tali vſu communi. Præterea, vt mox dicam, in alijs regulis videtur illa excipi ab appellatione generali: ſaltem gratiarum; in alijs, inquam, regulis Pauli, qui primus omnium videtur hoc nomine vſus in eis, ſicut & ſuo tempore primum ea voce vti cœperunt, ni fallor, iuriſperiti ſcriptores. Ideo communis vſus non videtur hic allegari poſſe.
4 Secundo, pondera dictionem illam, quaſcunque, quæ ampliat verbum, cui adijcitur ad illa, quę ſimpliciter prolatum nõ comprehenderet, ſecundum gloſſ. in verb. quauis. clement. 1. de re iudic. Facit gloſſ. clement. 2. verb. quouis. de electio. & gloſſ. clement. fin. verb. quouis. de ſent. excommunic. Tertio, pondera verbum, collationes; quarum de numero eſt acceſſus, quippe qui eſt quædam conditionalis collatio, vt in præludijs eſt probatũ. Pondera quarto, exceptionem illam: *Necnon alias, quàm ſuper quibus, & cet.* quod excipiendo illas videtur includere omnes alias. Quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. l. quæſitum. §. denique. ff. de fund. inſtruct. cap. quoniam. de coniug. leproſ. cap. dominus. 32. quęſt. 7. Quarto, pondera verbum, *Alijs diſpoſitionibus*, quod adiectum verbo, expectatiuas, comprehendere acceſſum in indiuiduo ſentit Caſſador. in deciſ. vnica. de pactis. Quamuis dici poſſet verbum, *Cum prouiſionibus*, in illa regula poſitum adiectionem eſſe illius verbi, Reſeruationes, ſuperius poſiti tantum, & non aliorum. Sexto, pondera verbum: *Necnon abſque conſenſu coadiutorias, &c.* Per quod reuocat etiam coadiutorias, quæ ſine conſenſu; etiã cum futura ſucceſſione conceſſæ fuerunt. Septimo, pondera; quod excipit coadiutorias de conſenſu conceſſas, nõ tamen excipit acceſſus.

Octauo,

Octauo, pondero illa verba : *Sub quibuſuis verborum formis, & cet.* vſque in finem. Per quæ, omnes clauſulas gratiarum expectatiuarum, & conſeruatiuas, & prçſeruatiuas tollit copioſe: quia tenores omnium & formas pro expreſſis habere voluit. quod ſufficit per ea, quæ late in prima exceptione nu.2.diximus.

4 Secundo, principaliter pro hac exceptione facit cap. final.de conceſſ. præbend. Quod de ſimilis reuocatoriç regulæ, immo multo minus efficacis effectu agit, & declarat reuocari per eam omne ius ad rē in beneficio per litteras Apoſtolicas quçſitum, quantumcunque iuri in re fuerit propinquũ, modo ad illud non ſit penitus peruentum. at per acceſſum prçdictum ante illam reuocatoriam non fuit ius in re quæſitum, vt palam eſt & in præludijs num.7.fuit probatum.

Tertio, facit, quod per hanc reuocatoriā cenſetur reuocata omnis diſpoſitio collationem beneficij vacantis non attingens, etiam ſi ſit collatio beneficij vacaturi propter verbũ. *Collationes*, ibi poſitum. per quod id tenent omnes in illo.cap. final. Et etiā ſi beneficium vacaſſet iam & acceptatum fuiſſet, ſecundum omnes ibidem. immo & ſi iam iudicatũ fuiſſet illud beneficium acceptanti deberi, ſecundum Petrum, & Peruſinũ ibi: immo & ſi collatio beneficij iam vacantis fuiſſet facta: ſed nondum per collatarium acceptata, ſecundum Ioann. Andr. Lap. Dominic. & Peruſin. ibidem ſub finem illius cap. at per hunc acceſſum ante Pauli reuocatoriam, quç multis annis præceſſit præfati A. mortem, non fuit peruentum, niſi ad collationem beneficij vacaturi. ergo reuocatus videtur per illam.

Quarto, principaliter pro hac exceptione facit quod quãdo Roman. Pont. non vult in huiuſmodi reuocatorjis acceſſum comprehendi, ſolet illum nominatim excipere : quod patet in regulis eiuſdem Dom. Pauli. Nam in ea, quç publicata fuit 11.die Decembris 1535. per quā gratias omnes expectatiuas à ſe cõceſſas reuocauit, excipit acceſſum, & regreſſum, & de conſenſu coadiutorias. In ea item reuocatoria, quç publicata fuit 22. Auguſti 1536. idē facit. Cum igitur in hac reuocatoria ſolum exceperit vnum ex illis tribus, nempe coadiutorias de conſenſu beneficiarij conceſſas; cõſequens videtur eum noluiſſe acceſſus excipere: quia vnius incluſio alterius videtur excluſio. l. cum prçtor. ff. de iudic. cap. nonne. de præſumptionib.

5 Quinto, principaliter pro concluſione hac facit deciſio illa ſingularis doctiſſimi Caſſadori in tit. de pactis, ſcilicet per alternatiuam conceſſa ordinario quo ad ſex menſes tolli coadiutorias, quæ cum futura ſucceſſione dantur: quamuis nulla de illis mentio fiat.

Contra tamen hanc exceptionem facit primo, quod eam cõſequeretur, idem eſſe dicendum de omni regreſſu ante illā reuocatoriam à prçdeceſſoribus Dom. Pauli conceſſo: quia par videtur ratio in illo acceſſu.

ergo

ergo eodē iure ſunt ceſſenda, l. illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. inter cęteras. de reſcript. quod tamen ſub durum videtur.

Secundo facit, quod caſus exceptus à regula per rationis paritatē ad alium extenditur. l. his ſolis. C. de reuocand. donat. cap. cum dilecta. cum multis quę ibi citat Dec. de confirmat. vtil. at in reuocatoria prędicta Dom. Pauli excipitur coadiutoria de conſenſu conceſſa. Ergo pari vel maiori ratione acceſſus & regreſſus videbuntur excepti.

Tertio facit, quod ſtatutum in vno coæquatorū extenditur ad aliud. cap. trāſlato. de conſtitut. l. ſi quis ſeruo. C. de furtis. adiuncta gloſſ. cap. miramur. de ſeruis nō ordināď. gloſ. memorabilis in cap. ſi poſtquā. de elect. lib. 6. at regreſſus, acceſſus & de cōſenſu coadiutorię in hac materia videtur exæquata: quod ſatis videt colligi ex duabus regulis D. Pauli, quas in quinto argumento pro exceptione formato ſupra citauimus.

Quarto facit, quod in his acceſſibus, vt fertur, compoſitio interuenit & ſi gratis quandoque conceduntur, id fit reſpectu laborum & meritorum antecedentium. Ergo quandam contractus vim habere videntur vt Bald. ait in l. qui ſe patris. col. penultim. verſ. hoc ſcias. C. vnde liber. id quod princeps concedit perceptor pretio dicitur cōtractus venditionis, & nō priuilegium; etiam ſi vtatur verbo indulgemus. Et idem dicit Bald. de illo, pro quo princeps habuiſſet aliquā dationē, vel factū, quod habeat commenſurationem cum re conceſſa: contractum autem princeps non poteſt reuocare. cap. 1. de probat. cum alijs multis, quæ ibi ab hinc biennium ſcripſimus poſt Aret. Felin. & Dec.

Quinto facit, quod priuilegium etiam ſubdito conceſſum pretio vel re quæ pretio æquipolleat recepta: immo & id quod ob remunerationē conceditur reuocari non poteſt, ſecundum ea, quæ poſt Aret. Felin. allegat, in cap. nouit. de iudic. num. 8.

6 Ad horum primum reſpondeo, negando ex noſtra concluſione inferri, quod per regulam prædictam, regreſſus ante illam conceſſi, cenſeantur reuocati. alia eſt enim & longe maior ratio, qua regreſſus non reuocetur. Quia primo, regreſſus eſt reditus quidam in ius priſtinum, cui maxime fauemus. cap. ab exordio. 35. diſtinct. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum multis alijs, quę in hoc congerit Felin. in cap. cū omnes. nu. 8. de conſtitutionib. & in cap. cum acceſſiſſent. num. 5. eod. tit. & Caſſador. in ſpecie loquens de regreſſu tradit in deciſ. 1. de pactis Secundo, quod regreſſus cauſſam habet de pręterito: acceſſus autē minime. Tertio, quod per regreſſum non ſic præiudicat prædeceſſor Papa ſucceſſori ſuo: quoniam ſolum concedit ius quod olim habebat is, qui ei renunciauit, quod etiam tempore ſucceſſoris habuiſſet, etiam ſi nil prędeceſſor diſpoſuiſſet.

7 Ad ſecundum reſpondeo, primo concedendo vnum caſum exceptū à lege ad alium ſimilem extendi; negando tamen illam reuocatoriam

eſſe

eſſe legem.ſed quia cap.fin. de conc. præb.reuocatoriam appellat conſtitutionem,& omnis conſtitutio lex quedam eſt,cap. lex.1.diſt.ideo & regulę Cancellariæ dicuntur leges ſaltem temporarię,vt gloſſ.& Gomeſ.tradunt in earum proœm.Securius eſt reſpondere ſecundo,negãdo rationem eãdem militare in acceſſu ad illũ conſeruandum,quę militat in coadiutoria. Quoniam per coadiutoriã cultus augetur diuinus & illius ſuppletur defectus, cap.quoniã in pleriſque.de offic.ordinar.cap. fin.de cleric.ægrot.cap.indicas.3.quęſtio.9. cap.ſcripſit.cum tribus ſequentibus.7.quęſt.1.cap.1.de cle.ægrotan.lib.6.& graue preiudicium fieret eccleſiæ illarum ſublatio:quoniam licèt aliquod nomine tantum ſint coadiutorię: multæ tamen ſunt re ac nomine vtiles & neceſſariæ: cum tamen acceſſus è contrario ſint fere omnes alterius generis,vt palam eſt.

8 Ad tertium reſpondeo,negando illa tria in iure æquiparari:quoniã in nullo cap.totius corporis iuris ea tria inuenias.& quamuis in aliquot regulis nouis ex ęquo de illis diſponatur: non tamen ex hoc ſequitur, illa eſſe vt plurimũ coæquata.& ad hoc vt ſtatutũ in vno æquiparatorũ habeat locum in altero, non ſufficit ea in aliquo adæquari;ſed oportet regulariter exæquata eſſe,ſecundũ Angel.in §. ius ciuile. num.20. verſ. tertio fallit.de iure natur. gent.& ciuili.& Dec.in cap. tranſlato.de cõſtit.quamquam non oportet ea ita exęquari,vt nulla inter illa differentia inueniatur,ſecundum Franciſc. Aret. in l. ex facto. notab.6. ff. de vulg.Addo quod Caſſador. hoc in his terminis videtur ſentire in dec. 1. de pactis.

9 Ad quartum & quintum ſimul reſpondeo,primo concedendo regulariter non poſſe principem ſine cauſſa reuocare ſuum contractum, neque priuilegium ob pretium, vel remunerationem conceſſum. at nego primo tale pretiũ interuenire in his vel ſicbenemerita cõſiderari,vt gratiam faciát tranſire in vim contractus; quoniã hoc conſequeretur Papã vendere beneficia,quæ dato quod ſine vitio poſſet,quod tamen multi, & in his Caietanus negant, de quo nunc nil pronuncio: tamen Sedem Apoſtolicam parum decet id audire.Quare malim dicere pecunias illas non in pretiũ gratię:ſed in quandã Sedis Apoſtolicæ dignitatis ho-
10 neſtam ſuſtentationem de more pio accipi.Secũdo dico,regulam illam limitandam eſſe in priuilegio, per quod ius perfectum & irreuocabile adquiſitum eſt:ſecus ſi ius reuocabile,ſecundum Aretin.in cap. nouit. de iudic.quem ſequitur Felin.ibi.num.8. & vterque ponit exemplum in materia noſtra;ſcilicet in cap.1.cũ ibi adnotatis de conceſſ.præbend. lib.6.Facit id quod ait Bart.in l.qui Romę.§.Flauius.ff.de verbor.obligat.communiter receptus ſcilicet, eum qui donauit alicui cum pacto, quod poſt certum tempus res ſit eccleſię,poſſe remittere illud pactum in pręiudicium eccleſiæ,ſaltem ſi nil in hoc illa egit:quoniam, vt ibi ait

Imò-

Immolenſ.l. illa id quod noſtrum.de regul.iur.ff.de illo, quod noſtrum eſt irreuocabiliter intelligitur, non autem de illo quod reuocabiliter.

11 Tertio reſpondeo, eum qui acceſſum,& alias gratias expectatiuas à Romano Pontifice ſiue gratis, ſiue pretio impetrat, ea conditione ſaltē tacite impetrare, vt ſi in vita concedentis non habuerint effectum, poſtea per ſucceſſorem poſſint reuocari. Quoniam omnes Pōtifices poſt Bonifacium Octauū eiuſmodi reuocationes facere conſueuerūt ſtatim poſt ſuam promotionem:& quæ conſueuerunt fieri, tacite intelliguntur, cap.cum M.de conſtitut.l.fi.C. de fideiuſſor. l.quod ſi nolit. §.qui aſſidua. ff. de ædil. edicto. & ideo ſi quidquam damni huic proueniat, imputet ſibi qui debuit id pręuidiſſe.

12 Quarto reſpondeo Principem Roman. ex iuſta cauſſa poſſe reuocare contractū & priuilegiū pretio conceſſum, argum.l. Lucius. ff.de euictio.& l.item ſi verberatum. ff.de rei vend.& eorum quæ late traduntur.in cap.quę in eccleſiarū. de conſtitut. & in cap.1. de probationib. per Felin. & Dec. & alios per eos citatos alibi. Et ſecundum communem opinionem præſumitur princeps in dubio facere cum cauſſa, quando facit aliquid, quod ſine illa non poteſt, vt tradit Cyn.in l.fin.C. ſi contra ius, vel vtilit. & Panorm. communiter receptus, in dicto cap. quæ in eccleſiarū.& in cap.ad hęc.infra eod. Hæc tamen ſolutio non uidetur firma. Nam, vt in illo cap.ad hæc. dicemus illa opinio communis nō videtur vera, per ea quæ Felin.& Decius tradunt cōtra Panorm. in illo cap.quæ in eccleſiarū.& Dec.cōtra eundem in dicto cap.ad hæc. & in cap.cum inter.de exceptio.

13 Quinto reſpondeo, pecuniam quam Rom. Pontifex propter huiuſmodi acceſſus accipit, ad ſuam perſonam ſuſtentandam accipere, velut reditus quoſdam ſuo tempore prouenientes. Et quamuis per eam obligetur ipſe ad ſeruandum illos, dum viuit: non tamen ideo ſucceſſor ad id tenetur, argum.eorum, quę in cap.1. de ſolutio. notantur,& in cap. fin.ne pręlat.vices ſuas,& in l.defuncta.ff.de vſufr.& quemadmodum. Et hęc videtur ratio germana, quare in hac reuocatoria Paulus non excipit acceſſus, & in reuocatorijs alijs poſterioribus excipit. Quoniam in hac reuocat prędeceſſorum gratias, in alijs vero ſuas; & magis tenetur ad conſeruandas ſuas, quàm alienas propter compoſitionem ſecum factam. Et quia per huiuſmodi acceſſus & compoſitiones prędeceſſorū quoddam præiudicium fit ſucceſſoribus, dum collationes eorum tempore vacaturas,& pecunias eorum tempore recipiēdas illi præripuerūt & præoccuparunt. Quare merito eos ſucceſſores reuocare poſſunt.

14 Sexto ac poſtremo, quod attente perpēdēdum exiſtimo, ꝙ argumentū hoc nil aduerſum præfatū E. concludit, vel euincit nō potuiſſe Papā per illam reuocatoriam acceſſibus derogare: quod tamen nullus iuriſperitus mea ſententia dicere audeat. Nā ſi expreſſe acceſſus ſuſtuliſſet,

K ſicut

ſicut & coadiutorias ſine conſenſu conceſſas, nemo diceret, eos non fuiſſe ſublatos propter rationes prætactas. & quia materia eſt beneficiaria, in qua Papæ ſecundum communem quod libet licet, & quem voluerit ſine vlla cauſſa ſuo beneficio priuare, per multa, quę tradebat Felin. in cap. quæ in eccleſiarũ. de conſtit. n. 39. quamuis nos in contraria ſoleamus eſſe opinione, ſecuti Card. in conſil. 141. Sãƈtiſſimus dominus noſter; in qua etiam nunc perſtamus, quo ad beneficia iam quęſita; quamuis quo ad expeƈtatiuas & alias gratias beneficiorum quærendorũ, omnino noue (quod addo propter regreſſus, per quos ſolum reſtituitur ius antiquum) quæ, vt ſemper fuerunt iuri exoſę, ita nonnũquam Deo diſplicent, nunquam à communi diſceſſimus, neque nunc diſcedimus; immo arbitramur erudito cuilibet viſum iri iuſtius, poſſe Rom. Pontificem tollere acceſſus à ſuis prædeceſſoribus conceſſos, quam alias generaliores expeƈtatiuas: quoniam primò ratio pecuniæ à prędeceſſore acceptæ ſibi nõ obſtat, per quintã ſolutionẽ: & ſecundo illi maius mortis alienæ captandæ votum inducunt, argumento cap. 2. iunƈto cap. accedens. & cap. conſtitutus. de conceſſ. præbend. vnde Eccleſia Gallicana etiam regreſſus nullatenus admittit, quaſi peccatorum quædam fomenta & animarum ſcandala. quod & nos ſeruari olim vidimus dum in Academia Tholoſana, multis nominibus nobis ſuſpicienda prælegebamus, & Petrus Rebuff. in gloſſ. 2. tit. de reſeruat. in Concordat. teſtatur. Vt ergo, ſemel finiam, & quod ſentio libere dicam, iuri conſonantius videtur, per eam reuocatoriam, regreſſus quidẽ non reuocari: quia iure antiquo & in eo reditu fauorabili nituntur. Non item coadiutoriæ de conſenſu conceſſæ; quia illæ prę ſeruantur expreſſe: acceſſus autẽ reuocari, niſi ſtylus Curiæ aliud habeat; quod certe mihi necunde conſtat, neque arbitror conſtitiſſe rerum Romanarum peritiſſimo Caſſa-

15 doro. Quare etiam atque etiam habentibus acceſſus cõſulo, vt ſi quando antequam illi ſortiantur effeƈtum Roman. Pontifex, qui eos conceſſit moriatur, conſeruationem illorum à ſucceſſore requirant: niſi eorum, quos intra annum morti ſuæ proximum conceſſiſſet. Quoniam illi per regulam, quę decima eſt Pauli, & duodecima Innoc. conſeruantur. Nuper autem longo tempore poſt hęc edita vetuit Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 7. de reformat. omnes acceſſus, regreſſus, & coadiutorias cum futura ſucceſſione in hæc verba, *Cum in beneficijs eccleſiaſticis ea, quę hereditariæ ſucceſſionis imaginem referunt, ſacris conſtitutionibus ſint odioſa, & Patrum decretis contraria; nemini in poſterum acceſſus, aut regreſſus, etiam de conſenſu, ad beneficium eccleſiaſticum cuiuſcumque qualitatis concedatur; & hactenus conceſſi ſuſpendantur, extendantur, aut transferantur.* Et paullo infra: *In Coadiutorijs quoque cũ futura ſucceſſione idẽ poſt hac obſeruetur, vt nemini in quibuſcunq; beneficijs eccleſiaſticis permittãtur, niſi certo caſu cum certa forma ibi expreſſa.* per quod decretũ tollitur

neceſſi-

neceſſitas vtendi conſilio noſtro prædicto, donec contra illud incipiat diſpenſari, quod vtinam nunquam fiat. Addam tamen aliqua huc pertinentia in auctario quod in ſequentis exceptionis fine adijcio.

Exceptio Vigeſimaprima.

SVMMARIVM.

1 *Clementinæ vetantis ſucceſsionem tenor.*
2 *Intellectus cap. ad extirpandas. de filijs presbyteror.*
3 *Lex vt futura tantum & non prçterita reſpicit.*
4 *Ratio quæ de præterito legem efficit declaratoriam.*
5 *Lex etiam antiqui iuris declaratoria, quæ ſola futura comprehendit.*
6 *Acceſſus per compoſitionem ſolere dari. nu. 7.*
8 *Lex non reſpicit futura, cum inuolueret præterita. nu. 9.*
10 *Legitimatio primogeniti non tollit ius ſecundo genito quçſitum. nu. 11.*
12 *Religionis ingreſſus mariti vt non præiudicat vxori.*
13 *Teſtamentum ante nouam legem perfectum valet; etiam, & cet.*
14 *Appellatio ut non ſuſpendit effectum futurum excommunicationis.*
15 *Beneficium ob cauſſam dimiſſum, ea non ſequuta, reddendum.*
16 *Princeps non præiudicat tertio, etiam per legem communem.*
17 *Lege habita pro infecta non tolli ius ante quæſitum.*
18 *Actio de dolo datur in permittentem incipere, & non perficere.*
19 *Intellectus communis cap. 2. de conceſſ. prabend. lib. 6. nu. 20. & 21.*
22 *Conditionale debitum perit per incapacitatem.*
23 *Intellectus regulæ factum legitime. de reg. iur. lib. 6.*
24 *Ius ad beneficium per inhabilitatem perditur. nu. 25.*
26 *Expectatiua generalis ante clem. de filijs presbyteror. ad quæ non prodeſt.*
27 *Acceſſus plus iuris confert, quam expectatiua.*
28 *Expectatiua omnis conditionalis ſemel, multæ verò bis.*
29 *Acceſſus & regreſſus non tollitur vt aliæ expectatiuæ. nu. 30.*
31 *Clementina præfata filijs ante illam natis nocet.*
32 *Adeundi poteſtatum alia ius per ſe ſubſiſtens, alia non.*
33 *Acceſſurus non habet plus iuris, quam heres. nu. 34.*
35 *Præiudicium primarium, non ſecundarium attendendum.*
36 *Cauſſam immediatam non mediatam conſiderandam.*
37 *Alciatus laudatus, paullo poſt omittitur.*
38 *Præiudicium tertij præcogitatum à Principe non impedit.*
39 *Prçiudicium ſecundarium quod.*
40 *Intellectus clementinæ vt hi, qui. de ætà. & qualit. nu. 40. & illius gloſſ. 5. num. 41.*
42 *Lex noua ſimpliciter loquens, vt non extenditur ad præterita.*

 43 Re-

43 *Regulam ſine probatione, neceſſario non eſſe limitandam.*
44 *Lex noua non includit præterita, etiam quo ad futuros effectus, ſi de re ipſa & non de vſu, aut exequutione loquatur. num. 45.*
46 *Lex puniens extendentem repreſalias, punit præteritas.*
47 *Lex vt Bannitum centum ſoluat, quo à banno eximatur, includit antea bannitum; licet antea potuiſſet eximi non ſoluendo.*
48 *Lex formam procedendi, & ferendi ſententiam inducẽs includit lites præteritas, qua parte non ſunt finitæ.*
49 *Lex vt maritus lucretur medietatem dotis, comprehendit dotes prȩteritas vxorum poſt illam mortuarum. nu. 50.*
51 *Lex noua de vſu rei, qua non includit vſum præteritum.*
52 *Lex, ne qua femina veſtes ſericas veſtiat, vel ne ſuccedat dotata, præteritas includit etiam eas, quibus delata fuit hæreditas; ſed non adita.*
53 *Lex, Detur tantum capienti, & præſentanti bannitum, includit eum, qui ante legem captum, poſt eam præſentat. nu. 54*
55 *Lex, ne querelæ bannitorum audiantur comprehendit eum, qui accuſationem perſequens bannitur.*
56 *Lex, ne quis triticum exportet quem includit.*
57 *Lex, ne quis agat œconomum includit prius factum.*
58 *Lex, ne femina ſuccedat includit iam natas.*
59 *Legitima patris viuentis filio quaſi debita.*
60 *Ius ſuccedendi patri aliud à iure filiationis. nu. 61.*
62 *Verba, Nullo modo, & Nullo tempore, vt prægnantia.*
63 *Lex de re præterita, & de vſu eius diuerſæ.*
64 *Lex dans modum & ordinem quos includat. nu. 65. & 66.*
67 *Acceſſus præambulum iuri in re quærendo.*
68 *Ius in re quȩrendum non eſt acceſſorium iuri ad rem.*
69 *Lex non includit exequutionem rei præteritȩ, cum illa eſt acceſſoria, & cum finis, & ratio legis ei non congruunt. nu. 70.*
71 *Lex noua includit futurum, perficiens prȩteritum.*

1 VIgeſimaprima Exceptio, quȩ materiam cap. 1. ſupra eod. & huius cap. tangit, eſt, quod prȩfatus C. eſt filius illegitimus cuiuſdam viri magno in pretio cum apud ſuos, tum apud Romanos habiti, qui ante prȩfatum A. prȩceſſorem prȩfati E. hanc de qua contendimus Cantoriam obtinuit, & in fauorem eius reſignauit. Et conſtitutio Clementis vij. extat, quȩ filios illegitimos excludit à ſucceſſione in beneficijs parentum, tam mediata, quàm immediata, in hȩc verba:

2 *CLemens vij. &c. Sane poſtquam feli. recor. Alexan. Papa iij. prædeceſſor noſter filios præſertim ſacerdotũ in eccleſiis paternis ſuccedere prohibuerat; eaſque nibilominus media intercedẽte perſõna filios ipſos habere diſpoſuerat,*

ſuerat, cum paſſim ſacerdotes vt eccleſiis ſuis filij eorũ potirentur ſatagentes, in
Alexandri prædeceſſoris huiuſmodi diſpoſitione confiſi, eccleſias ſuas, quas ad
eorũ peruenire filios cõſtituebãt, in fauorẽ perſonarũ, quæ eccleſias ipſas, etiam
illarum poſſeſſione non habita, in ipſorũ reſignantiũ filios ex fornicatione geni-
tos, illico mox reſignare, ipſique filij eccleſias ipſas diſpenſatione ſuper nataliũ
defectu; quem ex dictis Sacerdotibus reſignantibus geniti patiebãtur (etiam pa
tris nomine expreſſo) obtenta, cõſequi hactenus conſueuerint; profecto pernicio-
ſum ſemper & abhominabile ac in grauẽ diuina maieſtatis offenſam tendere; vi
delicet, quod ipſi presbyteri eorum crimen, quod erat occultũ, non ſine turpitu-
dine, ob inordinatũ ſpuriorum filiorũ amorẽ, detegere non erubeſcerent, indica-
uimus. Proptereaq; vbi tempus (quod omnia palã facit) & præſentium ratio,
quid in futurũ ſit cauendũ admonet, merito admonemur, vt ad tollendũ huiuſ-
modi abuſum, neceſſarium arbitrati ſumus eiuſdẽ Alexandri prædeceſſoris ca-
nonẽ corrigere, potius quã talia cum tanto hominũ ſcãdalo tolerare. Habita igi-
tur ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Car
dinalibus matura deliberatione, de eorum conſilio & vnanimi conſenſu, aucto-
ritate Apoſtolica tenore præſentiũ ſtatuimus & ordinamus; quod de cetero fi-
lij presbyterorum ex fornicatione nati, eccleſias cathedrales, etiã Metropolita-
nas ac monaſteria, quibus eorum patres præfuerunt; ac ſeu illa & illas dignita-
tes, etiam maiores & principales, perſonatus, adminiſtrationes & officia, etiã
curata & electiua, & alia quæcumque beneficia eccleſiaſtica, cum cura & ſine
cura ſecularia & quorumuis ordinum regularia, quæ presbyteri & clerici &
religioſi eorum patres in titulũ, vel commendã, aut adminiſtrationẽ, ſeu vt alijs
perpetuo vnita aliquãdo obtinuerunt, nullo vmquam tempore quoquomodo ob-
tinere poſſint; nec cum eis ſuper hoc diſpenſare intendimus. Et ſi quas diſpenſa-
tiones per nos concedi contigerit, tamquã per præoccupationẽ, & contra mentẽ
noſtram conceſſas eis nullatenus ſuffragari; taleſque diſpenſationes noſtris vo-
lumus exulare temporibus. Et quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſo-
ribus indicamus, non obſtante præfati Alexandri prædeceſſoris & alijs conſti-
tutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrarijs quibuſcũque.
Hęc Clemens. De qua conſtitutione aliqua non omnino contemnenda
ſuperiore anno in cap. 1. de præbẽd. quo ad alia propoſita diſſeruimus:
quo ad pręſens vero præſuppono, clement. hanc poſt huius, qualis qua-
lis acceſſus conceſſionẽ, fuiſſe editam. Quoniá acceſſus à Leone x. fuit
cõceſſus, clemẽtina vero hæc à Clemente vij. Eſt ergo nunc dubiũ pluſ-
quã mediocre; in quo libẽtius audirẽ alios diſſerentes & pronũciantes:
quã diſſerere, ac ſentẽtiã ferre, niſi me neceſſitas cogeret; ſcilicet, an cle-
mẽtina hæc obſtet præfato C. quo minus per hunc acceſſum ſuccedere
in hac Cantoria poſſet: ſi is alioqui valuiſſet, neque reuocatus foret. Et
3 pro parte quidem negatiua multa faciunt. Quorum primum eſt, quod
lex non extenditur ad prẹterita, cap. fin. de conſtitut. l. leges. 2. C. de le-
gib. & l. de vſuris. C. de vſur, cap. ante trienniũ. 31. diſt. cap. propoſuiſti.
82. diſt.

82.diſt.quod procedit etiã, quando ratio legis anteceſſiſſet legem: quia per hoc prohibitio legis nõ trahitur retro ad tẽpus antecedẽs: ſed ſolũ ad futurũ, ſecundũ Bald.not.6.& Salycet.col.1.in l.teſtiũ. C. de teſtib. per illum textũ, quos ſequitur Felin.in cap. fin. de cõſtitutionib. Quæ ampliatio maxime inſeruit noſtro propoſito: quoniam ratio prædictæ clemẽtinę illius prohibitionẽ prçceſſit, vt ex ipſius procemio ſatis colligitur. Neque illi obſtat gloſſ. memorabilis clem.1. de cõceſſ.præbend. verb.cẽſemus. cõmuniter recepta, quæ habet illi clemẽtinę locũ eſſe in prçteritis; quoniã ratio illius æque præterita reſpicit ac futura; quã etiã Felin.ipſe col.7.illius cap.vltimi cõmendat. Pro qua etiam facit, quod Bart.in l.omnes populi.n.44.ff.de iuſt. & iur. ait, legem, quę annullat actũ, extẽdi ad prçterita, quãdo cauſſa annullans ſuberat de præterito:
4 non, inquã, hoc obſtat. Quoniã primo, vt Felinus ait in principio illius cap. aliud eſt declarare & interpretari ius antiquũ iam conditũ: & aliud moueri ex ratione, per quã lex nõ declaratur: ſed aſſumitur pro fundamento legis nouę condendę. Hęc tamen ſolutio nõ videtur ſatisfacere: quoniã ſolum procedit quando certũ eſt, legem, quę cõditur, eſſe nouã: at gloſſ. prædicta cum communi probat, legem præſumendam eſſe declaratoriam, quando ratione antiqua, quæ ita concernit præterita, ſicut futura, nititur. Quare ſecundo reſpõdeo, ampliationem hanc procedere in ea ratione, quæ ſola ſine nouo ſtatuto non cõcludit neceſſario ſeruandum eſſe, quod lege noua ſtatuitur: illa vero gloſſ. in ea ratione, quę neceſſario concludit; & ſola ſine lege noua conuincet, id quod, per eam ſtatuitur eſſe ſeruandum, etiam ſi noue non ſtatueretur. De qua duplici ratione profundius, vt arbitramur, alijs, anno ſuperiore, in cap. ratio nulla. de præbend. egimus. Sed hæc huius ampliationis reſolutio applicatã huic clement. videtur concludere, illam ad prçterita extendẽdam eſſe: quoniam ratio, qua ea nititur, concludit, quod in illa ſtatutũ
5 eſt ſeruandum fuiſſe, etiam ſi ea numquam prodijſſet. Quoniam teſtatur procemiũ eius, perniciosum ſemper & abhominabile ac in grauem diuinæ maieſtatis offenſam tetendiſſe contrarium eius, quod hic ſtatuitur: & ita fuiſſe peccatum; & per cõſequutionẽ non faciendum. Quare tertio, ſed clarius & tutius reſpondeo, gloſſ. illam illius clement.1.de conceſſ. prębend. procedere in dubio; quando ſcilicet non apparet aliũde, legem illam tantum futura reſpicere, vt in caſu illius clement.1. At per hanc, de qua loquimur, ipſam clemen. clare aperitur non eſſe illi locum niſi in futuris, verba enim eius ſunt: *Statuimus & ordinamus, quod de cetero, &c.* quæ dictio efficit, vt conſtitutio etiam antiqui iuris declaratoria, in qua ponitur, ſola futura reſpiciat, per text. omnium optimũ cap.1. coniuncta gloſſ. verb. de cetero. de poſtulat. prælator. lib.6. Textus etiam eſt aptus, in cap. final. de ſponſal. duor. tradunt Imolenſ. colum.6. poſt Anton. & Felin. colum.7. in illo cap. fin. & Bart. prærallegata

l.om-

l.omnes populi.num. 43. ff. de iuſt.& iur. Ratio eſt in promptu, quoniam in certis nón eſt locus coniecturis .l. continuus.§. cum ita.ff. de verb.obligationib. Nam & dictum Bartoli ſupra pro illa gloſſ.citatum in lege, quæ non ſe contrahit, ad futurum procedit: loquitur enim in illo articulo Bartol.de lege, quę nec ſe ad præterita extendit, neque ad futura contrahit. Cum ergo is acceſſus præceſſerit hanc clemet.non videtur tolli ab illa, quę ſe expreſſe ad futura contrahat; licet ratio eius eam pręceſſiſſet: & talis fuiſſet, quæ ſola ſine hac lege concluderet eſſe malũ & prohibitũ quod ipſe prohibet. & denique licet iuris declaratoria eſſet & non inductoria noui.

6 Secũdo principaliter, pro hac parte negatiua; ſcilicet hunc acceſſum non fuiſſe per illam clementinam ſuperuenientẽ ſublatum, facit, quod quando acceſſus cõceduntur, compoſitio quędam pecuniaria interuenit, per quam Romano Pontifici aliqua pecunia ſoluitur: vel ſi gratis cõceditur, id fit ob remunerationẽ laborum, & aliorum, quibus de Sede Apoſtolica bene meriti ſunt hi, quibus conceduntur. quod teſtatur Caſſador.in deciſ.1.de pactis, & experientia docet. Et ita cõceſſio acceſſuum, quãdam vim contractus habet, per ea, quæ citata fuerunt in quinto argumento contra exceptionem præcedentem ſupra nu. 5. formato: at contractum ſuum non poteſt principes ſine iuxta cauſſa tollere, cap. 1.de probationib. ergo neque Clemens acceſſus antea conceſſos.

Tertio facit, quod inter præfatum C.& pręfatum A. tranſactio quædam facta fuit, qua C. renunciauit iuri, quod ſe habere prætendebat in pręfata Cantoria, vt A. conſentiret acceſſui per Papam concedendo. Et ne dicas, hanc tranſactionẽ illicitam fuiſſe, conſidera, auctore Papa, eam factã eſſe, nec id ſimoniacum iure naturali, vel diuino eſſe: ſed tantum poſitiuo & humano, per ea multa, quæ anno ſuperiore in cap. dilecto. de prębend. ſcripſimus: at Papa contractus inter partes factos non ſolet tollere, argument. per locũ ab ſpeciali clemen. dudum. §. fin. de ſepult.

7 Quarto, principaliter facit cap. deteſtanda. de cõceſſ. præbend. lib. 6. vbi videtur eſſe caſus pro hac parte adiuncta quadam determinatione Imolenſis, quam refert & ſequitur Dominic. ibidem colum. 3. ſub finem. Capitulum enim illud reprobat promiſſiones omnes conferendi beneficia, & Imol. tenet intelligendum eſſe tantum de promiſſionibus faciendis, & non factis; dato quod factę nondum ſuum ſortitæ fuiſſent effectũ. ergo pari modo clementina hæc, quæ tollit omnem ſuccedendi modum filijs illegitimis in beneficia paterna, intelligi debet de modis ſuccedendi concedendis, & non conceſſis.

8 Quinto facit, quod lex noua non comprehendit futura, quando ea comprehendẽdo inuolueret pręterita, ad quę non extenditur. argum. cap. ſuper eo. 1. de appellationib. & eſt gloſſ. memorab. quæ ſecũda eſt clement. 1. de teſtam. quam Card. Pan. Imol. & Rauẽnas ibi & Corſet. in fin-

in ſingul.verb.lex.& Felin. in præcitato cap.final.colum. 12. pro ſingulari commendarunt & approbarunt. quam pulchre declarauit Dominic. in cap.ex antiquis.colum.4. verſic. tertio. 54 diſtin.ai in caſu propoſito aliquid inuenitur præteritum;nempe conceſſio acceſſus:aliquid futurum;nempe illius exequutio:& clem.hęc nō poteſt exequutionem illam futuram tangere:niſi etiam ipſius acceſſus conceſſionem præteritā inuolnat.ergo eius exequutionem non tanget.

9 Sexto facit,quod lex noua non reſpicit effectus etiam futuros actus pręteriti & perfecti cap. fi.de cōſtitut.coniūcto cap. ſtatuimus.de maioritat.& obidient.In cap.pręallegato enim cap.ſtatuimus.conſtitutum fuit,vt inter canonicos maior ordine in cōſidendo minori pręferretur, etiam ſi poſterius eſſet receptus: & in citato cap.fin. declaratū eſt illud cap.non habere locū in iam receptis, ſed in recipiendis tantum;& non alia ratione, quam quia conceſſio, licet effectus quidam futurus ſit:eſt tamē actus pręteriti & perfecti;ſcilicet receptionis anteactę. Facit l.iubemus.C.de teſtamentis & quemad.teſt.ord. & l.teſtium.C.de teſtib. & cap.ante triennium.31.diſt.

10 Septimo,faciunt deciſiones aliquot doctorū particulares caſui propoſito ſimiles.Quarum prima ſit Ioan.And. in Mercuriali. regulæ,ſine culpa.lib. 6. col.13. verſ. ad ſolutionem; ſcilicet per legitimationem primogeniti non tolli ius primogenituræ, quæſitum ſecundo legitime nato.

11 Secunda ſit Freder. in conſil. 294.factum tale.ſcilicet Clementinā, exiui.de verbor.ſignific. quæ fratres minores declarauit eſſe inhabiles, qui deputarentur teſtamentorum executores, non extendi ad exequutores ante illam conſtitutionem deputatos.

Tertia eſt determinatio,quæ Bartolo tribuitur, quamq; ipſe tāgit in l. omnes populi.ff.de iuſtit.& iur.in quęſt. 5.princ.nu.42.ſcilicet quod ſtatutum,ne feminæ ſuccedant,non extenditur ad feminas:quibus iam eſt delata hęreditas;licet nondum diuiſa.

Quarta eſt Imolen.in cap.fin.de conſtitutionib.col.7.quam ſequitur Felin.ibi.col.2.ſcilicet, quod lex noua de lucrifacienda medietate dotis vxoris præmortuę,non extenditur ad dotem vxoris ante illam legem ductę,& poſt eam mortuæ.

12 Quinta eſt Panor. in cap.veniens.de conuerſion. coniungatorū.n.7. ſcilicet nouum religionis ingreſſum mariti non præiudicare vxori,quo minus replicare poſſit de mariti adulterio,antea perpetrato aduerſus ipſum de adulterio vxoris excipientem.

Sexta eſt Bald.communiter recepti in præcitata l. iubemus.C.de teſtamentis.& quemad.teſt.ord. ſcilicet quod teſtamentum factum ante legem,quę nouam teſtandi formam inducit, valet; licet in eo condendo non fuerit illa forma ſeruata. Quam deciſionem ideo tribuo docto-

ribus;quia licet Iaſon ibi nu. 10.& alij multa alibi dicant in illa lege: de hoc eſſe caſum, tamen non videtur eſſe: quoniam citata l. iubemus. non probat hanc concluſioné, niſi de forma inducta per legem, quæ ſe contrahit & arctat ad futura tãtum negotia: cõcluſio vero doctorum comprehendit etiam legem, ſimpliciter inducentem formam ſine vlla mentione præteritorum & futurorum. Per quam conſiderationem certum mihi eſt, teſtamentum ante illam legem conditum, valiturum fuiſſe: etiam ſi poſt illã potuiſſet illud teſtator mutare & nõ mutaſſet. Quinim

13 mo arbitror, verius eſſe quod Paulus Caſtr. ait in præallegata l. iubemus. quàm quod Angel. per poſteriores magis receptus, in authentico, vt nouæ cõſtitutiones poſt alios duos menſ. quã inſinuatæ fuerint, obtineant. §. prouinciarum. tenet ſcilicet, teſtanté ante legem nouã, teſtandi formam inducenté, quę non ſe cõtraheret expreſſe ad futura, factum valiturum eſſe; ſi teſtator poſt illam moriatur: & cum poſſet renouare illud teſtamentum, non renouet. quamuis Iaſon ibi & Felin. in cap. fin. col. 3. de conſtitutionib. ſequantur Angel. Cuius opinionem adeo non probat citatum Authenticum, in dicto §. prouinciarum. ſupra citato, vt videatur probare contrarium clare, quidquid Angelus nimium ſubtilem ſe præſtans rem obnubilet. quod quia nunc demonſtrare extrarium eſt, omitto. quæ opinio Pauli ſatis videtur fuiſſe Petri in cap. 2. de cõſtitutionib. col. 1. ſub fin.

14 Septima eſt Pan. in cap. paſtoralis. §. verum. de appellationib. nu. 2. videlicet, quod quemadmodum appellatio non ſuſpendit excommunicationem latam, & ſic actum præteritum; & ideo non ſuſpendit eius denũciationem, & ſic actum futurum omnino illi annexum: ſic & Lex noua non ſuſpendit actum futurum omnino præterito annexum, & ab eo dependentem.

Octaua ſit Felin. qui in cap. fin. de conſtit. col. 3. cõtra Petr. de Anch. conſ. 26. col. fin. determinat, ſtatutum, ne feminæ, maſculis extãtibus, ſuccedant, non extendi ad bona, quæ ante illud pater pro ſe ac filijs ſuis quæſierat: quam Felini deciſionem ſequitur Ioann. Crotus in repetitio. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. nu. 37. in verſ. limitatur.

15 Nona ſit Ioann. Andr. verb. incurrere. & Petri ab Anch. col. 2. in cap. 2. de conſtitutionib. ſcilicet legem nouam, quæ vetat frumentum à territorio extrahi, non comprehendere illum, qui cœpit extrahere, & ob aliquod impedimentum non extraxit.

Decima ſit Iacobi Buttrigarij, quem refert & ſequitur Petr. ab Anch. in repetit. cap. 1. de conſtitutionib. charta parua 50. col. 3. verſ. Subijcio. ſcilicet de legato fratribus ante clementinã, dudũ. facto, nõ deberi quartam parocho, etiam ſi qui legauit poſt illam cle. mortuus fuiſſet.

Octauo principaliter pro C. facit, quod res, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. cap. 2. de conſtitutionib. regula, ſine culpa.

lib.6.at in nulla ipſe fuit culpa,quare is acceſſus ſibi pereat.

16 Nono principaliter facit,quod qui licite renũciat alicui beneficio ob aliquam cauſſam,ea non ſequuta, debet habere regreſſum ad illud. ff. & C.de cond.cauſſ.da.& cauſſ.non ſe. per totum. cap. ſi beneficia. de præbend. lib.6. cap.cum vniuerſorum, de rer. permutat. cum adnotatis in cap.1.eod. tit. lib.6.at præfatus C.præfatę Cantorię olim renunciauit in fauorem A.licite; quia Papa conſentiente illa de cauſa, vt ei concederetur acceſſus. Ergo ſi acceſſus is non ſortiatur effectum, habebit ſaltem regreſſum ad ius illud priſtinum,cui renunciauit.

Decimo facit,quod princeps per ſuam legẽ nemini pręſumitur præiudicare,neque alicui ius ſuum tollere.l.2.§.merito.&§. ſi quis à principe.ff.ne quid in loco public. vel itinere fiat. cap.quamuis.de reſcript. lib.6. cap.ſuper eo.de offic. delega. quę quamuis de reſcriptis, priuilegijs,& alijs diſpoſitionibus priuatis loquantur:tamen etiam in legibus communibus habere locum teſtatur Card.in cap.ad petitionem.de ac-

17 cuſa.oppoſit. 5. quem etiam Ananias ſequitur nu. 4. Card. enim ibi declarans eruditiſſime de more gloſſ.ſingularem in verbo, *Pro infectis*, clement.1.de immunit.eccleſiar. ait,Rom.Pont.in his, quę ſunt iuris poſitiui, poſſe quidẽ facta ita pro infectis habere,vt non ſolum habeantur infecta ex tempore,quo illa quaſſat: ſed etiam ex tempore quo facta fuerunt.Id tamen intelligendũ eſſe quatenus id in tertij præiudiciũ non redundaret.Decius etiam in cap.fin.de conſtit. col.3. & clarius n. 13. in eadem eſt opinione.Pro qua conclusione facit cap.2. & cap. fin. de conſtitutionib. quæ ideo nolunt cõſtitutiones ad probabiliter ignorantes,& actus præteritos extendi, ne cui ſine culpa fiat pręiudicium: ergo lex principis in dubio nemini pręiudicat. At ſi dicamus per hanc clement. acceſſum præfati C. & alias expectatiuas, quę fili ſpurij eo tempore ad eccleſias paternas habebant, fuiſſe ſublatas, multis præiudicaſſet. igitur id non eſt dicendum.

18 Vndecimo facit,quod pręfatus C.impenſas fecit hunc acceſſum obtinendo in re pertinente ad Papam,de conſenſu ipſius. Ergo vel acceſſus debet illi eſſe firmus,vel Papa tenebitur actione doli.l.ſi cum mihi. ff.de dolo.quæ habet ſecundum Bartol. & communem, eum teneri de dolo, qui opus cœptum in re ſua,in alterius vtilitatem non permittit ei finire.

Pro contraria tamen parte; ſcilicet quod per hunc acceſſum præfatus C.præfatam Cantoriam obtinere nequeat,obſtante illa clementina,faciunt ſequentia. Primum quod hæc clementina ſtatuit, vt presbyterorũ filij nullo vnquam tempore, quoquomodo beneficia, quibus ſui patres prefuerunt obtinere poſſint: at pręfatus C. filius illegitimus eſt eius,qui pręfatę Cantorię olim pręfuit. Ergo illam nullo vnquã tempore, neque vllo modo obtinere potuit, vel poteſt. poſt clementinam illam

illam promulgatã.at virtute illius acceſſus antea cõceſſi eam adquirere eſt aliquo modo obtinere.Igitur neque illius virtute obtinere poteſt.

19 Secundo,pro hac parte videtur caſus in cap. deteſtanda. de conceſſ. præbend.lib.6.adiuncta illi opinione Archid.cõmuniter recepta.Quaſſat enim ille textus promiſſiones omnes beneficiorum vacaturorum, etiam illas,quæ ante illud cap. licebat.& Archid. ait quaſſatas cenſeri etiam illas,quæ ante illud cap. fuerunt factæ.Cuius opinionẽ ſequitur ibi latiſſime Io.Monachus,quamuis incaute Peruſinus, ſiue Francus contrariũ imponat ei. Eandem ſequitur late Io.Andr.ibidem,quod ipſum etiam breuiter Guillermus à monte Lauduno tenet.Satis etiam late idem probat Petrus ab Anchar. qui cum Peruſ. rem breuiſſime tangente opinionem Ioan. Andr.amplexus videtur.Probus etiam in additio. Ioan.Monachi,dum eum nullatenus in hoc impugnat,probare videtur.Solus Imolenſis relatus & probatus à Dominico ibi contrarium dixit,ſecundũ iuris rigorem eſſe verius;quamuis crederet in praxi ſeruandam eſſe opinionem Archid.& communem.& perpendamus hanc deciſionem eſſe omnium, quę allegari poſſunt noſtro caſui ſimillimã. Sicut enim in noſtro caſu agitur de beneficio vacaturo, ita in illo. & ſicut ibi promiſſio erat cum die incerto;ſcilicet cum facultas ſe obtuleri conferendi, ita & in caſu noſtro:cum ſcilicet cederet , vel decederet præfatus A. Et ſicut ibi dies omnino incertus gratiam efficiebat conditionalem,ſecũdum omnes ibidem: ita & in caſu noſtro, vt in præludijs eſt dictum.Et ſicut ibi antequam dies incertus certificaretur, & ſic ante impletam conditionem primam, antequam beneficium promiſſum vacaret,ſuperuenit cap.illud reprobans promiſſiones;per quas ius ad vacatura tribuebatur: ita & in caſu noſtro antequam dies incertus huius gratię eueniret;& ita ante conditionem adimpletã ſuperuenit clementina prædicta,quæ prohibuit filios illegitimos in patrum beneficia vl-

20 lo modo ſuccedere. Neque vlla occurrit euaſio, niſi à communi cum Imol.diſcedas:quod tamen non eſſe faciendum in ſolutione quarta argumenti pro præfato C.facti clare oſtendam : vel nil pro illo facere illud argumentum demonſtrabo. Vel niſi forte quis dicat, illam conſtitutionem ſatis ſe ad pręterita expreſſe extendere,quod Archid. & Guillel. inuenerunt: & ipſe in medio iudicibus reliquo rem, à me nullatenus monendam;ſi tam litigatorẽ, quàm æquum conſultorem agerem. Cum Felinus & alij omnes recentiores, vt indiligenter deciſionẽ Imolenſis communi contrarium tractant;ita parum hoc olfecerint.

21 Tertio principaliter faciunt illa multa quę Ioan.Monachus vir ingenij acumine variaque doctrina præcellens,& Ioan.Andr.cum Petro ab Anch.in præcitato cap.2. ad confirmandum concluſionem tactam in

22 ſecundo argu.adduxerunt. Quorũ de numero eſt primo, quod debitum cõditionale vel incertũ omnino diẽ continens perit, ſi ſuperueniat

L 2 impe-

impedimentum, conditione pendente, vel ante quā dies eueniat. quod tamen intelligo in vltimis voluntatibus l.intercidit.ff.de condi. & demonſtrā. & etiam in contractibus quo ad obligationes perficiendas. l.quoties.§.1.ff.de nouatio.cum adnotatis ei per Bar. Secundo quod dies conditionis adimpletæ tunc demum retro trahitur, quando pendente conditione non ſuperuenit aliquid, quod illius diſpoſitionis conditionalis effectum impediat, arg.l.bonorum.ff.rem rat.haberi.& cap. ſi pro te. hoc tit. lib. 6. Tertio quod ſi legatarius ante conditionem impletam moriatur, vel alioqui fiat incapax, nil quęritur ei neque, quidquam tranſmittit ad ſucceſſores.l.1.§. ſin autem aliquid. C. de caduc. tollend.l. ſi ita legatum. §.illi ſi volet.ff.de leg.1. & idem ſi pendente conditione ſeruus fiat l.intercidit.ff.de condit.& demonſtr. cum reſolutione Alberici, ac Bartoli ei adiecta. Cum ergo acceſſus is conditionalis ſit, cum omnino in incertum diem conceſſus fuerit; cum impedimentum pendente conditione ac ante diem certificatum euenerit, & ideo retrotrahi nequeat; cū denique habens illum legatario in hoc exæquetur, vt Oldr. receptus affirmat in conſil. 58.quidam, & 168. ad primam; cum antequam dies cederet factus ſit præfatus C.incapax, ſequitur per illam, præfatam Cantoriam obtinere non poſſe.

23 Quarto principaliter facit, quod licet regulariter factum legitime non pereat, quamuis ad eum caſum veniat, vnde incipere non poſſet, regula factum.lib.6. l.in ambiguis.§.1.ff.eodem.cap. neque furioſus. 32.q.7.cap.pen.de eo qui cogn.conſang.vxor.ſu.l.adoptiuus.ff.de rit. nupt.in princip.l.patre furioſo. ff.de his qui ſunt ſui, vel alieni iur.l.1. §. caſum.ff.de poſtulan. l.is cui.ff.de teſta.tamen illud procedit, quando actus fuit perfectus, & conſummatus; ſecus eſt ſi actus non eſſet conſummatus. Quia tunc deſtruitur, quando deuenit ad caſum, à quo inchoari nō poteſt.l.pluribus.& l.exiſtimo. ff.de verbor.obligationib.& in l.ſi metallū.§.ſi ſeruo alieno.ff.de his quę pro nō ſcript. in l.pro parte.ff.de ſeruitut. in l.poſt finitam. ff. de ſuſpect.tutor. in l. ſi ſub vna. §. ſi quis viam.de verb. obligat. Verba enim illius legis, pro parte, quam Ioan.Monach.vbi ſupra, cum Ioan.And.& Petro citat, ea ſunt: *Pro parte dominij ſeruitutem adquiri non poſſe vulgo traditur. Et ideo ſi quis fundum habens, viam ſtipuletur, & partem fundi ſui poſtea alienet corrumpit ſtipulationem in eum caſum deducendo, à quo ſtipulatio incipere non poſſit.* Hęc illa. Si tamen iam ſemel quæſita & conſtituta fuerat ſeruitus; quamuis ſtipulator mortuus duos hęredes reliquiſſet; ſeruitus tamen iam perfecte adquiſita non periſſet, vt habet.l. lex illa pluribus. §. & ſi placeat. ff.de verborum obligat. Si igitur in caſu noſtro prouiſio conditionalis & ſub omnino incertum diem facta, & nondum perfecta: ſed pēdens quam is cōtinet acceſſus perijt; cum antequam perficeretur ad tempus huius clementinę peruenit, à quo iam incipere non poterat.

24 Quin-

24 Quinto facit, quod ius omne ad rem ad aliquod beneficium adquiſitum perditur, ſi inhabilitas, vel irregularitas ſuperueniat illud habẽti, ante quam ius in re perfectum conſequatur. per illa multa, quæ ſupra in exceptione decima. num. 10. late adduximus. At præfatus C. longe antequam ius in præfata Cantoria perfectum quæſijſſet, factus eſt per hanc clem. inhabilis. Ergo ſi quod ad rem ius habuit, perdidit.

25 Sexto facit, quod inhabilitas ſuperueniens potentior eſt ad tollendũ ius ad rem & eius perfectionem impediendam, quam econtrario ius illud ad rem ad inhabilitatem, ne ſuperueniat, arcendam. Exemplum primo in hærede, qui licet tempore teſtamenti facti, & mortis teſtatoris reperiatur ad hereditatem adeundam habilis; & multo maius ius ad rem habeat, & multo ad ius in re propinquius, quam qui habet acceſſum ad beneficium nondum mortui: ſi tamen ante aditam hæreditatẽ deportetur, perdit ius ad rem illud antea ſibi quæſitum; non contra per illud ius à deportationis inhabilitate quo ad illam hæreditatem preſeruatur. l. ſi alienum. §. in extraneis. ff. de hæredib. inſtit. §. in extraneis de hæred. qualit. & different. Exemplum ſecundo in legatario cõditionali. nam is perdit ſuam ſpem, ſi pendente cõditione moriatur, aut deportetur, & durante deportatione dies ceſſerit, vel cõditio impleta fuerit. l. intercidit. cum reſolutione Alber. Barto. & communis. ff. de cõdit. & demõſtr. & l. interuenit. ff. de legat. præſtand. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. cum eis adnotatis. & conſtat tantum, immo plus iuris eſſe legatario conditionali in legato poſt teſtatoris mortẽ, quam habenti expectatiuam, vel acceſſum ante mortem eius, in cuius beneficiũ eſt ſucceſſurus vel acceſſurus. Ergo & ſi habens expectatiuam, vel acceſſum fiat incapax ante quam dies cedat; eadem immo maiore ratione perdit ius ad rem quod habebat: vel ſaltem durante illo impedimento non poterit illud ad ius in re transferre. Exemplum tertium in contractibus ſit de illo, qui obligationem conditionalem in puram nouauit, & pendente conditione deportatus fuerit. Nam ſi, durante deportatione, conditio adimpleatur, non cenſebitur obligatio nouata. l. quoties. §. 1. ff. de nouat. Per quæ omnia vides ius illud ad rem & ſpem debitum iri, per illã incapacitatem ſuperuenientem tolli; non contra per illud ius ab incapacitate præſeruari habentem illud.

26 Septimo, pro exceptione noſtra facit, quod nemo diceret eum, qui expectatiuam generalem ad primum beneficium vacaturum, quod duxerit acceptandum, ante illam clementinã habuiſſet, poſſe acceptare beneficium quod patris eius mediate fuerat, ſi poſt illam clementinam vacaſſet. Et non alia ratione, quam quia per illam clementinam factus fuerit inhabilis ad illud, non obſtante, quam prius habuit expectatiua. ergo inhabilitas per illam clementinam inducta efficit, ne ius ad rem ante habitum, in ius in re tranſire poſſit.

17 Et ne dicas primo, per acceſſum ius ad rem fuiſſe quæſitum;per expectatiuam generalem autē minime, ſecundum Gomeſium in quęſt. 1.de non tollen.iure quæſito. pag.9.verſ.quarto modo.num.33.

18 Conſidera primo,per eius fundamenta id non probari.Nam primū; ſcilicet deciſio Aegidij 667.auditor deputatus,non agit de expectatiua pura, ſed conditionali, vel quia omnis expectatiua eſt conditionalis gratia,vt ait ipſe in deciſ.358.acceptatio.& clare ſentit Oldrad.conſil. 58.quidam.& conſil.68.ad primam.& in præludijs nu. 6. eſt dictum. Vigilantius dico Aegidium non agere de expectatiua,quę vna tantum conditione omnibus expectatiuis communi ſuſpēditur:ſed de expectatiua quæ præter illā habet aliam,ſcilicet ſi per ſolertē indaginē inuentus fuerit idoneus,vel diuini, vel humani iuris peritus, vel aliā ſimilē. Is enim ante hanc conditionē extrinſicā purificatā, nō habet ius in re neque ad rem, vt ait Aegidius:argumentum autem noſtrū in illa expectatiua,quæ vno generali modo eſt conditionalis fundatur.Non probat etiam ſecundum, ratio videlicet illa,quod non ſolum mandatum de prouidēdo,ſed neq; alius titulus de futuro eſt habilis ad producēdū ſine cauſandum ius in re. Nam hæc ratio ęque in acceſſu concludit ac in alio mandato;niſi qua parte acceſſus continet collationem ſaltem conditionalem.Non probat etiam tertium,ſcilicet deciſio Aegidij 564.cōcluſio quod gratia: quoniā illa ſolum probat per mandatum de prouidendo ius in re non quęri.

Conſidera ſecūdo,quod aptius in hoc allegari potuit gloſ. ordinaria in.cap.veniens.de renūciat.cui ſimilis eſt in cap. litteris. de reſcript.quę aiunt,per mandatum de prouidendo nil iuris quęri expectāti;ſed ſolū officium iudicis ab eo implorari poſſe. Quas etiā in iure ad rem procedere dicebat Panor. in citato cap.litteris.& alijs locis,quę ibi in huius anni initio citauimus.Vbi tamen ſecuti Hoſtien. Imol. & Andr. Sicul. contrariū multis cōprobauimus,& cōcluſimus omnibus expectātibus aliquid iuris ad rem quæri ad beneficia ſuis expectatiuis comprehenſa:quamuis alijs fortius & affectiuum alijs debilius & non affectiuum.

Conſidera tertio,quod neque Pan.neque cōmunis negat per gratiā, quæ beneficium in ea contentum afficit,quæri ius ad rem; & ita in ea ſaltem procedet argumentum. Nam nemo, vt credo,dicere audeat per eiuſmodi gratiam generalem, etiam affectiuam ante illam clementinam obtētam, quem ſuccedere poſſe in beneficio a patre mediate obtento.Ergo per illam clementinam etiam iuri ad rem fuit derogatum.

19 Et ne ſecundo ſoluas argu. reſpondendo, aliud eſſe in acceſſū, qui penitus perit;ſi non ſit ei locus in beneficio illo particulari, ad quod datur:aliud in expectatiua,quæ in alijs quoque beneficijs ſuū poteſt ſortiri effectum,argumento eius quod eleganter Gomeſius determinat in q. 1.Regulæ de non tollēd.iur.quæ.nu.40.ſcilicet per prouiſionem Papę -

cum

cum clauſula: Modo nõ ſit alteri ius quęſitum, tolli quidem ius per expectatiuam generalem habitum: non autem quod adquiſitum eſt per acceſſum, vel regreſſum. Cuius rationem ſenſit paullo prius nu. 30. ſcilicet quod in altero caſu irreparabile damnum fit; cum in alio beneficio verificari non poſſit, in alio verò non. Ne igitur, inquam, hoc reſpõdeas, cõſidera quarto, quòd nolo ipſe dicere, ius per hunc acceſſum adquiſitum, & aliud per aliam expectatiuam generalẽ, ęqualia eſſe in omnibus: ſed ſolum in hoc, quod vtrumque eſt ius ad futurum; & per neutrum eſt ius in re quæſitum. Et ideo cum incapacitas inducta per illam clemẽtinam iuri expectatiuæ generalis præiudicet, ſequitur non poſſe dici per eam ideo non præiudicari acceſſui, quia ex eo iam ius quoddam ad rem conditionale quæſitum erat illum habenti, quod noſtro propoſito ſufficit. Nulla enim alia ratio reddi poteſt, quare clementina illa nõ prєiudicet pręfato C. quo ad hunc acceſſum, niſi quia per illam iuri alterius ad rem quæſito non fuit derogatum.

30 Septimo facit, quod tenentem partem aduerſam oportet confiteri, eum, cui ante illam clementinam tamquam proximo cognato, debebatur aliquod beneficium, iuxta notata per Domi. receptum in cap. cum in eccleſia. de præb. lib. 6. quod pater eius mediate, ac ante illã clemẽtinam obtinuerat, poſſe poſt illam obtinere; quod tamen nullus eruditus, vt arbritror, conſulere audeat.

31 Octauo facit, quod facilius tollitur id, quod priuilegio competit, quàm quod iure communi. l. eius militis. §. ſi militia miſſus. ff. de milit. teſtã. ſed filius presbyteri ante illam clemẽtinam natus, perdit per eam facultatem a iure communi ſibi collatam, vt patri poſſet mediate ſuccedere, iuxta. cap. ad extirpãdas. de filijs presbyt. nemo enim, vt arbitror, contrarium dicat; immo id ad vnguem poſt illam clement. ſeruatur. Et ne dicas aliud eſſe in accedendi facultate, ſpeciatim ad certum beneficium conceſſa; aliud in facultate iure communi generatim conceſſa, conſidera, quod licet quo ad alia propoſita diuerſa in eis ſit ratio; tamen quo ad noſtrum propoſitum; facultatem ſcilicet ſuccedẽdi vna videtur eſſe. Nam primo vtrique ante illam clemẽt. quęſita erat facultas ſuccedẽdi in his beneficijs. Secundo neuter admiſit culpã quare ſua facultate priuetur. Tertio vterque præceſſit illam clement. Quarto neuter habebat vllum ius in re ante illam. Quinto, vtriuſque beneficium vacauit poſt illam. Sexto verba clementinæ vtrumque comprehendunt. Quare igitur alter efficitur incapax, & perdit facultatem adquirendi iure communi ſibi obuenientem: alter verò perſeuerat capax, & non perdit facultatem adquirendi iure minus fauorabili, & tanto exoſiore, quanto

32 ſpecialiore ſibi competentem? Et ne dicas facultatem illam ſuccedendi ad beneficium patris mediate generalem, non eſſe vllum ius per ſe ſubſiſtens; ſicut neque poteſtas adeundi hęreditatem, quam quilibet capax

habet

habet generaliter abſque reſpectu alicuius hęreditatis, pręſentis, vel ſperatæ, ſecundum Bartol. communiter receptum in l.is poteſt. n.3.ff. de adquiren.hęreditat. Ne, inquã, hoc dicas, conſidera, quod etiã poteſtas adeundi hęreditatem, quam habet hęres inſtitutus viuo teſtatore, non
33 eſt ius aliquod, neque ſpes approbata lege, ſecundum eundem Bartol. in citata l.is poteſt.nu.9.& conſtat, eum qui habet acceſſum ante mortem eius, cui eſt acceſſurus, non habere plus iuris quam hęres inſtitutus, per ea, quæ in pręludijs nu.7.dicta fuerunt. Quoniã quemadmodũ teſtator teſtamentum ſuum reuocare poteſt; ita & Papa quem conceſſit acceſſum: Et quemadmodum hęres ante teſtatorem moriens nil tranſmittit, ita neque is acceſſor, ſi præmoriatur ei cui eſt acceſſurus, vt palam eſt. Ergo lex, cuius verba comprehendunt filium presbyteri tã habentem acceſſum, quam nõ habentem, cum nulli vllum ius, viuentibus beneficiarijs competat, vtrumque etiã quo ad ſententiã complectetur, licet alteri maior ſpes ſit quam alteri. quia plus vel minus non mutant ſpeciem, vt Philoſophus ait, & Iuriſconſultus probat in l. final.ff. de fundo inſtruct. Et non ſolum vniuerſalis, qualis eſt hæc clement. ſed etiam indefinita omnia, quę ſunt eiuſdẽ rationis cõprehendit, licet alia ſit alia melior & maior. gloſſ.celebris.cap. vt circa.de electio.lib.6.
34 Nono pro hac parte facit argumẽtum à ſufficienti partium enumeratione, quod eſt fortiſſimum. cap.ſi enim.de pæniten. diſt. 2. vel ſ. eligat.& inſtitut.de obligat.quæ ex quaſi contract.naſcun.in princip. Aut enim pręfatus C.vult ſuccedere in hac Cantoria patri mediate per legẽ cõmunem, vel per diſpenſationẽ; eligat vtrum maluerit. Per legem cõmunem non poteſt. Quoniã lex poſterior derogat priori cap.1.de conſtit.lib.6.l.non eſt nouum.ff.de legib. & ita hęc clement.derogat Alexandrinæ de qua in cap.ad extirpãdas.de fil.presbyt.qua parte illa continet filios presbyterorum ſuccedere poſſe mediate in beneficijs paternis. vnde poſt illam clementinam nulla eſt lex communis, per quam liceat filio presbyteri ſuccedere mediate in beneficio paterno. Ergo pręfato C.non licet iam per illam legem Alexandrinam ſuccedere in hac Cantoria. Non item per diſpenſationem, quia nullam talẽ habet expreſſam: ſed neque tacitam. quoniam ex nulla parte litterarum acceſſus colligi poteſt Papam ſciuiſſe pręfatum C.fuiſſe filium eius, qui hanc Cantoriam vmquam tenuiſſet. Ergo nulla uia in eam ſuccedere poſt illam clemen.potuit: at ante illam non ſucceſſit, vt ex præludijs conſtat. ergo propoſitum.
35 Decimo facit, quod præiudicium per ſolam conſequutionem & non principaliter contingens non habetur in conſideratione; textus iuncta glo.fin.in cap.quamuis.de pactis.lib.6.quam ad tria ibi putauit ſingularem Francus, & Georg. in col.22. & 23. repetitionis illius, probat, quęque ad textum relata habet, iuramentum filię renunciantis bonis pater-

paternis non cenſeri alijs præiudiciũ inferre; quamuis filijs eius pręiudicet, eo quia illud præiudicium per quandam conſequutionem & nõ principaliter fit in quo illa cõmuniter recepta eſt ibi, & a Felin. in cap. cum M. num. 29. de conſtit. & in cap. humilis. n. 4. de maiori. & obe. & in cap. exhibita. num. 1. de iudic. & in cap. cum ſit generale. n. 9. & in cap. ſi diligenti. nu. 32. de foro compet. & in cap. quamuis. num. 16. de re iudic. & in cap. 1. nu. 1. & cap. illa. nu. 2. ſub finem, de accuſat. Facit glo. in l. de vno quoque. ff. de re iudic. cum multis ibi per Hippolytum adducta. Facit l. verum. 2. ff. de furt. l. fluminum. §. fin. ff. de damno infect. & l. 1. §. denique. ff. de aqua pluui. arcenda. & l. ſi quis nec cauſſam. ff. ſi certum petat. & illa multa quæ allegat more ſuo ibi Iaſon. Tradit etiam Pan. in conſil. 85. illud. nu. 5. & Felin. in rub. de treug. & pace. & in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtitut. num. 46. quem citat & ſequitur Currius iunior in conſil. 1. nu. 21. Quin & Gomeſius in q. 3. regulæ de non tollend. iure quæſit. affirmat, regulam illam non habere locum in iure alterius, quod in conſequutionem tollitur; ſed ſolum in eo, quod
36 principaliter tangitur. Immo ibi n. 9. ait anno 1538. in prætorio Rotæ pronunciatum fuiſſe Pænitentiariam Sacram poſſe tollere ius quęſitũ alicui propter incurſum periurij, vigore l. ſi quis maior. C. de trãſactio. quia illud ius nõ eſt principale negotij, ſed ſecundario obueniens. at in omnibus hominum actis cauſſa immediata, non autem mediata & ſecundaria & per occaſionem inducta attenditur. ſecundũ Compoſtella. in cap. cum in cunctis. de elect. col. 4. & Felin. in cap. ſolitæ. de maior. & obedient. & eſt gloſ. celebris in cap. de cetero. de homicid. cum alijs, quæ Dec. in cap. fin. in princip. de confirmat. vtil. vel inutil. & in rubri. C. qui admit. col. 3. tradit. Nam & cauſſam naturalem, non accidentalem conſiderandã eſſe probatur. in l. qui habet. ff. de tutelis. at per hanc, de qua diſſeruimus clementinã Clemens vij. principaliter voluit mundiciei ſacerdotali & honori cælibatus, ne ille male audiret; & male audiendo populi ſcandalo eſſet, conſulere, ac conſtitutionem Alexandrinam, quæ rei contrariæ occaſio erat, tollere. Per cuius ſublationem & contrariæ conſtitutionis (quæ ſanctiſſima eſt) inductionem, neque pręfato C. neque vlli alij fit principaliter & immediate præiudicium: ſed ſolum per quandam conſequutionem; de quo nulla eſt habenda cura per prædicta.

Vt tamen nil taceã quod præfatũ C. iuuat, ad hoc pro illo reſponderi poſſet, primo negando cum Ludouic. Roman. conſ. 176. iſtę ſunt. col. penul. & Decio. in l. pecuniam, quam. ff. de reb. credit. n. 6. quod quãdo agitur de præiudicio tertij, nõ ſolũ cõſiderat quod principaliter fit; ſed etiã quod in cõſequentiã & ſecũdario, quod ea ratione Roman. probat, quoniam alioqui nulla gratia Papæ diceretur alteri præiudicatiua; cum omnes principaliter fauorem eorum, quibus conceduntur, reſpiciant.

37 Contra tamen hanc ſolutionem replicari poteſt primo, quod horũ opinio contra communem eſt. Secundo quod licet vera eſſet: tamen ſolum procederet, quando illud ius cui per quandam ſequelam derogatur, iam inerat tempore gratiæ alteri factæ. ſecundum Gomeſium in illa q. 3. pag. 3. at pręfatus C. non habebat ius in præfata Cantoria ante illam clementi. & ius conditionale ac ad rem non videtur ſufficere, ſecundum Gomeſij mentem: quoniam loquitur in materia illius l. pecuniam. & illius deciſio, quæ communiter recepta eſt Bartol. in. l. poſt dotem. oppo. 2. ff. ſolut. matri. ſcilicet poſſe me renunciare obligationi conditionali, qua tenetur mihi Titius, vt conueniatur à Caio ratione pure, qua tenebatur antea quam illo conſentiente, mihi ſub conditione obligaretur. Sed pro præfato C. facit quod Alciatus varia, & abſoluta doctrina, pariq; prudentia & circumſpectione vir adprobans deciſionẽ Bartol. prædictam in ea l. pecuniam. ait præiudicium, quod per quandam ſequelam contingit attendendum eſſe, quando id à lege habitum eſt, vel ab homine, ipſius habentis contemplatione. Cuius ſi dictum referas ad materiam, in qua loquitur, videtur comprehendere etiam ius conditionale. at præfato C. ius hoc competebat tempore quo illa clementina facta fuit & ſui contemplatione conceſſum erat. Ergo attendendum eſt, ne etiam per ſequelam tollatur.

Contra tamen hanc ſolutionem, quę ſatis exquiſita eſt, replicari etiã poteſt primo, Alciatum id non exprimere. Secundo nullam eum legem vel rationem, quę id concludat citare. Nam Bald. quem citat in q. 7. l. poſtquam. C. de pactis. de iure in re quæſito loquitur; Aegid. itẽ qui ad hoc citari poſſet in deciſio. 74. termini. de iure in re quæſito agit.

38 Tertio, quod licet id eſſet verum, cum agitur de derogando alterius iure per pacta, vel gratias principum particulares: non autem quando ageretur de derogatione iuris per legem generalem & publicam corrigentem aliam, quæ ſuapte natura eſt talis, vt per ſequelam ingrata debeat eſſe aliquibus & ſpei & facultatis iam quæſitę derogatiua. Quoniã ſicut legem quam corrigit, tollit: ita etiam ſpes commodi ex illa lege ſperata tollitur, ſi nondum ad rem ipſam peruẽtum fuerit. Quod probat cap. non debet. de conſanguinit. cap. de multa. de prębend. cum multis alijs, quæ in proximo argumento adducam. Pro quo facit primo, quod illud dictũ, nõ videtur princeps pręiudicare alteri, accipiẽdũ eſt de alio præiudicio, quam de cogitato per ipſum, vt erudite de more determinat per multa Dec. in conſi. 113. col. 2. & 3. poſt gloſ. & Panorm. in cap. cum olim. de priuileg. & alios multos, quos ibi refert. Secundo facit quod clementina hæc habet in fine clauſulam derogatoriam, quoruncumque contrariorũ; quæ in lege ſaltem generali poſita omnia tollit. ſecundum Ioan. Andr. in cap. 1. de exceſſ. prælat. col. 3. lib. 6. & ſentit Bart. in extraua. ad reprimendam. verb. non obſtantibus.

& Card.

& Card.conſil. 25.in Dei. col.fin. & Felin. in cap. nonnulli. infra eodem,de reſcript.n.25.verſ.decima concluſio.

Quarto, contra illam doctrinā Alciati eſt deciſio Bartoli cōmuniter recepta in l.qui Romę. §.Flauius. ff.de verb.obligat.ſcilicet eū,qui donauit alicui rem ea lege,vt poſt certum diem quæreretur eccleſiæ,poſſe remittere modum donatario ſine reſpectu præiudicij eccleſię;cuius tamen contemplatione ille fuit adiectus, ſi ſaltem illa in hoc nihil egit.

39 Quinto,contra ſolutiones prædictas replicari poteſt, quod vera reſolutio in hac materia ſit,quod præiudicium tertij ſecundarium attenditur,quando actus ſuapte natura in illud immediate tendit: licet propoſitum & intentio cōcedentis in aliud tendat. Verbi gratia,in caſu Ludo. Roman.conſil.176.col.pen.Papa cum derogat cōcluſioni factę in cauſſa, principaliter quidē id facit,vt faueat alteri parti.at quia illa derogatio ſuapte natura in præiudicium alterius partis tendit, attenditur illud,& habet locum regula de non tollend.iur. quæſit.'alt. Item ſi Papa conferat mihi beneficiū tuum, licet id faciat principaliter vt faueat mihi;tuum tamen præiudicium attenditur:quia licet attēta animi eius intentione mediatum & ſecundarium ſit illud pręiudicium:attenta tamen ipſius actus natura,immediatum & principale eſt. Quę reſolutio noua probatur eſſe vera per illam aliam reſolutionē,quam olim in cap. quia diuerſitatem.de conceſſ.præbend. poſt Panor.tradidimus;ſcilicet, quod errans & culpoſus non tenetur de his, quæ proueniunt ex ſua culpa,niſi quando immediate proueniunt ex ea,vel ad illa ſpecialiter ordinatur. Pro quo facit illud cap. quod putauit ſingul. Iaſon in. §. rurſus. col. 5. inſtitut. de actio.vbi num.15.Gomeſius plurimos citat,ſed non Petrum & Peruſinum, qui docte de hoc dixerunt in cap.fin.de homic. lib.6.quod facit etiā Gundiſſaluus à Villadie.de irregularit.col.20.Cū igitur hęc clementina immediate ac principaliter ad tollendam conſtitutionem Alexandrinam tendat;cum ſuapte natura ſpecialiter non ordinetur ad tollendum hunc,vel illum acceſſum, neque alias expectatiuas;cum etiam ſi nulla talia fuiſſent illo tempore conceſſa, nihilominus profuiſſent; cum item omnia contraria tollat; cum per accidens & occaſionem cum eo concurrat;cumque ſit ius quoddam conditionale, ac multis modis amiſſibile,conſequens videtur per hanc clementinam ſublatum fuiſſe.

40 Vndecimo, faciunt deciſiones particulares variæ variorum auctorū. Quarum prima ſit glo.multis putatæ ſingu.quæ quinta eſt clementinę, vt hi qui. de ætat.& qualit. ſcilicet conſtitutionem illam,quę prohibet dicere ſententiam,vel dare vocem canonicis, qui ſaltem ſubdiaconus non fuerit, comprehendere etiam canonicos ante illam clementinā, creatos. & ita noua conſtitutio comprehendit futuros effectus actus præteriti.Hæc tamen deciſio,quæ multi, & etiam mihi primo aſpectu

M 2 viſa

viſa eſt pro nobis facere;quamque magni faciunt omnes ibidem, & Felin.in cap.fin.col.11. de conſtit.parũ meo iudicio pro nobis facit: quia illa clementina expreſſe ad canonicos antea creatos ſe extendit; loquitur enim de his qui ſunt mancipati, vel mancipabuntur officijs diuinis. Qua ratione etiam parum facit pro Felin. ac alijs multis eam commendantibus ad hoc,quod noua conſtitutio cõprehendit effectus futuros actus præteriti.Quoniã illi loquuntur de conſtitutione,quæ ſimpliciter ſtatuit,nõ ſe ad pręterita extendendo: cum tamen illa clementina ſe ad pręterita reſpectum effectuum futurorum expreſſe protendat.

41 Secunda deciſio ſit eiuſdem gloſſ. quæ ſecundum Felin. in dict.cap. fin.num.11.& alios alibi probat vnam limitationem illius regulæ,quę habet,nouam legem non extendi ad pręterita, vt fallat quando actus pręteritus ſuam perfectionem à facto futuro expectat. Circa quam deciſionem,quæ multis videri potuit pro nobis facere,dico primum eam non elici efficaciter ex illa gloſ.quia primo,vt paulo ante dicebam, loquitur in lege quę expreſſe ad præterita;ſcilicet ad canonicos ante creatos ſe extendit: cum tamen deciſio prędicta, & Felin. cum alijs ea vtentibus de lege ad pręterita expreſſe non ſe extendente loquantur.Secundo quia illa gloſ.non loquitur de re imperfecta,neque ſuam perfectionem à facto futuro expectante;ſed potius omnino perfecta, quæ parit effectus futuros.Loquitur enim de canonico iam plene creato,& canonia plene collata,quę facultatem ferendi ſententiam,vel vocem in ca-

42 pitulo dandi parit. Dico ſecundo deciſionem & limitationẽ illam meo iudicio etiam in ſe falſam eſſe, ſi intelligas eam de actu conſummato; nondũ tamen ſuum effectũ ſortito,de quo videntur cõmuniter docto-

43 res eam intelligere. Primo quia nulla lege probatur:& à regula non eſt recedẽdũ ſine probatione neceſſaria,glo. memorab.in rubric. de regul. iur.lib.6.& in regula,omnis definitio.ff.eodem. Bart. in l.quoties. ff.ſi quis cautio. cum multis alijs,quæ in illa rubr.olim ſcripſimus. Secũdo quia Barto. receptus ab alijs in illa. l. omnes.nu.44.ff.de iuſt.& iur. ait ad rem perfectam ratione formę non extẽdi legem nouam ſimpliciter latam.quod etiam Pan.in dict.cap. fin. col.penult. cum quo tranſeunt omnes affirmat. Tertio dico deciſionis huius falſitatem nil noſtro propoſito obeſſe. Quoniam ex falſitate illius ſolum ſequitur huic acceſſui non fuiſſe derogaturã hanc clementinã, ſi ſolum vetuiſſet acceſſus & expectatiuas ſuper beneficijs paternis concedi,quia quoad formã perfectus fuit; licet non quoad ſuum effectum.quia nondũ ſortitus erat illum:quod nos non negamus,ſicut & ſupra cõfeſſi ſumus legem nouã, quæ irritat teſtamenta ſine certa forma confecta,nõ extendi ad ea, quæ ante illã fuere perfecta;licet teſtantes illi legi ſuperuixerint,& reficiendi opportunitatẽ habuerint per l. iubemus.C.de teſt.& ea quę ibi Paulus adnotauit,quidquid Angel.probatus recentioribus parum expen-

denti-

dentibus deciſionem Bartol. prædictam communiter eſſe receptam dixerit in authent. vt factę nouę conſtitutiones. §. 1. colla. 5.

44 Tertia deciſio ſit eiuſdem gloſſ. quę ſecundum Cardin. ibi. & Felin. in illo num. 11. ſingulariter probat conſtitutionem nouam comprehendere id, quod iam prętéritum eſt reſpectu futurorum effectuum: ſcilicet non reſpectu præteritorum quando eſt vtrorumque productiuum. Super qua deciſione dico primo eam ibi non probari: quia vt prędixi gloſ. loquitur de illa clementina, quę ſe ad præterita extendit: deciſio vero doctorum de alia, vt patet ex eorum commentarijs, in quibus pro alia limitatione videas hanc poſitam, & pro alia, quando lex ſe ad præterita extendit. Dico ſecundo illam ſic abſolute intellectam etiam videri falſam: quia primo nullo iure probatur: nam quę iura in id citantur non diſponunt de re prętérita, ſed de vſu, exercitio, exequutione, vel ordinatione futura rei præteritę, quę longe eſſe diuerſa ſatis clare colligitur ex doctrina Bart. in dict. L. omnes. nu. 44. & clarius ex reſolutione Ant. in cap. fin. nu. 15. verſ. tertio caſu. & Imo. nu. 13. verſ. tertio caſu. & Panor. n. 11. & Dominico cum Alexan. in cap. ex antiquis. 54. diſt. Et non eſt limitanda regula ſine probatione neceſſaria per ſupradicta in 2. deciſ. Dico tertio, contrarium probatur in cap. per tuas. de maiorit. & obed. iuncto cap. fin. de conſtitut. iuxta inductionem factam in argumento pro præfato C. ſupra formato. Dico quarto, ex eius falſitate nil contra nos inferri: quia nos non contendimus conſtitutionem, de aliqua re, vel actu ſimpliciter loquentem extendendam eſſe ad rem, vel actum præteritum ratione futuri effectus; ſed legem agentem de vſu & exequutione alicuius rei vel actus futura comprehendere vſum & executionem futuram rei prętéritæ. Defendimus enim legem prohibentem quamcumque & qualemcumque futuram ſucceſſionem, comprehendere ſucceſſionem futuram: etiam ſi quis eam prętendat ratione rei prętéritę; ſcilicet acceſſus vel alius expectatiuæ antea conceſſæ; quod longe diuerſum eſt. hoc enim non eſt extendere legem ad præterita, illud autem ſic; vt mox magis apparebit.

45 Quarta deciſio ſit glo. memorabilis iuncto tex. in verb. vtetur. clementinę 2. de vita & honeſt. cleri. quæ ſingular. probat conſtitutionem prohibentem vſum & exercitium futurum alicuius rei vel actus, comprehendere etiam vſum & exercitium rei præteritę. Nam clemẽtina illa 2. prohibet vſum veſtium virgatarum, vel partitarũ clericis. & ait glo. illam comprehendere vſum veſtium antea factarum. de qua deciſione dico primum illam eſſe veram. Quoniam vt gloſſ. ipſa ſubtiliſſime ſubijcit per hoc dictum non extendimus illam conſtitutionem ad præterita: ſed intelligimus eam in vſu rei futuro, de quo loquitur. aliud enim eſt res ipſa prętérita, aliud vſus eius futurus. Rem ipſam vt præterita eſt, & illius vſum præteritum illa clementina nõ tangit, ſed tantum vſum

futurum.

futurum. Dico ſecundo illam communiter recipi. nam eam probāt ibidem Cardinal. & Pan. & impēſe cōmendat Imol. & Ant. cum And. Sic. Feli. & Dec. in diċt. cap. fin. & Domin. cum. Alex. in diċt. cap. ex antiquis. approbant. Tertio dico illam glo. & deciſionem, quæ ex ea elicitur male applicari à Felin. in cap. fin. de conſtit. col. 11. limitatione ipſius quintæ, quam conſtituit ex deciſione prima ſupra relata. Quarto dico hanc deciſionem noſtrum propoſitum maxime iuuare. Quoniam ut illa glo. loquitur de lege, quæ nullam de præteritis mentionem facit; ita & noſtra clementiua. & vt illa loquitur de vſu futuro; ita & hæc de ſucceſſione futura. Cum ergo illa dicat, clementinam illam comprehendere vſum futurum rei præteritæ, ita & clementina noſtra comprehendet futuram ſucceſſionem ratione rei pręteritę: & ita futurā ſucceſſionem, ad quam pręfatus C. ratione acceſſus præteriti adſpirat.

46 Quinta deciſio, quę corroborat quartam, ſit glo. receptæ per omnes quæ poſtrema eſt cap. 1. de iniur. lib. 6. quę ait text. illum, qui excommunicat concedentes, vel extendētes pignorationes, vel repreſalias ad clericos, comprehendere eos, qui antea conceſſas extendunt. & ita cōprehendit vſum futurum rei pręteritę.

Sexta, quæ confirmat etiam quartam, ſit glo. ſingul. clementinę 1. de teſta. ſcilicet, quod clementin. illa præcipiens exequutoribus teſtamētatijs, etiam religioſis exemptis, vt rationem de ſui officij geſtione & exequutione ordinarijs reddant, includit exquutionem & geſtionē futuram; licet non præteritam, vt in ſolutione argumenti quinti præfati C. dicam. Et ita vides conſtitutionem de geſtione ſimpliciter loquentē, includere geſtionem, & ita vſum & exercitium rei præteritę; officij ſcilicet exequendi antea ſuſcepti. Ad idem allegant Do. & Cardin. Alex. in cap. ex antiquis. 54. diſt. poſt Anto. in cap. fin. de conſtit. glo. in verb. tranſiuerint. clementina 1. de regular. quæ tamen nil facit. quoniam agit de lege, quæ expreſſe ad religioſos, qui antea tranſierunt, ſe ipſam extendit.

Septima ſit deciſio Ioan. And. in cap. fin. de eleċt. lib. 6. col. 1. ſcilicet cap. illud fin. ſtatuens formam confirmandi eleċtiones, comprehēdere confirmationes eleċtionum pręteritarū: quia licet eleċtiones ſint præteritæ; non tamen vſus earum & cōfirmatio de qua illud cap. agit. ſic in propoſito, licet acceſſus ſit pręteritus, ſucceſſio tamen per eum facienda, futura eſt.

47 Oċtaua deciſ. ſit Guiller. de Suza, & Iacobi de Aren. quem Cyn. in l. 2. de legib. in hæc verba refert. *Statutū vetus continebat, quod banniti eximerentur de banno, ſolutis 50. libris, poſtea ſuperuenit nouū ſtatutū, quo cautum eſt vt eximantur de banno, ſolutis centum libris. Accidit quod quidam bannitus ante ſtatutum nouum volebat exire de banno, dicebatur ſibi, quod ſolueret centum libras. Dicebat ipſe: Ego non debeo ſoluere, niſi quinquaginta. De*

ta. De hac quæſtione fuit controuerſia Paduæ apud Doctores illius temporis. Et terminatum fuit per Guiller. de Suza & Iaco. de Are. Parm. quod ſoluere debebat centum libras. Quia ſtatutum non dat formam futuris bannitis; ſed futuris exemptionibus bannitorum: & ſic futuris liberationibus, vbi debet ſeruari lex noua: Hæc ille. Quid te rogo, noſtro propoſito aptius, ſi rem vigilanter conferas?

48 Nona ſit deciſio Archid. qui in cap. deliberatione. de off. leg. lib. 6. ſub finem, ſecutus Guiller. de Suza præceptorē ſuum, dixit legem nouā, quæ formā procedendi & pronunciandi inducit, comprehendere lites præteritas; qua parte proceſſus adhuc eſt futurus; licet nō qua parte præteritus. Idem glo. cap. licet canon. de electio. lib. 6. verb. de cetero, recepta per omnes ibi, & vbique, & Petrum ab Anch. in repitit. cap. 1. de cōſtit. q. 13. fol. paruo 51. col. 1. quod ipſum Bart. in dict. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. 5. q. principali, receptus ab omnibus ibi, & a Domi. & Alexan. in cap. ex antiquis. 54. diſtin. & ab Anto. & Panor. in cap. fin. de conſtitut. & alijs quos referunt ibi Felin. col. 10. & Dec. penult.

49 Decima ſit deciſio Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. num. 47. ſcilicet ſtatutū noue factum, vt medietatem dotis vxoris præmortuæ maritus lucretur, comprehendere etiam dotem vxoris ante illud ſtatutum acceptę; ſi ea poſt illud moriatur. Quod ipſum tenet ibi Rayner. de Forliui. num. 63. ſuæ repet. Ioan. item Baptiſta de ſancto Seuer. nume. 85. ſuę repet. & Petrus ab Anchar. conſil. 125. viſis. col. fin. Immo & Communis Legiſtarum tranſit cum Bartolo, teſte Imol. in illo cap. fin. num. 13.

Contra tamen illam deciſionē Bart. tenet ipſe in dict. cap. fin. de conſtit. col. pen. verſ. ſed aduerte. quem ſequutus eſt Feli. ibi col. 3. & Dec. col. fin. & Io. Crotus in repet. l. omnes populi. nu. 73. ff. de iuſt. & iure. quatuor rationibus. quas licet veluti nouas referat; ſunt tamen partim

50 Imolen. partim Felin. in dic. cap. fin. col. 2. & 3. Non tamen arbitror diſcedendū à Bart. cum quo omnes ante Imol. ipſo teſte, tranſierūt. Quia primo ſi à Barto. in hac cōcluſione diſcedas, oportebit te pari ratione diſcedere in præcedenti cōcluſione, quod quāuis Decius faciat col. pen. Imolen. tamen nō audet id penitus facere; licet tētarit col. 7. Felin. itē & Crotus Barto. ſequuntur. Secundo, quod quinque deciſiones præcedētes eis repugnant, quarum nulli ſatisfaciunt. Tertio, quod ratio illa viua glo. in 4. deciſ. ſupra citatæ, qua Bartolus & prædictæ deciſiones nituntur, deſtruit eorum ſententiam. quoniam dicere quod Barto. ait, non eſt legem ad præterita extendere; ſed futura comprehendere. Quarto facit, quod ſi ſequamur Imolen. qui primus à Bartolo defecit: & qui fuit in cauſſa vt Feli. Dec. & Crotus deficerent, oportebit nos dicere nulla præterita intra legem nouam includi: niſi aliquod verbum præteritum tēpus ſapiens in ea ponatur; id enim ipſe ait num. 14. quod tamen viſum

eſt ab-

eſt abſurdum, etiam Felin. in illo cap. fin. col. 13. verſ. demum. Quinto, quod innouarentur multa olim recepta per prędictos, vt ipſemet Felin. fatetur ibidē. Sexto, eſt caſus contra eum in cap. cū tu. de vſuris. adiūcto ei cap. quoniā. eod. tit. Nā in illo cap. quoniam. ſtatutū ſimpliciter fuit, vt vſurarij manifeſti, tali & tali modo cogerentur reſtituere vſuras; nulla de præteritis mentione facta, & nullo verbo, quod tempus præteritū ſaperet, inſerto. & in illo cap. cum tu. declaratur locum fuiſſe ſtatutis in cap. quoniam. etiam in vſuris ante illud, extortis. Vides ergo legem reſtitutionem vſurarum futuram tangentem, extendi ad reſtitutionē vſurarum prętteritatū, & ita ad vſum & exercitium rei præteritę. Septimo, & quidem neruoſe, quod ſi omnia quæ Imolenſ. ait vera eſſent, ſequeretur canonem, ſi quis ſuadente. 17. q. 4. non comprehendiſſe homines ante illum natos: ſequeretur legem huius ac Caſtellæ Regnorū, ne quis inſideat mulæ, non includere illos, qui ante illam inſidere ſolebant; immo neque mulas & homines ante illam natos. & lex de non exportando frumento vel vendendo extra ciuitatem & territorium, non cōprehenderet frumentū ante illam legem coactum; & alia id genus ſexcenta. quæ ridicula ſunt & Ioan. Imol. viro alioqui grauiſſimo indigna.

Non obſtat fundamentum eius ſcilicet quod ex cōtractu dotis quæſitum fuit ius hęredibus vxoris, & ita ſtatutum illud nouum non debet eis præiudicare. Nam primo ius, quod futurus hęres ſperat in bonis viuentis, non eſt conſiderabile, vt diximus in octauo argumento poſt Bar. in l. is poteſt. n. 3. & 9. ff. de adquirend. hæredi. Secundo illud ius videtur ſecundarium, & ita locum habent quæ diximus in nono argumento. Tertio præiudicium illud eſt præcogitatum ab ſtatuti illius cōditore; & ita locum habēt quæ tradit Dec. in conſil. 113. & tacta fuerūt in illo argumento nono; ſi cōditor ſtatuti & legis nouæ habuit poteſtatem pręiudicandi cum cauſſa. Quarto reſpondeo, quod ſi talis contractus ſuper dote fuiſſet initus, vt ex illo irreuocabiliter dos deberetur alicui poſt mortem vxoris, etiam ſine alia vlla voluntate vltima & alia lege, tunc non eſſet locus deciſioni Bartol. Quia tunc alia ratio quam quia dos erat prętterita, impedit nouę legis vigorem ad illam extendi; obligatio nempe quęſita irreuocabiliter per illum cōtractū. Non otioſe autem dixi, irreuocabiliter, & ita vt etiam ſine alia vltima voluntate ac lege deberetur, propter ea, quę in ſolutione argumenti dicam. Ad alia vero tria fundamenta, quę Ioan. Crotus adducebat ex Felin. fontibus hauſta, gratia breuitatis, quia leuiora ſunt, ſpeciatim non reſpondeo

51 Vndecima ſit Baldi in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. n. 14. ver. ſed an. ſcilicet ſtatutum vetans mulieribus, ne deferant ſericas veſtes, includere veſtes iam factas.

Duodecima eiuſdem ibidem; ſcilicet ſtatutum, ne filia dotata ſuccedat,

dat concludere filia ante illud dotatas.quod ipſum dixit in l.illam.C. de donationib.

Decimatertia ſit Barto. in dicta l.omnes.nu.42. ſcilicet ſtatutum ne feminę ſuccedant, extendit ad præteritas,quæ nondum cum fratribus diuiſerunt hęreditatem. Quæ deciſio ſatis continet id quod deciſiones dictę præcedentes; immo & quiddam maius ſcilicet comprehendere filias feminas,etiam ſi pater ante ſtatutum obijſſet mortem:nondum tamen illæ recipiſſent portionem ſuam:quamuis contrarium ei imponat Imol. in illo. cap.fin.nu.14.& teneat Bald.in l.illam.C.de collat.

53 Decimaquarta ſit Feli.in dict.cap.fin.col.11.ſcilicet, ſtatutum vt tãtum detur capienti & præſentanti bannitum, dandum eſſe illi,qui bannitum ante ſtatutum capiat,& poſt illud præſentauit.

54 Decimaquinta ſit Croti in reper. dict.l.omnes populi.nu.78.ſcilicet ſtatutum, quod tantum detur præſentanti bannitum: dandum eſſe illi qui cepit ante illud: ſed poſt id pręſentauit. quas duas deciſiones ideo tribuo diuerſis; quoniã, vt vides, diuerſæ ſunt:tribuo autem illis,& nõ Baldo,cui eas ipſi tribuunt in l.ſi ita ſcriptum.§.fin.ff.leg.2.quia illud non dicit ipſe ſed diuerſum, quod eſt deciſio ſequens.

Decimaſexta;ſcilicet ſtatutum de eo, qui ceperit bannitum, extendi ad eum,qui antea captũ præſentauit.Neque ad id dicendũ ꝙ ea ratione mouetur Bald.qua illi Patres ſignificant; ſed alia quæ parum eorũ propoſito & noſtro ſeruit.Omnes tamen tres deciſiones probant,ſtatutum de vſu aliquo & exercitio loquens extendi ad vſum rei etiam præteritæ.quod eſt noſtrum propoſitum.

55 Decimaſeptima ſit Angeli in l.Vranius.ff.de fideiuſſ.col.2.&.in l.1. col.2 C.de his qui accuſar. non poſſ. ſcilicet ſtante ſtatuto,ne querelæ bannitorum audiantur,accuſatorem,qui pendente accuſatione bannitur,non debere amplius audiri.Quoniã,vt ille docte de more ait,inhabilitas illa ſuperueniens ante rem perfectam repellit eum,poſtquam ad illum caſum vnde incipere non poterat peruenit. Sed hæc deciſio licet magnopere iuuet propoſitum noſtrum,quatenus probat,ius inchoatũ. perdi propter inhabilitatem ſuperuenientem:nil tamen de legis extenſione continet.

56 Decimaoctaua ſit Anto.in cap.fin. nu.19.de conſtituti. ſcilicet legẽ: Nequis triticum ex territorio exportet,illum qui ante legem cœpit extrahere, nondum tamen extraxiſſet, comprehendere.quod ante illum Hoſt.neque per eum, neque per aliũ ibi relatus ſenſit in cap.2. de cõſt. vt in ſolutione.7.argumenti.deciſ.9.dicti C. infra dicemus.

57 Decimanona deciſio ſit Ioan. And.in cap. auaritiæ.verb.genere,de electio.lib.6. communiter recepta ibi, quę habet conſt.tutionẽ illam prohibentem electo,ne ante confirmationem adminiſtrationem eccleſię gerat,etiam tamquam procurator, comprehẽdere illum electũ,qui

antequam eligeretur,tamquã procurator,vel œconomus adminiſtrabat:quæ deciſio noſtrum propoſitum magnopere confirmat.Nam ſicut illud cap.auaritiæ, de geſtione futura loquitur,ita & clementina noſtra de futura ſucceſſione.& ſicut hæc nõ extenditur ad præterita expreſſe, ita nec illud.& ſicut hęc aliquantum eſt præiudicialis,ita & illud.& ſicut illud eſt prohibitiuũ,ita & hęc,immo illud de vſu actus iam effectũ ſortiti agit;nos autem de vſu actus nondum effectum aſſequuti.Cum ergo illud comprehendat futurum vſum rei penitus perfectę;œconomię videlicet,& procurationis conſummatarũ & ſuum effectum ſortitarũ ante illud cap. ita,immo a fortiori noſtra clem. comprehendit vſũ futurum rei præteritæ nondum perfectæ, vel ſaltem effectum nondum ſortitiæ;ſcilicet acceſſus ad beneficium prędicti A. tunc viuentis.

58 Vigeſima ſit Lauri in tract.de ſucceſſ. maſcul. excluſ. femi. 2. parte. num.12.ſcilicet,ſtatutum ne femina ſuccedat extantibus maſculis, ad filias iam natas extendi.cui ſatis conſonat deciſiones 12.& 13.ſupra relatæ quæ deciſio tanto magis noſtram propoſitionem adiuuat, quanto verius & receptius eſt per illud ſtatutũ filias excludi,etiam quoad legitimã,ſecundum Alexandrum in conſilio 68. circa præmiſſam.n.6.qui multos alios in hoc citat.quem ſequitur Iaſon in.l.ſi quãdo.§.& generaliter. C.de inofficioſ. teſtam. quãuis ſubdubitaſſet prius in authent.

59 nouiſſima.num.71.eod.tit.Ratio vero quare nos hæc deciſio multum iuuat,illa eſt,quod filię ſimul ac nata fuit,quaſi debita ſaltem cœpit eſſe in bonis paternis legitima,l. ſed quia. ff.pro ſocio. ibi:Quaſi debita & l.fin.§.ſin autem.ibi:Quaſi debita C.de curat.furi.& glo.putata.ſing.in l.3.C.de iur.& facti ignor. quæ ſimilem tamen habet in l.ſi duo.ff.de adquir.hęred.quæ recepta eſt opinio apud ſcribentes in prædictis locis & Iaſon in l. is poteſt. num.23. ff.de adqui.hęred.& Roderi. in l. quo-

60 niam in prioribus.C.de inoffi.teſt. col.9. immo Bar. communiter receptus in dict.l. is poteſt.tenet ius, quod filius ſuus habet in bonis patris eſſe diſtinctum à filiatione.Immo & Barto.& Areti. & alij, excepto Iaſone, in ea ſunt opinione in illa lege,vt ius ſuccedendi, quod filius habet in bonis patris, ſit ius conſiderabile ac ſpes à iure probata. Et quamuis Iaſon ibi contrariũ teneat,multa loca citando in quibus Bartolus aliud ſentit.quam diſſenſionem magis eſſe verbalem,quàm realẽ facile,ſi vacaret oſtenderẽ.At vtcumque, res habeat,negari non poteſt tantũ iuris fauore dignius habere filium ſuum ad legitima in bonis patris habendam,viuente patre, quam præfatus C. viuente præfato A.ad hanc Cãtoriam habebat,tempore huius clementinæ.Cum ergo lex ſimplex ne femina ſuccedat excludat filias iam natas,quare te rogo præfatum C.acceſſum habentem ad Cantoriam paternam non excludet hæc clementina; non ſimplex ſed multiſſima illis verbis : *Nullo vmquam tempore, &, Nullo modo ſuccedat ?* Magis autem multo faciet

hæc

hæc deciſio pro nobis, ſi teneamus cum Bart. ſupra in deciſ. 13. relato, filias hoc caſu excludi etiam à delata; ſed nondum adita eis hęreditate.

61 Duodecimo principaliter, pro noſtra parte facit radix illa omnium prædictarum viginti deciſionum; nempe reſolutio Anto. circumſpectiſſimi viri in cap. fin. nu. 15. de conſtitutionib. laudati à Dominic. & Alexan. cap. ex antiquis. 54. diſt. conſona ſatis Bartolo communiter recepto in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. in q. 5. princip. nu. 44. quem Petrus ab Anch. aliorum dictis illuſtrat in cap. 1. q. 14. principali de cõſtit. Facit, inquam, reſolutio illa, legem nouam inducentem aliquid, etiam ſe ad præterita non extendentem, quæ de actis & factis ipſis loquitur, non comprehendere acta & facta præterita perfecta quoad ſuam formam. Eam autem, quæ de vſu, exercitio & executione actus iam facti loquitur, non comprehendere quidem vſum, exercitium & exequutionem actus & facti præteriti, ſi ea quoque iam ſunt præterita: futura vero ſic; ſiue ſint actorum & factorum futurorum & præſentiũ, ſiue præteritorum. at clem. hęc, lex eſt inducens aliquid noui de ſucceſſionibus in paterna beneficia. Ergo non comprehendet præteritas: comprehendet autem futuras, etiam ſi illa exequutiones actorum & factorum præteritorum fuerint: cum non de illis factis & actis, ſed de illorũ exequutione loquatur. Cum ergo ſucceſſio, quam pręfatus C. in præfatam Cantoriam futura eſſet tempore Clementis, comprehendetur ab hac eius lege: licet illa ſucceſſio ſit vſus, exercitium vel exequutio actus præteriti. quamuis ſi de acceſſibus vel expectatiuis concedendis, vel nõ,

62 locuta fuiſſet, non comprehendiſſet hunc acceſſum. Quia id de quo locuta fuiſſet iam pręteritum eſſet: præſertim quod verba huius clementinę prægnantia valde ſunt & vniuerſaliter deſtribuentia; ſcilicet: ***Filij preſbyterorum nullo vmquam tempore, & nullo modo in patrum beneficia ſuccedant.*** quæ verba omnem ſuccedendi modum continent, etiam extraordinarium, argu. glo. ſing. in clementina, vt hi qui. verb. nullo modo. de ætate & qualit. quę habet per illa verba excludi etiam modum diſpenſatorium; arg. item glo. memorab. in clementina 1. verb. quauis. de re iudic. & eorum quæ tradit Panor. conſil. vltimo. vol. 1. & illorum multorum quę allegant Felin. & Deci. in cap. ſedes. de reſcript. Quibus addo illud Decij conſil. 56. col. 4. comitem Palatinum, cui eſt poteſtas legitimandi quoſcumque ſpurios, etiam infantes legitimare poſſe. Quod ante illum dicitur dixiſſe Alexand. in quodam conſil. non excuſſo. & ante illum Bald. in conſil. 204. ſuper primo. 2. lib. Cum igitur modus ſuccedendi per acceſſum aliquis modus ſit ſaltem extraordinarius, conſequitur illum eſſe ſublatum.

63 Et ne primo reſpondeas huic argumento 12. à reſolutione Antonij diſceſſiſſe Felin. ibid. in col. 2. ampliatione 4. conſidera primo, Felin. non eſſe contrariũ Antonio; immo illi ſubſcribere. Felin. enim ait con-

ſtitutionem de aliquo actu, vel facto præterito loquentem non extendi ad futuros effectus. quod nos etiam ſequuti ſumus in 11. arg. deciſ. 1. Anto. autem ait, legem quę de aliquo loquitur, comprehendere futura, etiam ſi ea ſint exequutio, vel vſus rerum præteritarum. quod non eſt Felini dicto aduerſum, ſed longe diuerſum. Conſidera ſecundo eundē Felin. in eod. cap. fallen. 4. num. 10. cum cōmuni tenere, legem nouā, quę ordinem & modum cauſſarum agendarum reſpicit includere lites & cauſſas ſuper rebus prętеritis mouendas, immo & iam pendentes pro ea parte qua futuræ ſunt. Quod nulla ratione defendi poteſt, niſi quia modus ille, de quo loquitur futurus eſt, & eſt quædam exequutio; licet actus pręteriti & cœpti. Fateor, quod Imolenſis per principiū authent. vt cum de appella. cog. collat. 8. tentauit in dict. cap. fin. recedere à communi, quo ad lites pendentes. & id affirmarunt poſtea Andr. Sicul. & Decius propter verbum, Examinari, poſitum in illo principio. quod tamen de pendentibus per appellationem loquitur. & verbum, Examinari, quo ad merita cauſſæ referri poteſt. Per quod facile communem & Felin. contra prædictos ſuſtentes: quamuis propoſito noſtro ſufficiat id quod omnes tenent; ſcilicet legem modum inducentem
64 extendi ad lites ſuper rebus preteritis futuras. Conſidera tertio eundē Felinum ibidem fallent. 5. tenere quiddam maius; ſcilicet legem nouam etiam de facto aliquo vel actu loquentem comprehendere actum & factum antiquum, quando ſuam perfectionem & complementum ab actu futuro expectat. quod ante illum Panor. & Card. & Imol. adnotarunt: in clementina vt hi qui. de ætat. & qualit. quod ipſum pro 4.
65 concluſione poſuit Crotus in repe. l. omnes. num. 78. ff. de inſtit. & iure. quę Felini fallentia clare concludit clementinam noſtram incluſurā fuiſſe hunc acceſſum etiamſi de acceſſu egiſſet: quoniam perfectionem ſuam à facto futuro expectabat. Quod tamen ego, etiamſi magnopere pro meo propoſito facit, non concederem per ea, quæ in 2. deciſi. inſerta 11. argumento dixi.

Conſidera quarto eundē Felin. col. 13. verſ. Puto. carpere Imol. qua parte ab Anto. diſcedit. Contra quem nos quoque ſupra pro Bartol. in argum. 11. deciſio. 14. pugnauimus; &, ni fallor, vicimus.

66 Decimotertio principaliter facit, quod illa reſolutio Antonij in argumen. 13. pro fundamento aſſumpta, legē de vſu & xequutione loquentem comprehendere vſum & exequutionem rei prętеritæ, duobus ſolis caſibus fallit ſecundum eundem communiter receptum: quorū neutri eſt locus in caſu noſtro. Prior enim illorum, eſt quando exequutio eſt omnino acceſſoria rei prętеritę, vt augmentum portionis præbendę ad eam iam quęſitam. cap. fin. §. 1 de conceſſ. præb. lib. 6. huic autem caſui non eſt locus in propoſito: quoniam ſucceſſio non eſt ſic acceſſui con-
67 nexa & illi acceſſoria. Nam primo illa ſucceſſio, non accedit acceſſui, immo

immo econtrario acceſſus quoddam præambulum ad illã. Et ita quoddam acceſſorium antecedens: vt ius patronatus ad beneficum ſecundum S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 4. quod pridẽ explicauimus in cap. quanto. de iudic. Secundo illa ſucceſſio non eſt omnino coniuncta acceſſui. Quoniam per illam nouum ius; ſcilicet in re quæritur acceſſuro ius ad rem habenti: & ſexcentis modis acceſſus euaneſcere poteſt antequam
68 ad ſucceſſionem perueniatur. quod ſufficit, vt non dicatur ei omnino annecti & accedere. dict. cap. fin. §. penult. de conceſſ. præb. qui probat ea de cauſſa prębendæ adquiſitionem nõ eſſe omnino annexam & acceſſoriam Canoniæ collatoni & iuri ad eam quæſito. immo adeo eſſe diuiſam & per ſe ſubſiſtentem vt ſub nouam legem reuocantem expectatiuas includatur. quod in illo cap. fin. probatur, & adnotatur ab omnibus. Et ita vides vni e duobus caſibus non eſſe hic locum. Quod autem alteri non ſit probatur, alter enim caſus, in quo ſecundum Anton. & communem lex noua de vſu agens & exequutione, non comprehendit vſum rei præteritæ, eſt quando finis & ratio legis nouę non habet locum in eo. Exemplum eſt in gloſſ. ſingu. clementina 1. de teſta. determinante illam clementinã, quæ iubet exequutoribus teſtamentorum rationem de ſua exequutione reddere locorum ordinarijs, non incluſiſſe rationes antea non redditas de præteritis exequutionibus: cũ tamen id quidam vſus & exequutio ſit rei pręteritę; officij videlicet iam commiſſi. Et ratio eſt ſecundum gloſſ. ibi, quia Papa id iuſſit, vt colligitur ex textu, ne male adminiſtrarent exequutores. quę ratio & finis ceſſabat reſpectu præteritarum exequutionum; cum illę iam eſſent bene vel male factæ. Huic tamen caſui non eſſe locum in noſtro propoſito, luce clarius conſtabit ei, qui perpenderit rationem principalem huius clementinæ condendæ illam fuiſſe, ne per huiuſmodi ſucceſſiones memoria præteriti delicti renouaretur & ſcandalum populo fieret, dum in mente ei veniunt peccata eorum, quos in hoc magnis reditibus & magno ſudore ſuſtentat, vt ſint mediatores & interceſſores ad Deum pro ſuis delictis. 49. diſtin. in princ. cap. ipſi ſacerdotes. 1. q. 1. quæ ratio, vt vides, locum vendicat in propoſita ſucceſſione. Ergo & lex noua illam includet.

70 Decimoquinto facit, quod lex noua includit illa futura ius nouum in ſacerdotijs conferentia, quibus verba ipſius conueniunt: quamuis ea ſint talia, quorum initia & iura præambula præceſſerint. Et adeo illa includit, vt etiam illorum præambula & iura ad rem tollat. Caſus eſt clarus in illo cap. fin. de conceſſ. præben. lib. 6. ibi enim lex noua expectatiuas, reuocans extenditur etiam ad expectatiuas prębendarum, quarũ iam Canoniæ collatę fuerũt, & quarũ ratione iam diſtributiones quotidianas recipere cœperunt. Immo vt in exceptione. 13. oſtẽdimus, extenditur etiam ad prębendam iam vacantem, & quæ iam iudicatę

fuit

fuit eſſe debita expectanti. Immo & ad illam, quę iam collata fuit; ſed nondum per expectantem acceptata. Quare igitur hęc noua clementina non extenditur ad ſucceſſionem futuram in pręfata Cantoria: licet pręambulum quoddam & pręparatoriū ius ad rem peroſum valde ac
71 magis remotum pręceſſerit? Confirmatur hoc per illam theoriam receptam, quę habet pręterita, quorum perfectio à re futura pendet; comprehendi ſub ea lege, quę de illa futura loquitur. quod mea ſententia ſingulariter probatur in illo cap. fin. de conceſſ. pręb. lib. 6. inducendo illud eo modo, quo ſupra in hoc & pręcedenti argumen. inducebamus. Probatur & in cap. cum tu. adiuncto ei, cap. quoniam in pleriſque. de vſur. inducendo illa eo modo, quo in argum. 11. deciſ. 10. adduximus. Affirmat illam etiam Felin. in illo cap. fin. col. 11. verſ. fallit. & Crotus in illa l. omnes. num. 71. in verſ. limitatur. qui per errorē typographorum eſt poſitus pro, Ampliatur, vt ſubſequentia demonſtrant. idem ſatis affirmauit Imol. in clem. vt qui col. 4. de ætat. & qualitat. & in clem. 1. col. 1. de teſt. qui & in d. clem. vt hi. & Car. col. 2. dixit legem nouā extendi ad effectus futuros rerum pręteritarum. quod & ſi forte omnino verum nō ſit, vt ſupra tangebam, in effectibus rerum præteritarum & ſuum effectum iam ſortitarum: tamen veriſſimum eſt de effectibus rerum præteritarum è futuris adhuc pendentium. Cum igitur is acceſſus initium quoddam, & ante ambulum ſit ad ſuccedendum in pręfatam Cātoriam; cumque ſolum ſit ius quoddam ad rem pręparatorium ad illam, cum perfectio à futuro euentu pendeat; cumque ſucceſſio hęc futurus quidam effectus rei nondum perfectę ac conſummatæ ſuumque effectū ſortitę ſit, quare lex de ſucceſſione quamuis in vniuerſum loquens hanc non comprehendet?

Confutatio Contrariorum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus vim, quę compoſitio, & quæ gratia pretio conceſſa non habet.*
1 *Gratiam expectatiuam, libere à ſucceſſore concedentis reuocari.*
1 *Contractus ex iuſta cauſa tolli à Principe.*
2 *Compoſitio acceſſuum non tranſit ad ſucceſſorem.*
3 *Intellectus cap. 2. de conceſſ. præb. expenditur.*
4 *Lex noua quæ includit futurum inuoluens præteritum. & nu. 6.*
5 *Actus conſumatio, quæ exequutio eius.*
5 *Succeſſio in præbendam vt accedit canoniæ.*
7 *Legitimatio primogeniti præiudicat ſecundo genito, tribus concurrentibus. & 8.*
9 *Lex correctoria quæ fauorabilis.*

9 Legem

9 *Legem correctoriam extendit ratio expreſſa.*
10 *Legitimatio, extante legitimo, quam exoſa. & 11.*
12 *Religionis ingreſſus cui iuri quæſito non nocet. & 13.*
14 *Lex noua ne fœmina in emphyteuſim ſuccedat, vt includit filias iã natas, cum concordantia opinionum.*
15 *Emphyteuſim pro ſe ac liberis quę noua lex includit.*
16 *Intellectus regulę: ſine culpa. lib. 6.*
17 *Legis per diſpoſitionem, damnum datum non reſarcitur.*
18 *Ius quærendi modum ciuilem facile à principe tolli.*
18 *Acceſſus, modus quærendi ciuilis, non ius quæſitum eſt. & nu. 19.*
19 *Ius priuilegij facile à principe tolli.*
20 *Regreſſus ad ius priſtinum dari, cum id æquitas ſuadet.*
21 *Principem præiudicare nolle quando verum & quando non.*
22 *Præiudicium præcogitatum quando videtur facere princeps.*

1 NOn obſtant præfati C. fundaméta. Non primum. nam vt ego concedo, conſtitutionem ſimpliciter loquentem non extendi ad prę-terita, ita eum oportet concedere ſucceſſionem, quam nos ſub hanc clementinam includi contendimus, nõ eſſe pręteritam, ſed futurã, quamuis quędam exequutio & quidam vſus rei pręteritæ ſit. quod nil obſtare, quominus ſub legem nouam cadat, in arg. 13. probauimus, & in multis deciſionibus 11. argumenti, pręſertim in 4. concluſimus.

Ad ſecundum reſpondetur primo, quod compoſitiones, quæ apud Sedem Apoſt. fiunt applicando aliqua temporaria per viam eleemoſynę, ad aliqua opera pia, non fiűt per viam contractus, & pretij rerum ſpiritualium: ſed per viam cuiuſdam pęnitentię, & gratiarum actionũ. quæ impleta nullam aliam obligationem inducunt inter componentẽ, & compoſitum, quam alia obſequia, & eleemoſyna; per quæ non intenditur obligatio; ſed potius deobligatio ſiue exoneratio, & meritũ. Secundo, quod ex iuxta cauſſa poteſt Papa ſuo contractui contrauenire; quanto magis tollere prędeceſſoris compoſitionem; ob eas iuſtas & magnas cauſſas, quibus Clemens ad hanc ſanctiſſimam clementinã condendam motus fuit. Tertio, quod illa compoſitio perſonam Papę reſpicit, non ſucceſſoris. Quarto, quod hoc argumentum aut probat Papam non potuiſſe hunc acceſſum reuocare, aut non probat non reuocaſſe. quorum prius nemo concedat; cum materia ſit beneficialis, & agatur de iure ad rem ad vacatura reuocando. quæ omnia latius in ſolutione prędicti quarti argumenti probantur, & explicantur.

2 Ad tertium reſpondeo credere me quidem eiuſmodi tranſactionem ſiue compoſitionem, de qua fit argumentum, inter pręfatum A. & patrem C. interueniſſe: nego tamen eam Papę auctoritate firmatam fuiſſe. Quoniam nulla ex parte litterarum colligi poteſt eam ſciuiſſe, vel

olfe-

olfeciſſe Papam. Quare hoc argumentum violentius retortum fuit in præfatum C.in exceptione 4.

3 Ad quartum reſpondeo, primo communem opinionem eſſe contra Imol.& Do.quorum & Felin.auctoritate ſola nititur argumentum, vt late oſtenſum fuit in argu.2. pro noſtra parte facto. Secundo, quod ſi opinio Imol. teneatur, nil primo ſeruit eius determinatio propoſito Felin.in cap. fin.de conſtitutionib.neque propoſito præfati C. Quoniã vt videre eſt apud Dominic. cuius relatione hoc Felin.& alijs conſtitit, ea ratione principaliter ait Imol. per illud cap.non fuiſſe quaſſatas promiſſiones beneficiorum antea licite factas; quia illud cap. non ſimpliciter quaſſat promiſſiones: ſed cum adiectione, faciendas. Et ita ſolum probat conſtitutionem ad rem futuram ſe contrahentem & reſtringẽtem non extendi ad præterita; quod Felin. ibi non tractat. non autem probat legem ſimpliciter de aliqua re factam ad eius futuros effectus non extendi. quod Felin. ibi tam ſerio contendit. Minus item propoſito noſtro nocet illa determinatio; nos enim non contendimus legem de re futura loquentẽ extendi ad ea, ſi iam eſt præterita: quod habet Imolę determinatio: ſed legem de re futura loquentem, includere rem illam futuram; licet ea ſit vſus & exequutio quędem actus, vel facti prętenti. Non enim propoſuimus defendere hanc clementinam quæ de futura ſucceſſione loquitur, extendi ad ſucceſſiones iam factas: ſed tantum ad faciendas; quamuis illæ ſint exequutiones quædam rerum præteritarũ. quod nihil commune habet cum Imol. deciſione. Facit (quę conſideratio ſerio perpendenda videtur) quod Imol.Do. & Feli.qui contra communem tenent, ore pleno cõcederent illi cap. ſecundo, locũ eſſe in promiſſionibus futuris beneficiorum præteritorũ. in promiſſionibus item faciendis poſt illud cap. ab eis, quibus Papa poteſtatẽ promittẽdi antea dediſſet. quod noſtro propoſito eſt accõmodatiſſimum. Nam vtrobiq; agitur de re futura; ſcilicet in noſtro de ſucceſſione futura: in illo de facienda promiſſione: & vtrobique futura res, de qua agitur, eſt quędam exequutio rei pręteritę. in noſtro quidem acceſſus dati, in illo vero facultatis promittẽdi antea factæ. Quare igitur lex de promiſſione futura loquens comprehendit illã: & lex de futura ſucceſſione agens hanc non includet?

4 Ad quintum reſpondeo, primo negando per illam gloſſ. clement. 1. de teſtamen. probari ſimpliciter, legem nouam non comprehendere futura, quando illa comprehendẽdo pręterita inuolueret. neque Felin. in illo cap. fin. neque Car.& Imo. in loco proprio id tam generaliter colligunt. Sed neque Crotus in pręcitata l. omnes. nu.79. ff. de iuſtit. & iur. licet generalius quam illi colligat. Card. enim in illa clementina 1. col. 2. ſolum colligit, quod ait gloſſ. ſcilicet rationem illam reddendam, nõ includi ſub legem nouã de reddenda ratione factam; quæ reddi nequit,

niſi

niſi ratio quoque præteritorum reddatur: Imol. vero colligit actum futurum inſeparabilem à præterito non includi ſub lege noua. Panor. vero in cap. paſtoralis. §. verum. & Felin. in præallegato cap. fin. col. 12. de conſtitutioni. colligunt futura, quę omnino præteritis ſunt connexa & acceſſoria, & nullo modo ſeparata, non includi ſub lege noua: Crotus autem geſta futura connexa geſtis pręteritis ſub lege noua non comprehendi; quarum nulla concluſio propoſito noſtro nocet. Quia per adducta in tribus argumentis vltimis pro noſtra parte ſupra formatis illæ omnes intelligendę ſunt. Primo, de præteritis conſummatis; qualis non erat is acceſſus. Secundo, intelligendę ſunt de futuris, quę nō ſunt veluti exequutiones, & vſus quidam præteritorum; qualis tamen eſt

5 hęc ſucceſſio reſpectu acceſſus. Quoniam confirmationem actus & illius in ſuum effectum reductionem, exequutionem eſſe illius: probat clementina 1. de teſtamentis in illis verbis: *Ad exequutionem cuiuſlibet vltimę voluntatis.* Vbi hoc Card. not. 4. colligit & affirmat. Tertio, intelligendæ ſunt de futuris inſeparabiliter acceſſorijs: quod non eſſe in propoſito noſtro, late monſtratum eſt in argumentis illis tribus, & præſertim in 14. per cap. fin. de conceſſ. præbend. lib. 6. Nam tam vel magis annexa eſt ſucceſſio in prębendam Canonię collatæ, quam ſucceſſio in hanc Cantoriā acceſſui ad illam dato: at ſucceſſio illa in præbendam non eſt omnino & inſeparabiliter acceſſoria & annexa Canoniæ, quoniam non eſt adeo acceſſoria & annexa, ac portionis augmentum Canonię debitum. Siquidem illa cadit ſub regulam reuocatoriam expectatiuarum, vt in 14. exceptione diximus, & probat illud capit. in illo §. penult. hoc autem ſcilicet augmentum portionis prębendalis minime, vt probat illud idem cap. verſ. ſi autem. Ex quo & ſequentibus facile ac ſingulariter poſſes elicere, futura ſubeſſe legibus nouis, loquentibus de illis, etiam quando ex pręteritis imperfectis oriuntur, & ſunt quædam perfectio illorum & conſummatio; vt in illis argumentis eſt monſtratum. quæ omnia vt belle propoſitionem noſtram confirmant, ita conatum prædicti. C. reprimunt.

6 Ad ſextum reſpondeo, concluſionem illam in argumento aſſumptā; ſcilicet legem nouam non includere actus futuros rei præteritæ perfectę, procedere primo, quando lex de re ipſa loquitur, & non de futuro effectu. Secundo, etiam procedere, quando loquitur de futuro effectu rei perfectæ ac conſummatæ; vt tangitur in argumento, & habetur in citato cap. fin. de conſtitutionibus in eo alleg. non autem, quando loquitur de effectu rei conſummandę ac perficiendę; vt in reſponſione ad quintum ſupra dixi, & in tribus argumentis poſtremis probaui, & eſt communis concluſio. at clementina noſtra de ſucceſſione futura loquitur: & ſucceſſio virtute huius acceſſus facienda eſt exequutio quędam & effectus perfectiuus illius. Ergo eam comprehendetur. Vndę

O colligis

colligis argumentum hoc ſatis expenſum in prefatum C. validius reijci, quam in nos iaciatur.

7 Ad ſeptimum, quod varias deciſiones veluti ſimiles nobis obijcit, reſpondeo ad eas ſingulatim. Ad primam; ſcilicet quod legitimatio primogeniti non præiudicat ſecundo genito legitimo, reſpondeo primo negando illud abſolute & in vniuerſum acceptum. Quoniam ex his quę late tradit. Ioan. Cirier, de primo genitura. prima par. quæſt. 14. & Præpoſ. in cap. per venerabilē. §. quod autem. col. 52. & Anton. Roſſell. de legitimat. pri. part. §. vltimo eſt videndum. & recētiores in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſtum. vt verior, ita communior eſt concluſio contra illam deciſionem Ioan. Andr. tribus concurrentibus. Primū, quod conſuetudo pro illius concluſione nō eſt. Secundum, quod legitimatio fiat per ſubſequens matrimonium. Tertium, quod ſtatutum vel diſpoſitio primogenium conſtituens non loquatur

8 de primogenito legitimo; ſed ſimpliciter de primogenito. Ex qua reſolutione communi contra prefatum C. regeri poteſt argumentum æque ac ille contra nos ingerere. At quia prefatus C. fundare ſe poteſt in prędicta deciſione: quatenus ſaltem illis tribus non concurrentibus vera eſt. Secundo, reſpondeo quod illa deciſio, ſic præſertim limata, non eſt ſimilis noſtro caſui. Nam primo illa agit de virtute legitimationis, quæ quoddam priuilegium priuatam vtilitatem concernens eſt: nos vero agimus de virtute iuris communis in illa clem. contenti.

Et ne dicas illam clementinam licet ius commune contineat, eſſe tamen correctiuam; & ideo reſtringendam per vulgaria. Conſidera primo illam in fauorem animarum & munditiem cultus diuini, & decorem eccleſię miniſtrorum, ac vtilitatem ſpiritalem totius Chriſtianiſmi eſſe factam, vt procemium ipſius indicat: & ideo quamuis alioqui correctoria ſit; tamen ob hos reſpectus ampliandam eſſe, argumento text. iuncta gloſſ. ſing. cap. ſciant cuncti. de electio. lib. 6. verb. alios: quam Petrus: poſt alios ibi ſequitur, & in hoc citat & commendat Pan. in cap. nihil. num. 9. col. 2. in fine, de elect. & conſil. 114. attingendo. num. 5. lib. 2. & idem tenet in diſput. 1. n. 36. & Felin. cap. 1. de ſponſ. nu. 14.

10 Conſidera ſecundo, rationem huius clement. condendę in eius procemio fuiſſe expreſſam, & ideo non obſtante quod ſit correctoria, extendendam eſſe, quatenus ratio ſuadet, ſecundū Bald. in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. quem in hoc ſequitur Panor. in illo cap. nihil. nu. 9. & latius tradit copioſus Iaſon in citata authentica. n. 18. Contra vero legitimatio extantibus legitimis petoſa eſt: & qui eam facit princeps, ſine iuſta ſaltem cauſa, pecus appellatur à Baldo in cap. filij na ti. ſi de feud. fuer. controuerſ. in vſi. feudor. quem quam plurimi laudant, & in his Ioann. Cirier, qui alios refert, de primogenit. prima par. quæſt. 13. colum. penult. Et iure communi ſtatutum eſt, ne plus

habeat legitimatus, quam legitimus, per text. iuris totius optimum in §. & quoniam. auth. quib. mod. natur. effic. ſui colla. 7. Secundo, nõ eſt ſimilis illa deciſio noſtræ. quoniam non eſt ibi eadem ratio ad legitimandum: in noſtro autem caſu eadem eſt ratio, quare clement. hæc comprehendat ſucceſſionem futuram virtute acceſſus: ſicut ſucceſſionem virtute alius tituli & modi. Conſidera tertio, quod etiam in proprijs terminis iuris communis, diſpoſitio potẽtior eſt, quam legitimatio hominis. Nam legitimatio facta per ius commune; ſcilicet contractum matrimonij, præiudicat ſecundo genito, niſi verba repugnent, vt prædictum eſt: cum tamen legitimatio per reſcriptum id numquam efficiat ſecundum prædicta.

Tertio reſpondeo, illam deciſionem de legitimatione ad ſucceſſionem in bona temporalia tractare: nos vero de ſucceſſione in ſacerdotia agere; quæ longe differunt quoad potentiam ſicut & voluntatem iuri præſertim ad rem præiudicandi, per ea multa quæ in 14. exceptione diximus; & ideo parum accommodari propoſito.

11 Quarto reſpondeo, quod licet legitimatio non præiudicet legitimo quoad primogenium vel protogenium, in quod lege aliqua particulari ſucceditur: quoad bona tamen, in quæ iure communi ſuo patri ſuccedit, præiudicat. Nam ſecundum communem licet legitimari quis nõ debeat à principe extantibus naturalibus & legitimis: tamen ſi legitimetur ſufficienti de hoc mentione facta; vel ſi antequam legitimi naſcerentur, fuerit legitimatus, ſuccedit cum eis, authentic. quib. mod. nat effic. legit. in princ. collat. 6. cum gloſſ. verb. adſcribi. & ibi Bartol. & in authentico, quib. mod. naturales effic. ſui. §. tribus, & ibi Bart. col. 7. Tradit Spec. receptus de ſucceſſ. ab. inteſtat. §. 1. verſ. quid de legitimatis. & late colligitur ex his, quę tradit Deci. conſil. 52. & 85. & 258. vbi etiam ait, communem opinionem tenere, quod excludat ſubſtitutum. & ex his quæ tradit Ripa. q. 30. l. ſi vmquam C. de reuocand. donationib. ex quibus facile iterum retorqueas argumentũ in præfatum C. in hunc modum: Si legitimatio, quę priuilegium quoddam eſt, tam frequenter & tantum præiudicat ſpei legitimorum, & eam vel tollit, vel minuit; quanto magis hæc clementina magno fauore digna ſpem huius acceſſus tollere valuit?

12 Ad ſecundam deciſionem, quæ Frederici eſt in conſil. 294. factum tale; ſcilicet clementina exiui. de verbor. ſignificat. quę fratres Minores declarauit eſſe inhabiles, qui deputentur teſtamentorum exequutores, non extendi ad exequutores ante illam conſtitutionem deputatos, reſpondeo contra illam tenere Anto. in cap. fin. col. penult. de conſtitut. & etiam Dominic. quem retulit ibi Felin. Imolenſis etiam col. penult. in opinionem Antonij inclinat. Felinus etiam ipſe diſcedit à Freder. eo ſaltem caſu, quo teſtatori fuiſſet opportunitas mutandi exe-

O 2 quuto-

quutoris,argument.eius quod ait Angel.in authent.vt nouę conſtitutiones poſt alios duos menſes, quam inſinuatę fuerunt obtineant.§.1. nos autem primo arbitramur ſequendam eſſe communem contra Freder. quoniam clementina illa, exiui. non loquitur de deputationibus exequutorum: ſed de exequutionum ſuſceptionibus, quas cum adhuc futurę eſſent, merito comprehendit illa clement. non comprehenſura deputationes exequutorum, quæ iam præteritæ erant, ſi deputationes ſolas prohibuiſſet, per ſcripta in tribus poſtremis argumẽtis pro noſtra parte factis. Secundo, arbitramur eam ſequendam ſine illa Felini limitatione. Quoniam primo in deciſ.6. pro præfato C. ſexto argumento inſerta, diximus contra illam Angeli conſiderationem eſſe Paulum Caſtren. neque illam iure probari. Secundo, quia Felin. parum diligenter eam expendit, quatenus terminos, in quibus Angel. loquitur, exæquat terminis: in quibus Freder. Nam Angel. agit; An lex, quæ de teſtamẽto loquitur, comprehendat teſtamentum præteritum: Freder. vero; An clementina, exiui. quæ vetat fratribus Minoribus acceptare teſtamentorũ exequutiones, comprehendat acceptationes futuras deputationis exequutorum præteritę. Et ita Angel. inquirit; An lex loquẽs de aliquo extendatur ad illud præteritum iam perfectum, quo ad ſui formam, licet nõ quoad effectum: Freder. vero; An lex loquẽs de exequutione & vſu rei, comprehendat exequutionem & vſum futurum rei pręteritæ; quæ quantum à ſe mutuo diſtent, tria poſtrema, quæ pro nobis facta ſunt, argumenta clare oſtendunt. Quo fit vt Felin. licet ſemper fuerit mihi maximus, doctiſſimus ſimul & optimus: maior tamen fuiſſet, ſi minus rerum coaceruaſſet, & paullo magis ea, quæ coaceruabat iudicio, quo erat excelſo, expendiſſet: quod ſatis agnoſcit ipſemet vir doctiſſimus, nec minus modeſtus in fine totius tituli de conſtitut. quamquã multo magis expendit, quam alij quãplurimi recentiores viri quidẽ eruditi: at cũ copiæ gloriã affectãtes eũ imitari volunt, Andreę Siculo qnã illi ſimiliores euadunt: & tribuentes parũ iudicio & reſolutioni, quę ſtudioſorũ mentes illuſtrant, & plurimum promiſcuorũ coniectioni, quę eaſdem offuſcat nonnumquam etiam ingenia confundunt clariſſima.

Ad tertiam deciſionem reſpondeo negando Bartol. id dicere. Nã contrarium dicit, vt in vndecimo argumento in deciſio. 14. diximus.

Ad quartam reſpondeo, contrarium verius eſſe, vt in dicto 11. argumento deciſ. 10. probauimus.

13 Ad quintam reſponſuro redijt in mentem quod paullo ante de cumulatoribus, parum cumulata expendentibus dixi; cum video deciſionem illam quintã pro leuiori fundamento à Felino adductã pro magno reſumi à Croto, eo non citato, & nihil propoſito eorum & noſtro conferre. Quoniam primo illa de actu priuati hominis; ingreſſu ſcilicet religionis agit; cum tamẽ Felin. Crotus, & nos de lege publica agamus.

Secun-

Secundo, illa ſolum habet per actum vnius hominis non derogari iuri præterito in re iam quęſito alteri: nos vero diſputamus de lege, an comprehendat futura, quæ ſunt perfectiones & exequutiones præteritorũ & in conſequutionem tollat ius ad rem multis modis reuocabile. Tertio, quod ſi pertinaciter teneas illam conuenire propoſito regeram in te argumentum de ingreſſu illius, qui contractis ſponſalibus de futuro; immo & matrimonio, ante conſummationem profitetur religionem: quem conſtat ad præterita, etiam per quæ ius in re quæſitum erat trahi, cap. commiſſum. de ſponſalib. cap. ex publico. & cap. ex parte 2. de conuerſio. coniungator.

Ad ſextam reſpondeo non eſſe illam contrariam propoſito noſtro: illa enim habet legem de teſtamento loquentem ad præterita iam perfecta nõ trahi, nos autem dicimus legem de ſucceſſione loquentem ad futura trahi; etiam ſi illa ſucceſſio ſit exequutio quædam præteritorum imperfectorum.

14 Ad ſeptimã reſpõſio clara colligitur ex arg. 14. pro noſtra parte facto.

Ad octauam reſpondeo primum, negando illam deciſionem Felin. quoniam determinatio Petr. ab Anch. conſi. 125. vera videtur, in quo caſu ille conſuluit. Nam vt in 1. & 2. col. clare oſtendit, loquitur de illo, qui & ſi non ſpecifice, æquipollenter tamen accipiens emphyteuſim, pro ſe ac liberis ſuis, viſus fuit accipere pro eis, tamquam pro hęredibus ita vt non plus iuris filijs ad emphyteuſim quereretur, quam eſſet ad cetera bona. Cum igitur lex noua excludens filias ab hęreditate comprehendat iam natas comprehendet quoque lex noua excludens eas a tali emphyteuſi, argumen. eorum quæ notat Bar. in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope. libertor. Bald. in auth. ſi quas ruinas. C. de ſacroſ. eccle. Ludo. conſil. 35. viſa. Bar. in l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de cond. inde Ripa lib. 3. 16. reſpon. Secundo reſpondeo, concedendo illam deciſionem Felini veram eſſe, quando per illam ſtipulationem & contractum partis illa emphyteuſis irreuocabiliter debita eſſet liberis, ſine ulla lege alia, & vltima volũtate tacita vel expreſſa ad id neceſſaria. Sed tunc illa nõ obſtat noſtro propoſito. Quoniam primo nos loquimur de re alteri debita per litteras beneficiarias, quæ non contractibus, ſed vltimis voluntatibus æquantur, cap. 1. §. econtra. & cap. authoritate. de conceſſ. præben. lib. 6. & tradit Oldr. cõſil. 58. & Caſſador. in deciſ. 3. de pręben. quãuis alicubi Gomeſius dubitarit: Felini vero deciſio de re debita per contractum. Secundo nos agimus de re debita reuocabiliter: ille vero de debita irreuocabiliter. Tertio, nos agimus de re, quę debetur mediãte aliqua lege, ſcilicet illa quæ filios presbyterorum facit habiles ad beneficia paterna mediate obtenta: illa vero de re debita per ſolum contractum ſine alia lege, quæ ſpeciatim faciat habiles: & ideo non eſt mirum, quod in noſtro caſu ſublata lege, cuius virtute debebatur Cantoria,

tia, deſinat eſſe debita: ibi vero non deſinat. quia nulla lex mediate qua
15 ſaltē ſpeciatim debebatur eſt ſublata. Ex quo infertur, quod ſi talis eſſet emphyteuſis à patre pro ſe ac liberis recepta, in qua pater poſſet filijs prçiudicare, qualis quando fuerit colligitur ex Ang. in l. apud Iulianum §. ſi cui. ff. de leg. 1. & Bald. in. l. 1. C. per quas perſ. no. ſub finem. & Io. Fab. in §. ceterum. Inſtiti. de legi. agnat. ſuſ. col. 7. verſ. eodem modo. & Alex. conſil. 89. verū. col. 3. & lex noua in habiles faceret filias ad ſuccedendum in ea illis profecto prçiudicaret, & ita opiniones concordari poſſent contrariæ.

Ad nonam reſpondeo negādo illam deciſionem eſſe veram, & quod Ioan. And. ſic illam ſcripſerit. Quoniam per. l. Cçſar. ff. de publican. & veſtigal. quam allegat, apparet eum idem voluiſſe dicere, quod Hoſt. ibi ante dixerat. Hoſtien. autem non illud ſed contrarium dixit. quod ſupra in 11. arg. & deciſ. 18. retulimus & idem quod ille tenet ibi Card. quçſt. 1. & Anto. in cap. final. col. fin. de conſtitutionib. cui conſentit Felinus.

Ad decimam reſpondeo, negādo illam deciſionem Iacobi; tum quia nullo textu, nec ratione probatur neceſſaria; tum quia Petrus ipſe non ſatisfacit deciſioni Ricar. Malūb. quā in oppoſitū allegat in hæc verba: *De illlo cuius obligatio habet cauſſam ante nouam legem: incipit tamen executio & effectus in tempus nouæ legis, ſecūdū iſtud tempus de illa iudicamus.* Tum quia reſolutiones cōmuniter receptç in hac materia ſunt contra illam opinionem, & fundamenta Iacobi, vt ex tribus argumētis poſtremis, & ex vndecimo apparet.

16 Ad octauū fundamentum principale reſpondeo primo, concluſioni illi: *Nemo ſine ſua culpa damnum patitur*, addendum eſſe: Vel ſine cauſſa; iuxta illam regulam libro. 6. *Sine culpa, niſi ſubſit cauſſa non eſt aliquis puniendus*. & eſt communis reſolutio gloſſ. ac omnium aliorum in cap. 2. de conſtitutionib, in cap. antiqua. de priuileg. cap. renouātes. 22. diſt. hæc autē clementina maxima de cauſſa cōdita eſt, vt ex eius procemio moſtratur.

17 Et ne dicas reſarciendum eſſe damnum ei, qui etiam ex cauſſa illud paſſus, eſt, ſecūdum Archid. receptum in cap. per principalem. 9. quçſt. 3. pro quo tex. & ibi Bald. in l. ſerui. C. quibus ex cauſis. ſer. pro pret. lib. accip. Conſidera illud Archid. non procedere, quando illud damnum fieret per uiam legis generalis. quod Alexand. teſtatur, & probat in cōſil. 190. mature lib. 2. in reſponſ. ad. 3. argumentum, quod repetitur lib. 5. conſil. 18. vbi allegat illud pulcherrimum, Bartoli in l. totius. ff. de pollicitation. ſcilicet ciuitatem non poſſe quidem auferre alicui ius ſuū, ſingulariter prçcipiēdo vni homini, vel quibuſdam hominibus. ſed generaliter faciendo ſtatuta poſſe, vt l. venditor. §. ſi conſtat. ff. communia dior. & l. Antiochenſium. ff. de priuileg. creditor. facit. l. Lucius. §. fin.

fin.ff. ad municipal.& de incolis: inteligendo ibi per verbum, Lex, ſtatutum, vt ibidem ipſemet Bar. intelligit, & in caſu propoſito, de dáno per viam legis incuſſo agimus.

18 Secundo reſpondeo, cõcluſionem illã intelligendam eſſe de damno rerum quæſitarum, non de modo quęrendi, præſertim ciuili. Quoniam is ſine vlla culpa tolli poteſt a principe & ſine cauſſa, antea ſaltem, quam dominium quæratur; vt venientibus ab inteſtato ius adeundi, ſecundũ Felin. in cap. quę in eccleſiarum. de conſtitutionib. nu. 48. vbi ſubijcit hęc verba: *Vnde legitimando ſimpliciter ſpurium, etiam ſine cauſſa poteſt tale ius tollere princeps, quia nõ eſt quæſitum dominiũ.* At is acceſſus eſt modus quidã ciuilis quęrendi hanc Cantoriam non ius in ea quæſitũ, vt patet.

19 Tertio reſpondeo intelligendam eſſe illam concluſionẽ de alio damno ab illo, quod ex ſublatione priuilegij obuenit: quoniam illud ſine vlla cauſſa poteſt à principe tolli ſecundum gloſſ. fin. cap. decet. de reg. iur. lib. 6. quam ſingulariter mente tenendam dixit ibi Francus & commẽdat Dec. in d. cap. quę in eccleſiarum, nu. 26. ſub finem: & is acceſſus priuilegium quoddam expectatiuum eſt, vt conſtat. Quarto (quod longe altius eſt) forte dici poteſt tam patri presbytero, quam filio culpam eſſe regulariter, filium patri ſuccedere. quod tamẽ nunc neque affirmo, neque nego: ſatis tamen innuit nuper Concil. Trid. ſeſſ. 25. capit. 5. quod in calce huius prælectionis late tractabimus.

20 Ad nonum principale reſpondeo, concedendo concluſionem in argumento aſſumptam veram eſſe, quoties æquitas illa de qua in cap. ſi beneficia. de prębend. lib. 6. & cap. cum vniuerſorum. de rer. permut. locum ſibi ſatis vendicat. quam tamen in propoſito non vendicare, poſſem multis modis oſtendere: ſed non eſt neceſſarium, Quoniam non contendimus in pręſentia præfatum C. ad ius, ſi quod ante habebat, regredi non poſſe: ſed ſolum virtute huius acceſſus accedere non valere, quę longe ſunt diuerſa.

21 Ad decimum reſponſio multiplex colligitur ex decimo argumento pro noſtra parte facto, & replicis illius ſolutionibus adiectis. Prima quod hic de præiudicio ſecundario iuris ad rem agimus: in oppoſito autem de primario & iuris in re. Secunda, quod oppoſitio in præiudicio non pręcogitato à principe procedit; noſtra vero concluſio in præiudicio à principe præcogitato. quod colligere licet ex eius verbis tam vniuerſaliter diſtributis: Nullo vmquam tempore: ac Nullo modo poſſint obtinere. & ex clauſula derogatoria: Quorumcumque contrariorum, quam finis clementinę continet; cum is acceſſus contrarius ſit pręd ictis verbis nullo modo, &c. quandoquidem eum, vnum è modis ſuccedendi multis, eſſe conſtat.

22 Tertia, quod oppoſitio in alio præiudicandi modo procedit; noſtra vero concluſio in pręiudicio per viam legis. Ad quod vltro in illo argumen,

men,

men. 10. adducta faciunt, quæ diximus in ſolutione argumen. 8. Et ad replicationem, qua probare contendis neque per viam legis principẽ videri velle alij præiudicare, reſpondeo id eſſe verum in iure quęſito: non autem in quęrendo. quod ſpeciatim adnotabat Felin. in cap. fin. de conſtitut. col. 4. allegando ad id Panor. conſil. 84. col. penul. lib. 1. Quarta quod expreſſe conſtat ex voluntate principis, cum derogat contrarijs quibuſcumque, vt pręfatum eſt in ſecunda ſol. quę omnia roborantur ex eo, quod ſumus in materia beneficiaria & agimus de derogando non iuri quęſito: ſed quærendo, exoſo valde ac exorbitanti. & ita videtur concurrere potentia cum voluntate, tum tacita, tum expreſſa, etiamſi nulla cauſſa ſubeſſet, quanto magis ſubſiſtente maxima?

Ad vndecimum ſatis ſuperque fuerit admonuiſſe illa, quæ in ſolutione ad primũ argumentũ, & in præcedenti exceptione in reſponſion. ad quintum ſupra diximus, vnde multiplex reſponſio colligi poteſt.

Epilogus.

Ecce candide lector, articulum bona fide diſputatum; quem quãdo viua voce coram auditorio vndecumque doctiſſimo diſputaui, anceps quidem remanſi, pręmiſſis fundamentis, animum volentem nolentem in diuerſa trahentibus: at nunc omnibus ad viuum diſcuſſis in fauorem clementinę contra præfati C. acceſſum pronunciandum eſſe tenuitati noſtrę videtur, ſalua quę iuſtior fuerit ſententia, Summi pręſertim illius Rotę Prętorij, cuius ego ſemper auctoritatem primam ſecundum ipſam Sedis Apoſtolicę & duxi, & ſuſpexi.

Ceterum interpretatio huius cap. Si quando. hic nos admonebat primo, vt paucis breuiter monſtraremus, quot & quę cauſſę de his exceptionibus colligi poſſunt, ob quas iuſte ac ſancte liceat exequendis Sedis Apoſtolicę mandatis abſtinere, donec illa denuo cauſſa cognita reſcribat. Admonebat nos, & ſecundo poſtrema hęc exceptio diſcutere: An liceat presbytero, etiam Papa conſentiente, filium ſuum in beneficio ſuo ſibi ſubſtituere. Admonebat & tertio eadem exceptio tractare: An epiſcopus vigilem ſuper ſuum gregem curam gerens, teneatur ſuperſedere prouiſioni Apoſtolicę, per quam filius in beneficio patris, etiam expreſſis verbis ſubſtituitur. Et quando non teneretur: An ſaltem id ei res veluti digniſſima liceret. Admonebat & quarto diſputare: An epiſcopis hęc diſſimulantib. reges, penes quos eccleſiarum protectio eſt, ob tales cauſſas opponere ſe aliquo modo poſſent: & an id eſſet regia dignitate ſe maiores Deoque gratiores facere. multa item alia monebat; quę tamen omnia in præſentia omitto. Quia licet interpretationi cap. accommodatiſſima ſint; extraria tamen ſunt cauſſæ, ob quam prælectio hæc ſuſcepta fuit. Primum autem horum ordina-

rio commento huius cap. Deo dante, inſeram. Alia alibi, & forte in cap. cum adeo. infra eod. tractabo. Quędam autem alia multo germanius ad hanc prælectionem, quam ad illam habitam ſuper cap. cum contingat. pertinentia, quę addideramus fini illius transferimus huc.

AVCTARIVM HVIVS PRÆLECTIONIS.

SVMMARIVM.

1 *Filius clerici nothus incapax beneficij patris & omnium, quæ ſita ſunt vbi patres fuerunt beneficiarij.*
2 *Clemen. Clementis vij. extenſa per Conc. Trid.*
3 *Filij illegitimi an perdiderint acceſſus, regreſſus, & coadiutorias ante Concil. Trid. habitas.*
4 *Acceſſus & regreſſus non prębent ius in re, ſed ad rem tantum. & nu. 5.*
5 *Regreſſus, acceſſus & coadiutorię omnes ante cõcilium Triden. habitæ, an per illud perierint.*
6 *Concordanda iura, & concordantur duo cap. Concil. Trid. & nu. 7.*
7 *Lex poſterior limitatur nonnumquam per priorem.*
8 *Negatiuę regulæ, quando affirmatiua cedit.*
9 *Quæſita facilius conſeruari quam quærenda.*
10 *Regreſſus & acceſſus habentibus conſulitur.*
11 *Filij nothi an teneantur relinquere beneficia paterna habita ante conciliũ, patribus iam mortuis.*
12 *Cauſſam finalem procemia docent.*
13 *Expectatiuæ quæ exploſę per Concil. Trident.*
14 *Reſeruationes quę ſublatæ.*
15 *Parochialium eccleſiarum reſeruatio ſublata.*
16 *Reſeruatio, par mandatis de prouidendo, ſublata.*
17 *Gratias ad vacatura conceſſas expiraſſe.*
18 *Regreſſus non reuocari, gratijs generatim reuocatis.*
19 *Rregreſſus transferri, concedi, & extendi, diuerſa.*
20 *Data picola quid Romanis.*
21 *Gratiæ conceſſæ per datas picolas an ſint perfectæ.*
22 *Beneficium datum per datam picolam, an vacet per mortem.*
23 *Fructus beneficij per datam picolam dati cuius.*
24 *Gratiam an ſemper per ſolam ſignaturam perficiatur.*

25 *Renunciandi an ſemper ſit neceſſarius nouus titulus.*
26 *Renunciationis publicandæ, menſes vnde incipiunt.*
27 *Stilo curiæ, quæ ſupplicatio ſignata habetur pro non ſignata.*

1 PRIMVM eſt id quod habetur in Concil. Trident. cui interfuere aliquot doctores doctiſſimi, qui has prælectiones Conimbricę à nobis audierunt, in ſeſſ. 25. cap. 15. de reformat. in hæc verba. *Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitasque decet longiſſime arceatur; non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio in eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque, etiam diſsimile beneficium obtinere; nec in dictis eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eo-*
2 *rum obtinent, vel aliàs obtinuerunt habere. Quod ſi in pręſenti pater, & filius in eadem eccleſia beneficia obtinere reperiantur; cogatur filius ſuum beneficiũ reſignare, aut cum alio permutare extra eccleſiam intra trium menſium ſpatiũ: aliàs ipſo iure eo priuatus exiſtat, & ſuper ijs quæcumque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.* Hæc ibi.

3 Super quo decreto mirabili, aduertendum primo de filijs clericorũ legitimis nil penitus ibi edici: & ita illi quemadmodũ ante hac poterãt eſſe beneficiarij in eccleſijs, in quibus eorũ patres fuerunt; immo & ſuccedere illis mediate in ſuis beneficijs. iuxta cap. ad extirpandas. & cap. litteras. de fil. presb. ita & nunc. arg. l. præcipimus. C. de app.

4 Aduertendũ ſecundo, quod quemadmodũ clem. illa Clem. vij. cuius tenorẽ inſeruimus initio exceptionis 21. extendit inhabilitatẽ filiorũ clericorũ illegitimorũ iure communi antiquo inductã: ita hoc decretũ ampliat inhabilitatẽ per illam clem. extenſam. Iure namque antiquo vetitum fuit, ne filius beneficiarij etiam legitimus ſuccederet immediate patri ſuo in aliquo beneficio, per cap. ad extirpãdas. cap. ex tua. de filiis preſb. poterat autẽ ſuccedere mediate: clemẽtina vero prædicta ſtatuit, ne filius illegitimus clerici ſuccederet in beneficio patris immediate, neque mediate. poterat tamen habere beneficiũ aliud, ſaltem diſſimile, in eccleſia in qua pater habebat aliud, licet non poſſet eſſe compræbendarius, vt ita dixerim, neque concanonicus patri, cap. cum decorẽ. & cap. ad abolendam. de fil. preſb. hoc autem decretũ facit eum prorſus inhabilem ad obtinendũ aliquod beneficiũ, in eccleſia vbi pater habet vel habuit illud, vel aliud ſimile aut diſſimile. Inhabilem, inquam, non ſolum ad obtinendum: ſed etiam ad retinendum antea obtentum: adeoque cogitur illud aut relinquere aut permutare, ſaltem ſi pater viuit beneficiarius in eadem. Quę res ſatis certe dura fuit, ſed digna tanto concilio decoris eccleſiæ cupientiſſimo.

Secun-

5 Secundum, eſt quæſtio, quam poſt concilij publicationem fui ſæpe rogatus: Num filij clericorum illegitimi, qui acceſſus, regreſſus, & de conſenſu coadiutorias habent, poſſint per eas aſſequi ea beneficia, quæ mediate vel immediate fuerunt patrũ eorum: aut ſita ſunt in illis eccleſijs, in quibus patres eorum habent, vel habuerunt beneficia aliqua. Cui duo reſpondeo. Alterum duram quidem videri partem negatiuã, per quam tot expectantes ſua ſpe magno labore ac ſumptu quæſita fruſtrantur: iuſtam tamen eſſe illam ſolo decreti tenore attento. Primo quidem, quia per illud vetantur obtinere aliqua beneficia in illis eccleſijs, in quibus patres eorum illa vel alia obtinent, aut obtinuerunt. At per ſupradicta in præludijs nu.7. conſtat eos qui acceſſus regreſſus vel coadiutorias habent, non habere beneficia, nec ius vllum in eis: ſed ſolum ad ea. & ita ſi qua beneficia per eos modos conſequantur, dicentur illa quærere, quod palam vetatur per hoc decretum. Deinde faciũt ea omnia, quæ in exceptione 10. pro parte præfati C. adduximus à nu. 10. vſque in finem.

6 Non obſtat, quod ipſummet Concilium in ead. ſeſſ. cap. 7. ſtatuit, vt acceſſus, regreſſus, & coadiutoriæ de conſenſu ante illud expedita vel ſaltem extenſa durent. Quoniam limitandum eſt illud procedere in omnibus legitime natis: & etiam illegitime ex alijs, quam clericis, & etiam in natis ex clericis, qui per eos non prætendunt adipiſci beneficia in eccleſijs, in quibus patres eorum habent vel habuerunt beneficia ſimilia, vel diſſimilia eis, quę illi ſperant, alioqui duo illa decreta; videlicet cap. 7. & 15. ſibi mutuo contradicerent, quod nullatenus eſt dicendum. immo ſunt concordanda, iuxta. cap. cum expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffic. dotib.

7 Nec obſtat dicere, quod concordari poſſunt, intelligendo illa ita, vt cap. 7. limitet. 15. & non contra quod 15. limitet ſeptimum. Sic, vt dicamus, illegitimos filios non poſſe ſuccedere in beneficijs eccleſiarum, in quibus patres fuere beneficiarij, vt habet cap. 15. niſi per acceſſus, regreſſus, & coadiutorias, vt habet cap. 7. Non obſtat, inquam, hoc. Tum quia ſatius eſt legem priorem per poſteriorũ limitare, quam contra, poſteriorem per priorem, quamuis nonnumquam contra fiat. iuxta l. ſed & poſteriores. ff. de legib. cuius exemplum celeberrimum habemus in authen. offeratur. C. de litis conteſta. quæ eſt poſterior quam l. ſciendum. ff. qui ſatis cogan. attamen iuxta gloſſas earum ab omnib. receptas præd. l. ſciendum. limitat præfat. authen. offeratur. Tum quia eadem ratio, quæ perſuaſit vt illegitimis prohiberentur prædicta beneficia per alios modos quærere, perſuadet etiam vt prohibeantur idem facere per prædictos tres modos & tanto magis, quo ij tres modi ſolent eſſe plus procurati, quam alij, & plus carnis & ſanguinis olere.

8 Tertio, quod regula affirmatiua cedit negatiuæ, quando cum illa concurrit.

currit.l.3. §.liberti.ff.de ſuſpect.tut. per quem hoc ibi adnotauit Bar. At dict.cap.7.continet regulam affirmatiuam,ſaltem effectu; videlicet acceſſus,regreſſus,& coadiutorias iam datas & extenſas valere: prędictum vero cap. 15. negatiuam; videlicet quod filij clericorum illegitimi non obtineant beneficia in eccleſijs, in quibus patres eorum ſunt vel fuerunt beneficiarij. Nec obſtat, quod Iaſon in l.1. §. veteres. ff.de adquirend. poſſ. contradicit Bart.in illa theoria; quia Decius in cap. paſtoralis.nu.5.eam probat:& eſt vera ſaltem quando negatiua eſt ſpecialior, argumen.cap. generi per ſpeciem.de regul.iur. lib 6. & in caſu noſtro negatiua eſt ſpecialior. Quoniam lex,quæ reſpicit perſonas ſpecialior eſt,quam quę reſpicit caſus.ſecundum Bal.in l.1.q.3.ff.de offic. conſul.quem ſequitur Decius in regula,in toto.ff. de regul.iuris. nu. 5. & in cap.at ſi clerici.de iudi.num.15.col.3.illa etiam eſt ſpecialior,quę vtilitatem euidentiorem continet.ſecundum Barto. in extrauag. ad reprimendam. verſ. non obſtantibns.col.2.illa item in qua eſt maior ratio ſpecialitatis.Bal.in l.hac conſultiſſima. col.1.C. qui teſta. fac.poſſ. quos ſequitur Decius in dict.l. in toto. at regula dict.cap. 15. eſt negatiua, & euidentiorem vtilitatem & decorem & maiorem ſpecialitatis rationem continere videtur.

9 Poſtremo facit,quod turpius eijcitur,quam non admittatur hoſpes, cap.queadmodū.de iureiur. at illegitimos prædictos oporteret renunciare illa beneficia,etiam ſi ea iam quęſiuiſſent per dict.cap. 15. ergo à fortiori debent repelli ab eiſdem non quęſitis. Alterum, quod reſpondeo eſt æquum nobis videri, vt ſanctiſſima D. N. Papę benignitas diſpenſet cum eis,qui tales acceſſus,regreſſus, & coadiutorias habent, vt poſſint per ea conſequi beneficia illa,ad quę ius habent,cum eo ſaltem moderamine; vt intra certum tempus teneantur permutare vel dimit-
10 tere. Quare conſulendum ſerio arbitror omnibus,qui habent eiuſmodi iura, vt ſatagant impetrare diſpenſationem Papę fundatam in illa æquitate,quam magnę,quas ſuper eis fecerunt impenſę depoſcunt. Immo & ſi opus eſſet nitantur obtinere regium in id conſenſum prędicta æquitate nixum,ne procurator fiſci obuiet ſupplicando, tamquam rei Conci.Triden.contrarię.

11 Tertio eſt altera quęſtio,ſuper qua etiam frequenter fuimus rogati: An illegitimi,qui ante Concilij publicationem habuerunt beneficia in eccleſijs,in quibus patres eorum fuere beneficiarij: ſed nunc non ſunt; quia mortui ſunt, vel renunciarunt,poſſint ea retinere. Nam pro parte affirmatiua facit,quod rem, quę culpa caret in damnum vocari non conuenit, cap. 2.de conſti. cap. propoſuiſti.82.diſt.Deinde,quod prędicti cap. 15.contextus ſolum præcipit filium dimittere ſuum beneficium,ſi tēpore concilij pater & filius haberent beneficia in eadem eccleſia,& nihil ait de filio,cuius pater iam erat mortuus,vel reliquit beneficium.

ficium. & caſus omiſſus habetur pro omiſſo, l. commodiſſime. ff. de liber. & poſtu. Tertio, quod duriſſima res videtur, vt tot viri præſtantes, qui magnis impenſis per regreſſus, & coadiutorias magna beneficia ſunt aſſecuti mortuis iam patribus vel abſentibus ab eccleſijs, teneantur dimittere illa, è quibus eorum honor & victus pendet.

12 Negatiua vero pars validiſſime fundatur, primo in proœmio ex quo colligitur cauſſa finalis. l. fin. ff. de hæred. inſtit. cap. quia propter. de elect. in illis verbis: Vt paternæ incontinentię memoria à locis conſecratis longiſſime arceatur. At conſtat memoriam illam refricari quoties cernitur filius eſſe beneficiarius in illa eccleſia, vbi pater habuit beneficium, etiam ſi iam ille mortem obijſſet. Secundo fundatur in illis verbis, nec in illis eccleſijs; ſcilicet, in quibus patres eorum fuerunt beneficiarij quoquomodo miniſtrare. & ita vetat eos etiã in habitis iam beneficijs miniſtrare: nam quod obtinere nequirent, prius dixit, & ita illa verba eſſent ſuperflua, niſi hoc ſignificarent. quod non eſt dicendũ. cap. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. & l. ſi quando. C. de inoffic. teſta. & pondera quod in illis verbis non diſponit de re præterita: ſed de vſu rei præteritæ, qui eſt futurus, & ita poſſunt hanc partem fundare omnia argumenta, quæ ſupra in exceptione poſtrema pro parte E. fuere adducta.

Tertio, quod illegitimus non poteſt obtinere poſthac beneficium in eccleſia, in qua pater habuit, etiam poſt 20. & 30. annos à morte illius elapſos: at ratio proœmij, per quam ibi hoc diſponitur, magis concludit in caſu noſtro, quam in illo. Quarto quod illius capituli cõtextus ſignificare videtur, non ſatisfieri ei ſi pater relinqueret, vel permutaret beneficium ſuum, vt filius retineret ſuum. quoniam incontinentiæ paternæ memoria remanet. Ergo non ſufficit etiam patrem eſſe mortuũ. Et quamquam hæc pars grauioribus fulcris nitatur, & de rigore iuris ſit verior: æquum tamen videtur vt S. D. N. diſpenſaret expreſſe, vel diſsimulando cum eis ob multitudinem, quę ſolet eſſe cauſſa relaxandi rigorem. cap. vt conſtitueretur. 50. diſt: & cap. cõmeſſationes. 44. diſt. id quod audio cœptum fuiſſe à Pio iiij, erga nonnullos.

13 Quartũ eſt exploſa eſſe hodie per Conc. Trident. omnia mandata de prouidendo expectatiuas, reſeruationes mentales, & omnes alias gratias ad vacatura, & indulta ad alienas eccleſias, ſeſſ. 24. cap. 19. de reformat. in hæc verba: *Decernit ſancta Synodus, mandata de prouidendo, & gratias, quæ expectatiuę dicuntur, nemini amplius, etiam Collegijs, Vniuerſitatibus, Senatibus, & alijs ſingularibus perſonis, etiam ſub nomine indulti, aut ad certam ſummam, vel alio quouis colore concedi, nec hactenus conceſſis cuiquam vti licere. Sed nec reſeruationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura, nec indulta ad alienas eccleſias vel monaſteria alicui, etiam ex Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus; concedantur, & hactenus conceſſa abrogata eſſe cenſeantur.* Hęc ibi.

Ex

14 Ex quibus verbis in primis colligo, non eſſe ſublatas omnes reſeruationes:ſed ſolas mentales.& ita etiam nunc durare reſeruationē cap.2. de præb. lib.6.& alias in corpore iuris clauſas. Immo & alias,quas per regulas cancellariæ, vel alias diſpoſitiones ipſe Summus Pontifex pro ſumma ſua poteſtate fecerit:quia,qui vnū negat,aliud concedere videtur.l.cum prætor.ff.de iudic.cap.qualis.15.diſt. at cōcilium ſolum vetuit reſeruationes mentales. Ergo alias permiſſæ videntur.

15 Addo tamē videri,quod omnes Eccleſiæ parochiales ſint ab omni reſeruatione exemptæ per alterum decretum eiuſdem Concil. Trident. ſeſſ.24.cap.18.de reformat. per quod ſtatutū eſt,vt omnis eccleſia parochialis per viam oppoſitionis, conferatur quomodocūque vacet,ſiue vt habet littera dicti cap.18. [per obitū vel ſignationē, etiam in curia, ſeu aliter quomodocumque contigerit,etiam ſi ipſa parochialis eccleſia reſeruata,vel affecta fuerit,generaliter, vel ſpecialiter,etiam vigore indulti,ſeu priuilegij in fauorem Sanctæ Romanę Eccleſiæ Cardinalium ſeu abbatum vel capitulorum.] Hæc ibi.

16 Arbitror etiam eſſe ſublatas omnes reſeruationes illas quæ fieri ſolent de beneficij vacaturis in fauorem aliquorum particularium; præſertim cum clauſula: Vt ex nunc pro tunc conferatur. Quoniam & ſi verbum reſeruationes mentales poſitum in illo cap. non cōprehendat eas, comprehendit tamen verbum gratiæ ad vacatura. Et conſtat eiuſmodi reſeruationē eſſe tantā vel maiorem gratiam ad vacatura, quam mandata de prouidēdo vel expectatiuas. per ea quæ vtiliter ſcribit Ludouicus Gomet.q.4.ſuper regula de impet.bene. viuen.

17 Quintum eſt ex eiſdem verbis eiuſdem cap.19. colligi.quod per decretum illud cap.19.non ſolum impediuntur futuræ gratiæ; ſed etiam iam factæ ac præſentes tolluntur; cuius iuſtitia fundari poteſt valide per ea,quæ in 13. excep. tractata ſunt,& contra,plurimum illa per hoc roborari.

18 Sextum principale eſt ex prædicto Concilio ſeſſ.25.cap.7.de reformat.colligi argumentum validum ad probandum,quod per ſublationem quorūcumque mandatorum de prouidendo,expectatiuarum,& omnium aliarum gratiarū ad vacatura beneficia, non vidētur reuocari regreſſus, acceſſus, & de conſenſu coauditorię,ſaltem de ſtilo curiæ, niſi id exprimatur expreſſe in eiuſmodi reuocatione. Quoniam poſt prædictum decretum, quod pleniſſime prohibuit mādata de prouidendo, & omnes alias gratias ad vacatura in prędicta ſeſſ. 24.cap.19.poſtea in ſeſſ.25.cap.7.ſpeciatim prohibuit conceſſionem acceſſuum, regreſſuū & de conſenſu coadiutoriarum, per illa verba, quæ fini exceptionis 8. attexuimus, quod non feciſſet ſi prior illa prohibitio ad id ſuffeciſſet. Deinde, quod prædictum Concilium non ſolum vetuit dari mandata de prouidēdo,& alias gratias ad futura:ſed etiam antea data reuocauit,

vt pa-

vt patet per fragmētum ſupra proxime in hoc auctario ſcriptum,acceſſus autē,regreſſus, & coadiutorias de conſenſu ante datas nō reuocauit, ſed tantum vetuit ea in futurum concedi,quod palam eſt ex illis verbis: Nec hactenus conceſſi ſuſpendātur,quę videas in fragmento,quod ſupra inſeruimus.

19 Neque obſtat, quod ibi dicitur, quod non transferantur. Quoniam aliud eſt tranſlatio,per quam alteri ius nouum quæritur; aliud conſeruatio iuris iam quæſiti, quod per hoc decretum non tollitur. Non obſtant etiam illa verba: Nec extendantur;quoniam illa non reuocāt iam conceſſa, & expedita; nec etiam conceſſa, & acceptata per conſenſum apud notariū Cancellariæ, vel Cameræ pręſtitum,& extenſum;ſed ſolū conceſſa,quibus conſenſum quidē fuit in dorſo ſupplicationis ſignatę: ſed breuiter,ſic: N.tali die conſenſit;quam ſupplicationē cum conſenſu breuiter in tergo poſito, appellant Romani datam picolam ſeu paruā. Ex quo ſequitur perijſſe omnes acceſſus,regreſſus & coadiutorias: quæ conceſſa quidē erant per huiuſmodi conceſſiones,ſiue datas picolas ſeu paruas;in quarum dorſo, vt prædixi, ſcribitur breuiter conſenſus eius ad quem res pertinet:nondum tamen eſt datus, & extenſus coram notario Cancellarię vel Cameræ.quæ res multas,quas multi ordiebantur telas,reordita eſt. Verbum enim illud: Non extendantur,in dict.cap.7. poſitum ſignificat, quod conſenſus illi breuiter in dorſis ſupplicationum ſignatarum pręſtiti & ſcripti, nequeant extendi corā prædictis notarijs; nec per conſequens expediri, quia ſine illa extenſione id nequit fieri.& ita illę gratię perierunt.

Admoneo tamen lectorem, quod licet hæc prædicta vera eſſent tempore quo ſcribebantur: quia nondum erat edita extrauag. Pij V. quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia,poſt eam tamen non ſunt vera. Quoniā illa reuocauit omnes regreſſus,acceſſus, & coaudiutorias etiā de conſenſu, quæ non eſſent integraliter expedita;etiam ſi conſenſus eorum eſſet extenſus:immo etiamſi litteræ iam eſſent deductę in Plumbariam,vel ad Sūmatorem. quod didiſcimus poſteaquā ad curiam venimus & vidimus deductū in praxim in coadiutoria data de conſenſu ad prioratū Pampilonenſem,cui non fuit datus locus, quamuis reperta fuerit plumbata in Plumbaria: & quia Papa prouidit rem, & Ordinarius alteri magna lis agitur ſuper valore prouiſionis illius.

20 Septimum eſt, ex his inferri ad illas graues quęſtiones, quæ me frequenter ac grauiter torſerunt, quarum prima & radicalis eſt: An gratiæ illæ conceſſæ per prędictas ſignaturas picolas, ſeu paruas, ſint gratiæ perfectę antequam extendatur ille conſenſus breuiter pręſtitus. Secun-

21 da; An ſi Ioan. miſit mandatum Romam ad renunciandum beneficium ſuum apud Sed. Apoſt. in fauorem Petri, & procurator ſuper ea re impetrauit ſignaturam,& datam picolam; & antequam extendatur conſenſus

ſenſus coram aliquo ex notarijs præfatis moriatur Petrus, beneficium
23 vacet per mortem Petri. Tertia: An hoc proximo caſu fructus beneficij
pertineant ad hęredes Petri, an cedant Ioanni. Quarta: An prædictus
Ioannes poſſit hoc caſu iuſte tenere ac adminiſtrare beneficiũ poſt mor
tem Petri, ſine alio nouo titulo.

23 Et pro altera quidem parte; nempe gratiam eſſe perfectam, & vacare
beneficium per mortem Petri, & fructus ad eius hęredes pertinere; &
eum, qui dedit mandatum, nõ poſſe illud beneficium tamquam ſuum
poſſidere, facit, quod gratia per ſolam ſignaturã perficitur, iuxta dictũ
originale Archid. in procem. lib. 6. ſuper verb. per apoſtolica ſcripta,
adeo quod mortuo impetrãte poſt gratiã ſignatam dicitur beneficium
vacare per eius mortẽ. argumen. cap. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. lib.
6. & cap. ſi cui. de præben. eod. lib. & tradit Biſnetus ſequutus Archid.
in deciſ. 9. de pręben. & Rot. in. 87. deciſ. in antiq. in tit. de præben. in
nouiſſime rubricatis, quæ in alijs eſt 882. per prædictum orginale di-
ctum Archid. in procem. lib. 6. quod Felin. & Deci. allegantes alios ſe-
quuntur in rubri. de conſti. at in prædictis quæſtionibus præſupponi-
tur gratiam fuiſſe ſignatam, & conſenſum ſaltem breuiter præſtitum.
Ergo. Secundo facit, quod licet hominibus conſtare non poſſit conſen-
ſum à procuratore fuiſſe pręſtitum; vere tamen præſtitus fuit, & ſcri-
ptus, licet breuiter in tergo ſupplicationis ſignatæ: ergo pro vacanti
habendum erit: ſaltem quoad forum conſcientię, & quoad Deum, qui
omnia nouit, ad Hebręos 4. & cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. & ita neceſ
ſarius eſt nouus titulus, quo redire valeat ad illud, quia per renuncia-
tionem perditur titulus, cap. quam periculoſum. 7. q. 1. l. quæritur.
§. ſi venditor. ff. de ædi. edict. & ſine titulo beneficium eccleſiaſti-
cum teneri non poteſt, cap. 1. de regul. iur. lib. 6. cap. 1. de eo qui
mit. in poſſe.

24 Pro altera vero parte facit primo præfatum cap. 7. quod adeo gran-
dem differentiam ponit inter gratiã, quibus nondum eſt præſtitus con-
ſenſus extenſus, licet ſit præſtitus breuis, & inter eã quibus eſt præſtitus
25 extenſus vt has non reuocauerit, & illas ſic. Secundo, facit quod ſtilus
curię vt audio ſeruat, ne poſt tot menſes lapſos ab habita ſignatura illa
picola, ſeu parua, poſſit extendi conſenſus ille breuiter pręſtitus: & ita
poſt eos nõ prodeſt quidquã, nec conſenſus ille in dorſo ſupplicationis
breuiter præſtitus extendi poteſt, adeo quod oportet procuratorẽ iterũ
conſentire quo res expediatur; quod ſignũ eſt, eam eſſe mentẽ Papæ, ac
26 officiarijs eius, vt in eum ſtatum res redeat, in quo ante illam ſignatu-
ram paruam erat. Tertio facit, quod ſex illi menſes Regulæ de public.
reſignant. non currunt a tempore ſignatę ſupplicationis ſed ſolum a tẽ-
pore conſenſus extenſi: vt per multa concludit Gomeſ. in dicta. regula.
quæſt. 7. Quarto, quod prædictus Gomeſ. vir cum primis in hac re do-

ctus

ctus & practicus id in dicta quæſt.7. ait hęc verba : *Reſignatio ante conſenſum præſtitum per reſignantem, & reſignatarium eſt informis, & ſine effectu, & ab ea quilibet ante conſenſum præſtitum, recedere poteſt.*
Et quod vir ille loquatur de ſupplicatione ſignata, habente conſenſum
breuiter in dorſo prę́ſtitum, patet per illa verba, paullo inferius poſita:
Et licet ſupplicatio reſignationis conſenſum à tergo contineret : nihilomi-
27 *nus per illum publicatio firmiter fieri non poteſt*, &c. Quinto, quod
vſus eorum, qui negotia Romana tractant, habet id, quod ſupra dixi,
dicere Gome. nempe quod putant pęnitere poſſe illos, qui habent ſignaturas, ſiue ſupplicationes ſignatas, poſt conſenſum breuiter prę́ſtitum & ſcriptum in dorſis earum, donec conſenſus coram notario Cancellarię vel Camerę extendatur. Qui vſus ſcitus & diu à S. S. Apoſt. toleratus pro lege debet ſeruari, iuxta. cap. quam graui. de crimi. & cap. ex litteris de conſtit. cum eis adnotatis. Contra quod ſcio fuiſſe pronunciatum in Hiſpania, poſteaquam ego veni Romam, anno 1567. quia pauci prędicta ibi antea ſciebant.

Q RELE-

RELECTIO IN CAP. CVM CONTINGAT. DE RESCRIPTIS.

AVCTORE MARTINO AB Azpilcueta Doctore Nauarro.

PRælecturi, & tractaturi in hoc cap. Cum contingat. ſecundum quæſitum elicitum ex argumento in caſu propoſito in principio prælectionis cap. ſi quando. ſupra eodem, vt ibidem promiſimus ſcilicet: An cauſſæ nullitatis, quæ opponebantur ab E. contra exequutoris cenſuras, eſſent efficaces: & alia quædam valde quotidiana in cenſurarum, & exequutorum materia: & circa remedia, quæ aduerſus exequutiones inordinatas adhiberi poſſunt, dicimus, nomine Ieſu inuocato.

Prima cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Executorum deputatio gratiæ nullæ, vt nulla, late.*
2 *Exceptio peremptoria, quæ non ſolum gratiam; ſed etiam litteras perimit ante litem conteſtatam opponi poteſt.*
3 *Reſcriptum ſurreptitium ad litteras regulariter valet.*

4 *Sigil-*

4 *Sigillorum gratiæ, & iuſtitiæ chordæ ſic differunt.*
5 *Felinum in intelligendo Ludou. Roman. lapſum.*
6 *Exceptio in vim dilatoriæ oppoſita quæ poſt in vim peremptoriȩ opponi poteſt, non admittitur, niſi, &c.*
7 *Reſcriptum ipſo iure à principio nullum, vel poſt tale factum, paria eſſe quoad facienda.*

1 QVod autem hȩc cauſſa nullitatis; prima ſcilicet, quod gratia acceſſus C. inutilis, & nulla fuit à principio ipſo iure, vel ſaltim poſtea ipſo iure euanuit: licet à principio valuiſſet, ſit efficax, probatur ea firma ratione, quod latiſſime probauimus in nullis exceptionibus prȩfatȩ relectionis cap. ſi quando. gratiam præfati acceſſus fuiſſe ipſo iure nullam: & in exceptione 17. & 18. quod effecta fuiſſet nulla ante prȩfati executoris proceſſum, etiamſi à principio fuiſſet valida. Atquando gratia eſt nulla ipſo iure; ipſo quoque iure datio executoris, & eorum iuriſdictio nulla & inutilis eſt. primo quidem per ſelectiſſimum in hoc text. in cap. cõſtitutus. ſup. eo, quod habet, irritum decernendum eſſe quidquid factum eſt per litteras executorias gratiȩ ſubreptitiæ. Similis fere text. in cap. ad audientiam. 2. eod. tit. Secundo per cap. ſi ſuper gratia. de offic. delega. lib. 6. quod habet, deputationem executorum & iudicũ gratiȩ Apoſtolicȩ eſſe illi acceſſoriam: & ideo illorum iuriſdictionem morte concedentis, etiam re integra, non reuocari: ſicut nec ipſam gratiam. cui conſequens videtur, quod ea exiſtente nulla vel reuocata, ipſa quoque iuriſdictio reuocata videat', vel nulla. Tertio facit, quod acceſſoriũ ſequit' naturã ſui principalis. l. cũ principalis. ff. de reg. iur. & cap. acceſſoriũ. eod. tit. lib. 6. cũ ſimilibus. Specialius facit aptus in hoc text. quod & ait ibi Domi. per illũ, col. 1. verſ. ſed pone cap. ſuper eo. de prȩbend. lib. 6. & clemẽtina, per litteras. de præbend. coniuncta ei gloſſ. in verbo, eccleſias. Et hanc concluſioné tenet in ſpecie Pan. in cap. ceterũ. col. 2. quem ſequitur Dec. ibi col. 3. de reſcript. Et idem tenet vterq; in dict. cap. cõſtitutus. in vltimo notabili. idem & Roman. in conſil. 330. circa primã, col. 3. allegãs inter alia, cap. cum dilecta. de reſcript. & Innoc. in cap. ex litteris. de offic. delegat. quæ nõ tam apta ſunt, ſicut ſupe-
2 riora. Quoniã illa non agũt de executoribus gratiarũ: ſed de alijs iudicibus delegatis. Idem tenet Oldradus conſil. 81. quod proceſſus. num. 2. Idem late Panorm. in cap. ad audientiam. infra eod. num. 14. quem ſequitur Felin. ibi col. 12. & 16. Facit & memorabilis glo. in cap. 1. verbo, obtentum. de litis conteſt. lib. 6. quæ recepta dixit exceptionem peremptoriam, quæ perimit gratiam & litteras, ante litem conteſtatã opponi poſſe. quã gloſſ. Peruſ. & cõmunis intelligit de exceptione ſubreptionis gratiæ, per quam illa corruit, & cum ea litteræ delegatoriȩ ad eam exequendam datæ.

3 Non obſtat primo, quod regulariter reſcriptum ad lites ſubreptitiũ ipſo iure valet per cap. ſi autem. & cap. plerũque. ſupra eo: & cõmunis affirmat in dict. cap. ceterum. & in dict. cap. ad audientiam. Quoniam illa regula fallit in multis caſibus, relatis per Felin. in dict. cap. ad audiẽtiam. col. 11. & duabus ſequentib. quibus nos addidimus vnum in cap. cum ordine. ſupra eodem. quod eum probat ſecundum Bald. quod ſatis ſentit Panor. num. 2. & 3. ibidem. Et horũ de numero eſt is de quo loquimur caſus, ſecundum prædictos omnes.

4 Non obſtat ſecũdo, dicere, quod in caſu noſtro in alijs litteris cõtinetur gratia; in illis nempe, quarum plũbeum ſigillum de chordulis ſericis pendet, in alijs autem executores; in illis videlicet, quarum plũbeũ ſigillũ de chordulis canabæis pendet. & ob id in hoc caſu iudicum datio non videtur acceſſoria gratiæ; ſicut quando in eiſdem litteris fit gratia, & deputatio iudicum, quod etiam eſt frequens. Non, inquam, hoc obſtat: Quoniam idem eſt dicendum, quando gratia & iudicum deputatio ſeparatim fiunt in duabus chartis: quod dicimus quando fiunt cõiunctim in vna. Quia primo eadem eſt ratio: non enim deſinit eſſe acceſſoria exequutorũ deputatio ipſi gratiæ, eo quod fiat in alia papyro, vel mẽbrana. quod euidẽter apparet ex illo cap. ſi ſuper gratia. de offic. delega. quod certum eſt habere locum etiam, quãdo iudices ſeparatim in alijs dãtur litteris, tam propter verba ipſius generalia, quàm propter rationẽ in eo expreſſam, quæ vtriq; caſui æque apta eſt. Cui tamen cap. nõ eſſet locus in eiuſmodi litteris exequutorijs, niſi eſſent gratiæ acceſſoriæ. Secũdo, quia etiã in hoc caſu, quando exequutores ſeparatim dantur, eorũ deputationẽ eſſe nullam, ſi gratia eſt nulla: tenet Card. in dict. cap. ad audiẽtiã. col. 6. verſic. ſeptima eſt opinio. Nã, vt ille inquit, etiã ſi dentur ſeparatim à gratia: ſunt tamen quaſi præparatorię gratiæ; & ſic de eis idem iuris quod de gratia eſt. argumen. cap. quanto. de iudic.

Non obſtat tertio, determinatio Cõpoſtell. in cap. ſuper litteris. col. 3. verſ. quæritur primo. dicentis proceſſum factum per litteras ſuper beneficio ſubreptitie impetratas validum eſſe, niſi opponatur exceptio. Quoniam non loquitur de litteris gratiæ exequutorijs, de quibus agimus: ſed de litteris ad lites impetratas ſuper beneficio. Hæc enim ſunt verba Compoſtellani: *Vt ſi ego dicam Papæ me canonice electum in præpoſitum: Impetraui iudices contra M. tacita priori commiſſione M. valebit proceſſus per meas litteras habitus, ſi contra eas non excipiat, quia meæ litteræ non erant beneficiales.* Hactenus Compoſtel. quem ſic etiam intelligit Car. in loco pręcitato. Et hoc ipſum ait Ludo. Roman. in cõſil. 330. circa primum. col. 3.

5 Et demiror, Felin. virum alioqui diligentem in illo cap. ad audientiam. col. fin. dixiſſe non ſatis aperire Roma. an loquatur de ſubreptione commiſſa in litteris exequutorijs, an gratioſis. Quoniam Romanus

in hęc

in hęc uerba loquitur: *Cum iudex ſeu exequutor deputatur vna cum conceſſione gratiæ ſubreptitiæ, quemadmodum ſubreptio ipſo facto vitiat gratiam dict. cap. ad audientiam. 2. & cap 2. de fil. presby. lib. 6. cum ſimil. ita etiam vitiat iudicis, ſeu executoris dationem ſibi annexam.* Hęc ille. Fateor auté, verum eſſe quod Felin. ait: ſcilicet litteras executorias gratiæ acceſſorias, etiam ſi ſint ſubreptitiæ valere: modo gratia ipſa non fuerit ſubreptitia. Sed hęc deciſio non conuenit noſtro propoſito, in quo dicimus gratiam ipſam, qua concedebatur acceſſus, fuiſſe ſubreptitiam & ipſo iure nullam; & per conſecutionem litteras executorias etiam ſeparatim datas.

6 Non obſtat quarto, quod litterę delegatoriæ ex interuallo poſt gratiam ad eius executioné datæ ob gratiæ ſubreptionem ipſo facto non vitiantur, ſecundum Ludo. Roma. in illo conſil. 330. quia, vt ille ait, poſſent dici litteræ ad lites. quo caſu procedit ſecundum eum determinatio Inno. in cap. 1. de lit. conteſt. lib. 6. ſcilicet quod cum quis impetrat gratiam ſubreptitiam, & poſtea executorem vt in poſſeſſionem inducat, tunc non impeditur litis ingreſſus per oppoſitionem ſubreptionis. Non, inquã, hoc obſtat: quia primo eodem die in noſtro caſu executores fuerunt deputati, quo gratia facta fuit; vt litteræ ipſę clamant, & Ludo. Rom. de executoribus alio die datis agit. ſimiliter & Inno. Audiſti enim in verbis eius proxime citatis, verbum, Poſtea, quod interuallũ denotat ſecundum gloſſ. memorabilem in l. pacta conuenta, ff. de con trah. empt. verbo, poſtea. & alia multa quæ citat Corſ. in ſingul. in eodé verb. poſtea. Secundo non obſtat, eo quod etiam quando poſtea ex interuallo deputantur idem eſſe dicendum dixit Hoſt. in illo cap. 1. de litis cõteſt. lib. 6. quoniam, vt ille inquit, ex quo gratia prima principalis fuit ſubreptitia, litteræ executoriæ, quæ ſunt illi acceſſorię, cap. ſi ſuper. de offi. delegat. lib. 6. debent ſubreptitię iudicari: vt acceſſorium ſequatur naturam principalis, de fid. inſtru. cap. inter dilectos. §. ceterum. & Hoſtienſem ſequitur Archid. quorũ opinionem approbant Ioan. Monach. Ioan. Andr. Petrus ab Ancha. Domini. Peruſi. & Probus ibidem, & aiunt eſſe tenendam, quando ſtatim poteſt de exceptione liquere, quorum ſi conſideratio ſatis expendatur, facile videbuntur cuiuis erudito approbare dictum Hoſtien. ſimpliciter. quoniam neque hæc exceptio neq; alia quęlibet quæ in vim dilatorię proponitur, & eſt eius naturæ, vt poſtea iterũ in uim peréptoriæ ad merita cauſę opponi poſſit eſt admittẽda in uim dilatorię: niſi opponens ſe offerat eam in cõtinẽti probaturum; videlicet intra modicum tempus arbitrarium: & intra illud eam probet clare & liquide ſecundum Petrũ ab Ancha. conſil. 372. pro declaratione. col. 1. At contra litteras pręfati C. allegatur ſubreptio quę per litteras ipſas fundatur. allegatur item litterarum renunciatio ex acceptione Archidiaconatus alterius Eccleſię notoria reſultãs. Et ideo

non

non ſolum hæc exceptio concludit nullitatem litterarum: ſed etiam ante litis ingreſſum admittenda eſt:& in caſu propoſito nullatenus poteſt hæc cauſſa nullitatis euitari.

7 Non obſtat quinto dicere, quod hęc cauſſa non haberet locum, ſi acceſſus is à principio valuiſſet; quamuis poſtea modo aliquo perijſſet. Quoniam primo negamus, eum à principio valuiſſe. Deinde paria eſſe reſcriptũ, per quod proceditur, à principio fuiſſe ipſo iure nullum, vel poſtea ipſo iure expiraſſe, vel reuocatum fuiſſe quo ad ea, quæ poſt illã reuocationẽ & exceptionẽ fiunt. Quia primo eadem eſt omnino ratio. Secundo, caſus videtur eſſe in cap. ex litteris. cũ eo, quod ibi ait Innoc. de offic. delegat. quod ſatis colligit ex his, quę ait Panor. in cap. audita. col. pen. de reſti. ſpoli. & clarius ex his, quę Felin. ſcripſit in dict. cap. ceterũ. col. 18. verſ. ſeptima reſtri. vbi agit de reuocatione reſcripti per mortem concedentis, re integra, facta, quę ipſo iure fit. & ver. octaua reſtrictio. vbi agit de reuocatione iuriſdictionis per ſententiam, quę etiam ipſo iure fit. Et quod, gratia perempta, executorum quoque illius datio perempta ſit, in ſpecie tenet Petrus Rebuffus in Concordatis in forma litterarum executor. verb. in omnibus & per omnia. Facit quod gloſſ. regulæ. Cancell. Iulij ij. in vltima parte facie 7. dixit, finita prærogatiua deſcriptorum, cenſeri quoque finitam prærogatiuam eorum, qui eam inſtar deſcriptorum habebant. Eſt denique gloſſ. expreſſa & memorabilis, quam ipſi non meminerunt: & quę ibi recepta eſt in cap. ſi clericus. verb. extincta. de preben. lib. 6.

Hanc autem primam nullitatis cauſſam contra cenſuras pro E. latas allegari non poſſe, palam eſt; cum in confeſſo ſit indultum Reginale validum eſſe, magnoſque iam partus alijs peperiſſe.

Secunda nullitatis cauſſa.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor mixtus ſedis Apoſtolicæ debet eſſe canonicus.*
2 *Acceſſori vt non licet quod principali vetatur.*
3 *Exequutor merus etiam Papæ poteſt eſſe non canonicus.*
4 *Exequutorum ſedis Apoſtolicæ inſolentia vt dedecus eius.*
5 *Exequutor omnis iudex ſit qualificatus: & nu. 6.*
7 *Intellectus clauſulę* Ceterum *litterarum Apoſtolicarum.*
7 *Clauſula* Ceterum *ad varia relata varia operatur.*
9 *Verba eadem ad diuerſa relata diuerſe intelligenda.*
10 *Priuilegium Epiſcopo, & presbytero datum, vt intelligendum.*
11 *Clauſula* Ceterum *etiam laicos aliquot facit ſubdelegatos.*
12 *Conſuetudo nequit induci contra decretum irritans.*

Noto-

13 *Notorie idoneus non eſt examinandus.*
14 *Clauſula* Vocatis vocandis *ſubintelligitur in omnibus commiſſionibus quas cum cognitione cauſſæ oportet expedire.*
15 *Renunciari non poteſt cap. ſtatutum. de reſcript. lib. 6. quoad qualitates perſonarum delegandarum.*
16 *Exequutorem, qui non habet qualitates cap. ſtatutum. non poſſe iuriſdictione vti, etiam quando illi in actu non eſt neceſſaria.*
17 *Actui non neceſſaria male adbibita non obſunt.*
18 *Exequutoris meri iudicialis actus vt fortior.*
19 *Exequutor omnis gratiæ cur ſemper qualificatus.*
20 *Exequutori mero non conuenit clauſula:* Contradictores.
21 *Exequutor merus nullus poteſt excommunicare.*
22 *Exequutor nullus apud Francos excommunicat.*
23 *Exequutorum in erranda qualitate quæ cauſſa vitiat.*
24 *Articulus cauſſę, non iuriſdictionis cuius delegabilis.*
25 *Excommunicatio vt eſt meri, vel mixti imperij.*
26 *Excommunicare parochus cur iure communi non poteſt.*
27 *Pœnæ pecuniarię impoſitionem iuriſdictionis eſſe.*
28 *Iuriſdictione qui carent non poſſunt pœnam adijcere.*
28 *Pœnam pecuniariam imponere qualis iurisdictionis eſt.*

1 QVod prædictus iudex pręfati C. aſſertus ſuſcepit partes mixti executoris; cum non haberet dignitatem, nec eſſet canonicus eccleſię cathedralis, quod facere non potuit. Primo per cap. ſtatutum. in princ. de reſcr. lib. 6. Nam executor mixtus verus iudex eſt, ſecundum gloſſ. 1. cap. paſtoralis. §. quia vero. circa mediũ. de offic. delega. quam omnes ibi ſequuntur, & ſing. putauit Card. ibi col. 2. & ordinariam. Panorm. in cap. de cetero. de re iudic. col. 2. Et idem tenet Bart. in l. à diuo Pio. nu. 4. ff. de re iudic. quæ communis omnium eſt opinio. Secundo, quod in ſpecie huiuſmodi executorẽ mixtum ad beneficia debere habere qualitates aliorum delegatorum Sedis Apoſtolicæ, tenet Card. conſ. 103. ſub finem, & eſt deciſ. Rotæ 370. ex hoc. in nouis, quę in noue rubricatis eſt 30. de reſcrip. in nouis & decis. 393. nota ex hoc. in antiquis, quę in noue rubricatis eſt 32. de reſcrip. in antiquis. quæ habent facta per eum executorem gratię, qui non haberet illas qualitates, ipſo iure nulla eſſe, per clauſulam decreti irritantis poſitam in fine illius cap. ſtatutum.

2 Tertio, ratio illa neceſſaria, quam tangit Aegid. in deciſ. 126. quod cap. illud, ſtatutum. ſimpliciter loquitur de omnibus cauſſis; & nullus eſt in corpore iuris tex. nec ratio neceſſaria, quę contrariũ probet. Neque iuuat dicere quod Oldr. Rota, Guiller. & aliquot alij reſponderũt; ſcilicet, quod aliud ſit dicendum de cauſſis quando principaliter committun-

mittuntur, aliud quando acceſſorie ad gratiam: eo quod multa per acceſſionem conceduntur, quæ principaliter non concederentur, cap. ſuper eo. de præb. lib. 6. cap. dudum. col. 4. de elect. & quia acceſſorium ſequitur naturam principalis. Non, inquam, hoc obſtat. quoniam primo illud non ſatis aſſeuerant prædicti auctores. Secundo quia tunc licet aliquid per acceſſionem, quod principaliter vetatur, quando alia ratio militat cum acceſſorie conceditur, & alia quando principaliter. at in noſtro caſu eadem eſt vtrobique ratio. Quoniam ſiue per acceſſionem ad gratiam, ſiue principaliter de cauſſa auctoritate Apoſtolica cognoſcis, vtrobique es iudex, vtrobique Sedem Apoſtolicam repræſentas, vtrobique quid feceris iniuſte, vel indecenter in opprobrium eius cedit & iniuriam. Tertio, quod & acceſſorium demum ſequitur naturam ſui principalis, quādo eadem ratio militat in eo, quæ in principali: & alioqui non, cap. debitores. & cap. cum contingat. de iureiur. cap. quamuis pactum. de pact. lib. 6. & cap. licet. de iureiur. eod. lib. quod belliſſime Imol. adnotauit in illo cap. debitores. nu. 4.

3 Quarto principaliter facit deciſio Rotę 369. in nouis, quę in noue rubricatis eſt 29. de reſcrip. in nouis. ſi in communi. & in antiquis, eſt 31. eodem tit. de reſcrip. quæ primo habet ſtilum Curiæ habere, vt nemo deputetur executor gratię, niſi dignitatem habeat, vel canoniam eccleſiæ cathedralis. quæ item habent ſecundo, cap. illud ſtatutum. non habere locum in ſubdelegatis, quibus non committitur, niſi nudum miniſterium; ſcilicet collatio, & inductio in poſſeſſionem: quoniam illa, vt ibi dicitur, ſine vlla cauſſę cognitione fieri poſſunt: per quæ verba clare innuitur, illi cap. ſtatutum. locum eſſe, etiam in ſubexecutoribus, qui cum cauſæ cognitione procedunt: etiam ſi ſint ſubexecutores gratię: qui eſt noſter caſus.

Quinto facit, quod ait Aegidius concluſione 126. in executore: qui determinat eſſe locum principalem, pro cap. ſtatutum. in executore deputato ad confirmationem electionis.

Sexto facit extrauagās Sedes Apoſtolica. Ioan. xxij. de conceſſ. pręb. quę iūcta gloſſ. Zenzelini, verb. id pertinebit. clare ſentit in executoribus & ſubexecutoribus gratiarum, eſſe locum dicto cap. ſtatutū. alioqui enim ſuperflua erat declaratio illius extrauag. quoad executores & ſubexecutores huiuſmodi, vt palam eſt.

4 Septimo facit, quod eadem ratio militat in his executoribus cauſſæ cognitionem aſſumentibus, quæ in alijs iudicibus: quoniam non minus dedecoris; immo magis eſt Sedi Apoſtolicæ per hominem vili habitum, vel futilem eam repræſentari, dum de eius gratia & beneficio forte maximorum redituum cognoſcitur, quam cum de alia cauſſa, quæ forte ſuper re minoris momenti committitur.

Octauo facit, quod datur occaſio maleuolis detrahendi Papæ per nimium

nimium multa,quę aliquot gratiarum beneficialium executores honoris ſui & mali exempli prodigi cęcis oculis efficiunt,quæ dignitate,vel canonia eccleſiæ cathedralis ornati nullatenus facerent. Et ratio principij dicti cap. ſtatutum.eſt ſecundum Hoſtienſem, quem ſequitur ibi Archid.col.2. & poſt eum alij,ne Sedes Apoſto.notetur, dum delegatus eius aliquod iniuſtum agit.

Nono facit illa Rotæ deciſio raro citata,quæ in nouis eſt 403.dubitatum.quæ in noue rubricatis eſt 31.in nouis.de reſcript.quęque habet eum executorem merum qui non habet canoniam, vel dignitatem & ſententiam eſt executus,non poſſe liquidationem fructum facere:quoniam illa ſine iuriſdictione fieri non poteſt.

5 Decimo facit,quod Curia Romana quoad perſonas ſeruat cap. ſtatutũ.in executoribus gratiarum,ſecundum Ioan. An.in dict.cap.ſtatutum.§.in nullo. ſuper verb.citet.in fin. & collector deciſionum Rotæ antiquarum,in deciſio.565.teſtatur Pęnitentiarium,& omnes de Cancellaria reſpondiſſe ſibi,quod non deputarent executores ſuper gratijs, niſi perſonas tales,quales requirit cap. ſtatutum. At ſtilus Cancellariæ ius facit,cap. ex litteris.de conſt. & cap. in cauſſis. de re iudic. & cap. quam graui. de crimine fal. & nulla huius ſtili ratio idonea reddi poteſt, niſi quod executores gratiarum poſſunt ſibi aſſumere partes iudicis, & habent iuriſdictionem, & poſſunt fulminare ſententias, & cet. iuxta gloſſ. clementinæ,iudices.de offic. deleg.cum notatis per Innoc. in cap. dudum.de præſumpt. Eadem ergo ratione oportebit ſubexecutorem mixtum, qui iuriſdictione vtitur eccleſiaſtica, habere qualitates, quas cap. ſtatutum.requirit.

6 Vndecimo facit ſpeciatim quoad noſtrum caſum,quod licet res controuertatur quando executor voluntarie partes iudicis aſſumit: tamen omnium fere vna ſententia,quam tenent Dominic.Anchar. & Peruſi. in dict.cap. ſtatutum.§. in nullo. habet eſſe neceſſarium, quod in executore gratiarum,prædictæ qualitates concurrant, quoties ille in ſuo proceſſu tenetur aſſumere partes iudicis. at in caſu noſtro is executor tenebatur illas aſſumere, vt in cauſſa ſequenti apparebit. Ergo ſaltem in caſu propoſito, non poterit is ſubexecutor ſine qualitatibus prædictis procedere.

Neque obſtat,ſi dicas illam communẽ opinionem procedere, quando ex forma mandati tenetur partes iudicis aſſumere; vt quia ponitur clauſula: Vocatis vocandis. Quia primo eadem eſt ratio, quando alio ex capite ad id arctatur. Secundo, quia illa clauſula tacite intelligitur quoad illos caſus, in quibus oportet cum cauſæ cognitione procedere. Tertio, quod hoc expreſſe ſentit Rota in illa deciſi. 403. in nouis.quam Stephan.ſequitur in q. 12. Capellæ Tholoſ. an vnum. quæ vt ſupra dictum eſt, habet, eum, qui ſententiam eſt ſubexecutus non

R poſſe

poſſe liquidare fructus, niſi habeat qualitates dicti cap. ſtatutum. & nō alia ratione, niſi quia licet non ſit ibi poſita clauſula: Vocatis vocandis: tamen tacite intelligitur quoad hunc articulum. ergo propoſitum.

Duodecimo facit, quod Collectarius vir vtique doctiſſimus & expertiſſimus, qui materiam hanc attentius perpendit, quam alij, pro noſtra concluſione ſimpliciter eſt in cap. propoſuit. de conceſſ. præbend. & latius in cap. quod de his. de ſent. excom. deciſio item Capel. Tholoſſ. 203. an cap. vbi ſatis etiam additio eius id ſentit.

Decimotertio facit, quòd Rota in deciſio. 99. nota quod executor. in antiquis, quæ in noue rubricatis eſt 1. de offic. delega. in antiquis. hęc fere verba habet: Executor gratiæ non poteſt mandare ſubexecutoribus, niſi ſit perſona habilis. iuxta cap. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. poteſtatem cognoſcendi, ſeu aſſumendi iudicis officium; quamuis nudum miniſterium ſimplici presbytero, ſeu curato demandare valeat.

Decimoquarto ad redundantiam adde, quod Gomeſius vir eruditiſſimus, quod ipſius opera teſtantur, in lib. de mand. de prouid. n. 136. ait, quod quando beneficium eſt plenum, & ab alio occupatur, non poteſt ſine cauſſę cognitione procedi: & in executoribus, qui eo caſu procedunt, habet locum cap. ſtatutū. tam quo ad perſonas, quam quo ad loca. & mox hæc verba ſubijcit: *Et idem eſt in ſubexecutore, cui non poteſt committi aliquid, quod requirat cauſſæ cognitionem cum poteſtate aſſumendi officium iudicis, niſi ſit qualificatus, & ita concluſit Rota de menſe Nouemb. 1537. in vna Abulenſi coram R. P. D. Ioanne Mobedano.* Hactenus Gomeſius.

7 Non obſtat ſtilus Curię, ſecundum quem in proceſſibus, quos fulminatos appellant, tam ſententiarum, quam gratiarum per clauſulam; Ceterum, in eis contentam deputantur ſubexecutores, non ſolum conſtituti in dignitate & canonici: ſed etiam omnes alij clerici, etiam primæ tonſuræ; immo & notarij & tabelliones quicumque. Non, inquam, is ſtilus obſtat, immo potius pro nobis facit. Primo in quantum ex eo colligitur nullam eſſe in hoc differentiam inter ſubexecutores gratiarum & ſententiarū: quandoquidem in omnibus eundē habet tenorem illa clauſula. At omnium conſenſu conſtat, per illam quoad ea, quæ iuriſdictionis ſunt, non poſſe deputari ſubexecutores ſentētiarū, niſi qualificatos; quoad alia tamen ſic: cui conſequens eſt idem etiam dicen-

8 dum eſſe in ſubexecutoribus gratiarum. Secundo reſpondeo, quod in illa deputatione deputantur habentes dignitates & canonias cum non habentibus: & ideo ita debet intelligi, vt ea, quibus expediendis nudum miniſteriū ſufficit, poſſint expediri, tam à qualificatis, quàm ab alijs; qualis eſt collatio & inductio in poſſeſſionem nullo contradicente. Ea vero, quibus expediēdis neceſſaria eſt cauſſæ cognitio, vel iuriſdictionis exercitium, per qualificatos tantum; qualia ſunt exceptio-

num

9 num admiſſio cum ſuper illis pronunciatione: qualis item monitio & excommunicationis prolatio. Pro qua declaratione facit primo text. ille celebris in l. plenum.§.equitij. ff. de vſu & habit. qui probat, eadẽ verba ad diuerſos relata diuerſo modo ſecundũ diuerſam eorum conditionem intelligenda. Probat enim quod legato equitij vſu duobus, quorum alter auriga eſt, & alter ſolitus certare in ludis Circenſibus, hic poterit equis vti in ludis, ille vero non, niſi in rebus aurigę aptis. Facit ſecundo, quod ibi dicit Bald. legato lecto vxori intelligi de viduali ſecundum qualitatem ſuę perſonæ. Ex quo ſequitur, quod legatis duobus lectis vxori & alteri alterius conditionis diuerſos eis lectos eſſe tra-
10 dendos. Facit tertio l. ex militari. ff. de milit. teſta. Per quam & quod ibi Bald. ait, probatur, quod ſi Papa concedat priuilegium Epiſcopo & alteri preſbytero, vt tempore interdicti miſſare valeant, poterit Epiſcopus cum inſignibus pontificalibus; non autem alius preſbyter. Faciũt quæ ſcribit Felin. in cap. cum omnes. de conſtit. col. 17. & Andr. Sicul. in conſil. 5. clementiſſimi. n. 3. & conſil. 17. præclare. n. 5. & conſil. 30. ſcribitur num. 5. in conſ. 39. clementiſſime. nu. 9. pri. lib. Facit 4. clementin. exiui. col. 3. de verb. ſigni. quæ habet fratres Minores iurantes ſeruare Regulam beati Frãciſci, teneri ſeruare conſilia pro conſilijs, & pręcepta pro præceptis. Facit quinto, quod niſi ſic illam clauſulã interpretemur, oportebit concedere tabellionẽ laicum poſſe aſſumere iuriſdictionis articulum: quoniã quibuſcumq; notarijs & tabellionibus fit ſubcommiſſio. per quę verba etiam tabelliones laicos intelligi tenet Felin. in cap. fin. de præſump. col. pen. & Guiller. in gloſ. extrauag. Sedes Apoſtolica. verbo, executores inter communes. de offic. delegati. & ſatis ſentit Rota in deciſ. 369. in nouis, quę in noue rubricatis eſt 29. de
11 reſcrip. in nouis. Et ne reſpondeas debiliter me inferre: quoniam laicus incapax eſt iuriſdictionis eccleſiaſticę, conſidera etiam clericũ ſimplicem inhabilem eſſe delegationis Apoſtolicę: quamuis non tantum ac laicus. Facit ſexto pro hac neceſſaria & iuri conſonantiſſima interpretatione deciſ. Rotæ 403. in nouis, quę in noue rubricatis eſt 31. de reſcript. in nouis. quæ habet executionem quidem executorialium Romæ latarũ quoad ea, quæ ſunt nudi miniſterij, poſſe fieri per quemcumque in illa clauſula; *Ceterum.* contentum: liquidationem tamen fructuum, & ea, quę ſine cauſſæ cognitione fieri nequeunt non poſſe: quę clarior interpretatio poteſt eſſe? Et hoc ipſum ſenſit Rota, ſi ſatis perpendatur in deciſ. 369. in nouis quę in noue rubr. eſt 29. de reſcrip. & 392. in antiq. quę eſt 31. de reſcript. Rota itẽ in deciſ. 99. quæ nunc eſt 1. de offic. deleg. nota quod executor. in antiquis, cuius verba ſupra retulimus, hoc expreſſius tenet.

12 Non obſtat ſecundo principaliter concluſioni noſtræ, conſuetudo, quam aliqui dicunt alicubi vigere: quoniã cap. ſtatutum. continet de-

cretum irritans, vt patet in §. fin. contra quod nulla conſuetudo induci poteſt, per illud dictum Archidia. à Ioann. Andr. Domi. Peruſin. & omnibus recepti in cap. cū de beneficio. de prębend. lib. 6. Facit quod Rochus in cap. fin. de conſuetud. fol. 24. tradit col. 2.

13 Nō obſtat tertio deciſio. Rotæ 7. de reſcrip. vtrum. in antiquior. quæ habet omnes, vel maiorē partem dominorū Rotę iudicaſſe proceſſum cuiuſdā executoris carentis qualitatibus cap. ſtatutū, valuiſſe. Nam, vt collector ibi ait in fine, Domini Rotę moti fuerūt quadā ęquitate. quia primo notoria erat idoneitas, ſuper qua fuit proceſſus factus: neq; pars eam negabat, vt collector ibi teſtatur col. 2. & qui notorie dignus eſt non debet examinari, cap. nullus. 24. diſt. Secundo, Cancellaria dedit executorem, quem impetrans putabat eſſe idoneum. Tertio erat clericus pauper neque vllus fuit contradictor; quæ in alijs caſibus, vt plurimum, non concurrunt: in noſtro autem nullatenus. Secundo reſpondeo contra illam deciſionem Rotę, ſex alias eſſe quas ſupra citaui: tres quidem in nouis, & tres in antiquis. Tertio, reſpondeo eandem deciſionem ſentire contrariū eſſe ſeruandū, quando æquitas prædicta ceſſaret, quoniam in poſtremis verbis, ad deciſiones alias duas ſe remittit, quę contrarium tenēt. Eodem modo reſponderi poteſt ad deciſ. 7. tit. de reſcript. in antiquioribus. quæ de eodem negotio per eadem fere verba loquitur.

14 Non obſtat quarto, quod recentior quidam vir alioqui doctiſſimus in illo cap. ſtatutum. de reſcript. lib. 6. num. 77. ait, illam deciſionem Rotæ 565. procedere, quando à principio executores gratiæ non deputantur cum clauſula: *Vocatis vocandis*. quia primo ibi cogitandum ait ſuper ſuis dictis. Secundo, quod in omnibus executorum deputationibus ſubintelligitur clauſula: Vocatis vocandis, quoad ea, in quibus cū cauſſę cognitione procedere, vel debent, vel volent, iuxta ea, quæ in ſequenti nullitatis cauſſa dicemus: & iuxta ea, quæ ipſemet dixit in tractat. de mandat. de proui. nu. 136. & ita omnes tacite vel expreſſe cum illa clauſula dari videntur. iuxta l. 3. ff. de legatis. 1. cap. ſignificaſti. de electione. Tertio reſpondeo, quod trepidatio illius viri docti & aliorū, qui clauſulam illam: *Ceterum*. inſpiciunt, manat ex eo forte, quod non ſatis aduertunt, quod nos aduertimus; ſcilicet verba eadem ad diuerſos diuerſę conditionis homines relata diuerſo modo intelligenda eſſe. Quarto reſpondeo ipſummet in tracta. de mandat. de prouid. num. 136. pro nobis determinaſſe, quod cogitādum in illo cap. ſtatutum. reliquerat, vt ſuperius eſt dictum.

Non obſtat quinto auctoritas aliquot ſcriptorum. Nam Oldradus in conſil. 295. Orta. licet attenta priori ſolutione, quam dat obiectioni ſecundæ, id videatur ſentire; attenta tamen poſteriori ſolutione eademque vltima, contrarium videtur tenere. Sed neque contra nos eſt

Petrus

Petrus Rebuffus in Concorda. ſuper forma litterarum, exequutor. in
principio: qui ait ſtilum Curiæ pro nobis eſſe. Sed etiam dictum Felin.
in cap. poſtulaſti. col.3. de reſcriptis, ad meros exequutores referri po-
teſt; ne contradicat his, quæ dixit in cap. de cetero. col.3. de re iudi. Sed
& illa glo. Guillier. de Monte Lauduno in extrauag. Sedes Apoſtolica.
de offic. delega. inter communes, verbo, exequutores: poſt mediũ, quæ
dedit occaſionẽ tenendi contrariam partem aliqnibus, nõ obſtat. Quo-
niam primo ait, ſe quidem cernere id fieri, at quo iure fiat, non videre.
Secundo, quod ratio principalis, qua nititur vir alioqui doctiſſimus, fal
ſa eſt. ait enim ideo exequutorum non habentiũ qualitates dict. cap. ſta
tutum. proceſſum valere; quia pars contra quam proceditur, conſentit:
& pars, contra quam impetratur reſcriptum, renunciare poteſt, cap. ſta-
15 tutum. Hoc enim falſum eſt, quoad qualitates perſonarum delegan-
darum; licet verum ſit, quoad loca in quibus eſt cognoſcendum. quod
expreſſe affirmat gloſſ. recepta omnibus in princip. illius cap. verbo,
committantur. quia illud principium non tam in partium fauorem,
quam Sedis Apoſto. honorem conſtitutum fuit.
16 Non obſtat ſexto illa Petri, Domi. & Peruſi. opinio. quam ſequuntur
S teph. ad Capel. Thol. deciſ. 103. & aliquot alij, ſcilicet quod quam-
uis exequutores gratiarum debeant habere qualitates cap. ſtatutum.
aut ſuperſedere negotio, quando partes iudicis aſſumere tenentur: non
tamen quando ſponte ac voluntarie aſſumũt. Pro quibus facit illa theo
ria, quæ habet; Quæ non ſunt actui neceſſaria, ſi adhibeãtur inutiliter,
regulariter eum non vitiare. Inter cuius theoriæ multa exempla, hoc
17 quoque poſuit Felin. in cap. cum ordinem. num.3. ſupra eod. pro qua
eſt text. in l. 1. in princip. C. de rei vxor. acti. & l. 3. ff. de milit. teſt. &
cap. bonæ. 2. de electio. & clementina, Sępe. de verb. ſignifi. ſub finẽ.
Facit gloſſ. magna ſub finem in l. vinum. ff. ſi cert. pet. vnde Innoc. in
cap. inter dilectos. de fid. inſtru. in verb. publica. dixit inſtrumentum
habens alioqui neceſſaria, quo ſit authenticum, non vitiari ex eo, quod
ſigillum, habeat corruptum, vel illud amiſerit. Facit item, quod eo-
rum propoſitum non eſt negare, quod male facit executor qualitati-
bus illis carens, vtendo iuriſdictione etiam eo caſu, quo illa non eſt
neceſſaria; ſed quo actus ſic perfectus valeat per theoriam ſupradictã.
Non, inquam, opinio prædicta obſtat nobis. Quia primo in noſtro caſu
neceſſarium erat partes iudicis aſſumere, vt in ſequenti nullitatis cauſſa
oſtendã. Secundo, quod nos non diſputamus hic, an actus, qui ſine vllo
iuriſdictionis vſu factus valeret, pereat & inutilis omnino fiat, ſi per iu-
riſdictionis vſurpationem illicitam conficiatur: ſed ſolum contendi-
mus, actum illum, qui ſine iuriſdictione confici non poteſt, fieri non
poſſe à commiſſario Papæ non habente qualitates, cap. ſtatutum. Ter-
tio ideo non obſtat: quia illa theoria Felin. qua videtur opinio prædicta

proba-

probati, male huic propoſito applicatur. quoniam proceſſus iudicialis licet frequenter non ſit neceſſarius in executore: non tamen eſt ſuperfluus & inutilis. Quoniam, vt eleganter ait Innoc. in cap. fin. de præſumpt. nu. 2. actus, quē executor iudicialiter facit, niſi appelletur intra 10. dies, prejudicat: non autem actus extraiudicialis, quē ſequitur etiam Card. conſil. 140. redemptoris. col. 2. Quarto ideo non obſtat illa opinio: quia neceſſariò reſtringenda eſt, procedere tantum in eo actu, qui valuiſſet etiam ſine vllo iuriſdictionis vſu; qualis eſt collatio vel in poſſeſſionem rei vacuæ miſſio, citata parte aduerſa ex ſuperabundanti: non autem procedit in actu, qui ex iuriſdictionis vſu pendet: qualis eſt excommunicatio vel pœnæ impoſitio, quæ ſine iuriſdictione fieri non poſſe efficaciter probabitur infra coroll. 5. & in quarta nullitatis cauſſa.

19 Ex his infertur primo ratio ſtili Curiæ, quę habet quidem vt executores gratiarum non deputentur; niſi qui habēt qualitates per cap. ſtatutum. requiſitas; ſubexecutores vero ſic. Quoniam idem ſtilus habet, vt executores ſtatim faciant proceſſum, quem vocant fulminatum; in quo quia excommunicationes, ſuſpenſiones, & interdicta proferūtur, & hęc fieri nō poſſunt ſine iuriſdictione, & ea vti nequeunt, niſi qui habet illas qualitates: ideo tales deputantur executores. At quia proceſſus fulminatio multa, & fere omnia ſunt, alia, quę iuriſdictionem non exigunt: & quandoque mora multum poſſet obeſſe ad adquirendam poſſeſſionem, ſi oporteret adire habentes Canonias vel dignitates, ideo tā eis, quam alijs quibuſcunmque etiam laicis tabellionibus executio cōmittitur. ſic tamen intelligēda, vt vnicuique videantur commiſſa, quorum ille fuerit capax: non autem alia.

20 Secundo infertur eum, qui non habet dignitatem vel canoniam nō poſſe vti clauſula illa: Contradictores eccleſiaſtica cenſura compellendo; quamuis notam facere, & intimare poſſit excommunicationem in proceſſu fulminato contentam ſub eadem dilatione, quæ in eo continetur. quia hoc eſt mere ſubexequi vices executoris principalis: illud

21 autem agere iudicē, & vti iuriſdictione. Et quod excommunicare non poſſit executor Apoſtolicus, ſaltem in ſpecie ac nominatim, ſi nō habet illas qualitates, affirmat Collect. in cap. quod de his. de ſentent. excom

22 muni. qui rem hac altius omnibus perpendiſſe videtur, & inueſtigaſſe, vt ex ipſius ſcriptis ibi apparet. Facit, quod ideo in regno Franciæ non excommunicant meri executores: quia non permittuntur aſſumere partes iudicis: etiam ſi ſint in dignitate cōſtituti: vt teſtatur Petrus Rebuff. in Concord. tit. de form. litter. execut. verb. contradictores. quod tamen an iure fiat, non dicitur in preſenti.

23 Tertio infertur ratio, quare Archid. dixit in cap. ſtatutū. col. 10. non eſſe locum illi cap. in executoribus gratiarū: quoniā in ſolū de meris intelligebat, & illis qui non aſſumunt partes iudicis. ait enim ad eos non

perti-

pertinere citare, ſed ſolum inſinuare, & notificare: ex qua facile colligas, eum ſi fuiſſet interrogatus, quid de executoribus, qui vel debent vel volunt iuriſdictionem aſſumere, reſpõſurum fuiſſe in eis locum ſibi vendicare. Hanc Archid. ſententiam male intellectam & clauſulam, *Ceterum* peius perpẽſam in cauſſa fuiſſe arbitror, quare aliquot Doctores in hac materia, vel errarunt, vel ſe confuderunt.

24 Quarto infertur manifeſta ratio, quare articulus cauſſæ, qui ſine iuriſdictione poteſt expediri, delegatur non habenti qualitates dict. cap. ſtatutum. iuxta glo. in princip. illius verb. cauſſæ, & in §. in nullo. verb. vices omnibus receptas.

Quinto infertur, hunc, de quo loquimur, ſub executorem non potuiſſe partes iudicis in caſu propoſito, in quo maxime id erat neceſſum, aſſumere; quas tamẽ aſſumpſit. Quia primo is iudici præfati E. iuſſit, vt à cauſſæ huius cognitione ſe abſtineret intra tres dies ſub excommunicationis & quingẽtorum ducatorum pœna, ferendo illam in ſcriptis, ſi non pareret. ſub qua etiam pœna tam capitulo, quam pręfato E. quędam alia iuſſit. At conſtat ea non poſſe fieri, niſi per iudicem, vt mox in ſeq. corrollario, ac poſtea in quarta nullitatis cauſſa dicam. Ergo qui hęc fecit executor, partes iudicis aſſumere tentauit.

25 Sexto infertur, hunc ſubexecutorẽ non potuiſſe ferre excommunicationem, & alias cenſuras, quas parũ modeſte tulit, quia ipſe non erat capax iuriſdictionis contẽtioſę: per pręd icta. & excõmunicare, ad iuriſdictionem pertinet contentioſam. quia prmo non debet ſine cauſſę cognitione ferri: & fertur in inuitum. 2. q. 1. cap. nemo epiſcopus. immo eſt meri imperij. ſecũdum Inno. cap. tranſmiſſam. de electio. & Specul. tit. de iuriſd. omnium iud. verſ. ſecundum canones. num. 24. & Panor. in cap. quod ſedem. de offic. ord. col. fin. & in cap. ſi ſacerdos. num. 10. eod. tit.

26 Neque obſtat, quod Iaſ. in l. imperiũ. ff. de iuris dict. omniũ iudicũ. col. 14. dixerit, eam eſſe ſimplicis iuriſdictionis, quãdo fertur ad partis inſtantiam; tum quia id primo nil nobis obſtat; quia ſatis eſt propoſito noſtro excommunicationem ad iurisdictionem ſaltem ſimplicem pertinere: tum quia magnis viribus confutat Iaſonem ibi doctiſſimus Gaſpar col. 50. concludens tunc eſſe ſaltem mixti imperij. Secundo quod excommunicatio ad iuriſdictionẽ pertineat contentioſam, facit quod iura dicunt tantum à iudicibus excõmunicationem eſſe ferendã, vt in cap. 1. de ſententia excommunicationis. lib. 6. vbi textus repetit verbũ iudex. ad idẽ cap. quærẽti. de verborum ſigni. & in cap. archidiaconus. de offi. archidi. Tertio facit, quod Panor. in dict. cap. ſi ſacerdos. & in cap. cum contingat. de for. comp. cõcludit non poſſe parochũ ſimplicẽ

27 excommunicare niſi conſuetudine quęſiſſet iuriſdictionem ad id faciẽdum: quod etiam tenuit glo. memorabilis in dict. cap. nemo. 2. q. 1.

vbi

vbi; eam vterque Card. probat. & idem tenet S. Thomas cum communi, & pręſertim Palud. q. 2. in 4. diſtin. 18. & hoc non alia ratione: niſi quia iure communi nullam habet iuriſdictionē parochus.

28 Septimo infertur hunc ſubexecutorem non potuiſſe iubere alicui quidquam ſub quingētorum ducatorum fiſco apoſtolico applicandorū pœna; quia is non poterat aſſumere iudicis partes: at pœnæ pecuniariæ impoſitio ad iuriſdictionem pertinet. Quoniam primo licet controuertatur, an illa ſit meri, an mixti imperij, vel ſimplicis iuriſdictionis; omnium tamen vna eſt cōcluſio, eam ad iuriſdictionem pertinere, & non poſſe imponi, niſi ab illam habente, iuxta illud Innocentij in cap. cum acceſſiſſent, num. 2. de conſtit. In hæc uerba loquentis: *Aliæ vniuerſitates non poſſunt pœnam adijcere ſuo ſtatuto; cum nullam iuriſdictionem habeāt ipſæ vniuerſitates; & pœnas imponere pertineat ad iuriſdictionem.* Innocentium autem ſequūtur omnes in cap. cū omnes. de conſtitut. teſte Felin. ibi num. 14. & Iaſone in l. omnes populi. ff. de inſti. & in iur. num. 35. 2. Quia pœnæ pecuniarię impoſitio propter delictum ad eum tātum pertinet, qui habet iuriſdictionem, quoniam pertinet ad merum imperiū ſexti gradus, vt luculēter reſoluit prædictus domi. Gaſpar in loco pręcitato col. 51. quāuis, vt his ſubdit, cum pœna eſt applicanda parti, officio nobili, ad mixtum imperium pertineat, & quando eſt applicanda parti officio mercenario, ad ſimplicem iuriſdictionem. Cum igitur merus executor nullum habeat imperium, nullam habeat iuriſdictionem; ſed nudam facti executionem: conſequens eſt, eum poſſe quidem pœnas illius iudicis, qui eum deputauit notas facere, ac impoſitas eſſe intimare: nouas autem non adijcere. Vnde ſi eam adijcit, aut nil agit, aut partes iudicis aſſumere conuincitur. Cum igitur is partes iudicis aſſumere nequat propter defectum qualitatum cap. ſtatutum. conſequens eſt in omnem euentum eius cenſuras & pœnas & totum proceſſum, quatenus illas tulit, eſſe ipſo iure nulla.

Hanc autem ſecundam nullitatis cauſſam non obeſſe cenſuris pro pręfato C. latis, palam eſt, quoniam, qui eas tulit, & ſi nō habet quantā ſui generis ſplendor & animi candor meretur dignitatem; habet tamen decanatum, quæ prima eſt poſt pontificalem dignitas in eccleſia Siluēſi, & alium Archidiaconatum. quæ ſatis ſuperque ſunt per dict. cap. ſtatutum.

Hanc nullitatis cauſſam ideo tam late, & minutatim in honorem & decus Sanctę Sedis Apoſtolicę diſcuſſi, quod toto tempore, quo Salmāticæ pręlegi, & quo etiā Conimbricæ, donec præfata cauſſa occurriſſet grauiſſime, & in magnum dedecus eiuſdem Sanctę Sedis in tota fere Hiſpania, & maxime in Luſitania, circa hoc errabatur, & magna ſcandala oriebātur. quæ, gratia Dei. poſt hanc pręlectionem a multis auide lectam ceſſare cœperunt, intellecta germane ac plene clauſula præfata:

ſata;clauſulæ Ceterum, quę litteris exequutorialibus, & proceſſibus gratiarum fulminatis paſſim apponitur:& à nullis vel paucis, neque à meipſo ante hanc pręlectionem ſatis intelligebatur.

Tertia cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor gratiæ quando tenetur agere iudicem.*
2 *Beneficium poſſeſſum confertur, ſed non traditur ſine cognitione.*
3 *Poſſeſſor bis vocandus antequam expellatur.*
4 *Exequutor vt non poteſt tradere beneficium poſſeſſum.*
5 *Excommunicatio lata in poſſeſſorem ab exeqnutore quę nulla.*
6 *Exequutionem per abruptam ſine cognitione cõtra poſſeſſorem factam, perdi ius eius pro quo facta fuit.*

1 TErtia nullitatis cauſſa eſt, quod is aſſertus iudex proceſſit, vt merus exequutor, contra eum qui poſſidebat, ſine vlla cauſſę cognitione; quod non potuit facere. Quoniam licèt exequutores & ſubexequutores gratiarum Apoſtolicarum, poſſint plurimum, ſi velint, ſine cauſſæ cognitione procedere, ſecundum gloſſ. magnam circa medium clementinę 1. de offic. delega. & gloſſ. Zenzelini in extrauag. Sedes Apoſtolica. Ioann. xxij. de conceſſ. præbend. in verb. exequutores. & gloſſ. quę latius loquitur Guiller. in eadem extrauag. & eod. verb. de. offic. delegat. inter communes. quod eſt originale dictum Innocent. in cap. fin. de præſump. in cap. propoſuit. de conceſſ. prębend. quando tamen exequi volunt contra eum qui eſt in poſſeſſione, tenentur aſſumere partes iudicis, & procedere cum cauſſæ cognitio-
2 ne. Pro qua exceptione primo videtur text. ille celebris in cap. licet epiſcopus. de prębend. lib. 6. quod habet beneficium vacans ab aliquo poſſeſſum, poſſe quidem conferri ab ordinario, non vocato poſſeſſore: poſſeſſionem tamen non poſſe tolli ab eo, antequam audiatur. Si ergo ordinarius, cuius poteſtas fauorabilis eſt & amplianda, iuxta gloſſ. ſollemnem & recept. clementina 2. de offic. ordi. hoc non poteſt facere, multo minus delegatus, cuius poteſtas odioſa eſt & reſtringenda. cap. ad hæc. cap. nonnulli. in princip. §. 1. de re-
3 ſcript. & cap. P. & G. de offic. delegati. Quæ ratio eſt Cardi. conſil. 103. caſus ſuper quo. nume. 21. Secundo facit, quod non eſt principis propoſitum, vt quis à ſua poſſeſſione amoueatur ſine cauſſæ cognitione, l. fin. C. ſi per vim, vel alio modo. cap. 1. de cauſſa poſſ. &

4 proprie. Tertio facit, quod hæc concluſio in ſpecie eſt Inno. in cap. propoſuit. col. 2. de conceſſ. præben. qui hæc, quæ ſequuntur, ait: *Exequutorem quidem non ſolum de beneficio iure ac facto vacante prouidere poſſe, vel prouidere mandare: ſed etiam de vacante iure tantum; ſed antequam poſſeſſionem tradat, debere ſummatim poſſeſſorem audire. Et ſi inuenerit eum male tenere, iubebit & coget eum facto dimittere, ſicut de facto tenet: & poſtea exequetur mandatum.* & paullo poſt: *Si hunc ordinem dimitteret exequutor, quaſſaretur quod fieret, per cap. cum noſtris. & cap. litteras. de conceſſ. præben. & ff. de re iudic. l. à Diuo Pio. §. ſi ſuper.* Idem tenet Innoc. in cap. 1. de conceſſ. præbend. lib. 6. col. 2. cuius verba ſunt: *Cum mandatur quod etiam inducat in poſſeſſionem & contradictores compeſcat; dicimus quod male fecit iſte exequutor: quia licet poſſit præbendam conferre non vocatis his, quorum intereſt: tamen nullo modo debet auferre poſſeſſionem alicui, niſi vocato & conuicto poſſeſſore. nec etiam aliàs ſtatum poſſeſſionis mutare. C. ſi per vim vel alio modo. l. fin. niſi primo collationem feciſſet partibus vocatis, & cum cauſſæ cognitione: quia tunc non eſſet opus magna cauſſę cognitione in danda poſſeſſione.* Hactenus Innoc. quem audis dicere exequutorem non ſolum non poſſe tollere poſſeſſionem: ſed neque illius ſtatum mutare. Audis item eum dicere, etiam poſt latam ſententiam citandum eſſe poſſeſſorem, anteaquam illa exequutioni mandetur. Audi nunc eundem Innoc. in cap. cum olim. 2. de priuileg. num. 2. in hæc verba loquentẽ: *Exequutor Papæ merus ſine vlla cognitione non poſſet alicui, etiam partibus, vim inferre, nec de poſſeſſione aliquam partium extrahere.* Et paullo inferius ſubdit: *Immo plus videtur, quod ſi viator, ſiue merus exequutor inueniat rem, vel eccleſiam, cuius poſſeſſionem dare debet, ſine vllo pręſente poſſeſſore, ita quod ſine vlla violentia dare poteſt poſſeſſionẽ: tamen eam dare non debet, niſi ille, qui eam tenet de facto primo eam reſignet, vel verbo, vel auctoritate iudicis inde pellatur. & ſic intelligũtur decreta præallegata, cap. quia di-*

5 *uerſitatem. cap. cum noſtris. & cap. litteras.* Quam concluſionẽ Innoc. ſequitur Oldr. cõſil. 81. quod proceſſus. n. 7. qui prædictis ea verba addit: *Et ideo ſententia excõmunicationis etiã nominatim in eum, qui eſt in poſſeſſione lata non tenuit: cum exequutores non habuerint in eum poteſtatẽ, niſi indebite contradiceret. Ipſe autem nolens poſſeſſionem ſine cognitione dimittere, non indebite contradixit, vt notant Innoc. Hoſt. Ioan. And. Cald. & Archid. de conceſſ. præbend. cap. quia in cunctis. lib. 6.* Hęc Oldr. quem audis dicere cenſuras etiam nominatim in poſſidentẽ latas non tenere. Idem tenet ipſe-

6 met Oldr. conſil. 227. de toto. nu. 3. cuius verba ſunt: *Quãuis merus exequutor poſſit ad collationẽ procedere parte non vocata, tamen ad miſſionẽ in poſſeſſionem non procederet, niſi parte vocata, vt extra de præben. cap. licet. lib. 6.* Et paullo inferius. *Nunquam autem ſiue poſſeſſor colorẽ habeat poſsidendi, ſiue nõ, amouebitur à ſua poſſeſſione, ſine cauſſæ cognitione, vt 16 q. 4. volumus.* Idem cõſuluit Card. conſi. 63. n. 2. & expreſſius in conſ. 75. Reuerende

pater.

pater.& in conſ. 54. lite.nu.4.& in conſ. 10.idem tenet etiam in conſ. 103.caſus ſuper quo.n.21.& in clem.1.q.9.de offic.dele.Cui conſentit etiam Imol.ibi.n.38.& fuſius nu.47. dicens glo. clemētinæ illius, quæ habet exequutorem nō teneri ad partes iudicis aſſumendas, procedere quando poſſeſſio eſt vacua, vel tantum ad collationem vult procedere: ſecus autem ſi etiam poſſeſſionem ab alio occupatam velit tradere. Idē Petrus ab Anchar. conſil.240.per prædicta. nu.3. qui prædictis addit, eum in cuius fauorem talis executio ſine cauſſæ cognitione fieret, priuari omni iure ſuo, per l. meminerint.C.vnde vi.idē ſentit conſil.274. ad declarationem. Hoc tenet & Felin.in cap. fin. col. 7. de præſump. affirmans exequutorem gratiæ debere aſſumere partes iudicis, & prætermittere meram exequutionem, quoties alius eſt in poſſeſſione:etiā ſi ſit iniuſtus detentor, vel intruſus, vel etiam priuatus ipſo iure. vbi allegat etiam Cald. quod in conſil.4.de dilat. affirmat hoc de illicito poſſeſſore & intruſo; nec concluſio hæc habet, vllum contradictorē. Nam & Vitalis in lib.clauſularum, clauſula 31.ſi tibi conſtiterit. columm.21 pulcherrime ſic loquitur: Exequutor in conferendo non tenetur citare partem, vt dicit Archid. in cap. ordinarijs. de offic. ordin. ſed in amouendo à poſſeſſione ſic, vt in cap. licet. de prębend. lib. 6. ſicut prætor non citato poſſeſſore confert bonorum poſſeſſionem decretalem, vt notatur in l.4.§.pen.ff.de bonor.poſſeſſ.tamen bonorum poſſeſſionē corporalem nō dat, niſi citato bonorū poſſeſſore, vt plene notatur in l.1.C. quorū bonor. Facit l.edicto.§.1. C.de edicto diui Adr.tollend. Deniq; hanc concluſionē in ſpecie tenuerunt Hoſti. Archid.Ioan.And. Domi. & Peruſi.Innocentium ibi ſecuti in cap. 1.de conceſſ.præbend.lib.6

Quarta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor merus terminum figere non poteſt ad excommunicandum noua excommunicatione eum, qui non paruerit.*
2 *Dilatio citatoria & deliberatoria non requirunt cognitionem.*
3 *Ordinarius in caſu huius cap. cum contingat. terminum præfigit ad ſibi parendum: non autem ad puniendum non parentem.*

1 QVarta nullitatis cauſſa eſt, quod prædictus ſubexequutor aſſertus exceſſit fines exequutionis ſuæ, dum terminum, ſiue dilationem 15.horarum pręfixit, excommunicando ex tunc non parentem. Quia is merus exequutor erat, & vt talis procedebat ipſe id proteſtans ac dicens, ſe viam meræ exequutionis eligere, vt ex eius iniuſtis præceptis apparet: at huiuſmodi terminum pręfigere non ad meram, ſed ad mixtā

exequutionem,quæ cum iuriſdictione fieri debet, pertinet. quia conceſſio vel denegatio dilationis cum cauſſæ cognitione debet fieri. l. 1, C.de dilatio. Aptior text.in l.à procedente.C. eod.3.q. 3.cap.induciæ,
2 §.ſpacium.Scio præfatum C.reſpôdere poſſe iura hæc intelligenda eſſe de dilatione,quæ datur ad teſtes producendos & alia, quæ ad cauſſam pertinent inſtruendam:non autem de citatoria ſecundum Innoc. hic num.4.quem Ioann. Andr.Imo.& cõmunis ſequuntur.Et glo.in verb. præcipimus.commendata per Felin.in fine ſentit nonnumquam terminum præfigi,etiã ab eo,qui nulla iuriſdictione vtitur,& Innoc. in cap. preterea.de dila.in principio, ait dilationes citatorias,& deliberatorias ſine cauſſæ cognitione dari poſſe: & hæc dilatio 15. horarum deliberatoria poſſe dici videtur. Sed ne videatur prefatus C.per hanc reſponſionem ſatisfacere:conſidera aduerſarium eius E.non agere de ſimplici huius termini prefixione, ſed de illa, quę prefigitur ad effectum excommunicandi,& alia pœna graui pecuniaria multandi non parẽtem, ex tempore dilationis conceſſæ excommunicando, & condemnando illum,ſi non pareret intra illam dilationem: quod ſi conſideres, facile dices eum iuriſdictione vti voluiſſe.Quandoquidem ſententia excommunicationis ſine iuriſdictione ferri non poteſt, vt tenet Panor. in cap. ſi ſacerdos. num.10.de offic.ord. & ſupra in ſecunda cauſſa nullitatis. coroll. 6. late comprobatum eſt.

3 Ex quo infertur,quod licet quoad alios effectus alij, qui non ſunt iudices,terminum præfigere poſſint: ad effectum tamen infligendi nouam excommunicationẽ,nemo poteſt terminum præfigere,niſi iudex. Pro quo facit quod Hoſti. in preſenti, quem Ioann. Andr. Imolenſis & communis ſequũtur,ait, quod licet in caſu noſtri cap. ordinarius iubere poſſit iudicibus delegatis & partibus,vt ei exhibeant litteras, ſuper quibus concertatur: & licet illi,ſi non paruerint, inobedientię crimen incurrant;non tamen eos ob hoc poterit excommunicare,vel aliter caſtigare : quia extraiudicialiter procedit, & ſine iuriſdictione. Facit ad hoc,quod merus exequutor in quantum huiuſmodi,etiã de facto contradicentem non excommunicat.ſecundum Petrum Rebuff. in Concordat. tit.de forma litterar. execut. in gloſſ. contradictores.

Quinta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio nimium breuis grauat,quæ autem ſit eiuſmodi arbitrio iudicis relinquitur.*

2 *Exequutor nimium feſtinans grauat,etiamſi ſit merus.*

3 *Excommunicationem præcedat canonica monitio;& ea qualis eſt.*

4 *Excom-*

4 *Excommunicatio, pro futura culpa non requirit monitionem, quæ vero pro præterita ſic, etiam ſi ea fuerit notoria.*
5 *Excommunicatio quæ pro culpa futura fieri dicitur.*
6 *Excommunicatio ſine monitione lata iniuſta quidem eſt: ſed valida, etiam ſi à delegato feratur.*
7 *Sententia delegati non ideo nulla, quia iniuſta.*
8 *Excommunicatio delegati ſine monitione lata, nulla, cum poteſtas excommunicandi, cum ea reſtrictione delegata fuit.*
9 *Executorium mandatum in vim citationis reſolui tunc, quando in eo permittitur parti delegatio & defenſio.*

1 QVinta nullitatis cauſſa eſt, quod is ſubexequutor quando notificauit E. litteras ſuas aſſertas nimis breuem terminum præfixit. Quoniam ſolas 15. horas pro termino peremptorio pręſtituit, & non cuiuſcumque diei, ſed dominici. Nam licet monitio antea fuiſſet facta: litterarum tamen copia & exemplar, quæ cum monitione ſubexecutor tradi iubebat die dominico fuerunt tradita: neque quacumque hora illius: ſed ante meridiem, inſtante decima, poſteaquam pręfatus E. non ſolum miſſauit, ſed etiam ſacroſanctiſſimum altaris ſacramentum licèt indignis manibus de more Societatis, ſiue Confratriæ ipſius in publica ſupplicatione, ſiue proceſſione portauit; neque quocumque loco: ſed prope chorum eccleſiæ, cum deſcenderet ad concionem
2 publicam & miſſam maiorem audiendam. Quis te rogo adeo ferus, vel ferreus eſt, & ab humanitate alienus, qui non arbitretur, hunc terminum homini ſeni & laſſo nimis breuem eſſe, ad legendas litteras Apoſtolicas, tam gratioſas, quam executorias, & proceſſum ſuper his fulminatum, & eorum omnium exemplar ſiue copiam cum exemplari conferendum: & deinde deliberandum, an relinquere debeat nec ne poſſeſſionem talis Cantorię, viginti & eo amplius diebus pacifice continuatam? Cum interim oporteret eum prandere, & parum quieſcere, & doctum aliquem in propria cauſſa conſulere, quamuis ipſe pro mediocriter docto haberetur, ne quid temere, vel contra ſe, vel contra pręfatum C. ageret. At quæ dilatio ſit nimis breuis arbitrio boni viri relinquitur. ſecundum Innoc. receptum per omnes in cap. 1. de dilati. Facit quod executor principalis præſtituit ſpacium ſex dierum in clauſula, Ceterum, proceſſus fulminati ad ea, quæ ſunt multo mino-
3 ra, vt palam eſt eam legenti. Tertio facit quod exequutor etiam merus nimium feſtinans grauat, ſecundum Innocent. in cap. propoſuit. de conceſſ. præbend. num. 5. Quarto facit, quod excommunicationem debet canonica monitio præcedere, cap. ſacro. de ſent. excommuni. Canonicam vero monitionem, quę excommunicationem præcedere debet, interuallum aliquot dierũ continere oportet. cap. conſtitutionẽ,

de

de ſententia excommunica. lib. 6. vbi Ioan. Andr. Domin. Peruſin. addunt, illud debere eſſe ſaltem duorum. argument. regulę, pluralis. lib. 6. & l. vbi nnmerus. ff. de teſtib.

Non obſtat primo dicere, quod illud fallit, quando facti neceſſitas aliter illud ſuadet moderandum, vt finis illius cap. continet. Nam tunc etiam ſine vlla monitione pręcedente excommunicatio ferri poſſet. ſecundum Hoſt. in cap. 1. de offic. deleg. lib. 6. quem ſequitur Domi. ibi num. 4. & eſt gloſſ. memorabilis, quam ſequitur Ioann. Andr. Domi. & Peruſi. in cap. primo. verbo, temerarius. de ſentent. excommuni. lib. 6. Non, inquam, iuuat hoc dicere, quoniam hic nullum periculum erat in mora. iam enim præfatus E. prędictam Cantoriam multo tempore continuo poſſedit, ſiue bene ſiue male. vnde duorum dierum poſſeſſio vlterior nihil iuris demebat præfato C. neque addebat pręfato E. quocunque interdicto agendum eſſet, vt palam eſt cuique vel mediocriter docto.

4 Non obſtat ſecundo, reſpondere quod capitula illa, ſacro. & conſtitutionem. de ſentent. excom. qua parte monitionem exigunt, non habent locum quando excommunicatio pro futuris culpis profertur, ſecũdum Innoc. in princip. dicti cap. ſacro. quem neſcio, quare non citauit ibi Felin. qui hoc tenet num. 5. cum tamen ad hoc non ſine laude citet Ioan. And. in cap. P. & G. de offic. deleg. & idem faciat in cap. cum ſit Romana. de appella. Non, inquam, hoc obſtat. Quoniam in caſu propoſito pro præterita culpa excõmunicatio ferebatur; ea ſcilicet de cauſſa, quod pręfatus E. poſſidendo Cantoriã moleſtabat præfatũ C. & ita monebat, vt deſiſteret à culpa præterita. Et ſi vrgeas non deſiſtere à moleſtatione præterita quiddam futurũ eſſe, reſpõdeo, quod ſi hoc modo culpam futuram conſideres, oportebit, te dicere omnem excommunicationem pro futura culpa ferri. Nemo enim pro delicto præterito debet excommunicari, niſi moneatur prius deſiſtere & non deſiſtat, ſecundum glo. memorabilem & receptã in cap. epiſcopi. 11. q. 3. etiam ſi delictum notorium eſſet. quod eleganter cõcludit Panor. in dict. cap. cum ſit Romana. ſub finem, quem Peruſi. & Prępoſ. cum Decio pulcherrime reſpõdente illi textui ſequũtur. Tunc ergo dicitur ferri excommu-
5 nicatio pro culpa futura, quando nondum illa præceſſit, & quando nõ monetur quis deſiſtere ab ea culpa, quam iam admiſit, vel admittit: ſed fertur ob eam, quæ omnino futura eſt, culpam. Vt quando qui aliquod debitum contrahit, conſentit, vt eum iudex ab eo tempore excõmunicet, niſi intra illum vel illnm terminum ſoluerit. iuxta mentem Innoc. & Hoſti. quam pulchre ibi declarat Imolen. col. 3. in dict. cap. P. & G. Aliud exemplum quotidianum ponit Lapus alleg. 73. pręlatus.

6 Ex quibus omnibus colligitur nimis breuem terminum præfixum fuiſſe præfato E. à ſubexecutore præfati C. fateor tamen ex hoc ſolo

capite

capite cenſuras ab eo latas non poſſe iudicari nullas. Quoniam licet excommunicatio ferri non debeat, niſi canonica & competente monitione præmiſſa; ſi tamen feratur tenet, licet iniuſta ſit, dict. cap. ſacro. verſi. ſi vero. ibi, reuocare, & glo. 2. illius cap. & glo. 2. q. 1. in ſumma. & in cap. 1. de exceſſ. prælatorũ, & in cap. Romana. in verſi. iniuſtas, de ſen ten. excõmunicationis, lib. 6. & Pan. in cap. ab excommunicato, infra eod. & late in cap. illud. in 3. col. de clerico excommunicat. miniſtrant.

7 Neque obſtat primo dicere, quod licet regulariter ſententia excommunicationis ſine competenti monitione lata teneat: tamen fallit, quãdo illa fertur à delegato, ſecundum deciſi. Rotæ 139. nota quod excõmunicatio. quę in noue rubricatis eſt 10. de ſenten. excomm. in antiq. quam ſequitur Felin. in illo cap. ſacro. col. 1. verſ. fallit vno caſu. & ante illum Nicol. Mil. in repert. verb. citatio. col. pen. Non, inquam hoc obſtat; quoniam illa opinio Domi. Felin. non videtur tenenda: quia primo nullum habet firmum fundamentum. Nam ſi quod haberet, maxime eſſet illud Card. Ottonis, quod Hoſt. & aliquot alij approbant in cap. fin. de præbend. ſcilicet ſententiam omnis iudicis delegati, aut iuſtam eſſe, aut nullam, eo quod intentio delegantis, ſit vt recte ac rite procedatur: illud autem Ottonis dictum ab omnibus fere iam exploditur, vt poſt Card. Panorm. & Imolenſ. nos quoque anno ſuperiore tradidimus in illo cap. fin. de præbend. vt ibi poteſt videre, qui volet. Et ita contrariam ſententiã deciſioni Rotę prędictæ affirmat collector deciſionum antiq. in deciſio. 559. quæ in noue rubri. eſt 24. de ſenten. excommuni. vtrũ excommunicatio. & in deciſio. 3. in antiquioribus, tit. de ſenten. excommunica. Et tenet Panor. poſt Innoc. in cap. illud. de cle ric. excommu. mini. col. 3. & Ludo. Rom. conſi. 354. circa propoſitam. col. 2. quod ipſum etiam ſibi contrarius tenet Feli. in cap. cum ſit Romana. col. 5. de appel. & Dec. in cap. reprehenſibilis. col. 2. eod. tit.

8 Non obſtat ſecũdo dicere, quod opinio illa Rotæ in deciſ. 139. uera videtur, quando delegata fuiſſet poteſtas excommunicandi ſic reſtricta, vt monitione pręuia id faceret. Quia tunc nulla eſſet, tamquam cõtra formam delegationis lata, arg. cap. cum dilecta. de reſcript. & cap. Piſanis. de reſtit. ſpol. iuxta declarationẽ Domi. in cap. Romana. §. ſed nec. num. 3. de ſent. excommunica. lib. 6. non, inquã, hoc obſtat. Quoniam neque executoribus gratię huius Papa, neque executor ſubexecutoribus eam clauſulam & reſtrictionem adiecit, vt litteris deſuper cõfectis patet: quibus conſequens eſt hanc ſolam nullitatis cauſſam non ſufficere, quo excommunicatio & cẽſurę ab hoc ſubexecutore latę ſint nullæ. Quamquam ſi ei adiunxeris illam fuiſſe latam in monitorio executorio ſine cauſſæ cognitione, & ſine clauſula iuſtificatiua, Si te ſenſeris grauatum, &c. ſatis ſuperque ſufficit, vt infra in octaua nullitatis cauſſa probabitur. Quamuis item hæc ſola quinta nullitatis cauſſa non ſuffi-

ſufficiat ad concludendum cenſuras has eſſe nullas: ſufficit tamen ad probandum, quod per eiuſmodi monitionis canonicę ommiſſionem, & termini breuiſſimi oppoſitionem, præfatus E. fuit grauatus, & per conſecutionē iuſte ab eo potuit appellare. Cũ ergo vt in ſequenti cauſſa dicemus, appellauerit ante excommunicationem & alias cenſuras, conſequitur irrefragabiliter eas eſſe inutiles & nullas.

9 Hęc autem nullitas non poteſt allegari contra cenſuras pro præfato E. latas, quoniam & ſi iudex ipſius eundem terminum 15. horatũ præfixit: tamen primo iuſtam cauſſam id faciendi habuit; cum prius ſubexecutor pręfati C. id ad eius inſtãtiam feciſſet, & quod quiſque iuris in alium ſtatuit, ipſe eodem iure vti debet. ff. quod quiſque iuris in rub. & nigro, & iuxta illud ſapientis: *Patere legem, quam tuleris*, cap. cum omnes, de conſtit. Secundo, quod ſuum monitorium pœnale iudex præfati E. temperauit dicens in fine ſe partes mixti executoris ſuſcepturum, ſi quam iuſtam defenſionē intra illum terminũ allegare vellet. Per quod in vim ſimplicis citationis reſoluebať iuxtà gloſſas illas duas receptas. quarũ vtraque multis putatur ſingularis. & altera eſt gloſſ. fin. cap. ex parte. 1. de verb. ſignificat. altera eſt tertia §. de pupillo .l. meminiſſe. ff. de operis noui nunt. Facit tertia quę eſt poſtrema l. ea quidem. C. ſi mancip. ita fue. aliena. vt non man. quam dixit ſing. Ang. in illo §. meminiſſe. & eam appellauit optimam Panor. in cap. exhibita. de iudic. quæ concluſio communis eſt. Nam, & vltra alios, illam tenent Bart. in l. 1. C. de execu. rei iudi. Bald. in l. 2. C. de epi. aud. in verſic. venio ad verbalem. & in l. actione. C. de tranſac. in ver. quęrit. dominus Iacobus, Ange. & Ioan. Imol. in dict. §. meminiſſe. Innocen. in cap. fin. de coha. cler. & mul. ſentit Bald. in rubrica C. comminationes & epiſtolæ. Salycetus, in l. 1. eod. tit. quod tamen temperamemtum is ſubexecutor ſuo monitorio pœnali minime adiecit.

Tertio ideo non poteſt allegari hæc nullitas contra cēſuras pro pręfato E. latas; quia à monitorio iudic. pręfati C. prædictus E. non appellauit, vt in ſequenti cauſa dicemus.

Sexta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio poſt apellationem iuſtam lata ipſo iure nulla.*

2 *Executor gratiarum Apoſto. quamuis in contradictores appellatione remota procedat: non tamen eius ſubexecutor.*

3 *Delegatus cum clauſula*: Appellatione remota, *non poteſt ſubdelegare cum illa: & quædam ratio germana.*

4 *Abbreuiatio termini citatorij, non eſt iuſta cauſſa appellandi ei qui intra termi-*

terminum coram iudice comparere poteſt.
5 *Monitorium pœnale non grauat, ſi cum audientia detur, donec exceptiones oppoſitæ reijciantur, cum exemplo.*
6 *Citatus exceptionem declinatoriam alleget, niſi ſit notoria.*
7 *Appellatio ſcripta debet offerri, vt in ſcriptis dicatur facta.*
8 *Sententia quæ in ſcriptis dicitur ferri.*
9 *Appellatio coram iudice facienda, aut ei legitime intimanda.*
10 *Appellationis intimatio per quem fieri poſſit.*
11 *Appellatio intimata per partem, in quo fortior alia.*
12 *Appellationis intimatio facienda intra tempus appellandi. & nu. 13.*
14 *Appellatio ab excommunicatione vt deuoluit, ſed non ſuſpendit.*

1 SExta nullitatis cauſſa eſt, quod intra illas 15. horas præfatus E. appellauit ab illo pœnali monitorio in ſcriptis, expreſſis cauſſis aliquot iuſtis, & in his, quod nimium breuem terminum præfixerat. Cum igitur ex his, quæ ſuperius in proxima cauſſa ſcripſimus, conſtet per illam nimium breuis dilationis præfixionem, fuiſſe præfatum E. grauatum, conſtabit etiam illum iuſte appellaſſe. Ergo cenſuræ poſtea latę ipſo iure ſunt nullę, cap. per tuas. de ſententia excommunica. cap. cum contingat. de offic. delegat. cap. ſolet. de ſententia excommunicat. lib. 6.

2 Non obſtat id, quod audio dixiſſe aliquos ſciolos, hunc ſubexecutorem cum clauſula: Appellatione remota procedere. Quia in litteris executorijs dicitur: Contradictores appellatione poſtpoſita compellendo: & ideo non potuiſſe ab illo appellari, nec eum de appellatione curare debuiſſe. Non, inquam, hoc obſtat; quia primo craſſus error eſt putare hunc ſubexecutorem appellatione remota procedere; quoniam licet clauſula prędicta: Contradictores appell. poſtpo. &c. in litteris executorijs Papę ponatur, & ideo executores ipſi principales in litteris nominati, quibus cauſſa immediate à Papa delegatur poſſint appellatione remota procedere: non tamen ponitur illa clauſula in litteris ſubdelegatorijs ipſius executoris principalis, vt palam eſt proceſſum fulminatum introſpicienti: & merito: quia neque iuſte poni potuit. Quo-
3 niam is cui à principe cauſſa delegatur, appellatione remota, licet illā poſſit alteri ſubdelegare, non tamen poteſt cum clauſula appellatione remota. Caſus eſt putatus ſing. in cap. ſuper quæſtionum. §. nos autem. de offic. deleg. qui tamen ſimilē habet in eodem cap. in §. ſi vero. vbi poſt alios Panor. in 2. notabili ab omnibus receptus id adnotauit. Et hæc eſt ratio memorabilis, quare in dict. clauſula, Cæterum, ſolum dicitur ſubexecutoribus, ne permittant præfatū C. per aliquem indebite moleſtari, nulla facta mentione de appellatione poſtpoſita, vel remota.
4 Hęc autem cauſſa non poteſt allegari contra cenſuras pro pręfato E. latas. Quia in primis pręfatus C. non habuit hanc iuſtam appellandi

cauſſam; tum quia, vt in quinta cauſſa dicebam, iudex præfati E. iuſte abbreuiauit terminum ſuæ monitionis pœnalis; tum quia dato quod non abbreuiaſſet iuſte: tamen per clauſulam, qua pollicebatur ſe auditurum iuſtas exceptiones reſoluebatur in vim ſimplicis citationis, vt ibi eſt dictum. Et abbreuiatio quamlibet breuis termini, & peremptorij, ſi eſt citatorius, non eſt iuſta cauſſa appellandi: quando ſaltem intra illum citatus commode comparere poteſt coram citante. ſecundum Anto. Pan. & Imol. in cap. 1. de dilati. Et præfatus C. potuit commodiſſime in caſu noſtro comparere coram iudice præfati E. citante intra 15. ho-
5 ras. Quoniam vterque in eodem loco morabatur, & iudex copiam ſui faciebat continuam; Tum quod per monitorium pœnale: cum audientia & facultate allegandi quæ volet non dicitur quis grauari ſecundum Pan. in cap. ex parte. 1. de verbor. ſigni. col. fin. & in cap. 1. num. 6. de cauſſa poſſeſſ. & ideo non poteſt immediate appellari: ſed prius debent exceptiones opponi, & illæ reijci. ſecundum Probum in cap. 2. de conſtit. lib. 6. col. 2. quæ omnia ſentit latius Ioan. Lupus in tract. de benef. vacan. §. fin.

Ex quo infertur verum eſſe id, quod aliàs ſæpe Salmanticæ reſpondi; nempe miſere peccare ac in excommunicationem incidere, qui à monitorijs illius Academiæ Conſeruatoris per eiuſmodi clauſulas iuſtificatis appellant ſimul ac eis notificantur: & deinde mittunt appellationem ad eũ dicentes ſe non ſubeſſe illius iuriſdictioni. Errant enim, quia
6 per ſolam citationem nemo grauatur. Immo licet habeat exceptiones fori declinatorias, comparere tamen debet ad allegandũ eas per ſe, vel procuratorem. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. l. 2. ff. ſi quis in ius voca. nõ ierit. niſi notoriũ ſit citatum ſubeſſe citanti, vel aliàs citationẽ eſſe nullam. iuxta glo. receptam & memorabilem in cap. ſi epiſcopus. 3. q. 2. &
7 alias quinque, quas in cap. cum ordinem. ſupra eod. allegaui. Hæc autem nullitatis cauſſa non poteſt contra cenſuras pro præfato E. latas allegari, quia præfatus C. non appellauit cum debita forma; ſolum enim verbo dixit ſe ante omnia ſedem Apoſtolicã appellare. Quod cum legiſſem, fateor me nõ potuiſſe riſum continere, cõſiderans primo, quod à citatione iudicis ſic appellabat contra prædicta. Deinde quod ſine vllius cauſſæ inſertione id faciebat; cum appellaret ab interlocutoria contra cap. vt debitus. de appella. & clementinã, appellãti. eod. tit. Tertio, quod verbo ſine ſcriptis appellabat contra cap. 1. de appella. lib. 6.
8 Putauit enim, vt arbitror, eius patronus, in quo etiã alios etiam doctos vidi errantes, appellationẽ in ſcriptis cẽſeri factam, ſi quis coram notario dicat ſe appellare & roget eum vt id ſcribat: cum tamen id lõge alieniſſimũ à vero ſit. iuxta ſententiã Ange. cõmuniter receptam in l. à ſententia. §. 1. ff. de appella. vbi cõcludit, quod vt quis dicatur appellare in ſcriptis, debet offerre libellum continentem appellationem ſcriptam;

nec

nec ſufficit quod quis viua voce appellet: licet in continenti faciat eam ſcribi per notarium, etiam cum expreſſione cauſſarum grauaminum. Immo ſecundum eum oportet addere verba: In his ſcriptis. quod tamen non eſſe neceſſarium affirmat Imol. ibi communiter in hoc contra
9 Angel. receptus. Facit, quod ſententiam definitiuam nō dicitur in ſcriptis ferre qui eam verbo fert, & latam ſtatim ſcribit, vel, dum eam fert, facit in ſcriptis per notarium redigi, ſecundum omnes, in cap. fin. de re iudi. lib. 6. Aliud enim eſt aliquid in ſcriptis fieri, aliud factum in ſcriptis redigi. ſecundum gloſſ. receptam, quæ ſecunda eſt in illo cap. fin.

10 Quinto ideo hęc nullitatis cauſſa cōtra cenſuras pro præfato E. latas non poteſt allegari: quia ſi qua præfati C. in ſcriptis reperiatur appellatio, non reperietur tamen facta coram iudice. quod tamen eſt neceſſarium, quando copia iudicis haberi poteſt, clem. 1. de appella. ibi, Corā ipſis, vbi glo. hoc adnotauit, & affirmāt Domini Rotę deciſ. 366. ſi appelletur. in nouis. quæ in noue rubricatis eſt 2. de appella. in nouis. quę communis opinio eſt, quam tenet Innoc. relatus ibi a Bald. in cap. cū olim. col. 1. de dol. & contu. Inno. Imo. Peruſi. & Dec. in cap. fi. col. 3. de appella. pro qua eſt text. ibi. & in cap. appellatio. eod. tit. lib. 6. & in l. 1. §. ſi quis ipſius. ff. quando appell. ſit. Arbitror tamen cū Dec. in cap. ſuggeſtum. de appella. valere appellationem ſine pręſentia iudicis, ſi poſtmodum ipſi iudici notificetur: modo illa notificatio fiat intra tempus debitum, per ea quę Specula. ſcribit in tit. de apella. §. qualiter. col. 1. verſi. hoc etiam. at C. neque appellauit in pręſentia iudicis præfati E. neque appellationem in abſentia eius interpoſitam intimauit ei intra terminum præfixum per monitorium pœnale ad incurrendas cēſuras. Ergo ineuitabiliter incidit in eas.

11 Non obſtat his, quod appellatio præfati C. ad notitiam iudicis aliquo modo veniſſet intra decēdium à die notificationis monitorij, poſt lapſum termini in eo præfixi. Quoniam primo illa non inuenietur iudici notificata. Secundo, quod quando inueniretur ab aliquo intimata, non tamen a parte, neque ab vllo ipſius procuratore. quod tamen videtur neceſſarium. Quia proteſtatio etiam denunciatiua regulariter per partem vel procuratorem facienda eſt. ſecundum Bart. in leg. non ſolū. §. morte. num. 33. ff. de oper. noui nunt. & Felin. in cap. cum M. de conſtit. num. 43. & in ſpecie Rot. deciſ. 12. nota quod vbi. in antiqq. quæ in noue rubricatis eſt 29. de appell. in antiquis. habet non valere intimationem appellationis ab alio, quam à procuratore factam: licet contrarium ei tribuat Ripa in cap. cum M de conſtit. num. 133. & idem
12 tenet Archid. in cap. ſi quis prępoſtera. 50. diſtinct. Quę reſponſio licet ſuſtentabilis ſit: tamen contraria opinio cōſonantior eſt illi, quā paulo ante cum Speculatore, & Dec. tenebam, quęque ſingulariter per hoc ampliatur, vt ſcilicet non ſolum ſufficiat appellare in iudicis abſentia

modo notificatio fiat ei tempore debito: ſed quod etiam ſufficiat eam notificationē fieri iudici per quemcūque, ſiue per partem, ſiue per procuratorem, ſiue per negotiorum geſtorem, ſiue per quemuis alium. Pro qua uidetur gl.ſing.in clem.cauſſam.de electio.recepta ibi per omnes in verbo, plena, ſub finem, quæ habet ſufficere notitiam appellationis fieri parti appellatæ per amicū ipſius. Quod ipſum tenet per illā cōmendatam And.Sic.in hoc cap. num.26.& in cap.mandatum.nu.19. infra eod.Eſt & pro eadem opinione deciſ. Rotæ 127. valet.in nouis, quæ in noue rubricatis eſt 18.de appell.in nouis, & eandē tenet Ripa in dict. cap. cum M. nu. 133. & Alciatus in l.deteſtatio.ſub finē, pag. 15.ff.de verb.ſignifi.& ante illos Cardi. Alexandrinus profundius certe, quam illi. in dict. cap. ſi quis prępoſtera: quamquā omnia, quæ glo. Rot.& Card.citant in extraiudiciali appellatione loquūtur, quod nemo recentiorum animaduertit. Teneri tamen poſſe videtur idē eſſe in iudiciali, tū ob eādem rationē, tum ob cap.ſi duobus.de appell.quod nemo in hoc allegat, quodq; probare videtur etiā tum ſufficere illius ſcientiā ad iudicē perueniſſe quomodolibet, quamuis aliter non inrimetur ei.

13 Quare hac reſponſione omiſſa ſecūdo reſpōdeo quod licet ad valorē appellationis ſufficiat eius interpoſitæ ſciētiam intra decendium ad iudicem péruenisse: iudex tamen non tenetur a procedendo deſiſtere donec pars id petierit. quod eleganter determinare videtur Dec. in illo cap. ſi duobus.num.14. quod tamen videtur ſaltē tacite petere is, qui per ſe vel procuratorem intimat appellationem: non autem is qui hoc negligit facere. Cum ergo iudici præfati E.neque ante decēdiū, neque poſt illud appellatio illa fuerit vllatenus à pręfato C. per ſe vel ſuū procuratorē intimata, potuit iudex nō obſtante ſcientia illius aliūde habita procedere. Tertio reſpondeo, qđ ſicut ſecūdū opinionē minus cōmunē præfato C. fauorabiliorē, quā ſupra in gratiam veritatis contra pręfatū E.tenuimus, licet ſufficiat appellare in abſentia iudicis: tamen notificatio fieri debet intra tempus debitum, ſcilicet intra decendium vt ualeat: ita etiam opportet fateri huius ſuæ appellationis notitiam venire debuiſſe ad iudicis E.notitiā intra tēpus illud, in quo appellare oportebat

14 ad euitādas cēſuras. Cū ergo ad euitādas illas oportuit ante lapſum termini monitorij appellare; ita etiā probare oportet appellationis in abſentia eius interpoſitæ notitiā ad eum intra idē tempus perueniſſe; nec ſufficiet probare illius notitiā intra decendiū ad eum perueniſſe. Quare licet reperiatur appellatio intimata intra decendiū, & ita valida eſſet cēſenda, quo ad iuriſdictionis deuolutionem, ſi legitima foret, non tamen ſuſpendet cenſuras. Quia non reperitur intimata, & per conſecutionem nec facta ante eas incurſas: ſed poſtea: ſicut appellatio interpoſita a ſentētia excommunicationis deuoluit quidem iuriſdictionem ſi eſt legitima: non tamen ſuſpendit excommunicationem, quæ poſt lapſum

pſum terminum, conditione iam adimpleta reperitur lata ante appellationem, per ea quæ leguntur & colliguntur in cap. pręterea. 2. de appellat. & in cap. ad reprimendam. de offic. ord. & in cap. cum contingat. de offic. deleg. & cap. is cui. §. fin. de ſent. excommu. lib. 6. ex quibus perſpicuum eſt multis nominibus hanc nullitati cauſſam cenſuris à iudice E. latis nil nocere.

Septima cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus in quos ſolos expreſſos iudicat.*
2 *Clauſula;* Contradictores, *&c. quos comprehendat.*
3 *Contradictor an dicatur poſſeſſor iure ſe defendens.*
4 *Executor per clauſulam* Contradictores, *quos iudicare poteſt.*
5 *Excommunicatio executoris in contradictorem iuris lata, nulla.*
6 *Poſſeſſor non tenetur relinquere poſſeſſum indiſcuſſe.*
7 *Ius ſuum indiſcuſsim nullus poſſeſſor relinquere tenetur.*
8 *Iure ſuo vtens nemini eſt iniurius.*
9 *Iudex, qui extraiudicialiter procedit, quo caſu iudicialiter procedere debet; facto videtur partem expoliare.*
10 *Iudici non procedenti rite reſiſti poteſt perinde ac parti.*
11 *Iudex incompetens etiam rite procedens vt ſpoliat.*
12 *Iudicis ob proceſſum indebitum, vt pars tenetur.*
13 *Iudex cum moleſtat, pars inſtans moleſtare videtur.*

1 SEptima nullitatis cauſſa eſt, quod is ſubexecutor nullam iuriſdictionem habebat ſuper pręfatum E. neque habere potuit: etiam ſi partes iudicis aſſumere voluiſſet, & qualitates neceſſarias ad eas aſſumendas habuiſſet. Quoniam delegatus in nullos alios habet iuriſdictionem quam in delegatorio reſcripto expreſſos nominatim, vel per clauſulam generalem cap. P. & G. de offic. deleg. & cap. Sedes Apoſtolica. & cap. paſtoralis. §. quoniam. ſupra. eod. At pręfatus E. non exprimitur nominatim in litteris exequutorijs, neque in ſubexequutorijs, vt palam eſt eas inſpicienti. neque generatim per aliquam clauſulam in eis
2 contentam. Si enim per aliquā exprimeretur, maxime eſſet in clauſula: *Contradictores auctoritate Apoſtolica compeſcendo* poſita in litteris exequutorijs. vel illa: *Nō permittentes eū ab aliquo indebite moleſtari*, poſita in litteris ſubexequutorijs. at facile mōſtrabimus per illas prędictū E. non Comprehendi. Quoniā is nil aliud fecit, neque facit quā poſſeſſionem huius Cantorię per titulū vere canonicū, vel certe ab eo pro tali

non

non immerito habitum, &, vt aiunt, coloratum apprehendere, & illam
20. & amplius diebus, ſine vlla interruptione continuare, cantando,
miſſando, procedendo, capitulis intereſſendo, & nonnumquam vt Can
tor illius præſidendo: ſine vlla vllius contradictione verbali, vel reali,
epiſcopo, clero, & populo omnibus conſentientibus: & illi (quæ illo-
rum humanitas fuit) congratulantibus ſemper priuatim, ac publice;
pollicitus, quod & nunc facit, cedere penitus & omnino gratuito huic
Cantorię, quum primum præfatus C. oſtenderet pro ſe talia, quibus vir
bonus, eruditus, & æquus moueri debeat ad credendum ius ei eſſe in il-
la. Immo & ſemper eſt pollicitus conſentire, vt aliquam annuam pen-
ſionem conſtituat ei Papa, caſu quo nil iuris habuerit ad chriſtianã in-
ter ipſos ambos, & amborum amicos charitatem nutriendam & con-
ſeruandam: interim tamen dicit, ſe nolle iuri ſuo, neque poſſeſſioni,
quam ſic continuauit cedere ſine cauſſæ cognitione. Petit item, vt di-
ſcernatur, vtrum iudex præfati C. an ſuus debeat cognoſcere de cauſſa;
cum vterque ſe gerat pro ſubdelegato in illa. Allegat item poſſeſſionẽ
3 ſuam multis de cauſſis poſſeſſioni præfati C. præferendam. Videamus
ergo nunc, an is, qui hęc facit, & dicit, & petit, dicatur contradictor,
prout illud verbum accipitur in illa clauſula: *Contradictores*, &c. in re-
ſcriptis apponi ſolita, vel dicatur indebite moleſtare, in hoc enim pun-
cto eſt tota vis huius cauſſæ nullitatis ſita. Et quod is nõ debeat dici ta-
lis contradictor, probatur primo per gloſſ. ab omnibus laudatã, & mul-
tis putatã ſingularẽ in cap. pro illorum. verbo, contradictores, de præ-
ben. quæ habet per verbum, contradictor, in hac clauſula poni conſue-
tum, illum tantum intelligi, qui de facto ſolum contradicit: non autem
de iure. quæ ſimilem videtur habere in l. ſi ſeruum. §. hæc verba. ff. de
adquir. hæred. in verbo, abſtineat. Cuius gloſſ. concluſionem poſſem
cõfirmare multis alijs deciſionibus ſimilibus, quas anno proxime lapſo
in cõmentario illius cap. ſcripſimus: & quas ſcribunt Pan. in cap. audi-
ta. de reſti. ſpol. & Ant. Corſe. in ſing. verbo. moleſtia. Felin. & Deci. in
cap. in pręſentia. de proba. col. 1. Felin. in cap. cauſſam quæ. col. 11. &
ſequenti. verſ. non obſtãte. de reſcrip. And. Sic. in cap. Raynaldus. col.
123. de teſt. & conſ. 12. ſcribitur. col. 7. & conſil. 59. clementiſſimi. col.
5. & ſeq. 1. volum. & conſil. 38. pręclare. col. 5. in 2. vol. ac conſil. 44.
illud afferam. col. 2. & conſil. 56. à Ioue. col. 5. lib. 3. & conſil. 4. illud.
col. 10. & conſil. 40. clementiſſimum. col. 17. 4. volum. Quæ tamen ne
rem claram allegationum turba turbemus, omitto: ſed adduco in ſpe-
cie aliqua, quæ tam concluſioni illius gloſſæ, quam toti huic nullitatis
4 cauſſæ opitulentur. Et primum verba ipſius Innoc. in illo cap. pro illo-
rum. nu. 4. *Credimus, inquit, quod executores per hanc clauſulam;* Contra-
dictores, *&c. omnes contradictores poſſunt compeſcere, etiam quoſcumque
extraneos, dummodo de facto contradicant, non de iure: quia ſententia lata in*

illos

illos, qui de iure contradicunt non tenet, cum nullam habeant in eos iuriſdictio-
nem. Hactenus Innoc. quem ſequitur Pet. num. 9. ſed latius Imolenſis
num. 14. qui ſecutus Antonium declarat Card. quatenus ibi ſenſit, non
debere quidem executorem virtute illius clauſulæ aliquem contradi-
centem iure excommunicare: attamen ſi quem nominatim excommu-
nicaret, excommunicationem ipſo iure valituram eſſe. Ait enim Imo-
5 len. poſt Anto. *Hoc dictum intelligendum eſſe de executore, qui excommuni-*
cauit nominatim aliquam partium in reſcripto expreſſarum ſpeciatim: vel per
clauſulam generalem, de qua in cap. paſtoralis. §. 1. ſupra eod. Nam ſi non
comprehenditur per aliam, quam iſtam; Contradictores, &c. nullam eſſe ipſo
iure ſententiam, ſi talis iure contradicat: quia in talem non habet iuriſdictio-
nem. Et per conſecutionem ſententia tunc lata ex defectus iuriſdictionis nõ va-
let, argumento eorum, quæ habentur ſupra de offic. delega. cap. ſignificantibus.
& de officio vica. cap. ſua. & in l. fin. C. ſi à non competenti iudice. Hæc Imo-
len. Audi nunc Innocentium in cap. 1. de conceſſ. præben. lib. 6. docte
ac vtiliter de more. nu. 5. in hęc verba loquentem: *Per hunc autem mo-*
dum prouidetur contra executores plurimum, quorum quilibet fulminat ſen-
tentiam excõmunicationis. Quia iuſte ab eis appellari poteſt, niſi primo quiſ-
que probet de iure ſuo, vel coram ordinario, vel coram delegato executore: vel
6 *forte non tenet ſententia excommunicationis. Quia cum executor, de quo actũ*
eſt, non habeat iuriſdictionem ſuper hunc poſſeſſorem, niſi indebite contradicat;
quia in ipſum non habet expreſſam iuriſdictionem, & ipſe non indebite contra-
dicit, nolendo dare poſſeſſionem ſine cognitione. Ergo nec excommunicare po-
teſt eum. Hactenus Innoc. quē ibi ſequuntur Hoſti. Archid. Ioan. And.
Petrus. Domi. & Peruſin. Verba Dominici, cum quo alij conueniunt,
hęc ſunt: *Vnde poſſeſſor, nolendo ſine cauſſæ cognitione poſſeſſionem dimitte-*
re, non indebite contradicit. Et paulo poſt allegat Archidiaconum dicen-
tem, *quod exequutor primo debet intentionem ſuam fundare, nec in contradi-*
ctorem etiam facti pœnam inferre, antequam appareat ipſum contradictorem
eſſe in culpa turbando ſuam poteſtatem de offic. delega. cap. 1. contradictorem
autem iuris punire non poteſt. Hactenus Domi. Neque grauabor iterum
hic ſcribere verba Oldradi conſil. 81. proceſſus. num. 7. quæ in 3. cauſ-
ſa nullitatis ad aliud propoſitum retuli, ea ſunt: *Et ideo ſententia excom-*
municationis etiam nominatim in poſſeſſorem lata, non tenuit, cum executores
non habuerint in eum poteſtatem, niſi indebite contradiceret. Ipſe autem nolẽs
poſſeſſionem ſine cognitione dimittere, non indebite cõtradixit, vt Innoc. Hoſti.
Ioan. Cal. & Arch. extra de conceſſ. pręb. cap. quia in cũctis. lib. 6. Hæc Oldr.
7 Pro his omnibus facit, quod nullus poſſeſſor tenetur ius ſuum inde-
fenſum temere relinquere. Verba ſunt l. illud. vbi hoc gloſſ. & Bart.
adnotarunt. ff. de peti. hęredit. quam ad hoc commendat ibidem bis
Bald. & menti figendam ait Ang. inferens ex ea, non dici poſſeſſorem
temerarium, eo quod poſſeſſionem ante liquidationē nolit relinquere.

quod

quod ipſum etiam dixit antea Albericus ibi, ex ea inferens, eum, qui
8 iuſtam cauſſam litigandi habet, non eſſe in impenſis condemnãdum. Et nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo vtitur. l. nullus. ff. de regul. iur. Nemini enim facit iniuriã, qui ſuo iure vtitur, cap. cum eccleſia. de electione. l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniurijs. Cum igitur præfatus E. multis diebus hanc Cantoriam poſſederit; cum iuſtam habeat cauſſam credendi, eam nullatenus ad præfatum E. pertinere; cum multas exceptiones habeat tam aduerſus poſſeſſionẽ pro illo apprehẽſam, quam aduerſus ius eius, cum ſe paratum præbeat ad diſcutiendum illa ſiue in iudicio, ſiue extra illud virorum doctorũ arbitrio: quare, te rogo, contradictor facto tantum, non iure, & indebite moleſtans dicetur?

9 Hęc autem cauſſa nullitatis non obeſt cenſuris pro præfato E. latis. Quoniam licet in litteris ſubexecutorijs iudicis non cõprehendantur pręfatus C. & eius ſubexecutor nominatim: neque per clauſulam illam generalem: Quoſdã alios, de qua in cap. paſtoralis. in §. quoniam. & in cap. ſedes. ſupra eod. comprehenduntur tamen; quia factis contradicũt, & indebite pręfatum E. moleſtant. quibus enim caſibus extraiudicialiter iudex procedit, debens procedere iudicialiter, & cum cauſſæ cognitione de facto & indebite procedit, & de facto & indebite partem moleſtat. Caſus eſt memorabilis in cap. conquerente. de reſtitu. ſpoli. quod habet eum, qui per iudicem ſine iuris ordine ſpoliatur, perinde poſſe de ſpolio agere, ac ſi per partem fuiſſet ſpoliatus. Quod ibi adnotauit Panor. col. 2. & per illud cap. affirmauit Bart. in l. ſequitur. §. ſi
10 fundum. ff. de vſu. Vnde Panor. receptus ab alijs in cap. cum cauſſa. de offic. deleg. in hæc verba colligit in 4. notabil. *Tene menti, quod factum iudicis non rite procedentis ęquiparatur facto priuati. Vnde ſicut poteſt peti reſtitutio, & agri poſſeſſio cõtra ſpoliationem factam per priuatum: ita etiam cõtra ſpoliationem factam auctoritate iudicum rite non procedentium. Vnde poſ-*
11 *ſet iudici hoc caſu de facto reſiſti, ſicut & priuato.* Hęc Pan. Facit, quod glo. illa cap. pręſentium. 7. q. 1. multis putata ſing. quæ habet ſpoliatum à iudice non poſſe agere de ſpolio, limitatur procedere, quando Iudex ordine iuris ſeruato id facit, ſecundum Panor. Felin. & Deciũ in dict. cap. cum cauſſa. & Felin. in cap. dilectus. col. 1. qui alios citat, de reſcrip. Facit, quod iudex incõpetens, qui etiam ordine iuris ſeruato aufert poſſeſſionem alicui, videtur ipſum ſpoliare, & perinde atque pars ipſa ſpolians tenetur, vt clare ſentit in illo 4. notabili Pan. & clarius poſt gloſſ. poſtremã in cap. cauſam matrimonij. de offi. deleg. & clarius Petrus ab Anchar. conſil. 148. ad pręœdicta. Cũ igitur is ſubexecutor ſine vllo iuris ordine extraiudicialiter tamquã merus executor conatus fuerit, & conetur auferre poſſeſſionẽ præfato E. antequã audiret eum. Cum itẽ, vt per ſuperiora patet, neque ſit, neque poſſit eſſe iudex competens, conſequitur ipſum de facto contradicere, ac indebite moleſtare pręfatum E.

Et

12 Et ne dicas, hanc rationem concludere quidem contra ſubexecutorem, non autem contra prefatum C. conſidera primo facientes & conſentientes eadem pœna dignos eſſe. cap. 1. de offic. delege. 2. quæſt. 1. cap. notum. conſidera ſecundo, quod ſubexecutor hoc facere conabatur, & conatur ad inſtantiam præfati C. & ideo factum iudicis pro facto partis habetur. Vnde in ſpecie & doctiſſime Petrus ab Anchar. in conſil. 246. ad prædictâ, determinauit ſpoliatum per iudicem incompetentem ad inſtantiam partis poſſe agere de ſpolio contra ipſam partem. Sed & Bart. ab alijs receptus dicebat in l. iuſte poſſidet. ff. de adqui. poſſeſ. neque iudicem, neque illius præceptum iniuſtum excuſare partem à violentia. quod multis ibi confirmat Iaſon nu. 28. & ſe-
13 quentibus. Facit, quod in illo conſil. 248. dixit Petrus ab Anch. paria eſſe petere à iudice incompetenti, vt mandet alicui poſſeſſori, quod ſoluat: ac ſi vnus priuatus præcepiſſet procuratori meo, in quem non habet ius imperandi, quod non traderet mihi rem, quam poſſidet nomine meo. Cum igitur præfatus C. peteret à iudice incompetenti, vt ſub grauibus pœnis iuberet dicto Capitulo, ne præfatum E. in poſſeſſione admitteret, & ſub eiſdem ipſi E. vt ab ea exiret, ſequitur eum facto contradixiſſe, & indebite moleſtaſſe, ac per conſecutionem comprehendi ſub clauſula exequutoris indulti; *Contradictores*, &c. & ſub clauſula ſubexecutoris, non permittentes eum indebite moleſtari.

Octaua cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis præceptum ſine clauſula iuſtificante vt nullum.*
2 *Excommunicatio monitorij ſine clauſula iuſtificante vt nulla.*
3 *Citatio iure naturali facienda, & eam nec princeps tollit.*
4 *Executio cum clauſula iuſtificante incipitur.*

1 OCtaua cauſſa eſt, quod is ſubexecutor incepit ab executione. Dedit enim monitoriũ pœnalẹ grauiſſimũ contra capitulũ, vt intra 15. horas traderet prefato C poſſeſſionem, quam prędictus E. tenebat: & vt ab illa deſiſteret ſine vlla clauſula iuſtificatiuâ & audientiæ permiſſiua: & proceſſus iudicis incipientis ab executione ipſo iure nullus eſt. l. 1. C. de executi. rei iudic. Vbi expreſſe Bart. adnotat, pręceptũ de faciendo aliquid à iudice factum ante latam ſententiam ſine clauſula iuſtificatiua: Si te ſenſeris grauatũ, &c. eſſe ipſo iure nullũ. Facit totus titulus C. comminat. epiſt. & maxime l. iudex. per quam Bart. ibi ait, mandatum iudicis de mittendo aliquem in poſſeſſionẽ, non pręcedẽte

2 cauſſæ cognitione, non valere. Et Bald. in l. 1. C. quomodo, & quando iudex, dixit, excommunicationem latam contra nō parentem eiuſmodi mandato eſſe nullam. Ante quos Innoc. in cap. propoſuit. de conceſſio. præb. col. 2. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. col. 1. & Oldr. conſil. 81. n. 7. quorum & Domi. verba in proxima nullitatis cauſſa retulimus, id expreſſe dicunt. Deci. item conſil. 124. num. 3. ſecutus in hoc Bal. in l. 1. ſub finem præallega. nam Innocen. in cap. tua. de cohabi. cleri. in fine. num. 7. & 8. clare ait eiuſmodi monitiones per clauſulam audientiæ promiſſiuam non iuſtificatas contra eum, qui excuſationem habet, iniuſtas & nullas eſſe: neque vim citationis habere, & in cap. cum veniſſent. de in integr. reſti. num. 8. verba hæc ſcripſit: *Vel dic melius talia mandata, quæ non fiunt cum cauſsæ cognitione ſed ex abrupto, non tenere vim ſententię definitiuæ, vel interlocutoriæ: & ideo non tranſire in rem iudicatam, etiam ſi non appelletur, argum. C. commina. epiſto. l. 3. & penult.* quam concluſionem tenuit Ioannes Lupus vir doctiſſimus, & Hiſpaniæ rarum decus in lib. de benefic. vacan. in Curia. §. fin. Probus item in cap. 2. de conſtitutionib. lib. 6. col. 4. & pro hac concluſione textus eſt in l. nec quidquam. §. vbi decretum. ff. de offic. proconſul. ſecundum intellectum Iacobi communiter ibi receptum. Per quem, & aliquot alia dixit ibi Iaſon col. 2. vt plurimū teneri præceptum exequutiuum factum ſine cauſſę cognitione, ac ſine clauſula iuſtificatiua eſſe ipſo iure nullum, & poſſe ſperni: nec eum, qui non paret illi in pœ-
3 nam vllam incidere pręcepti. Denique facit ratio illa, quam neſcio quare nemo prædictorum tetigit; ſcilicet quod fundamentum totius iudicij eſt citatio. §. fin. inſtitutionib. de pœna temere litig. cap. 1. de cauſſa poſſeſſ. & proprieta. Adeo, vt iure naturæ facienda ſit, & ideo neque à principe tolli poſſe. clement. paſtoralis. §. ceterum. de re iudic. Quod omnium pręſtantiſſime probat Ioan. Monac. in extrauag. rem non nouam. de dol. & cont. & ſine fundamento nihil conſiſtere poteſt. cap. veniens. de preſb. non baptizat. cap. cum Paulus. 1. quęſt. 1. at qui ab executorio mandato ſine clauſula illa iuſtificatiua; Si te ſenſeris grauatum, & cet. incipit, ſine citatione procedit. Ergo ipſius proceſſus eſt nullus, & omnino inutilis.

4 Ex quibus infertur, quod ſupra in 5. nullitatis cauſſa inſinuauimus, ſcilicet, quòd licet excommunicatio ſine monitione lata regulariter valeat: fallit tamen id, quando illa fertur in monitorio aliquo executorio ſine cauſſę cognitione, ac ſine clauſula iuſtificatiua, *Si te ſenſeris, &c.* lato. Quoniā tunc ſicut ipſum monitoriū eſt ipſo iure nullum: ita eius acceſſoria excōmunicatio erit nulla, arg. l. nō dubiū. C. de leg. & regulę, acceſſoriū lib. 6. cū alijs, quę ſupra in prima nullitatis cauſſa citauimus.

Cum igitur is ſubexequutor ab executione inceperit; cum monitorium pœnale grauiſſimum fecerit; cum nullā audientiæ permiſſiuam, promiſ-

promiſſiuamue clauſulam illi adiecerit; cum denique nulla citatio, quæ iure naturæ fieri pręcipitur pręceſſerit; conſequitur tam illud, quã cenſuras omnes, in eo contentas, eſſe ipſo iure nulla.

Hæc tamen nullitatis cauſa non poteſt contra cenſuras pro pręfato E. latas allegari. Quoniam licet iudex eius, qui eas tulit à pręcepto executorio incepiſſet; addidit clauſulam iuſtificatiuam, per quam, vt ſupra in proxima cauſſa nullitatis dicebam, reſoluitur in vim ſimplicis citationis. Et quia recepta concluſio habet poſſe iudicem incipere à præcepto exequutorio, per illam clauſulam temperato, ſecundum illas tres gloſſas receptas, & alia, quę ſuper eis omnes Doctores allegant, & per ea, quæ Barto. in dicta l. 1. C. de exequutio. rei iudic. & Iaſon, Ioannes Lupus, & Probus vbi ſupra tradunt.

Nona cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Scandalum nemini dandum.*

2 *Exequutor merus multa debet audire: & hæc facere.*

NOna cauſſa nullitatis eſt, quod is exequutor clanculum proceſſit, neque nocte, neque interdiu ſui vllam copiam faciens: fugiens à ciuitate ſimulac mandata dabat; abſcondenſque ſe in villa, ne quidquam coram ſe diceretur. quod nullatenus ei facere licuit. Tum quia id, in quoddam Sedis Apoſtolicę, ac Regiæ protectionis dedecus redundabat: immo & in iniuriam ordinis ſacri preſbyteratus, quo ſe inſignitum aiebat. Tum quia exequutor, etiam merus, licet non debeat vti iuriſdictione: debet tamen extraiudicialiter informationẽ exequutioni ſuæ cõuenientẽ à partibus & ab alijs aſſumere, vt dominus Antonius dicit in hęc verba: *Licet à mero exequutore excludatur iuriſdictio quãdo non aſſumit partes iudicis: non tamen excluditur ab eo extraiudicialis informatio. Debet ergo à partibus ſe ſuper illo dubio informare, & exceptiones ſubreptionẽ continentes admittere: & tunc aut ex informatione redditur certus per litteras, & debet exequi: aut redditur dubius, & tunc habet duplicem viã: vel quod ſuperſedeat, & intimet ſuperiori, vt cognoſcat; vel quod iudicis partes in hoc aſſumat: Sed hodie habet practica peſſima, quod ſi nullæ eſſent clauſulæ: Si eſt ita: Si eſt dignus, procedunt velo leuato: & non audiunt aliquid à partibus: nec ſe informant cum partibus.* Hęc Antonius. Tum quia, vt habetur Ioan. 3. *Qui male agit odit lucem, & non venit ad lucem, vt manife-*
1 *ſtentur opera eius: quia in Deo non ſunt facta.* Quod etiã inſinuatur in ſententia in cap. conſuluit. de offic. deleg. & in cap. quia propter. §. fin. de elect. & in cap. 1. vt eccleſ. benef. & l. fi. de ritu nuptiar. quę habet male

agentem odiſſe lucem: clandeſtinas electiones reprobari: & noctu & clandeſtine facta de malo ſuſpecta eſſe. Tum quia prædicto modo procedere non ſolum erat peccare ſimpliciter: ſed quia id fiebat in inſigni ciuitate, inſigni Academia ornata, omnibus ſcholaſticis, præſertim iuri operam dantibus, partim ridentibus, partim execrantibus, erat ſcandalizare populum contra illud cap. nihil cum ſcandalo. de præſcriptio-
2 nib. & contra illud: *Væ illi, per quem ſcandalum venit*. Matth. 18. Tum quia multa poſſunt allegari, quæ ipſe tenetur audire, iuxta ea, quę colligit Felin. in cap. de cetero. col. 2. de re iudic. & in cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. deleg. & in cap. fin. de præſumptionib. à num. 22. in num. 29. Et pręfatus ſubexequutor fugiens, & ſe abſcondens, neque vſquam ſui copiam faciens facultatem allegandi ea parti contra iuſtitiam abſtulit: At omnis iniuſtitię actus peccatum mortale eſt, ſecundum S. Thom. receptum 2. 2. quæſt. 59. arti. 4.

Hanc tamen ſola nullitatis cauſſam, ſi nil aliud interueniſſet nō arbitror reddidiſſe acta, & cenſuras huius ſubexequutoris ipſo iure nullas, quamuis plane concludat, eum grauaſſe pręfatum E. offendiſſe Deum illum, quem manibus tractat, dignum eſſe qui caſtigaretur. Concludit item, appellationem, quæ propter hoc ab eo interponeretur, iuſtā eſſe. Cum ergo illa interpoſita fuerit ante lapſum termini monitorio inſerti, vt poſtea dicam; conſequens eſt, ipſius cenſuras eſſe nullas.

Decima cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio in ſcriptis, & cauſſa expreſſa non qualiquali, ſed iuſta, eſt facienda iure Pontificio.*
2 *Recuſandi cauſſa immediata vna, nempe ſuſpicio.*
3 *Amicitia recuſandi cauſſa arbitraria.*
4 *Recuſandi iuſta cauſſa quando patria communis.*
5 *Recuſandi cauſſa iuſta eſt alienigena quando delegatus, & altera pars ſunt indigenæ.*
6 *Exequutorem, qui modum excedit recuſari poſſe.*
7 *Recuſari poſſe in una cauſſa, qui grauauit in alia.*
8 *Iudex accipiens plus ab vna parte, quam altera reuocabilis.*
9 *Exequutor merus, qui recuſari poteſt, & qui non.*
10 *Recuſatio propoſita vt annullat proceſsum.*

1 Decima cauſſa illa eſt, quod is ſubexecutor poſt iuſtam, & iuſte interpoſitam recuſationem proceſſit: cum tamen omnia, quæ oportuit, in recuſando eo fuerint obſeruata. Nam primo, eum recuſauit præfatus E. non verbo tantum, ſed ſcriptis; eo nempe libello, in quo etiam

etiam appellauit.quod requiritur l. apertiſſimi.coniuncta glo.in verb. libellum.C.de iudic.& gloſſ.in verb.recuſationes,& Hoſt.Pan.& omnes in cap.quoniam. de probat.Secundo,recuſauit eum cauſſa recuſandi expreſſa. Quoniam licet iure Cæſareo id non ſit neceſſarium,ſed ſufficiat dicere iudicem eſſe recuſanti ſuſpectum ſecũdum gloſſ. in præalleg l.apertiſſimi.& in l.quia poterat.ff. ad Trebell.& in l.item ſi ſuſpectus.ff.de procur. in gloſſ. 1.& gloſſ.verbo,coram.in cap. ſecundo requiris.de appellat.dummodo iuret ſe calumniæ cauſſa non recuſare ſecundũ glo.receptã in illa l.apertiſſimi. vbi poſt alios hoc tradit Iaſon n.26.iure tamen Pontificio recuſans tenetur cauſſam recuſandi exprimere,cap.inter monaſteriũ.de re iudi.cap.cum ſpeciali.& cap. ſecũdo requiris.de appell.& vtrobiq; Docto.& Speculator,de recuſat.§.qualiter.verſi.propoſita.in fin.cap.legitima.de appel.lib.6. & ibi Ioan.And. & Domi. cap.ab arbitris. de offic. deleg. lib.6. & ibi Ioan.And.& Do-

2 mi.Tertio, quod eũ non ex quali quali,ſed iuſta cauſſa recuſauit. Quia primo recuſauit eum ex eo, quod comitatus fuit præfatum C.venientem à patria ſua huc quindecim fere diebus in itinere vti eius capellanus,illius impenſis victitans; & tum quod hic intra ipſius hoſpitium diuerſatus fuit. Immo & intra illud partem ſuorum monitoriorũ decreuit: quin & cum actis hic factis in villam quandam hoſpitis ſui ſe, vt in ea lateret,reciperet,victus ei è domo præfati C. quottidie mittebatur: quæ omnia iuſtam recuſandi cauſſam præbere conſtat ex eo, quod recuſandi cauſſa immediata eſt ſuſpicio,quod nõ recte iudicabit iudex,ſecundũ Specul.receptum in tit. de recuſat. §. cauſſa. at conſtat merito,præfatum E. ſuſpicari potuiſſe huiuſmodi iudicem non eſſe re-

3 cte iudicaturum. Secundo ideo recuſauit eum iuſta de cauſſa ex eo, quod is nimium familiaris,& amicus erat præfati C. quæ iuſta eſt cauſſa recuſandi, per cap.ad hæc.de reſcript.ibi: *Delegatos ſibi propitios,&c,* cap.cum R.de offic.deleg. cap. accuſatores.3.q. 5.ibi. *Amor carnalis,* &c. Tradunt Ioan. Andr. Dominic.& Peruſ. in d. cap. legitima.Amicitiam enim quã tam eſſe in hoc oporteat, arbitrio iudicis relinquendũ videtur.argument.l. 1.ff.de iure delib.& cap. de cauſſis.de offic. delegat.& eorum,quæ poſt gloſſ. Panorm.& communis tradunt in cap.inſinuante. de offic.deleg. & Alexan.in conſil. 154.viſo themate. col.2. lib.5. Nam & arbitrio iudicis relinquitur,quæ amicitia repellat teſtẽ, ſecundum Petr.in l.eos.C.de teſt.quem Bart.ibi refert,ſequitur,& pulcherrime defendit Salyce ab argumentis Bald. & à l. ſciendum. ff. de

4 vſur. Tertio,recuſauit eum iuſte, eo quod C. eiuſdem patriæ atque ciuitatis ſunt;& in eadem patria ambo longe ab hac ciuitate tempore huius proceſſus morabantur, quod ſufficit ad recuſationẽ: quia extra patriã cõterranei plus debito ſe diligere ſolent,ſecundũ Ioan.And.& Dominic.in allegat.cap.legitima.& Spec.in tit.de deleg. §. ſupereſt. verſ. item

item ſi de terra.& Panorm.cum Felin.& communi cap. accedens.2. vt lit.non conteſtat.Præſertim in hoc caſu,in quo ambo vt comites:immo quod peius eſt vt herus & familiaris ſimul, vt dictũ eſt,à patria ſua huc quindecim fere diebus iter producentes ad hoc ipſum negotium vene-
5 runt.Quarto,ideo recuſauit eum iuſte,quod proceſſus contra exterum fiebat,& origine quidem alienigenã,quod etiam amici pręfati C.incõſiderate ei exprobrarũt;quod ad recuſationem ſufficere ait Ant.in dict. cap.accedens.2.num.23.Quod verum eſſe in iudice delegato,affirmat ibi Panorm.num.4.dicens id probari per cap.ſtatutum.§. cum autem. de reſcrip.lib.6.qui habet actorem ,quando ipſe & reus ſunt diuerſarũ diœceſeon,non poſſe impetrare iudicem in ſua diœceſi, vel ciuitate. Quinto facit,quod iudex nimium alteri parti fauẽs recuſari poteſt.cap. accedens.2.vt lit. non conteſtat. vbi Anton.& Panorm.quod quando ſit,iudex arbitretur,ſecũdum Anton. & Imol.ibidem.At quis,te rogo, iudex eum,qui latet, & ſui copiam nuſquã pręſtat alteri parti,quo magis alteri faueat,non arbitretur,eum nimium alteri fauere,& perſonam accipere contra iura diuina,& humana cõtenta in cap.in iudicijs. de re-
6 gul.iur.lib.6.cap.nouit.de iudic.Sexto,recuſauit eũ iuſte:eo quod excedebat iuſtum modum exequendi,& ait Steph.in lib.de recuſ.caſ.73. exequutorem, qui modum excedit in exequendo, etiam ſi eſſet datus de conſenſu partium poſſe recuſari. cap. ſuper quęſtionum. §.1.de off. deleg.qui tamen text.mihi cõcluſionem illam non probat.Aliud enim eſt poſſe appellare ab exequutore,etiam cõſenſu ambarum partium da to,ſi modum excedat,quod ille §. probat:aliud eũ poſſe recuſare, quod Stephanus dicebat. Cuius tamẽ cõcluſio ratione alia fundatur; nempe
7 qđ qui me grauauit in vno, merito dici poteſt ſuſpectus in alio.Caſus eſt in cap.ad hæc.1.& cap.propoſuit.de appell.quæ habent,eũ,qui appellauit à iudice in vna cauſſa, poſſe illum in alia recuſare. Fundatur & per cap.conquerente.de reſtit. ſpoliat.quod habet poſſe quem rucuſare iudicẽ,qui extraiudicialiter grauauit,ſi poſtea iudicialiter ꝓcedere voluerit.Cũ igitur is ſubexequutor extraiudicialiter procedẽdo,vt merus exequutor eo caſu,quo vt iudex procedere debebat,in primo ipſo monitorio iudici pręfati E.miſſo grauauerit eũ,conſequens eſt potuiſſe ab eo recuſari poſtea, quando Capitulo ac ipſi E.præcepta fecit,iuri non
8 parum contraria.Septimo,potuit iuſte recuſari ex eo, quod is ſubexequutor non ſolum conuixit ſubexequutori: ſed & eius impenſis venit ex patria ſua,& mãſit hic, & redijt iterum in patriam ſuam nil ab E.recepto;neque vero ſui etiam videndi copia &vel vlli eius procuratori facta. & ita plus ab vnaparte, quàm ab alia ſuſcepit, cõtra cap.ſtatutum.§. inſuper. verſ.prouiſurus.de reſcript. lib. 6.
9 Non obſtat huic cauſſæ nullitatis dicere,quod merus exequutor recuſari non poſſet, cap.nouit.de appell.& facit cap. ſuper eo.2.& cap.3. eod. tit.

eod. tit. quoniam illud verũ eſt de exequutore illo, qui grauare non poteſt; niſi manifeſte de grauamine appareat, eo quòd ei merum factum committitur: non autem de illo qui grauare poteſt, & cui aliquid arbitrij vltra nudum factum mandatur, ſecundum Peruſ. Præpoſ. & Dec. & communem in illo cap. nouit. & Panor. in cap. ſuper quæſtionum. col. 1. & ſuper gloſſ. verb. exequutorẽ. de off. deleg. Vnde & exequutor teſtamentarius recuſatur, ſecundum Specul. tit. de inſtru. edit. §. nunc vero aliqua. verſ. quid ſi exequutor eſt ſuſpectus? num. 53. Pro qua reſpõſione caſus eſt, quem ibi magnopere commendat Anto. in illo cap. ſuper quæſtionum. §. nos autem. num. 14. Vbi colligit exequutorem purum ſine vlla iuriſdictione datum recuſari poſſe: niſi de partium detur conſenſu. Et ſubijcit quemdã canoniſtam in allegationibus contra illũ caſum ſcripſiſſe, qui tamen quieuit cum Anto. ei illum §. obieciſſet. Cũ ergo is ſubexequutor nõ eſſet de conſenſu E. acceptus; cum pergeret facere alia, in quibus magnopere eum grauare poſſet; cum excommunicandi poteſtatem ſibi exequutionis metæ fines excedentem vſurparet; cum tot iuſtę recuſandi cauſſę adeſſent, nonne iure merito potuit recuſari? Immo ni me veritatis amor fallit, caſtigari; qui vtinam cordis contritione ac famæ aliorum, quam lęſit reſtitutione ita ſeſe caſtiget, ne tãto grauius diuino iudicio puniatur, quanto minus illi, quos læſit, apud homines eum accuſabunt.

10 Cõſtat ergo ex prędictis proceſſum huius ſubexequutoris poſt iuſtã recuſationem, iuſte interpoſitam eſſe factam; cui conſequens eſt omnino, illum eſſe nullum; etiam ſi ab eo non fuiſſet appellatum; quoniam frequentior videtur ſententia Doctorum dicẽtium, proceſſum poſt recuſationem factum, etiam iure Canonico eſſe ipſo iure nullum, quod tenet gloſſ. 1. ca p. quoties. 2. quæſtio. 6. & cap. quod ſuſpecti, 3. quæſt. 5. & Hoſt. in cap. cum ſpeciali. de appell. cũ quo videtur tranſire Ioan. And. & Bart. in l. quia poterat. ff. ad Trebell. & Bald. in cap. ſuſpitionis, de off. deleg. nu. 5. & Petr. cum Do. col. 3. in cap. iudex. de off. deleg. lib. 6. & Domi. in illo cap. quoties. 2. quæſt. 6. & ibi Card. Alexandrin. nu. 7. in princip. & Salyc. in l. apertiſſimi. 7. notab. C. de iudic. põderans in hoc ibi gloſſ. in verb. exequutore, & Lapus alleg. 1. col. 2. & Alexand. in d. l. quia poterat. num. 8. Panormita, item & Prępoſ. in hanc opinionem inclinant: dummodo recuſatio non ſit manifeſte friuola, & recuſans non compareat amplius coram recuſato. Hanc opinionẽ Pan. nos quoque cum tertio & poſtremo illum titulum de appell. Salmanticæ interpretaremur, tenuimus cum alia limitatione; ſcilicet quod non procedat quando probabilis eſſet coniectura malitię recuſantis, arg. gloſſ. cap. poſt electionem, de conceſſ. præbend. Quam pridẽ ibi ponderabamus ſatis ſentire illud ſingulare, quod ab omnibus ibi tribuitur Innocentio; ſcilicet non eſſe admittendam exceptionem, quando eſt coniectura,

quod

quod malitioſe proponitur, cum multis alijs, quibus id ibi confirmamus. Pro qua opinione (vt mihi videtur communi) maxime facit cap. iudex. de off. deleg. lib. 6. verb. non poteſt, ſecundum Alex. & Cardin. Alexand. vbi ſupra facit: & quod iure Cæſareo id eſſe clarũ fere omnes fatentur. Facit & quod conſuetudo huius regni illi videatur conſentire iuxta conſtitutionem Regiam in §. & quando. tit. 22. lib. 13. ordinationum quamuis olim Tholoſæ cum primo illũ interpretati fuimus. Anto. Card. Imol. & Dec. ibi ſubſcripſimus, qui cum aliquot alijs contrarium tenent in d. cap. cum ſpeciali. quorum opinionem ſequitur, & ait communem ibi Peruſ. col. fin. Et verum quidem ait, ſi ſolos eos, qui in illud cap. ſcribunt numeres: non tamen ſi alios omnes recenſeas. Cum igitur præfatus E. poſt illam recuſationem numquam coram illo ſubexequutore ad litigãdum comparuerit; cum recuſatio neque manifeſte friuola, neq; malitioſe propoſita ſit, cõſtat poſt eam acta corruere, præſertim quod appellatio quoque adiecta fuit. quo facto vna eſt omnium ſententia, proceſſum poſtea factum nullum eſſe.

Hæc autem nullitatis cauſſa proceſſui iudicis E. nil nocet, quia ſiue præfato C. fuiſſet, ſiue nõ fuiſſet cauſa recuſandi iuſta: eum tamen non recuſauit aliquatenus. & iudex etiam recuſabilis antequam recuſetur, valide procedit, cap. ad hæc. 1. de appel.

Vndecima cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Proceſsus etiam contumaciæ punitiuus iudicis ſcientis, vel dubitantis ſe non habere iuriſdictionem nullus: quamuis non ſcientis eam elidibilem eſse.*

2 *Scire & ſcire debere paria: ſcire item, & ſcire poſse.*

3 *Habere & habere debere paria, item habere, & habere poſse.*

4 *Dubitare, vel dubitare debere paria.*

1 VNdecima cauſſa nullitatis illa eſt, quod is exequutor ſciens ſe non habere iuriſdictionem ſuper E. in eum tulit prædictas cenſuras. quoniam cuiuſlibet iudicis ſcientis ſe non habere iuriſdictionem, proceſſus, etiam ad contumaciam puniendam, & cenſurarum ad puniendum latio ſunt ipſo iure nulla etiam ſi alicuius iuriſdictionis color adſit, quamuis alias regulariter ſit validus. Caſus eſt multis putatus ſingular. in cap. ſi duobus. de apell. vbi hoc Panor. receptus à poſterioribus omnibus, tam in notabilibus, quam poſtea nu. 14. commendat. Et facit l. 2. ff. ſi. quis in ius voc. nõ ier. in fine, vt ponderat Panorm. ſed in princip. ibi: *Vt hoc ipſum ſciatur*. Quo fit, vt licet verum ſit id, quod ait Stephanus

phanus Tholoſanus Doctor vtique doctiſſimus, in lib. de recuſat. cauſ. num. 83. ſcilicet eum, de quo notum eſt, iuriſdictionem nõ habere, vel ipſe ſcit illud non poſſe iudicare: tamen inepte id pro cauſſa recuſationis ponit. Secundo facit, quod Panorm. ibidem vtrobique tenet idem in iudice, qui habet quidem iuriſdictionem; ſed ſcit illam facile eſſe elidibilem. Cui tamen fundamento minime nitor, quoniam illam ampliationẽ, ne quid pręfatum C. iuuans taceam, ter ibi reiecimus, ſecuti Peruſinum, Præpoſ. & Dec. per eorum fundamenta: & quod alioqui proceſſus cuiuſlibet iudicis, qui ſcit ſe recuſari poſſe, nullus eſſet, etiam ante recuſationem propoſitam, quod contra omnes eſt.

Nec ei prodeſſet dicere, aliud eſſe iudicem recuſari poſſe, aliud iuriſdictionem elidibilem habere: quoniam primo quo ad propoſitum parum differunt. Immo potentior videtur recuſatio quàm exceptio; quia, vt in præcedenti cauſſa dicebam, proceſſus factus poſt recuſationẽ probabiliter factam nullus eſt, etiam ſi non appelletur, ſecundum communem: cum tamen ſecundũ eandem proceſſus factus poſt exceptionem declinatoriam valeat, niſi appelletur, vt habetur in cap. ſuper litteris. ſupr. eod. & per Innocen. in cap. 1. de dilat. & Bart. in l. 2. ff. ſi quis in ius voc. Secundo, quod conſequeretur, proceſſum cuiuſlibet iudicis delegati, qui ſciret anteà datum alium, de quo in ſuo reſcripto nulla fit mentio: vel datum alium poſt eum in reſcripto, quod de ſuo mentionem facit ſufficientem, futurum nullum ante vllam exceptionem oppoſitam. quod etiam eſt contra ſententias receptas in cap. ceterum. & alibi, vt ibi tradit poſt alios Felin. num. 17.

Quare tertio, pro pręfata cauſſa nullitatis facit, quod proceſſus iudicis non ſolum ſcientis ſe non habere iuriſdictionem: ſed etiam dubitantis, an habeat, nec ne, eſt nullus, & inutilis, iuxta doctrinam Bart. receptam in l. nullum. ff. de conditionib. & demonſtrationib. pro qua facit cap. ſciſcitatus. ſup. eod. & cap. prudentiã. in princip. de offic. deleg. & l. quærto. in fin. ff. de eo, qui pro tuto. l. hoc autẽ. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. Tradit Prępo. poſt Bal. in cap. cum ſpeciali. de appel. col. 13. Petr. ab Anchar. in cap. ſane. 1. de offic. delegat. Alex. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de damno infect. at is ſubexequutor ſciebat ſe non habere iuriſdictionem vllam in vllum, præſertim in E. qui nec in reſcripto erat nominatus, neque facto contradicebat, vt in 2. cauſſa monſtratum fuit. Præterea poſt libellum appellationis ab E. illi oblatum non potuit ſaltem non dubitare de illa. Ergo proceſſus eius etiã ſi fuiſſet contumaciæ

2 punitiuus non valuiſſet. Quarto facit, quod paria ſunt, quem ſcire, vel ſcire debere, quo ad ea ſaltem, quæ ſibi nocent, per text. memorabilem vbi Bart. & omnes poſteriores hoc adnotarũt in l. quod te. ff. ſi cert. pet. ſicut & etiã paria ſunt ſcire, & ſcire poſſe de facili, ſecundum Bald. per illum text. in l. ſi duo. de adquirend. hæredi. Facit text. in l. qui contra.

vbi Bald.C.de inceſt.nupt. & in cap. 2.cum gloſſ. de temp.ordi.lib. 6. Sicut & paria ſunt habere,& habere debere,vt in notabili quæſt.Bart. dicit in l.penult.§.cum ita.de aur.& argent. leg. ſicut,& paria ſunt habere,& habere poſſe, vt in notabili quæſtione tradit Angel.in l. itē veniūt.§.petitā.de petit. hęredit.Vbi ait Bart.ipſo audiente hoc dixiſſe &
4 ita iudicatū fuiſſe. Quibus cōſequens eſt paria eſſe dubitare vel dubitare debere,argumēto eorum,quæ not.& leg.in l.ventre.ff.de adqui.hęred.& cap.illud.de cleri.excom.min.Cū igitur ſubexequutor vel ſciret vel deberet ſcire: aut certe dubitaret,vel dubitare deberet,an vllā ſuper E. iuriſdictionē haberet:& non modo ad puniendam contumaciā non comparentis:ſed in cauſſa principali iubendo E. vt poſſeſſionem relinqueret,clauſis,quod, aiunt,oculis proceſſerit:conſequens eſt eius proceſſum & cenſuras eſſe inutiles.

Quinto facit, quod proceſſus ignorātis omnino ſe non habere iuriſdictionē, licet qua parte punitiuus eſt cōtumaciæ,valeat, per illud cap. ſi duobus.& alia multa ibi citata,per recentiores preſertim:qua tamen parte fit ſuper principali, non valet, ceſſante prorogatione;ſaltem ſecundum Panormitan.ibidem nu. 14. communiter receptum, poſt Innoc.in cap. 2. de dilat.& in reg. ſcienti,lib.6.quem ab aliquot oppoſitionibus defendit Dec.num 12.

Hāc autem nullitatis cauſſam contra cenſuras pro E.latas non habere locum,ex eo primo conſtat,quod nulla prędictarum rationum tangit eius iudicem.Secundo,quod cenſurę ipſius contumaciæ præfati C. punitionen principaliter reſpiciunt,nō cauſſam principalem. Quoniā, vt ſupra in ſexta cauſſā eſt dictum, in monitorio cum clauſula iuſtificatiua decreto fuerunt latę. Tertio,quod licet,vel ſcire deberet,ſuam iuriſdictionem elidi poſſe:quod tamen profecto negamus; vel recuſari poſſe quod non determinamus:tamen donec exceptio opponeretur,vel appellaretur,vel recuſatio probabilis proponeretur,procedere potuit. vt patet per ea,quę in 2.fundamento pro præfato C.contra Pan.& præfatū E.allegabamus.

Duodecima Cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Feriato die in honorem Dei factus proceſſus, etiam parte conſentiente, etiam ſuper beneficijs regulariter nullus.num.2.*
3 *Intellectus gloſſ.Summæ.15.quęſt.4.*

1 DVodecima cauſſa eſt, quod is ſubexequutor ſentētiā,qua E.ſuumque iudicem declarauit excommunicatos,in diem ad honorē Dei feria-

feriato tulit.at omnis proceſſus die in honorem Dei feriato factus,etiã ex vtriuſque partis conſenſu, prӕterquã quod capitalẽ offenſam inuoluit,ipſo iure nullus eſt, cap. fin.de ferijs:niſi neceſſitas, vel pietas aliud ſuadeat. In caſu autem noſtro impietas ei hoc,non pietas ſuaſit,& neceſſitas non procedendi: ſed abſtinendi,& ſuperſedendi ei omnino inerat, vt per ſuperiores omnes cauſſas palam eſt.

2 Neque obſtat,quod ſcioli quidam,vt audio,reſponderunt illi cap.fi. de ferijs.non eſſe locum in cauſſis beneficiarijs ſpiritualibus,moti fortaſſis per gloſſ.in Sũma 15. quӕſt.4. quӕ habet,in cauſſis matrimonialibus,& electionibus poſſe illis diebus procedi. Sed contrarium eſt verum,primo per clement. ſӕpe, de verb.ſignif.adiuncta clement.diſpẽdioſam.de iudic.in clem.enim diſpendioſam,habetur in cauſſis matrimonialibus & beneficiarijs poſſe procedi ſummarie. Et in clem.illa, ſępe. ſtatuitur poſſe procedi in diebus ob neceſſitates hominũ feriatis, clare innuens feriatis ad honorem Dei non poſſe.Quę inductio efficax eſt, prӕſupponendo ſaltem id,quod omnes fatentur, clementinę,ſӕpe. locum eſſe in cauſſis contentis in clẽ. diſpendioſam. Secundo per gloſſ. memorabilẽ illius clem. ſępe.in princip.verb.neceſſitates hominũ.quӕ per illam clem.clare ita decidit,& illã glo.ſequuntur ibi Paulus, Card. Imol.& Georg.col.70.Tertio facit, quod totius orbis Chriſtiani cõſuetudo, quӕ optima legum interpres eſt,id habet.

3 Neque obſtat prędicta gloſſ.Summę. 15.q.4. Quoniam primo reſponderi poteſt,illam procedere in electionis cauſſa,quando nondum eſt beneficio prouiſum : in caſu autem noſtro iam erat prouiſio facta. Et quamuis E. minus quam par dicto beneficio adminiſtrãdo idoneus eſſet:non ſperabatur tamen longe melius per pręfatum C.regendum,vt in prӕlectione cap.ſi quãdo.exceptione 10.& 11. deduximus copioſe. Secundo reſpondeo, quod illa gl.limitanda eſt procedere in ferijs,ob hominum neceſſitatem inductis, vt eam intelligit Spec. tit.de fer.§.2. nu.9.Cum igitur is ſubexecutor illam declaratoriam die feriato,& nes uis animi omnibus colendo, tullerit,conſequitur eam nullam eſſe.

Decimatertia cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſecundum prędſtat priori tribus concurrentibus.*
2 *Reſcriptum ipſo iure reuocatum interdum reuiuere.*
3 *Penitus & nullatenus priuant ipſo iure.*
4 *Nullatenus & penitus ipſo iure diſponent.*
5 *Nullum à principio vt interdum viuificatur.*

16 Penitus & nullatenus quando non diſponunt ipſo iure.
17 Nihil & inutile æquari eadem ratio id ſuadet.

1 DEcimatertia cauſa eſt, quod C.citatus a iudice E.prius excepit cõtra illum, allegando ſe habere aliud reſcriptum, quam illud ſuo iudici præſentaret. Nam monitorium iudicis E.clauſula iuſtificatiua, & audientiæ permiſſiua temperatum fuit; & ideo vim citationis habebat, ſecundum ea, quę latę in cauſſa 5. prædiximus. Et præfatus C. per illud monitus reſpondit, non eſſe iudicem eum, qui citabat: immo ſe habere alium delegatum, quo tempore, nondum ſuo iudici ſuum pręſentauit reſcriptum; at communis concluſio eſt, quod ſecundum reſcriptum, etiam de priori non faciens mentionem præualet illi, quando tria concurrũt; ſcilicet prior præſentatio, prior citatio, & prior citati exceptio, quàm fiat pręſentatio prioris reſcripti, per cap. vt debitus honor. de appellat. ſecundũ communem intelligendi modum, quẽ ſequũtur ibi Pano. Imol. Peruſ. Præpoſ. & Dec. quem etiam probant Panor. Imol. Felin. Dec. & Ripa in cap. 1. ſupra eod.

2 Et ne dicas, illam concluſionem procedere, quando vtrunq; reſcriptum eſt ſpeciale, conſidera, quod concluſio procedit, etiam quando reſcriptum primo præſentatum erat generale, licet ſecundo pręſentatum eſſet ſpeciale, per gloſſ. receptam communiter, vt Imol. ibi teſtatur multiſque putatam ſingul. in cap. paſtoralis. §. quoniam. verb. eneruatur. ſupra eod. Ex qua inferebam primo, aliud ſublimius hodie, cum illam prælectione primaria interpretarer, nempe per huiuſmodi pręſentationem priorem ſubexequutis alijs duobus ſupraſcriptis, etiam reſcrip-
3 tum ipſo iure reuocatum, & extinctum reuiuere. Siquidem reſcriptum generale reuocatur ipſo iure per ſpeciale poſterius: quod probat ille §. in verb. penitus eneruatur. adiuncta gloſſ. in l. ſi qui aduocatorũ. uerb. penitus arceantur. C. de poſtulan. quæ putatur ſingul. ab Anton. Corſet. in ſingula. verb. penitus. quæque ſimilem habet in cap. Romana. in gloſſ. antepen. de ſenten. excommunic. lib. 6. & eſt alia tertia in cap. 1. in gloſſ. final. de poſtul. prælat. lib. 6. quam in hoc ponderauit Domi.
4 in illo cap. Romana. ſub finem: & facit gloſſ. putata ſingul. in authen. ſi qua mulier. C. ad Velleian. quæ de verbo nullatenus agit, & alia etiam putata ſingul. in clement. 1. verb. nullatenus. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Facit & alia putata ſingul. in clem. 2. vt hi qui. ver. nullo modo. de ętat. & qualitat. attamen, vt dixi, cõmunis habet, etiã illud reuiuiſcere per pręſentationẽ priorẽ cõſequutis alijs, de quibus in illo cap. vt debitus.

5 Ex quo rurſus inferebam, æque fere difficile eſſe hoc defendere, ac illud And. Sicul. & Compoſtell. in cap. ceterum. de reſcrip. ſcilicet reſcriptum ſubreptitium ipſo quidem iure nullum eſſe, attamen per negligentiam, aut dolum alterius, iuxta cap. ſi autẽ. & cap. plerũque. ſupra

eod.

eod. reuiuiſcere. Ex quo tertio inferebam; dignum eſſe, quod memoriæ teneatur illud Imo. in cap. 3. de his, quæ fiunt à prælat. ſine conſ. capituli. col. penul. nempe quod ab initio eſt nullum aliquando reuiuiſcere; non quidem tractu temporis, non item ſolo priuati hominis facto: ſed, principe id per ſuam legem in euentum aliquem viuificante, vel ſuſcitante, iuxta cap. ſi qua de rebus. 12. quęſt. 2. Quandoquidem Princeps, & præſertim Eccleſię vniuerſę, in his; quæ iuris ſunt de nihilo aliquid efficere poteſt, & quod extinctū eſt ſuſcitare. l. 1. C. de rei vxor. acti. cap. tanta. qui fil. ſunt legitim. cap. quamuis. hoc tit. lib. 6. cap. ſi beneficia. de præbend. eodem lib. gloſſ. in cap. cum ad monaſterium. de ſtat. monachor. cū ſexcentis alijs, quę de ipſius poteſtate Felin. & Dec. in cap. 1. de conſtitutionib. citarunt. Per quę vides erudite confutari reſponſiones aliquot, quę pro præfato C. penitus poterant ad argumentum dari:
6 quamuis etiam reſponderi poſſet per illa verba, *penitus eneruari*, non induci reuocationem generalem ipſo iure propter alia iura, quę aliud declarant, quod ſentire voluit Felin. ibidem col. 1.

Ex quibus quarto infero, quod quamuis reſcriptum præfati C. prius impetratū, & ſpecialius eſſet quam reſcriptum E. & quamuis in reſcripto E. nulla de reſcripto præfati C. mentio haberetur: cum tamen illud prius iudici fuerit præſentatū, & prius ille citarit: & C. prius contra illud exceperit, quam ſuum iudici, ſuo præſentaret, conſequens eſt ſuū iudicem virtute illius procedere non poſſe.

7 Sed neque negare poteſt reſcriptum E. prius fuiſſe pręſentatū: tum quia ex actis vtriuſque id apparebit: tum quia is cui præſentatum fuit, nō habebat qualitates cap. ſtatutū. hoc tit. lib. 6. & ita nō poterat eſſe iudex delegatus Sedis Apoſtolicæ, per latiſſime adducta in ſecūda cauſſa: & ideo par fuit illi; & nulli præſentaſſe. Paria enim ſunt nihil, & inutile; quādo ſaltem eadem eſt ratio, vt in propoſito cap. 2. de tranſlat. prælat. col. 3. & l. 1. §. penult. ff. quod cuiuſque vniuerſ. no. & gloſſ. memorab. vbi plurima ſuo more cōgerit Felin. in cap. ex tenore. ſup. eodē, & Iaſ. in l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogan. & l. ſi dari. ff. de verbor. obligationib.

Hanc autem cauſſam nihil officere cenſuris pro E. latis ipſamet palam facit.

Decimaquarta cauſſa nullitatis.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio ab interlocutoria in ſcriptis, & cauſſa ſpeciatim incerta faciēda eſt; nec ſufficit per relationem ad acta, quamuis ſic per relationem ad certū actorum partem, præſertim ad aliam appellationem.*

2 Termi-

2 *Terminus notificationis alicuius ſcripturæ non currit donec copia illius authentica tradatur, ſi fuerit petita.*
3 *Notificaturus alicui ſcripturam aliquam referat ſecum illius copiam, quam illico tradat ei: ſi quod prudentis eſt facere, illam petat.*
4 *Appellari poteſt ab actu nullo, quem tamen appellatio non confirmat. nu. 6. & 7.*
5 *Excommunicationis à ſententia pure lata, quę appellatio interponitur, non ſuſpendit illam, quam autem in diem, vel ſub conditione fertur ſic.*

1 DEcimaquarta cauſſa eſt, quæ ſola ſatis ſuperque ſufficit; quo cenſuræ prædictæ inutiles ſint omnino & inanes, ſcilicet quòd excómunicatio, & aliæ cenſuræ poſt appellationem latæ, ſunt ipſo iure nullæ, cap. cum contingat. de offic. deleg. cap. ad præſentiã. de appel. cap. per tuas. de ſen. exc. cap. ſolet. eo. tit. lib. 6. Et has cenſuras is ſubexequutor tulit poſt duas appellationes legitimas, legitime interpoſitas. Nam primo illæ fuerunt in ſcriptis factę iuxta id, quod requiritur in appellatione à grauamine, vel ab interlocutoria cap. 1. de appell. lib. 6. Secundo, cauſſa probabilis fuit in eis expreſſa, iuxta id, quod in appellatione ab interlocutoria requirit, cap. vt debitus. de appell. Et non tantum vna fuit expreſſa: ſed multæ. Nam prior bonam partem omnium cauſſarum prædictarum continet. Poſterior quintam, quæ illi deerat, & omnes prioris, ſaltẽ per relationẽ ad illam. quod ſufficit: quoniã licet expreſſio cauſſę per relationẽ ad acta generatim nõ ſufficiat in appellatione ab interlocutoria, ſecundũ Card. in cle. appellanti. q. 4. de appell. & Rot. deciſ. 7. ſi appellatur, in nouis, quę in noue rubricatis eſt 2. de appell. in deciſ. 470. quæ in noue rubricatis eſt 44. de appellatio. in antiq. Per relationem tamen ad certam partẽ actorũ facta ſufficit. quod Bal. cõmuniter receptus ſingulariter ait in l. minoribus. C. de his, quibus vt indig. col. 2. quem ſequitur Peruſi. in cap. conſuluit. 2. de appell. n. 1.
2 Neque obſtat, quod Dec. ibi. col. 1. contrarium tenuerit. Nam primo ad eius argumenta reſponderi facile poteſt, argumento l. certum. ff. ſi cer. pet. & l. nominatim. ff. de lib. & poſtum. & cap. conſtitutionem. adiuncta gloſſ. verb. nominatim de ſententia excommuni. lib. 6. ſed non eſt neceſſe, quo ad caſum noſtrum: quoniam primo præfatus E. in appellatione poſteriore non ſe retulit ad acta, neque ad certam actorũ partem, vnde grauamen erat colligendum: ſed ad ſuum appellationis prioris libellum, vbi nominatim grauamina exprimebantur. quod neque Dec. negaſſet ſufficere: quia id fuit appellationem, appellationi cumulare. nec refert in qua illarum cauſſæ exprimantur, neque oportet omnes eſſe veras, & legitimas: ſed ſufficit vna ſecundum illam deciſ. 7. Tertio, appellatio fuit intra terminum appoſita, quoniam terminus notificationis alicuius monitorij non currit, donec copia illius

detur

detur authentica, ſi petatur, vt per præfatum E. fuit petita. clement. cauſſam. de elect. adiuncta gloſſ. verb. conſimili. & verb. petita. quod quilibet prudens facere debet, dum ei quidquam tale intimatur, ſecundum gloſſam in illo verbo, petita: ſicut & prudentis eſt, cum aliquam
3 ſcripturam alicui eſt notificaturus, portare ſecum copiam, quam illico petenti tradat. Quod quia prefatus C. vel procurator ipſius non præuiderat, parũ hac parte ſuam cauſſam prouexit: & vt ex actis patet prior appellatio ante copię traditionem facta fuit: & poſterior ante tres horas poſt illius traditionem.

4 Non obſtat dicere, quod non fuit coram iudice appellatũ. Nam primo licet coram iudice appellandum ſit, vt ſupra dicebam in 6. cauſſa: id tamen fallit quando copia illius haberi nequit. l. 1. §. dies. ff. quando appell. ſit. & cap. biduum. §. 1. 2. q. 6. & tradit Aegid. in deciſ. 381. in hęc verba: *Si poſt ſententiam iudex ſe abſentet à loco iudicij, ſufficit appellare coram perſona authentica: nec tenetur alibi iudicem quęrere ad appellationem intimandam, & ad apoſtolos petendos. ff. quand. appell. ſit. l. 1. §. dies. Sed ſufficit adire iudicem ad quem*. Idem ait Rot. in nouis, deciſ. 266. ſi appelletur. quę in noue rubricatis eſt 2. de appell. in nouis, quę addit ſufficere coram Notario cauſſæ appellare, quando iudex abeſt, adeo vt non oporteat eum adire abſentem: etiam ſi poſſit & ſciat vbi ſit intra decẽdium ad appellandum, neque ad petendum apoſtolos intra 30. iuxta cap. ab eo. de appell. lib. 6. Caſſador. item in deciſ. 8. tit. de appell. teſtatur anno 1519. fuiſſe in prætorio Rotæ iudicatum, nil nocuiſſe cuidam, qui appellauerat biduo ante curſum decendij coram honeſta perſona, quæſito iudice à quo, & non inuento, nec curauerat poſtea redire ad ipſum pro apoſtolis, nec probare quod fuiſſet in momento impeditus: quod eſt ſingulariſſimum & quottidianum. quod & vir doctus à num. 6. in finem vſque diligenter & erudite confirmat, contraria confutando. quod ipſum etiam repetit in deciſ. 3. eiuſdem titul. Cum igitur is ſubexequutor diligentiſſime quæſitus fuiſſet; cũ lateret ipſe; cum nuſquã ſui copiam faceret; cum non ſolum coram Notario cauſſæ, & in domo, in qua ille diuerſatus fuit: ſed etiam coram vicario Epiſcopi prefatus E. appellauerit, proteſtatus ſe illum inuenire non poſſe, vt acta teſtantur, conſequens eſt coram quibus oportebat appellatum fuiſſe.

5 Non obſtat primo, quod à mero exequutore non appellatur, cap. quod ad conſultationem. de re iudic. cap. nouit. de appel. l. ab exequutore. C. quor. appell. nõ recipi. l. ab exequutore. ff. de appell. §. ſunt quorum. 2. quæſtio. 7. Non, inquam, hoc obſtat, quoniam licet id verum ſit regulariter: fallit tamen ſi exequutor modum excedat canonicum, vt illud cap. quod ad conſultationem. ſub fin. & cap. ſuper queſtionum. §. nos autem. de offic. deleg. aperiunt. ſicut etiam à correctione quidem nõ appellatur, cap. ad noſtram. de appel. cap. licet. de offic. ordin.

à correctione tamen exceſſiua ſic, vt aliàs late in dict. cap. ad noſtram. & cap. reprehenſibilis. & cap. de priore. de appell. poſt Panorm. & Dec. diximus. Immo nulla cauſſa eſt in mundo, in qua non poſſit appellari ab exceſſu modi, ſecundum Baldum cap. licet. de offic. ord. addentem, ideo vbicumque proceditur inepte appellari poſſe. Cum ergo is exequutor non tantum vno modo exceſſiſſet: ſed mille à modo diſceſſiſſet canonico, vt per ſuperiora patet, appellari potuit ab eo.

6 Non obſtat ſecundo, quod acta per ipſum abſque appellatione vlla plurimis de cauſſis ſupra relatis inutilia erant, & vana: quoniam conſtat ab actu nullo appellari poſſe, cap. dilecto. vbi Innoc. Panorm. & alij, de appell. cap. exhibita. vbi Panorm. in 4. notab. de iudic. & l. ſi expreſſim. ff. de appel. quod proſequitur Peruſ. in illo cap. dilecto. 7. quęſt. Et non ſolum expreſſe à ſententia, quę nulla eſt, appellatur: ſed etiam, ſi appellatio ſimpliciter interpoſita ſit, nullitas includitur. l. quędam mulier. vbi Bal. & Floria. ff. famil. hercisc. l. Carmelia pia. vbi Bart. ff. de iure patro. Per appellationem tamen quæ interponitur à ſententia nulla, actus non confirmatur. l. ſi expreſſim. verſ. vnde ſi quis. ff. de appel. & gloſſ. Barto. & Bald. ibi. num. 12. in l. 1. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. & proſequitur Peruſin. in illo cap. dilecto. quæſt. 8.

Non obſtat tertio dicere, quod is ſubexequutor appellatione remota procederet: quoniã id falſum eſſe, ac craſſam iuris ignorantiam id allegantium arguere, ſupra in ſexta cauſſa late monſtratum eſt.

7 Non obſtat quarto, quod ab excommunicationis ſententia non poteſt appellari, ſaltem quo ad effectum ſuſpendendi, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. cap. is cui. §. fin. de ſentent. excommunic. lib. 6. quoniam id verum eſt, quando illa fertur pure: ſecus autem quando in diẽ, vel ſub conditione: niſi hoc, vel illud feceris. ſecundum Paludanum in 4. diſtinct. 18. quæſt. 1. col. 3. verſ. 6. concluſio. & ante illum Ioan. And. quem ſequuntur omnes in illo cap. is cui. §. final. vbi Peruſi. addit, ab excommunicatione huiuſmodi cõditionali poſſe appellari ſemper ante diei, vel conditionis euentum: etiam poſt decẽdium à lata ſententia. quod ipſum communis opinio, quam Dec. ibi contra Panorm. defendit, affirmat in cap. pręterea. 2. de appell. & pręfatus E. intra quindecim horas, in monitorio contentas, & ante adimpletam cõditionem bis appellauit in forma debita.

Hanc autem cauſſam nil nocere cẽſuris pro E. latis, in prędicta ſexta cauſſa late monſtratum eſt.

Decimaquinta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non ſuſpendit excommunicationem: ſed ſic declarationem.*

2 *Appellari à pœna legis non poteſt; à declaratione vero ſic.*
3 *Appellatio non ſuſpendit denunciationem futuram.*
4 *Appellatio à declaratoria excommunicationis incurſæ, non efficit illã nullam; at denunciationem, aggruationem ſimul & interdictũ, ſequentia ſic.*

1 Decimaquinta cauſſa eſt, quod à ſententia declaratoria illa, qua is ſubexequutor declarauit E. cum iudice ſuo incurriſſe excommunicationem illico fuit appellatum: ea de cauſſa, quod non ſolum die in honorem Dei feriato, in irreuerentiam Virginis Matris, cui ſacer erat, fuiſſet lata: ſed etiam poſt duas appellationes legitimas, legitime interpoſitas, vt ex actis palam eſt: at conſtat, quod licet appellatio ab excommunicatione interpoſita non ſuſpendat eam, cap. cum contingat. de offic. deleg. cap. is cui. §. final. de ſentent. excommunic. lib. 6. Immo eã non obſtante poteſt denunciari populo excommunicatus, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen interpoſita declaratione, qua quis declaratur excommunicatus, illius declaratoriæ ſententię effectũ
2 ſuſpendit. Quoniam primo licet à pœna legis non poſſit appellari. l. ſi qua pœna. ff. de verbor. obligationib. & cap. quia nos. & ibi gloſſ. recepta, de appell. gloſſ. item cap. ſuper is. de accuſat. verbo, arbitrarium: à declaratione tamen, quod quis in eam inciderit, appellari poteſt per gloſſ. putatam ſingul. in cap. cupientes. §. inſuper. verb. priuatos. de elect. lib. 6. quam omnes ſequuntur ibidem, & commendat Ludouic. Roman. ſingul. 213. à pœna. & Felin. cap. Rodulphus. colum. penult. de reſcript. & Cardinal. in clement. 1. §. ſi quis. quæſt. 11. de ſequeſtr. poſſ. & Panor. cum Peruſ. & Dec. in cap. peruenit. 1. de appel. & Panorm. in cap. ſuper ijs. de accuſ. col. final.

3 Secundo, quod expreſſe Card. poſt Lap. in dict. quæſt. 11. noſtram concluſionem ex proximo argumento in ſpecie infert dicens, ſententiã declaratoriam, qua quis declaratur excommunicationem incurriſſe, ſuſpendi per appellationem interpoſitam à tali declaratione: adeo vt non debeat vitari. quod dictum tribuit Lap. & putat ſingul. ac vtile praxi: quod etiam plurimum commendat Felin. in illa col. penult. & Dec. in illo cap. peruenit. col. 2. & ante omnes ſenſit Ioan. And. in illo §. verum. verbo, denunciare.

Tertio facit ſpecialius, quòd quo ad propoſitum noſtrum, in quo de declaratione incurſionis pœnæ excommunicationis agitur, Cardin. in illa quæſt. 11. expreſſe tam de declaratione pœnæ ab homine, quàm à lege inflictæ agit. Et Peruſ. in cap. is cui. §. final. de ſentent. excommunic. lib. 6. in hæc verba loquitur: *Si appelletur à declaratoria, vel pronunciatione iudicis, qua pronunciat, vel declarat, aliquem incurriſſe excommunicationem latam ab homine vel à iure, talis ſententia declaratoria bene ſuſpendetur per appellationem.* Felin. item id expreſſe habet in

illa colum. penult. Et facit, quod eadem, immo maior ratio militat in declaratione incurſionis pœnæ ab homine inflictæ, à qua ipſa poſſet appellari, quam in declaratione incurſionis pœnæ legis, à qua ipſa non poſſet appellari per dictam l. ſi qua pœna. ff. de verbor. obligationib.

4 Quarto facit, quod licet appellatio interpoſita ab excõmunicatione non impediat denunciationem, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen à declaratoria excõmunicationis incurſæ impedit denunciationem faciendam, ſecundum Lap. Card. Felin. Dec. & Peruſ. in locis præcitatis.

Quinto facit cõcluſio illa lõge pulcherrima, quam nemo recẽtiorum animaduertit, quam tamen Cardin. in illa quęſt. 11. per verbum, forte, & Bonifac. in eadem clement. & eo. §. ſi quis. de ſequeſtrat. poſſeſſ. poſt Lap. aſſeuerat; nempe maioris virtutis eſſe appellationem à declaratoria quo ad vitandam euitationem eius, qui declaratus eſt excommunicatus, quam appellationem pręcedentem excommunicationem, quoniam hæc ſolũ efficit, vt non debeat vitari in extraiudicialibus: appellatio vero à declaratione interpoſita efficit, vt non vitetur appellans, etiã in iudicialibus. Rationem diuerſitatis ponit ibi Bonifacius concludentem, quam hic breuitatis cauſſã non explico.

Fateor autem, quod hæc cauſſa non concludit quidem excommunicationem in E. ab hoc ſubexecutore latam eſſe nullam; concludit tamẽ illam non fuiſſe populo denunciandam, neque per conſequutionem E. vitandum. Concludit item reagrauationem ſimul & interdictum eccleſiaſticum poſt illam latũ eſſe inutilia. quod propoſito E. in pręſentia ſufficit; quoniam ſolum contenditur, an vitari debeat E. & an interdictũ hoc, cui certe aqua, & igni interdicendum erat, ſeruandum ſit. Hęc autẽ cauſſa non poteſt contra cenſuras pro E. latas allegari. Quandoquidem nulla huiuſmodi appellatio à declaratione facta per iudicem E. interpoſita fuit à præfato C.

REME-

REMEDIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 BRachiū ſæculare inuocant delegatus & ſubdelegatus Papæ, etiam nō requiſito Ordinario. & num. 4.

2 *Clauſula:* Inuocato ſi opus fuerit brachio ſęculari, *tacite ineſt litteris Papæ.*

3 *Brachium ſęculare inuocat Inquiſitor iure communi.*

5 *Brachium ſæculare contra quem appellantem dandum.*

6 *Iudex eccleſiaſticus aliter iuuat ſæcularem, quam contra ſæcularis eccleſiaſticum.*

7 *Intellectus cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. delegati.*

8 *Brachium ſæculare impartiturus de nullitate ſententiæ cognoſcit: ſicut exequutor mixtus.*

9 *Brachium ſæculare, cum ab vtraque parte petitur, quid fieret.*

10 *Intellectus cap. cum contingat. ſingulariter ampliatur.*

1 PRimum remedium, quod ex præcedentibus infertur eſt, quod iudex pręfatus brachij ſæcularis auxiliū, tā contra pręfatum C. quā iudicem eius imploret: quoniam communis eſt ſententia, delegatum à Papa id implorare poſſe: quam tenet Inno. in cap. ſignificaſti. num. 3. de off. dele. receptus ibi à cōmuni, in qua ſunt Pan. Imol. Feli. & Dec. per. cap. adminiſtratores. 23. quęſt. 5. vbi eam tenet etiam Archid. & Fred. in conſ. 163. ſuper inuocatione. in primo, dub. & Do. poſt Lap. in cap. vt officiū. §. denique. verſ. an delegatus. de hæret. lib. 6. & Old. conſil. 89. Epiſcopus inuocat. circa finem, & Pan. in cap. ſi quis contra clericum. in pen. col. verſ. numquid autem poſſit delegatus? de foro competenti, Paull. Caſtrenſ. poſt Alber. in l. epiſcopale. col. final. C. de epiſc. & cler. quod etiam in exequutore procedere expreſſit Oldrad. conſil. 319. ſuper exequutione. ſub finem. Nam vt Imolenſ. ait in illo cap. ſignificaſti. colum. 2. *Si hoc ordinarius poteſt, vt patet in cap. 1. de offic. ordinar. multo fortius delegatus, qui eſt illo maior in cauſſa ſibi delegata. cap. ſane. 2. infra de offic. delega. Et licet quandoque in reſcripto adijciatur clauſula; inuocato ad hoc auxilio brachij ſæcularis, ſi opus fuerit, illud eſt ad ſuperabundantem cautelam. Sicut in materia cap. mandatum. infra eod. de ſtilo curię interdum exprimuntur clauſulæ, que ſuapte natura inſunt.* Hæç Imol.

3 Non obſtat primo, illud cap. vt officium. §. denique. de hæret. lib. 6. cui non reſpondit Pan. in illo cap. ſignificaſti. qua parte ibi ſpecialiter conceditur inquiſitoribus hæreſeos, vt brachium ſæculare implorare poſſint. Et ita videtur ius regulare eſſe in contrarium. Non, inquam, hoc obſtat; quoniam ſubtiliter de more Dec. reſpondet, tex. ibi non fundari in ratione ſpeciali; ſed in regula communi: ſcilicet vt habebat poteſtatem exequendi ea, quæ ſibi cōmiſſa ſunt. Et iſta ratio generaliter habet locū in quolibet delegato, cap. præterea. de off. deleg. Et hoc etiā patet ibi: quia cōceditur facultas cōpeſcēdi cōtradictores cenſura eccleſiaſtica, quod etiā cōceditur alijs delegatis, vt not. cap. 1. de off. deleg.

4 Non obſtat ſecundo, delegatum debere prius ad ordinarium eccleſiaſticum, quàm ad brachium ſęculare recurrere, ſecundum Card. in clem. 1. quæſt. 10. de off. deleg. quem ſequitur Dec. vbi ſupra nu. 4. & fidelius Feli. ab eo non relatus ibidem col. 2. Cardi. enim non ait ſimpliciter quod ei tribuit Dec. ſed quod aut exequutio eſt facienda in poſſeſſ. laicorum; & tunc debet requirere auxilium ſæcularis per viam ſimplicis requiſitionis, hoc eſt, quod exequutio cōmittatur ſimpliciter eis: ſi vero in rebus eccleſiaſticis eſt facienda exequutio, tunc ſi per ſe non poteſt, inuocet eccleſiaſticum Ordinarium, & ſi nec ille potens, inuocet brachium ſæculare; & ſic ſunt tres gradus. Primus per ſeipſum. Secūdus per ordinarium Eccleſiaſticūm. Tertius per brachium ſæculare. Non, inquam, hoc obſtat: quoniam primo, quod illi non aduertunt, Freder. in prędict. conſil. 163. col. 2. per plulchras rationes contrarium tenet, dicens poſſe quidem, ſi vult, delegatum Papę prius ad eccleſiaſticum Ordinarium, quam ad ſæcularem recurrere: non tamen teneri ſi voluerit. Secundo, non obſtat hæc oppoſitio; quoniam iudex E. Ordinarium requiſiuit ad abundantem cautelam.

5 Non obſtat tertio, quod iudex, à quo appellatum eſt, non poteſt brachium ſæculare inuocare, appellatione pendente; ſecundum Alber. in l. epiſcopale. verſ. ſed circa hoc quæro. & Paul. Caſtrenſ. ibi in fin. C. de epiſcopal. audient. & Oldra. in conſil. 89. ſupra alleg. propter illam regulam, quę habet pendente appellatione nihil innouandū. l. 1. in princ. ff. nil innoua. appell. pend. & idem Dec. in illo cap. ſignificaſti. colum. 2. Non, inquam, hoc obſtat: quoniā id limitandum eſt procedere, quando appellatur à definitiua, vel ab interlocutoria cum cauſſa probabili, de qua non conſtaret eſſe falſam, & appellatur in forma, & tempore debitis: at C. neque appellauit à definitiua, neque cum cauſſa probabili, neque vera, neque intra debitum tempus, quod ex actis apparet.

Non obſtat quarto, quod ipſe quoque C. contra E. idem auxilium implorare poterit; quoniam oſtendetur, eius inuocationem cum cenſuris antea latis, & toto proceſſu nulla eſſe ac inutilia: inuocationem vero iudicis E. cum toto proceſſu validam fuiſſe.

Neque

6 Neque obſtat huic reſponſioni replicatio, quod non eſt regis cognoſcere, an inuocatio huius auxilij ſit iuſta, nec ne, arg. cap. paſtoralis. §. quia vero. de off. deleg. qui ſingulariter habet, exequutorem teneri ad exequuendam ſententiam, quam ſcit eſſe iniuſtam. Argu mento itẽ eius quod ſingul. ait Inno. in cap. 1. de off. ord. receptus ibi co mmuniter; ſcilicet inter iudicem eccleſiaſticum, & ſęcularem illam eſſe differentiam, quod ſæcularis tenetur iuuare eccleſiaſticum, non oſtenſa illi ſententiæ iuſtitia: eccleſiaſticus autem nõ tenetur ſuis cenſuris iuuare ſæcularem, niſi pręmiſſa prius canonica monitione, ſecundũ Inno. receptum in illo cap. & monita & audita parte, ſi quid allegare voluerit, ſecũdum Imol. ibidem col. 5. quamuis aliud, rutius tribuat ei Panor.

7 Non obſtat, inquã, horum prius. Ad quod reſpondeo primo, quod licet exequutor non poſſit cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia ſententię: poteſt tamen de nullitate, vt gloſſ. ipſius §. quia vero. poſt principiũ ait, quam ad id notat Imol. qui nu. 4. & Pan. col. 2. cum communi hoc tenet, & ab omnibus eſſe receptum teſtatur. Feli. in cap. de cetero. col. 1. de re iudi. at E. non ſolum allegat, inuocationem brachij ſęcularis, ſi eã fecerit is exequutor, fore iniuſtam: ſed etiam omnino nullam.

Secundo reſpõdeo, quod ille §. quia vero. loquitur de exequutore: at iudex à quo petitur auxilium à iudice eccleſiaſtico non eſt ipſius exequutor: ſed par eius, ſecundum Innoc. ab omnibus receptum in cap. 1. de off. ordi. par inquam, quo ad hoc: quamuis ſimpliciter iudex eccleſiaſticus ſit maior, ſecundum Imolen. ibidem num. 16. quamuis verius videatur, neque quo ad hoc eſſe omnino par: ſed quodammodo.

Tertio reſpondeo, quod ille §. loquitur de mandato facto cum cauſſę cognitione & ſententia pręcedente, vt clare colligitur ex illis verbis: *Exequutio ſententiæ ordinario demandatur*. Et ita intelligit gloſſ. 1. in verſ. item not. quę rationem decidendi attingit, cum qua omnes tranſeunt. at is ſubexequutor extraiudicialiter tamquã merus exequutor proceſſit, nulla prius per eũ, vel alium ſuper hoc ſententia lata, vel cauſſæ cognitione habita. Et in ſpecie quod iudex ſęcularis nõ teneatur obedire eccleſiaſtico, quando mandat ei extraiudicialiter aliquid, quod ipſe ſcit eſſe iniuſtum, affirmat Innoc. in illo cap. 1. de off. ordi. receptus ab omnibus præſertim ab Anto. Cardi. Pan. & Imol. at is ſubexequutor, vt iã dicebam extraiudicialiter proceſſit. Ergo princeps, qui videret eius mandatum eſſe iniuſtum, non tenetur ei parere.

Quarto reſpõdeo, quod iudex ſęcularis nõ tenetur impartiri ſuũ auxilium ad exequendam ſententiam, etiam interlocutoriam, à qua eſt appellatum in forma, & tempore debitis, niſi forte per proceſſum, vel ſaltem aliunde oſtenderetur appellandi cauſſam eſſe falſam, per ea, quę alibi diximus. Vltra quæ facit, quod in ſpecie ac fortiore caſu Io. And. Ant. Card. Panorm. & Imol. determinant in illo cap. 1. de off. ordin.

ſcilicet

quod malitioſe proponitur, cum multis alijs, quibus id ibi confirmamus. Pro qua opinione (vt mihi videtur communi) maxime facit cap. iudex. de off. deleg. lib. 6. verb. non poteſt, ſecundum Alex. & Cardin. Alexand. vbi ſupra facit: & quod iure Cæſareo id eſſe clarũ fere omnes fatentur. Facit & quod conſuetudo huius regni illi videatur conſentire iuxta conſtitutionem Regiam in §. & quando. tit. 22. lib. 13. ordinationum quamuis olim Tholoſæ cum primo illũ interpretati fuimus. Anto. Card. Imol. & Dec. ibi ſubſcripſimus, qui cum aliquot alijs contrarium tenent in d. cap. cum ſpeciali. quorum opinionem ſequitur, & ait communem ibi Peruſ. col. fin. Et verum quidem ait, ſi ſolos eos, qui in illud cap. ſcribunt numeres: non tamen ſi alios omnes recenſeas. Cum igitur præfatus E. poſt illam recuſationem numquam coram illo ſubexequutore ad litigãdum comparuerit; cum recuſatio neque manifeſte friuola, neq; malitioſe propoſita ſit, cõſtat poſt eam acta corruere, præſertim quod appellatio quoque adiecta fuit. quo facto vna eſt omnium ſententia, proceſſum poſtea factum nullum eſſe.

Hæc autem nullitatis cauſſa proceſſui iudicis E. nil nocet, quia ſiue præfato C. fuiſſet, ſiue nõ fuiſſet cauſa recuſandi iuſta: eum tamen non recuſauit aliquatenus. & iudex etiam recuſabilis antequam recuſetur, valide procedit, cap. ad hæc. 1. de appel.

Vndecima cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Proceſsus etiam contumaciæ punitiuus iudicis ſcientis, vel dubitantis ſe non habere iuriſdictionem nullus: quamuis non ſcientis eam elidibilem eſse.*
2 *Scire & ſcire debere paria: ſcire item, & ſcire poſse.*
3 *Habere & habere debere paria, item habere, & habere poſse.*
4 *Dubitare, vel dubitare debere paria.*

1 VNdecima cauſſa nullitatis illa eſt, quod is exequutor ſciens ſe non habere iuriſdictionem ſuper E. in eum tulit prædictas cenſuras. quoniam cuiuſlibet iudicis ſcientis ſe non habere iuriſdictionem, proceſſus, etiam ad contumaciam puniendam, & cenſurarum ad puniendum latio ſunt ipſo iure nulla etiam ſi alicuius iuriſdictionis color adſit, quamuis alias regulariter ſit validus. Caſus eſt multis putatus ſingular. in cap. ſi duobus. de apell. vbi hoc Panor. receptus à poſterioribus omnibus, tam in notabilibus, quam poſtea nu. 14. commendat. Et facit l. 2. ff. ſi. quis in ius voc. nõ ier. in fine, vt ponderat Panorm. ſed in princip. ibi: *Vt hoc ipſum ſciatur*. Quo fit, vt licet verum ſit id, quod ait Stephanus

phanus Tholoſanus Doctor vtique doctiſſimus, in lib. de recuſat. cauſ. num. 83. ſcilicet eum, de quo notum eſt, iuriſdictionem nõ habere, vel ipſe ſcit illud non poſſe iudicare: tamen inepte id pro cauſſa recuſationis ponit. Secundo facit, quod Panorm. ibidem vtrobique tenet idem in iudice, qui habet quidem iuriſdictionem; ſed ſcit illam facile eſſe elidibilem. Cui tamen fundamento minime nitor, quoniam illam ampliationẽ, ne quid pręfatum C. iuuans taceam, ter ibi reiecimus, ſecuti Peruſinum, Præpoſ. & Dec. per eorum fundamenta: & quod alioqui proceſſus cuiuſlibet iudicis, qui ſcit ſe recuſari poſſe, nullus eſſet, etiam ante recuſationem propoſitam, quod contra omnes eſt.

Nec ei prodeſſet dicere, aliud eſſe iudicem recuſari poſſe, aliud iuriſdictionem elidibilem habere: quoniam primo quo ad propoſitum parum differunt. Immo potentior videtur recuſatio quàm exceptio; quia, vt in præcedenti cauſſa dicebam, proceſſus factus poſt recuſationẽ probabiliter factam nullus eſt, etiam ſi non appelletur, ſecundum communem: cum tamen ſecundũ eandem proceſſus factus poſt exceptionem declinatoriam valeat, niſi appelletur, vt habetur in cap. ſuper litteris. ſupr. eod. & per Innocen. in cap. 1. de dilat. & Bart. in l. 2. ff. ſi quis in ius voc. Secundo, quod conſequeretur, proceſſum cuiuſlibet iudicis delegati, qui ſciret antea datum alium, de quo in ſuo reſcripto nulla fit mentio: vel datum alium poſt eum in reſcripto, quod de ſuo mentionem facit ſufficientem, futurum nullum ante vllam exceptionem oppoſitam. quod etiam eſt contra ſententias receptas in cap. cæterum. & alibi, vt ibi tradit poſt alios Felin. num. 17.

Quare tertio, pro pręfata cauſſa nullitatis facit, quod proceſſus iudicis non ſolum ſcientis ſe non habere iuriſdictionem: ſed etiam dubitantis, an habeat, nec ne, eſt nullus, & inutilis, iuxta doctrinam Bart. receptam in l. nullum. ff. de conditionib. & demonſtrationib. pro qua facit cap. ſciſcitatus. ſup. eod. & cap. prudentiã. in princip. de offic. deleg. & l. quæro. in fin. ff. de eo, qui pro tuto. l. hoc autẽ. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. Tradit Prępo. poſt Bal. in cap. cum ſpeciali. de appel. col. 13. Petr. ab Anchar. in cap. ſane. 1. de offic. delegat. Alex. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de damno infect. at is ſubexequutor ſciebat ſe non habere iuriſdictionem vllam in vllum, præſertim in E. qui nec in reſcripto erat nominatus, neque facto contradicebat, vt in 2. cauſſa monſtratum fuit. Præterea poſt libellum appellationis ab E. illi oblatum non potuit ſaltem non dubitare de illa. Ergo proceſſus eius etiã ſi fuiſſet contumaciæ

2 punitiuus non valuiſſet. Quarto facit, quod paria ſunt, quem ſcire, vel ſcire debere, quo ad ea ſaltem, quæ ſibi nocent, per text. memorabilem vbi Bart. & omnes poſteriores hoc adnotarũt in l. quod te. ff. ſi cert. pet. ſicut & etiã paria ſunt ſcire, & ſcire poſſe de facili, ſecundum Bald. per illum text. in l. ſi duo. de adquirend. hæredi. Facit text. in l. qui contra.

vbi Bald.C.de inceſt.nupt. & in cap. 2.cum gloſſ. de temp.ordi.lib. 6. Sicut & paria ſunt habere,& habere debere,vt in notabili quæſt. Bart. dicit in l.penult.§.cum ita. de aur.& argent. leg. ſicut,& paria ſunt habere,& habere poſſe, vt in notabili quæſtione tradit Angel.in l. itẽ veniũt.§.petitã.de petit. hęredit.Vbi ait Bart.ipſo audiente hoc dixiſſe &
4 ita iudicatũ fuiſſe. Quibus cõſequens eſt paria eſſe dubitare vel dubitare debere,argumẽto eorum,quæ not.& leg.in l.ventre.ff.de adqui.hęred.& cap.illud.de cleri.excom.min.Cũ igitur ſubexequutor vel ſciret vel deberet ſcire: aut certe dubitaret,vel dubitare deberet,an vllã ſuper E. iuriſdictionẽ haberet:& non modo ad puniendam contumaciã non comparentis:ſed in cauſſa principali iubendo E. vt poſſeſſionem relinqueret,clauſis,quod, aiunt,oculis proceſſerit:conſequens eſt eius proceſſum & cenſuras eſſe inutiles.

Quinto facit, quod proceſſus ignorãtis omnino ſe non habere iuriſdictionẽ, licet qua parte punitiuus eſt cõtumaciæ,valeat, per illud cap. ſi duobus.& alia multa ibi citata,per recentiores preſertim:qua tamen parte fit ſuper principali, non valet; ceſſante prorogatione;ſaltem ſecundum Panormitan.ibidem nu. 14. communiter receptum, poſt Innoc.in cap. 2. de dilat.& in reg. ſcienti,lib.6.quem ab aliquot oppoſitionibus defendit Dec.num 12.

Hãc autem nullitatis cauſſam contra cenſuras pro E.latas non habere locum,ex eo primo conſtat,quod nulla prędictarum rationum tangit eius iudicem.Secundo,quod cenſurę ipſius contumaciæ præfati C. punitionen principaliter reſpiciunt,nõ cauſſam principalem. Quoniã, vt ſupra in ſexta cauſſa eſt dictum, in monitorio cum clauſula iuſtificatiua decreto fuerunt latę. Tertio,quod licet,vel ſcire deberet,ſuam iuriſdictionem elidi poſſe:quod tamen profecto negamus; vel recuſari poſſe quod non determinamus:tamen donec exceptio opponeretur,vel appellaretur,vel recuſatio probabilis proponeretur,procedere potuit. vt patet per ea,quę in 2.fundamento pro præfato C.contra Pan.& præfatũ E.allegabamus.

Duodecima Cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 ***Feriato die in honorem Dei factus proceſſus, etiam parte conſentiente, etiam ſuper beneficijs regulariter nullus. num. 2.***

3 ***Intellectus gloſſ. Summæ. 15. quęſt. 4.***

1 DVodecima cauſſa eſt, quod is ſubexequutor ſentẽtiã, qua E.ſuumque iudicem declarauit excommunicatos,in diem ad honorẽ Dei

feria-

feriato tulit. at omnis proceſſus die in honorem Dei feriato factus, etiã ex vtriuſque partis conſenſu, præterquã quod capitalẽ offenſam inuoluit, ipſo iure nullus eſt, cap. fin. de ferijs: niſi neceſſitas, vel pietas aliud ſuadeat. In caſu autem noſtro impietas ei hoc, non pietas ſuaſit, & neceſſitas non procedendi: ſed abſtinendi, & ſuperſedendi ei omnino inerat, vt per ſuperiores omnes cauſſas palam eſt.

2 Neque obſtat, quod ſcioli quidam, vt audio, reſponderunt illi cap. fi. de ferijs. non eſſe locum in cauſſis beneficiarijs ſpiritualibus, moti fortaſſis per gloſſ. in Sũma 15. quæſt. 4. quæ habet, in cauſſis matrimonialibus, & electionibus poſſe illis diebus procedi. Sed contrarium eſt verum, primò per clement. ſæpe. de verb. ſignif. adiuncta clement. diſpẽdioſam. de iudic. in clem. enim diſpendioſam, habetur in cauſſis matrimonialibus & beneficiarijs poſſe procedi ſummarie. Et in clem. illa, ſępe. ſtatuitur poſſe procedi in diebus ob neceſſitates hominũ feriatis, clare innuens feriatis ad honorem Dei non poſſe. Quę inductio efficax eſt, præſupponendo ſaltem id, quod omnes fatentur, clementinę, ſæpe. locum eſſe in cauſſis contentis in clẽ. diſpendioſam. Secundo per gloſſ. memorabilẽ illius clem. ſępe. in princip. verb. neceſſitates hominũ. quæ per illam clem. clare ita decidit, & illã glo. ſequuntur ibi Paulus, Card. Imol. & Georg. col. 70. Tertio facit, quod totius orbis Chriſtiani cõſuetudo, quæ optima legum interpres eſt, id habet.

3 Neque obſtat prędicta gloſſ. Summę. 15. q. 4. Quoniam primo reſponderi poteſt, illam procedere in electionis cauſſa, quando nondum eſt beneficio prouiſum: in caſu autem noſtro iam erat prouiſio facta. Et quamuis E. minus quam par dicto beneficio adminiſtrãdo idoneus eſſet: non ſperabatur tamen longe melius per pręfatum C. regendum, vt in prælectione cap. ſi quãdo. exceptione 10. & 11. deduximus copioſe. Secundo reſpondeo, quod illa gl. limitanda eſt procedere in ferijs, ob hominum neceſſitatem inductis, vt eam intelligit Spec. tit. de fer. §. 2. nu. 9. Cum igitur is ſubexecutor illam declaratoriam die feriato, & nec uis animi omnibus colendo, tullerit, conſequitur eam nullam eſſe.

Decimatertia cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſecundum pręſtat priori tribus concurrentibus.*
2 *Reſcriptum ipſo iure reuocatum interdum reuiuere.*
3 *Penitus & nullatenus priuant ipſo iure.*
4 *Nullatenus & penitus ipſo iure diſponent.*
5 *Nullum à principio vt interdum viuificatur.*

6 *Penitus & nullatenus quando non diſponunt ipſo iure.*
7 *Nihil & inutile æquari eadem ratio id ſuadet.*

1 DEcimatertia cauſa eſt, quod C. citatus a iudice E. prius excepit cõtra illum, allegando ſe habere aliud reſcriptum, quam illud ſuo iudici præſentaret. Nam monitorium iudicis E. clauſula iuſtificatiua, & audientiæ permiſſiua temperatum fuit; & ideo vim citationis habebat, ſecundum ea, quę latę in cauſſa 5. prædiximus. Et præfatus C. per illud monitus reſpondit, non eſſe iudicem eum, qui citabat: immo ſe habere alium delegatum, quo tempore, nondum ſuo iudici ſuum pręſentauit reſcriptum; at communis concluſio eſt, quod ſecundum reſcriptum, etiam de priori non faciens mentionem præualet illi, quando tria concurrũt; ſcilicet prior præſentatio, prior citatio, & prior citati exceptio, quàm fiat pręſentatio prioris reſcripti, per cap. vt debitus honor. de appellat. ſecundũ communem intelligendi modum, quẽ ſequũtur ibi Pano. Imol. Peruſ. Præpoſ. & Dec. quem etiam probant Panor. Imol. Felin. Dec. & Ripa in cap. 1. ſupra eod.

2 Et ne dicas, illam concluſionem procedere, quando vtrunq; reſcriptum eſt ſpeciale, conſidera, quod concluſio procedit, etiam quando reſcriptum primo præſentatum erat generale, licet ſecundo pręſentatum eſſet ſpeciale, per gloſſ. receptam cõmuniter, vt Imol. ibi teſtatur multiſque putatam ſingul. in cap. paſtoralis. §. quoniam. verb. eneruatur. ſupra eod. Ex qua inferebam primo, aliud ſublimius hodie, cum illam prælectione primaria interpretarer, nempe per huiuſmodi pręſentationem priorem ſubexequutis alijs duobus ſupraſcriptis, etiam reſcrip-
3 tum ipſo iure reuocatum, & extinctum reuiuere. Siquidem reſcriptum generale reuocatur ipſo iure per ſpeciale poſterius: quod probat ille §. in verb. penitus eneruatur. adiuncta gloſſ. in l. ſi qui aduocatorũ. uerb. penitus arceantur. C. de poſtulan. quæ putatur ſingul. ab Anton. Corſet. in ſingula. verb. penitus. quæque ſimilem habet in cap. Romana. in gloſſ. antepen. de ſenten. excommunic. lib. 6. & eſt alia tertia in cap. 1. in gloſſ. final. de poſtul. prælat. lib. 6. quam in hoc ponderauit Domi.
4 in illo cap. Romana. ſub finem. & facit gloſſ. putata ſingul. in authen. ſi qua mulier. C. ad Velleian. quæ de verbo nullatenus agit, & alia etiam putata ſingul. in clement. 1. verb. nullatenus. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Facit & alia putata ſingul. in clem. ch. vt hi qui. ver. nullo modo. de ętat. & qualitat. attamen, vt dixi, cõmunis habet, etiã illud reuiuiſcere per pręſentationẽ priorẽ cõſequutis alijs, de quibus in illo cap. vt debitus.

5 Ex quo rurſus inferebam, æque fere difficile eſſe hoc defendere, ac illud And. Sicul. & Compoſtell. in cap. ceterum. de reſcrip. ſcilicet reſcriptum ſubreptitium ipſo quidem iure nullum eſſe, attamen per negligentiam, aut dolum alterius, iuxta cap. ſi autẽ. & cap. plerũque. ſupra eod.

eod.reuiuiſcere. Ex quo tertio inferebam; dignum eſſe, quod memoria
teneatur illud Imo. in cap. 3. de his, quæ fiunt à prælat. ſine conſ. capitu
li. col. penul. nempe quod ab initio eſt nullum aliquando reuiuiſcere;
non quidem tractu temporis, non item ſolo priuati hominis facto: ſed.
principe id per ſuam legem in euentum aliquem viuificante, vel ſuſci-
tante, iuxta cap. ſi qua de rebus. 12. quęſt. 2. Quandoquidem Princeps,
& præſertim Eccleſię vniuerſę, in his, quæ iuris ſunt de nihilo aliquid
efficere poteſt, & quod extinctũ eſt ſuſcitare. l. 1. C. de rei vxor. acti. cap.
tanta. qui fil. ſunt legitim. cap. quamuis. hoc tit. lib. 6. cap. ſi beneficia.
de præbend. eodem lib. gloſſ. in cap. cum ad monaſterium. de ſtat. mo- 1
nachor. cũ ſexcentis alijs, quę de ipſius poteſtate Felin. & Dec. in cap. 1.
de conſtitutionib. citarunt. Per quę vides erudite confutari reſponſio-
nes aliquot, quę pro præfato C. penitus poterant ad argumentum dari:
6 quamuis etiam reſponderi poſſet per illa verba, *penitus eneruari*, non
induci reuocationem generalem ipſo iure propter alia iura, quę aliud
declarant, quod ſentire voluit Felin. ibidem col. 1.

Ex quibus quarto infero, quod quamuis reſcriptum præfati C. prius
impetratũ, & ſpecialius eſſet quam reſcriptum E. & quamuis in reſcri-
pto E. nulla de reſcripto præfati C. mentio haberetur: cum tamen il-
lud prius iudici fuerit præſentatũ, & prius ille citarit: & C. prius contra
illud exceperit, quam ſuum iudici, ſuo præſentaret, conſequens eſt ſuũ
iudicem virtute illius procedere non poſſe.

7 Sed neque negare poteſt reſcriptum E. prius fuiſſe pręſentatũ: tum
quia ex actis vtriuſque id apparebit: tum quia is cui præſentatum fuit,
nõ habebat qualitates cap. ſtatutũ. hoc tit. lib. 6. & ita nõ poterat eſſe iu
dex delegatus Sedis Apoſtolicæ, per latiſſime adducta in ſecũda cauſſa:
& ideo par fuit illi; & nulli præſentaſſe. Paria enim ſunt nihil, & inutile;
quãdo ſaltem eadem eſt ratio, vt in propoſito cap. 2. de tranſlat. pręlat.
col. 3. & l. 1. §. penult. ff. quod cuiuſque vniuerſ. no. & gloſſ. memorab.
vbi plurima ſuo more cõgerit Felin. in cap. ex tenore. ſup. eodẽ, & Iaſ. 2
in l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogan. & l. ſi dari. ff. de verbor. obligationib.

Hanc autem cauſſam nihil officere cenſuris pro E. latis ipſamet pa-
lam facit.

Decimaquarta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ab interlocutoria in ſcriptis, & cauſſa ſpeciatim incerta facienda eſt; nec ſufficit per relationem ad acta, quamuis ſic per relationem ad certã actorum partem, præſertim ad aliam appellationem.*

2 Termi-

2 *Terminus notificationis alicuius ſcriptura non currit donec copia illius authentica tradatur, ſi fuerit petita.*
3 *Notificaturus alicui ſcripturam aliquam referat ſecum illius copiam, quam illico tradat ei: ſi quod prudentis eſt facere, illam petat.*
4 *Appellari poteſt ab actu nullo, quem tamen appellatio non confirmat. nu. 6. & 7.*
5 *Excommunicationis à ſententia pure lata, quę appellatio interponitur, non ſuſpendit illam, quam autem in diem, vel ſub conditione fertur ſic.*

1 DEcimaquarta cauſſa eſt, quæ ſola ſatis ſuperque ſufficit; quo cenſuræ prædictæ inutiles ſint omnino & inanes, ſcilicet quòd excõmunicatio, & aliæ cenſuræ poſt appellationem latæ, ſunt ipſo iure nullæ, cap. cum contingat. de offic. deleg. cap. ad præſentiã. de appel. cap. per tuas. de ſen. exc. cap. ſolet. eo. tit. lib. 6. Et has cenſuras is ſubexequutor tulit poſt duas appellationes legitimas, legitime interpoſitas. Nam primo illæ fuerunt in ſcriptis factę iuxta id, quod requiritur in appellatione à grauamine, vel ab interlocutoria cap. 1. de appell. lib. 6. Secundo, cauſſa probabilis fuit in eis expreſſa, iuxta id, quod in appellatione ab interlocutoria requirit, cap. vt debitus. de appell. Et non tantum vna fuit expreſſa: ſed multæ. Nam prior bonam partem omnium cauſſarum prædictarum continet. Poſterior quintam, quæ illi deerat, & omnes prioris, ſaltẽ per relationẽ ad illam. quod ſufficit: quoniã licet expreſſio cauſſę per relationẽ ad acta generatim nõ ſufficiat in appellatione ab interlocutoria, ſecundũ Card. in cle. appellanti. q. 4. de appell. & Rot. deciſ. 7. ſi appellatur, in nouis, quę in noue rubricatis eſt 2. de appell. in deciſ. 470. quæ in noue rubricatis eſt 44. de appellatio. in antiq. Per relationem tamen ad certam partẽ actorũ facta ſufficit. quod Bal. cõmuniter receptus ſingulariter ait in l. minoribus. C. de his, quibus vt indig. col. 2. quem ſequitur Peruſi. in cap. conſuluit. 2. de appell. n. 1.

2 Neque obſtat, quod Dec. ibi. col. 1. contrarium tenuerit. Nam primo ad eius argumenta reſponderi facile poteſt, argumento l. certum. ff. ſi cer. pet. & l. nominatim. ff. de lib. & poſtum. & cap. conſtitutionem. adiuncta gloſſ. verb. nominatim de ſententia excommuni. lib. 6. ſed non eſt neceſſe, quo ad caſum noſtrum: quoniam primo præfatus E. in appellatione poſteriore non ſe retulit ad acta, neque ad certam actorũ partem, vnde grauamen erat colligendum: ſed ad ſuum appellationis prioris libellum, vbi nominatim grauamina exprimebantur. quod neque Dec. negaſſet ſufficere: quia id fuit appellationem, appellationi cumulare. nec refert in qua illarum cauſſæ exprimantur, neque oportet omnes eſſe veras, & legitimas: ſed ſufficit vna ſecundum illam deciſ. 7. Tertio, appellatio fuit intra terminum appoſita, quoniam terminus notificationis alicuius monitorij non currit, donec copia illius

detur

detur authentica, ſi petatur, vt per præfatum E. fuit petita. clement. cauſſam. de elect. adiuncta gloſſ. verb. conſimili. & verb. petita. quod quilibet prudens facere debet, dum ei quidquam tale intimatur, ſecundum gloſſam in illo verbo, petita: ſicut & prudentis eſt, cum aliquam
3 ſcripturam alicui eſt notificaturus, portare ſecum copiam, quam illico petenti tradat. Quod quia pręfatus C. vel procurator ipſius non præuiderat, parũ hac parte ſuam cauſſam prouexit: & vt ex actis patet prior appellatio ante copię traditionem facta fuit: & poſterior ante tres horas poſt illius traditionem.

4 Non obſtat dicere, quod non fuit coram iudice appellatũ. Nam primo licet coram iudice appellandum ſit, vt ſupra dicebam in 6. cauſſa: id tamen fallit quando copia illius haberi nequit. l. 1. §. dies. ff. quando app pell. ſit. & cap. biduum. §. 1. 2. q. 6. & tradit Aegid. in deciſ. 381. in hęc verba: *Si poſt ſententiam iudex ſe abſentet à loco iudicij, ſufficit appellare coram perſona authentica: nec tenetur alibi iudicem quęrere ad appellationem intimandam, & ad apoſtolos petendos. ff. quand. appell. ſit. l. 1. §. dies. Sed ſufficit adire iudicem ad quem*. Idem ait Rot. in nouis, deciſ. 266. ſi appelletur. quę in noue rubricatis eſt 2. de appell. in nouis, quę addit ſufficere coram Notario cauſſæ appellare, quando iudex abeſt, adeo vt non oporteat eum adire abſentem: etiam ſi poſſit & ſciat vbi ſit intra decẽdium ad appellandum, neque ad petendum apoſtolos intra 30. iuxta cap. ab eo. de appell. lib. 6. Caſſador. item in deciſ. 8. tit. de appell. teſtatur anno 1519. fuiſſe in prætorio Rotæ iudicatum, nil nocuiſſe cuidam, qui appellauerat biduo ante curſum decendij coram honeſta perſona, quæſito iudice à quo, & non inuento, nec curauerat poſtea redire ad ipſum pro apoſtolis, nec probare quod fuiſſet in momento impeditus: quod eſt ſingulariſſimum & quottidianum. quod & vir doctus à num. 6. in finem vſque diligenter & erudite confirmat, contraria confutando. quod ipſum etiam repetit in deciſ. 3. eiuſdem titul. Cum igitur is ſubexequutor diligentiſſime quæſitus fuiſſet; cũ lateret ipſe; cum nuſquã ſui copiam faceret; cum non ſolum coram Notario cauſſæ, & in domo, in qua ille diuerſatus fuit: ſed etiam coram vicario Epiſcopi pręfatus E. appellauerit, proteſtatus ſe illum inuenire non poſſe, vt acta teſtantur, conſequens eſt coram quibus oportebat appellatum fuiſſe.

5 Non obſtat primo, quod à mero exequutore non appellatur, cap. quod ad conſultationem. de re iudic. cap. nouit. de appel. l. ab exequutore. C. quor. appell. nõ recipi. l. ab exequutore. ff. de appell. §. ſunt quorum. 2. quæſtio. 7. Non, inquam, hoc obſtat, quoniam licet id verum ſit regulariter: fallit tamen ſi exequutor modum excedat canonicum, vt illud cap. quod ad conſultationem. ſub fin. & cap. ſuper quęſtionum. §. nos autem. de offic. deleg. aperiunt. ſicut etiam à correctione quidem nõ appellatur, cap. ad noſtram. de appel. cap. licet. de offic. ordin.

à cor-

à correctione tamen exceſſiua ſic,vt aliàs late in dict. cap. ad noſtram. & cap. reprehenſibilis.& cap.de priore.de appell.poſt Panorm.& Dec. diximus.Immo nulla cauſſa eſt in mundo, in qua non poſſit appellari ab exceſſu modi, ſecundum Baldum cap.licet. de offic.ord.addentem, ideo vbicumque proceditur inepte appellari poſſe. Cum ergo is exequutor non tantum vno modo exceſſiſſet: ſed mille à modo diſceſſiſſet canonico, vt per ſuperiora patet,appellari potuit ab eo.

6 Non obſtat ſecundo,quod acta per ipſum abſque appellatione vlla plurimis de cauſſis ſupra relatis inutilia erant, & vana: quoniam conſtat ab actu nullo appellari poſſe, cap. dilecto. vbi Innoc. Panorm. & alij,de appell. cap.exhibita,vbi Panorm.in 4. notab.de iudic.& l. ſi expreſſim. ff.de appel.quod proſequitur Peruſ.in illo cap.dilecto.7.quęſt. Et non ſolum expreſſe à ſententia,quę nulla eſt,appellatur: ſed etiam,ſi appellatio ſimpliciter interpoſita ſit,nullitas includitur. l. quędam mulier. vbi Bal.& Floria.ff.famil.herciſc.l. Carmelia pia.vbi Bart.ff.de iure patro. Per appellationem tamen quæ interponitur à ſententia nulla, actus non confirmatur.l. ſi expreſſim. verſ. vnde ſi quis.ff. de appel. & gloſſ.Barto.& Bald.ibi.num.12. in l.1. C.quando prouoc. non eſt neceſſ. & proſequitur Peruſin. in illo cap.dilecto.quæſt.8.

Non obſtat tertio dicere,quod is ſubexequutor appellatione remota procederet:quoniā id falſum eſſe,ac craſſam iuris ignorantiam id allegantium arguere,ſupra in ſexta cauſſa late monſtratum eſt.

7 Non obſtat quarto,quod ab excommunicationis ſententia non poteſt appellari,ſaltem quo ad effectum ſuſpendendi, cap. paſtoralis. §. verum.de appell. cap. is cui.§. fin.de ſentent.excommunic.lib.6.quoniam id verum eſt,quando illa fertur pure:ſecus autem quando in diē, vel ſub conditione:niſi hoc,vel illud feceris. ſecundum Paludanum in 4. diſtinct.18.quæſt.1.col.3.verſ.6.concluſio.& ante illum Ioan.And. quem ſequuntur omnes in illo cap. is cui. §.final. vbi Peruſi. addit, ab excommunicatione huiuſmodi cōditionali poſſe appellari ſemper ante diei,vel conditionis euentum:etiam poſt decēdium à lata ſententia. quod ipſum communis opinio,quam Dec. ibi contra Panorm.defendit, affirmat in cap. pręterea. 2. de appell. & pręfatus E. intra quindecim horas,in monitorio contentas,& ante adimpletam cōditionem bis appellauit in forma debita.

Hanc autem cauſſam nil nocere cēſuris pro E. latis, in prędicta ſexta cauſſa late monſtratum eſt.

Decimaquinta cauſſa nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non ſuſpendit excommunicationem: ſed ſic declarationem.*

2 *Appellari à pœna legis non poteſt; à declaratione vero ſic.*
3 *Appellatio non ſuſpendit denunciationem futuram.*
4 *Appellatio à declaratoria excommunicationis incurſæ, non efficit illã nullam; at denunciationem, aggruationem ſimul & interdictũ, ſequentia ſic.*

1 DEcimaquinta cauſſa eſt, quod à ſententia declaratoria illa, qua is ſubexequutor declarauit E. cum iudice ſuo incurriſſe excommunicationem illico fuit appellatum: ea de cauſſa, quod non ſolum die in honorem Dei feriato, in irreuerentiam Virginis Matris, cui ſacer erat, fuiſſet lata: ſed etiam poſt duas appellationes legitimas, legitime interpoſitas, vt ex actis palam eſt: at conſtat, quod licet appellatio ab excommunicatione interpoſita non ſuſpendat eam, cap. cum contingat. de offic. deleg. cap. is cui. §. final. de ſentent. excommunic. lib. 6. Immo ea non obſtante poteſt denunciari populo excommunicatus, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen interpoſita declaratione, qua quis declaratur excommunicatus, illius declaratoriæ ſententię effectũ:
2 ſuſpendit. Quoniam primo licet à pœna legis non poſſit appellari. l. ſi qua pœna. ff. de verbor. obligationib. & cap. quia nos. & ibi gloſſ. recepta, de appell. gloſſ. item cap. ſuper is. de accuſat. verbo, arbitrarium: à declaratione tamen, quod quis in eam inciderit, appellari poteſt per gloſſ. putatam ſingul. in cap. cupientes. §. inſuper. verb. priuatos. de elect. lib. 6. quam omnes ſequuntur ibidem, & commendat Ludouic. Roman. ſingul. 213. à pœna. & Felin. cap. Rodulphus. colum. penult. de reſcript. & Cardinal. in clement. 1. §. ſi quis. quæſt. 11. de ſequeſtr. poſſ. & Panor. cum Peruſ. & Dec. in cap. peruenit. 1. de appel. & Panorm. in cap. ſuper ijs. de accuſ. col. final.
3 Secundo, quod expreſſe Card. poſt Lap. in dict. quæſt. 11. noſtram concluſionem ex proximo argumento in ſpecie infert dicens, ſententiã declaratoriam, qua quis declaratur excommunicationem incurriſſe, ſuſpendi per appellationem interpoſitam à tali declaratione: adeo vt non debeat vitari. quod dictum tribuit Lap. & putat ſingul. ac vtile praxi: quod etiam plurimum commendat Felin. in illa col. penult. & Dec. in illo cap. peruenit. col. 2. & ante omnes ſenſit Ioan. And. in illo §. verum. verbo, denunciare.

Tertio facit ſpecialius, quòd quo ad propoſitum noſtrum, in quo de declaratione incurſionis pœnæ excommunicationis agitur, Cardin. in illa quæſt. 11. expreſſe tam de declaratione pœnæ ab homine, quàm à lege inflictæ agit. Et Peruſ. in cap. is cui. §. final. de ſentent. excommunic. lib. 6. in hæc verba loquitur: *Si appelletur à declaratoria, vel pronunciatione iudicis, qua pronunciat, vel declarat, aliquem incurriſſe excommunicationem latam ab homine vel à iure, talis ſententia declaratoria bene ſuſpendetur per appellationem.* Felin. item id expreſſe habet in

illa colum. penult. Et facit, quod eadem, immo maior ratio militat in declaratione incurſionis pœnæ ab homine inflictæ, à qua ipſa poſſet appellari, quam in declaratione incurſionis pœnæ legis, à qua ipſa non poſſet appellari per dictam l. ſi qua pœna. ff. de verbor. obligationib.

4 Quarto facit, quod licet appellatio interpoſita ab excõmunicatione non impediat denunciationem, cap. paſtoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen à declaratoria excõmunicationis incurſæ impedit denunciationem faciendam, ſecundum Lap. Card. Felin. Dec. & Peruſ. in locis præcitatis.

Quinto facit cõcluſio illa lõge pulcherrima, quam nemo recẽtiorum animaduertit, quam tamen Cardin. in illa quæſt. 11. per verbum, forte, & Bonifac. in eadem clement. & eo. §. ſi quis. de ſequeſtrat. poſſeſſ. poſt Lap. aſſeuerat; nempe maioris virtutis eſſe appellationem à declaratoria quo ad vitandam euitationem eius, qui declaratus eſt excommunicatus, quam appellationem præcedentem excommunicationem, quoniam hæc ſolũ efficit, vt non debeat vitari in extraiudicialibus: appellatio vero à declaratione interpoſita efficit, vt non vitetur appellans, etiã in iudicialibus. Rationem diuerſitatis ponit ibi Bonifacius concludentem, quam hic breuitatis cauſſa non explico.

Fateor autem, quod hæc cauſſa non concludit quidem excommunicationem in E. ab hoc ſubexecutore latam eſſe nullam; concludit tamẽ illam non fuiſſe populo denunciandam, neque per conſequutionem E. vitandum. Concludit item reagrauationem ſimul & interdictum eccleſiaſticum poſt illam latũ eſſe inutilia. quod propoſito E. in præſentia ſufficit; quoniam ſolum contenditur, an vitari debeat E. & an interdictũ hoc, cui certe aqua, & igni interdicendum erat, ſeruandum ſit. Hęc autẽ cauſſa non poteſt contra cenſuras pro E. latas allegari. Quandoquidem nulla huiuſmodi appellatio à declaratione facta per iudicem E. interpoſita fuit à præfato C.

REME-

REMEDIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Brachiũ ſæculare inuocant delegatus & ſubdelegatus Papæ, etiam nõ requiſito Ordinario. & num. 4.*

2 *Clauſula:* Inuocato ſi opus fuerit brachio ſęculari, *tacite ineſt litteris Papæ.*

3 *Brachium ſęculare inuocat Inquiſitor iure communi.*

5 *Brachium ſæculare contra quem appellantem dandum.*

6 *Iudex eccleſiaſticus aliter iuuat ſæcularem, quam contra ſæcularis eccleſiaſticum.*

7 *Intellectus cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. delegati.*

8 *Brachium ſæculare impartiturus de nullitate ſententiæ cognoſcit: ſicut exequutor mixtus.*

9 *Brachium ſæculare, cum ab vtraque parte petitur, quid fieret.*

10 *Intellectus cap. cum contingat. ſingulariter ampliatur.*

1 PRimum remedium, quod ex præcedentibus infertur eſt, quod iudex pręfatus brachij ſæcularis auxiliũ, tã contra pręfatum C. quã iudicem eius imploret: quoniam communis eſt ſententia, delegatum à Papa id implorare poſſe: quam tenet Inno. in cap. ſignificaſti. num. 3. de off. dele. receptus ibi à cõmuni, in qua ſunt Pan. Imol. Feli. & Dec. per. cap. adminiſtratores. 23. quęſt. 5. vbi eam tenet etiam Archid. & Fred. in conſ. 163. ſuper inuocatione. in primo, dub. & Do. poſt Lap. in cap. vt officiũ. §. denique. verſ. an delegatus. de hæret. lib. 6. & Old. conſil. 89. Epiſcopus inuocat. circa finem, & Pan. in cap. ſi quis contra clericum. in pen. col. verſ. numquid autem poſſit delegatus? de foro competenti, Paull. Caſtrenſ. poſt Alber. in l. epiſcopale. col. final. C. de epiſc. & cler. quod etiam in exequutore procedere expreſſit Oldrad. conſil. 319. ſuper exequutione. ſub finem. Nam vt Imolenſ. ait in illo cap. ſignificaſti. colum. 2. *Si hoc ordinarius poteſt, vt patet in cap. 1. de offic. ordinar. multo fortius delegatus, qui eſt illo maior in cauſſa ſibi delegata. cap. ſane. 2. infra de offic. delega. Et licet quandoque in reſcripto adijciatur clauſula; inuocato ad hoc auxilio brachij ſæcularis, ſi opus fuerit; illud eſt ad ſuperabundantem cautelam. Sicut in materia cap. mandatum. infra eod. de ſtilo curię interdum exprimuntur clauſulæ, quę ſuapte natura inſunt.* Hęc Imol.

6 Neque obſtat huic reſponſioni replicatio, quod non eſt regis cognoſcere, an inuocatio huius auxilij ſit iuſta, nec ne, arg. cap. paſtoralis. §. quia vero. de off. deleg. qui ſingulariter habet, exequutorem teneri ad exequuendam ſententiam, quam ſcit eſſe iniuſtam. Argu mento itẽ eius quod ſingul. ait Inno. in cap. 1. de off. ord. receptus ibi co mmuniter; ſci licet inter iudicem eccleſiaſticum, & ſęcularem illam eſſe differentiam, quod ſæcularis tenetur iuuare eccleſiaſticum, non oſtenſa illi ſententiæ iuſtitia: eccleſiaſticus autem nõ tenetur ſuis cenſuris iuuare ſæcularem, niſi pręmiſſa prius canonica monitione, ſecundũ Inno. receptum in illo cap. & monita & audita parte, ſi quid allegare voluerit, ſecũdum Imol. ibidem col. 5. quamuis aliud, tutius tribuat ei Panor.

7 Non obſtat, inquã, horum prius. Ad quod reſpondeo primo, quod licet exequutor non poſſit cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia ſententię: poteſt tamen de nullitate, vt gloſſ. ipſius §. quia vero. poſt principiũ ait, quam ad id notat Imol. qui nu. 4. & Pan. col. 2. cum communi hoc tenet, & ab omnibus eſſe receptum teſtatur. Feli. in cap. de cetero. col. 1. de re iudi. at E. non ſolum allegat, inuocationem brachij ſęcularis, ſi eã fecerit is exequutor, fore iniuſtam: ſed etiam omnino nullam.

Secundo reſpõdeo, quod ille §. quia vero. loquitur de exequutore: at iudex à quo petitur auxilium à iudice ęccleſiaſtico non eſt ipſius exequutor: ſed par eius, ſecundum Innoc. ab omnibus receptum in cap. 1. de off. ordi. par inquam, quo ad hoc: quamuis ſimpliciter iudex eccleſiaſticus ſit maior, ſecundum Imolen. ibidem num. 16. quamuis verius videatur, neque quo ad hoc eſſe omnino par: ſed quodammodo.

Tertio reſpondeo, quod ille §. loquitur. de mandato facto cum cauſſę cognitione & ſententia pręcedente, vt clare colligitur ex illis verbis: *Exequutio ſententiæ ordinario demandatur.* Et ita intelligit gloſſ. 1. in verſ. item not. quę rationem decidendi attingit, cum qua omnes tranſeunt. at is ſubexequutor extraiudicialiter tamquã merus exequutor proceſſit, nulla prius per eũ, vel alium ſuper hoc ſententia lata, vel cauſſæ cognitione habita. Et in ſpecie quod iudex ſęcularis nõ teneatur obedire eccleſiaſtico, quando mandat ei extraiudicialiter aliquid, quod ipſe ſcit eſſe iniuſtum, affirmat Innoc. in illo cap. 1. de off. ordi. receptus ab omnibus præſertim ab Anto. Cardi. Pan. & Imol. at is ſubexequutor, vt iã dicebam extraiudicialiter proceſſit. Ergo princeps, qui videret eius mandatum eſſe iniuſtum, non tenetur ei parere.

Quarto reſpõdeo, quod iudex ſęcularis nõ tenetur impartiri ſuũ auxilium ad exequendam ſententiam, etiam interlocutoriam, à qua eſt appellatum in forma, & tempore debitis, niſi forte per proceſſum, vel ſaltem aliunde oſtenderetur appellandi cauſſam eſſe falſam, per ea, quę alibi diximus. Vltra quæ facit, quod in ſpecie ac fortiore caſu Io. And. Ant. Card. Panorm. & Imol. determinant in illo cap. 1. de off. ordin.

ſcilicet

ſcilicet non teneri iudicem ſęcularem ad impartiendũ brachium ſuum eccleſiaſtico contra illum, qui prætendens ſe exemptum appellauit ab epiſcopi viſitatione ex cauſſa probabili: qui caſus ideo fortior eſt. quoniam in eo ius commune contra cauſſam appellantis erat: adeo vt huiuſmodi exemptus non deberet abſolui ad cautelam, niſi aliqualiter probata prius exemptione, ſecundum Innoc. in cap. ſolet. de ſentent. excõi. lib. 6. quem ſequitur Rot. deciſ. 234. ſi rector. & 308. ſi quis, quæ in noue rubricatis eſt 6. de ſentent. excommun. in nouis. & Domi. quem ſequitur Peruſ. num. 10. in dict. cap. ſolet.

8 Ad poſterius reſpondeo, verum eſſe regulariter illud Innocentij in argumento aſſumptum; ſcilicet iudicem ſęcularẽ teneri eccleſiaſticum iuuare, quando cum cauſſæ cognitione procedit, nulla illi facta fide de iuſtitia ſententiæ, vel proceſſus eccleſiaſtici: ſed fallere id in aliquot caſibus: quorum vnus eſt, quando nullitas opponitur, vt pulchre Imolen. dixit in illo cap. 1. colum. 6. dimidiata: quoniam, vt ipſemet paullo ante affirmauit, iudex ſæcularis cognoſcere poteſt de ſententia iudicis, brachium ſæculare petentis, tantum ſaltem quãtum alius exequutor; quoniam eius auxilium non vt inferioris, qualis exequutor: ſed quodammodo, paris petitur, vt in argumenti prioris ſolutione dicebam. Verũ in eadem ſolutione dictum eſt exequutorem poſſe de ſententiæ nullitate cognoſcere, exequutorem inquam, mixtum, de quo loquimur in ſolutione horum duorum argumentorum: & de quo loquitur §. quia vero. cũ gloſſis cap. paſtoralis. de offic. dele. ſupra citatus & declaratus.

9 Ex prædictis infertur primo, quod cum iudex E. petierit auxilium à Rege regale, & præfatus C. idem fecerit, allegabit E. coram Rege inuocationem pro C. factam, non ſolum iniuſtam: ſed nullam multis nominibus eſſe, cumque præfatus C. idem contra proceſſum iudicis E. fecerit, Regia maieſtas, quo ſuum animum ea de re informet, faciet præſentari vtriuſque iudicis proceſſum. Et quia factum pro C. reperiet clare iniuſtum, & nullum eſſe: factum vero pro E. validum, adiuuabit partes E. fauore regio, iubendo talia legitime, quę ſufficiant vt C. cum ſuo iudice ab hac moleſtatione ceſſet, argumento huius capituli cum con-

10 tingat: & eorum, quæ Imolenſis ait in cap. 1. de offic. ordin. num. 16. ſcilicet iudicem ſæcularem, à quo petitur auxilium ab eccleſiaſtico, nõ poſſe quidem cognoſcere de ſententia illius ad effectum eam infringendi: poſſe tamen ad finem ſe informandi, an impartiri debeat, nec ne ſuum auxilium; quę ſingularis ampliatio eſt huius cap.

Remedium ſecundum.

SVMMARIVM.

1 *Actum nullum non eſſe actum.*

Senten-

2 Sententiam nullam, non eſſe ſententiam.
3 Excommunicatio nulla, non eſt excommunicatio, nec timenda.
4 Excommunicatio nulla, non ligat publicata nullitate.
5 Excommunicatus celebrans irregularis, priuandus etiam epiſcopatu.
6 Excommunicatus poſt appellationem, quam putat iuſtam celebrans non eſt irregularis, etiam ſi poſtea declaretur iniuſta.
7 Irregularis ſine dolo, & contemptu nemo fit.
8 Excommunicatus nulliter, etiam denunciatus non vitandus.
9 Excommunicati inualide electio valida, non ſit infirma, licet deſeratur appellatio.
10 Excommunicatio nulla ob appellationem, ea deſerta non reuiuit
11 Excommunicato nulliter collatio facta valida.
12 Intellectus cap. ſolet. §. fin. de ſententia excommunicat.
13 Excommunicatus nulliter non vitandus, etiam præcipiente prælato.
14 Intellectus cap. 1. 11, quæſt. 3.
15 Excommunicatio iniuſta timenda: ſed non nulla.
16 Scandalum puſillorum vitandum: ſed non phariſæorum.
17 Bonæ mentis eſt agnoſcere culpam, vbi non eſt.
18 Conſcientiam octo de cauſſis fieri erroneam.
19 Tutum, & non tutius tenemur eligere.
20 Excommunicatus poſt appellationem vitare debet, & vitari, ſi ſcitur eſſe iniuſta.
21 Excommunicatus poſt appellationem à iudice præcedente appellatione remota, quando vitandus.
22 Scandalum ob puſillorum non eſſe prętermittenda præcepta: ob ſcandalum de malitia naſcens non etiam opera conſilij.
23 Cenſuras falſas pro veris colere non eſſe viri pij, nec docti.
24 Conſcientiæ puritati diſcretionis iudicium deeſſe non debere.
25 Excommunicatus nulliter, qui peccat vitando.
25 Excommunicatus vitari non debet, licet excommunicatio non ſit notorie nulla, ſi putatur talis.
26 Notorium & manifeſtum diuerſa iuriſperitis.
27 Excommunicatus magis debet vitare, quam vitari.
28 Excommunicatus nulliter non vitandus ante iudicium.
29 Excommunicatum nulliter qui vitantes peccant.
30 Doctoris inſignis ſcientia, & conſcientia dictum.
31 Excommunicato & denunciato, etiam Epiſcopo quis iuſte communicat.
32 Excommunicato nulliter nullos fructus ſubtrahi: iniuſte autem excommunicato ſubtractos, non reſtitui aperta iniuſtitia.
33 Excommunicare qui non poteſt principalem, minus participantem cum eo poterit.
34 Excommunicatio in participantes, quæ nulla.

35 Excom-

35 *Excommunicatio quæ fundatur in alia cadit, ea cadente.*
36 *Excommunicatio exequutoris in participes raro valet.*
37 *Interdictum quoddam pro ceſſatione vt obſeruatum.*
38 *Interdictum quod ſpeciale, vel generale.*
39 *Excommunicatio, & interdictum vt noue differunt.*
40 *Interdictum quod matrix Eccleſia ſeruat, ſeruandum eſſe ab omnibus religioſis, etiam ſi nullum ſit; non tamen à ſæcularibus.*
41 *Exequutoris cenſuras nullas poſſe à valuis refigi.*
42 *Iudicis mandatum nullum neque accuſat, neque excuſat.*
43 *Iniuriarum & alijs modis teneri excommunicantem iniuſte.*
44 *Excommunicatus non eſt perſona honeſta.*

1 SEcundum remedium, quod auctoritate nititur ordinaria, quodque de prædictis cauſſis colligitur, eſt, ne prædictus E. & ſuus iudex timeant cenſuras in ſe latas: quas licite nihili facere poſſunt. Primo quidem, quia regula iuris eſt generalis, non præſtare impedimentũ quod iure non ſortitur effectum, reg. non præſtat. lib. 6. cum alijs ibi per glo. citatis, & late per Felin. congeſtis in cap. ex tenore. ſupra eodem.

Secundo ſpecialius facit, quod actus extraiudicialis nullus non dicitur actus. l. ſicut. ff. de oper. liber. & l. non dubium. C. de legib. & teſtamentum nullum abuſiue teſtamentum dicitur. l. 2. §. 1. ff. quemad. teſt. aper. & exhęredatio non rite facta, non eſt exhęredatio. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. poſſ. contra tabul.

2 Tertio ſpecialius facit, quod ſententia nulla, non eſt appellanda ſententia, neque parit effectus ſententiæ. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. & ſicut iuris caret effectu; ſic & auctoritate, & nomine rei iudicatæ carere debet: nec nomen ſententiæ habere meretur. clem. paſtoralis. §. vt igitur. eod. tit. Et qui tulit ſententiã nullã, non facit litem ſuã, ſecundum glo. memorabilem quę 1. eſt l. fin. ff. de var. & extraord. cognit.

3 Quarto, in indiuiduo facit, quod ſententiam excommunicationis, quæ aliqua de cauſſa eſt nulla, timendã non eſſe Gelaſius Papa definiebat. in cap. cui enim. 11. q. 3. & ante illum Greg. in cap. non debet. ead. cauſ. & q. *Non debet* (inquit) *is pœnam ſuſtinere canonicam, in cuius damnatione non eſt canonica prolata ſententia.* Id ipſum etiam in ſpecie tenent ante omnes gloſſ. & Hugut. & poſt eum Do. & vterque Card. in cap. 1. ead. cauſ. & quæſt. & Archid. in cap. nemo. 1. ibidẽ. Hoſt. item in Summa. de ſent. excommunica. §. quis ſit effectus. verſ. hæc vera. & de cleric. excommunic. §. qualiter excuſetur. S. Thomas item ille omniſcius in 4. diſtinct. 18. q. 2. art. 1. quæſt. 4. quem omnes ad vnũ ſecuti ſunt ibi, præſertim Palud. Theologorum omnium in hac re doctiſſimus, quæſt. 1. col. 3. & B. Antoninus, quem omnes Rapſodi, & Summiſtæ ſequuntur in 3. par. tit. 24. cap. 73. ſub fin. Panor. in cap. per tuas. de

ſentent.

ſentent. excommunic.& in cap. cum contingat. de offic. delegat. quæ omnium vna eſt opinio.

4 Quinto facit, quod excommunicatus nulliter & denunciatus publice non tenetur abſtinere à diuinis, neque ab alia hominum legitima communione, modo nullitatis cauſſa publicata fuerit, ſecundum Palud. in d. diſt. 18. quæſtio. 1. col. 3. in hæc verba loquentem: *Qui nulliter excommunicatus publice excommunicatus denunciatur, ita ex aduerſo ipſe publicet cauſſam, quando ſententia non valet, puta appellationem, vel aliam iuſtam cauſſam: quo facto amplius non eſt ſcandalum puſillorum: ſed Phariſæorum: vnde eſt contemnendum.* Quę ipſamet verba retulit & probat Beatus Anto. in illo cap. 73. ſic & Maior in ea d. diſt. quæſt. 2. col. 2. dicebat. *Quod ſicut ſuperiorum oppreſſiones non ſunt leges obligatoriæ: ſic nec eorum excommunicationes nullæ.* In ſpecie item, quod excommunicatio lata in eum, qui iure contradicit virtute clauſulæ: *Contradictores*, &c. non ſit timenda, neque curãda, tradũt Innoc. Oldr. Archid. Ioan. And. Domi. & Peruſ. & alij, quos citauimus in 3. cauſſa nullit. quibus addo Card. Alex. in cap. 1. 11. quęſt. 3. col. 3. coniunctis, quæ in 3. not. prius dixit.

5 Sexto, faciunt aliquot aliæ particulares definitiones. Quarum prima ſit tex. in cap. ad præſentiam. de appell. qui memorab. eſt ſecundũ Imol. Peruſ. Prępoſ. & Dec. ad hoc, quod licet excommunicatus ingerens ſe diuinis incurrat ipſo facto irregularitatem, à qua ſolus Papa abſoluit. cap. clerici. cum gloſſ. in fin. de cler. excomm. mi. & cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6. & licet irregularis poſſit priuari omnibus beneficijs. cap. fraternitati. de cler. exc. mi. adeo, vt etiam epiſcopus ratione irregularitatis veniat deponendus ab epiſcopatu, cap. veritatis. de dol. & contu. tamen quãdo excõmunicatur poſt appellationẽ legitimã non tenetur deſiſtere à diuinis: nec ſi celebrat diuina, vllam irregularitatẽ
6 incurrit, nec vllatenus inquietandus eſt. Habet enim ille tex. hęc verba: *Prędictũ presbyterũ pro eo, quod poſt excommunicationẽ cõtra appellationẽ factam diuina cantauit, nullatenus inquietes: ſed ad eundem ſtatum reducas omnia, in quo erant tempore appellationis emiſſæ.* quod locum habere in omnibus caſibus, in quibus excõmunicatio nulla eſt, quos ſcribit glo. ſingul. in cap. præſenti. de ſent. excom. lib. 6. affirmãt omnes prædicti.

Secunda deciſio ſit gloſſ. ſing. & penu. cap. ſolet. de ſent. exco. lib. 6. quæ habet, eum, qui appellauit ante excommunicationem, ex quo de ſua confidit appellatione, ſecure celebrare. quam gloſſ. omnes ibi probant. quæ in eis verbis: *Ex quo de ſua appellatione confidit*, ſingulari-
7 ter ſentit, quod clarius Peruſ. & Prob. explicant; nempe eum, qui bona fide credit, ſuam appellationem valere, & ea fiducia ductus miſſauit, non eſſe iudicandum irregularem, licet poſtea apparuerit, & iudicatum fuerit, eam non fuiſſe legitimam neque tenuiſſe. Pro qua ſingulariſſima & quotidiana concluſione facit illud memorabile Pan. in cap pa-

ſtoralis.§.verum col.4.de appellat. ſ.irregularitatem pœnam eſſe contemptus.& ideo eum,qui neſciēs ſe eſſe excommunicatum, celebrauit non eſſe irregularem; quod proculdubio verum eſt de ignorante probabiliter,& de nō cōtemnente vere,nec interpretatiue,arg.l.ſi ignorās. ff.loc.cap.ſi vero.de ſent. exc.cap. apoſtolicæ.de cler.excom.miniſt.facit & illud ſing.Do.in cap. is cui.§.1. not.1. de ſent.exco. lib.6.ſcilicet irregularitatem abſq; dolo minime contrahi: quod etiam de dolo vero, vel interpretatiuo intelligerē.arg. l.latæ culpæ.ff.de verb.ſig.& eorum, quę habētur in l. quod Nerua. ff.depoſiti. & iuribus præcitatis per quæ omnia non ſemel multos in terris multis conſolatus ſum ſacerdotes,in foro præſertim conſcientiæ.Non otioſe autem gloſſ.illa dixit:*Ex quo de ſua confidit appellatione*:neque ipſe otioſe huic deciſioni addidi ea verba *bona fide*. Nā ſi quis noſſet, vel noſſe deberet appellationē ſuam vel cauſſam minus iuſtam,vel minime veram,ac repugnāte conſcientia, verbo pronunciaret ſe illi fidere, is profectò irregularitatem coram Deo contraheret:etiam ſi forte per falſas probationes, aut malitiam,vel imperitiam iudicis declararetur appellatio legitima,per eandem gloſſ.& alia ſupra citata inductaque à contrario ſenſu. qua in re bone Deus,quot miſerè ac quoties errant?quis efferat,quiſuę ſatis defleat?

8 Tertia deciſio cap. dilectis.ſub finem,de appel.quæ habet, ſanius feciſſe canonicos Senonēſes. qui Decano ſuo communicarunt in diuinis faciendis,non obſtante, quod is denunciatus eſſet excōmunicatus ab Archiepiſcopo,quia poſt appellationem excommunicatus fuerat. Verba tex.ſubijciam, quia ſunt accommodatiſſima noſtro caſui: *Senō.tamē canonicos,qui ſaniori ducti conſilio communicauerunt eidem,vt appellationi ad nos interpoſitæ magis,quam denunciationi ab archiepiſcopo factæ deferent, inculpabiles iudicamus.* Quod in illatione 9. & 10. magis confirmabitur: ſed interim perpende,lector,verbū inculpabiles, verbum item, ſaniori conſilio,perpende, quod excommunicans iudex ordinarius erat, perpende quod ob unā tantum cauſam excommunicatio allegabatur nulla:attamen,ait tex. *Sanius feciſſe non vitando Decanum, quàm vitando.* quantominus in caſu noſtro vitandus erat E. ob cenſuras in eum latas à ſubdelegato, multis de cauſſis ſupradictis ipſo iure nullas?

9 Quarta deciſio eſt gloſſę ſing.in cap.ſæpe.de appel.verb.ſentētia,quā ibi communis probat; nempe electionem illius qui poſt appellationem legitimam fuit excommunicatus, validam eſſe ac canonicam :neque illam vitiari, etiam ſi appellatio per negligentiam deſeratur.

10 Quinta ſit tex.ſing. in cap licet.de ſent. excom.lib.6.quod habet excōicatū poſt appellationē tunc denūciari poſſe, ac in extraiudicialibus vitari quando appellationē per negligentiā intra tempus debitū proſequi neglexit:ſed neque tunc in perpetuum vſque ad abſolutionem eſſe vitandum; ſed tantum donec docuerit,quod poſt appellationem legitimam

timam excommunicatus fuit.

11 Sexta ſit Domi.à S. Geminiano in conſil.illo pulcherrimo 99.ſuper primo.col.2.ſcilicet collationem beneficij factam ei, qui poſt appellationem excommunicatus fuerat,validam eſſe ac canonicam, niſi aliud
12 canonicum obſiſtat.Pro quo eſt gloſſ.illa ſing.præcitata in illo cap. ſæpe. tex.item ſing. in illo cap.ſolet.ſub finem. quod habet, excommunicatum poſt appellationem,neque in electionibus, neque poſtulationibus eſſe vitandum.vbi verbum electio, generaliter ſumptũ tam actiue,quam paſſiue accipiendum dixit vbi ſupra Domi. affirmans etiam quæ ſupra de irregularitate diximus.

13 Septima ſit Pan. in d.cap.dilectis.dum col.4.ſic loquitur, *Vltimo nota ex fine litteræ, quod denunciationi ſuperioris denunciantis aliquem excommunicatum & vitandum,non eſt obtemperandum,ſi probabiliter conſtat veritatem eſſe in contrarium : vt puta quia excommunicatus eſt, poſt appellationem legitimam. Ex quo not.quod non tenentur ſubditi obtemperare prælato denuncianti excommunicatum poſt appellationem vitandum.* Hactenus ille.

Octaua ſit Archid. in cap.curæ 11. quæſt.3 .cuius verba referam infra ſub finem illatione 9.

Oppoſitiones contra hoc remedium.

14 SVnt tamen, vt audio, quidam tametſi pauci, quorum alij trepidant timore, vbi(quod Pſaltes ait Pſalm.13.) non eſt timor. Alij vero, quod ait Dominus, Luc.11. decimant ruttam & mentam, & deglutiunt camelum,quos leuis ſcrupulus angit,vel potius ſe angi ſimulant. Pro his primo facit,quod ſententia paſtoris iuſta, vel iniuſta timenda eſt,vel tenenda,ſecundum aliam litteram, vt Hugu. ibi ait cap.1. 11. quæſt. 3. Secundo,quod nihil cum ſcandalo eſt faciendum cap. nihil. de præſcrip. cap.2. de oper. noui nunc. Tertio, quod in ſpecie Palud. in 4. diſt. 18. quæſt. 1. col.3. dixit,excommunicationem nullam propter pœnam quidem non eſſe timendam: ſed propter culpam ſic. & ita in occulto non eſſe ſeruandam: in publico autem ratione ſcandali eſſe cuſtodiendam. Quarto, quod bonarum mentiũ eſt ibi etiam agnoſcere culpam, vbi culpa non eſt.ſecundum Auguſti. in cap. ad eius. 5. diſt. Quinto,quod Innoc.in cap. ſolet.de ſent.excommunic.lib.6. ait, tutius eſſe vitare excommunicatum,etiam nulliter in familiari conuerſatione. Sexto facit,quod quando notum eſt, appellationem, quę excommunicationem pręceſſit illegitimam eſſe, vitandus eſt excommunicatus: licet ille excommunicationem prætendat eſſe nullam. Septimo,quod Panorm.in cap. paſtoralis,in princip. num. 9. ſecutus Abbatem determinat,eum, qui poſt appellationem excommunicatur à iudice, procedente appellatione remota,vitandum eſſe.

15 Ad horum primum reſpondeo primo, quod Gregorius in illo cap. 1.11. quæſt. 3. cum miniſterio. loquitur de ſententia paſtoris, vt ibi adnotauit Alexandrin. quia ſi paſtor non eſſet, qui excommunicat, hoc eſt, poteſtatem & iuriſdictionem excommunicandi non haberet, eius ſententia nullatenus eſſet tenenda, ſiue timenda, vt idem Alexandrin. ibidem affirmat: at is ſubexequutor non erat paſtor, nec iudex; quippe cuius reſcriptum erat ipſo iure nullum, vel ipſo iure reuocatum, vt in prima cauſſa nullitatis fuit monſtratum, & incapax alioqui iuriſdictionis Sedis Apoſtol. delegatæ, vt in 2. cauſſa demonſtratur, & procedebat contra contradicentem iure per clauſulam: Indebite moleſtantes, &c. Secundo reſpondeo, illud Gregor. agere de ſententia paſtoris iniuſta, ex animo, iuſta vero ex ordine ac cauſſa, ſentit Gratia. in cap. epiſcopus §. ſi ergo 11. q. 3. quamuis idem dicendum ſit de omni ſententia iniuſta ex cauſſa & ordine, quando ita eſt in iuſta; vt tamen non ſi nulla, ſecundum omnes ibi & vbique, in quibus eſt Hugut. in illo cap. 1. ſic inquiens: *Hoc capit. intelligitur de ſententia iniuſta ex animo, vel ex cauſſa: non autem ex ordine. Tunc enim non eſſet timenda, vel tenenda: quia ipſo iure nulla eſſet.* Palud. autem duas ſuper hoc concluſiones ponit in hęc verba quoad propoſitum: *Excommunicatio licet ſit iniuſta, eſt tamen timenda, ſi ſic eſſet iniuſta, quod non eſt nulla: ſed ſolum annullanda: ſiue ſit iniuſta ex parte excommunicati, qui eſt innocens in illo facto, ſiue ex parte excommunicantis, qui ex odio, aut per gratiam, vel ſordes tulit excommunicationem: ſiue ex ordine, quia per falſos teſtes, aut ſine monitione, vel ſcriptis. Si vero ſic eſt iniuſta, quia eſt ipſo iure nulla: quamuis aliquando, quod nihil eſt in ſe habeat ligamen iuris; vt matrimonium de facto contractum, vel ſponſalia cauſant publicæ honeſtatis iuſtitiam, quando fuerunt nulla aliter, quam per defectum conſenſus: non tamen in propoſito: vnde propter pœnam iuris timenda non eſt. quia ſecundum veritatem nullam pœnam iuris incurrit qui ſententiam, quæ nulla eſt, non cuſtodit.* Hactenus Palud. Aduertendum tamen hoc dictũ Palud. quatenus habet impedimentum publicę honeſtatis induci ex ſponſalibus nullis alia de cauſa, quam defectus conſenſus eſſe quidem verum iure antiquo, ſed eſſe ſublatum per Concilium Tridenti. ſeſſ. 24. cap. 3. de reform. matrimonij.

16 Ad ſecundum & tertium reſpondeo, concedendo nihil eſſe agendum cum ſcandalo puſillorum: & per conſecutionem ſeruandam eſſe in publico excommunicationem nullam, ſi nullitatis illius cauſſa eſt occulta, donec publicetur: non autem ſi eſt publice nota, vel poſteaquam publicata fuerit. Tunc enim, vt Palud. & Antonin. in argu. vltimo pro corollario facto relati prædixerunt; non eſt ſcandalum puſillorum: ſed phariſæorum.

Cum igitur E. in cathedra lectione primaria multas prædictarum nullitatis cauſſas diſputauerit publice; cum eaſdem ſcriptas epiſcopo

Conim-

Conimbricenſi, ac alijs multis tradiderit; cum appellationem ſuam coram vicario epiſcopi intimauerit multo antequam hæ cenſuræ ferrentur; cum ea nota fecerit capitulo eccleſiæ B. cum ſuus iudex epiſcopo & capitulo eccleſiæ B. auctoritate Sedis Apoſtoli. iuſſerit, ne cenſuras has ſeruent, neque præfatum E. in diuinis vel alijs vitent: conſequens eſt, eum non ſeruando illas non præbere ſcandalum, niſi phariſęorum. quod Paludanus (cuius auctoritate nititur argumentum) definit non timendum eſſe, immo fortiter contemnendum, iuxta illud optimi Ieſu elogium: *Sinite illos, quia cæci ſunt*. Paludanum autem Diuus Anton. & alij omnes probant.

17 Ad quartum ex his, quę Salmanticę olim in illo cap. ad eius. 5. diſt. diximus, reſpondeo primo, non ſentire Aug. bonę mentis eſſe credere aliquid eſſe peccatum, quod non eſt: quia immo id ſtultæ mentis eſſet auctore Diuo Anto. in 1. par. tit. 3. cap. 10. §. 10. col. 5. quod ante illum ſenſit Ioan. Gerſon. ſecund. part. de nat. & qual. conſcien. alphab. 29. littera. 9. quam ſtultitiam arbitror eſſe in cauſſa, quare multi grauiter peccent. quoniam qui contra conſcientiam, etiam erroneam facit, peccat. cap. per tuas. 2. de ſimon. quod in cap. ſi quis autem. de pęnit.

18 diſt. 7. late tractaui. Secundo dico, nō ſentire illum bonæ mentis eſſe dicere aliquid peccatum, quod tamen non ſit. Quia mentiretur & peccaret iuxta cap. *Cum humilitatis cauſſa mentiris, ſi non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris*. 22. q. 2. Tertio dico, illū ſanctiſſimū virū ſentire potuiſſe bonæ mentis eſſe cognoſcere ſe in genere peccatorem, etiā ſi neſciat quo genere peccati. ſecūdū glo. in illo cap. ad eius. & latius in cap. cum humilitatis. Quarto dico, eum etiā ſentire potuiſſe, quod bonæ mentis ſit cognoſcere culpam, id eſt, trepidare ob timorem culpę incurſę, vbi ratio trepidandi iuſta eſt: non quidem, vt iudicet peccatum eſſe, quod tale non eſt: ſed virtutis amore, quæ res eſt ſollicita, iuxta illud: *Res eſt ſolliciti plena timoris amor*, ſecundum Maior. in 4. diſtinct. 17. quęſt. 2. col. 4. quę tamen expoſitiones, ſalua tantorum auctorum pace, licet ſint veræ, non ſatis videntur germanę. Quare ſexto dico, Auguſtinum in illis verbis ſentire, quod quottidie experimur confeſſarij, & alij de dubijs conſcientię conſulti: nempe agnoſcere culpam, vbi culpa non eſt, eſſe quidem mentis bonę, hoc eſt mentis ad bonitatē propenſę: non tamen in quantum huiuſmodi eſſe bonam, immo malam ob defectum rationis iudicantis bonum eſſe malū, & album nigrū. Sic mihi videtur intellexiſſe Ioan. Gerſ. in loco pręcitato, dū inter octo cauſſas, ob quas conſcientia fit erronea, poſtremā facit puritatem cordis, & humilitatem, confirmandum id per hoc Auguſtini dictum.

19 Ad quintum reſpondeo primo, illud dictum Innocentij, intelligendum eſſe de illa conuerſatione familiari, quæ non eſt excommunicato præiudicialis, vt ipſemet ibidem cum omnibus affirmat: at præfatus E.

non

non petit, neq; cõtendit, vt prædicti canonici admittãt eũ ad colloquia familiaria, quæ tametſi ſuauia ſint & vtilia: ſuauiora tamen multo, veriora & vtiliora intra ſuum habet muſæum; ſed ſolum petit, & contẽdit ſe admitti ad diuina obſequia, in eccleſia omnium domino faciẽda, & iuxta ſuæ Cantoriæ munus regenda. E quibus illum vitari, non ſolũ eſt honori ſuo, & eccleſię auctoritati detrahere: ſed etiã animę ipſius detrimentum facere. Secũdo reſpondeo, Innoc. non dicere malum eſſe familiariter conuerſari cum excommunicato nulliter: ſed tutius eſſe non conuerſari. Per quod comparatiuũ præſupponitur tutum eſſe conuerſari. l. vbi autem. ff. de verbor. oblig. Non enim tenemur eligere tutius: ſed ſatis eſt eligere tutum. quod altius, ni fallor, omnibus, quo ad vtrũque forũ tractauimus in cap. ſi quis autem. de pœnit. diſt. 7. à num. 24. vſque ad 47. Ego autẽ addo Innocentio, ætate noſtra, vt colloquia hominum fere ſunt omnia corruptiſſima, tutius eſſe conuerſationes viuorum, etiam non excommunicatorum familiares vitare, & mortuorum quærere; & cum Pſalte ponere ori cuſtodiam, & oſtium circũſtantiæ labijs.

20 Ad ſextum rſpondeo, concedendo vitandum eſſe excommunicatũ, quando notum eſt, appellationem eſſe illegitimam: non autem quãdo conſtat, eam eſſe legitimam, vel dubiam. quod ipſemet Innoc. cũ omnibus ibi dixit: At appellationem præfati E. non ſolum non conſtat eſſe illegitimam, immo conſtat eam multis nominibus eſſe, vt ita dicam, legitimiſſimam: licet quo ad propoſitum præſens ſufficeret eſſe dubiam. & ita fateor, argumentum hoc neruoſe vrgere, quod præfatus C. vitari debeat, non obſtante appellatione, quam ſe iactat interpoſuiſſe. quoniam, vix vllum eruditum inuenias, qui iudicet, illam interpoſitam eſſe congruo loco, & tempore, ac in debita forma, vt in 6. cauſ. nullit. oſtendimus.

21 Ad ſeptimũ reſpondeo, primo Abbatẽ in illo cap. paſtoralis. de appel. in prin. non dicere id, quod ei Pan. imponit, nihil enim ea de re Abb. loquitur vſque ad. §. verum. ibi autem non agit de illo, qui ante excommunicationem appellauit; ſed de illo, qui poſt eam, vel ab ipſa iam lata. qui caſus longe à noſtro, vt vides differt. Secũdo dico, illam cõcluſionẽ Pan. procedere tunc demũ, quãdo qui appellauit, non expreſſit cauſam appellandi à iure probatã: licet forte aliàs legitima eſſet. Alioqui enim appellatio recipiẽda eſſet etiam ſi nõ eſſet ita iure approbata, vt deberet admitti, etiã nõ obſtante appellationis remotione, ſecundũ eundem, & com. quidquid ibi Dec. cui reſpõdemus ibidẽ ſuper gl. 1. moueat. & ita excõmunicatio lata, neque ligat, neque timenda eſſet magis, quaſi non procederet appellatione remota. Vnde illam maximã Cancellariã Pincienſem ſiue Valliſoleti videas, aliquando iubere ſcholaſtico Salmanticẽſi, qui appellatione remota procedit abſoluere aliquos à ſe poſt appella-

pellationem excommunicatos, aliquando vero minime: quoniam nõnulli appellant cum cauſſa iure probata, nonnulli vero ſine tali: at in caſu noſtro multis de cauſſis expreſſe à iure probatis appellatum fuit, vt ex 4. 5. 6. 7. & alijs cauſſis nullitatis ſupra ſcriptis palam eſt. Tertio dico, illam concluſionem Pan. nil noſtrũ caſum tangere; quoniã, ille de iudice cum clauſula, appellatione remota procedente loquitur: is autẽ executor non procedebat, cum illa clauſula: licet executor principalis potuiſſet. quod clare in 14. cauſſa nullit. oſtenſum eſt.

22 Ex prædictis infertur primo, recte feciſſe præfatũ E. nõ abſtinendo à diuinis audiendis, & faciendis. Quoniam primo nulli, vel certe pauciſſimi, & hi quidẽ partis aduerſæ vltra aras, quod aiunt, amici crediderũt cenſuras has valuiſſe, poſteaquam præfatus E. publice eas vanas eſſe, ac nullas diſputãdo affirmauit. & ita ratio ſcãdali, ob quam aliquãdo cenſura, quę nulla eſt, ſeruari debet, ceſſabat, & per conſecutionẽ obſeruantia quoque illarum ceſſare debebat, arg. cap. cum ceſſante. de appellat. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. Secundo, quod nemo debet ea, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, opera præcepta omittere propter alterius ſcandalum paſſiuum. cap. qui ſcandalizauerit. de regu. iur. cap. 2. de noui op. nun. tradit S. Tho. 2. 2. q. 43. art. 7. receptus ab omnibus, & in his ab Adriano quodlib. 1. arti. 2. littera j. Nam indecens eſt, ſuum crimen alienis commodis impendere. 46. diſt. ſicut nõ ſuo, nec vult Deus tali lucro, tale damnum compenſari. 33. q. 5. ſi dicat. & ordinata charitate quiſq; tenetur propriam ſalutem pręferre ſaluti proximi. l. pręſes. C. de ſeruit. & aqua. cap. ſi non licet. 23. q. 5. At præfatus E. ad diuina audienda, & aliquando facienda præcepto adſtringitur. cap. miſſas. de conſec. diſt. 1. cap. dolentes. de celeb. miſſ. Tertio facit, quod neq; opera conſilij ſunt prętermittẽda propter ſcandalum, quod ex malitia oritur: id enim phariſæorum appellant, quod contemnendum eſſe habetur Matth. 15. Neque etiam propter ſcandalum ex ignorantia, vel infirmitate procedens, quod puſillorum vocatur, ſi poſt redditam rationem, quare id iuſte fiat perduret: quoniam iam videtur malitioſum, ſecundum S. Tho. in dict. art. 7. ab omnibus receptum.

23 Secundo infertur, præfatum E. non erudite facturum, ſi ob has cenſuras à diuinis, etiam his, ad quæ conſilio tantum tenebatur, abſtineret, ſi per abſtinẽtiam illam crederetur ipſe putare ſe eſſe excommunicatũ. Quia Chriſtiani omnes, pręſertim doctores, bono exemplo debẽt eſſe alijs, cap. qualis. 8. q. 1. cap. nolo. 12. q. 1. & cap. præcipue. 11. q. 3. iuxta illud Redemptoris, Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis, &c.* At præfatus E. decretorũ doctor & cathedrarius perpetuus, & in facult. canon. primarius Academię tam florentis, malum de ſe populo exemplum exhibuiſſet, ſi magnifeciſſet excommunicationem, quo à diuinis ceſſaret: non autem quo à poſſeſſione, ob quam illa fuit lata, diſcedere. id enim

fuiſſet

fuiſſet reuerendo cẽſuras eaſdem maxime contemnere: quod vero fecit, fuit honorem cenſuris veris debitum, falſis non defferre, & honorẽ lucis, angelo debitum, ſathanæ in eum ſe transformanti negare, & Deũ falſum pro vero non colere. quę pia ſunt & neceſſaria cap. preſbyteros. 50. diſt. facit cap. ſæpe vitia. 41. diſt. vbi gloſſ. ponit verſ. doctis præſertim memorandum: *Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.*

24 Tertio infertur quiddam longe alienum ab opinione quorundam, qui puras quidem coſcientias habent; ſine tamen iuſto rationis iudicio contra cap. non ſolum. de regular. lib. 6. ſcilicet duplici nomine prædictum E. male facturum eſſe nunc, ſi ob has cenſurarum vmbras à ſua poſſeſſione, quod aliquando in mentẽ ei venit, diſcederet. Primo, quod contra conſcientiam cum malo exemplo, & ſua iniuſta infamia fateri videretur hactenus ſe fuiſſe excommunicatum: & ita peccaret, cap. final. de præſcript. cap. omnes. 28. quęſt. 1. Secundo, quod conſentire videretur, adeptioni poſſeſſionis præfati C. quam, ſine peccato adipiſci eum non poſſe, certũ eſt, multis de cauſſis in prælectione cap. ſi quando. de reſcript. ſupra fuſe ſatiſque diſputatis: at conſentientes peccato peccare Paulus ait ad Rom. 1. & Pontifex Rom. eum ſecutus in cap. notũ. 2. quęſt. 1. & cap. 1. de off. deleg.

24 Quarto infertur intellectus verus illius Angeli à Clauaſio in verb. excommunicatio. 4. §. 19. qui quindecim caſibus paullo ante relatis, quibus excommunicatio eſt ipſo iure nulla, quorum. 11. ponit. gloſſ. ſing. poſt Io. Mo. in cap. pręſenti. de ſent. exc. lib. 6. ſubijcit hæc verba. *In omnibus prædictis caſibus ſententia excõmunicationis nullo modo eſt timẽda, nec quo ad Deum, nec quo ad eccleſiam, quando notorie conſtat de aliquo ipſorum: ſed quando non conſtaret, tunc quo ad eccleſiam eſſet timenda, & ipſam contemnens peccaret mortaliter, & poſſet excommunicari.* Hoc enim dictũ eius, quatenus de notorio loquitur, non debet intelligi eo modo, quo notorium capitur in cap. veſtra. de cohabit. cler. & mul. & vt ibi definit Anto. n. 31. nec item, vt accipitur in cap. fin. de temp. ord. ſed in genere pro eo, quod eſt manifeſtum, hoc eſt ſecundum Panor. in illo cap. veſtra. num. 13. per clamoſam inſinuationem, certo auctore præcedente patefactum: alioqui Angelus contrarius eſſet Palud. & Beato Anto. immo & Roma. Pontificibus, & alijs ſupracitatis in quarto argumento pro remedio facto, & in ſolutione. 2. & 3. argumentorum, quæ contra illud formaui. quod non eſt credendum.

25 Quinto infertur pluſculum vigilantiæ deſiderari poſſe in Prierate, viro alioqui mea ſententia, vigilantiſſimo, in verb. excomm. 2. not. 2. verſ. 15. qui relatis & probatis verbis Paludani ſupra in hoc remedio relatis ſubijcit hoc Angel. dictum ad verbum eo non citato, neque aliter verbis eius tẽperatis: quæ tamen erudito & in materia notorij exercitato, contraria merito videri poſſunt. Diligentior mihi videtur Ga-

briel vir omnium conſenſu doctiſſimus, qui in 4. diſt. 18. quęſt. 2. col. 11. altius omnibus in hæc verba loquitur: *Si vero excommunicatio fuerit nulla ob defectum iuriſdictionis ſuper excommunicatum ſimpliciter, vel in illo caſu, quo fertur excommunicatio, vel quia fertur poſt appellationem legitime interpoſitam, vel ob alium defectum, propter quem ipſo iure eſt irrita, tunc non oportet eam timere, nec pro excommunicato gerere, vitando commu-*
17 *nionem ſacramentorum & hominum: quoniam quod non eſt non oportet timere: ſed dum ſententia eſt nulla, iam non eſt excommunicatio, neque quo ad Deum, neque quo ad eccleſiam: & ergo non eſt timenda quo ad Deum, quia nulla culpa: nec quo ad eccleſiam, quia ſecundum veritatem nullam ſententiam iuris incurrit: qui ſententiam, quę nulla eſt, non cuſtodit: timenda tamen eſt non ſententia: ſed ſcandalum populi vulgaris neſcientis ſententiam eſſe nullam. Vnde ſi aliquis publice excommunicatur & denunciatur nulliter, ex aduerſo publicet ſufficienter ipſe cauſſam, propter quam ſententia eſt irrita, quo facto non pareat ſententiæ: & ſi aliquis tunc ſcandalizatur, non eſt ſcandalum puſillorũ, ſecundum reg. Chriſti Matth. 15. contemnendum. attamen non tenetur eam ſeruare in occulto ante ſcandali ſedationem: ſed neque in occulto neque in publico coram ſapientibus, quibus nota eſt nullitas ſententiæ, tenetur eam obſeruare.* Hactenus ille, cuius & aliorum ſententias eo curioſius retuli, quo res eſt magis quottidiana, & nonnulla conciliatione auctorum indigebat.

28 Sexto infertur, non teneri alios ad vitandum E. immo poſſe cum eo iuſte ac ſanctè communicare, tam in diuinis, quàm alijs extraiudicialibus: quoniam excommunicatus, quod pauci, proh dolor, ſatis aduertunt, magis peccant non vitando alios, quàm alij, qui ſaltem nondum ſunt participare illi prohibiti, de quibus mox dicam, non vitando ipſum. per text. in cap. illud. de cleric. excommun. miniſtrant. at ipſe E. communicando alijs non peccat. Ergo neque alij communionem ipſius non vitantes. Caſus eſt præterea in cap. dilectis. ſub fin. de appell. ſupra ad verbum relatus.

Septimo infertur, eos qui præfatum E. & iudicem ipſius non vitant in extraiudicialibus, neque in iudicialibus, quo ad hunc nullitatis articulũ in nullã pœnam incidere. Quoniam primo ſupra probatũ eſt, ipſum nullam pœnã incurrere non vitando alios, & maius peccatum eſſe non vitare, quàm nõ vitari. Secundo, quod res, quæ culpa caret, caret, debet & pœna, cap. 2. de conſtitutionib. at nullam contrahit culpam qui non vitat excommunicatum prætendentẽ excommunicationẽ in ſe latam nullam eſſe: ideo quod vel errorem continebat intollerabilem, vel ſit poſt appellationem legitimam lata, in extraiudicialibus per caſum nouum, & luculentiſſimum, cap. ſolet. de ſent. excommunicat. lib. 6. quod procedit etiã antequã cauſſa incipiatur in iudicio tractari, ſi conſtat, appellatum eſſe legitima de cauſſa: quamuis ab alia parte allegetur eſſe falſa, ſecũdum Innocentium auctorem illius, cap. ſolet. verb.

articulo. colu. 2. quod etiam in eadem colum. & eodem verb. eo non relato affirmat Hoſtien. quod ipſum facit Ioan. Andr. quem referunt & probāt Dominicus, & Peruſinus ibidem: at pręfatus E & iudex eius, poſt appellationem legitimā prętendunt ſe nō eſſe excommunicatos, quod etiam palam conſtat ex actis. Tertio facit, quod excommunicatus, qui etiam alia de cauſſa, quam appellationis, vel intollerabilis erroris in ſententia expreſſi pręttendit excommunicationem in ſe latam eſſe nullam, non debet vitari, ſi cauſſa nullitatis notoria eſt, vel ſua intentio iure communi fundatur, ſecundum Innoc. in pręedict. verb. & Hoſtienſem ſuper eod. quibus non relatis idem ait Ioan. Andr. col. 2. quē Dominic. & Peruſ. ſequuntur in eodem cap. §. in ſecunda. nu. 4. at excommunicationem hanc prædicti iudex, & E. pręetendunt eſſe nullam, etiam ea de cauſſa, quod ipſe neque eſt, neque poteſt eſſe iudex delegatus, vel ſubdelegatus Apoſtolicus, eo quod ſit presbyter ſimplex. & ita pręetendunt, eam eſſe nullam ex cauſſa notoria, vel certe iure communi fundata: ergo propoſitum. Quarto facit, quod communis habet, eſſe locum illi cap. ſolet. non ſolum in illis duobus caſibus expreſſis in eo: ſed etiam in alijs omnibus, quibus excommunicationem eſſe nullam contenditur, eo quod illi duo caſus cauſſa exempli, & tanquā frequentiores & clariores ibi exprimuntur. Et ideo non debet adeo reſtringi, quin extendatur ad alia, in quibus eadem militat ratio, arg. cap. 1. coniuncta gloſſ. ne cler. vel monach. & gloſſ. ſing. in clem. 2. de reſcript. verb. pręſidentes: quod expreſſe adnotauit Panor. in cap. per tuas. de ſent. excom. col. 2. & Felin. col. 1. Palud. poſt & ante alios Theologos in illa diſt. 18. quęſt. 1. & clarius Angel. verb. excommunicatio. 4. §. 19. & Silueſt. verb. excommunicatio. 2. num. 2. verſ. 15.

29 Octauo infertur, peccare illos, qui E. & eius iudicem in eis actibus extraiudicialibus euitant, in quibus vitando eos, ſi non eſſent hac excommunicatione, quę nulla eſt excommunicati, peccarent: quoniam primo, ſi quid eos à peccato excuſaret, maxime eſſet hæc excommunicatio, quę illis iuſtam tribueret cauſſam non communicandi ei: at hoc per pręedicta falſum eſt. Secundo, quod iniuriam facit, qui excommunicatum pręetendentem ſuam excommunicationem nullam eſſe, vitat in his, in quibus vitatio illi eſt præiudicialis, ſecundum Innocen. & omnes alios in illo cap. ſolet. adeo, vt ſingulariter affirment, teneri canonicos, occurrēte vacatione, & electione, vocare abſentem, quem epiſcopus excommunicaſſet in canonicorum præſentia: quia forte aliqua de cauſſa pręetēdere poteſt illam excōmunicationē eſſe nullam: quo caſu ſi de illius cauſſę falſitate non conſtet, debet ad eligendum admitti.

30 Nono infertur, canonicos eccleſiæ B. ſecuriſſime potuiſſe ac debuiſſe communicare præfato E. in diuinis ea ratione, quo qui vnius doctoris eruditione, ac animi pietate celebris, auctoritate ductus fecerit aliquid,

quid, excuſatur, etiam ſi forte id non eſſet iuſtum, & alij contrarium tenerent, per tex. in cap. capellanus. de fer. Cuius gloſſ. putatur in hoc ſing. ab Alex. in conſil. 1. col. 4. 2. vol. & commendatur ibi à Panorm. & Imol. & Felin. in cap. nam. de conſtit. col. 4. quod copioſiſſime confirmat Beatus Anto. in 1. part. tit. 3. cap. 10. quod etiam ad excuſationem à violatione cenſurarum procedere, ſpeciatim ſatis fatentur Ioan. Andr. Domi. & Peruſ. in cap. alma mater. §. pen. de ſent. excom. lib. 6. & conſtanter affirmaſſent, ſi legiſſent quę citat Beatus Anto. vbi ſupra, & meminiſſent gloſſ. prędictam cum adnotatione Imol. & Panor. illo cap. capellanus. & ſatis ponderaſſent gloſſ. penul. cap. ſolet. de ſententia excom. lib. 6. cum his, quæ in illius confirmatione adduximus ſupra in 6. arg. deciſ. 2. pro remedio formato. At non vnum tantum doctorẽ: ſed multos, & illuſtres, tam ſacrarum, quàm pontificiarum litterarum
31 peritos ſupra citauimus. Archid. etiam in cap. curæ. 11. quæſt. 3. ſic ait: *Quamuis ſit credendum alicui ordinario denuncianti aliquem excommunicatum, vt in hoc cap. curę. & infra, & cap. debent. & extra de trueg. & pac. cap. 1. Si autem ſcias pro certo denunciatum ante excommunicationem appellaſſe, ſecure & pro certo potes illi communicare, extra de appell. cap. dilectis. in fine. nam ipſe denunciatus poteſt ſe ingerere communioni & diuinis.* Hactenus Archid. ante quem Innoc. in cap. paſtoralis. §. verum. de appellatio. ait, excommunicatum poſt appellationem non eſſe à diuinis eijciendũ: immo poſſe alios canonicos ſecure cum illo celebrare, per cap. dilectis. ſub finem, de appellat. etiam antequam dict. cap. ſolet. ederetur. cuius ſententiam in hæc verba retulit ibi Hoſtien. colum. 6. ſub finem: *Si quis primo appellaret, & poſtea excommunicaretur, talis nec denunciandus eſſet, argument. infra de ſentent. excommunicat. cap. per tuas. nec eſſent ſibi ſua beneficia ſubtrahenda: cum & ipſe non debeat ſe pro excommunicato gerere, & miniſtri præbendarum, tamquam mercenarij poſſint ei communicare. 11. quęſt. 3. quoniam multos. infra de ſentent. excommunic. cap. inter alia. ſecundum D. N. quinimo talis hodie, & ſi in iudicijs euitetur: in diuinis tamen officijs, & fortius in omnibus alijs, quæ aguntur extra iudicium, non vitatur, vt extra de ſentent. excommunicat. cap. ſolet. §. in ſecunda. lib. 6.* Hactenus Hoſtien. quem Ioan. Andr. & Dom. Anto. ad verbum ſequuntur. Petrus item, Cardin. Imo. Peruſ. & Præpoſ. probant. Canonici ergo prædicti, qui voluerunt communicare præfato E. poſt tantopere publicatas cauſſas nullitatis pręfatarum cenſurarum; vel aliam ſacram ſcripturã, vel alios ſacros canones proferant: aut tot & tantarum ſcripturarum, & interpretum auctoritatis moli ſuccumbant. Quibus addo, quod E. nec in iudicialibus non debuit vitari propter ea, quæ de declaratione excommunicati, ſecundum 15. cauſſam nullitatis ſcripſimus: quod tamquam rem per obliuionem hic in priore editione omiſſum, ſub finem prælectionis monuimus.

32 Decimo infertur, nullos beneficiorum. fructus ſubtrahi præfato E. ob hanc excommunicationem poſſe. quod Innoc. in d. §. verum. ſub finem ab alijs receptus affirmauit: quinimmo ſubiecit, etiam eum, qui excommunicatus fuit valide: ſed iniuſte, conſtito de iniuſtitia recuperaturũ eſſe fructus omnes, qui excommunicationis tẽpore obuenerũt. Ex quibus duobus dictis infertur, verum eſſe id, quod E. ſenatui eccleſię B. dicebat: nempe id ſtatutum, quod aliqui eorũ allegabant ſe habere, vt qui eccleſiæ beneficiarius excõmunicaretur, ſiue bene, ſiue male, vitaretur à diuinis: at conſtito poſtea, quod male fuiſſet excommunicatus, integre illa ſua pręberetur præbenda cum omnibus diſtributionibus quottidianis, intelligendum eſſe neceſſario de illo, qui licet iniuſte; tamen valide fuiſſet excommunicatus: non autem de illo, qui nulliter, præſertim poſt appellationem. Primo, quia hoc iuri communi conſonat. Secundo, quod non ſolum canonici eccleſiæ B. ſed neque tota eccleſia Luſitania, id ſtatuere potuiſſet: quoniam id eſſet ſtatuere contra dict. cap. ſolet. quod nemo facere poteſt præter Rom. Pontif. cap. quod ſuper his. de maior. cũ ei late per omnes, pręſertim Imol. & Felin. adnotatis. Sed neque illi patres tam craſſum ſtatutum monſtrare præfato E. potuerunt: immo per ea, quę tunc exhibita fuerunt, coniectum fuit, canonicos olim eccleſiæ B. non fuiſſe prudẽtia & eruditione inferiore, quàm pręſentes: tametſi tẽpora illa litteris diſcendis multo, quã pręſentia, infeliciora fuiſſent.

33 Vndecimo infertur, non eſſe timẽdam vllatenus excõmunicationẽ, quam is ſubexequutor in participantes tulit. Primo, propter omnes fere nullitatis cauſſas ſupra deductas, & quod is ſubexequutor nullam vmquam iuriſdictionẽ habuit ſuper E. vt ſupra in 1. 2. & 3. cauſſis nullitatis demonſtrauimus. Ergo minus in participantes cũ illo arg. auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccleſ. & clement. ſi dominum. de reliq. & vener. Et vltra omnia pręcitata dicebat peritiſſimus Bonifac. in clem. archiepiſcopo. de priuil. num. 57. executorem merum non habere iuriſdictionem neque in principales, neque in rebelles. Secundo, quia dato, (quod conſtanter negamus) quod habuiſſet ille iuriſdictionem vllam ſuper E. tamen per recuſationem & appellationes legitimas deuoluta fuit illa ad ſuperiorem, arg. cap. vt debitus. de appell. & cap. non ſolũ. eo. tit.

34 lib. 6. Tertio, quod etiam ſi iuriſdictio non fuiſſet ab eo in ſuperiorem deuoluta; tamen excommunicatio ab eo lata contra participantes excommunicatis à ſe nulla erat ipſo iure: niſi nominatim prius illi monerentur, text. ſing. in cap. ſtatuimus. de ſent. excom. lib. 6. et ita his, qui generaliter tantum fuerunt moniti, nil timendum eſt. Quarto, quod delegatus iudex, quod parum, etiam aliquot docti, aduertunt, non habet poteſtatem excommunicandi participantes cum excommunicatis à ſe. ſecundum Archid. in cap. rogo. 11. quęſtio. 3. quia, vt vir doctus

ait,

ait,delegatus non recipit à delegante iuriſdictionem,niſi ſuper expreſſis in reſcripto,cap P.& G.de offic.deleg.at participantes in eo non exprimuntur.& quamuis idem Archidi.contrarium teneat in d.cap.ſtatuimus.ſub finem: tamen Domi. & Peruſ. ibidem priorem opinionẽ probãt,propter eius neruoſum fundamentum,niſi quando ex participatione itaindureſceret excõmunicatus,vt ob id iuriſdictio delegati turbaretur,& locus eſſet,cap.1.de offic.deleg.quo caſu tenenda eſt opinio quã tenet idem Archi.in illo cap.ſtatuimus.at in caſu propoſito,is ſubexecutor,prius monuit quoſdam paucos nominatim, & prius in eos tulit excommunicationem,quam cum E.participarẽt:immo & prius quã copia eſſet eis cum eo participãdi. Ergo & prohibitio illa & pœna ei appoſita à non ſuo iudice facta fuit, & per conſequutionem nulla.

35 Quinto, quod excommunicatio lata in participantes cum E.ſuper excommunicatione ipſius E.& ſuper neceſſitate illum vitandi fundatur,vt ex litteris patet. At E.nullatenus fuit excõmunicatus, neque pro tali habẽdus, vt per ſuperiora palã eſt.ergo illa excõmunicatio fundamẽto caruit. ergo & ipſa cadere debet. cap.cum Paulus. 1.q.1.cap.veniens.de presbyt. non baptiz.l.in teſtamento.ff.de cõdit. & demon.

Sexto facit, quòd delegatus tunc demum habet iuriſdictionem in perſonas non expreſſas in reſcripto, quando illæ iuriſdictionem ſuam indebite impediunt,iuxta ea,quæ in cap.1.&.cap.ex litteris.de off. deleg.traduntur:at qui cõmunicat in extraiudicialibus ei,qui poſt appellationem probabiliter interpoſitam, vel aliàs nulliter eſt excommunicatus,ſancte,ac lege ſacra id permittente,communicat, etiam ſi centies ſit denunciatus.cap.dilectis.ſub finem.de appell.cap.ſolet.eo.tit.lib.6. quod ſupra late monſtratum eſt. Qua via ergo delegatus in participantes contra E. qui poſt apppellationem fuit excommunicatus,& multis alijs de cauſſis prætendit id nulliter fuiſſe factum,vllam iuriſdictionem habet?

Septimo facit,quod licet regulariter excõmunicatio ſine monitione canonica facta,etiam à delegato, valida ſit,licet iniuſta, vt late ſupra in 5.nullit.cauſ. ſcripſimus: fallit tamen id,quando quis excommunicat participantes excõmunicatis à ſe:quia tunc oportet, eam eſſe canonicã, vt in d.cap.ſtatuimus.hoc eſt, vt aliquot dierum continuatorũ interualla contineat.quod cap.cõſtitutionem.eiuſdẽ tit.aperit, & adnotauit gl. illius verb.ſeruatis,& clare colliges id ex forma,quã Peruſ.ibi ponit,ad chartas cõtra participãtes dãdas.adnotauit & gloſ.capit. ſacro. de ſent. exc.& ibi Feli.col.1.& in cap.cum ſit Romana.col.penul. de appell.Eſt enim hoc caſu ſpeciale,non ſolum in hoc,quod excõmunicatio ſine monitione lata nulla ſit:ſed etiam in eo, quod lata ſine canonica nõ teneat.

36 Ex quibus infertur primo raras eſſe executorũ excõmunicationes cõtra participãtes latas,quę vere valeant: quoniã rari ſunt qui hæc ſeruẽt.

Infertur ſecundo, quod pauci aduertunt, iniuſte, vel certe fruſtra chartas contra participantes excommunicatis illico poſt excommunicationem à iudicibus dari, quando re id exigente per horas proceditur ad interdictum ponẽdum; ſatiuſque ac iuſtius eſſe tunc poſt interdictũ latum, creſcente contumacia, & ex excommunicato indureſcente, contra participantes canonice procedere: quę meo iudicio nouiſſima ſunt, & iuri diuino, & humano conſonantiſſima, grandeſque conſcientiarum ſcrupulos adimentia.

Hæc ſunt in cauſſa, quare iure demiror quendã huius academiæ doctorem omnium conſenſu doctum, & amicum E. in communicando ei ſcrupulum habere, non quidem quod E. eſſet excõmunicatus: ſed quod ipſe nominatim ne illi participaret, monitus fuit & iuſſus: excuſat tamẽ eum, quod in legum Luſitanarum & Cæſareanarũ arena exercitatior eſt, quàm in ſacrorum, præſertim omnino ſpiritualium canonum, & ꝙ vir Dei timens nimium tribuat illi Auguſt. *Bonarum mentium*, & cet. ſupra in confutatione contrariorum huius remedij varie declarato.

37 Duodecimo infertur, interdictum hoc à prędicto ſubexecutore in Conimbricam latum nullum omnino fuiſſe, ac nullatenus timendum propter omnes illas fere quindecim nullitatis cauſſas, ob quas diximus excommunicationem in E. latam neque valuiſſe, neque timeri debere. at nuſquam nõ habent ſimiles, quod aiunt, ſua labra lactucas. Nã tanta religione hoc interdictum inualidũ receptum fuit, donec aliquot pij, & eruditi huius academię viri, diuino cultui condolentes, non tam rogati, quàm rogantes conſilio ſuo de ceſſatione interdictum effecerunt generale: & id quidem iure optimo. nam quamuis Calde. receptus ab
38 omnibus in lib. de eccleſia. interd. colum. 7. dixiſſet, pro ſpeciali interdicto habendum id, per quod eccleſiæ omnes alicuius ciuitatis vel prouincię interdicuntur; & is ſubexequutor in omnibus eccleſijs Conimbricenſibus interdictum poſuiſſet: tamen Cald. dictum intelligẽdũ eſt in dubio, quando ſimpliciter interdicuntur eccleſię, non exprimendo, quod ſit interdictum generale: at is ſubexequutor clare dixit, ſępius id repetẽdo, ſe generale interdictum in illis eccleſijs ponere: at in certis non eſt locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbor. obligat. quamuis fatendum ſit, hunc ſubexequutorẽ ita hoc, ſicut & alia omnia, confudiſſe, vt res primo adſpectu dubitationem præſetulerit.

Oppoſitio.

19 FVerunt autem, qui demirarẽtur, quare præfatus E. excommunicationem in ſe latam nihili pendebat; quippe quod nihili erat: interdictum autem religioſe à monachis obſeruandum eſſe docebat. quibus tamen facile ſatisfactum fuit; nempe in hac re excommunicationem, & inter-

& interdictum longe differre:quoniam interdictum ſiue valeat, ſiue omnino ſit nullum,ſeruandū eſt ab omnibus religioſis,tam exemptis, quàm non exemptis, quando ſeruatur ab eccleſia matrice,per text.ſingular.in clement.1.de ſentent.excommunic. non autem excommunicatio, quæ differentia non videtur in mentem veniſſe Ioan. Andræ. & Pętr.qui nouem alias differentias in cap.1. de ſent. excom. lib.6. diligenter collegerunt,neque Dom.& Peruſ.qui decimam addiderunt.

40 Non tamen otioſe dixi religioſis: alij enim clerici ſæculares non tenentur interdictum,quod nullum eſt ſeruare, etiam ſi matrix eccleſia illud ſeruet: per eandem clement.1.coniuncta gloſſ.religioſi,quæ hoc expreſſe adnotauit: & vt ab omnibus recepta eſt ibi,ita ſingulariter memorię mandanda. ſecundum Rauen. quod docet etiam Beatus Antoninus in 3.par. tit. 56. & Prieras verbo,excommunicatio.9.caſu 47.& vna eſt omnium opinio. Quo fit,vt laude dignus ſit quidam huius ciuitatis parochus,vir vita integra,prima iuris pontificij laurea à nobis inſignitus; cui diuina facienti parum curæ,vt audio, fuit hoc trimeſtri à diuinis vllos dimittere, quoniam optime nouerat hoc interdictum nullum eſſe,ac ideo neque ab eo ſeruandum;quamuis à matrice ſeruaretur eccleſia: quod tamen multi,& etiam perdocti, vel vt ſui applicarent,non animaduerterunt.

41 Duodecimo infertur, litteras huius ſubexequutoris valuis affixas impune refigi,ac lacerari à quolibet potuiſſe, neque ob id in vllam cenſuram,vel pœnam caſurum fuiſſe:ſi ſaltem id ſine vi, ac ſcandalo clam feciſſet.Quoniam primo illę litterę non erant iudicis alicuius: ſed ſolū hominis priuati,vt per ſuperiora patet. Secundo,quod extra ſuam poteſtatem ius dicenti impune non paretur. l.fin. ff. de iuriſd. omn. iud.

42 cap.2.de conſtit.lib.6.Tertio,quod mandatū iudicis nullū nō excuſat, ſecundum Bart. vt plurimum receptum in l. iuſte.in fin. de adquir.poſſeſſ. ergo à fortiori neminem accuſat. arg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & reg. cum iura. lib.6. Poſtremo, quod is nullam habuit iuriſdictionem in eos, quos excommunicauit. ergo minus in eos,qui illas excommunicationes nullas laceraſſent. argu. auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccleſ. clement. ſi dominus. de reliq. & vener. ſanctorum.

43 Decimotertio infertur,ſubexecutorem hunc excōmunicando iniuſte,etiam ſi non excommunicaſſet nulliter in multos laqueos incidiſſe. Nam primo ſe potius, quàm in quos eas tulit, ligauit & dehoneſtauit, iuxta ea,quæ Gratianus ait in cap. ſi habes. ſub finem. 24.q.3. & probatur in quattuor capp. ſeqq. Nam, vt eleganter Hieronymus dicebat in cap.ſi quis non recto. ead. cauſ. & quęſt.interdum contingit, vt ille, qui foras mittitur, intus ſit:& ille foris,qui intus videtur retineri.Secūdo,in ſacrilegium incidit.cap. non in perpetuum. ead. cauſ. & quæſt. Tertio,actione iniuriarum tenetur, ſecundum gloſſ. 2. illius cap. non

in

in perpetuum, quæ citat tex. in cap. temerarium. 11. quæſt. 3. eſt tamẽ aptius in hoc cap. illud. ead. cauſ. & quæſt. vbi magnus ille Auguſtinus ait: *Si quiſque fidelium fuerit anathematizatus iniuſte, potius ei oberit, qui facit, quàm qui hanc patitur iniuriam, quod verbum, iniuriam, ponderat ibi gloſſ. & addit ei: Poteſt ergo agere contra excommunicatorem actione iniuriarum.* quæ gloſſæ definitio maxime procedit contra hunc, quẽ dolo id feciſſe conuincunt eius latitatio, & eius copiæ denegatio. de quibus in 9. cauſſa nullitat. adiũcta l. 1. & quod ibi adnotat Bald. C. de interd. mat. & l. fin. ff. de ritu nuptiar. cum iuriſdictionis vſurpatione, de qua
44 in 1. 2. 7. & 10. cauſſis nullitatis confirmatur hoc ratione. Quoniam qui denunciat, aliquem excommunicatum eſſe, implicite vocat eum inhoneſtum: quia excommunicatus non eſt perſona honeſta, ſecundũ Socin. conſ. 45. colum. 2. & ſentit Anton. in cap. conſtitutus. col. 2. & cap. cum dilectus. de purg. cano. Quinto incidit in obligationem ſoluendi omne damnum, & intereſſe eis, quos excommunicauit, cap. ſacro. de ſentent. excommunic. in illis verbis: *Cumque aduerſus excommunicatorem de iniuſta excommunicatione conſtiterit, excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato: aliàs nihilominus, ſi culpæ qualitas poſtulauerit, ſuperioris arbitrio puniendus: cum non ſit leuis culpa tantam pœnã infligere inſonti.* Hæc ibi. Neque illum error probabilis, qui tam multis modis ſine colore errauit, excuſare poteſt. arg. l. latæ culpæ. ff. de verbor. ſignificat. & notatorum in regul. ignorantia, lib. 6. In eoſdem laqueos incidiſſe præfatum C. ac illius procuratores, & conſultores facile probet, qui huic negotio applicauerit. gloſſ. & quæ ibi Panorm. & doctores pręſertim ipſe Imo. Felin. & Dec. ſcribunt in cap. 1. de offic. deleg.

Remedium tertium.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti huius tolendi remedium pœnitudo.*
2 *Peccatum mortale eſſe omnem iniuſtitię actum.*
3 *Excommunicato communicans in crimine, ob quod eſt excommunicatus in eandem incidit excommunicationem maiorem.*
4 *Pœnitudo remedium ſuapte natura efficax ad tollendas lites, hominum vitio inefficax.*
5 *Chriſtianos aliquot parum Chriſtianos.*
6 *Confeſſarios parum doctos & liberos, litium occaſiones eſſe.*

1 Tertium remedium fuerit pœnitudo, quam huic exequutori, præfato C. ſimul & procuratoribus ac fautoribus eius quadrageſima hæc

hæc ſuadebit ſanctiſſima. Oportebit enim, eos perteſum ire omnium ſuorum peccatorum capitalium, quo integre confitean tur: & prouidi ad cęnam agni, & ſtolis albis candidi accedant, cap. omnis. de pænit. & remiſ. & cap. ſunt plures. de pęn. diſt. 3. facit l. quãdiu. C. de diſtr. pign.
2 at per prędicta conſtat, harũ lationẽ iniuſtam, & nullã fuiſſe. Omnis autem actus iniuſtitię peccatũ eſt capitale regulariter, ſecundũ S. Tho. receptũ 2. 2. quæſt. 59. artic. 4. Cum ergo has cẽſuras omnes prædicti, vel tulerint, vel vt ferrẽtur, petierint, cõſuluerint, fauerint, vel miniſtri fuerint: cõſequẽs eſt, eos capitaliter peccaſſe; immo & cẽſuras à iudice pręfati E. in pręfatũ C. latas incurriſſe. Quoniã (quod, proh dolor, pauci aduertũt) omnes, qui excõmunicato cõmunicãt in crimine, propter quod eſt excommunicatus, conſulendo, fauendo, vel aliter adiuuãdo, in eandem incidunt excommunicationem. cap. nuper. de ſenten. excommun. quod in hoc allegauit glo. cap. ſi concubinę. eod. tit. vbi ſimilis textus,
4 & pulchre declarat B. Anto. 3. parte. tit. 24. cap. 35. Fateor tamen, hoc remedium, quod omnium debebat eſſe Chriſtiano efficaciſſimum, fragillimũ haberi: dum multi vix videmur credere animæ immortalitatem; dum honorem pro Deo colimus; dum diuitijs velut idolis ſeruimus; dum temporaria pluris facimus, quàm ęterna; dum ſolo fere nomine Chriſtiani ſumus, & Chriſti humilitatem, & modeſtiam ore pleno laudantes, factis pęne omnino negamus; dũ denique corporis morbos, & eius mortem exhorreſcẽtes animæ Chriſti ſanguine hoc paſſionis tempore redemptę neque ægritudines ſentimus, neque mortẽ eius
6 omnium peſſimam, maximeque tremendam timemus. Cuius rei bonę partis cauſſa ſunt confeſſarij parum liberi, minuſque docti, quibus perſuaſa eſt nimia facilitas abſoluendi, & condonandi peccata.

Remedium quartum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius non tenetur ſeruare cenſuras nullas.*
2 *Ordinarius reſiſtit delegato contra diſpoſitionem cap. ſtatutum. procedenti; immo & quomodolibet per actum nullum grauati, data ei de facti notorietate informatione.*
3 *Ordinarius multa poteſt circa appellationem ad Sed. Apoſt. interpoſitam.*
4 *Appellatione de facta ad Sed. Apo. vt cognoſcit ordinarius. & num. 5.*

1 QVartum remedium efficax quidem ac facile contra harum cenſurarum, præſertim interdicti, effectum eſt, vt Reuerendiſſimus D. epiſcopus eccleſiæ B. & eccleſię. ſuę ſenatus ſiue capitulũ perquam colendum eas inſpicerent, & inſpiciendas eruditioribus huius acade-

miæ, ac alijs viris commendarent:& cum viderent nullam eis ineſſe virtutem nullatenus ſeruarent:quod facere poſſunt.

Quoniam primo exequutor non tenetur exequi ſententiam, quam ei conſtat eſſe nullam, ſecundum gloſſ.1.verſ.item nota.cap.paſtoralis. §.quia vero.de off.deleg. & alia, quæ ſupra in ſecundo remedio ſub finem adduximus.

Secundo, per tex.noſtrum in hoc clariſſimum, qui habet non teneri ordinarium ad parendum cenſuris, quas viderit latas à delegato, cuius delegationi alia prę iudicat.

Tertio, quod qui ſcit, excõmunicatum, antequam excõmunicaretur, appellaſſe, non tenetur vitare, cap.dilectis.ſub finẽ de appell.cap.ſolet. de ſent. exc. li. 6. & alia multa, quæ ſupra in 2.remedio attulimus.

Quarto facit, quod pręfatus E. in quem hę ſententię principaliter latę ſunt, non tenetur eas (vt ſupra late mõſtrauimus) ſeruare.ergo minus tenebitur ordinarius, arg.auth. multo magis.C.de ſacro ſan.Eccleſ.

2 Quinto quod Ioan.And.Do.& Peruſ. aiũt in cap.ſtatutum.§.fi.hoc tit.li.6.poſſe ordinarium reſiſtere delegato contra diſpoſitionem illius cap.grauanti.quod commendat ibi Peruſ.ad materiã cap.ſtuduiſti.de off.leg.at is ſubexecutor contra deciſionem illius cap.electus iudex ſine qualitatibus requiſitis ab illo grauat E.ſexcentis modis;ergo non ſolum non tenetur ei obedire: ſed etiam poterit obuiare ordinarius.

Sexto, quod determinatio hęc præcedens Ioan. And.extendenda videtur etiã ad quemcunq; alium caſum, in quo delegatus per actũ nullum aliquem grauat; ſi de facti notorietate informatio ei detur. ratio enim, qua ille fundatur, nullitas actus ex notorietate facti reſultans, eſt, vt ibidem exprimit,& clare ſignificat, dum allegat cap. ſollicitudinem. verſ.ſi vero.de appel.

Septimo facit ille verſ.ſi vero.qui habet, Archiepiſcopum declarare poſſe, nõ eſſe excommunicatum eum ſuffraganei ſubditum, de quo notorie conſtat, antequam excommunicaretur appellaſſe ad Papam.

Octauo facit cap. ſignificauit. cum ei adnotatis.de offi.ord.& glo. ſingul.in cap. fi.de reſcript.& quod ibi Ioan.Andr.cum alijs omnibus determinat.

3 Nono facit, quod ordinarius poteſt cognoſcere de appellatione ad Papam interpoſita, non ſolum incidenter, quo ad reuocationẽ eorum, quę poſt appellationem attentata fuerunt. cap. cum teneamur, de appel.& quo ad faciliorem exitum, cap. 2.de matr. contr. contra interd. eccleſ.gl.in cap. ſi à iudice.de appel.lib.6.ſed etiam principaliter, quãdo ſcandalum aliquod imminet, & nõ facilis eſt ad Papam recurſus ad effectum ei obuiandi.cap. conſtitutus.de appell. ſecundum intellectum Hoſtien. quem ſequitur Aret. in cap.at ſi.§. de adulterijs.col.3. de iudic.quẽ licet cõmunis ibi dicat, nõ eſſe nimium litteræ germanũ:

tamen

tamen non negat in ſe verũ: immo Pan. (quidquid ei Præpoſ. imponat) eum ad vſum commendat. Pro quo facit lex illa ſing. ſi hominem. ff. mandati. & glo. fin. in cap. tempora penitudinis. 26. q. 7. Immo etiam non exiſtente ſcandalo ad effectum inſtruendi cauſſam, & eam inſtructã remittendi, poſſet ordinarius ſaltem alius à iudice à quo, cognoſcere de appellatione ad Papã interpoſita. per illud cap. cõſtitutus. ſecũdũ intellectũ Anton. qui licet Panor. diſpliceat; defenditur tamẽ à Decio.

4 Cum ergo in caſu propoſito notorie conſtet ex proceſſu, & euidentia etiam facti, præfatum C. archidiaconatum quendam incompatibilẽ poſt aſſertum acceſſum adeptum eſſe, ac per conſecutionem acceſſui renunciaſſe; cum conſtet, hunc ſubexecutorem presbyterum ſimplicem eſſe, qualitatibusque ad delegationem Apoſtolicam neceſſarijs carere, ac ſine cauſſæ cognitione contra poſſidentem proceſſiſſe, ac poſt & cõtra recuſationem, & appellationes legitimas excommunicaſſe, denunciaſſe, contra participantes proceſſiſſe, ac interdixiſſe; cũ hæc non paruò omni ſcãdalo ſint populo, & damno, cum ob bella hoc tẽpore difficillimus ſit ad Sed. Apoſtolic. recurſus, cũque aſſumptio cognitionis, & abſolutionis ad cautelam ad faciliorẽ expeditionẽ cauſſæ tenderent: conſequitur, ordinariũ multo plura poſſe, quàm ea, quæ præfatus E. petit, cuius modeſtæ petitioni ſuffeciſſet, ne tam vanis cenſuris, tam ſolide obediretur, & ne non vitandus euitaretur. quo fit, vt merito pręfatus E. conqueri poſſit non de ipſo pręſule integerrimo, qui rem ad ſuos relegauit officiarios: ſed de alijs, qui in cauſſa fuerunt, ne id fieret: nõ quod ipſi E. de illis benemerito male velit: ſed vel quod alij magis proſint; vel nimium ſint ſcrupuloſi, vel quod in rem non ſatis penetrare voluerint: quoniã etiã iuris informationem & verbo & ſcripto ab E. oblatã parui fecerint, magni facere alias ſoliti, etiam in grauiſſimis rebus, eius ſententiam & iuris allegationes.

5 Queſtionis tamen quottidianæ fuerit: An ordinarius, cui diuerſi delegati contraria exequenda pręcipiunt, nec de pręceptorum nullitate ex reſcriptorum tenore ſatis clare colligitur; quia forte de ſubreptione quæ aduerſus reſcripta obijcitur, vel de alia nullitate non poteſt non viſis proceſſibus ſatis conſtare, an quemadmodum ordinarius pręcipere poteſt delegatis, vt ſibi exhibeant reſcripta per hoc cap. ſic etiam poſſit præcipere illis, vt exhibeant proceſſus.

Et verius videtur poſſe. Primo, quia eadem in hoc caſu ratio militat. Secundo, quod id cõſuetudo, quę legum eſt optima, interpretes habet. Non obſtat, quod huius cap. deciſio à iure cõmuni exorbitat, & ideo non ſit extendenda: regula, quæ à iure. lib. 6. quia primo negari poteſt hoc cap. exorbitare à iure communi; quoniam antiqua iuris ratione & non noua niti videtur. Secundo, quod etiam exorbitantia extenduntur ad ſimiles caſus. per tex. in cap. cum dilecta. de confir. vtili. cum

multis per Dec. ibi adductis, & l.his ſolis.C.de reuocand.donat.adiun cta gloſſ.

Remedium quintum.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere de appellatione ad Papam vt cognoſcit.*
2 *Legati poteſtas ordinaria partim,& partim extraordinaria.*

1 QVintum remediũ,quod auctoritate nititur ordinaria,& extraordinaria,eſt,vt Reuerẽdiſſ.Do.D.Aloyſius Lippomanus Sed.Apoſt. in vniuerſam Luſitaniã cum poteſtate legati de Latere Illuſtriſſimus legatus appellationẽ ad Sed. Apoſt.interpoſitã recipiat, & de illa cognoſcat: quod facere poteſt etiam iure communi, licet aliqui facile, vt audio,contradixerint. Primo tamquam quiuis alius ordinarius, iuxta ea, quæ ſub finem remedij præcedentis diximus. Secundo, tamquam legatus à Latere, cui ex priuilegio cõpetit ſpeciali, vt de appellatione ad Sed. Apoſt.interpoſita cognoſcere poſſit, quo eam inſtruat, & inſtructam ad Papam remittat. Caſus eſt memorabilis & ſingul. in cap. conſtitutus. de appellat. ſecundum communem, quam ibi Pan. Imol. Peruſ. & Præpoſ. ſequuntur, & ante illos affirmauit Specul. de legato. §. nunc oſtendendum. num. 36. verſ.33.quod non ſolum poteſt per ſe facere: ſed etiam faciendum alij committere, vt eſt ad litteram text.in illo cap. conſtitutus.

2 Et ne dicas, D.Aloyſium non eſſe legatum à latere, quia ſoli Cardinales ſunt legati à latere, quorum de numero non eſt ille, conſidera, quod paria ſunt,quẽm eſſe legatum Cardinalem, & legatum à latere, ac legatum cum poteſtate legati de latere datum, vt pulchre determinauit Dec. conſil. 149.colum.fin. & facit l. in teſtamento. ff. de conditio. & demonſt. Tertio,quod Sanctiſſ. D.N.D. Paulus Papa huius nominis Tertius, ob eius illuſtria ornamenta poteſtatem ei auguſtiorem multo dedit in multis,quam ſit legatorum à latere: in quibus eſt, vt audio, poteſtas cognoſcendi & finiendi cauſſas ad Sed. Apoſt. per appellationem,vel alias delatas.Poteſtatem autem eius partim ordinariã eſſe,ac partim extraordinariam conſtat ex cap. 1. de offic. legat. iuncto cap. 2. & fin. eod. tit. lib.6. & clem. 2. de offic. ord. vbi gloſſ. penult. putata ſing. ibi à Cardin. q. 17. & Pan. in cap. ceterum. de iudic. colum. 5. ſentit, illius iuriſdictionem,licet ordinaria ſit, extraordinario tamen modo inductam eſſe: quam tamen magis extraordinariam faciunt clauſulæ de more multæ,quæ ipſum maiorem legato efficiunt.

REME-

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ad cautelam non impeditur propter exceptionem manifeſtæ offenſæ, quando excommunicatio allegatur nulla ob iuriſdictionis defectum, ſiue manifeſtum, ſiue dubium.*

2 *Interdictum ſpeciale tollitur ad cautelam.*

3 *Interdictum generale non relaxatur ad cautelam, ſed ſimpliciter ſic, data cautione de parendo iuri, etiam antequam de cauſſa nullitatis conſtet.*

4 *Vna de re qui dicit, de alia negat, ſi eſt diſſimilis; non ſi ſimilis.*

5 Huiuſmodi, *dictio diſpoſitionem ad omnia præcedentia refert.*

6 *Cenſuras tolli, vel non tolli parum refert partis; pro qua latæ ſunt, ſi appellatio pendet.*

7 *Excommunicationem aliquando reddit fortiorem denunciatio; quo caſu appellatio ab excommunicatione lata denunciationem ſuſpendit.*

8 *Appellationem ab excommunicatione lata ſuſpēdere hodie poteſtatem denunciandi in his, quæ non ſunt notoria ſaltem probabiliſſimum.*

9 *Libello in eodem nullitatem & iniquitatem ſententiæ accumulari.*

10 *Excommunicatio vt nulla, & iniuſta ſimpliciter declaretur, peti poſſe.*

11 *Appellatio per nullitatem ſententiæ iuſtificatur, quando ab habente vim definitiuæ; & etiam quando ab interlocutoria, ſi ex cauſa illam annullanto expreſſa fiat.*

12 *Auctor correctioni Sed. Apoſt. legati eius, & cuiuſuis rectius eo ſentienti omnia ſubijcit.*

SExtum remedium eſt iudicis delegati particularis ſuper hoc à Sed. Apoſt. impetratio, vel in illo ſummæ auctoritatis prætorio. Romæ, vel extra illud in partibus: de quo nemini eſt dubium.

Modus medendi.

1 MOdus medendi his duobus remedijs huic vulneri tam iniuſte illato, vel tētato duplex eſſe videtur. Alter eſt, vt ſtatim citato præfato C. ante omnia petat præfatus E. abſolutionem ad cautelam ab excommunicatione hac inutili, iuxta formam cap. cum contingat. de off. deleg. cap. Apoſtolicæ. de excep. cap. ad præſentiam. de appell. cap. cū deſideres. §. 1. & cap. per tuas. cap. venerabili. de ſentent. excommunic. cap. venerabilibus. §. fin. & cap. ſolet. & ibi adnotata per Ioann. Andr. ab omnibus ibidem relatum & receptum de ſenten. excommu. lib. 6. allegando prędictas omnes, & ſingulas nullitatis cauſſas.

Non obſtat primo, quod poterit præfatus C. obijcere manifeſtam offenſam, iuxta illud cap. ſolet. quoniam primo illud non eſt verum,

quando

quando allegatur excommunicatio nulla ex iuriſdictionis defectu, de quo manifeſte conſtat: ſecundum Rot. in deciſ. 327. ſi contra quæ in noue rubricatis eſt 6. de exception. in nouis. immo eo caſu abſolutio ſimpliciter eſt facienda, vt ibi ait Rot. & antea Innoc. in illo cap. ſolet. num. 11. probatus ibi per omnes: at de iuriſdictionis defectu huius ſubexequutoris manifeſte conſtat. Tum quia ipſe proteſtatus fuit procedere vt merus executor, quem nulla iuriſdictione vti poſſe, probatũ eſt in 4. nullitat. cauſſ. & in fine illat. 11. Tum quia carebat qualitatibus requiſitis ad iuriſdictionis delegatæ capacitatem, iuxta illa, quæ late in 2. nullitat. cauſſa deduximus. Secundo, ideo non eſt locus exceptioni manifeſtæ offenſę in hoc caſu, quia ea non recipitur, etiam quando allegatur excommunicatio nulla, ex iuriſdictionis defectu dubio, vt eadem deciſ. Rotæ, in hæc verba dixit: *Si contra petentem abſolutionem ad cautelam opponatur exceptio rei iudicatę, vel manifeſtæ offenſæ ex ſola non paritione rei iudicatę, talis exceptio nullo modo admittenda eſt, ſi allegetur nullitas ſententiæ excommunicationis ex defectu iuriſdictionis: aut enim conſtat manifeſte de iuriſdictione: aut conſtat de non iuriſdictione manifeſte: aut eſt dubium. Primo caſu, non poteſt peti huiuſmodi abſolutio ex defectu iuriſdictionis, cum de ea conſtet manifeſte. Nec ſecundo, cum tunc de nullitate excõmunicationis conſtet manifeſte. Tertio, ſolo caſu eſt locus huiuſmodi petitioni.* Hæc Rota; ante quàm idem tenet Innoc. in dicto cap. ſolet. num. 10. quem ſequitur Ioan. Andr. quęſt. 11. ab omnibus alijs probatus: at in caſu noſtro licet quis proteruius neget, manifeſte conſtare de huius ſubexequutoris iuriſdictionis defectu: negare tamen non poterit, ſaltem dubium eſſe primo aſpectu. ergo non eſt locus exceptioni manifeſtæ offenſæ. Tertio, ideo non eſt locus huic exceptioni. quia nulla, hic fuit offenſa manifeſta; immo nec dubia, vt patet per exceptiones in cap. ſi quando. ſupra eod. diſputatas, & eſt deductum in 3. cauſſa nullit.

2 Non obſtat ſecundo, quod interdictum generale non poteſt ad cautelam relaxari, per text. ſingul. in cap. præſenti. de ſentent. excommunicat. lib. 6. Et per conſequutionem licet præfatus E. ad cautelam abſoluatur; non tamen ob id interdictum tolletur. Non, inquam, hoc obſtat, quoniam primo, ſi diceretur hoc eſſe interdictum ſpeciale, non eſſet locus illi cap. ſecundum Ioan. Monach quem Ioan. And. Domi. & Peruſ. cum communi contra Archid. ſequuntur & Rot. deciſ. 436. verum interdictum, quæ in noue rubricat. eſt 9. de ſenten. excomm. in nouis. & Felin. in cap. apoſtolicæ. de excep. nu. 3. & Calder. de eccleſ. interdicto pag. 8. ſed non eſt ſpeciale: quia ſimilitudinẽ potius, quàm 1
3 ſpecialitatẽ habet. Ideo ſecundo reſpõdeo, concedendo generale interdictũ regulariter nõ eſſe quidẽ relaxandũ ad cautelã, ſed fallere quãdo petitur, ſimpliciter ad inſtantiã partis, ob cuius culpã poſitum dicitur, præſtita cautione de parendo iuri: quia tunc datur, etiam antequam de

iuſti-

iuſtitia vel nullitate conſtet ſecundũ Rot. deciſ. 77. nota quod ſecundũ
quæ in noue rub. eſt 19. de ſenten. excommu. in antiq. quę habet hoc
caſu locum eſſe cap. cum contingat. de offic. deleg. idem etiam habet
deciſ. Rotæ 435. nota verum. quæ in noue rubric. eſt 18. de ſenten. ex-
cõmu. in eiſdẽ antiq. & idẽ tenuit Domi. in illo cap. præſenti. ſub fine,
& Peruſ. in princip. Pro quibus videtur caſus in cap. q̃ra fronte. de ap-
pell. inducendo eo modo quo Rota in prædicta deciſ. 435. inducebat,
ſcilicet quod ibi fuit quæſitum de abſolutione excommunicationis &
interdicti: & licet de abſolutione ſola excommunicationis reſpondeat,
ex ſufficienti rationis paritate videtur etiam de interdicto reſpondiſſe,
4 argu. cap. 2. de tranſlat. prælat. l. illud. ad. l. Aquil. Per quam inductio-
nem reſpondetur eidem cap. contra hanc concluſionem aliter indu-
cto; ſcilicet quod qui de vno dicit, de alio negare videtur. cap. nonne.
de præſumpt. & l. cum prætor. ff. de iudicijs. & ibi de abſolutione in-
terdicti & excommunicationis interrogatus Papa, ſolum de abſolutio-
ne excommunicationis reſpondit. Nam reſponderi poteſt, eum, qui de
vno dicit, tunc de alio negare videri, quando illud aliud eſt diſſimile,
non quando ſimile, ſecundum Domninic. in cap. qualis. 25. diſt. & gloſſ.
in cap. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. Secundo facit, illud idem cap.
quã fronte inductum, vt per Felinum in dicto cap. apoſtolicę. num. 5.
de except. vbi etiam hanc noſtram concluſionem aſſeuerat poſt Do. in
cap. cum contingat. de offic. delega. cui tribuit illam inductionem,
5 ponderat enim verba illa: Huiuſmodi ſententiam, in fine illius cap.
quã fronte. poſita, attento, quod dictio, huiuſmodi, refert diſpoſitio-
nem ad omnia præcedentia, ſecundũ gloſſ. verb. huiuſmodi, in proœ-
mio Sexti, & in cap. nemo. de elect. eod. lib. & quod illud cap. tam de in
terdicto, quam de excõmunicatione prius agit. Tertio facit quod excõ
municatio & interdictũ quo ad ferendi modũ æquiparantur, cap. 1. de
ſentent. excõmunic. lib. 6. & etiam quo ad modũ tollendi. cap. 1. de his
quæ vi. eod. lib. & ſpecialiter diuerſificantur in modo tollendi ad cau-
telam. per illud cap. pręſenti. Ergo quo ad ſimplicem relaxationem nõ
6 eſt, ponenda differẽtia. Quarto facit, quod parum, vel nil refert eius pro
quo cenſuræ feruntur eas tolli, vel non tolli, quando appellatio, de qua
eſt cognoſcendũ, eſt interpoſita, ſecundũ. Innoc. in cap. paſtoralis. n. 1.
de appellat. affirmantem, eum, pro quo aliquis excommunicatus fuit,
& ab excommunicatione iam lata appellauit, non poſſe iuſte appel-
lare à iudice, ſi is nollet eum denunciare. cuius rationem in hæc ver-
ba ſubijcit vir erudiſſimus: *Non intereſt, inquit, eius pro quo excom-
municatus eſt, quod denuncietur, cum certum ſit, quod hic excommuni-
catus non eſt cogendus, pendente appellatione, nec conſulendus, vt ſoluat.*
quam determinationẽ omnes ibi ſequutus: expreſſius autem Hoſtien.
Ioan. And. Anto. & Imol. quam Peruſ. & Præpoſ. licet illi etiam expreſ-
ſius,

ſuis, quam Pan. cui ſub finem in meo libro, pro non denunciet, eſt denunciet.

7 Et ne demireris hoc Inno. dictum, conſidera illud ſing. ſcilicet eum, qui poſt excommunicationem appellauit, non poſſe denunciari, quãdo per denunciationemq́ excommunicatio fortior redditur, vt contingit in caſu cap. tua. de ſenten. excom. in quo abſolutio, quæ ante denũciationem ordinarij competit, poſt eam Papæ reſeruatur, ſecundum Peruſinum in illo §. verum. ſub finem, qui hanc determinationem tribuit Imolenſi nulli alteri eam tribuenti; cum tamen originaria fuerit D. Anto. num. 11. Nam licet ille pro ſua modeſtia eam Io. And. tribuat; ille tamen id non dixit: ſed rationem illud affirmandi poſteris præbuit, dũ animaduertit in caſu illius cap. tua. denunciationem augere ligamentũ excommunicationis: & ita rationem propter quam in §. verum. ſtatutũ fuit, vt non obſtante appellatione conſequuta, excõmunicatus de nunciaretur, ceſſat.

8 Ex quibus inferri videtur quiddam nouiſſimum; nempe hodie poſt illam extrauagan. ad euitanda. quę habet, neminem vitandum, niſi denunciatum, cuius tenorem, & alia quædã grauia ſuper ea dubia in cap. 1. §. laboret. de pænit. diſt. 6. tractauimus, non poſſe denunciari eum, qui ante denunciationem, & poſt excommunicationem ſaltem in his quæ non ſunt notoria appellauit, quandoquidem hodie maximas vires recipit excommunicatio per denunciationem.

9 Alter autem his remedijs medendi modus fuerit, vt petat dictus E. declarari, appellationes à ſe factas legitimas eſſe ac iuſtas: has autem huius ſubexecutoris cenſuras nullas eſſe, iniuſtas & iniquas. quæ accumulatio licèt contraria implicare videatur, fieri tamen poteſt: quia nemo prohibetur vti pluribus defenſionibus, reg. nemo pluribus. li. 6. etiã contrarijs, ſecundum glo. ibi per text. in cap. 1. 13. q. 2. & l. nemo ex his. ff. de except. at appellatio defenſio eſt l. 1. ff. de appell. & cap. ſignificauerunt. de except. poterit ergo peti cenſuras declarari nullas & iniuſtas: nam & admittitur libellus, in quo quis dicit, ſententiam nullã, vel petit reſtitutionem in integrum, cap. cõſtitutus. vbi Pan. de reſti. in integ. per illum text. & idem Pan. in cap. cum olim. col. 2. de priuileg. & non

10 ſolum conditionaliter: ſed etiam ſimpliciter peti poteſt declarari eas nullas & iniuſtas, ſecundum Innoc. expreſſe in illo cap. dilecto. num. 2. ſicut & exceptiones contrariæ ſimpliciter opponi poſſunt. Et in dubio oppoſitæ videntur diſiunctiue, vt Innoc. in cap. auditis. de preſcrip. nu. 2. ait. vt ſi vnum non poterit probare, aliud probet. quod maxime ait Pan. memorandum ibidem nu. 24. Nam & reus excipere poteſt, quod ſoluit, & quod in teſtamento liberatus ſit, vt notat Bar. in l. 1. C. de fal. cauſ. adiect. leg. in. 2. oppo.

11 Ad hoc autem, vt appellatio præfati E. iudicetur legitima, & iuſta, ſuffi-

ſufficient probare monitoria pœnalia huius ſubexecutoris fuiſſe nulla. quia primo à ſententia nulla appellari poteſt iuxta ea multa, quæ adduximus in 14. cauſ. nullit. Nam licet nõ ſit neceſſarium, tamen eſt vtile. quia ſaltem cauſſam ad ſuperiorem deuoluit. ſecundum Pan. communiter receptum ibi à Peruſ. q. 7. & alijs in cap. dilecto. nu. 7. de appellatio. & Bald. in l. 1. C. de ſenten. ex peri. recit. & Bart. in. l. fi. expreſſim, in 3. quæſtio. & in l. ſi vt proponis. 1. C. quomodo & quando iud. Lap. alleg. 107. aliàs 116. appellatio à nullitate. Secundo, quia ad iuſtificandã appellationem à definitiua interpoſitam ſufficit probare ſententiam eſſe nullam, ſecundum Inno. in illo cap. dilecto. ab omnibus receptum; at mandata illa pœnalia de relinquenda poſſeſſione vim habebant definitiuæ ſuper poſſeſſorio latæ, vt ſupra eſt dictum.

Secundo, quod ad iuſtificandam appellationem, etiam ab interlocutoria, ſatis, eſt probare illã eſſe nullam ex cauſis, in appellatione expreſſis, ſecũdum quod ſatis ſenſit Inno. num. 3. in illo cap. dilecto, & expreſſe affirmauit Pan. num. 7. Peruſ. q. 19. cum omnibus alijs.

12 Ne autem res diutius differatur, pręſentetur ſtatim proceſſus à ſubexecutore factus, vna cum prælectione pręſenti cum ea, quã ſuper negotio principali in cap. ſi quando. ſupra eo. habuimus quo promptius; ea, quæ ad occurentium dubiorum diſſolutionem pertinent, inueniãtur ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſ. D. Legato. Cuius candidę limę omnia in his duabus pręlectionibus dicta ſubijcio, non ſolum qua parte Sedis Apoſt. (quæ vna eſt omniũ magiſtra veraciſſima) perſonam agit: ſed etiam qua parte recondita eruditione, quam mox commentarij ipſius in Geneſim iamiam edendi palam facient, alijs eminet. ſubijcio item cuiuſuis, quę iuſtior fuerit, ſentẽtię: proteſtatus nulla mihi parte illa placitura, niſi qua veritati, & bonitati conſonuerint. Dixi.

Excidit à memoria admonere in corollario nono. 2. remedij. ea, quæ in cauſſa. 15. ſcripſimus de appellatione à declaratione pœnę cenſurarũ incurſę interpoſita. per quæ palam eſt, præfatum E. neque in iudicialibus neque extraiudicialibus vitari poſſe. quoniam, vt ibi probatum eſt, quo ad dubitationem impediendam maioris virtutis eſt appellatio à declaratione cenſurę incurſæ, quam à cenſura ferenda.

FINIS.

INDEX
RERVM ABECEDARIVS.

A

ABbreuiatio termini citatorij non eſt iuſta cauſſa appellandi ei, qui intra terminum coram iudice comparere poteſt. cap. cum contingat. 6. cauſſa nullitat. num. 4. pag. 145
Abſolutio ad cautelam non impeditur propter exceptionem manifeſtæ offenſæ, quando excommunicatio allegatur nulla ob iuriſdictionis defectum ſiue manifeſtum, ſiue dubium. cap. cum contingat. remed. 6. num. 1. 197
Acceſſori vt non licet quod principali vetatur. cap. cum cõtingat. 2. cauſſa nullit. num. 2. 127
Acceſſurus non debet plus iuris, quam heres. cap. ſi quando. except. 21. num. 33. & 34. 88
Acceſſus, noua vox, iuriſperitis quid ſignificet, & apud quos inueniatur. prælud. 4. num 8. 6
Acceſſus, & cet. ob ſolam renunciationem dantur. cap. ſi quando. except. 5. num. 3. 17
Acceſſus expectatiua quædam, & cuius inuentum. cap. ſi quando. excep. 20. num. 2. 69
Acceſſus quædam collatio conditionalis. ibid. num. 3.
Acceſſus & regreſſus non eſſe in fauore pares. ibid. num. 6. 71
Acceſſus coadiutoria inferior eſt fauore. ibid. num. 7.
Acceſſus per compoſitionem ſolere dari. except 21. num. 6. & 7. 79
Acceſſus plus iuris confert, quam expectatiua. ibid. num. 27. 86
Acceſſus & regreſſus nõ tolluntur, vt aliæ expectatiuæ. ibid. num. 29. & 30. 86. 87
Acceſſus renunciatione nihil iuris in re vacare. prælud. 5. num. 9. 6
Acceſſus præambulum iuri in re quærendo. excep. 21. num. 67. 101
Acceſſus modus quærendi ciuilis nõ ius quæſitum eſt. cap. ſi quando. except. 21. in confut. contrar. num. 18. & 19. 111
Acceſſus & regreſſus non præbent ius in re: ſed ad rem tantum. cap. ſi quando. in auctario. num. 4. & 5. 114

Acceſ-

Acceſſus & regreſſus habentibus conſulitur. ibid. num. 10. 116

Acceſſus & expectatiuam ad diem conditionis trahi, & ante illam impletam ſolum ius ad rem dare. prælud. 3. num. 7. 5

Acceſſum & regreſſum ob ſolam renunciationem dari. cap. ſi quando. except. 3. num. 2. 11

Actio de dolo datur in permittentem incipere, & non perficere. cap. ſi quando. except. 21. num. 18. 82

Auctor correctioni Sed. Apoſt. legati eius, & cuiuſuis rectius eo ſentientis omnia ſubijcit. cap. cum contingat. remed. 6. num. 12. 201

Actui non neceſſaria male adhibita non obſunt. cap. cum contingat. in 2. cauſ. num. 17. 133

Actum nullum non eſſe actum. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 1. 176

Actus conſummatio quæ exequutio eius. cap. ſi quādo. excep. 21. in confutat. contrarior. num. 5. 105

Adeundi poteſtatum alia iure per ſe ſubſiſtens, alia non. cap. ſi quando. excep. 21. num. 32. 87

Aetate maior non numquam eſt iudicio minor; dignus reſtitutione: ſed non beneficio. cap. ſi quando. except. 11. num. 9. 42

Alciatus laudatus paullo poſt omittitur. cap. ſi quādo. excep. 21. nu. 37. 90

Alternatiuam Ordinariorum coadiutoriam tollere. cap. ſi quando. excep. 20. num. 5. 70

Amicitia, recuſandi cauſſa arbitraria. cap. cum contingat. 10. cauſſa nullitat. num. 3. 157

Appellari poteſt ab actu nullo, quem tamen appellatio non confirmat. cap. cum contingat. 14. cauſſ. nullit. nu. 4. 167

Appellari à pœna legis non poteſt: à declaratione vero ſic. cap. cum contingat. 15. cauſſ. nullit. num. 2. 169

Appellatio non ſuſpēdit excommunicationem: ſed ſolum declarationem. cap. cum contingat. 15. cauſſ. nullit. num. 1. 169

Appellatio non ſuſpendit denunciationem futuram. ibid. num. 3.

Appellatio à declaratoria excommunicationis incurſæ non efficit illam nullam: at denunciationem, aggrauationem ſimul & interdictum ſequentia ſic. ibid. num. 4. 170

Appellatio ab interlocutoria in ſcriptis, & cauſſa ſpeciatim inſerta facienda eſt. cap. cum contingat. 14. cauſſ. nullit. num. 1. 166

Appellatio ſcripta debet offerri, vt in ſcriptis dicatur facta. cap. cum contingat. 6. cauſſ. nullit. num. 7. 146

Appellatio coram iudice facienda, aut ei legitime intimanda. ibid. n. 9. 147

Appellatio intimata per partem in quo fortior alia. ibid. num. 11.

Appellatio per nullitatem ſententiæ iuſtificatur, quando ab habēte vim definitiuæ, & etiam quando ab interlocutoria, ſi ex cauſſa illam annullante expreſſa fiat. cap. cum contingat. remed. 6. num. 11. 200

CC 2 *Appel-*

Appellatio ab excommunicatione, vt deuoluit ſed nō ſuſpendit. cap. cum cont. 6. cauſ. null. num. 14. 148

Appellatio vt non ſuſpendit effectum futurum excommunicationis cap. ſi quando. xcept. 21. num. 14. 81

Appellationis intimatio per quem fieri poßit. cap. cum cont. 6. cauſ. null. num. 10. 147

Appellationis intimatio facienda intra tempus appellandi. ibid. nu. 12. & 13. 147. & 148

Appellationē ab excōmunicatione lata ſuſpendere hodie poteſtatem denunciandi in his, quæ non ſunt notoria; ſaltem probabiliſſimum cap. cum contingat. remedi. 6. num. 8. 200

Appellatione de facto ad Sed. Apoſt. vt cognoſcit ordinarius. cap. cum continga remed. 4. num. 4. & 5. 195

Articulus cauſſæ non iuriſdictionis cuius delegabilis. cap. cum cōtingat. 2. cauſ. nullit. num. 24. 135

B

Beneficia cur non quęrit maior curatorem habens, alia vero ſic cap. ſi quando except. 19. num. 4. 67

Beneficia puero conferre, exiſtente adulto. malum cap. ſi quando. except. 7. num. 4. 23

Beneficiarij officium magnum, & quod cap. ſi quando. except. 7. num. 2. 22

Beneficiarius, qui morum honeſtate debita caret. cap. ſi quando. except. 17. num. 6. 59

Beneficiarij prudentia officio iudicis metienda. cap. ſi quādo. except. 11. num. 5. 41

Beneficij collatio digniori facienda cap. ſi quando. excep. 16. num. 10. 55

Beneficij amici impetratio quæ videtur doloſa. cap. ſi quando. except. 5. num. 3. 17

Beneficij viuentis impetratio quam magnum peccatum. ibid. num. 2. 16

Beneficij eccleſiaſtici non eſt capax, prudentię incapax. cap. ſi quando. except. 7. num. 1. 22

Beneficij à collatione facta prodigo ſupplicari poſſe. cap. ſi quando. except. 7. num. 5. 23

Beneficij collationem qualis morum defectus inualidat. cap. ſi quando. except. 17. num. 6. 59

Beneficij incapax maior 25. annis curatorem habens. cap. ſi quando. except. 19. num. 1. 66

Beneficij collatio ordinarij, & exequutoris in hoc diſtant. cap. ſi quando. except. 8. num. 14. & 15. 30

Beneficij collatio facta ignaro latinæ linguæ an nulla. cap. ſi quando. exceptio. 13. num. 7. 47

Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus præſtat. cap. ſi quãdo. except. 16. num. 3. 53
Beneficij collatio idoneam ſcientiam non habenti, an nulla, & an conferens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur facienda. cap. ſi quando except. 15. num. 1. 51
Beneficijs in eccleſiaſticis vt quod libet liceat Papæ. cap. ſi quando: except. 20. num. 14. 73
Beneficio ſcientia ſufficiens quo reſpectu cenſenda. cap. ſi quando. except. 14. num. 1. 49
Beneficio inhabile eſt quintuplex hominũ genus. cap. ſi quãdo. exc. 11. n. 2. 39
Beneficio indignus qui neſcit legere & conſtruere. cap. ſi quãdo. except. 13. num. 2. & 3. 43
Beneficio quærendo non ſufficit omnis honeſtas Deo grata: neque contra quæ ſufficit illi quærendo, eſt Deo grata. cap. ſi quando. exceptio. 17. num. 5. 59
Beneficio quis infamis inhabilis. ibid num. 9. 60
Beneficiorũ collatoribus horrenda ſententia. cap. ſi quãdo. excep. 17. n. 1. 58
Beneficium plus prudentiæ, quam meritum, vel peccatum requirit. cap. ſi quando except. 11. num. 3. 40
Beneficium non poteſt quærere qui quæſitum nequit retinere. cap. ſi quando. except. 14. num. 2. 50
Beneficium impedit furor præcedens, non ſequens. ibid. num. 3. 50
Beneficium ſumens, & tenens ſine iuſta ſcientia, vt peccat. cap. ſi quando. except. 18. num. 4. 64
Beneficium requirit potentiam propriam ei ſeruiendi. cap. ſi quando. except. 19. num. 5. 67
Beneficium ob cauſſam dimiſſum, ea non ſequuta, reddendum. cap. ſi quando except. 21. num. 15. 81
Beneficium datum per datam picolam an vacet per mortem. cap. ſi quando. in auctario. num. 22. 120
Beneficium poſſeſſum confertur: ſed nõ traditur ſine cognitione. cap. cum contingat. 3. cauſſ. nullit. num. 2. 137
Bonæ mentis eſt cognoſcere culpã vbi non eſt. cap. cum contingat. remed. 2. num. 17. 181
Brachium ſæculare inuocat delegatus, & ſubdelegatus Papæ: etiam non requiſito ordinario. cap. cum contingat. remed. 1. n. 1. & 4. 171. & 172
Brachium ſæculare inuocat inquiſitor iure communi. ibid. num. 3. 172.
Brachium ſæculare contra quem appellantem dandum ibid. num. 5.
Brachium ſæculare impartiturus de nullitate ſententiæ cognoſcit, ſicut exequutor mixtus. ibid. num. 8. 174.
Brachium ſæculare cum ab vtraque parte petitur, quid fiet. ibid. num. 9.

Cano-

C

Canonicum litteratum eſſe oportere. capit. ſi quando. exceptio 18. numero 2. Pag. 63
Cantoriç Conimbricenſi quæ, quanta, & qualia incumbunt. cap. ſi quando. excep. 11. num. 4. 40
Capacitas beneficij quo tempore adeſſe debet cap. ſi quando. excep. 10. num. 6. 34
Cauſſa quæ requiritur nõ præſumitur in principe. cap. ſi quando. except. 20. num. 12. 73
Cauſſa gratiæ impulſiua quæ vitiat. cap. ſi quando. excep. 3. nu. 3. 11
Cauſſam finalem proœmia docent. in auct. cap. ſi. quando nu. 12. 117
Cauſſam immediatam, non mediatam conſiderandam. cap. ſi quando. except. 21. num. 36. 89
Cauſſarum quarum, vna ceſſante, non ceſſat effectus. cap. ſi quando. excep. 11. num. 10. 43
Cenſuras falſas pro veris colere non eſſe viri pij, nec docti. cap. cum contingat. remed. 2. num. 23. 183
Citatio iure naturæ facienda. cap. cum contingat. 8. cauſſa nullit. num. 3. 154
Citatus exceptionem declinatoriam alleget, niſi ſit notoria. cap. cum contingat. 6. cauſſ. nullit. num. 6. 146
Chriſtianos aliquot parum Chriſtianos. cap. cum contingat. remed. 3. num. 5. 193
Clauſula: Contradictores, &c. quos comprehendat. cap. cum cõtingat. 7. cauſſ. nullit. num. 2. 149
Clauſula: Non obſtantibus, &c. Etiã ſi talis, &c. Quorum tenores, & ç. tollit neceſſitatẽ inſerendi tenorem contrariorum. cap. ſi quando. except. 1. num. 1. pag. 8. Etiam ſi caueatur in illis contrarium. ibid. num. 2. Etiam ſecundum contrariam opinionem, quando id in lege ponetur, vel ſtylus Curiæ id haberet, quod conſtat. ibid. 9
Clauſula vni acceſſoria non refertur ad aliam. cap. ſi quando. excep. 2. num. 1. 9
Clauſula. Quouis alio modo vacante, quos modos includit. ibid. num. 3. 10
Clauſula: Sicut aſſeritur, & Sicut aſſeris, differunt. cap ſi quando. except. 3. num. 1. & 2. 11
Clauſula: Inuocato, ſi opus fuerit brachio ſeculari, tacite ineſt litteris Pap. capitulo cum contingat. remedio 1. num. 2. 171
Clauſulæ proœmialis, Vitæ ac morum honeſtas, intellectus. cap ſi quãdo. except. 8. num. 8. 28

Clauſula ſupplens defectus non extenditur ad naturales.cap.ſi quando, except.10.num.3. 33

Clauſula: Ceterum, ad varia relata varia operatur.cap.cum contingat. 2. cauſſ.nullit.num.7. 130

Clauſula: Ceterum, etiam laicos aliquos facit ſubdelegatos ibid.num. 11. 131

Clauſula, Vocatis vacandis, ſubintelligitur in omnibus commiſſionibus, quas cum cognitione cauſæ oportet expediri. ibid.nu.14. 132

Clementina Clementis VII. extenſa per Conc. Trid.cap.ſi quando.in auctario.num.2. 114

Clementinæ vetantis ſucceſſionem tenor cap.ſi quando.except.21.nu.1. 76

Clementina præfata filijs ante illam natis nocet.ibid.num.31. 87

Collatio ab ordinario & exſequutore, vt æquantur. cap. ſi quando.except. 16. num. 12. 56.57

Collatio facta indigno nulla eſt, & deuoluitur ad alium.cap.ſi quando.except.17.num.10. 61

Collatio, illitterato facta, an quæſitis litteris reuiuat.cap.ſi quando.excep.18.num.5. 64

Compoſitio acceſſuum non tranſit ad ſucceſſorem. cap.ſi quando.except. 21.in confirm.contra.num.2. 103

Concilium contra generale, nec Epiſcopus, nec legatus diſpenſat.cap.ſi quando.except.16.num.9. 55

Conditionis impletæ tempore habilitas adquiſituri requiritur.cap. ſi quã do.except.10.num.7. 35

Conditionale debitum perit per incapacitatem.cap.ſi quãdo.except.21. num.22. 83.84

Concordãda iura, & concordantur duo cap.Conc.Trid.in auctario cap.ſi quando.num.6.& 7. 115

Confeſſarios parum doctos, & libros litium occaſionẽ eſſe.cap.cum contingat, remed.3.num.6. 193

Conferens indigno plus peccat, quàm eum eligens.cap.ſi quando.except. 16.num.2. 53

Conſcientiam octo de cauſſis fieri erroneam.cap.cum contingat.remed.2. num.18. 181

Conſcientiæ puritati diſcretionis iudicium deeſſe non debet. ibid.nu.24. 184

Conſuetudo nequit induci contra decretum irritans.cap.cum contingat. 2.cauſ.null.num.12. 131

Conſueta tacite intelligi, etiam in hoc. cap. ſi quando. except.20.num. 11. 73

Contradictor, an dicatur poſſeſſor iure ſe defendens. cap. cum contingat. 7.cauſ null.num.3. 150

Contractus vim quæ compoſitio, & quæ gratia prætio conceſſa non habet.

cap.

cap.ſi quando.except.21.in confut.contrar.num.1. pag. 103
Contractus ex iuſta cauſſa tolli à principe ibid.
Crimina quæ irregularitatem gignunt remiſſiue.cap. ſi quando. except. 17 num.8. 60

D

DAta picola quid Romanis.in auct.cap.ſi quando.num.20. 119
Delegatus in quos ſolos expreſſos indicat. cap.cum contingat.7. cauſ.null.num.1. 149
Delegatus cum clauſula: Appellatione remota, non poteſt ſubdelegare cum illa: & quadam ratio germana cap cum contingat. 6. cauſſa null. num.3. 145
Dilatio citatoria, & deliberatoria non requirũt cognitionem.cap.cum cõtingat.4.cauſſ.nullit.num.2. 140
Dilatio nimium breuis grauat: quæ autem ſit eiuſmodi arbitrio iudicis relinquitur.cap.cum cotingat. 5.cauſſ.nullit. num.1. 141
Diſpenſatio transferens monachum quæ nulla cap. ſi quando. except. 5. num.4. 17
Diſpenſationes ad contrahendum multę nullæ. cap. ſi quando.except. 5. num. 5. 18
Doctoris dictum ſecundum ea, quæ allegat, intelligendum.cap.ſi.quãdo. except.18.num.1. 63
Doctoris inſignis ſcientia, & conſcientia dict um excuſat cap.cum contingat.remed.2.num. 30. 186
Dubitare, vel dubitare debere paria. cap. cum contingat.11.cauſſ.nullit. num.4. 162

E

ELectus cum eligitur, & confirmatur debet eſſe habilis.cap.ſi quando. except.10.num.8. 35
Exceptio peremptoria, quæ non ſolum gratiam, ſed etiam litteras perimit, ante litem conteſtatam opponi poteſt cap.cum cõtingat.1. cauſſ. null. num.2. 123
Exceptio in vim dilatoriæ oppoſita quæ poſt in vim perẽptoriæ opponi. poteſt, non admittitur niſi, &c.ibid. num. 6. 125
Excommunicare parochus cur iure communi non poteſt.cap.cum contingat.2.cauſſ. null.num.26. 135
Excommunicati inualide electio valida non ſit infirma, licèt deſeratur appellatio.cap. cum contingat. remed.2 num.9. 178
Excommunicatio, vt eſt meri, vel mixti imperij. cap.cum contingat 2. cauſſ.

cauſſ.null num.25. 135

Excommunicatio lata in poſſeſſorē ab exequutore quæ nulla.cap.cum cō tingat.3.cauſſ.null.nu.5. 138

Excommunicatio pro futura culpa nō requirit monitionem: quæ vero pro præterita ſic;etiam ſi ea fuerit notoria.cap.cum cū contingat.5.cauſſ. null.num.4. 142

Excommunicatio,quę pro culpa futura ferri dicitur.ibid.nu.5.

Excommunicatio,ſine monitione lata iniuſta quidem eſt,ſed valida, etiā ſi a delegato feratur.ibid.nu.6.

Excommunicatio delegati ſine monitione lata nulla,cum poteſtas excom municandi cum ea reſtrictione delegata fuit.ibid.nu.8. 143

Excommunicatio poſt appellationem iuſtam lata ipſo iure nulla. cap.cū contingat. 6.cauſſ.null.nu.1. 145

Excommunicatio exequutoris in contradictorem iuris lata nulla.cap.cū contingat.7.cauſſ.null. nu. 5. 151

Excommunicatio monitorij ſine clauſula iuſtificante vt nulla.cap.cum contingat.8.cauſſ.null.nu.2. 154

Excommunicatio nulla non eſt excommunicatio, nec timenda.cap cum contingat.remed.2.nu.3. 176

Excommunicatio nulla non ligat publicata nullitate ibid.nu.4. 177

Excommunicatio iniuſta timenda:ſed non nulla.cap.cum contingat. remed.2.nu.15. 180

Excommunicatio in participantes quæ nulla. ibid.num 34. 188

Excommunicatio quæ fundatur in alia,cadit ea cadente.ibid.nu.35. 189

Excommunicatio exſequutoris in participes raro valet.ibid.nu.36.

Excommunicatio & interdictum vt noue differunt.ibid. nu.39. 190

Excōmunicatio,vt nulla & iniuſta ſimpliciter declaretur peti poſſe.cap. cum contingat remed.6.num. 10. 200

Excommunicationem aliquando reddit fortiorem denunciatio,quo caſu appellatio ab Excommunicatione lata denunciationem ſuſpendit.cap. cum cōtingat.remed.6.num.7. 200

Excommunicationem præcedat canonica munitio & ea qualis eſt.cap. cum contingat. 5.cauſ.nullit.num.3. 141

Excommunicato communicans in crimine, ob quod eſt excommunicatus in eandem incidit excommunicationem. cap. cum contingat. remed. 3.num.3. 193

Excommunicato nulliter,collatio facta valet. cap. cum cōtingat.remed. 2.nu.11. 179

Excommunicatū nulliter qui vitantes peccāt.cap. cum cōtingat.remed. 2.nu.29. 186

Excommunicatus nulliter qui peccat vitando.ibid.nu.25. 184

Excommunicatus vitari non debet, licet excommunicatio non ſit notorie

nulla,ſi pututur talis.ibid.num.25.
Excommunicatus magis debet vitare,quam vitari.ibid.num. 27. 185
Excommunicatus nulliter non vitandus ante iudicium.ibid.nu. 28.
Excommunicatus non eſt perſona boneſta.ibid.nu.44. 192
Excommunicatus acceptat beneficium quod ei conferri nequit.c.ſi quando.except. 10.nu.9. 36
Excommunicatus ſolum quærit titulum quoad regulam de triennali. ibidem. 36
Excommunicatus minori,& manens in mortali differunt.cap. ſi quando. excep 17.nu.4. 58
Excommunicatus celebrans irregularis,priuandus etiam epiſcopatu.ca. cum contingat.remed. 2.nu.5. 177
Excommunicatus poſt appellationem, quam putat iuſtam celebrans non eſt irregularis,etiam ſi poſtea declaretur iniuſta.ibid.nu.6.
Excommunicatus nulliter etiam denunciatus non vitandus.ibid.nu.8. 178
Excommunicatus nulliter non vitandus etiam præcipiente prælato. ibid. nume.13. 179
Excommunicatus poſt appellationem a iudice, procedente appellatione remota.quando vitandus.nu. 21. 182
Excommunicatus poſt appellationem vitare debet,& vitari ſi ſcitur eſſe iniuſta.ibid.nu.20. 182
Exſequutio cum clauſula iuſtificante incipitur.c.cum contingat.8.cauſ. nullit.nu.4. 154
Exſequutionem per abruptam ſine cognitione cauſſæ contra poſſeſſionem factam perdi ius eius,pro quo facta fuit.cap.cum contingat. 3. cauſſa nullit.nu.6. 138
Exſequutor non probat omnia,quæ debent eſſe vera.capit.ſi quando. except.8.nu.10. 29
Exſequutor mixtus Sedis Apoſtolicæ,debet eſſe canonicus.c.cum contingat.2.cauſ.null.nu.1. 127
Exſequutor merus etiam Papæ,poteſt eſſe non canonicus.ibid.nu.3. 128
Exſequutor omnis iudex ſit calificatus.ibid.nu. 5.& 6. 129
Exſequutor omnis gratiæ, cur ſemper calificatus ibid.nu. 19. 137
Exſequutor merus nullum poteſt excommunicare.ibid.nu.21.
Exſequutor nullus apud Francos excommunicat.ibid.nu.22.
Exſequutor gratiæ quando tenetur agere iudicem.cap. cum contingat.3. cauſ.null.nu.1. 137
Exſequutor vt non poteſt tradere beneficium poſſeſſum.ibid.nu.4. 138
Exſequutor merus terminum figere non poteſt ad excõmunicãdum noua excommunicatione eum, qui non paruerit.cap.cum contingat.4.cauſ. nullit.nu. 1. 139
Exſequutor nimium feſtinans grauat,etiam ſi ſit merus.cap.cum contingat.

gat.5.cauſ.nullit.nu.2. 141

Exſequutor gratiarum Apoſtolicarũ quamuis in contradictores appellatione remota procedat: non tamen eius ſubexſequutor. cap. cum contingat.6.cauſ.null.nu.2. 145

Exſequutor per clauſulam; Contradictores *quos iudicare poteſt. cap. cum contingat.7.cauſ null.nu.4.* 150

Exſequutor merus multa debet audire, & hæc facere. cap. cum cõtingat. 9.cauſ.null.nu.2. 156

Exſequutor merus qui recuſari poteſt,& qui non,cap.cum contingat.10. cauſ.null.nu.9. 156

Exſequutorem qui non habet qualitates cap.ſtatutum,non poſſe iuriſdictione vti,etiam quando illi in actu non eſt neceſſaria. cap. cum contingat.2.cauſ.nullit.nu.16. 133

Exſequutorem,qui modum excedit recuſari poſſe.ca.cum contingat.10. cauſ.nullit.nu.6. 158

Exequutori mero non conuenit clauſula: Contrãdictores.*cap.cum contingat.2.cauſſ.nullit.nu.20* 134

Exſequutorium mandatum in vim citationis reſolui tũc,quando in eo permittitur parti allegatio & defenſio.cap. cum cõtingat. 5.cauſſ.nullit. num.9. 144

Exſequutoris meri iudicialis actus vt fortior.cap. cum cõtingat. 2.cauſ. nullit.num. 18. 134

Exſequutoris cenſuras nullas poſſe a valuis refigi. cap. cum contingat. remed. 2.num.41. 191

Exſequutorum deputatio gratia nullæ, vt nulla. cap. cum contingat. 1. cauſ.nullit.num.1. 123

Exſequutorum in erranda qualitate,quę cauſſa vitiat.cap.cum cõtingat. 2.cauſſ.nullit.num.23. 134

Expectans quis debet renouare expectatiuam. cap. ſi quando except. 10.num. 14. 38

Expectanti capacitas quando tempore datæ habenda.cap.ſi quando. ex cept.7.num. 8. 25

Expectatiua perditur quæſito alio incompatibili.cap.ſi quãdo.excep. 6. num.1. 19

Expectatiua dicentis ſe ſcholaſticum, cum non ſit, nulla. c.ſi quando except.9.num.1. 31

Expectatiua omnis eſt gratia conditionalis.prælud. 3.num.6. 5

Expectatiua per matrimonium,ſed non ſponſalia perditur.cap.ſi quãdo, excep.10.num.11. 37

Expectatiua expirat per irregularitatem,nec poſt. reuiuit.ibid.num.12. 37

Expectatiua generalis, ante clement.de filijs presbyterorum, ad quæ non prodeſt.cap.ſi quando.except.21.num.26. 85

Expectatiua omnis conditionalis ſemel, multæ vero bis. ibid. num. 28. 86
Expectatiuæ quæ exploſæ per Concil. Trident. cap. ſi quando. in auctar. num. 13. 117
Expectatiuarum reuocatoriam omne ius ad rem tollere. cap. ſi quando. excep. 20. num. 4. 69

F

FElini lector monetur. cap. ſi quando. except. 13. num. 5. 46
Felinum in intelligendo Ludouicum Romanum lapſum. cap. cum contingat. 1. cauſſ. nullit. nu. 5. 124
Feriato die in honorem Dei factus proceſſus, etiam parte conſentiente, etiam ſuper beneficijs regulariter nullus. cap. cum cõtingat. 12. cauſ. null. num. 1. & 2. 163
Filij legitimi an perdiderint acceſſus & regreſſus, & coadiutorias ante Conc. Trident. habitas. cap. ſi quando. in auctorio. num. 3. 114
Filij nothi an teneantur relinquere beneficia paterna habita ante Concil. Trident. patribus iam mortuis ibid. num. 1. 116
Filius clerici nothus incapax beneficij patris & omnium, quæ ſita ſunt vbi patres fuerunt beneficiarij. cap. ſi quando. in auctario. num. 1. 114
Fine prohibito quæ media cenſeantur prohibita. cap. ſi quando. excep. 7. num. 6. 24
Fructus beneficij per datam picolam dati cuius. cap. ſi quando. in auctario. num. 23. 120
Furioſus & mente captus pares. cap. ſi quando. except. 10. num. 5. 34
Furioſus & maior curatorem habens exequantur. cap. ſi quando. excep. 19. num. 3. 66
Furor vel dementia vt impedit effectum expectatiuæ. cap. ſi quando. except. 10. num. 6. 34
Furoris exceptio electo in Papam obijcitur. ibid. num. 4. 34

G

GRatia an ſemper per ſolam ſignaturam perficiatur. cap. ſi quando. in auctario. num. 24. 120
Gratia cuius cauſſa ſit impetratio nulla, dolo ad id facta eo tacito eſt nulla. cap. ſi quando. except. 5. num. 1. 16
Gratiæ conceſſæ per datas picolas an ſint perfectę. cap. ſi quando. in auctario. num. 21. 119
Gratiam expectatiuã libere à ſucceſſore cõcedentis reuocari. cap. ſi quando except. 21. in confut. contr. num. 2. 103
Gratias ad vacatura conceſſas expiraſſe. c. ſi quando. in auctario. n. 17. 118

H

HAbere,& habere debere paria:habere item, & habere poſſe. cap. cum contingat.11.cauſ.nullit.nu.3. 162
Huiuſmodi dictio diſpoſitionem ad omnia præcedentia refert. cap. cum contingat.remed.6.nu.5. 199

I

ILlitterati & minus ſcientis tituli vt differunt.c.ſi quando.except.16. nume.11. 56
Illiteratos,& litteratos, quos appellat Gallia & Hiſpania.cap.ſi quãdo. except.13.nu.4. 46
Illiteratus, vt homicida indignior beneficio. cap. ſi quando excep. 12. nume.1. 43
Illiteratus,inſcius litterarum,& imperitus quis.cap.ſi quanda. except. 13.nu.1. 44
Infans præſumitur imprudens doli minime capax.cap.ſi quando except. 7.nu.5. 23
Infans ſtipulari nequit,potius quia iudicio caret,quam loquela. ibid.
Infans legitimari poteſt,ſed non legitimationi conſentire.ibid.nu. 6. 24
Infanti concedi expectatiuam eſt contra ius,ſed non naturæ.ibid.nu.7. 25
Infanti,vt cenſetur defectus iudicij ſublatus.ibid.nu.9. 26
Iniuriarum & alijs modis teneri excommunicantem iniuſte.c.cum contingat.remed.2.nu.43. 191
Intellectus cap. ad exturpandas de filijs presbyterorum. cap. ſi quando. except.21.nu.2. 77
Intellectus communis capit. 2. de conceſſ. præben.lib.6.ibi.nu.19. 20. & 21. 83
Intellectus regulæ factum legitime.de reg.iur.lib.6.ibid.nu. 23. 84
Intellectus communis c.non autem 7.q.7.reprobatur.prælud. 5. nu.10. 7
Intellectus clem.gratiæ.de reſcript.cap.ſi quando.except. 6.nu. 5. 20
Intellectus clemen.1 de probationibus,cap.ſi quando except. 8.nu.6. 28
Intellectus §. pro defectu cap. niſi. de renunciat. cap. ſi quando.except. 17.nu.1. 58
Intellectus cap.ſi.de ætat.& qualit.ibid.nu.3.
Intellectus §.ſi.cap.cum in cunctis.de elect.ibid.nu.10. 61
Intellectus clemen.vt.ij qui.de ætat.& qualit.& illius gl.5.ca.ſi quando.except.21,nu.40.& 41. 91.& 92
Intellectus cap.2.de conceſſ.præben.expenditur. cap. ſi quando.except. 21.in confut.contrarior.nu.3. 104

Intellectus regulæ ſine culpa.de reg.iur.lib.6.ibid.nu 16. 119

Intellectus clauſulæ: Cæterum, *litterarum Apoſtolicarum. cap. cum contingat.*2*.cauſſ.nullit.nu.7.* 130

Intellectus gloſſ. Summæ. 15*.quæſt.*4*.c. cum contingat.*12*.cauſſ.null. nume.*3. 163

*Intellectus cap.cum contingat. ſingulariter ampliatur. cap. cum contingat remed.*1 *nu.*10. 174

*Intellectus cap. ſolet.§.fin.de ſent.excom.cap.cum contingat. remed.*2*. nume.*12. 179

*Intellectus cap.*1 11 *quæſt.*3 *.ibid.nu.*14.

*Intellectus cap.paſtoralis.§.quia vero.de offic.delegat.cap. cum contingat. remed.*1 *nu.7.* 173

*Interdictum ſpeciale tollitur ad cautelam. cap. cum contingat. remed.*6*. nume.* 2. 198

Interdictum generale non relaxatur ad cautelam: ſed ſimpliciter ſic, data cautione de parendo iudici: etiam antequam de cauſſa nullitatis conſtet. ibid.num. 3.

*Interdictum quoddam pro ceſſatione vt obſeruatum. cap.cum contingat. remed.*2*.nu.*37. 190

*Interdictum quod ſpeciale, vel generale.ibid.nu.*38.

Interdictum quod matrix eccleſia ſeruat, ſeruandum eſſe ab omnibus religioſis, etiam ſi nullum ſit; non tamen a ſæcularibus.ibid.nu. 40. 191

Interdicti huius tollendi remedium pænitudo.cap.cum contingat.remed. 3*.nume.*1. 192

Intruſionis a vitio quæ iuris ignorantia excuſat. cap. ſi quando. excep. 18 *nu.*7. 64

Irregularis ſine dolo & contemptu nemo fit. cap. cum contingat. remed. 2*.numæ.*7. 177

*Irregularis ob infamiam miſſans, non fit noue irregularis.cap.ſi quando. except.*17*.nu.*8. 60

*Irregularitas non omnis inducit renunciationem beneficij. cap. ſi quando. except.*19*.nu.*12. 37

*Iudex accipiens plus ab vna parte, quam ab alia, recuſabilis. cap. cum contingat.*10*.cauſſ.nullit.nu.*8. 158

*Iudex qui extraiudicialiter procedit caſu, quo iudicialiter procedere debet, facto videtur partem ſpoliare. cap. cum contingat.*7*. cauſ. nullit. nume.* 9. 152

*Iudex incompetens etiam rite procedens vt ſpoliat.ibid.nu.*11.

*Iudex cum moleſtat, pars inſtans moleſtare videtur.ibid.nu.*13. 153

*Iudex eccleſiaſticus aliter iuuat ſæcularem, quam contra ſæcularis eccleſiaſticum.c. cum contingat.remed.*1 *nu.* 6. 173

Iudici

Iudici non procedenti rite reſiſti poteſt perinde ac parti. cap. cum contingat.7.cauſ.nullit.nu. 10. 152
Iudicis ob proceſſum indebitum vt pars tenetur. ibid.nu.12. 153
Iudicis præceptum ſine clauſula iuſtificante, vt nullum.c.cum cõtingat. 8.cauſ.nullit.nu.1. 153
Iudicis mandatum nullum, neque accuſat, neque excuſat.cap.cum contingat.remed.2.nu.42. 191
Iuriſdictione qui carent non poſſunt pœnam adijcere.cap.cum.contingat. 2.cauſ.nullit.nu.28. 136
Iure naturæ nemo quam nouit artem exerceat. cap. ſi quando. except. 7. nume.3. 22
Iure ſuo vtens nemini eſt iniurius. cap. cum contingat. 7. cauſ.nullitat. nume.8. 152
Ius ad beneficium per inhabilitatem perditur. cap.ſi quando. excep.21. nu.24.& 25. 85
Ius ſuccedendi patri aliud a iure filiationis.ibid.nu.60. 98
Ius in re quærendnm non eſt acceſſorium iuri ad rem.ibid.nu. 68. 101
Ius quærendi modum ciuilem facile a principe tolli.cap.ſi quando.excep. 21.in confutat. contrar. nu.18. 111
Ius priuilegij facile a principe tolli.ibid.nu.19. 111
Ius ad rem, facilius quàm ius in re perditur. cap. ſi quando. except. 6. nume.2. 19
Ius ſemel extinctum non reuiuit extincta extinguendi cauſſa.ibid.nu.4. 20
Ius naturæ nulla diſpenſatio, ſiue indulgentia humana tollit. cap.ſi quando.excep.10.nu.4. 34
Ius ad rem, ſed non in re perditur per inhabilitatem ſequentem. cap. ſi quando.except.10.nu.10. 36
Ius expectatiue eo exoſius quo ſpecialius.ibid.nu.13. 37
Ius ad rem electi vt maius iure expectantis. cap. ſi quando. except. 11. nume.7. 41
Ius acceſſus & regreſſus maius iure expectatiua.ibid.

L

Legati poteſtas partim ordinaria, & partim extraordinaria. cap. cum contingat.remed.5.nu.2. 196
Legatus de latere de adpellatione ad Papam vt cognoſcit.ibid. num.1.
Legitima patris viuentis filio quaſi debita. cap. ſi quando. except. 21. nume.59. 98
Legitimatio primogeniti, non tollit ius ſecundo genito quæſitum. cap. ſi quando.except.21.nu.10.& 11. 80
Legitimatio primogeniti præiudicat ſecundo genito tribus concurrentib.

cap ſi

*cap.ſi quando.except.*2 1.*in confut.contrar.num.* 7.*&* 8. 106
*Legitimationi cito non contradicens conſentit. cap. ſi quando.except.*7. *nume.*6. 24
Legitimatio,extante legitimo,quàm exoſa.cap.ſi quando. except. 2 1.*in conf.contr.nu.*1 0.*&* 1 1. 106.*&* 107
Lege habita pro infecta non tolli ius ante quæſitum.cap.ſi quando.excep. 2 1.*nu.*1 7. 82
Legem correctoriam extendit ratio expreſſa.cap.ſi quando.excep. 2 1.*in confutat.contrar.nu.*9. 106
Legis per diſpoſitionem damnum datum non reſarcitur.ibid.nu. 17. 110
Lex vt futura tantũ & non præterita reſpicit.cap.ſi quando.except. 2 1. *nume.*3. 77
*Lex antiqui iuris declaratoria,quæ ſola futura comprehendit.ibid.nu.*5. 78
*Lex non reſpicit futura,cum inuolueret præterita.ibid.nu.*8.*&* 9. 79.*&* 80
*Lex noua ſimpliciter loquens non extenditur ad præterita.ibid.num.*42. 92
*Lex noua non includit præterita.ibid.nu.*44. 93
Lex puniens extendentem repreſalias punit præteritas.ibid nu. 46. 94
Lex vt bannitus centum ſoluat quo, à banno eximatur includit antea bannitum; licet antea potuiſſet eximi non ſoluendo.ibid.nu. 47. 94
Lex formam procedendi & ferendi ſententiam inducens, includit lites præteritas,qua parte non ſunt finitæ.ibid.nu. 48. 98
Lex,vt maritus lucretur medietatem dotis, comprehendit dotes vxorum poſt illam mortuarum.ibid.nu. 49.*&* 50. 95
*Lex noua de vſu rei,quæ non includit vſum præteritum.ibid.nu.*51. 96
*Lex ne qua femina veſtes ſericas veſtiat, vel ne ſuccedat dotata, præteritas includit, etiam eas, quibus delata fuit hæreditas,ſed non adita. ibid.num.*52. 96
Lex: Detur tantum capienti bannitum, *includit eum qui ante legem captum poſt eam præſentat.ibid.nu.* 53.*&* 54. 97
*Lex ne querelæ bannitorum audiantur,comprehendit eum, qui accuſationem perſequens bannitur.ibid.nu.*55. 97
Lex:Ne quis triticum exportet,*quem includit.iqid.nu.* 56. 97
Lex:Ne quis ag... œconomum,*includit prius factum.ibid.nu.* 57. 97
Lex:Ne femina ſuccedat,*includit iam natas.ibid. nu.* 58. 97
*Lex de re præterita, & de vſu eius diuerſæ.ibid.nu.*63. 98.*&* 99
*Lex dans modum & ordinem quos includit.ibid.nu.*64.65.*&* 66. 100
*Lex non includit exſequutionem rei præteritæ cum illa eſt acceſſoria, & cum finis & ratio legis ei non congruunt.ibidem nu.*69.*&* 70. 101
*Lex noua includit futurum,perficiens præteritum.ibid.nu.*71. 102
*Lex noua quæ includit futurum inuoluens præteritum.cap.ſi quando. except.*21.*in confutat. contrarior.nu.*4. 104
*Lex correctoria quæ fauorabilis.ibid.nu.*9. 106

Lex

Lex noua ne femina in emphyteuſim ſuccedat vt includit filias iã natas cum concordantia opinionum. ibid. num. 14. 109
Lex poſterior limitatur nonnumquam per priorem. cap. ſi quando. in auctario. num. 7. 115
Litteratus aliud in alia materia dicitur: & quid olim, & quid nunc in materia ordinandorum. cap. ſi quando. except. 13. num. 6. 47

M

Mandatum de prouidendo triplex. prælud. 2. num. 4. 4
Mandatum de prouidendo perditur ob irregularitatem. cap. ſi quando. except. 10. num. 10. 36
Mente captum eſſe quem ſeptem modis probatur. cap. ſi quando. except. 10. num. 1. 32
Mente captus genus, furioſus & demens quietus, eius ſpecies. cap. ſi quando except. 10. num. 5. 34
Monitorium pœnale non grauat, ſi cum audientia detur, donec exceptiones oppoſitæ reijciantur; cum exemplo. cap. cum contingat. 6. cauſſa nullitatis. num. 5. 146

N

Negatiuæ regulæ quando affirmatiua cedit. cap. ſi quando. in auctario. num. 8. 115
Nibil & inutile æquari, ſi eadem ratio id ſuadet. cap. cum contingat. 13. cauſſa nullitatis. num. 7. 165
Notificaturus alicui ſcripturam aliquam, adferat ſecum illius copiam. cap. cum contingat. 14. cauſ. nullit. num. 3. 167
Notorie idoneus non eſt examinandus. cap. cum contingat. 2. cauſſa nullitatis. num. 13. 132
Notoriũ & manifeſtũ, *diuerſa iuriſperitis. cap. cum contingat. remed. 2. num 26.* 184
Nullatenus & Penitus *ipſo iure diſponunt. cap. cum contingat. 13. cauſſ. nullit. num. 4.* 164
Nullum à principio vt interdum viuificatur. ibid. num. 5.

O

Officium nullum ſine iuſta ſcientia iuſte capitur. cap. ſi quando. except. 16. num. 4. 53
Ordinarius in caſu huius cap. cum contingat. terminum præfigit ad ſibi parendum: non autem ad puniendum non parentem. cap. cum contingat.

gat.4.cauſſ.nullit.nu.3. 140
Ordinarius non tenetur ſeruare cenſuras nullas. cap. cum contingat. remed.4.nu.1. 193
Ordinarius reſiſtit delegato, contra diſpoſitionem cap. ſtatutum procedenti.ibid.nu.2. 194
Ordinarius multa poteſt circa appellationẽ ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam.ibid.nu.3.

P

Pœnitudo remedium ſuapte natura efficax ad tollendas lites, hominum vitio in efficax.c.cum contingat.remed.3.nu.4. 193
Papa ſolus ſub conditione ad tempus & in diem confert. cap. ſi quando. prælud.3.nu.5. 5
Papa cur tranſgrediendo ſuas leges ſine iuſta cauſſa peccat. cap. ſi quando.excep.8.nu.12. 29
Papa non intendit conferre beneficium bonis interdicto.c ſi quando exce. 10.nu.2. 33
Papa ſolus diſpenſat hoc ipſo quod contra ius agit.ibid.nu.3.
Papa raro diſpenſat directe ſuper ſcientia, & honeſtate. c.ſi quando. except.19.nu.2. 66
Papæ narranti vt creditur.c.ſi quando.excep.8.nu.5. 28
Papæ falſo imponitur venditio beneficij, quamuis id poſſit.ca. ſi quando. except.20.nu.9. 72
Peccata multa in conferendis & retinendis beneficijs.cap.ſi quando.excep.18.nu.3. 63
Peccatum mortale eſſe omnem iniuſtitiæ actum.c.cum contingat.remed. 3.nu.2. 193
Peccatum omne mortale non tollit morum honeſtatem.c.ſi quando.exce. 17.nu.7. 59
Penitus, & nullatenus *priuant ipſo iure.c.cum contingat.13. cauſ nullit.nu.3.* 164
Penitus, & nullatenus *quando non diſponunt.ibid.nu.6.* 165
Pœnæ pecuniariæ impoſitionem iuriſdictionis eſſe. ca. cum contingat.2. cauſſa nullitatis.nu.27. 135
Pœnam pecuniariam imponere qualis iuriſdictionis.ibid.nu.28. 136
Poſſeſſor bis vocandus antequam expellatur.cap.cum contingat.3.cauſ. nullit.nu.3. 137
Præiudicium primarium non ſecundarium attendendum.cap. ſi quando. except.21.nu.35. 88
Præiudicium tertij præcogitatum a principe non impedit ibid.nu. 38. 90
Præiudicium ſecundum quod.ibid.nu.39. 91

Præiudicium præcogitatum quando videtur facere princeps. c. ſi quando. except. 21. in confut. contrar. nu. 22. 112
Princeps non præiudicat tertio, etiam per legem communem. cap. ſi quando except. 21. nu. 16. 82
Principem præiudicare nolle quando verum, & quando non ead. except. in confut. contrar. nu. 21. 111
Priuilegium pretio conceſſum vt ſine cauſſa irreuocabile. cap. ſi quando. except. 20. nu. 10. 72
Priuilegium pretio conceſſum quod reuocari poteſt. ibid. nu. 13. 73
Priuilegium epiſcopo, & presbytero datum vt intelligendum. cap. cum contingat. 2. cauſ. null. nu. 10. 131
Probandi narrata in reſcripto, onus impetranti incumbit. cap. ſi quando. excep. 8. nu. 4. 28
Proceſſus etiam contumaciæ punitiuus iudicis ſcientis, vel dubitantis ſe non habere iuriſdictionem, nullus; quamuis non ſcientis eam elidibilem eſſe. cap. cum contingat. 11. cauſ. null. nu. 1. 160
Proœmia cauſſam finalem & mentem diſponentis indicant. cap. ſi quando. except. 8. nu. 1. 27
Proœmia bullarum Papæ, non probant quæ continent. ibid. nu. 7. 28
Proœmia bullarum & conditiones illæ: Si eſt idoneus, *& ſimiles, quæ conditionem, & quæ inſtructionem inducunt. ibid. nu. 9.* 29
Proœmia bullarum ad ornatum tantum poni falſum. ibid. nu. 11. 29
Proœmiorum veritas Papam a peccato excuſat. ibid. nu. 13. 30
Prudentia omnino neceſſaria ad bene viuendum. cap. ſi quando except. 8. nu. 3. 28
Prudentiæ infantilis ſuppletio, non ſupplet virilem. ca. ſi quando. excep. 11. nu. 8. 42
Prudentiam anticipatam in infante virtutis indicia. c. ſi quando. excep. 8. nume. 2. 28

Q

Quæſita facilius conſeruari, quam quærenda. cap. ſi quando. in auctario. nu. 9. 116

R

Ratio, quæ de præterito legem efficit declaratoriam. cap. ſi quando. excep. 21. nu. 4. 78
Recuſandi cauſſa immediata vna; nempe ſuſpitio. c. cum contingat. 10. cauſ. nullit. nu. 2. 157
Recuſandi iuſta cauſa quando patria communis. ibid. nu. 4.

Recuſandi cauſſa iuſta eſt alienigena, quod delegatus & altera pars ſunt indigenæ. ibid. nu. 5. 158
Recuſari poſſe in vna cauſa qui grauauit in alia. ibid. nu. 7.
Recuſatio in ſcriptis, & cauſſa expreſſa non quali quali: ſed iuſta eſt facienda iure Pontificio. ibid. num. 1. 156
Recuſatio propoſita vt annullat proceſſum. ibid. num. 10. 159
Regreſſus ad ius priſtinum dari, cum id æquitas ſuadet. cap. ſi quando. except. 21. in confut. contra. num. 20. 111
Regreſſus, acceſſus, & coadiutoriæ omnes ante Concil. Trid. habiti, an per illud perierint. cap. ſi quando. in auctorio. num. 5. 115
Regreſſus & acceſſus habentibus conſulitur. ibid. num. 10. 116
Regreſſus non reuocari gratijs generatim reuocatis. cap. ſi quãdo, in auctario. num. 18. 118
Regreſſus transferri, concedi, & extendi diuerſa. ibi. num. 19. 119
Regreſſus & coadiutorias ius tantum ad rem tribuere prælud. 5. nu. 10. 7
Regulæ Cancellariæ reuocatoriæ. tenor, capit. ſi quando. exceptio. 20. num. 1. 68
Religionis ingreſſus mariti vt præiudicat vxori. cap. ſi quando except. 21. nu. 12. 80
Religionis ingreſſus cui iuri quæſito non nocet. cap. ſi quando. excep. 21. in confut. contrarior. num. 12. & 13. 107. & 108
Renunciari non poteſt. cap. ſtatutũ. de reſcri. lib. 6. quo ad qualitates perſonarum delegandum. cap. cum contingat. 2. cauſſ. nullit. nu. 15. 133
Renunciationis publicandæ menſes vnde incipiunt. cap. ſi quando. in auctario. num. 26. 120
Renuncianti an ſemper ſit neceſſarius nouus titulus. ibid. nu. 25. 120
Reſeruationes quæ ſublatæ. cap. ſi quando. in auctario. nu. 14. 118
Reſeruatio par mandatis de prouidendo ſublata. ibid. nu. 16.
Reſcripto ad beneficia ineſt clauſula: Si eſt indignus inſtruens. cap. ſi quando. except. 11. nu. 1. 39
Reſcriptum ad lites ſurreptitium, regulariter ipſo iure validum prælud. 1. nu. 1. 3
Reſcriptum ad beneficia ſine ſpeciali mandato valet. ibid. nu. 2.
Reſcriptum an dici poſſit exequutorium, etiamſi nemo alius à Papa ſit collator, vel compulſor. prælud. 2. nu. 3. 4
Reſcriptum ſurreptitium ad lites regulariter valet. cap. cum cõtingat. 1. cauſſa null. nu. 3. 124
Reſcriptum ipſo iure à principio nullum, vel poſt tale factum paria eſſe quoad facienda. ibid. nu. 7. 126
Reſcriptum ſecundum præſtat priori tribus concurrentibus. cap. cum cõtingat. 13. cauſſ. null. nu. 1. 164
Reſcriptum ipſo iure reuocatum, interdum reuiuere. ibid. num. 2.

Scan-

S

Scandalum ob puſillorum non eſſe prætermittenda præcepta: ob ſcandalum de malitia naſcens non etiam opera conſilij. cap. cum contingat. remed. 2. num. 22. 185
Scire & ſcire debere paria: ſcire item & ſcire poſſe. cap. cum contingat. 11. cauſſa nullitatis. num. 2. 161
Scientia ſine prudentia non ſufficit beneficiarijs. cap. ſi quando. except. 15. num. 6. 41
Scientia non eminens, ſed ſufficiens ſufficit promouendo. cap. ſi quando except. 16. num. 1. 52
Scientia parua cum ſpe iuſtæ vt ſufficit. ibid. num. 8. 54
Scientia ſufficiens beneficio quo reſpectu cenſenda. cap. ſi quādo. except. 14. num. 1. 49
Scientia eminens non requiritur, nec ætas, nec honeſtas maxima. cap. ſi quando. except. 17. num. 5. & 6. 59
Scientiæ defectus impedit colorem tituli, niſi quoad hoc. cap. ſi quando. except. 16. num. 7. 54
Scientiæ, & morum defectus quoad beneficia vt æquantur. cap. ſi quādo. except. 17. num. 5. 53
Scientiæ diſcendæ nulla ætas ſera. cap. ſi quando. except. 18. num. 8. 65
Sententia delegati non ideo nulla, quia iniuſta. cap. cū cōtingat. 5. cauſſ. nullitatis. num. 7. 145
Sententia quæ in ſcriptis dicitur ferri. cap. cum contingat. 6. cauſſa nullitatis. num. 8. 146
Sententiam nullam non eſſe ſententiam. cap. cum contingat. remed. 2. num. 2. 146
Sigillorum gratiæ & iuſtitiæ chordæ ſic differunt. cap. cum contingat. 12. cauſſa nullitatis. num. 4. 124
Simonia eſt renunciare beneficio, vt alius renunciet ſuo. cap. ſi quando. exceptio. 4. num. 1 13
Simonia eſt omnis renunciatio beneficij cum conditione, modo, vel pacto; quamuis non ea, quæ fit eo animo, vt illi, vel illi detur. ibid. nu. 2. 13
Simonia ſola realis excommunicat, & annullat. ibid. num. 3. 14
Simoniacorum Deum timentium conſolatio non parua. ibid. num. 4.
Simonian iordine & beneficio monſtrum horrendum. ibid. num. 4.
Simoniacus realis circa beneficia, & ordines excommunicatus: & ſi celebrat irregularis: nec quærit ius in beneficio, nec poſſeſſionem, nec fructus; nec ſpoliatus reſtituitur; nec regula de triennali poſſeſſione gaudet. num. 5. 14
Simonia ab vtroque completa hæc mala facit. ibid. num. 6. 15

Statutum in vno æquiparatorum quando includit alterum. cap. ſi quando. except. 20. *num.* 8. 72
Stilo Curiæ quæ ſupplicatio ſignata habetur pro non ſignata. cap. ſi quando. in auctario. num. 27. 121
Succeſſio in prabendam, vt accidit Canonia. cap. ſi quando. except. 21. *iu confutat. contrarior. num.* 5. 105

T

TErminus notificationis alicuius ſcripturæ non currit donec copia illius authentica tradatur, ſi fuerit petita. cap. cum contingat. 14. *cauſſa nullitatis. num.* 2. 166
Teſtamentum ante nouam legem perfectũ valet, etiam, &c. cap. ſi quando. except. 21. *num.* 13. 8
Titulus canonicus & coloratus non æque probandi. cap. ſi quando. except. 5. *num.* 4. 12
Tutum & non tutius tenemur eligere. cap. cum contingat. remed. 2. *num.* 19. 181

V

V*Erba,* Nullo modo, & Nullo tẽpore *vt prægnantia. cap. ſi quando. except.* 21. *num.* 62. 99
Virtus puerilis indigna eſt dignitate virili. cap. ſi quando. except. 11. *num.* 10. 48
Vna de re qui dicit, de alia negat, ſi eſt diſſimilis, non ſi ſimilis. capit. cum contingat. remed. 6. *num.* 4. 192

FINIS INDICIS DVARVM RELECTIONVM DE RESCRIPTIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z AA BB CC DD EE.

Omnes ſunt duerniones, DD ternio, & EE medium.

R O M AE

Excudebant. Alexander Gardanus, & Franciſcus Coattinus.

M D LXXXV.